

HOMERI

POTARVM

OMIIVM PRIN-
CIPIS

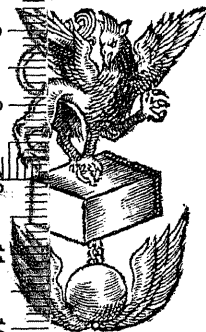
400840
MADE IN SPAIN

ILIAS

PER

LAVRENTIVM VALLAM

STATIO DONA-
TA.



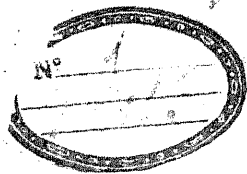
COMITE FORTVNA.

VIRI

LVGDVNI APVD SEB.

MYPHIVM,
1541.

Bank 7. 19
176



De collegio de iaco m. de jesus de granada B. 9516

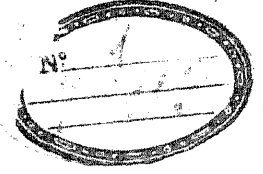
HOMERI

POETARVM
OMNIUM PRIN-
CIPIS

ILIAS

PER
LAURENTIUM VALLAM
LATI DONA-
TA.
*

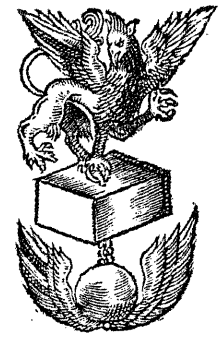
Conte 7. 19



A O
501

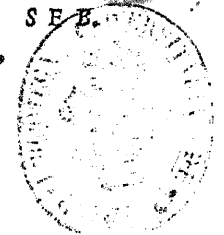
381

VIRTUTE DVCE,



COMITE FORTVNA.

LVGDVNI APVD SEB.
GRYPHIVM,
1541.



I L I A D O S

H O M E R I C A E

L I B E R P R I =

M V S .

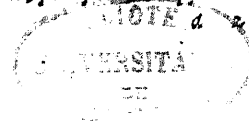
*

Laurentio Vallensi interprete.



C R I P T V R V S ego
quantā exercitibus Graijs cla-
dem excitauerit Achillis furēs
indignatio, ita, ut passim aues
ferēq; cadaueribus heroum ac
principū pascerentur: te Cal-
liope, uosq; aliae sorores sacer-
musarum chorus, quarum hoc
munus est proprium, & quae
uatibus praesidetis, inuoco: oroq; , ut haec me edoceatis
quae mox docere ipse alios possim. Primum, quena origo
indignationis ac materia fuit? Nempe Achilles controuer-
sia cum summo Graecorum principe Agamemnone. Dein-
de, quis inter hos deus controuersia excitauit? Apollo Io-
uis & Latonae filius. Postremo, quis Graecos ipsos eō cala-
mitatis ob hanc indignationē deuenire permisit? Iouis deo-
rum summi uoluntas atque consilium. Haec igitur, quomo-
do gesta sunt, latius exequamur. Controuersia autem in-
ter Agamemnonem atque Achillem, hinc originem sum-
psit, Apolline praebente materia: Erat eiusdem dei sacer-
dos quidam ex Chrysa insula, & ipse Chryses nomine,

unice



Chryseis captur.

unica iam adultæ pater: quã & patriæ et patris nomine, Chryseidam appellauit. Hanc Græci, cum Thebas euertent, finitimaq; loca diriperent, captam, Agamemnoni, ut summo rege dignam, uel dono uel in suam portionẽ, obtulerunt. Vbi autẽ ad Troiam redierãt, non ita multo post, ecce pater Chryses cum ingentibus donis redimendæ filiæ gratia, præferens manu aureum sceptrũ, coronis Phœbi uittisq; redimitum, adiensq; Græcos principes, præcipueq; Agamemnonem ac Menelãũ, huiusmodi illos uerbis obsecrabat: Atridæ, uosq; alij Graij principes, sic uobis dij superi dent Troiam (ut optatis) euertere, & domũ uoti compotes redire, filiam unicam solum patris miseri solatium mihi reddite, accipientes hæc pro eius redemptio- ne precia: exhibituri quoque honorem ipsi Apollini, cuius ego sacerdos sum, cuiusq; hæc sunt quæ gero, ornamenta. Ad has preces uniuersi proceres moti, iubent patri reddi puellam. æquũ enim esse ac piũ, tanta pro redemptione dona afferentem audiri, nec sacerdotem Apollinis despectum dimitti. Vnus autem Agamemnon longe secus & sensit, & dixit: conturbatus etiam tum sacerdotis oratione, tum ceterorum assensu. Itaq; Tibi uero, inquit, dico senex, ac prædico, ne comittas ut aut nunc iterũ, aut post hæc aliã te apud has naues obuium habeam: alioqui parum tibi proderunt scepra ista, deiq; laureolæ. Hæc ego, ne erres, non prius à me distrahã, quàm procul hinc à sua in mea patria apud Argos, ac domũ meã senuerit, texendæ telæ incumbens, & in meo thoro cubans. Abi igitur hinc quamprimum à conspectu meo nec me, si redire incolumis uis, irritare pergas. Hæc cum audisset senex, nõ mediocriter conterritus est: protinusq; à castris se recepit

taciturnus

Chryse oratio.

taciturnus ac mœstus. Deinde cũ procul à nauibus abisset, luctu grauis, Apollinem his uocibus comprecatus est: A= Chryses ad A= pollo Iouis ac Latonæ clara progenies, Apollo Smyn= pollinem, theu, Apollo quem argenteo arcu præpotẽtem colũt, qui Chrysam, qui Cillam, qui Tenedum incolunt, si quando grata iucundaq; fuere mea adificia, mea festa, mea solẽnia, tauris caprisq; rite immolatis, audi nunc precantẽ sacerdotem tuum: misero patri gratificare, quod postulat. Immitte tua tela in Graios exercitus, ut uant mihi pœnas pro tot lachrymis tantisq; mœroribus, quos mihi inuexerunt. Hunc ita orantẽ Apollo audit, propereq; ab alto cœlo delapsus plenus irarum, noctiq; ipsi asinimilis, resultantibus ob celeritatem descendens cum sono sagittis atq; arcu, quos ad tergum suspensos in pharetra gestabat, ad naues & castra se contulit: atque ab illis seorsum residens per nouem dies, totidemq; noctes, horrendo cum sono sagittas emittens: primum iumenta canesq; percussit, dein de & homines: atq; ita percussit, ut quotidie cateruatim in orgijs defunctorum corpora cremarentur. Decimo autem die, cum tantam cladem Pallas animaduertet, miserata talis cõditionis eorum, quos singulari sollicitudine prosequeretur, Achilli dedit hanc mentem, ut de ea re ad senatum atque ad omne concilium Græcorum referret. Igitur huius uocatu, principum populiq; cœtu coacto ac sedente, Achilles surgẽs, hanc habuit orationem: Agamemnon, Achil= lecta re, quantum uideo, nos hinc frustrati spe domum reuertemur, si modo reuerti datum est, morte uitata. Nam uniuersos propè Graios iam partim bellum, partim pestilentia absomit. Quare consulendum censeo augurem quempiã, aut aruspicem, aut somniorũ interpretem, si qui=

Peste laborant Græci.

dem ipsa quoq; ab Ioue ostenduntur insomnia: qui nobis denunciet, tū causas irarū, quas in nos Phœbus tantopere exercet, seu qua indigne ferat uota sibi non persoluta, siue sacrificia nō rite facta, seu quid aliud: tū qua expiatione, num agnorū caprarumq; sacrificijs, ipsum placare possimus, ut a nobis, quam iniecit, pestilentia tollat. Hæc cū Achilles dixisset, rescidissetq;, tum Calchas Thestoris filius surrexit, uir longe omnium ariolandi peritia, quam ab ipso Apolline didicerat, præstantissimus, atq; omnia cognita habens, quæ fuerūt, quæ sunt, quæ erunt: quæq; unum Græci ad Troiā uenientes, dignū putarūt cuius diuinationē suæ nauigationis ducē haberent. Hic igitur, ut erat prudēs, in hūc modū ad illos uerba fecit: Iubes Iouis amice Achilles hic pro cōcione causam irarū Apollinis promere. Ego uero promā illam quidem, tibiq; parebo, sed tu mihi sponde uicissim, iurans sanctissimū iusturandū, te neq; lingua, neque manibus, si ob hoc ipsum in periculū uocer, mihi futurum. Certū enim habeo, maiorem in modū aduersus me indignaturū esse eum, cuius cæteri Græci et consilio acquiescunt, et imperio parent. Neq; uero mihi satis fuerit Achilles, si me hodie ab hoc discrimine uindices, nisi feceris id etiā deinceps. Nam iratus in inferiorē princeps, et si cōtinet se in præsentiarū, dissimulata ad tempus indignatione, tamen offēse meminit, querēs assidue occasionem, donec animo suo satis faciat, sumpto de homine supplicio. Quocirca Achilles, si me proloqui diuinationē uis, respōde an uelis possisq; Calchantē, et nunc et in posterū incolumē reddere. Cui respōdens Achilles, Noli, inquit, uerri Calchas, quicquid diuinationis animo tenes, profer in medium. Iuro tibi per Phœbū Apollinem, cuius oraculum dicturus

Calchas uates.

Achilles Calchanti.

dicturus es, nemo me uiuo, quoad supra terras conspiciat, tibi apud has naues ob hanc causam iniurias affretet manus. nemo, in quā, Graiorum omnium, ne ipse quidē (si forte de eo locuturus es) Agamemnon, principū qui hic adsunt multo eminentissimus. Tū eximius augur Calchas, timore depositus: Nil horū, inquit, quæ enumerata sunt, nobis Apollo succēset, sed Chrysen sacerdotē suum iniuria contumeliāq; esse ab Agamemnone affectū, cui filia reddita non est, præsertim precii pro redēptione offerenti. Eoq; cladem hāc in nos immisit, immisurus etiā maiore, nec antea finē mali facturus, quam patri filia reddatur, et reddatur sine precio, quoniā redemptiōne accipere nolimus, et ad eum cū donis eatur, quibus sacrificiū fiat, quia cum donis huc ueniētem repulimus. Ibi tum nostra expiatione, tum Chryse precibus Phœbi pacem consequemur. His dictis, Calchas resedit, Tum Agamemnon surgens, ipso ore atq; uultu æstum irarum declarante, toruos atq; ignibus similes in Calchantē primum intendens oculos, O uates, inquit, omīose mihi semper: nunquam bona, nunquam fausta Agamemnoni uaticinabere? quasi iuuet aduersa mihi denūciare et acerba, ut tui sis similis, ais mea causa Phœbū hāc in Græcos cladē excitasse, quōd munera pro redēptione accipere, filianq; reddere patri excusauit. Nec seorsum me admones, sed palam in concione in inuidiā meam peroras. E quidē, ut ad uos reuertar Græcorum principes cæteri q; milites, fateor, amore puella captus sum, unā cū illa domū uitam agere decreueram, utpote digniore quam mecū cubet, quam Clytæmnestra uxor: quōd facie, quōd membris, quōd ingenio ac moribus, quōd deniq; muliebribus officijs atq; operibus antecellit. Veruntamen si ita res

Calchantis oratio.

Agamemnon in Calchantem.

postulat,

postulat, præstatq; patri puellâ reddi, reddatur, neq; enim is ego sum, qui malim populû perire, dum animo meo obsequar, quam incolumem esse. Sed uestra inuicem interest providere, ut hæc mihi iactura aliunde resarciatur atque pensetur, ne quod indignum est atque iniquum, solus ego ex omnibus (taceo quâtus sum) fraudatus sim honore meo sublata puella (ut uidetis) quæ mihi ex præda cesserat in portionē. Tum Achilles excepit: Et quo tandē pacto maxime ac potētissime Agamemnon fieri potest, ut proceres Græcorum sarciant honorem tuum atq; compensent? Nā nec aliquid est, quod cōmune omnium sit, unde munera te atq; honorare ualeamus. Et quæ ex direptionibus urbium inter duces militesq; distributa sunt, absurdum uideatur retractari, & à singulis in medium collata, iterum ad distributionē uocari. Ceterū restitue tu quidem nunc istâ deo puellam, quâ ille restitui imperat: nos uero postea cæteri reddituros tibi, si Iupiter annuat nostris manibus eueriti Troiam, triplū & quadruplum pollicemur. Cui respondens Agamemnon, Noli, inquit, quāuis tam præstans sis fortissime, atq; istud quod ais persuadere. Siccine iubes me hanc patri reddere, ut tu honore tuo fruaris, ego sim fraudatus meo? Omnino nunc honorem meū Græci instaurabunt, inuenientes quod plane iacturam meam emendet. Quod si isti grauabuntur aut differēt, ego ipse per me id agā: accedensq; ad quemcunq; mihi liberit, eripiā ab eo quæcūq; mihi liberit, siue Vlysses ille, siue Ajax, siue tu, siue alius quisquam sit. Certe quisquis erit, is stomachabitur sane scio: & licet stomachetur, sed hoc postea uiderimus. Nūc autem deducatur festinater biremis impositisq; idoneis in ea remigibus atq; hostijs, Chryseidam remittamus.

Achilles Agamemnoni.

Agamemnon.

mus. Delecto in super ex primoribus aliquo, cui commode hoc officium delegemus, aut Aiace, aut Idomeneo, aut Vlysse, aut te Achilles inter omnes immanissime, qui Apollinem in Græcos pestilētia grassantem, precibus sacrificijsq; exores. Ad hunc Achilles truculentio intuens aspectu, O uir, inquit, ex dolo totus atq; imprudentia factus ac genitus, & quis tibi Græcorū posthac libens pareat, alacerq; aut in expeditiones eat, aut præliū capessat? Neq; uero ipse priuato in Troianos odio huc profectus sum, pugnaturus in ultionem illatæ mihi ab illis iniuriæ, quod uel agros meos uastauerint, uel bouum equorūq; armenta regno abegerint, cum tantum maris atq; terrarum inter Phthiam Troiamq; interiectum sit. Tua tantum causa impudentissime mortaliū huc nauigamus, quicumq; tecum huc nauigauimus, ut tibi gratificaremur: ut communem iniuriam ulcisceremur, Menelai pariter & tuam. Horum tu canino uir aspectu, horum nullam rationē habebis, eosq; pro nihilo putabis? Et quod per ærūnas belli manus meæ emeruerunt (nam in euertendis Troianorum oppidis plus ego quàm cæteri & operæ & operis præstiti) quodq; mihi ab omnibus tributum est, id tu mihi te per te erepturum minaberis, cum tu semper multo plura quàm ego ex diuisione prædarum manubiarumq; fortiaris? Quippe maxima quæque portio ex omni præde partitione tua est, mea uero exigua, quod nihil à quoquam pro laboribus meis extorqueo, nihil surripio, nihil exigo. Sed quantulumcūq; à cæteris ultro liberetq; deferatur, eo cōtentus sum. Quapropter, quādoquidem ita agere instituis, en domum atq; in Phthiam, quod multo mihi conducibilius est quàm hic manere, abeo. Neq; uero opi-

Agamemnon.

nor me ob denegatum honorem, hinc profecto magnas à te opes ac diuitias adepturum. Tunc Agamemnon, Abi hinc, inquit, quam maturime, si tua uoluntas fert, nec enim, ut mea causa remaneas, orabo. Ne hoc expectes. Non eris mecum tu? Erunt alij complures, qui mihi, non uti tu facis, reuerentiã præstabit. Erit certe, quod uidelicet præcipuum est, Iupiter optimus maximus. Tu uero, ut scias, inter omnes reges mihi es maxime inuisus, quæ nihil iuuat nisi pugna, nisi rixæ, nisi bella. Quod autè singulari præter ceteros robore præditus es, id uero non tu tibi, sed dii dederunt. Abi igitur in patriam cū socijs: atque ibi inter tuos Myrmidonas, si uis, imperium exerce. nam te id facere inter alios atq; hoc loci, non licebit: ubi ego, qua sum dignitate atq; imperio, te nihili facio, prorsus contemno. ideoq; iratum te nec rogo ut maneat, nec taceo. Illud tamen minitans prædixisse uolo, quemadmodū mihi Apollo aufert eam, qua mihi sorte obtigerat, sic ego eam qua tibi sorte obtigit, auferam. Et ut Chryseidam à tabernaculo meo eductam, ad patrem nunc remittam, sic Bryseidam à tuo tabernaculo abducam, in meoq; collocabo: ut et tu intelligas, quantopere ego te antecello, et ceteri posthac pari fronte mecum colloqui reformident, ac meis uel dictis uel factis se opponere. Hæc Agamemnon. Quibus Achilles auditis ex candescens, hæsitabat animo, utrum districto, quem ad latus habebat, gladio irruens terrefacto perturbatoq; confesso, Agamemnonem trucidaret, an iracundiam cohiberet, doloriq; imperaret. Iamq; dum secū deliberat, gladium eduxerat. Sed Pallas protinus cælo delapsa, præsto fuit. Adierat namq; ipsam Iuno, utq; huic rei opem ferret orauerat: siquidem ambos pari sollicitudine ac charitate

Achilles Agamemnoni,

tate prosequeretur. Hæc igitur ubi à tergo iuueni astitit, nulli alij conspicienda quam illi, rutilam eius comam manu prehendit. Ad cuius tactum aspectumq; expauescens Achilles, quū respexisset, in deamq; oculos horribili quodam ardore suffusos intendisset, Pallada cõfestim esse cognouit: atq; ipsam compellans, ita inquit: Quid tandem huc magno Ioue sata uenisti? an ut ignominiam Agamemnonis conspicias, quam hoc ferro accepturus est, pro ea quam ego ab ipso accepi? Insolētissima enim huius superbia facit, ut ei statim offeram mortem, quam nequaquã poterit effugere: ita in ipsum iracundia incensus sum. Cui Pallas respondens, Non ueni, inquit, à cælo Achilles, ut te iratum in ultionem iniuriæ acceptæ erumpere uideam, sed ut iracundiam tuam compescam. Nec hoc mea tantū spõte, uerumetiam Iunonis admonitu, qua me, ut huc accurrerem, hortata est. siquidem utrunq; pari sollicitudine ac charitate prosequitur. Quare acquiesce nostro consilio, cohibe impetum animi, reconde gladiū. Verbis tuam causam age, nō ferro. Intra cõuicia irascere. hætenus ultioni liceat. Atq; quo nobis facilius pareas, furoremq; mitiges, attende quid dicam: Aderit tempus (crede Palladi affirmanti) quando ille ad leniendā hanc offensam, ultro tibi triplo plura ac triplo potiora deferet dona. Tū Achilles haud illi aduersatus, Et si, inquit, dea certū iam mihi erat, de hoc homine supplicium sumere, uobis tamen quam affectibus obtemperare, non modo decentius est, sed etiam utilius. Qui enim uoluntati deorū pareat, hūc dii ipsi præcipue exaudiunt. Hæc dicens, ensem argenteo capulo in uaginam recōdidit. Pallas uero ipsa in cælestes domos ad Iouem atque ad alios dæmones, se recepit. Nihilo tamen

Pallas Achilli,

Achilles Palladi.

minus

Achilles Agamemnoni.

minus Achilles Agamemnonem, non sedato iracundia feruore, rursus maledictus aggreditur: Vino madens, caninum rictum, ceruinum cor habens, cui nunquam tantum animi fuit, ut uel cum toto exercitu armatus praelium inires, uel cum strenuis loca insidijs apta obsideres. Et sapiens, illud optimum factum putans, ad tentoria manere, ac spoliare socios portione sua, si qui tibi contradicere audeant, rex populi deuorator. Quod sibi quibus praesides, aliqua essent indole Graecae ac masculae uirtutis, hodie profecto sine faceres iniurias nobis ac contumelias componendi. E quidem testor tibi, et ut ne quid dubites, quod est praecipuum, iurandum interponam, per hoc sceptrum Graiorum principum in iure populis dicundo, et in custodiendis ex Ioue legibus insigne: quod quemadmodum hoc postquam est sua arbore recisum, et manu artificis dolatum ac fabre factum est, nunquam ramos proferet, nunquam frondes emittet, nunquam postremo reuiuiscet: sic nunquam Achillem Graiorum desiderium capiet, nec ulla horum necessitas adducet, quo ipsos ab homicidae Hectoris manibus confectos eripiam, ut tu tecum afflicteris, quod nullam eis opem afferre possis: et tanto poenitentiae dolore rumparis, qui praestantissimum inter omnes Graeciae uiros, pro nibilo habendum tibi putasti. Haec cum dixisset, sceptrum ipsum aureis clauis distinctum, humi abiecit, ac resedit. Agamemnone autem et ipso pro se insanire incipiente, surrexit Nestor, Pyliorum et imperio et facundia longe princeps, cuius ex ore dulcior melle fluebat oratio, uir sapientia simul et annis grauis: siquidem tertiam iam aetatem hominum uiuebat: et cum multis qui iam decesserant, una floruerat. Hic itaque ad illos, ut erat maturus, O indignum

Nestoris oratio.

agnum facinus, inquit, quanto moerore ac luctu omnis Graecia afficietur, quanto gaudio Priamus cum filijs reliquisque Troianis, quum nuncium acceperint, uos qui et consilio et armis ceteros antecellitis, digladiari, atque seditionibus intestinis laborare? Sed acquiescite quaso uterque consilium meum, qui utroque uestrum natu sum grandior, cuius consilium nunquam a praestantioribus uiris quam uos estis, repudiatum est. neque enim tales uiros aut uidere mihi contigit, aut audire, quales illi fuerunt, cum quibus familiariter uixi, Pirihoüs, Dryas, Theseus, Ceneus, Exadius, Polyphemus, dijs immortalibus comparandi, nedum omnium mortalium fortissimi, et qui cum fortissimis Centauris montium incolis, acerrime belligerauerunt. Iis ergo procul usque a Pylo euocatus, auxilio ueni, cumque ipsis in bello uersatus sum, ita ut corporis et animi uiribus egregiam operam nauauerim aduersus eos, cum quibus nemo horum qui nunc uiuunt, auderet conferere manus. Quod si fortiores uobis saepe me consulebant, libenterque consilij obtemperabant meis, debetis et uos (erit enim ex amborum utilitate) admonenti mihi acquiescere. Igitur neque tu Agamemnon potentia tua fretus, praeripias huic puellam, quam Graij in honorem ei atque in partem praedae dederunt: sed sine ipsum potiri quod suum est. Neque tu Achilles uel ex aequo cum rege contendere, cui ab ipso Ioue haec, qualis nunquam alteri, collata dignatio est. Etsi tu corporis uiribus antestas, et dea matre es genitus, hic tamen potetior est, quia in plures imperium obtinet. Quare tu quidem Agamemnon desine in hunc irasci, ego uero recocillare ipsum precibus conabor, quippe qui maximus in praелиjs est caeterorum Graecorum. Ad hunc respondens Agamemnon, Nestori ait:

Agamemnon Nestori.

ait: Recte ista senex et uere commemoras. ceterum hic uir inter cunctos ulterius excellere, omnes uincere, omnibus dominari, omnibus imperare uult: qua spe, ut reor, frustrabitur. Nam si ei dii dederunt, ut omnibus in bello praestaret, num ideo ut omnibus probra ingerere posset, dederunt? Ad quem Achilles, interpellato illius sermone, An, inquit, ego committerem, ut timidus et nullius precij uocer, si omnibus quaecunq; tu mihi iniunxeris, dicto audies eros? Alijs tu, alijs imperato, non mihi. Nam ista spes te, ut reor, frustrabitur. Verum hoc, quod dicam, repono imis sensibus. Ego neq; tecum, neq; cum alio quopiam puellae huius retinendae gratia ad manus uocabor: quoniam quod eripitis, id mihi dono dedistis. Ceterarum autem rerum, quae penes me sunt, nihil sane inuito me tolles. Quod si uerbis meis fortasse non credis, ut etiam isti cognoscant, agetum experire, cuius statim cruor per lanceam qua te confodiam, decurret. Tandem quum huiusmodi inter se altercationibus dimicarent concilium solutum est. Et Achilles quidem cum Patroclo suo, alijsq; comitibus deducuntibus ad naues et ad tentoria sua redijt. Agamemnon uero deducta biremi, ac delectis uiginti remigibus, impositisq; una cum uictimis adductam pulcherrimam Chryseidam in ea collocauit, Ulysse, qui biremi praesesset, delecto. Quam ubi uidit abeuntem, ac uela facientem, iussit populus se purgare. Illi ob eam rem purgantes, et in mare purgamenta iacientes, pro se quisq; circa littus, Apollini sacrificabant, alius taro, alius ariete, alius hirco. Omnia deinceps littora collucere, et ubique fumum hostiarum in caelum tendentem serpere uideres. In qua procuratione cum ceteri Graij occurrere pati sunt, Agamemnon adhuc hulceratum animum gerens,

rens, ut quod Achilli uerbo minatus erat, re ipsa declararet, Talihybium atq; Eurybatem praecoens, fideli in primis opera probatos sibi ministros uocat. atq; alloquens, ita inquit: Ad Achillis tentoria ite, et formosissimam Bryseidam manu prehensam abducite: quam si tradere recusaueverit, dicite illi meis uerbis, uenturum me cum ampliore manu, uicq; mulierem erepturum, cum ipsius ingenti formidine. Haec cum audissent praecoens tam praefracta mandata, haud libenter profecti sunt. Qui cum secundum litus ad tentoria nauesq; Myrmidonum uenissent, offenderunt Achillem ante nauem tabernaculumq; suum sedentem. Quibus inspectis, nec ille horum aduentu letatus est, nec hi propius accedere et exponere mandata, aut omnino hiscere, ausi sunt. Stabant itaq; cum reformidantes uultu turbati regis, tum erubescences tali apud cum fungi legatione. Hunc timorem et haec uerecundiam loquedi, id est, aduentus causam cum intellexisset, Saluete, inquit, praecoens Iouis atq; hominum angeli, accedite propius. neq; enim uos mihi iniuriam facitis, iussi uenire: sed Agamemnon, qui uobis necessitate ueniendi imposuit, mandans ut Bryseidam a me abducatis. Agedum nobilis Patrocle, educ ad hos puellam, eisq; trade ad Agamemnonem educendam. Hos autem ipsos uolo mihi cum apud immortales deos mortalesq; homines, tu uero apud ipsum, a quo missi sunt, immansissimum regem testes fore, si qua necessitas ingruat ceteris, ut usus mei sit: quo eos protegam in ultimum discrimen adductos, quandoquidem tam perditio consilio, ut praeteritorum pariter et futurorum immemor, non prospiciat, qua ratione socij hic ad naues in bello non occidant. Haec Achilles. Patroclus autem amico obtemperans,

Agamemnon ad praecoens.

Achilles praecoens.

Auferetur ab Achille Bryseis.

temperans, eductam è conclau puellam, præconibus tradit. Illi accipientes, ad naues Agamemnonis deducebāt inuitam, mœstam, & ire penè recusantem. At Achilles erumpentibus lachrymis deflectens ab aspectu ceterorum, solus ad oram spumantis maris resedit: atq; in ipsum late susum pelagus intuens, manusq; tendens, matrem sapius compellabat: Mater, quæ me hoc fato genuisti, ut iuueni atque in ipso sit ætatis flore moriendum, spondebas tamen intra hoc breue tempus æui, Iouem mihi magnum decus esse tributurum: en nunc ne tantillum quidem tribuere uoluit. nam Atrides Agamemnon, ut me decoraret, quod mihi consensus Graiorū honoris ac præmij causa donauerat, id ipse à me præripuit. Talia deflētē cum lachrymis, ex imo maris, ubi cum sene patre erat mater exaudiens, protinus exiliit, & instar nebulae ex aquis prodiens, accedensq; filio affedit, blandaq; illū manu prehensens, Quid fles, inquit, fili? quis tantus dolor, tantusq; mœror pectus inuadit? profer matri omnia, nec me quicquam fili celes, ut tecū ego quale sit istud uulnus, intelligam. Cui Achilles, alte ducens cum gemitu suspiriū,

Achilles matri.

Thetis Achilli.

Achilles matri.

Tute, inquit, mater per te ipsa scis, quid tibi opus est à me cuncta exponi? Dum Thebas omnibus cum copijs adiissemus, tandemq; expugnatas euerissemus, omnem prædam huc conueximus. Eam uictores rite & more inter se partiti sunt. Agamemnoni autem Chryseidem, ut dignum illo munus, donauerunt. At non ita multo post, ecce pater Chryses cum ingentibus donis redimendæ filia gratia, præferens munus aureum sceptrum, coronis Phœbi uittisq; redimitum, adiensq; Græcos principes, præcipueq; Agamemnonem ac Menelaum, precibus obsecrabat.

bat. Ad quas preces uniuersi proceres moti, iubent patri reddi puellam. æquum enim esse ac piū, tāta pro redemptione dona afferentem, audiri, nec sacerdotem Apollinis despectum dimitti. Vnus autem Agamemnon, cui res hæc minime placeret, increpitum minusq; perterritum, abire iussit. Cuius ubi recessit luctu irarumq; pleni, Apollo cum miseretur orantis (est enim illi in primis amicus) pestilentiam in exercitus Græcorū iniecit tam seuam, ut frequentes homines diuinis confecti telis procumberēt, ac passim expirarent. Peritus autem quidam augur, ob iram Apollinis dicebat hoc fieri. Tunc ego primus omnium in concilio suasi placandum esse deum, pacemq; ab eo petendam. Qua ex re in me Agamemnon uehementer incensus, surarexit ad loquendū: minatusq; mihi est, atq; ut minatus, ita re effecit. Remissa enim ad patris domum cū donis Chryseide, statim ad me præcones misit, qui à me Bryseidam, à Græcis ceteris mihi dono datam, abducerēt: quam & abduxerūt. Quare mater si quid potes, ut certe potes, auxiliare filio tuo: quod facies, si cælum petens, cum Ioue agere uoles, cuius animum deuinctum tenes, conciliatū tibi meritis tum uerborum, tum operū tuorum. Etenim memoria teneo, te in domo patris mei, audiente me, solitam gloriari, quòd diceres te unam ab impendenti indignæ mortis periculo Iouē uindicasse: cum in eum Neptunus, Iuno, Pallas, alijq; dij coniurati impetum facerent, comprehendere uolentes uinculisq; constringere, ac postremo necare. nam tu tali in tempore adueniens, miserata uicem Iouis in periculo positi, protinus adisti Cētimanum, quem dij Briarēū, homines Egeonem uocāt: ex oratumq; in cælum perduxisti. Quem postquam patria uirtute cō-

Thetis Iouē à morte liberat.

b

fifum

fsum & hoc honore subnixum, adesse Ioui atq; asidere
 uiderunt, ceteri dii timore percussi, ab audaci conatu des-
 stiterunt. Nunc igitur mater accede ad Iouem: & aduo-
 luta genibus, comémora illi tua in se beneficia: si fieri po-
 test, ut tibi hoc mea causa inuicem indulgeat, Troianis fá-
 ueat, gratificeturq;: Achiuos autem in fugam uertat, sin-
 dat, occidat, donec intra ipsas naues, atque usq; ad mare
 pauore redigat, ut & ceteri ob regis meritū pietantur,
 & ipse agnoscat se sibi causam fuisse horum malorū, qui
 Achiuorum præstantissimum stoccificet. Hæc filij oratio-
 ne Thetis audita, tota in lachrymas resoluta, Ad quid te
 fili mi miserum misera genui? quod uitinam hoc tibi para-
 uulum æui (nam non sera mors, sed uicina te manet) lice-
 ret sine lachrymis ac sine offensione cōsumere. Nunc au-
 tem uita es inter omnes principes quàm breuissima, tam
 acerbissima futurus. Ob hoc ego te fili domi nostræ genui
 misera mater, & educaui? Exequar tamen tua mandata,
 adiboq; Iouem, si forte, quod poses, concessurus est. Ve-
 rum undecim diebus est expectāndus, dum ab oceano è cō-
 niuio Aethiopum, ad quod hesternō die cum reliquis dijs
 se contulit, redeat in cœlum. In quod ego cōscendens, ubi
 primum rediisse cognouero, ita obsecrabo, ut cōfidam me
 illum exoraturam. Tu uero interea neq; in pugnā, nec in
 concionem prodeas, significans grauitèr in uniuersos A-
 echiuos esse iratum. Hæc ubi dixit, à filio abiit, duabus se
 molestiæ causis afflictante, tum in Agamemnonem indi-
 gnatione, tum suorum amorum desiderio. Dum autè ad
 naues hæc aguntur, Vlysses in Chrysam profectus cum
 ceteris applicuit. Atque ubi in portum introgressi sunt,
 primum ilico uela deducunt, contrahunt, reponunt. dein-
 de ma-

Thetis filio.

Iupiter in con-
iuiuio Aethio-
pum.Chryseis red-
ditur patri.

de malum rudentibus, quibus erat intentus, submittunt,
 & in sua collocant theca. Tum sumptis remis, nauim ad
 stationem telluri contiguam propellunt. Postremo iactis
 anchoris, alligataq; ad oram puppi, in terram descendūt,
 uictimas exponunt, Chryseis progreditur: quam Vlysses Chry-
 ses ipse deducens ad templum, aramq; Apollinis, in ma-
 nus tradidit patri, dicens: Chryse, huc me ut uenire Aga-
 memnon iussit Græcorum exercituum princeps, ut tibi
 filiam reportarem cum uictimis, quarū immolatione pla-
 cenus Phœbum in nos iratum, ac dirè scruientem. Ille
 uero auide recepta filia, imperat alios mature uictimas ad
 aram, quam egregie exornauerat, statuere. Quod cum
 fecissent, manusq; abluissent, & placetas hordeaceas pro-
 tulissent, supinis ipse in cœlum manibus, sublatq; uoce,
 cunctis audiētibus ita Apollinem obsecrabit: Apollo ar-
 genteo arcu præpotens, qui Chryse, qui Cillæ, qui Te-
 nedo præsides, si aliās unquam audisti, nunc audi me o-
 rantem, honoreq; decora uatem tuum. Si quando meas
 preces audisti, & in honorem mei pestilentia punitus es
 Græcos, nunc queso ad meas preces grassantē in eos pe-
 stilentiam submoue. Tum eum orantem Phœbus audiit:
 à quo postquam supplicatum est, placentæq; iniectæ, ho-
 stias ad altare pertractas occidūt, pelles detrahunt, femo-
 ra amputant, & in duo frustra concidunt: aruināq; ope-
 rientes, desuper illa componunt: in qua senex submissio
 igne, libatoq; atro uino, sacrificium adolet, stantibus iu-
 xta adolescentibus ministris, quinquifida uerua manu te-
 nētibus. Vbi uero femora hostiarum exusta sunt, primum
 uiscera super prunam assa communiter pro ientaculo co-
 medebant: tum reliquarum hostiarum membra minutatim
 b z concisa

Vlysses Chry-
se.Chryseis Apol-
lini.

conciſa, ac uerubus infixā, torrent ſcienter & cum dilligentia: quibus decoctis, ad menſamq; appoſitis, diſcubentes ex ordine ueſcitur. Poſtremo ſaturatis ac reſectis, pincernæ repletis uino poculis, hoc eſt, coronatis, uina gradatim propinârunt. At Vlyſſes cum ſocijs omnem illum diem quantus fuit, cantando traduxerunt, Phœbum hymnis, Phœbum cantibus, Phœbum laudibus celebrantes. Phœbus hæc audiens, tacitam apud ſe capiebat uoluptatē. Aduentantibus autem tenebris inter ipſos rudentes ſtratim ad ortum uſque aurora dormierunt. Tum euigilates, & per tranſtra diſtributi, ad caſtra uerſus remigare ceperunt. Mox Apolline uetum inſpirante à puppi, malum ſtatuunt: ac uelo facientes iter, ſonantes proſcindēte proſpectus, ad exercitum breui perueniunt. Ibi quum deſcendiſſent, biremem ſubducunt: porrectaq; ut prius fuerat, ac ſuffulta, ad ſua ſe tentoria recipiunt. Achilles per eos interim dies, non in prælium, non in conſilium, nō ad cuiuſquam principis ſtationem egreſſus eſt: ſed in ſuis tabernaculis reſidens, mœrore cōſeneſcebat, cupiens quamprimum audire tumultum uociferationemq; prælij ad naues, & periclitatium uidere diſcuſum. At cum duodecimus illuxit dies, Iupiter cæteris dijs comitantibus, ab oceano & Aethiopiū conuiuio redijt. Thetis nō immemor filij mandatorū, è mari emergens, ad Iouem matutina cōſcendit: naſtaq; in ſublīmi cœli parte ſine ullo deorū cœtu ſedentem, coram aſſedit: ſiniſtraq; genua illius amplectens, dextra uero mentum, his uerbis obſecrauit: Iupiter pater, ſi quid ego inter deos uel uoce uel factō de te promerita ſum, gratificari mihi, quod mater pro filio poſtulo, infelix pro infeliſſimo. Nam inter omnes Græcos prin-

Thetis Ioui.

principes tam breuiſſimā, quā acerbiffimam ſortitus eſt uitam. Hunc Agamemnon puella, qua filium meum ceteri Græj donantes honorauerāt, per inſignem iniuriā cōtumeliamq; ſpoliauit. Tu ergo pater ſic inhonoratū ulciſcere, præſtans tam diu fauorē Troianis, donec Græj iniuriā agnoſcentes, reſtituant ereptum honorem, & reſtituant cumulātū, atq; cum ſœnore. Hæc quū dixiſſet Thetis, nihilq; ei Iupiter reſpōderet, ſed aliquādiu in eodem ſilentio perſtaret, cōplexa adhuc illū uehementius, ſic iterū prolocuta eſt: Omnino aut annues, ingenue promittēte facturū eſſe quod poſtulo, aut abnues. alio qui te nō dimittā. Nec enim aliquid impedimēto eſt, quo minus ingenue reſpondeas. E quidem intelligere cupio, quā ego apud te inter ceteros deos deas uel dignitatē teneam. Ad hanc Iupiter graui quadam ſollicitudinis mole æſtuans: Quam Iupiter Thetis duram, inquit, mihi Thetis imponis conditionē uitæ, quæ tidi. me iubes in odia Iunonis incurrere? Etenim ſi quotidie me incuſat, & aſiduis exagitat querimonijs, quod dicat me propenſiorē in Troianos eſſe quā in Græcos, quid tandē nūc factura eſt, quum me propiciū Troianis, & inſeſtum plane Græcis factū eſſe uiderit? Verū tu abi hinc, ne te forte ueniſſe reſciſcat illa. I ſtud autē quod petis, mihi curæ erit, ut uoto tuo ſatiſfaciam. Atq; ut meliorē ſpem concipias implendi promiſſi, annuam capite: quod peculiare mihi ſpondendi ſignum eſt inter deos, quod nūquam reuocari, nunquam conuelli, nūquam iritum fieri poteſt. Atq; hæc locutus, ſupercilijs nubilum quiddam ducētibus annuit. Ad quem nutum cœlum omne cōtremuit, & ambroſiæ diuini uerticis comæ odorem ſpirauere. His itaque dictis actisq; inter Iouem & Thetidē, alter ab altero di-

b 3 greſſus

gressus est: & hæc quidem in profundū mare delapsa est: ille uero ad ades suas perrexit. Quo ueniente, nemo deorum sustinuit nec sedere, nec eodē in loco manere: sed uniuersi ex sua quisq; sella assurgentes, uenienti patri se obuiā tulerūt. Hic ubi se in throno suo collocauit, statim accedens Iuno (uiderat nanq; Thetidem cum illo sermones conferentem) acerbioribus eū affata est uerbis: Quos tandem sermones habuit tecum illa dearum dolosissima? Et te quoq; iuuat seorsum semper à me rerum gerendarū agitare consilia, nec mecum communicare quippiam eorū, quæ animo destinaueris? Cui respondens pater deorum atq; hominum Iupiter, Noli, inquit, tibi Iuno persuadere, scituram te esse omnia mea consilia, meosq; sermones, aut scire debere. Difficile enim tibi erit, et si uxor mea es, illa noscere. At quæ te æquū est ex marito audire, ea profecto prior te nemo nec deorum nec hominum ex me audiet. Quod si quid de proposito animi ceteros deos uolo esse celatos, id tu nō debes interrogare, & curiosa inquirere. Tunc Iuno, Seuerissime, inquit, Iupiter, quodnam prolocutus es uerbum? Neq; enim unquam ego te interrogare soleo, nec quid alijs dixeris, curiosa inquirere. Sed tu semper taciturnus quacunque acturus es, nunquam me consilij adhibita, deliberas. Quo maiorem in modū nunc sollicita sum, ne Thetis, quæ prima luce te adiit, cōplexaq; est, exorauerit, quantum suspicor, ulciscaris læsam Achilæis dignitatē, fuga Græcorum, ac plurima inter ipsas etiā naues strage. Ad hæc Iupiter: O demonia, semper suspicaris, & nescio quomodo unquam ego latere te possum. Veruntamē incassum laboras, & ista improbitate nō tam me à proposito reuocas, quam inducis, ut tibi quod facio magis

Iuno cū Ioue.

Iupiter Iunoni.

Iuno Ioui.

Iupiter Iunoni.

magis doceat. Quod si ita se res habet, ut suspicaris, quid tum? Sic enim mihi est cordi. Quamobrem obmutescere, & sede, nec uelis aduersus imperium meum cōtumax esse: ne si hinc me moueo, ita in te iratas iniuriam manus, ut ceteri dij nequeant omnes tibi præsidio esse. His uerbis Iuno cōterrita, deposita animi audacia, cū silentio resedit, reliquis dijs ob hanc rem ingemiscētib; us. Tunc Vulcanus mulciber pietate in matrē motus, eam molli alloquio affatus est: Mater, ne hæc res longius procedat uereor, & in ultimā usq; perniciē, si immortales uos propter mortales inuicem litigetis, ceterosq; deos in tumultū uocantes, iucunditate nos tam lauti conuiuij fraudetis. nā in cōtentionibus semper peiora uincūt. Quo magis mater, quāquam per te sapis, hortor, ut non cōtumacem, sed obnoxiam patri te exhibeas: ne ob hoc ille stomachatus, tibi cōtumacia exprobrati, perturbatiq; carna, alios omnes, ut est præualidus, à sedibus suis surgere, atq; recedere cōpellat. Hunc igitur placido alloquere sermone. ita enim nobis placidus benigniq; reddetur. Sic locutus, celatum mira arte poculum matri porrexit, hæc addens: Fer mater patienter, & licet causam dolēdi habeas, æquanimiter tolera imperiū Iouis: ut ne sorte cogar cum mœstitia tantarū adesse testis plagarum, quas tibi ille imponderet, nec dulcissima matri optulari queam aduersus hunc deorum multo acerrimum. id quod expertus sum, & quidem malo meo, & nunc tibi timo. Siquidem quum te aliquādo ab illius uerberatis manibus eripere conarer, ipse abs te in auxiliantem uersus, per pedem me prehendit, rotatumq; è caelo deiecit in terrā. Erat autem tunc solis ortus, à qua hora per totū illum diem usque ad tenebras per inane aëris labens, in Lemno

Vulcanus Iunoni.

Vulcanus è caelo deiectus.

b a insula

insula allisus sum. Ibi me penè exanimè indigenæ protinus accurrentes susceperunt, ac focillarunt. Hæc audiens Iuno, æquanimior facta, atq; subridens, poculū de manu filij accepit. Quæ ubi ex nectare delibavit, Vulcanus cæteris dijs deinceps propinavit, pincerne officio fungens. Et quum ultro citroq; frequenter commearet, ad deformitatem claudicantis, ingentes risus ab alijs toto conuiuij tempore excitabantur. Exactum est autem cōniuium ad solis occasum, Apolline pulsante citharam auro gemmisq; distinctam, & musis suauissima uoce per uices modulantiabus. Postquam uerò cibo omnes, potuq; atq; cantu satiati sunt, sub ipsum crepusculū suas se domos petēdi somni gratia recipiunt. Habet enim proprias singuli dii domos, quas eis optimus opifex Vulcanus architectatus est. Iupiter autem in dormitorium cubiculum suum ingressus, in consueto se thoro locauit, Iunoq; proptèr recubuit.

I L I A D O S H O-

M E R I C A E L I-

B E R I I.



M cæteri Diij in cælo, et homines qui militiam exercent in terris, alto somno per totam illam noctem tenerentur, unus Iupiter somnum capere nō poterat, cōsultans secum atq; agitans, quonā modo Achillem, quem honestatum ac dignitate auctum uolebat, Agamemnoni cæterisq; Graijs redderet desideratum: & tandem uelut unicam salutem, fugatis ad naues ac profli-gatis auxilio mitteret. Itaque illi ad se uocato, Vade, inquit,

quit, Somnium infelix ad castra Græcorum, ingressumq; Agamemnonis augustale, refer illi accuratè nostra mandata. iube uniuersas, quæ sub eius auspicijs sunt, militum copias armari. nunc enim insignè Troie urbem esse euersurum. nam ita dii omnes decreuerunt fore, nec de ultima Troianorum pernicie inter se, ut prius, dissentiūt: quippe à Iunone exorati. Hæc Iupiter. Quibus Somniū auditis, ad Græcorum se castra contulit, ingressumq; augustale, inuenit Agamemnonem leni quiete soporatum, ad cuius caput astans, induta sibi effigie Nestoris, qui præcipua inter principes erat autoritate, ueneratione, dignitate, sic inquit: Dormis Atrei solertissimi strenuissimiq; imperatoris nate? Haud decet uirum primarium, cuius tutela populi commisi sunt, & in cuius cura pendent rerum tanta momēta, solidam dormire noctem. Ausculta igitur prope-re, quem tibi ego à Ioue nuncium affero: qui licet absens, præsentem tamen curam tui gerit, tuorumq; laborum miseretur. Iube uniuersas quæ sub tuis auspicijs sunt, militū copias armari, insignem Troia urbem euersurus. Nam ita dii omnes decreuerūt fore, nec de ultima Troianorū pernicie inter se, ut prius, dissentiūt: quippe à Iunone exorati, Ioue quoq; ipso approbante. Atq; hæc quæ dico trade memoria: ne forte tibi, quum euigilabis, mandata Iouis exciderint. Hæc quum dixisset, & ex oculis imago illa abire uisa est, & Agamemnonē somnus reliquit. Experarectus itaq; repetebat apud se somnium suum, ac tempus aduenisse credebat, quo aliquando Troia caperetur, infelix atq; inscius consiliorum dei, & quem longe hæc sal-lebat opinio, quum sibi tunc cæterisq; Græcis atq; Troianis intolerabiles belli arumnas, innumerisq; gemitus

b s Iupiter

Somnium ad Agamemnonem mittitur.

Somnij oratio Principis cura,

Agamemnon
Somnia suum
exponit.

Iupiter immittere destinasset. Ergo à lecto surgēs, ac re-
fidens, iam toto animo spem finiendorum laborū, iam cu-
piditatem diripiendæ urbis, iam immortalem tantæ uictō-
riæ famam cōceperat. Regales sibi uestes, tunica ac pala-
lium, regaliq; induit calceamēta: dextro deinde humero
ensem argēteus clauis distinctū, appēdit: sumptoq; manu
incorruptibili illo paterno sceptro, tēdit ad naues: auro-
ra, quæ Ioui reliquisq; dijs solent aduentare denunciat,
iam exorta. Eò quum uenisset, per præcones iubet aduo-
cari cōcionem. His ita agētibus, & populis ad cōcionem
confluentibus, primum conuocauit concilium procerum
seorsum apud regis Nestoris naues: quibus confidētibus,
magna cum expectatione prompsit prudētissimam animā
sui consultationē: Audite proceres somnium, quod nocte
ac diuinitus mihi demissum est: Visus est mihi quidā inter
quietem adesse, atq; ad caput stare, optimo huic Nestori
similimus, eadem statura, eodē habitu uultusq; atq; mem-
brorum, hisq; me alloqui: Dormis Atrei solertissimū stre-
nuissimiq; imperatoris nate? Haud decet uirū primariū,
cuius tutela populi commisi sunt, & in cuius cura pen-
dent rerū tanta momēta, solidam dormire noctem. Auscul-
ta ocyus, quæ tibi ego ab Ioue nuncium affiro: qui licet
absens, præsentem tamē tui curam gerit, tuorumq; labo-
rū miseretur: iube uniuersas, quæ sub auspicijs tuis sunt,
militum copias armari, insignem Troiæ urbem euersu-
rus. nā ita dii omnes decreuerūt fore: nec de ultima Tro-
ianorum pernicie inter se, ut prius, dissentiant: quippe à
Iunone exorati, Ioue quoq; ipso approbante. Atq; hæc
quæ dico, trade memoriæ. Hæc quum dixisset, ex oculis
euanuit, reliquitq; somnium. Nunc autē quod reliquum
est,

est, ita censeo faciendum: quia ægre forsan milites addu-
cerentur ad sumenda arma, murosq; expugnandos, ego
primus pro meo more orationem ad eos habebo, adhor-
tans ad redeundum in patriam. Cui si, ut opinio mea firt,
acquieuerint, maluerintq; redire quā pugnare, tūc nos
pro se quisq; alius alios ab huiusmodi sententia dehortā-
tes, reuocabitis: atque hoc pacto, ut mihi quidem ui-
detur, præcipue & quales habeant animos, præuidebi-
mus: & si quid titubauerint, ad capeffendum præ-
lium inducemus. His dictis, Agamemnon resedit. Tum
senex ille sapientissimus surrexit, atque ita profatus
est: Si quis proceres ac Græciæ senatores alius è
Graijs somnium hoc ad nos referret, fortiter affir-
mare eum falli, & cum suo sibi somnio futili re-
linquendum: nunc autem pro uero habendum somnium,
quod summo principi uisum est. Ergo agite, si effice-
re possumus, armatas copias in expeditionem educamus.
Hæc locutus, è procerum concilio digreditur: & pri-
mus, ut se ducem alij sequerentur, ad constitutum con-
cionis locum processit. Tunc ceteri quoq; surgētes, pro-
bata illius sententia, & ipsi prodeunt, subsequētibus eos
turbis, quæ à sua quæq; statione se effundebant in morem
apum, quæ per examina subinde è cauis egressæ petris,
hic atq; illic uernis floribus circumfunduntur. Hos autem
cateruatim à nauibus atq; tentorijs secundum littus eun-
tes, fama Iouis nuncia per medium uolitans, nulli tamen
uisa nec audita, ut maturarent iter, urgebat: adeo ad uo-
cem strepitumq; festinantium, tellus mirum in modum in-
sonabat. Qui ubi conuenerūt, ingens erat de loco tumul-
tuatio, ingens coarctatio, cunctis ad mediū sese intruden-
tibus,

Nestoris ora-
tio.

tibus. Præcones autem ad sedandum tumultum ac murmur, ut concionaturis regibus audientiam facerent, nouies exclamauerunt. Tandem, accepto quisq; quem poterat loco, præconibus obtemperantes, quietè, tacita attentaq; cum expectatione resederunt. Hinc princeps Agamemnon in loco superiore stetit, tenens manu sceptrum, quod optimus artifex Vulcanus fabrefecerat, Ioniq; dederat, Iupiter postea Mercurio, Mercurius Pelopi, Pelops Atreo, Atreus morte reliquerat Thyesti, Thyestes uero Agamènoni, ut insigne eius regis foret, qui in Argo suisq; insulis ditionem teneret. Huic Agamemnon sceptro regaliter innixus, ita exorsus est: Graui me, ut uidere uideor, errore socij uiriq; fortissimi, atq; indigno uulnere Iupiter afflixit: qui cum prius mihi spem faceret, ac plane polliceretur, Troia nostris manibus euersa, me domum esse rediturum: nunc contrà mutato consilio, ut appareat ab eo nos esse deceptos, iubet reuerti Argos, cū meo summo dedecore, non modo ob rem infectam, sed etiam ob amissos tot milites. Sic enim illi placet, penes quem omnium rerum arbitrium est, qui plurimas maximasq; urbes euertit iam, et quum uolet euertet. Et nobis quidem fateor deforme et esse uiuentibus, et fore uita defunctis apud posteros, Troia non expugnata, atq; omnino re infecta, reuersos in patriam, præsertim quum totius hie Græciæ florem ac robur adesse uideo: uicissimq; tantulas Troianorum copias: quas, si cum nostris uelimus hoc modo comparare, ut inuito inter nos foedere, singuli eorum singulis nostrum pincernarentur, profecto non decimo cuiq; pincerna esset, et complures decades pincernâ considerarent. Ita multis, ut sentio, copijs militum illis ante-

cellimus,

cellimus, duntaxat oriundis è Troia. Nunc auxilia sociorum, totq; populi, qui illis subsidio ueniunt, uehementer me terrent, et à concepta ac propè certa spe expugnandæ Troiæ in desperationè deiciunt. Etenim si nouem annis, ex quo huc appulimus, nihil egimus: quid tandem, si diutius immoremur, speremus nos esse facturos? En materia nauium iam computruit, iam rudentes corrupti, ipsæ quoq; uxores ac liberi quotidie desiderio nostri contabescunt, nostrūq; auide regressum quæ celerrime expectant, nos tamen desideremus in militiâ bellum geretes, cuius gratia huc nauigauimus: cuiusq; finem, sicut nullum adhuc habuimus, ita nullum sumus habituri. Quare sequimini omnes sententiâ meam: quâdoquidè Troianos nobis muros, dijs uolentibus, capere denegatum est, conscendamus quamprimum naues, et ad dulces patriæ oras reuertamur. Ad hanc orationem omnis cōcio præter eos, qui prior concilio assuerat, non aliter commota est, quam ad impetum euri atq; austri ex coelestibus nubibus erumpentium, solet Icarium mare cieri, et in sonoras undas tolli, aut grauida in spatioso aruo messis ad ualidiorem zephyrum inflecti, et spicis inuicè se collidentibus, late sibillare. Soluta igitur concilio, atq; in tumultum conuerso, pro se quisq; ad naues ire cõtendunt. Ferebatur autem in coelum tum puluis tot hominum pedibus excitatus, certatim ad naues (id est, ad patriam) recurrentium: tum eorū fremitus, promiscue se adhortantium: alius alij ut nauem unâ prehenderet, alius ut unâ deduceret, alius ut naualia repurgaret, uiamq; muniret nauibus deducendis, alius ut phalangas ac sulcimenta tolleret, clamitabat. Et iam hæc omnia, qua erat quisq; auuiditate, cōfici cœperat, actumq;

iam

Sceptrum
Agamènonis.Agamemnon
militibus.

idam inuitis fatis de reuocatione erat, nisi prope Iuno
 Minervam adisset: O indignū facinus, inquit, Iouis fili-
 lia, siccine Græci in patriā fugient, relicta hic apud Priamum
 Troianosq; raptores & gloria & Helena, cuius
 recuperandæ causa tot Græci occubuerūt, longeq; à do-
 mo sepulti sunt? Adi ergo illos protinus, tuāq; suauis elo-
 quentia dissuade singulis, ne mare intrent: ac persuade,
 ut malint expectare, quā reuerti in patriam. Pallas autem
 dicto audiens, repente ab alto cælo in Achiuorū ca-
 stra deuolauit, & primum conuenit Vlysses, non deducen-
 tem naues suas, sed stantem, & graui dolore con-
 fectum ex aliorum fisco, quos uidebat apparare profectio-
 nem. Atq; huic proxime accedens: Siccine, inquit, so-
 lertissime Vlysses ingredientes mare, fugietis in patriam,
 relicta hic apud Priamum Troianosq; raptores & glo-
 ria & Helena, cuius recuperandæ gratia tot Græci occu-
 buerūt, longeq; à domo sepulti sunt? Adi ergo illos pro-
 tinus, nec cesses ire, tuāq; suauis eloquentia dissuade singu-
 lis, ne mare intrēt: ac persuade, ut malint expectare, quā
 reuerti in patriam. Sic Pallas. Cuius ille agnita uoce, nihil
 cunctatus, illinc eō quod iubebatur ire, se proripit: atq; in-
 ter eundem, ne festinanti esset impedimēto, pallium reiecit
 ex humeris: quod Eurybates Ithacus, quē præconem
 Vlysses semper habebat ad manum, humo sublatum, post-
 eum gerebat. ipse se Agamemnoni obuiū ferens, sceptrum
 quod ille manu tenebat, prehēdit: gestansq; illud dextra,
 naues petit: & ut quēq; obuium habebat regum proce-
 rum uē, hūc mollibus uerbis à recedēdo dehortabatur, di-
 cens, Dæmonie, haud decet te, uelut unū è uulgo ac gre-
 garium militē, sic timidum belli, sed bono animo esse, sed
 manere,

Vlyssis uerba
 ad Græcos.

manere, sed alios ad manēdum hortari. Non enim omnes
 audiuius in priore consilio, quæ dixit Agamemnon. Tu
 uero non plane, ut uideo, quæ illius sit mens, intelligis.
 Tentat nunc populorū animos, qui sit castigaturus mox
 eos, qui nō è dignitate reip. senserint. Non comittamus, ut
 ille iratus nos male ob hoc mulctet. Regū magna est ira,
 regibus dignitas ab ipso Ioue tribuitur, reges in benecuo-
 tia Iouis sunt. Agamemnon præcipue summus in his ca-
 stris & his exercitibus rex. Atq; hæc quidem proceribus
 dicebat. Ex plebe autē cuiusq; obuius erat, aut quē uocā-
 ferantē uidebat, hunc adiens sceptro percutiebat, incre-
 pansq; dicebat, Dæmonie, tace ac sede, auditorus aliā ora-
 tionem eorū, qui te sunt dignitate ac uirtute superiores.
 nā tu fuisti semper imperitus rei militaris, intolerans labo-
 rū, ultimus ad pericula, primus in fuga: segnis, hebes, cō-
 tumax: nec bello unquā, nec cōsilio utilis. Ideoq; nunc in
 patriā fugere festinas, sed isthuc tibi nō licebit: neq; enim
 omnes hic regnamus. neq; probandus est plurium princi-
 patus. unus sit rex, unus princeps, atq; is demum, quem
 Iupiter optimus maximus pro duce nobis, pro legum la-
 tore, pro iudice dedit. His increpationibus Vlysses ac ca-
 stigatōibus per medios se ferens, coërcebat singulos,
 inhiēbatq;. Illi omisso incepto, à nauibus redeunt in
 concionem, eo clamore ac sono, quo perpetua litora ue-
 hementius percussa fluctibus gemere solent, & ipsa pro-
 cul maria murmurare. Et cæteri quidem ad locum con-
 cionis sessumq; se recipiunt, occupantq; subsellia. Unus
 autem Thersites eos pluribus uerbis conabatur à seden-
 do atque ab audiendo prohibere, uir loquacissimus, qui
 nihil curæ haberet, q̄ recte aut quā apte, sed ut quā
 primum

**Thersitæ de-
picio.** primum & quàm maxime ridicule loqueretur. Idem fecerit
dissimus omnium qui ad Troiam nauigauerunt, altero oculo
strabone, altero pede claudo, angustissimis humeris
& ad pectus usq; contractis, uertice acuminato, raro capillo,
& eo impetigine astricto. Idem cum regibus contem-
tiones asidue agere solebat, eosq; obiurgare, non honestatis
utilitatis ue gratia, sed ut scurram ageret. Hoc enim
sibi pulchrũ uidebatur, & alijs risus iocosq; elicere. Sed
Achilli præcipue atq; Vlyssi sese exhibebat inensum, tũ
autem Agamemnoni, in quem conuersus (quippe qui sciret
ceteros tacite illi exprobrare iniuriam Achilli factam,
eumq; odio habere) uasta ipsum uoce mordaciq; oratione
compellabat: Agamemnon, quibus iam amplius rebus
indiges? quid desideras? quid te quæso sollicitat? tu reser-
ta aris tabernacula habes, tu plurimas in tentorijs foeminas
possides, & quidem ex omnibus præstantissimas, quas tibi nos
expugnatis subinde urbibus, ut Græcorum principi idoneas
donauimus. Et quum tanta tibi sint, tamen aliorum aurum ac
foeminas concupiscis. Si quis enim Troianorum, quem aut ego,
aut alius Græcorum captiuum duxit, aurum pro redemptione
attulerit, ut tibi id aurum uendicas. Si qua item per aliquem
nostrum foemina ex Troia capitur, forma atq; ætate bona, eam
continuo apud te relinqui iubes, cum qua coeas, dominoq; erepta,
clam in cubiculo tuo retineas. Neq; uero decet eum qui
princeps est, flagitiosorum hominum principem esse, & in nos
tenere imperium. O nos ignauos, & omni uituperatione dignos,
ac uere Græcas, non Græcos. Quid expectamus? ingrediamur
naues, domũq; redeamus, relicto hinc isto cũ suo fastu, ut
intelligat, simus ne sibi in bellis auxi-
lio.

**Thersitæ ora-
tio.**

lio, an non: qui nos omnes pro nihilo habet, quiq; Achille
nuper, multo quàm ipse est, præstantiore uirũ, ignominia
affecit, erepta illi puella, qua fuerat in honorẽ præmiumq;
uirtutis donatus à cæteris. Verũ tunc Achillem non cepit
indignatio, sed lenitudo potius, quasi tali iactura non
moueretur, alioquin extremum tibi nunc fuisset Agame-
mnon istud, quod facis, facere, alijs ignominia referre. His
uerbis Thersiten pastori populorum conuicia facientem
Vlysses cum uidisset, statim adiit: truciq; aspectu intues,
seuera oratione increpuit, inquiens, Thersite loquacissi-
me, quanquã uocali ore sis, ac suauiloquẽtia polceas, retice
tamẽ ac quiesce, nec uelis unus altercando certare cum
regibus: quẽ inter omnes, qui Agamemnonis secuti sunt
auspicia, longe duco esse deterrimũ nulla alia ratione, nisi
quia linguã habes loquacẽ, cõuiciatẽq; principibus. Exhortaris
alios ad redeundũ in patriã, cum nondũ plane exploratũ
habeamus, utrum recte an nõ recte rediremus. Insuper pastori
populi maledicis, non ob aliud adductus, quàm quod doles
cum plurima possidere, data tibi non abs te tuiq; similibus
(quanquã nemo tibi similis, ita nullius momenti es) sed ab
optimis quibusq; atq; fortissimis. Quare te præmoneo
uesane, & quod dico, nisi reperficiã, non stet caput
super humeros Vlyssis, nec Telemachis pater nuncuper
amplius, si offendero iterum talia facientẽ, prehendam,
& denudatum omnibus uestibus, non modo chlenã ac
tunica, sed etiã his quæ pudẽda tegunt, cedã uirgis in
cõcione, atq; ita cadam, ut flens ad naues usq; reuertar.
Atq; hæc dicens, percussit sceptro illo terga humerosq;
Thersitæ tam uehemẽter, ut liuidi ac sanguinantes
uibices extrinsecus prodirent. Ille præ dolore acceptæ
plagæ sese cõtortuebat, uim lachrymarum profundens.

**Vlysses Ther-
sitæ.**

fundēs. Et cum resedisset, formidine plurium uerberum in suo se dolore continebat: ac ne cernere prouiderēq; uolenti officerent lachrymā, eas manu siccabat. Quod inspectantes ceteri, etsi erant animo exulcerati, hilares tamen cachinnos sustulerunt, inter quos fuerunt, qui cōuersi ad socios dicerēt, O dij boni, uidetis quam præclara, quamq; infinita Ulysses facinora fecit? Idem in consilijs maximus, idē in acie inter paucos fortis & strenuus. Nunquā tamen tantū quantum hodie efficit, quod hunc dicacem ac maledicum a lingua petulātia coercuit. Neq; enim reor posthac regibus maledicere conuiciariq; ausurum. Hic populi inter se colloquentis sermo erat. Tunc Ulysses surrexit, stetitq; tenēs manu illud aureum Agamemnonis sceptrum. Iuxta cum autem erat Minerva sub præconis imagine, iubens populum silere, ut tam postremā quā proximī uocem concionantis exaudirent, & orationem intelligerēt. Quibus silentium tenētibus, Ulysses, ut erat prudens, sic exorsus est: Milites tui rex Agamemnon, quantum in ipsis est, priuare te apud omnes gētes gloria uolunt, eternoq; afficere dedecore, qui sponsonē quam tibi fecerunt, quum ē patria profecti huc sumus, se non nisi Troia deleta, reuersuros esse, nunc rescindunt, ritu puerorum uiduarumq; sese afflictātes reuiscendæ patriæ desiderio: quum illud sit potius afflictatione dignū, nos domum cum turpitudine redire. At enim aliquis mare ingressus, si procellis ac tempestatibus unum mensē interpelletur, ne ad uxorem domumq; reuerti queat, cōtristatur mæroreq; contrahitur: quid mirum, si idem hoc nobis accidat, qui nouem annos peregre consumpsimus? Ideoq; si à me queritis, minime uobis ego quidem sensseo, quod desiderio teneamini ad penates reuertendi.

Verum

Vlysses Græcis.

Verum deforme sane est, quum tam diu tardaueritis, re infecta in patriam redire. Quare socij tolerate queso pauperser ad destinatum usq; tempus, ut sciamus an uera Calchas, an falsa uaticinatus sit nobis in Aulide, quum domo huc ueniebamus ad perniciem Priami ac Troianorum, quē admodum probe reminisci uos arbitror. omnes enim illic affuistis, qui hic adestis, præter illos qui proximis diebus iam diem suum obierūt. Forte nos ibi ad aram sub opaca platano positam, unde riuus gelidæ aquæ oriebatur, dijs immortalibus hostias ferebamus, quum ecce ibi monstrum horrendum ingensq;, draco distincto maculis tergo, ab ipsius ara imo profiliit (ita namq; Iouis imperium ferebat) & in cacumen usque platani consurrexit, ubi octo passeruli uno partu editi, subter frontes exultabant: quos cum singulos matrem implorantes, immūti ore deuorasset, tandem in ipsam quoque, pro salute filiorum circunvolantem, anxiam, stentem, halitū conuerso, illam prehendit: nonanq; miseram matrem, depastis filijs, quum edisset, mox Iouis nutu in saxum, nobis spectantibus, conuersus est. Cuius tanti portenti stupore defixi stetimus, quidnam hoc esset cogitantes, quod ad ipsas quoque aras, atque ad ipsa sacrificia, prorepisset. Tunc Calchas diuini consilij conscius & interpretis, Que tanta, inquit, uos Achiui admiratio subiit? Hoc nobis Iupiter optimus maximus pro signorum futurarum dedit. Manet nos sera quidem & ualde fera, sed immortalis gloria. Siquidem ut pullos passerinos cum matre, quæ nona est, draco nobis inspectantibus absorbuit, ita nos ad Troiam in bellis nouem annorum spatium cōteremus, decimoq; anno urbem expugnatam euertemus. Calchas hæc fore uaticinatus est, quorum

Calchantis uaticinium.

c 2 maiorem

maiorē partē pratergressi, ultimā expectamus. Quā
propter ne pigeat socij paululum adhuc immorari, donec
hanc Priami urbem expugnemus. Hęc ubi Vlysses per-
orauit, Achivi in laudationem eius maiorem in modum
succlamauerunt, ita ut naues ac tentoria horrendo quo-
dam mugitu resulerent. Et cum clamor iam plaususq;
cessasset, tunc Nestor: O rem indignam Achivi, inquit,
quęcumq; antehac consilia habuistis, ut uidere uideor,
non serio, sed per iocum lusumq; habuistis, ac more pue-
rorum, quibus nō de bellis, sed de lusionibus cura est. Vbi
illę sponsones? ubi illud iusiurandum? ubi illa sacramen-
ta? ubi ille tam uiriles, tamq; feroces in Troianos mīnæ?
Omnia euanuerunt, omnia exciderunt, cuius rei causa est
(mibi crede) Agamemnon, quōd cessantes & ocio mar-
centes, non rebus cum hostibus, sed uerbis inter nos de-
certamus. Et tanto iam tēpore excogitare non possumus,
quonā modo hostes aliquando perdomemus. Itaq; summe
princeps, quum & prius & nunc tot pignoribus obstri-
ctos tibi habeas Gręcos, educ eos in acie, exerce in præ-
lijs, fungere tuo in eos imperatorio munere. Vnum aut
alterum, cuius consilia à nostris abhorrent, missum fac,
eumq; sine contabescere. Neq; enim sis est, re infecta, do-
mum redire: & priusquam cognouerimus an Iouis spon-
sio uerax sit, an fallax. Sponsio nanq; illa signum mani-
festo (ut mibi persuadeo) uictorię fuit, quo die ad hoc
bellum nauigātibus nobis à dextra Iupiter immensa luce
fulgurauit. Quocirca nemo uestrum de reditu ad pena-
tes cogitet, priusquam in ultionē iniuriarū pœnarumq;
Helenę, cū aliqua coierit ex uxoribus Troianorū. Quod
si quis proterue domū reuertit uoluerit, eat: cōtingat suas
naues, ut primus omnium oppetat mortē. Tu uero impera-
tor

Nestor Grę-
cis,

tor debes prudens consilium & alijs dare, & ipse ab al-
tero, si quis te recte admonet, libēter accipere. Nam hoc
quod dabo, munime est tibi repudiandum. Secerne omnes
has generatim copias, ut qui sunt eiusdē gentis ac tribus,
stent eodē in loco seorsum: qui uero alterius, in altero:
quiq; coniuncti necessitudine sunt, in eadē cohorte ordi-
nentur: ita cuius ciui, gentilis gentili, tribulis tribuli, ne-
cessarius necessario, erit auxilio. Quā in re si & tu mihi
admonenti, & milites tibi iubenti obtemperauerint, duo
hęc plane intelliges: unū, qualis quisq; in bello dux, qua-
lis miles, qualis cohors, bonamq; an malam operā edat,
nā per se singulę separatimq; pugnabūt, alterū per ad-
uersam uoluntatem deorum stet, an per imbelles atq; in-
strenuas tuorum militum copias, ne Troia capiatur. Ad
quę respondens Agamemnon, E nimumero, inquit, uene-
rande senex, omnes sine controuersia Gręcos senatores
uincis in dicenda sentētia. Atq; utinam fecisses pater Iu-
piter, tuq; Minerva & tu Apollo, ut decē mihi ex omni-
bus Gręcis forent tāto cōsilio uiri, breui profecto Troia
nostris manibus capta deleteretur. Sed Iupiter ipse magnā
mibi materiam doloris inuexit, qui me ad decertandū cum
Achille iurgijs & cōuicijs compulit puellę gratia, cuius
ego certationis (ut uerū fatear) extiti caput. Quod si un-
quam in mutuam gratiam redibimus, nulla tunc dilatio,
ne minimi quidem temporis, Troianis erit, quin corruāt.
Nunc ad prandium omnes concedite, ut secundum illud
in expeditionem prodeatis: memores tamen, quę opus ad
prelium sunt, preparare, bene aptare spicula, bene mu-
nire scuta, bene cibare equos, bene curare currus, ut to-
tum hunc diē bene possimus sub armis & sub duce Mar-
te consumere. nulli enim requiescendū spatium, imō nec
respirandū

Agamemnon
Nestori.

Nestores decē
quis optarit.

respirandi dabitur. Tam diu pugnabitur, quoad noctis interuentu praelium dirimatur. Necessè est, ut sudore pectoris madescat balteus clypei, dextera telo exercendo defessa sit: requi etiam, qui currum trahūt, sudoribus madescant. Quòd si quem detrectantem praelium, abesse ab acie aut ad naues resituisse uidero, non poterit ullo pacto effugere, quin corpore suo & canes pascat & alites. Hæc Agamemnon. Illi uero in assensus testificationem una simul uoce succlamauerunt, ut solent undæ, diuersis impulsæ uentis eodem tempore, ad excurrentis in mare scopuli latera illisæ, hinc atq; hinc ingenti fragore crepare. Ergo dispersi ad sua quisq; tentoria, prandium parant, dijsq; immortalibus alius aliam pecudem immolant, orantes sibi singuli, ut mortem, ut uulnera, ut cæteros mortis labores daretur euadere. Agamemnon autem immolato Ioui quinquenni epimo boue, summos Græcorū proceres in conuiuium uocat: primum quidem Nestorē, secundo loco Idomeneum, inde duos Aiaces, Telamonū atq; Oileium, quintum Diomedē, sextum Ulyssē. Quibus accedens Menelaus, octauum conuiuium sua sponte se fecit: quòd uideret sua causa tam strenuam fratris operā, ac tam mirificum studium. Quibus in orbem hostia circumstantibus, quum placentas hordeaceas protulissent, Agamemnon Iouem ita orauit: Iupiter deorum maxime & augustissime, moderator nubium atq; in æthere habitans, da hodie mihi antequam sol occidat, incendere portas Troianas, ac totam urbem in ruinam cineremq; conuertere: ipsumq; illud Hectoris pectus cū suis armis, meo ferro confodere, permultis eius socijs circa illum occumbentibus: atq; humum prono ore mandentibus. Hanc Agamemnonis precationem tantum abest ut exaudierit Iupiter,

Iupiter, ut multis eum ærumnis cumulauerit. Postquam uero precationes finierunt, placentasq; hordeaceas iniecerunt, hostiam ad aram irabunt, mactant, pellem detrahunt, femora amputant, & in duo frusta concidunt: aruinamq; operientes desuper, illa componunt, ignemq; subiiciunt. Vbi uero femora hostiarum exusta sunt, primum uiscera super prunam assa communiter pro ientaculo comedunt. Tum reliqua hostie membra minutatim concisa, ac ueribus infixæ, torrent scienter & cum diligentia. Quibus, ubi percocta sunt, allatis in mensam, discumbunt: epulisq; ac uino, quantum cuiusq; cupiditas fert, uescuntur. Fine autem edendi bibēdiq; facta, Nestor ita locutus est: Agamemnon princeps, non trāmus etiam super mensam tempus sermōnibus, nec differamus exequi opus, cuius se autorem deus ipse pollicetur. Iube statim præcones per castra denunciare, ut undiq; conueniant copia. Nos uero cæteri abeamus, ut quā primum omnis exercitus nostro urgēte imperio in aciem educatur. Atq; hæc dicens, unā cum alijs abiit. Agamemnon uero consilio parens, statim iussit præcones ad pugnam milites conuocare. Quibus proclamantibus, breui ad imperatorem omnes, alij post alios, conueniunt. Circa quem cæteri reges, suas quisq; copias, quemadmodum præceperat Nestor, secernunt. Pallas autem ferens Iouis ægida preciosissimam, inuiolabilem & immortalē, centum bullis aureis retinaculisq; suspensam, concinnatamq; ut singula centum bobus æstimarentur, per medium illorum uolabat, exhortans ut ire maturarēt, ingerensq; pectoribus pugnae ardorem, iam ipso in patriam reditu dulcioris. Tantus erat armatorum militum in medium prodeūtiū splendor, ut quemadmodū syluestris montis undiq; ardētis

Nestor Agamemnoni.

Græcia ad pugnam se parat.

tis claritas solet longe lateq; relucere, sic uibratium armorum lux in cœlum usq; ferebatur. Tantus etiam sonus in Scamandri campo festinantium, quantum clangorem reddunt plurima gruum, cygnorum, anserumq; agmina, ultro citroq; uolitantia, ac modo se demittentia, modo subuolantia ad Caystri fluenti, cum inter consitas arboribus ripas potando lauandoq; gestiunt, circumiunctis præteris ad multiplicem uocem resultantibus. Ipsa quoque tellus hominum equorumq; pulsata pedibus, horrendo quodam strepitu mugiebat. Tantus deniq; hominum numerus, quantus florum in his campis foliorumq;. Et sicut densa muscarum examina, sub ueris tempore in pastorali tugurio ad plena lactis mulctra circūfluunt, sic Danaorum frequentes cateruæ ad depugnandum accinctæ, in medio stabant. Quos non aliter ipsi duces secernebant, et in suas quasq; phalanges ordinabant, ac solent operationes caprarij uæ, confusos ac promiscuos in pascendo omnium greges distinguere, et ad suas quantq; pecudem socias referre. At Agamemnon inter alios uadens, tanquã in toto armæto emînētissimus taurus, ac cæteris bobus imperans, conspiciebatur: oculis quidem atq; capite Ioui, pectore uero Neptuno, cinctura autem atq; ilibus Marti æquandus. Ita illo die libuit Ioui Agamemnonem inter illos heroes conspicuum facere. Hoc autem loco uos muse se Iouis magni filie in auxilium inuoco, muse domiciliũ cœleste incolentes. Vos enim deæ estis, uos affuistis, uos omnia meministis. Nos quidem ad quos tenuis tantum fame aura peruenit, incognitum habemus, qui reges ducesq; fuerint illius classis, quæ ad Troiam nauigauit. Nã plebem ipsam uiritim recensere non possem, nec si decem mihi ora cum totidem linguis essent, indefatigabilis uox, ferreaq;

Apostrophe
ad musas.

Catalogus
Græcorũ.

ferreaq; præcordia, nisi uos deæ uatem edoceretis. Verũ sat erit principes tantum nominatim, numerumq; nauũ recensuisse. Bœotiorum principes quinq; fuerunt: Peneleus, Leitus, Arcefilaus, Prothenor et Clonius. Bœotia autem populi sunt, qui incolunt Hyrien, qui petrosam Aulida, Schoenon, qui Scholon, qui Eteonon, qui Thestian, Græan, lateq; diffusam Micaleson, qui Harma, qui Leison, Erythras, Eleon, Hyleon, Peteona, Ocalem, et insigne oppidũ Medeona, qui Copas, Eutresim, et abundantem palumbis Thisben, qui Coronæam, herbosamq; Haliarton, qui Plateam, Glissanta, Thebarumq; nobilis oppidi fines, Onchiston et Ameuim lucum, Poseidon, et huberẽ uinis Arnen, Midean, Nisanq; oppidum mirum, et ultimam Anthedona. Harum urbium populi quinquaginta nauibus aduecti sunt, in singulis centeni ac uiceni uiri. Qui colunt Aspledona, et huberẽ ouibus Minyeum, triginta nauibus aduecti sunt, ducibus eorum fratribus genitis, scilicet Aschalapho et Ialmeno, Martis et Astyoche filijs. Hæc quum adhuc uirgo in paterna domo Actoris Ezide in cœnaculum ascendisset, clam ibi à Marte compressa est. Phocensium duces fuerunt Schedius et Epistrophus, magnanimo Hiphito Naubolide geniti. Sub Phocensibus autem hi populi censentur, qui habitant Cyparison et petrosam Pythona, Crissamq; insignem, Daulida, Panopea, Anemoriam, Hiam. Quiq; accolunt Cephison flumen, et Lileam fontem caputq; Cephisi. Omnes quadraginta nauibus aduecti, qui Bœotijs quasi confœderatione quadam semper ad sinistram aderant. Locrensium qui trans Euboiam incolunt, quæ draginta nauium dux fuit Aiæx Oilei filius, in currendo pernix, cognomine minor, quia non tãtus quantus Aiæx Talamonis

Bœotij.

Phocenses.

Locrenses.

Telamonis filius erat, sed multo minor et membris et uiribus. Verum peritia uibrandæ utendæq; lanceæ, inter omnes Græcos facile princeps. Locrenses hi sunt, qui incolunt Cynon, Opoenta, Caliaron, Bessan, Scarphon, amœnasq; Augias, Tarphen, Thronion, et qui accolunt Boagrii fluenta. Qui uero habitant Euboia, uiri magnos spiritus gerentes, quiq; sunt ex Calchide, Iretria, et uiribus opulenta Histia, maritimâq; Corintho, et Dioalto oppido, Carysthoq; ac Styre, quadraginta nauibus uentis, auspicia Elaphenoris Chalcodontiadæ secuti sunt, ducis in primis strenui, et ipsi omnes bellatores, omnes in pugna iaculandi peritissimi. Athenienses cum quadraginta nauibus uenerunt, populus magnanimi Erichthæi, quem Minerua è rure, ubi natus erat, suscepit, educauit, et Atheniensi populo pro rege tradidit. Ideoq; annua illi solènia Athenienses in ea insigni urbe agunt, taurorum, agnorumq; sacrificijs. Huic populo tunc dux fuit Mnestheus Pèthæi filius, cum quo nemo mortalium certare poterat industria, tam instructus armatusq;, et milites et equos ducèdi in acie. Vnus tantum Nestor cum illo de hac laude certabat, præ longa ætate, plurimisq; experimentis scientissimus. Ajax autem Telamonius, duodecim Salaminiorum naues agebat. Qui uero incolunt Argos, Tirynthamcnibus insignem, Hermionè, Asinem in reducto admodum sinu positam, Troizen, Eionas, Epidaurò uinetis frequentem, Aeginam, ac Maseta, cum octoginta nauibus duces habebant Diomedem et Sthenelum clarissimi gloria Capanei filium, et eximia uirtutis Euryali Mécistæ Thalaonidæ principis natum. Sed cæteris fortissimus Diomedes imperabat. Eorum qui urbem egregiam Mycenas incolunt, diuitemq; Corinthon, et pulchram urbem Cleonas, Orniâsq;

Orniâsq; et amœnam Arethyream, ac Sicyona, in qua quondam Adrastus regnauerat: Hyperefion, et edito loco positam Gonoëssam, Pellenen, Aegeon, oramq; maritimam Peloponèsi, et amplam Ampelicen, centum naues fuerunt, quibus magnus Agamemnon Atrei filius præerat, quem ob eximiam in bellis fortitudinem militiamq;, egregij populi sequebantur, ita ut nullum alium principem plures: quemq; ob singulare uirtutem ipsi principes atq; heroes sibi ducem delegerat. Cuius fratrem Menelam et ipsum forte ac strenuum sequebatur sexaginta instructa sane atq; ornata naues, eorum qui piscesum incolunt Lacedæmona, Pharen, Sparten, et huberem palumbis Messen, Amyclas, Helon, Laan, Tylon, Brysias, festiuasq; Augias. Hic est Menelaus belli autor, qui cæteros reges ira ac dolore stimulante exhortatus est, et qui auidiissime omnium molestias mœroresq; Helenæ uxoris ulcisci uolebat. Senex autem Nestor equorum domitor, nonaginta duxit naues eorum, qui incolunt Pylon, amœnâq; Arenem iuxta Thryon, qui in Alpheum decurrit, qui bene muratam Aepy, qui Cypruscenta, qui Geniam, qui Pteleon, qui Helos, qui Dorion. Quo in loco musæ aliquando Thamyrim Thracem cantandi usu priuauerunt. Siquidem ab Euryto Italeo ex urbe Aechalea hic forte rediens, quem musas habuisset obuias, adeo scientiam cantandi gloriabundus sibi uendicauit, ut se illas affirmaret superaturum, si cum ipso de musica certare auderent. Ad quam ita insolentem uocem ille Iouis filiam stomaachata, et modulationem qua præditus erat, et pulsanda citharæ peritiâ, et omnino comunem hominis sensum abstulerunt. Arcadum uero qui incolunt altum Cyllyenes montem iuxta sublime bustum, ubi bellatores uiri sunt siti, qui incolunt Pheneonta, qui Orchomenon peccibus opium,

Thamyris fabula.

Arcades.

opinum, qui Rhipeu, qui Stratiem, qui uetosam Enispen, qui Tegean, qui amcenam Mantincam, qui Stymphelion atq; Parrhasiam: princeps fuit Agapenor Ancei filius, cum sexaginta nauibus, uirorum quidem pugnatum instructissimus, sed quas à principe exercitus acceperat, quòd ipsius ciuitates, ut quæ in mediterraneis locis habitant, a studio absunt rerum maritimarum. Populi autem

Epei. Epei, qui ex urbe Buprasio sunt, et qui ex dia Elide, Hyrmine, atq; ultimo Myrsino usq; ad Petram, Olenia et Alifion iacent, cum quadraginta plenis nauibus quatuor duces sequebatur, singulos denis prepositos nauibus, Amphimachum, Talpiumq; illum quidē Cteati, hunc uero Eurysi Actorionis filium, et fortē Dorem, atq; excellenti corporis pulchritudine Polyxenum, alterū strenui Augei filium. Qui ex Dulichio erant, sacrisq; Echinus insulis, quæ procul in mari Elidi respondēt, horū princeps cum quadraginta nauibus fuit Mege, Marti ipsi in prælio par, patre Phyleo equorum domitore, auo Ioue: qui aliquando in patre indignatus, Dulichium cōmigravit. Vlysses autē consilij præstantia Ioui equādu, dux fuit Cephaleonorū, cū duodecim rubricata prora nauibus eorū, qui incolunt Ithacam, Neritonq; frondosam, et Crocylia lapidosam, Egilipa, Zacynthon et Samon.

Aetoli. Aetolorū naues fuerūt quadraginta, ducē secutæ Thoatem Andramonis filium, incolentes Pleurona, Olenon, Pylenen et maritimam Chalcida, Calidonaq; inditā petris. In hunc idcirco imperiū Aetolorum reciderat, quòd et Oencus ipse, et dius eius filius Meleager decesserāt, nec alia proles regia supererat. Idomeneus autem bello

Cretenfes. inclutus, cum octoginta Cretesium nauibus uenit, eorum qui incolunt Cnosonta, Cortynāq; pulchris muris cinctā,

qui

qui Lycton, Miletō, Licaston, Phastē, Rhition: alijq; populi, qui Creten centū urbibus atq; incolis frequentē habitant. His unā cum Idomeneo præerat auriga eius Meriones, ipsi Marti, Martis arbitrio comparandus. Clarus rebus bellicis Telepolemus, longo latoq; corpore, cum nouem nauibus fortū Rhodiorū, et capilli studiosorum, ex Rhodij ipsa Rhodo uenit, eorū qui è Rhodo sunt, ex Lyndo, ex Ielysso, ex Camiro. Hūc Astyoche ex Hercule genuit, quā ille ex cognatis cōpluribus oppidis ab Ephyre et fluuio Selleente abduxerat. Verum simulac in domo paterna in iuuenilē etatē adoleuit, Licymnion patris germanū olim bello eximium, tunc autē iam etate prouectum, interemit. Sed cum ceteri Herculis filij nepotesq; ultionē interfecit minaretur, cōparata ingēti comitum manu, clasiq; quam festināter edificauerat, imposita, profugit. Tandē uarijs agitatus casibus, Rhodum peruenit: ibiq; imperiū Rhodiorū, qui in partes diuisi erāt, adeptus est, ita enim Iupiter decorū et hominū princeps, huic apud illos beneuolentiam cōciliauerat: suppeditauitq; eisdem ob hunc eundem mirificas opes, affluētesq; diuitias. Nireus ex Syme cum tribus tatum nauibus uenit. Nireus Charopei et Aglees filius, Nireus omnium quidē Græcorū, qui ad Troiam nauigauerūt speciosissimus, infra tamen Achillem. Sed quia imbellis, pauci eum sequebatur. Eorum autem qui colunt Nisyron, Crapathon, Casson, et Con Eurypyli urbem, Calydnas insulas, cum triginta nauibus, duces duo fuerūt Herculis nepotes, Thessali filij, Phidippus et Antiphus. Qui colunt Argos Pelasgicum, et Alon, et Alopen, et Trechina, et Phitiē, et Hellada speciosis fœminis præditam, quos uocat Myrmidones et Hellenes et Achæos, Achilles hos regebat quinquaginta nauibus aduectos.

Sed

Nireus Græcorum formosissimus.

Sed is tunc morore crepta Bryseidis (quam cum multis
 erumnis in euertēda Lyrnesso, euertēdis Thebis, maclā-
 disq; fortissimis iuuenibus Eucnei principis filijs Myne-
 te & Epistropho, illinc deportauerat) in tētorijs se tene-
 bat, mox tamē in bellum ipse proditurus. Cuius tunc mi-
 lites, qui nullum ducē haberēt, in aciem non exierāt. Qui
 incolunt Philacē, Pyraonq; floridā* ceteris, & matrem
 ouū Nitona, & maritimā Anchiolon, & petrosam Pte-
 leon, horū dum ad Troiā cum quadraginta nauibus na-
 uigauerunt, dux fuerat Protefilauus. Nam nunc sub terra
 non superat, quē ex cunctis Græcis primū ē nauī in litus
 incidentē, uir Dardanus interemerat. Cuius mors magnū
 Amphidripha uxori, magnū desolata domui, magnū etiā
 bellacibus socijs, desiderū reliquit. Non tamē his tunc ad
 bellum dux deerat. Delegerāt enim sibi Podarcē opulētī
 Iphicli filiū, bello quidē insignē, sed Protefilao fratre ut
 natu minorē, ita etiā uirtute. Qui incolūt Pheras, oramq;
 stagni Bœbeidos, qui Beben, qui Glaphyras, atq; eximjs
 montibus Iaolchon, his præerat cum undecim nauibus
 Eumelen Admeto genitus & Alcesti filiarū Pelia formo-
 sissima. Qui incolunt Methonē, Thaumacien, Melibœā
 & Salebrosam Olizona, horum dux erat Philoctetes, sa-
 gittādi peritissimus, comites habēs & ipsos sane specta-
 tos sagittarios, in singulis nauibus, quæ septē erāt, quin-
 quagenos. Verum tunc aberat in Lemno, ubi cum Græci
 reliquerāt, uitam inuisam per cruciatus trahēs ex hydra
 letifero hulcere: cuius uitā neglecti, breui post alia ne-
 cessitate docēte, memores erant futuri. Eius certe comites,
 cum semper aliās, tum uero illo die maiorē in modū suum
 ducem requirebāt, licet ipsis dux non deesset, substituto
 in Philoctetis locum Medone Oilei filio, nato ex matre

Rhena.

Rhena. Qui incolunt Tricen, & montosam* Pthomen,
 Oecaliemq; urbē* Euritu Oecalei, horum triginta naues
 erant, duces uero duo, atq; ijdem fratres, ijdem arte medi-
 cinæ insignes, ijdem Aesculapio geniti, Podalirius & Podalirius,
Machaon.
 Machaon. Qui incolunt Ormenion, & qui iuxta fontem
 Hyperian, qui Asterion, albosq; Tetani uertices, his
 præerat cum quadraginta nauibus egregius Euæmonis
 filius Eurypylus. Qui incolunt Argissam, Gyrtonen, Eurypylus
 Orthen, Elonen, & Polinta usquequaq; cadentē, horum
 princeps erat. clarus factis Mcneptolemus Pirithoi Ioue
 geniti filius, & Hippodamiae: ea die cōceptus, quo pater
 cum hirsutis centauris depugnauit, eosq; ex Pelio fugā-
 uit atq; afflixit. Neq; uero solus erat horū princeps Me- Meneptole-
mus.
 neptolemus, sed cum eximio bellatore Leonteo, magna
 nimi Coronī filio: quorum amborum naues quadraginta
 fuerunt. Guncus autem præfuit duabus & uiginti nauī- Guncus.
 bus ex Cypho cum bellacibus Peræbois atq; Euenibus,
 qui circa Dodonem frigidissimis in locis habitant, quicq;
 amœnum Titaresion accolunt, qui in liquidum & quasi
 argentum Penei amnem influens, illius tamen aquis non
 cōfunditur, sed instar olei innatās excurrit. Manat enim
 ab ipsa inferna Styge, cuius fluuij apud deos sanctissi-
 mum iusurandum est. Magnetum autem princeps erat Magnetus.
 Prothous Tertridonis filius. Qui uero ad Peneon, & ad
 frondosam Pelion habitant, his præerat alius Prothous
 bellator in primis strenuus, quorum amborū quadraginta
 naues fuerunt. Atq; hi quidē sunt Græcorū duces. Nunc Apostrophe ad
Mufam.
 autē musa dic tuo uati, quis inter omnes qui Agamēnonē
 Menelaumq; secuti sunt, præstitit, aut inter uiros uir, aut
 inter equos equus. Et equorum quidem Eumeli iugales, Eumelus.
 femina ambæ, ambæ unius cui, ambæ in ceteris unā in-
 nitentes,

nitentes, multo erant præstantissimæ: ita ueloces, ut cum alitibus possent contendere: *honoremq; martium præ se ferentes, quas Apollo ipse, quum pastoritiam apud Phœreum degeret uitam, paauerat, talesq; reddiderat. Ex uiris autem Ajax Telamonius longe præcipuus, ex his duntaxat, qui in aciem descenderant. Nam Achilles, qui bello ob indignationem abstinebat, multo Græcorum fortissimus erat: cuius etiam equis dabatur præ ceteris palma: & ipse quidem assidue intra tabernaculum se continebat: comites uero eius, alligatis ad plena loti atque apij præsepia equis, iuxtaq; positis curribus, solebāt sese præter oram maris uario ludendi genere exercere, aut iaciedo disco, aut uibrando telo, aut sagittando, quum bella inire fortissimum imperatorem desiderantibus non liceret, tantum huc atque illuc per castra quocunque ferebat uoluntas, uagabantur. Igitur Græci omnibus rebus instructi, atq; in acies distributi, Troiam uersus pleno celeriq; gradu per medios euntes campos, speciem exhibebant, tum propter armorum lucem, longe lateq; omnia deuastantis incendij, tum propter pedum armorumq; sonitum, pertinacis cuiusdam tonitruui. Quale solet esse, quū Iupiter Typhoëum, cuius cubile Inarimes esse fertur, crebris ab alto fulminibus euerberat. Itaq; momento illam omnem planitiem transmiserunt. At Troiani proceres, Politæ Priami filio, quem donis onerauerant, iam antea misso ad explorandū de summo tumulo Aesye, renunciadumq; Græcorum aduentum, tunc frequētes ante Priami fores de communibus rebus cōsultabant seniores pariter ac iuuenes: cum ecce Iris imperio Iouis cœlo delapsa, imagine Politæ, uocēq; sibi assumpta, cum attonito nuncio uenit, propiusq; accedens, Semper, inquit, te

Iridis oratio.

senex

senex iuuat totos dies, ut pacis tempore solebas, cōsumere sermonibus, cum res ipsa ad ultimum discrimen spectet. Et tibi bellum ingruit, aduentantq; hostium copie tales tantēq; quales quantasq; non uidimus, non numero hominum, sed foliorū arenarumq; comparandæ. Sed quid ego hunc? Hector, te ego iubeo negocium suscipias. Agendum cum præsto tibi sint intra muros tot linguarum nationumq; auxilia, præcipe ut suis ducum quiscunque popularibus det belli signum, eosq; armari imperet, & suas secum copias in aciem reducat. Hæc iris. Hector autem cognita deæ uoce, protinus consilium soluit, & ad arma concursus est. Patefactusq; omnibus portis, cum ingenti tumultu equites peditesq; sub armis muros egressi sunt. Est autem in ipso cōspectu, atq; in ipsa planitie prope urbem tumulus, utrinq; lata circumiecta uia, quem tumulum homines Batieam, dii autem sepulchrum Myrines appellant. Hic Troiani ac socij inter se copias suas, quæ illuc promiscue uenerat, secernunt, suasq; principū quisq; in aciem instruit. Et Troianorū quidem dux erat magnus Hector Priami filius, hostiū terror. Cuius auspicia plurimi populi, ac strenuissimus quisq; sequebatur. Dardanis autē præerat formosus Anchisæ filius Aeneas, quem dea Venus in nemorosis Idæ collibus & concepit & peperit. Nec solus his præerat Aeneas, sed unā duo Anthenoris filij Archilochus & Acamas rei militaris peritissimi. Qui autē populi ad radicem Idæ & ad profundi Asopi flumen accedunt diuitijs affluentes, horum imperator erat insignis Pandarus Lycaonis filius, quem arcu Apollo decorauerat. Qui Adrestia & urbē Apæsi & Pitycā & excelsum Teres montē incolūt, his præerat Adrestus & Amphius, uterque Percosij filius, Percosij longe omnium doctissimi

Troianorum
catalogus.

d scientia

scientia diuinandi futura. Verum neq; admiranda doctrina, neq; paterna sollicitudo subtrahere à morte filios potuit, cum eos retinere conaretur, ne ad bellum ubi perituri erant, proficiscerentur. Illi enim euntes (sic misera necessitas fati trahebat) nec parere imperio, nec credere consilio senis toties monentis uoluerunt. Qui Percotem incolunt, qui Pradion, qui Seston, qui Abydon, qui diam Ariben, horum princeps erat uir eximius Hyrtacides Afius, ex Aribse equis aduectus, fortuna cursuq; præstantibus. erant enim à flumine Selleente. Hippothous autem fortes Pelasgorū cohortes ex ampliuaga Larissa adduxerat. Quibus ipse, Pyleusq; frater bellator egregius, præerant, filij Lethi Teutamida. Acamas uero & Pirous cum copijs Thracū uenerant, cisq; trans Hellepontū accola lentium. Euphemus autē maximi Troëzeni filius, Ceade nepos, dux erat Ciconum bellatorum. Pyrachmes uero Peonum, reflexos arcus gestantiū: gentes procul ab Amydone patria profectæ, atq; ab Axio flumine, licet spatiofo, tamen ad imum usq; lucidissimo, ut nullum in toto orbe terrarum speciosius, Paphlagonum solertissimus, Pylameneus ab Enetis ueniens, ubi genus malorum agrestium est. Paphlagonēs hi sunt, qui Cytoron incolunt, qui Sefamion, & quorū egregias urbes alluit Parthenij fluuius, & qui Cromnam, qui Aegialon, & qui editos Erythines colles habitāt. At Halisonū * Hodiū & Epistrophus duces longe ex Alyba, ubi argenti fodinæ sunt, uenerant. Mysiorum principes erant Chromis & Enomus scientia augurali peritus; sed qua mortem aufugere non potuit, apud flumen, ubi cum uelocissimus Achilles cum ingenti Troianorū cæde trucidauit. Phrygiorū principes erant Phorcus, & singulari forma Aseanius, usque ab Ascania

et morti

amore pugnandi profecti. Mæonijs, qui Tolon incolunt, præerāt Mesthles Antiphusq; fratres, patre Pylemeneo matre Gigea geniti. Carijs barbarū quiddam in loquendo sonantibus, qui Myleton incolūt, nemorosumq; Ethirum montem, qui fluenta Mæandri accolunt, quiq; Mycales mōtana inhabitant, Nastes & Amphimachus præerant fratres, Nomionis filij, uterque laude insignis: sed Amphimachus ritu puellæ comptus, & totus auro exornatus, quasi uero aurum ad uictoriam faceret, & ad subtrahendum neci denique pertineret. Id quod ipsi usu uenit insipienti simul & infelici. Nanque hunc Achilles in flumine, primum uita, dehinc cultu aureo priuauit. Sarpedon autem & præstans Glaucus, usq; à Xanthi flexibus cum Lyciorum copijs aduenerunt.

ILIADOS HO-

MERICAE LIBER III.



OSTQVAM igitur omnes copiae sub suo queq; imperatore digestæ sunt, atq; in acies instructæ, aduentatibus iam Græcis, obuiam tendunt clamore ac clangore sublato, non secus ac grues solent, dum sidus hybernum fugientes, matutino tempore cum ingenti clangore cateruatim cælo ferūtur, ad oceanumq; se conferunt, illaturæ dirum Pygmæis ac mortiferum bellum. Græci uero clamore non reddito, sed tacita apud se ipsos ira frementes, uenire maturabant: id pressantes animo, quomodo & hostē uincerent, & se suosq; tutaretur. Ad quorum properantem aduētum ac penè cursum, tan-

d 2 tus pul

Paridis teme-
rias.

tus pulvis præsertim uento adiuuante excitatus est, ut ad similitudinem inuisæ pastoribus, amicæ nocturnis furibus nebulæ, quam auster iugis montium infudit, uisum adimeret, nec extra iactum lapidis prospicere sineret. Vbi uero proximi facti sunt, & iamiam conflicturi essent, singulari Alexander pulchritudine ante omnes Troianorum acies grandioribus passibus uadebat, prouocans ad certamen fortissimum quenq; Græcorum. Gerebat autem pro paludamento pardi pellem, arcumq; cum pharetra & gladiu, manu uero duo fulgentibus spiculis iacula. Quem cum bellator Menelaus uidisset, audissetq;, comodo gauisus est, quo esuriens leo, cum in grandem ceruū ibicem uenit, quem canes uenatoresq; insequuntur: ita cupiditate ac spe ulciscende iniuriæ, confestum (ut erat armatus) è curru desiliit, seseq; illi in cōspectum dedit, & cum infesto gradu pergit. At uero Alexander, uiso Menelao obuiam ueniente, subito timore percussus, represso relatoq; pede, ad suos sese recipiebat: qualis is qui per montanum callem transiēs, ex improuiso prope se dracone cōspecto turbatur, pallefcit, tremūt, & penè præ formidine collabēs, retrofugit. Ad cuius rei spectaculum Hector ex-candescens, ignominiosis in fratrem inuectus est uerbis: Disparis uere, nō Paris: forma insignis, sed amore in mulieres perditio: uerbis audax, rebus ignauus: quanto satius fuisset, atq; utinā fuisset, ut aut nunquam genitus fores; aut ineunte ætate mortem obiisses potius, quàm tantum dedecus, & quidē sub oculis omnium, admitteres? En uides quantum ex tuo facto cincinnati Græci cepere letitiæ? quippe qui opinabantur te ut inter ceteros pulcherrimū, ita strenuissimū esse. Nunc intelligunt quòd multo sis pulchrior quàm fortior. nam decor membrorū tibi superest, uires

Hector in Pa-
ridem.

Paridis timor.

est, uires autem corporis & animi præstantia deest. Et tamē quum talis sis, ausus es cum delectis sodalibus, instructa ornataq; classē, profectus ad externum regnum, cum aliena uxore concumbere, cuius mira specie captus esses, eamq; ex Peloponneso huc asportare, quum maritum haberet bellatorem, in perniciem patris, ciuium, regni, nominisq; Troiani, & in inimicorum gaudium, tuamq; ipsius extremam infamiam. O dedecus. Non sustinisti congredi cum Menelao? Quid ita? quia nostri qualis bello uir, quantusq; sit ille, cui coniugem admissi. At enim in hoc belli puluere nihil ad uictoriam faciunt citharæ cantus, dignitas formæ, compti capilli, Veneris dona, ceteraq; huiusmodi. Itaq; si nescis, ecce omnes Troiani, qui tuorum scelerum defendendorū gratia arma sumpserunt, ex tuo timore & ipsi territi sunt ad pugnandum. Ad quem respondens Alexander: Pro modo, inquit, exprobrare mihi ignauā Hector, non supra modū uisus esse Paris Hectori, debes. nam tuū cor animusq; non magis fatigatur, nec magis ad cuiusquam trepidat occursum, quàm robusta quædam securis, quam faber lignarius in scindenda materia exercet, cuius esset penetranti ac durabili acumine ad cōtinuandum magis opus, mutatur. Neque mihi uituperationis loco obijcias Veneris dona. nā munera quæ in nos dii contulerunt, ea nec obijci debent, nec ad arbitriū hominis, sed ad ipsius dei collata sunt. Quòd si me singulari prælio cū Menelao certare uis, iube Troianos omnes atq; Græcos cessare, ac circumsidere certaminis nostri testes, quod nos duo in medio cōmitteremus, quorum uter uicerit, eius sit cum omni gaza Helena uxor, pro qua hoc conflatum est bellum. Ceteri autem cum sanctissimo iurciurando seriant fœdus, se postea domum reuersuros, Troianos

Singulare cet-
ramen Paridis
cum Menelao.

Agamemnon
ad suos,

Hectoris ora-
tio.

Menelai ora-
tio.

in Troiam, illos in Græciam. Hæc quum audisset Hector mirum in modum letatus, protinus processit in medium inter utrunq; exercitum: & uoce ac lancea, quam manu mediam tenebat, suas cateruas gradum sistere iubebat. Et Troiani quidem statim imperata fecerunt. Græci autem pro se quisque in unum sic inter ambulandum & sagittas & iacula & saxa iaciebant. Quam rem intuens Agamemnon, ad suos, Desinite, inquit, Argiui, continete manus, inhibete ictus, aliquid enim (ut uideo) nobiscum tractaturus est Hector. Ad quam uocem continuo Græci desisterunt, tacitiq; quantum fieri poterat, strepitu sedato, attenti ad audiendum manserunt. Tunc Hector in medio stans, Audite, inquit, Troiani pariter & Græci, per me quid loquatur Alexander, cuius causa bellum conflatum inter nos est: iubet Troianos Græcosq; depositis humi armis adesse spectaculo, solos autem se ac Menelæum in medio uiribus armisq; decernere: quorum uter uicerit, sua sit cum omni gaza Helena uxor: ceteri autem cum sanctissimo iureiurando feriant fœdus, se postea domum reuersuros, Troianos in Troiam, Græcos in Græciam. Sic Hector. Tunc alijs mutuum silentium tenentibus, egregius Menelaus sic inuicē ad uniuersos prolocutus est: Audite uicissim me Græci Troianiq;, cui præcipuus inter omnes dolor necessitatem imponit, ut potissimum respondeã. Placet mihi, & rite fieri sentio, ut aliquando ab ærumnis, quas tot tâtasq; uos Græci mea, uos Troiani, Alexandri causa pertulistis, per hanc transactionē discedatis, ut uter nostrū in singulari certamine occumbet, occubuerit: reliqui uero mox domū suā sine prælio redeāt. Asserte igitur huc agnū agnamq;, illum album, hæc atram. marē, qui soli: fœminam, quæ Telluri inmoletur. Tertium afferemus,

quo Ioui

quo Ioui litemus. Et ante omnia sistite hic Priamum, qui fœdera ipse feriat: ne quis forte malus dolus filiorum, ut sunt uentosi & perfidi, hæc omnia faciat irrita. Semper enim ingenia iuuenū sunt instabilia. Nunc autē si senior his fœderibus affuerit, atq; adeo præfuerit, profecto respiciens præterita, ac futura prospiciens, curabit ut rata sint: & quamprimum inter ambos exercitus, quod sane ambobus expedit, pax fiat. Hæc Menelaus quum dixisset, tam Græci quam Troiani exultauere letitia, sperantes iam se mortifero bello quieturos. Igitur uterque exiguo inter se diuisi interuallo, dispositis in continuam seriem equis, descendunt à curribus: exuentesq; sibi arma, humi deponunt. Hector uero prope duos præcones in urbem, Agamemnonem autem Talthybiū ad naues ire iubet: hic, ut unus ille, ut duo agni feratur. præterea ut Priamus ad exercitus, fœdera percussurus, accersatur. Præconibus itaque, quomodo imperatum erat, ire festinantibus, Iris ad Helenam domi suæ manentem uenit, nunciatura certamen, quod erat committendum. Induerat autem sibi specimen Laodices, Helenæ, Chloris filiarum Priami formosissimæ, uxorisq; inclyti Helicaonis filij Antenoris. Tenebat autem tunc Helena purpuream telam, suam uidelicet pallā, spatiosam sane & amplā, in qua pleraq; iam propter se ad Troiam gesta, textilibus picturis descripserat. Ad hæc Iris accedēs, Veni, inquit, sponsa dulcissima, mirificā rem uisura, quæ nunc inter Troianos agitur & Græcos. Qui enim in capis prius mutue necis uicissim occurrebant, in ijs nunc omisso prælio alteri alteris uicini cum silentio sedent, innixi scutis, hastis propter humi defixis, nam mox in medio Alexander cum Menelao dimicaturus est, utri tu cedas in uxorem. Siquidem uictoria

Iris ad Helenam.

d 4 ipsa

ipsa propositum es primum. Hæc dea dicente, dulce illius pectori desiderium incesit pristini uiri, parentum, patria. Itaque festinanter amicta lucidum è lino uelamentum, grandibus per ora decurrentibus lachrymis, procedit è thalamo. Sequebantur autem eam duæ ministræ, Aethra Pythici filia, & decoris oculis Clymene. Atque ad portam Scæam quæ properas uenisset, ascendebat iam eius portæ turrim, in qua erat Priamus cum primoribus senatorum, Pantho, Thymæte, Lampro, Clytio, Hicetanoë: cumq; his Calegon atque Antenor, ambo arte militari obsequium desueti, sed in curia, sed in senatu, sed in dicenda sententia utilissimi. Sedebant autem circa Priamum, quos dixi principes, & inter se colloquebantur in alta turri: similes cicadæ, quæ opacis arborum ramis insidentes, suauem illum cantum exercent. Hi ubi uadentem Helenam in turrim conspexerunt, alius ad alium suppressa uoce dicebant, Profecto num indignum est, Troianos Græcosq; tot mala, tanto tēporis spatio sustinere, ob hanc faciem, quæ prorsus non humana, sed immortalis cuiusdam deæ uidetur? Cæterum etsi tam diuina specie mulier est, tamen eam satius erit ad penates suos remittere, quam retinere, ne nobis postea sit liberisq; nostris causa calamitatis. Hæc illi. Priamus autem Helenam ad se uocans, inquit, Huc ades dulcissima filia, atq; mihi hic abside, ut spectes pristinum uirum, pristinosq; affines atq; amicos, neq; enim putes me tibi hoc bellum referre acceptum, & tantam mihi lachrymarum causam, sed dijs ipsis qui me his cladibus uexandum censuerunt. Abside filia, ut indices quoq; mihi, quis ille ex Græcis est, uir tam conspicuus, celso corpore & amplo? Etsi nonnulli alij statura eum superant, tamen nullum unquam uidisse uideor, nec ita decorum, nec ita uenerandum.

adeo

Valegonis & Antenoris uerba.

Priamus Helenæ.

adeo regiam quandam inter ceteros præfert dignitatem. Cui dea mulierum Helena respondens, Pudori, inquit, dulcissime Jocer ac timori, tuus uel sermo uel aspectus semper est mihi. utinamq; eo tempore tetram mortem oppetissem, quando filium tuum secuta sum, deserens coniugem, deserens necessarios, coætaneosq; deserens unicam natam meam. Neque enim tot mala accidissent, neque ego me fletu luctuq; macerasset. Sed ut ad interrogata respondeam, id quod cupis nosse, hic est Atrides ille Agamemnon, duplici laude eximius, qui & fortissimus bellator est, & optimus imperator, meus quondam leuir, si tamen mihi infelici leuir fuit. Tu senior miratus, O felicissime, inquit, Agamemnon, & diuino quodam fato prædite, tuæ ne tot Achiuæ gentes auspicia sequuntur? utiq; plures opinionione mea, & quidē quo die bellatrices ac masculæ Amazones uenerunt, dum in Phrygiam auxilio uenisse Otreo & diuino Mygdoni, cumq; his apud Sagerim amnem illis castris præessem, conspexi tunc ibi plurimas Phrygum copias, plurimosq; populos ab his regibus belli gratia euocatos: tamen nequaquam tantus ille exercitus erat, quātus hic est. Intuens deinde Priamus Ulysses, Indica mihi, inquit, iterum dulcissima filia, quis ille est, Agamemnone quidē statura minus proceræ, sed pectore humerisq; latioribus, qui armis humi depositis, ut uillosus ille dux gregis (nā ei similis mihi uidetur) copiosusq; candidas oues, sic ipse cæteruas obambulat. Ad quem Iouis filia Helena respondens, Iste, inquit, est Laertiades Ulysses, quanquam in Ithaca mōtana quadā educatus, uir tamen ad omnes dolos, & ad omne consilium uel excogitandum uel explicandum prudentissimus, ac mirus artifex. Tum maturus Antenor, Ita res habent, inquit, mulier ut locuta es, Etenim eo tēpore, quo

d s Ulysses

Helena Priamo.

Priamus Helenæ.

Helena Priamo.

Antenoris oratio.

Vlyffes te repetitum huc cum Menclao ueniffet, ambos ego hofpiti accipi, amiceq; tractaui. Ita utriusq; & corporis dignitatem, & animi confilium & loquendi qualitatem annotaui. Cum erant ambo in Troianorū frequētia commixti, celfioribus humeris Menclaus emnebat. At quum fedebant, uenerabiliori Vlyffes afpectu uidebatur. Vbi uero tempus affuit exponendæ in concione legationis, Menclaus celeri quidem & breui oratione (erat enim natura breuiloquus) uſus eſt, ſed ualde ſuaui, & in qua, licet Vlyſſe minor natu eſſet, nihil reprehēderes. At poſtquam Vlyſſis partes loquendi fuerunt, ſtetit aliquādiu oculis in terrā defixis, immoto ſceptro, uerecūdo homini atq; imperito ſimilis. Dixiſſes cum iratū quēdam ac dementē. At poſt orationē ikam uerborū tanquā hybernarū niuū, quā increbreſcentē magna uoce edidit, intellexi cum illo neminē neq; poſſe eloquio, neq; audere cōtēdere: quo minus afpectū eius admirabamur, ita ſumus admirati eloquentiā. Priamus autē tertio cum Aiace conſpicatus eſſet, interrogat Helenā: Et ille alius quiſnā Græcorum eſt, ſuper omnes capite extās, omneſq; latitudine humerorū ſuperās? Cui Helena, Hic, inquit, eſt Ajax maximus, magnus Achiuorū murus. Qui uero ad latus eius ſtat, is eſt Idomeneus, quē Cretēſes ut deū habent, quemq; ceteri eiūſdē inſula principes ſequūtur. Hunc frequēter Menclaus Creta profectum, in domum noſtram hofpiti excepit. Sed cum omnes alios Græcorum principes recognoſcamus, quos uel nominatim queam recenſere, duos tamen deſidero tantum, Caſtorem equorum domitorem, & Pollucem ſtrenuum caſtibus germanos meos. Eos arbitror aut non profectos huc eſſe cum ceteris: aut ſi huc uenerunt, Lacedæmona reuertīſe, ne in re militari diutius uerſarentur,

Menclaus oratio qualis.

Vlyſſis qualis oratio.

Priamus.

Helena.

uerſarentur, erubeſcentes tantum dedecus, tantam que ignominiam, in qua ego ſum poſita. Et Helena quidem ſic loquebatur. illi autem procul ab eo loco erant in patria Lacedæmone ſepulti. Dum hi apud Priamum ſermones haberentur, interim præcones in urbem iam uenerant, & quæ ad ferendum fœdus iuſſi erant ferre, iam ſumpſerant, duos agnos, ac uinum quod caprino utre portabant. Quorum Ideus auream pateram, aureosq; calices geſtans Priamum adiit, deſertiq; mandata his uerbis: Surge rex, & ueni feſtinus in campum, ubi principes Troianorum atque Græcorum, iuſſo me uenire accitum te, expectant, ut inter eos, ſed non ſine te, fœdera facta feriantur. Pepigerunt enim, ut Alexander ac Menclaus in medio utriusq; exercitus decernant ferro, utri eorum, qui uicerit, Helena uxor cum omni gæza addicatur. Ceteri autem percuffo fœdere pacificati, nos Troiam incolamus, illi in Græciam reuertantur. His auditis, ſenex perturbatus ſane animo, iuſſit comites iungere ſibi currum, quo ueheretur, ubi expectabatur. Eo confeſſum iuncto & regaliter ſtrato, cōſcendit, habenasq; cepit. Cui Antenor in currū & ipſe aſcendens, ſe comitē præſtitit: amboq; porta Scæa egreſſi, in campum ubi uterq; exercitus erat, perueniūt. Ibi à uehiculo deſcendentes, in mediū ſuorum atq; hoſtium iuncti procedunt. Tunc Agamemnon atq; Vlyſſes, conſpectis ſenibus, ipſi quoq; prodeunt: ſtimulq; præcones pro more ornati, illatis quæ ad ferendum fœdus pertinent, adſunt. Principio uinum pateræ, poſtea aquam ſingulorum regum manibus inſundunt. Hic Agamemnon educto cultro, qui ad uaginam enſis (ut mos eſt) inſertus erat, è uertice utriusque agni pilos deſcendit, quibus per præcones inter maximos quoſq; Græcorum Tro

Ideus Priamus.

Fœdus feritur.

Fœderis uer-
ba.

rum Troianorūq; distributis, ipse supinas in cœlum ma-
nus tollens, in hunc modum, exaudientibus cunctis, præ-
cationum ac fœderis uerba concepit: Iupiter pater, qui
huic loco ob montem Idæum præsidet, cuius principatū
præ cæteris plus dignationis ac iuris habet: & tu Sol,
qui uniuersa & uides & audis, uosq; flumina, & tu ter-
ra, ac uos inferi, qui post mortem fœdistragos homines
supplicio afficitis, testes inuoco horum fœderum, oroq;
ut ipsa uelitis esse sancta: Si Alexander Menelaum in ho-
dierno certamine uita priuauerit, ipsius sit cuncta cum ga-
za Helena uxor, nosq; ad penates nostros cum classe re-
deamus: sin Menelaus Alexandrum, reddant Troiani He-
lenam cum ipsa gaza, simulq; remunerentur Græcos ho-
nifico præmio, quale congruens esse iudicetur, quod in
posteris etiam nostros transferatur. Quod præmiū si do-
nare nobis, occiso Alexandro, Priamus eiusq; filij nolue-
rint, iterum & eosdem deos testor, me in ultionem rupti
fœderis perstiturum, nec antè finem belli facturum, quam
aut à nobis, aut ab illis fuerit debellatū. His dictis, agnum
agnamq; iugulauit, atq; ita sanguinates exanimisq; hu-
mi deposuit. Alij nuxtum patere uinum delibantes, effu-
derunt, ac numinibus uota fecerunt. Eorū erat, qui in cœ-
lum intuens, ita precaretur: Iupiter deorū rex, omniumq;
potentissime, reliquiq; cœlites uelitis, ut per utros stete-
rit, quo minus hæc fœdera sint rata, sicut uinū in terram
defluit, sic suorum liberorum, sic eorum uxores confici-
antur. Ita ille orabat. Iupiter tamen ad has preces non
propicias, sed furdas aures habebat. Post hæc Priamus
Priami oratio. aduersus cœtum, Audite me, inquit, Troiani & Achij.
Enim uero non sustinet oculi dulcissimū filium cum Me-
nelao inspectare depugnātem. Ideoq; ne intersim, hinc in
urbem

Alcibiū ē uul-
go oratio.

Priami oratio.

urbem redeo. ipse quidem Iupiter alijq; dij cognitum ha-
bent, uter sit neci destinatus. Atque his dictis, impositisq;
uehiculo agnis, ascendit, habenasq; cepit Antenor, in uehi-
culum & ipse conscendens, se illi comitem præstitit. Qui
bus in urbem redeuntibus, Hector ante omnia atq; Vlysses
idoncum pugnae præfinit locum. Tum in galeam
fortes, cui primus ictus deberetur, demittunt. Exercitus
uero qui ad spectaculum aderant, solliciti euentorum, su-
blatis in altum manibus, uota faciebant: quorum nonnulli
tam ex his quam ex illis, ita obsecrabant: Iupiter pater,
qui Idæis montibus præsidet, idemq; deorum & digna-
tione & potentia maxime, uter horū autor & causa ex-
titerit tantarum utriq; genti calamitatū, hunc uelis in hodi-
erna pugna priuatū uita, ad inferos præcipitē agi, nobis
uero cæteris inuiolata fœdera seruari, fidamq; amicitiam
feri. Hæc illi, Hector uero auerso uultu, galeam in qua
sortes inerant, quatiebat. neq; id diu. nam confestim fors
Paridis, qui prior lanceam iacularet, exiliit. Tunc omnes
eo ubi constiterāt loco, iuxta equos atq; arma longo or-
dine resederunt. Et Alexander sibi primum fidas ocreas,
argentoq; distinctas, induit: secundo loco thoracem, non
suum, sed Lyaonis fratris, pectori tamē suo congruentē.
Tum argenteis distinctum punctis gladium, à collo suspē-
dit. dehinc humeris scutum aptat, & ingens & ualidum.
Tum galeā capiti imponit, terribili ex echini setis crista,
& ad motū ipsum quasi minanti. Postremo præfixū luci-
do spiculo pilum sumit ualidūq; sed quo tamen in pugna
commode uti posset. Menelaus diuersa ex parte simili ar-
matura instruebatur. Qui postquam armati in delectam
certamini aream, hinc Troianis, hinc Graijs cingentibus,
processerūt, atq; in festis armis, infestisq; passibus ac truci-
bus oculis

Oratio uulgi.

Menelai oratio.

Menelaus in Iouem.

bus oculis simul et animis alter in alterū uadere coeperūt, magnus omnibus qui spectaculo circumsidebant, pauidus incessit. Illi uero propiores effecti, ad medium ipsum aere tendentes, pila quatiunt, quo certiore manu in alterum ac ualidiorē contorqueant. Et Alexander, cuius priores erant partes, prior uibrato in Menelaum telo, scutum illius ferit. Ad quem ictum magis spiculum replicatum est, quam chalybem, quo scutum uestiebatur, transigere quīuerit. Tum suo loco Menelaus in telum assurgens, hoc modo precatur: Da quaeso Iupiter rex, ut hic, qui mihi tanta immerito mala inuexit, meritis poenas luat, & luat meis manibus uictus, meoq; confossus ferro, ut & qui nunc sunt, & omnis posteritas quum hæc audierit, hospitia ubi amice accipiuntur, polluere uereantur. Hæc dicens, librata aliquādiu lanceam in Alexandrum emittit: quæ in medium illata scutum, non modo per illius chalybem, corium, lignumq; adacta est, uerumetiam per thoracem, & intimam usque ad uestem, perforatur quoq; ipsum pectus, nisi in latus hic obliquanti deflexisset. Ea missa & infixa, statim Menelaus educto ex argentea uagina ense, reductoq; in altum, irruens cassidem Alexandri percussit ita uehementer, ut in multa frustra distiliens, fugeret manum. Quod Menelaus cernens, ingemuit grauitè, suspiciensq; in cælum, O Iupiter pater, inquit, profecto te deorum est nemo malignior. Ego quum te precarer, spem concipiebam, Alexandrum meis manibus poenas sceleratæ iniuriæ daturum. Nunc & gladius ad primum ictum diffractus est, & lancea in casum excussa, cum nequaquam illius mœbra perstrinxerim. His Iouē incusans, in cassidem hostis cristasq; inuadit, apprehensumq; ad socios trahere conatur. Et pertraxisset, uictoriæ cōpos & gloriæ,

& gloriæ, eò quidem facilius, quòd dum ille per galeam traheretur, strangulabatur mollis iugulus catenoso loro, quo subter mentum galea ad fibulam substringitur, nisi subito Iouis filia Venus, re animaduersa, lorum dirupisset, ut uictor pro homine, uacua tantum casside potiretur. Quod & factum est. Namque dum abreptam illam conuersus ad suos, recipiendam proijcit, ut receperunt festini & auidi, dum hastam colligit, dum reuerti in hostem parat, Venus utpote dea, circūseptum aurea nebula Alexandrum, à pugna atque ab oculis hominum eripuit, & in splendido odoratoq; thalano, ubi lectus genialis regaliter stratus erat, collocauit: atq; eo illic relicto, ad accersendam Helenam prodijt. Eam autem in editissima turri reperit inter ingentem frequentia foeminarum. Ad quam accedens, uestem leniter, ut secum pergeret, manu traxit. Desumpserat autem sibi imaginem Græcæ, quæ Helenæ è Lacedæmone secuta erat, grandis natu foemina, lanificijq; doctissima, ac præter cæteras dominæ intima. Atque ita tenens uestem, Age dum, inquit, redi domum, ubi expectans Alexander, uocari te iubet. Est enim in cubiculo iuxta lectū genialem, fulgentem stragula ueste, optimisq; odoribus fragrantē, pulchrior ipse atq; radiatior, uel oris ac totius corporis decore, uel uestiū credas cum non pinguisse cum Menelao, sed aut in choreā iturum esse, aut à chorea modo cessasse adhuc saltandi cupidū. Hæc Venus. Quæ audiens Helena apud se, * at ubi tā suauē colli amoenitatem, tam anabilem pectoris gratiā, tam insuetum oculorum fulgorem animaduertit, expauescens ait: Dæmonia, quid istis captas fallere me uerbis? nunquid iterum abducere me procul uis in exteras urbes ac locupletes, aut in Phrygiam, aut in Mæoniam, aut quò aliò, ubi principem familiarem

Paridē Venus liberat.

Venus Helenæ.

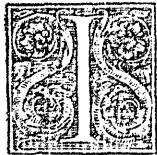
Helena Veneri.

familiarē aliquē tibi habes? Quoniam uicto Paride Menelaus me miseram est reportaturus ad lares, ideo tu, ideo falsa sub imagine uenisti, ut me deciperes ob tuam nimiam in Paridem beneuolentiam. eō dum illi ades, dum illi studes, dum pro illo satagis, dum illum obseruas atque custodis, deorum commercium reliquisti, nec ad eos reuersura es amplius. adeo, quātum suspicor, aut uxor eius efficieris, aut ancilla. Ego uero, quod ad me attinet, ire ad illam prorsus nolo, nec unquam in contubernium eius redire certum est. Quid ni enim, si hoc faciam, digna sum quam omnes uituperent? Et sane posthac uniuersa me Troiana execrarentur, ac maledictis omnibus & opprobrijs lacerarentur: quæ ego quum audirē, nimio mecum mœrore consumerer. Tunc irata in eam Venus, Noli me, **Venus Helene.** inquit, infelix, noli iritare, & abs te alienare. Nā si pergis, tam me inimicam senties, quam sensisti amicam, tantumq; Troianis pariter ac Græcis in te excitabo odium, ut terribis pereas morte. Ad hanc orationem exterrita Helena, uelato ueste capite, tacite à coctu mulierū (dæmonem enim sequebatur ducentem) digressa est, & ad nitentem Paridis domum concessit. Eō ubi peruenit, ancillæ statim ad locum opusq; quod reliquerat, redeunt. Ipsa cum dea in thalamum auratis laquearibus fulgentē euntēs, ad Paridem intrat. Vbi Venus posita ante illum sella, Helenam iussit in ea sedere. In qua ubi refedit mulier, oculos à uultu Alexandri obliquans, loqui sic orsa est: Rediisti ne à pugna, ubi te interfestū iri sciebas, nisi fugisses, iā superatus, iam captus à ualido hoste quondam meo marito? Atqui gloriari solebas, te Menelao antestare, tum uiribus corporis, tum dimicandi scientia. i nunc, & prouoca illum ad singulare certamen. Quod si me audies, Menelaum stultum te pro-

te prouocare defines, quin & illi in bello occurrere, ne forte si te compererit, pilo suo gladioq; confodiat. Cui respondens Paris, Noli, inquit, quæso mulier tam molestis Paris Helene, me incesse cōuicijs. equidem fateor nunc uicisse Menelaum Mineræ beneficio. ego uicissim aliās (nam & dii mihi adsunt) illum ipse superabo. Nunc quod reliquū est, rei coniugali operā demus. Nam ita in te nunc amoris ardor me tenet, ut nunquam tenuerit uehementius, ne tunc quidē, quum ex Lacedæmone te rapui, impositaq; in nauem, & in arduam insulam ducta, tecum primum concubui. Hæc quum dixisset, in stratam regiæ genialem accessit, eumq; Helena secuta est. Quibus ita in apparatusimo cubili cum oblectatione cubantibus, Menelaus inter ea instar rabidæ feræ huc illucq; uadebat, sicubi Paridem adipiscatur. Neque erat ex Teucris socijsq; Teucrorum quispiam, qui usum à se, quum quæreretur, illi posset ostendere, aut ubi foret indicare. Neque enim fuisset distimulare ausus, uel propter fœderum religionem, uel quia à se in unum omnes mortē reijcere uolebāt. Ad quos de hinc, inquit Agamemnon, Audite Troës Dardanijq; & Agamemnonis oratio. qui istis auxilio uenistis, Victoria huius certaminis, ut agnoscitis, penes Menelaum est. Vestrum ergo nunc erit, Helenā cum omni gaza exhibere: nosq; remunerare honorifico præmio, quale congruens esse iudicetur, quod in nostros etiam posteros transferatur. Hæc Agamemnon. Cuius orationem cæteri Græci maxima cum assensione exceperunt.

e Iliados

I L I A D O S H O

M E R I C A E L I
B E R I I I I .

NTEREA Dij deæq; frequentes
aureo in pavimento Ioui asidebant, in
ipso exercitus urbemq; Troianam in-
tuentes. Quibus Hebe cum aureis pocu-
lis nectar pro suo ministerio miscebat.

Illi sumpta pocula, gradatim sibi propinabant. Tunc Iu-
piter per causam consulendi cum Dijs, non nihil de Iuno
ne iocatus est. Quam ut ad iram acueret atque eliceret, obli-
qua ac faceta oratione perstringens. In hoc, inquit, sin-
gulari certamine dij coeletes, duæ deæ sunt quæ Menelao
student, una quæ Paridi, illæ quidem, Iuno & Minerua:
quæ, ut videtis, non nihil à cœtu nostro semotæ sedet, ple-
næ gaudij ex ipso rei gestæ spectaculo. hæc autem, Venus:
quæ nunc abest, semper sollicita pro Paride, quemque nunc
ab impediendi mortis periculo eripuit. Etenim sine dubio
penes Menelaum victoria est, nos tamen consultare decet,
quidnam hoc loco faciendum putemus, utrum hos popu-
los in atrox bellum, an in placidam concordiam dimitta-
mus. Quod si in concordiam, nimirum res grata omnibus
iucundaque contingeret: & Menelaus recipiet Helenam suam,
Troia vero à discrimine everisionis liberata, suisque civibus
frequens, perpetuo incolumis erit. Hæc Iupiter. Iuno autem
ac Minerua, ut erant unam sedentes, ad hæc dicta tacito mur-
mure subsannarunt. male enim Troianus cogitabat. et Mi-
nerua quidem, quamquam uehementissima tum in patre ira, tum
decepti uoti inexstima angeretur, tamen se intra silentium te-
nuit. At Iuno erumpente doloris impetum compescere non
susti-

Iupiter dijs.

sustines, O seuerissime, inquit, Iupiter, qualem tu locutus Iuno Ioui,
es orationem? scilicet inefficaces inanesque iubes esse labo-
res, sudores, ærumnas meas: quibus me et equos meos de-
fatigavi, huc illucque discurrens, dum Græcos in arma so-
licito, dum mare intrare hortor, dum ad Troiam perdu-
co, quid petens quò tendens: nempe, ut Priamus cum suis
liberis ac ciuibus postrema pateretur. Nunc tu hæc omnia
irrita fieri uis. Verum age age ut libet, non tamen nos cæ-
teri dij isti tuæ sententiæ assentiamur, tuumque mutabimus
factum. Cui Iupiter ab alto pectore suspirijs ductis, Dæ-
monia, inquit, quid tibi tantum Priamus mali fecit? quid
eius filij? quid reliqui ciues? ut ita inexpiabili in eos odio
debaccheris, ut ipsos omnino destructos uelis, ut tam in-
signem urbem ab imo eversam cerneret cupias? E quidem
opinor, si liceret, in ipsam Priami domum, deinde filio-
rum ac ciuium rabida intrares, eosque uiuentes adhuc de-
tibus lacerares, ac manderes, atque hæc demum medicina
animi tui uulnus satiatum iri existimares. Sed quid inter-
est: facito ut uoluntas fert, nullum per me passura impedi-
mentum. Certum est enim mihi, nequaquam in posterum ad-
uersari tibi, ut neque tu à me propter hæc rem obiurgatio-
nis aliquid audias, neque ego abs te. Ceterum hoc quod di-
cam, reponas inis sensibus, & memori teneas mente. Quam
& mihi quoque in senso alicui dilectarum tibi urbium, libue-
rit illam euertere, nihil esse ut iram meam reuocare tentes
aut differre. Obsequar enim animo meo, non precibus tuis.
Nam istud quod tibi gratificor, sed non libenter. Omnium
qui sub sole ac stellifero cælo sunt, urbium quidem insignis
Troia: ciuitatum uero sapiens Priamus cum populo suo, præ-
cipue mihi est eordi. Apud quos ad aram meam perpetua
adoletur odoribus, sacrificijs, libamentis. Ad hunc Iuno Ioui.

Iupiter Iunoni.

c 2 respon-

respondens, Tres, inquit, urbes sunt maxime mihi cordi, Argos, Sparte & Mycenæ. Has tu quum in fensio libuerit, non dico unamquamlibet, sed unamquamq; per me licet eueras. Neq; ego tibi, quo minus id facias, aut opera, aut uerbo reluctabor. Quâquam si reluctari conarer, nihil proficiã aduersus te, qui es & me & ceteris dijs robustior. Verum enim uero indignũ sit, ut tantam ego operam frustra cõsumpserim: quippe quæ, ut tu deus, & ipsa dea sum, eisdemq; genita parentibus, & quidẽ natu grãdior. Postremo etiam uxor tua, qui super uniuersos deos imperium obtines. Itaque par est, uterque inuicem gratificemur, ego tibi, & tu mihi, ceteris dijs factum nostrum comprobaturis. iube quamprimũ Pallada ad exercitus ire Græcorum ac Troianorum, introducturam Troianos ad uiolanda fœdera, quæ cum Græcis sanctissime percussurũt. Hæc Iuno. Quibus pater deũm atq; hominum Iupiter non abnuens, Pallada sic allocutus est: Ito statim Pallas ad exercitum Græcorum ac Troianorum, inducitoq; Troianos ad uiolãda fœdera, quæ cum Græcis sanctissime percusserunt. Pallas uero iam dudum sua sponte ad hoc propẽsa, huiusmodi uerbis animosior facta, se protinus ab olympo demisit in terrã. Et sicut Iupiter supernè uibrato sidere, cũ multa ac scintillanti face solet pectora nauatarum exercituumq; terrere futuri alicuius mali præsigio, sic ipsa eiusdem sideris & specie in se suscepta, & cursum imitata, quum in mediũ delapsa est, utrumque exercitũ huius spectaculi pauore percussit. Inter quos fuerunt qui, tam ex his quam ex illis, ad socios conuersi dicebant, Profecto Iupiter belli pacisq; arbiter, hoc portento significat, aut durum asperumq; inter nos prælium, aut concordiam & pacificationẽ fore. Atque illi ita dicebant.

Pallas

Iupiter Palladi.

Pallas uero iterum transfigurata in formam strenui Lao-dici Antenoris filij, intulit se in acies Troianorum: perq; eas incedens, circuibat oculis, sicubi insignem Pandarum inuenire posset. Quem ubi uidit, inuenitq; inter suorum militum cateruas stantem, propius accedens, ita affata est: Pandare uir fortis ac strenue, si quam mihi consulenti fidem habendam putas, nunc profecto tibi opus est animo, ut in Menelaum sagittam immittas, cõsecutus hoc pacto ab omnibus Troianis summam & gratiam, & gloriam, præcipueq; ab rege Alexandro, a quo etiam augeberis mirificis donis, si Menelaum tuo telo uiderit interceptum. Age igitur inuocato prius Apolline deo, & sagittandi peritissimo, & tibi amico, nũcupatisq; illi uotis, si domum redieris, sacrificium te sibi ex primigenis agnis esse facturum, Menelaum confidito. Hæc Pallas. Quibus stultus ille persuasus, arcum protinus ex corytho eduxit. Erat autem hic arcus mira arte uisendus, ex cornibus ibicis factus, quam è rupe quadam prominentem Pandarus, ex insidijs percusso sagitta pectore, præcipitem deiecit, eiusq; cornua ex octonis utrinq; ramis ad fabrum arcuarium contulit, iussitq; arcum ex illis quàmoptimum & quàm pulcherrimũ fieri, adiectis ex auro cuspidibus. Hũc igitur arcum Pandarus eductum, recuruato offe contendit, humiq; deponit. Tum iussis socijs scuta opponere, ne forte præuisa re, Græci prius excitato tumultu consurgerent, quam ipse ictum misisset, depromit sagittas è pharetra, ex hisq; unã elegit nunquam antea emissam, & inter omnes pennis & hastili ferro maxime habilẽ, et ad mortiferum uulnus aptissimã. Quam ubi neruo imposuit, adaptauitq; uota concepit, si domum redierit, sacrificium se Apollini ex primigenis agnis esse facturum. Finita prece,

e 3

prehen-

Pallas Pãdaro
suadet ruptio-
nem fœderum.Pandarus fœ-
dus uiolat.

prehensum (ut fit) cum sagitta neruū retro trahens, quasi orbe factō (nam neruus papillæ, ferrum uero arcui uicinum erat) neruum sagittamq; dimisit, sibilante arcu, sed apertius sibilante neruo. Itaque expulsa arcu sagitta, uolucris auris uolatu percurrens, Menelaum petit, plagam inferre atque exitium cupiens. Sed non immemores tui Menelæi dii fuerunt, ut te intercipi illo sinerent ictu, præcipueq; Pallas, quæ à te ita propè aberat, ut mater ab infante suo, quem grato sopore persusum, ab improbo muscarum in cursu dextræ uentilatione defendit. Itaque uenientem ictum in eam corporis partem detorsit, ubi aurea fibula zonæ committebatur, & ubi thorax uentri infidebat. Eò sagitta perlata, primum per ipsum fibulæ auræ, deinde per thoracem, postremo per laminam, quæ fidele contra misilia tutamen est, & maximæ tutelæ tunc fuit, adacta, nonnihil perstrinxit è corpore, statimq; ater cruor è uulnere profluxit. ita quales habent sunt, quas inducto super ebore albentes Mæoniæ mulieres atq; Caria rubrica tingunt, easq; in thalamo reponunt, multis quidem equitibus concupitas, soli tamen regali currui destinatas, unde & equi regij ornentur, & eorum agitator gloriatur: talia tua erant Menelæi crura, calces, sanguine candorem formosorum artuum distinguente. At ubi atrū cruorem foras emanantem Agamemnon Menelausq; inspexerunt, uterque uehementer expauit: multo tamen uehementius Agamemnon, quum neruum extra uulnus & aculei tantum extremas pinnulas uidit extare. tunc apprehensa Menelai manu, profundo gemitu suspirans, quem gemitum socij pariter suspirijs exceperunt, ita eum alloquebatur: Ergo ne charissime frater singulare certamen misisti, ut unus inspectantibus Græcorum copijs ista sustineres?

Apoſtrophe
ad Menelaum.

Agamemnon ad
Menelaum.

neres? ideo fœdera ego percussi, ut tu frater per illa occidereris: ita ne illi & te confisum iureiurando uulnerarūt, & fœdera tua solenniter ista conculcarunt? Profecto non erit ipsis impune, & nos iureiurando confisos decepiſſe, & deos contempſiſſe. Nam eſi non protinus de fontibus supplicium ſumat cœleſtis, tamē poſterius ſumit, & quidem multo acerbius. Dabūt itaq; pœnas fœdiſtragi Troiani ſuis uxorūq; ac liberorū capitibus. Nam mihi pro comperto eſt, quod adierit dies, quando inſignis Troia cū Priamo atque omni populo excidetur. Si quidem Iupiter ab alto facta hominum aſtimans, ob hanc perfidiam indignatus ipſe, de Troianis ſupplicium ſumet: neque hoc quo minus futurum ſit, ullo pacto reuocari poteſt. Verum ut hæc ita ſint, non tamen (me inſelicem) hunc tantum dolorem capere non poſſum. Si tu mihi Menelæi frater ſubita morte eripieris, priuabor ego te frater ſuauiſſime, priuabor et gloria, redibo Argos ſine te, redibo extrema notatus infamia, futurus opprobrio Græcis, futurus gaudio Troianis. Omnes enim Græcos proceres, te extincto, capiet reuiſendæ patriæ deſiderium. ita qui Helenam à Troianis recipere, tibiq; reſtituere cogitaueſſem, nō modo illam non recepero, ſed te quoque Troianis, decepta expectatiōe, reliquero. Iacebis ergo nobis hinc proſectis, in hac hoſtili terra humatus. Ad cuius tumultum uenientibus nonnunquam ſuperbiſſimis Troianis, cōſiſtētibusq; erit qui dicat, Utinam in cæteris omnibus ardentis animi conatibus, ita compos uoti ſit Agamemnon & auidiati ſuæ ſatiſfaciat, ut nunc fecit, qui re inſecta fruſtraq; labore exhauſto cum tanta Graiorum claſſe, quam huc portauerat, domum redijt, inelyto Menelao fratre hic relicto. Hæc ille cum diceret, tunc optarim ima terra ad inferos

Menelaus Agamemnoni. inferos me conditura dehisceret. Ad quæ respondēs Menelaus, inquit, Et tu bono animo esto Agamēnon, nec populos ista oratione perterrefacias. neq; enim lealiter telum penetravit in corpus, obstante fideli balteo, thorace, lamina, quæ mihi salutis fuerunt. Vtinā istud sit, respondit Agamēnon, quod ais frater charissime. nāq; si ita est, medicus tentato exploratoq; uulnere, pharmaca adhibebit, quibus dolores acerbi mitigētur. His dictis, fidū sibi præconē Talthybiū iussit Machaonē diui Aesculapij filium, accersere, his uerbis: Talthybi, quāprimū huc siste Machaonē principē, ut Menelaū sagitta idūm inspicat. hoc enim ei uulnus quidam, siue Tros, siue Lycius, sagittandi sciētissimus infixit, adeptus sibi insignē gloriā, nobis uero ingentē luctū relinquens. Cuius dicto Talthybius audiēs, abiit: circūferensq; oculos sicubi, quæ querebat, agnosceret, Machaonē aspexit inter suas copias stantem, quas ex Thrace adduxerat, fortū militū, eorūq; scutorū. Ad hūc proxime accedēs Talthybius, Veni, inquit, accersit te Agamemnon, inspecturū Menelai principis uulnus, quod ei quidā, siue Tros, siue Lycius, sagittandi sciētissimus infixit, adeptus sibi insignē gloriā, nobis uero ingentē luctū relinquens. Hæc Talthybius. Quibus auditis, mirū in modū Machaon perturbatus est: repenteq; unā cum nuncio per medias acies illuc, ubi Menelaus constiterat, ueniunt. Reperiūt autē illum stantem in medio multorum et iam maxima* cuiusq; procerū corona circumdatum. Hic protinus Machaon primū ex balteo sagittæ hastile eximit, deinde ferreas pinulas amputat, tum zonā laminasq; dissoluit, dehinc uulnus quān alte descenderit, explorat, postremo expresse plaga sanguine, medicamenta ad leniendum dolorem, curādumq; uulnus apposuit, miro artificio

Agamemnon
Menelao.

Agamemnon
Talthybio.

Talthybius
Machaoni.

compo-

composita, quæ ipse à patre, ille uero à Chirone didicerat. Dum hæc apud Menelaum gerūtur, Troiani interim arma ceperāt, iamq; in aciem instructi procedebāt: et ex aduerso Græci arma sibi induebāt, certamē animo uersantes. Ibi uideres Agamemnonē non dormitantē, non animo territū, ferentemq; moleste quòd res ad manū uocaretur, sed properantē, ut inita pugna ipse dimicaret. Igitur curru cataphratto equisq; omisis cū Eurymedonte auriga Ptolemæi Pirææ filio, iussōq; illo etiā atq; etiam ut sibi postquā copias instruxisset, fesso cum curru præsto esset: ipse pedibus incedēs, acies ordinabat. Et quos accingere se ad præliū cernebat, ad hos assistēs, tali eos oratione exhortabatur: Agitedum uiri Argiui, ne quaquā cesset uestrum robur, uester impetus, uestra rei militaris peritia, Ioue optimo maximo pro nobis pugnaturō contra fœdī fragos periurosq; Troianos, quorū haud dubie corporibus aues feræq; pascētur. Vxores aut̄ paruiq; liberi, urbe direpta, euersaq; à nobis, in Græciā portabūtur. At quos pugnā detrectātes uidebat, hos acerbissimis uerbis increpabat: O Argiui nominis dedecus, indigniq; militiā, non pudet seducere uos pugna? Quasi iā defessi armis hucusq; deportādīs, nec ultrā procedere audētes, in modū hinnulo rū timidissimi animalis, qui cursu defatigati, in medio cāpi subsistiūt, nec in occursum tēdūt, sed in se occurrere permittunt. Nūquid ignaui consq; expectatis, dum Troiani eō ueniāt, ubi naues subductæ occupāt littus, ut uideatis, an tunc Iupiter periclitātibus uobis auxilietur, ab altoq; porrigat manū? Atq; hūc in modū Agamemnon hos exhortans, illos increpās, ad cateruas Cretenesium peruenit, quæ se iuxta principē suū Idomeneū armabāt. Ipse uero Idomeneus, ut ualidīs uiribus, suos in prima acie curabat.

Agamemnon
ad strenuos.

Idē ad segnes.

c 5 Meriones

Idem ad Idomeneum.

Idomeni oratio.

Agamemnon Aiacibus.

Meriones autē auriga in postremis eos qui longius aberant*urgens, ut se armarent, ac duci praesto essent. Quos cum uidisset Agamemnon, maiore in modū ietatus, placidis illum uerbis affatus est: Idomeneu, tu mihi inter omnes Graecos praecipuo in honore haberis, quo cū* actu, siue domi siue militiae, quin in ipsis etiā tempestiuus conuiuis, aut in populo, cui maximi quicq; Graecorū adhibētur, quum ceteris bibere uolētibus semipleni calices, tibi tamen uni, ut mihi plentiores apponuntur. Agedum igitur, capeisse praelium, et qualem te fore gloriari soles, talem te hodie praesta. Ad quem respondens Idomeneus, Ego uero, inquit, summe Agamemnon, quemadmodum antē pollicebar, hic dies declarabit me tibi amicissimum esse. Sed tu quin potius alios exhortaris, ut quandoquidem foedera facta, sunt irrita, quamprimum pugnam capeffanus: manibusq; nostris Troiani, per quos iusurandum uiolatum est, mortem atq; omnia extrema patiantur? Sic locuto Idomeneo, Atrides abiit: plenusq; gaudij ambulans, ad phalanges utriusq; Aiacis uenit. Eos autem comperit iam armatos, iam galeatos, iam in prociuetu stantes, longo eos à tergo peditum agmine sequētes, densis scutis, densisq; lanceis, et nigrae nubis speciem praebēte: qualem supra mare sonori zephyri impulsu uenientem imbribus grauem procul à montis uertice conspiciatus pastor, consuevit raptim in specum subducere oues, pro se ac pro grege sollicitus. Hos ita accinctos ad bellum esse summo opere gauisus Agamemnon, ita allocutus est: E nimuero uos ego inter Graecorū principes neq; exhortari ad bellum debeo, neq; exhortor: quippe qui et copias uestras imperio, et alienas exemplo ad praelianandum adhortamini. Quod utinam tibi pater Iupiter, tibiq;

Pallas,

Pallas, tibiq; Apollo, liberet talem animum ceterorū fetoribus infundere, breui praefecto nostris manibus expugnata Troia deleteretur. Haec dicens, pro celsit ad alios, uenitq; ubi Nestor copias suas et hortabatur, et in aciem instruebat, praepositis suis legioni cuiq; ducibus, Pelagōte, Alastore, Cromio, Aemone, Biante. Et currus quidē in fronte, peditum aut optimos quosq;, ubi esset robur belli atq; subsidium, in postremis: imbecilliores uero in medio collocauerat. Quibus quasi utrinq; cōclusis, necesse esset uel nolentibus dimicare. Equitibus, quorū primae partes erāt, praecipua praepcepta dabat, inquit: Primum memē-tote milites, suos unusquisq; moderari equos, ut in loco suo stent, et cum alijs non tumultuentur, ut nullus alteri sit impedimēto. deinde, nemo uestrum aut aurigadi peritia, aut uiribus fretus, procedat longius à suis dimicandi gratia: uicissimq; nemo retrorsum se recipiat. sic enim infirmiores essetis, et magis iniuriae opportuni. Postremo, cū quis uestrum hostilem aggreditur currū, scitote multo satius esse, lācca pugnare quam gladio. id quod illi ucteres faciētibāt, qui hac disciplina, hoc more, hoc animo in bellis usi, multas urbes, multaq; oppida expugnauerūt. Atq; in hunc modū senex priscorum bellorū doctissimus, suos milites ad bellum instruebat. Quem ita agentem Agamemnon cū uideret, gauisus, ita allocutus est: Optime senex, si qualis tibi mens, tale et corpus foret, uirtutiq; animi uires responderent. sed odiosa te senectus iam obruit. Quanto, dii boni, satius foret, ut translata in alium senectute, tu bona illius aetate fruereris, et more iuuenum posses in medio Marte uersari. Ad quem respondens senior, Et ipse quoq;, inquit, istud uelē Agamemnon, ac maxime optare reuerti ad meliorē aetatem, qualis tunc eram

quum

Nestor militibus suis.

Agamemnon Nestori.

Nestoris oratio.

quum diuum Ereuthalionem interemi. Verum quid facias? Non omnia pariter dii hominibus dare consueverunt, nec mihi uolunt simul adesse senilem prudentiam, uiresq; iuueniles. Atq; ut tunc iuuenis eram ualens robore, ita nunc senio confectus sum: nihilo tamen minus sic quoq; inter equites in praelio uersabor modo, instigans. Hoc nanq; seniorum ducum proprium officium est. Qui post me nati sunt, ac uiribus uigent, hi bella committant, manusq; conserant, sed mea tamen uoce gubernentur. Sic Nestor. Quæ audiens Agamemnon, impensius gæuisus, ad alios duces ire perrexit. Inuenit autem Menestheum, unaq; Vllysem, utrunq; stantem, utrunq; cum suis, hunc Cephaleuorum, illum Atheniensium copijs, & his & illis ad bella promptissimis. Etenim stabant expectantes, dum aliquæ cohortes Græcorum lacerarent, & praelium priores inirent. siquidem nondum ex alia parte uocē pugnae commissæ exaudierāt: sed tum primum excitatas hostium ac sociorum phalanges moueri uidebant. Hos instantes expectantesq; Agamemnon intuens, obiurgationibus adortus est: Et quid ita, utrunq; te fili Petei regis, teq; doli uasframentiq; artifex, formido corripuit? qui sic semoti estis, qui aliorum auxilia expectatis, qui donec priores aliqui praeliū capeſſāt, remoramini? quos potius decebat inter primos in acie uersari, primosq; ueniētibus hostibus occurrere. Et sane uos primi estis, quos ad solē conuiuū uoco, uos prima loca in discubēdo obtinetis, uobis delicatius obsoniū, uobis nobilius uinū, et quotiescūq; uultis, apponitur. At nūc gratum scio uobis fuerit, si etiā decē cohortes aliorū ante nos pugnam incipiāt. Ad hunc Vllyses toruo intuens uultu: Qualis, inquit, Agamemnon ex ore tibi excidit sermo, ut diceres nos segnes esse ad bellum,

Agamemnon
in Vllysem.

Vllyses in
Agamemnonem.

bellum, nec audere inter primos Troianis ex aduerso ueniētibus occurrere, sed alios priores expectare? Spectato (si tibi uacat, & si istud tibi cura est) Telemachi patrē cū Troianis in prima acie pugnantē, & istam uaniloquā orationē missam fac. Tūc Agamemnon, quum indignatū cognouisset, aridēs, ut cōciliaret, ita affatus est: Noli nos ita locutos indignari, nobilissime ac sapiētissime Vllyses, neq; enim tantopere te obiurgauit, neq; tibi præterquam quod animus fert, iubeo. Intelligo tibi cōsilia non tumultuosa & turbida, sed sedata & quieta esse amica. id quod mihi quoq; maxime placet. Tu modo ingredere praelium. nos autē, si quid in loquēdo peccauimus, id tibi postea satis facere curabimus. dijq; faciāt, ut tua in hoc bello uirtus nostrā in te reprehensionem superuacua uanamq; fuisse ostēdat. Hæc dicēs, ad alios profectus est: inueniēsq; magnanimum Diomedem cū eius auriga Sthenelo Capanei filio, iuncto currui insistentē, his uerbis increpuit: O facinus, quid ita terreris Tydei præstātissimi ducis fili? Quid ita expectas, ut alij tibi uia faciant? Quid ita à parēte degeneras? Neq; enim ille ad hostium aduentū expauescebat, sed primus inter socios semper, & solus se obuiū ferebat, ut uniuersi ferūt, qui simul cū illo militauerūt. nā ego hominē neq; notum habui, neq; uidi unquā, licet Mycenas sine armis uenerit, hospitioq; familiariter receptus unā cū dio Polynice. Venerāt nāq; petitū auxilia ad bellum, quod ad Thebas eo tēpore gerebant. obtinuissentq; auxilia quæ tātopere orabāt, ut iā decretū erat, ni Iupiter sinistris omīnibus Myceneos deterruisset. Atq; cū Mycenis Tydeus moraretur, fama est neminē illi uiribus corporis potuisse æquari. At postquam rediens ad fluenta Asopi uenit, cæteri eum Græci ad Eteoclem pro legato miserunt.

Agamemnonis
excusatio.

Agamemnon
in Diomedem.

serunt. Ad quem cum iuisset, ingressusq; regiã, complures illic ciues comperisset (forte cū Eteocle in conuiuio erãt) non timuit & hostis & solus Thebanos omnes ad quod libet certaminis genus prouocare. Atq; ut animose prouocauit, ita omnes (sic illi Pallas propicia erat) strenue uicci. Quãobrem Thebani dolore indignatiõis accensi, reuersuro insidias tetenderunt, collocatis ad opportunũ locum, quã Tydeus transiturus erat, quinquaginta iuuenibus cum duobus ducibus, deorum immortalium robore similibus, Mæone Aemonis, & Lycophonte Authophom filio. Eos Tydeus omnes ad ipsum locũ occurrentes strauit, occiditq; freius deorũ, quæ sibi ministrabatur, augurijs. unũ tantum Mæonẽ cum tristi nuncio redire permisit, imò iussit. Et talis fuit Tydeus. At eius filius in cõcio- ne quidẽ est patre præstantior, in bello autẽ multo inferior. Hæc Agamemnon. Cui Diomedes nihil omnino respondit, nõ ausus talem uenerãdi regis refellere orationẽ. Ibi Sthenelus sociũ tacere uidens, Noli, inquit, Agamemnon, cũ scias quid uerũ sit, aliter loqui ac sentis. Nõ me fallit, nos (ut sumus) hic uideri præstantiores nostris parentibus, teste mea cõscientia. loquor equidem. Si in illo nos bello fuissẽmus, sacros Thebarũ muros uel cũ minore exercitu euertissẽmus, dummodo nobis nec deorũ auguria, nec Iouis beneuolẽtia defuisset. Sed illi per nimã pugnandi temeritatẽ occiderũt. Quãobrem caue ne eadẽ parentibus nostris laudẽ impertias, qualẽ filij meremur. Ad hunc Diomedes toruo respiciẽs uultu, Sthenele uir præclarissime, quin taces, inquit: Noli in istã sententiã plura proloqui, ac meo acquiesce sermoni. Ego uero Agamemnonẽ pastorem popolorũ, minime culpandũ censeo, urgẽtem Græcos ad bellum capeffendum: quippe quẽ & summum

Sthenelus in Agamemnonẽ.

Diomedes in Sthenelum.

summum decus sequitur, si uincimus: & extremum dedecus, si uincimur. Eia igitur Sthenele, quod ad nos attinet, bellum adeamus: qualesq; simus, rebus, non uerbis, ostẽdamus. atq; hæc dicẽs, ut erat armatus, è curru desiliit. Ad quẽ saltũ arma horrifico quodã fragore cõcussa streperũt, adeo ut etiã præstanti animo uirũ cõterrũssent. Igitur crebræ undiq; Græcorũ acies, urgẽtibus eas ducibus, in bellum pugnamq; descẽdunt, tali specie, qualis undarum est ad gemẽtia littora zephyro procellente tendentium: quæ densæ, aliæq; post alias festinantes, primo per ipsa spatiofissima maris terga tollũtur: mox uasto cũ fremitu arenis illisæ, obstantes aggeres trãscẽdere conãtur, tenuem asperginẽ altius longiusq; emittẽtes. Et Græcorum quidẽ, præterquã ducũ milites adhortãtium, monentium, animantiũ, nullũ clamorem, nullã uocem exaudires, quĩ tot tantæq; copis essent, uerebãtur enim suum quæq; imperatorẽ. Crederes elingues esse ac mutos. tantum imensam armorum lucem in illo exercitu uideres. At copias Troianorum infinitis ouium gregibus comparares, quæ intra prædiuitis domini septa conclusæ, quum à pastoribus mulgentur, auditis agnorum uocibus, assiduos balatus exercent. Talis reddebatur à Troianis, sed dissonus tum ac multiplex ululatus: tot populis, qui auxilio uenerant, sua singulis lingua ac suo more uociferantibus. Instigabat autem ad pugnam hos Mars, illos Minerua, utrosq; terror, utrosq; timor, utrosq; per uicacia, mortiferi martis soror ac sociã, quæ primo non ita multum erecta esse solet, nec uehementer assurgere: mox adeo attollitur, ut uertice ad cœlum proxime accedat, cum pedibus ingreditur per humum. Nanq; auida tam acerbi spectaculi uenerat immissura pectoribus uincendã

Contentionis descriptio.

Cōficius Græ
corū cum Tro-
ianis.

cēdirabiē, unde labor, gemitus, dolor, uulnera, mortesq;
nascitur. Vbi uero ambæ acies in eundē campū descēde-
runt, ac sub iactū teli uenerūt, tunc iacula omni conatu in
hostes ac pila cōiiciunt: dehinc scutis, sublato simul cla-
more, cōcurrunt, manusq; conserūt. Hic audiri uoces per-
cutientū poterāt, & percussorū: illorum cū exultatione,
horum cū gemitu: hic uulnera cerni, sanguisq; per corpo-
ra & per solum fluens ac fusus. Atq; ut multi torrētes ab
altis iugis decurrētes, in unū simul gurgitē tanto cū so-
nitu commiscētur, ut eum procul ab edita rupe pastor ex-
audiat, sic duorū exercitū & cōslictus fiebat, & fragor
audiebatur. Primus autē Antilochus Thalyiaden Eche-
polum fortissime in prima acie dimicantem interemit, ex-
cussa prius pilo buccula, celsisq; cristis, deinde eodē pilo
in fronte defixo, & ad intima usq; ossa adactō. Ille ad
hūc ictum, mortis caligine oculis oborta, pronus tanquā
turris in mediū pugnantū corruit. Cuius collapsi corpus
inter infesta tela, Elephenor Chalcodontis filius, arrepto
pede strenue pertrahēbat, cupiēs quāprimum defuncti
hostis spolijs potiri. Verum hæc misero cupiditas matura
mortis attulit causam. Nāq; inter trahendū magnanimum
Agenor nudatū scuto latus lancea haurit, procumbereq;
illic exanimem cōgēgit. Hic tum super amborum cadaueri
consurgit aspera & uehemēs inter utrosq; exercitus pu-
gna, omnibus ueluti lupis in hostes sese ferētibus, & uno-
quoq; sibi quem interimat legēte. Ibi Ajax Telamonim
Simoision Anthemionis filium, cū eo congressus, occidit,
florentē ætate & adhuc calibē. Quemq; ideo Simoision
uocauerāt, quod eum mater, quum ab Ida descēdens, pe-
cora ad parētes reuisenda deduceret, ad ripam Simoēntis
peperisset. Sed hic misēris parentibus alimenta ac uicem

pietatis

pietatis persoluere non potuit, intra tam breue ætatis sue
spatium hostili telo interemptus. Ajax enim obuiam ue-
nienti, pectus ad dextrā papillam ita uehementi ictu per-
cussit, ut lancea per humerum extaret: & hic non aliter
rueret, & quantus erat porrectus iaceret, quā celsa po-
pulus pingui solo adulta, manu ferroq; carpentarij cæsa
ruit, & ingēs ad ripam fluminis currilibus rotis destina-
ta prosternitur, atque illic relicta exarescit. Quod uidens
Antiphus Priami filius, bello strenuus, in Aiacei iaculum
contorquet, quod non ipsum Aiacei, sed Leucum Vlyssi
fidissimum comitem percudit. Is enim inter confertos pu-
gnantes ac socios Simoision cum ingenti strepitu trahē-
bat. Sed accepto ictu, mortuum manu remisit, pariter &
iuxta procubuit. Cuius nece Vlysses in furorem accensus,
ad primos pugnātes processit: & quāmaxime poterat,
collato cum hostibus pede, librato telo, circumspēctans in
quem illud potissimum torqueret. Troiani autem, ut in se
quisq; dirigi ictum cernebant, sese loco subducebant. Ta-
men licet sparsos palantesq; ob metum uideret, nō inca-
sum uibravit ictum, percusso Democoonte notho Priami
filio: qui ex Abydo uenerat, ubi equos uelocissimos patris
custodiebat. huic Vlysses, ut dolor uires dabat, lanceā per
utrumq; tempus exegit, ita ut alterum hasta, alterum spicu-
lo teneretur. Eo ad terram cum uasto armorū sonitu col-
lapso, Troianorum primi pugnatores, atq; adeo ipse He-
ctor, pedem referre cœperunt. Tum Graij ingenti clamo-
re trahere cadauera ac spoliare, longius procedere, insta-
re cedentibus, in apertam fugam illos compulsuri, nisi A-
pollo cuncta è Pergamo prospectans, indigne hanc rem
animo ferens, Troianos ad reintegrandum prælium ani-
masset, exclamās, Inferte gradum Troiani equites, ne ce-
den-

Apollo Tro-
ianis.

dendum in bello putetis. Neq; enim lapidei sunt aut ferreis membris, ut uestro mucrone confodi nequeant. Quin & Achilles Thetidis filius ab hoc prelio abest, sedens intra tentorium, in socios Græcos uehementer iratus. Sic Apello abhorrendis uocibus Troianos incitabat. Inuicem Achinos Pallas adiens, quoscuque cessare animaduertērat. Tunc Diori Amarychidæ fatalis hora admota est. Einaque Pirus Imbrasides Thracū princeps, ex Aeno patria profectus, dextrum crus prope talem molari percussit, nervosq; utrosq; fregit, atque ossa contriuit. Rursusq; non contentus illo uulnere, collapsum retro, & manū fugiente iam spiritu ad fidos socios tendentem, accurrēs ad umbilicum ferit: statimq; illi omēta perfoſsa sunt, tenebræ æternæ oculis obductæ. Cæterum in hunc se recipientem, telum dextra Thoantis Aetolij contortum, pectus ei subter papillam transfixit, atque in alto pulmone defixum est. Quod ilico accedens Thoas è pectore eduxit, & gladio quem distrinxerat, medium uentrem amputans, emori illum citius cōggit. Non tamen ipsius mortui exuijs potiri licuit, circum se sudentibus undique Thracibus, & in unum tela intendentibus, ut ead à defuncto supremam contumeliam propulſarent. Itaque Thoas, quamuis magno ut corpore, sic robore usq; bellandi, relinquere inſpoliatum cadauer coactus est. Interea dum hæc ad hunc locum geruntur, plurimi quoque alij & hic & alibi cadebant: adeo quidem, ut horū operam uituperaturus non fuerit, si quis per medium se tulisset, nullo cum neq; gladio neque telo præstringente, quē manu Pallas ipsa circūduxisset, inuolabilemq; ab omni telorum incursu præstitisset.

Iliados

ILIADOS HO-
MERICAE LIBER V.



ALLAS autem, ut præter cæteros Graios bellatores Diomedē faceret, tum in certamine insignem, tum ex certamine compotem gloriæ: illius animo maiorem impetū, corpori maiores uires, armis quoque maiorem splendorem dedit. nam ex galea, ex futo, ex humeris igneus splendor emicabat, inſtar autumnalis stellæ, quæ ex oceano lota conſurgens, ſereno cœlo præter cæteras fulget. Huic ſimilem Diomedem, illoq; animi ac corporis robore præditum, eò Pallas immiſit, ubi plurimus ſtrepebat belli tumultus. Erat autem Diomedes pedeſter, cui uenienti Phegeus atque idæus eodem in curru ſtantes, in occurſum tēdūt, iuuenes in omni bellandi genere ſcientiſſimi, fratresq; Troiano Darete geniti, uiro admodum locuplete & optimo, Mulciberi ſacerdote. Et tendunt ex diuerſo, alter quidem pedeſter, alter uero equeſter. Qui ubi propinqui facti ſunt, Phegeus lanceam prior in Diomedē contorſit: quæ ſupra ſiniſtrū delata humerum, ſine ictu præteruecta eſt: quod non fecit lancea Diomedis. nanq; in medium adacta Phegei pectus, interq; papillās defixa, iuuenē occidit, eumq; è curru præcipitem dedit. Quod frater uidens, uiribus ſuis diſſiſus, deſiliit: relictoq; curru, à fratre fugam cepit: non tamen euafurus, niſi Mulciber futurā ſenis miſeratus orbitatem, obducta nube, fugientem iuuenem ab oculis fugātis admiſſet. Illo fuga erepto, Diomedes equos cū curru prehēſos, ſocijs tradidit ad naues deducēdos. At Troianos,

f 2 ubi

Pallas Marti.

ubi alterum ex Daretis filijs transfossum iacere, alterum
 æge fuga liberatum cognouerūt, ingens formido perua-
 sit. Hic Pallas prehensa Martis manu, ita illum allocuta
 est: Quid agimus Mars, Mauors cruēte ac sanguinarie?
 Non sinemus Troianos Græcosq; per se, ac sine nostra
 ope pugnare, eosq; uincere, utris Iupiter optimus maxi-
 mus uictoriam dederit? Nos (mibi crede) à bello superse-
 deamus, nec Iouis indignationem uelimus incurrere. Hæc
 quum dixisset, à pugna Martem seducens, apud ripam
 Scamandri in herbofo sedili collocauit. Et Troianis iam
 omnibus in fugam uersis, insequentibusq; Græcis, singuli
 principum aliquem ex hostibus interficiebant. Quorum
 primus Agamemnon summus Graiorum princeps, Odion
 Alizonum ducem, ingentis corporis uirum, iaculo inter
 humeros ultra pectus infixo, de curru deiecit, cum uasto
 tum corporis, tum armorum fragore. Inclytus autē Ido-
 meneus Phæstum Meonis Mori filium, ex fertili Carna
 profectum, pilo longo apud dextrum humerū percussit: è
 curruq; in quem modo ascēderat, ruere moribundum co-
 ēgit, ac spoliandum Cretensibus suis reliquit. Scamādrius
 uero Menelaum insequētem fugiens, tergo iaculum illius
 accepit, imò & pectore. Nanque & pectus transfixum
 est. Atq; ut currebat, pronus collabēs, ruina corporis atq;
 armorum immensum sonitum dedit. Qua ruina ac sonitu
 conterriti equi, resilientes fugam capefferunt, relicto do-
 mino, quem & spiritus animusq; reliquerant. Filius hic
 Strophis fuit, uenādi sagittandiq; solertissimus: quippe ab
 ipsa Diana institutus. Sed tunc ei neq; peritia sagittandi,
 qua in percutiendo omni ferarum genere tantopere præ-
 stabat, neque Diana auxilio fuit, quin telo Menelai occi-
 deretur. Erat inter fugientes Phereclus quidam, illius Ar-
 monidis

monidis filius, quem præcipuo quodam amore Minerva
 dilexerat, ideoq; nihil eum fugit, quod fabrili arte effici
 posset. Is inter alia quæ fabrefecerat, naues illas Alexan-
 dro edificauit, quæ fuerūt omnium malorum caput: per-
 niciosas atq; mortiferas ut cæteris Troianis, ita ipsi ædi-
 ficatori, quia deorum monita non intellexissent. Huius si-
 lium Meriones quum fugientem assecutus esset, dextrūq;
 lumbum telo confodisset, adacto inter ossa usque ad uesti-
 cam ferro, in genua cum gemitu procumbit. Statimq; ob-
 ortis ad lumina tenebris, extinguitur. Mege autem Phy-
 lides & ipse quum propè accessisset Pedæo, occiput eius
 pilo hausit, transfossa ceruice, ubi fons neruorum est, den-
 tes mento affixos execut. Quo ex uulnere moriens ille,
 humi procubuit. Fuit autem hic filius Antenoris, nothus
 quidem, à Theano tamē nouerca, maritalis obsequij gra-
 tia non aliter educatus, quam si legitimus, quam si unus
 ex ipsis liberis fuisset. Eurypilus quoque dium Hipseno-
 ra interemit, filium magnanimi Dolopionis, qui erat sa-
 cerdos Scamādri, in tanto honore habitus, ac si deus qui-
 dam esset. Nam fugientem ab eo assecutus, manum cum
 toto lacerto ense præcidit: qua humi delapsa cum multo
 sanguine, ipse quoque Hipsenor, caligantibus dura mor-
 te oculis, expirauit. Interea quum hæc apud alios gerun-
 tur, Diomedem non dignoscas, utra ex parte, aut cū qui-
 bus, Troianis ne an Græcis, dimicaret: ita iam in medium
 hostium mediumq; campi penetrauerat, torrēti fluuio si-
 milimus, qui immensis repentinisq; imbribus aduictus, ac
 præcipiti impetu euolutus, non solitis ripis, non aggeri-
 bus in tutelam hortorum agrorumq; extractis, cohiberi
 potest: sed omnia tamen scindens, dissipansq;, ac pontes
 ipsos soluens, lætas segetes ac pinguia late agriculturalum

Diomedes uul
nerator.

culta deuaſtat. Sic Diomedes, quamuis deſas, quamuis for-
tes Troianorum phalanges, nemine reſiſtere ſuſtinente,
turbabat. Quem ubi tam hoſtilia agentem Pandarus Ly-
caonis filius animaduertit, protinus in eum direclo arcu,
aſſurgentem in uulnus ferit, in fixa apud thoracis oram in
humero dextro ſagitta, & in contrariam uſque partem

Pandarus Tro-
ianis.

adacta. Quo uulnere conſpecto, Pandarus, et late ſanguin-
ante thorace, proclamāt: Inſerte nunc pedem Troiani,
nunc ingruite animoſi equites in hoſtes Græcos. quorum
preſtantiſſimus ita meo telo icſus eſt, ut rear diu incolumē
eſſe non poſſe, ſi me nō fruſtra Apollo huc uenire ex Ly-
cia iuſſit. Hæc gloriabūda uoce Pandarus. Diomedes au-
tem magno, ſed nō letali uulnere aſſectus, relato pede, ad
currum ſuum, quem non procul Sthenelus ducebat, ſeſe
recepit. ibiq; ſiſtens gradum, ad aurigam ſuum inquit:

Diomedes
Sthenelo.

Propere quaſo amantiſſime Sthenele deſcende de curru,
ut hęc euellas, quæ me cruciat, ex humero ſagittam. Quo
audito, Sthenelus ſeſtinanter è curru deſiliit: accedensq;
ad humerū, de uulnere telum euulſit. Tunc ingēti ui ſan-
guinis ſtatim effuſa, et per arma aſſatim deſluēte, his uer-

Diomedes
Palladi.

bis Diomedes Pallada obſecrabat: Tritonia magni Iouis
filia, ſi quando te aut patri, aut mihi ſtudioſam exhibuiſti
in bellis, nunc quaſo exhibeas: tribuasq; ut & incolumis
ſim ex hoc uulnere, & uirum illum qui me percūſit, meis
manibus meoq; telo adortus occidam, qui gloriabundus
ad ſuos dixit, fore ut non diu iucunda hęc ſolis fruereſ lu-
ce. Sic orationem Pallas exaudiens, ad hominem acceſſit:
& immiſſo in illius manus, lacertos, crura, pedes ac cate-

Pallas Dio-
medi.

ra membra agili robore, ſic eum allocuta eſt: Bono animo
eſto Tytides, nec dubites pugnare cum Teucris. En im-
miſi in tuum pectus uim illam paternam, qua ſemper Ty-

deus

deus in pugna intrepidus ſuit. Quin & nubem tibi, qua
mortales oculi tegūtur, amouit, ut homines deosq; diſcer-
nas, ne forte per errorem certares cum dijs, pro hoſte pu-
gnātibus: cum quibus haudquaquam uelim te in bello cō-
ſerere manus, una tantum Venere excepta: quæ ſi in pua-
gnam deſcenderit, ne utique dubites eam ferro reſtringe-
re. Hæc quum dixiſſet Pallas, abſceſſit. At Diomedes tum
geminatis triplo quàm antea fuerat, uiribus, tum admo-
nitis deæ factus animoſior, ad primos continuo pugnato-
res proceſſit, in morem leonis, quem in agreſte ouille inſi-
lientē paſtor clandestino telo ſauciauit, nō occidit. Eoq;
uulnere irritata fera, non auſus gregem ſuum tutari, præ-
fertim ſolitudine loci territus, foribus abdit ſeſe, ac pau-
das oues, & præ formidine ſe condensantes turbantesq;
derelinquit. Leo autem cuſtode ſubmoto, uictor è ſtabu-
lo proſiliit. eodem Diomedes animo in Troianos, & ea-
dem ferocitate inuaſit. Atque hic primum interemit duos
principes, Aſtynoum & Hypinora: illum quidem iaculo
ſubter papillam deſixo, hunc autē brachio cum toto hu-
mero machera amputato. Deinde his relictis, fertur in A-
bātem & Polyidum, eosq; obruncat, filios Eurydamā-
tis interpretis ſomniorum: qui tamen filijs in bellum pro-
ficiſcentibus, ſomnia non eſt interpretatus. Poſt hos inua-
dit interimiq; duos fratres Xanthū & Thoona Phæno-
pis filios, præter quos nec habebat alios pater, nec habi-
turus erat, extrema cōſectaq; iam etate. Quos Diomedes
occidens, immēſum luctum perennesq; lachrymas miſero
ſeni reliquit, non amplius liberos è bello reuerſos uiſuro,
alienisq; patrimonio, filijs ſuis deſtinatum, relicturo.
Tum duos Priami filios eodē in curru ſtantes, Echemona
& Chromion interemit. Vt leo in armētū boum paſcētū
f 4 impetu

impetu facto, taurum uaccam ue ceruice correptam, sternerit humi ac lacerat, sic Diomedes interemptos fratres, precipitatosq; de curru, armis exiuit. Quas exuias cum equis et curru comitibus tradit ad tentoria deducendas. Huc itaq; dissipate ita suorū globos ut uidit Aeneas, prope, ubi pugna uehemens et plurimus tumultus erat, se confert, explorans ubinam strenuū fortemq; Paderum inueniat. Quem cum inuenisset, adijissetq; ita est allocutus:

Aeneas Pandaro. Pandare, ubi tibi arcus ac sagittae? ubi illa gloriae ubi illa sagittadi peritia? qua se tibi nemo, neq; in Lycia praeserre, neq; hic conferre audebat. agedum sublatis ad Iouem manibus, immitte in hunc telum, quicumq; est, tam ualidū tot tantorumq; Troianorum confectorem: nisi quis deus est, qui tantam nobis perniciem infert, iratus Troianis ob fraudata sacrificia. Dura autē res est deorum ira. Cui respondens Pandarus, Aenea, inquit, fortium Troianorum princeps, equidē hunc Diomedem esse, ut aspectus declarat, existimo. Agnosco clypeum, agnosco cum cono et buccula galeam, agnosco equos: non tamen plane diiudico, deus ne sit, an homo, et is quem rebar Tydeo natum, quippe tanta quae facit, sine deo non facit. nam deorū immortalium quispian nube contactus hic adest, ictumq; in corpus eius euntem, aliō retorsit. siquidē modō apud thoracis oram dextrum ue humerum sagitta percussit, trāsegitq; ut cum spem conciperem, eum hoc uulnere ad inferos descensum ire, uana tamen spe frustratus sim, aliquo mihi (ut opinio fert) irato deo, quum praesertim equi cum curru mihi praesto non sint, quos ascendam, et ex quibus dimicare possim. Omnes domi relictī undecim namq; currus sunt mihi in Lycia recenter instructi, decorisq; pepelis Babilonicis stragulis circumdati. singuli cum binis equis, qui

qui sedula cura delicateq; aluntur. Eos senex pater multis me uerbis uenturum hortabatur, ut ducerem, et ex bigis cum hoste pugnare, uirtutemq; eque sirem inter Troianos principes ostenderem. Quod ego, ut erat multo satius, facere nolui, parcens equis, ne forte ob nimiam bellorum curam, qua uos impliciti estis, nō haberent hordeum auenamq;, unde ex consuetudine pascerentur. Itaq; illis relictis, ad Troiam pedibus ueni, arcu sagittisq; fretus, quae tamen domū profutura non erant. Namq; quos duos egregios in primis hodie percussi, et quidem graui uulnere, eos non occidi, sed ad praelium magis irritauit: aduersis nimirum fati illo die, quo suspensos ad paxillū hos arcus sagittasq; desumpsi, uenturus ad Troiam, ut operā in bello nauarem, qua gratificarer quum ceteris Troianis, tum praecipue dio Hectori. Quōd si digresso hinc mihi cōtingat reuifere patriam, penates, uxorem, nisi eos meis manibus confringam, igniq; imponam, protinus hostium aliquis caput mihi detruncet: adeo frustra mecū incassum huc attuli. Ad hunc respondens princeps Aeneas, Noli, inquit, Pādare ita loqui. imō nihil prius erit, quam ut aduersus hunc in hac munitissima biga experiamur occurrere. quare agedum huc ascende, ut noscas, quales equi Troianorum, quam in campis experti, quam uel insequēdo fugientes, uel fugiendo insequentes, sunt pernicēs, atq; in quodlibet flectendi se latus agiles: quibus salutem nostram, si Diomedī affuerit contra nos Iupiter, fugietes urbem uersus tueri possimus. Cape tu igitur haec uerba frānaq; et aurigare. Ego uero descendam, ut cū illo conferam manū. Aut tu Diomedem excipias, et ego currum equosq; moderabor. Cui Pandarus, Tu uero, inquit, Aeneas uerba tibi habe, equosq; tuos aurigare, qui

Aeneas Pandaro.

Pandarus Aeneas.

f 3 melius

melius assueto parebunt aurigæ, quàm insueto: ne forte si Diomedem iam uictorem uoluerimus effugere, hi uocem meam aurigationemq; extimescentes, tuam desiderantes, recusent è prælio excedere, occasionemq; præbeât hosti, ut & nos trucidet, & ipsos captiuos abducatur. Tuos igitur equos, tuamq; bigam moderandam tibi relinquens, ipse uenientem hominem hoc pilo excipiam, Hæc cū dixissent, currumq; ascendissent, immixtis equis in Diomedem strenue ferebantur. Quos quum eximius Sthenelus Capanei filius inspexisset, continuo sociū his uerbis affatus est: Charissime mihi Diomedes, en in te infesto animo properantes uideo duos fortissimos optimosq; bellatores, Pandarum Lycaonis filium, sagittiferū unicum, & Aeneam magno Anchisa deaq; Venere genitū, paulum itaq; cum curru retrocedamus, neq; ita mihi in medios hostes progredi uelis, ne nimia animositate incautus occumbas, Ad hunc toruo Diomedes intuens uultu, Desine tu, ait, mihi istis consilijs timorem fugamq; suadere. Non enim persuadebis, quum minime generosum sit ac decorū mihi, aut retrocedentem pugnare, aut aduentante hoste terri. Et mihi quoq; ualidæ uires adsunt, usq; adeo currum ascendere contemno, nec opperiar eorum aduentum, sed ipsis obuiā pergam, modo mihi armipotens Pallas sit auxilio, in spem adducor, ut horum qui in me uno in curru inuehantur, si non uterq;, saltem alter, retro non reuehatur, manu meā interfectus. Idq; quod dico trade memoria, si Pallas mihi palmam amborum concesserit, nulla in te mora sit, quin insiliens in Aenæ equos, à curru fræna corripias, & bigā ad nostra tentoria abducas. Sunt enim ex eo genere equorū, quos Iupiter pro adempto Ganymede filio, Troi donauit, præstantissimos inter omnes

qui

Sthenelus Diomedis,

Diomedes Sthenelo,

qui sub sole sunt, ac sub aurora. Ex quibus princeps Anchises furtim Laomedonte inscio suppositis equabus, quatuor sustulit pullos, apudq; se maiore cum cura educauit. Ex his duos (ut ceruus) feroce, Aeneæ filio ad belli præsidium cōtulit. Quos si ceperimus, & prædam, & egregiam sanæ laudē retulerimus. Tum hæc inuicem Diomedes & Sthenelus colloquuntur, iam Aeneas & Pandarus incitato equorū cursu affuerūt. Et prior Diomedē Pandarus est allocutus: Dire Tytide, non te cōfecit, quæ te percussit sagitta. Tentabo nūc, an cū iaculo ad te intermēdū felicior sim. Hæc locutus, ualidū iaculū uibrat: eoq; ictu cū scutū Tytidæ adusq; thoracē penetrasset, exclamatur: Nunc certe ad intimū percussus es uentrē, nec te diu arbitror incolumem fore, sed daturum mihi morte tua eximiam gloriā. Cui Diomedes minime territus, Pandare, inquit, & opinioe & ictu deceptus es, nec me tuū perstrinxit (ut ais) iaculū: quod secus in uobis eueniet, quos nō prius dimittam, quàm alter uesterū sanguine suo, meū imbuat telum. Hæc dicēs, telum iaculatus est, quod in uultū Pandari Palladē dirigente illatū, percussio super oculos naso, superioribus cōfractus dentibus, excisa lingua, per ipsam quoq; ceruicem ligno tenuis enacuit. Ad quē ictum Pandarus è curru prolapsus est, armisq; uersicoloria & latè lucentia ara, & ingentem fragorē reddentibus. Ea ruina ac fragore conterriti equi ac resiliētes, sese auerterunt, eum anima iam atq; animo relinquente. Hic heros atq; hominum princeps Aeneas, ueritus ne iacentis amici cadauer hostes eriperent, uiribus confusus, leonis ritu profligit: terribiliq; clamore uociferans, obiecto clypeo atq; hasta mortuum protegebat, paratus occidere, quinque se ei obuium ferret. Huic Diomedes, arrepto dextra

Pandarus Diomedis,

Diomedes Pandaro,

Diomedes Ae- dextra ingēti saxo, facileq; sublato, quod duo, quales nūc
 nam uulnerat. homines sunt, ferre nequeāt, coxam percussit: confractaq;
 carne, atq; utroq; rescisso neruo, uerterebum soluit, homi-
 nemq; offusis ante oculos tenebris procūbere, & manu,
 qua cadens in genua se exciperet, atq; inniteretur assur-
 gens, terrā contingere coëgit: forsitan occisurus, nisi re-
 statim cognita, Venus mater currēs lucidum peplum, quē
 gerebat, illi, ne quis eū hostium confoderet, ueluti propu-
 gnaculum contra tela duplicem præterdisset: candidisq;
 lacertis dulcissimum complexa filiū, è prælio subduxisset.
 Ibi Sthenelus non immemor focij mandatorū, equos qui-
 bus insistebat, inhibet, à turbaq; se ducit. ibi cum eos sta-
 tuisset, in equos Aeneæ inuadit: ac per fræna apprehēsos,
 abducēdos in tentoria sua Deiphilo tradit, uiro amicissi-
 mo, & in primis industrio, quemq; inter æquales maximi
 faciebat. Ipse rursus conscenso suo curru, sumptisq; ha-
 benis, Diomedem strenue est consecutus. Ille uero in Ve-
 nerem infesto telo ferebatur, non nescius eam non esse ex-
 illarū numero dearum, quæ præsidet bellis, & in qua-
 rum arbitrio uirorum est sita uictoria, ut Minerua atq;
 Bellona, sed imbellē & sine uiribus deam: quam inter fræ-
 quantiam bellantium secutus prope atq; affecutus, præ
 ambrosium peplum, quem ipsa Charites elaborauerant,
 immissa lanceæ cuspidē percussit, extremitatemq; tenera
 manus facile ad uolam usq; trās fudit. quo ex uulnere cæ-
 lestis sanguis humorq; , qualis è diuinis corporibus solet,
 emanauit. quippe nec fruge uestuntur dii, nec uinum po-
 tant, eoq; exangues sunt, & immortales nominantur. Ve-
 nus autē simulac percussa est, uehemēter eiulans, filium à
 se, ut manibus gestabat, præ dolore dimisit. Quem tamen
 destitutum Apollo suscepit nube, ne quis hostium ei telum
 in pectore

Venus à Dio-
 mede uulnera-
 tur.

in pectore defigeret, obducta, Diomedes uero abeuntem
 Venerem etiā clamoris conuicijs prosecutus est, Abi, in-
 quiens, abi è pugna & bello, etsi filia Iouis es, Venus
 ignaua. An non satis habes corruptelis tuis expugnare
 muliebrem sexum eneruem & mollem, nisi etiam inter
 præliantium uirorum coneris arma uersari? Quod si ite-
 rum facere tentabis existimo, fore, ut malo tuo edoctam,
 etiam prælium adijisse te pigeat. Hæc Tydides. Illa autē
 fœdante speciosa membra sanguine abibat, gemens, ex-
 animata, doloris impatiens. Sed eam uelocissima Iris ex-
 cepit, & à tumultu certaminis eduxit, ad Martemq; de-
 duxit: quem ad sinistram pugnae in nube equis collocatis
 & hasta, sedentem offenderunt. Ad cuius pedes in genua
 prociens Venus, supplicibus oculis molliq; uoce, atq; his
 uerbis cum est comprecata: Suscipe me frater suauissime,
 commodaq; mihi parumper equos tuos, ut in cœleste do-
 micilium deorū pergam. Atroci nāq; cruciatu conficior,
 saucia ferocissimi Diomedis manu, qui etiā (quæ sua au-
 dacia est) cū Ioue ipso pugnaret. Sic locuta, exhortatisq;
 equis, mœstitia grauis in currum ascendit: & aurigante
 Iri, equosq; sua sponte rapidos, etiam uerberibus adde-
 re cursum cogente, in uastum olympum continuo perlata
 est. Ibi currū Iri sistente, solutisq; equis ambrosiam appo-
 nente, Venus quum descendisset, super matris Dionæ ge-
 nua procubuit. Illa amplexata filiā, mox eius manū pre-
 hendens, Quis te, inquit, deorū lepidissima filia tam in-
 digne multauit, tanquam facinoris alicuius manifestam?
 Cui respondens Venus, Vulnerauit me, inquit, ferox Ty-
 dides, conatam surripere è prælio Aeneam meum, quem
 Anchisæ genui, dum boues pasceret, inter omnes filios
 mihi longe charissimum. Omnino iam non cum Troianis
 certamen

Diomed. Ve-
 neri.

Venus Marti.

Dione Veneri,

Venus Dionæ.

Dione Veneri.

certamen est, sed cum dijs. Huic respondens dia deorum
 tibi est, offensionem, & noli te afflictere, imitata alios
 deos caelites, quorum multi graues acerbosq; cruciatus,
 ut ipsi hominibus intulerunt, ita uicissim ab illis illatos
 pertulerunt. Pertulit graues cruciatus Mauors, arbiter
 ille deorū, à fortibus iuuenibus Aloei filijs Oto & Ephia
 alte, arctus uinculis alligatus, & in olla ærea reclusus, illic
 propediem fortasse periturus (Nam tredecim menses du-
 rauit, forti iam illo corpore atq; animo exhausto) nisi eum
 Mercurius admonitu precibusq; Etribœa nouerca fur-
 tim liberasset. Pertulit graues incredibilesq; cruciatus &
 Iuno ex uulnere, quod ei Amphitryonis Iouis ue filium
 apud dextram papillam trigona sagitta infixit, pertulit
 deniq; magnus quoq; Pluton, & ipse simili telo ab hoc
 eodē uiro percussus in humero apud Pylon inter strages
 occisorum: atq; ita percussus, ut eo ictu periturus fuerit, si
 immortales perire possent. ita eum conficiebat dolor atq;
 cruciatus, sed cū in coelum uenisset ad domiciliū Iouis,
 ibi Pæon mitigatorijs uulneri medicamentis apposisis eū
 curauit. Infelix igitur, qui sic peccat, qui sic desipit, ut
 deos offendere & sauciare sagittis nō reformidatit. Dio-
 medem autē, si nescis, ut in te inuaderet, cōsilijs suis Pal-
 las comouit. Inspiciens qui non intelligat, eos qui aduer-
 sus deos certare uolunt, nō utiq; posse esse longæuos. eōq;
 propter hanc offensionem, nulli filij à bello sibi reuerso ad
 genua blandientur. Quin etiā atq; etiam consideret, etsi
 tantopere uiribus pollet super ceteros Graios, ne quis
 tamen te præstantior dimicet secum: ne ue Aegiala uxor,
 Adrastii filia, non ita multo post in tenebris è somno ex-
 citata, domesticos ac necessarios in maritalis desiderij so-

latium

latium uocet. His dictis, Dione utraq; manu telo è pal-
 mi Veneris expresso, sanauit uulnus acerbitate doloris
 sedata. Pallas autem & Iuno hæc inspectantes, facietis
 dictis apud Iouem inuidiam quandam Veneri conflare
 conabantur. Itaq; Pallas inquit: Iupiter pater, nunquid
 ob id quod dicam, succensebis mihi? En Venus quandam
 Græcarum sœminarum subornatam ad Troianos, quorū
 studiosissima est, adducens, molliculam manum porrexit
 ad auream fibulam baltei illius, cum eam fouet, eiq; blan-
 ditur. Ad hæc uerba subridens Iupiter, ac uocata Vene-
 re, inquit, Non est, mea filia, muneris tui tractare res bel-
 licas, sed uxorias amatoriasq;. Ideoq; tu cole amores,
 amplexus, oscula: pugnas uero et res bellicas, fortis Mars
 ac strenua Minerua meditabuntur. Hæc inter se cum dij
 fabularentur, interea Diomedes infesto in Aeneam telo
 uebat, nequaquam reuerens Apollinem, tam magnum
 tamq; præsentem deum, à quo sciebat Aeneam in manus
 esse susceptum. tanta occidēdi atq; spoliandi hominē au-
 ditate tenebatur. Ter itaq; in Aeneam occisurus irruit,
 ter ab irato deo repercussa pelta inhibitus est. Quarto
 autem cum idem demoni similis infiliret, tunc in eum mi-
 nabundo terribiliq; clamore Apollo ita effatus est: Cer-
 ne quid agas Tydide, retroq; cede, nec ita desipias, ut
 æquandum te sentias esse nobiscum, mortalem cum im-
 mortalibus, hominem cum dijs: in terris habitantem, cum
 his qui cœlestes incolūt domos. Tydides autem indigna-
 tionem dei deuitandam sibi existimans, nonnihil retror-
 sum sese recepit. Ille Aeneā ex acie sublatū, in augustam
 Pergamum detulit, in magnoq; adyto templi numini suo
 dicati deposuit, Latonæ matri ac sorori Dianæ curandū
 ac roborandū: substituto interim inani idolo, quod ad
 imaginem

Dij ab homini-
bus uulnerati.

Iupiter Veneri.

Apollo Dio-
medi.

imaginem corporis armorumq; Aeneae effinxerat, circa
 quod Troianorum Graecorumq; certamen incruduit, scutis,
 clypeis, peltis ambarum partium inuicem confligentibus.
 Apollo Marti. Neq; uero hanc rem fecisse Apollo contentus, Martem
 etiam allocutus est, Nunquam ne, inquit, tuis manibus
 Mars, Mauors bellorum praeses, inuades abigesq; a praes-
 lio Tydiden hunc, qui etiam cum Ioue (ea hominis temerita-
 tas est) certare auderet? nam primum Venerem in uola per-
 cussit, deinde in me irruit, non homini, sed demoni simili.
 Haec ubi Apollo dixit, ipse in excelsa Pergamo confedit.
 Mars autem ingressus Troianas acies sub Athamatis spe-
 cie fortissimi Thracum principis, his uocibus Priami filios
 hortabatur: O filij regis, o filij Priami, quousq; tandem ci-
 ues sociosq; uestros ab hostibus trucidari tolerabitis? num-
 quid dum ante muros Troiae, et ante portas Graeci praes-
 lientur? En Aeneas magnanimi Anchisae filius, quem in
 eodem habemus honore quo Hectoris, iacet ab hoste per-
 cussus, deq; eo auferendo inter utraq; acies summa ope
 certatur. Quare agitedum uniuersi, ab hoc tumultuoso
 discrimine uirum sane egregium atq; amicum uindicemus.
 Haec dicens, animum audaciamq; singulorum excitauit.
 Sarpedon Hectori. Ibiq; Sarpedon Hectorem adiens, durioribus cum uerbis
 incusauit, inquit, Hector, quod tibi abierunt illi spiri-
 tus, illae uires, quum solebas praedicare, sine ciuibus, sineq;
 auxilio sociorum, te solum cum fratribus atq; affinibus
 urbem contra Graecos posse defendere? Nunc eorum qui-
 bus confidebas, nullum in pugna uidere, nullum possis di-
 gnoscere. Omnes a Diomede perterriti tanquam canes a
 leone diffugerunt, nobis socijs periculum relinquentes:
 qui certe perstamus in pugna, non cedimus. At qui ego
 non ciuis uester sum, sed socius: nec meas fortunas, mea-
 que pignora

pignora in hac urbe collocata habeo, ut pro his tutandis
 necesse mihi sit in aciem descendere. longe enim hinc mihi
 absunt in Lycia, festiuissimus filius, amantissima uxor,
 opes immenses, et cuius, qui tanta non habeat, optabiles.
 Quae omnia, ut uobis gratificarer, reliqui, et tanto ter-
 rarum tractu profectus sum. Nunc quoq; pro uobis in
 acie sto, ut contra Diomedem dimicem: et uobis dantibus
 terga, tamen persisto, meosq; comites sedulo ad certamen
 exhortor: qui quam non metuo tanta amittere quanta uos
 Troiani, tam non spero adipisci quanta Graeci. Tu uero
 Hector hic stans, ocium tenes: nec iubes populares tuos
 pro charis coniugibus pignoribusq; persistere in acie,
 atq; pugnare: ne forte, nisi suppetias feratis, ipsi mox ue-
 lut reti quodam circumuenti ab hostilibus copijs, occi-
 dione occidamini, praecleara urbs uestra expugnata euer-
 tatur. Quod te Hector diebus ac noctibus cogitare oportet,
 et duces sociorum obsecrare, ut longinquam expeditio-
 nem toleret, ut bella fortiter gerant, ut in laboribus pe-
 riculisq; perseuerent, nec eis te acerbius increpandi praebe-
 re materia. Haec Sarpedon. Cuius oratione Hector uelut
 morsu quodam perstrictus, protinus (ut erat armatus) e
 curru desiliit: duoq; iaculis manu gestas, redijt in pugnam:
 et ubicunq; suos aut fugere, aut cessare cernebat, repe-
 tere praelium hortabatur. Cuius imperio illi parentes, in-
 sistis telis in Graecos stare ceperunt, aurigis quoq; a fuga
 in hostes conuersis, et cursum equorum incitantibus. Ad
 quorum aduetum, Graecorum (nam hi nequaquam terri-
 ti, sed se condensantes, impetum expectabant) non aliter op-
 pleta sunt corpora puluere nube, pedibus equorum exci-
 tata, et in altum uolitante, quam dum messorum ad aream
 frumenta uentilabris purgant, si iniquior aura ingruat,
 g purgantia

purgamenta ipsa, quod acus uocant, longius copiosiusq;
 proiecta, culmine palcarum cumulos complet, candido-
 resq; efficiunt. Hic itaq; exorto aspero praelio, utriq;
 armatas manus multo cum robore conserebat. Sed eorum
 oculus Mauors caligine offusa, huc atq; illuc discurrere
 bat, adiuuans exhortansq; Troianos, ut madata Apollini
 exequeretur, qui & ipse ubiq; Troianis aderat, cum
 uideret inuicem Minervam uersari in bello, ferentem auxilia
 Græcis. Insuper Aeneam, uigore animi ac corporis
 recepto, ex angusto adyto eductum, pugnae restituit. Qui
 ubi in medio suorum conspectus est, non uiuens modo,
 uerum etiam incolumis atq; acriter pugnam cicens, mira
 omnes socij exultauere lætitia: cupidi etiam percontandi
 hominem, sed id per laboriosissimas pugnae occupationes
 facere non licebat, in quas uocabantur deo Apolline, deo
 Marte, dea Peruicacia, quæ semper insatiata certamine
 est, certamen accedente, & ipsis spem uictoriae ostendete.
 Graios autem duo Aiaces & Ulysses ac Diomedes ad
 pugnam urgebāt, sua alioqui sponte animatos atq; cre-
 ctos. Quippe neq; ad clamorem Troianorū territi sunt,
 neq; ad ualidam impressionem gradu dimoti, in eodē quo
 insiterant uestigio permanebāt: tanquam nubes ad edi-
 tissimorū montium uertices, quum aquilo atq; alij uenti,
 qui fuscas nubes spiritu suo dispellunt, uolente luce non
 spirant. At Agamemnon inter suos uadens, non desine-
 bat hortari: Nunc socij esote uiri, nunc animosi, nunc
 fortes, reuerentes inuicem, ne quid indignum uobis com-
 mittatis, tum decoris, tum salutis causa, nam eorum qui in
 bello humiliter agere crubescunt, plures incolumes sunt,
 quam intercidunt: contraq; fugietium ut decus animum
 non excitat, ita corporis uires elanguescunt. Hæc fatus,
 strenue

Agamemnon
 Græcis.

strenue iaculum in Deicoonta contorsit, socium Aeneæ,
 ac Pergasi filium: quem ob singularem in bello præstan-
 tian, Troiani æque ac Priami filios uenerabantur. Huius
 scutum, baltheusq; thoracis, ictum inhibere non potuit,
 quin ferrum ad intimum uentrem usq; penetraret, mori-
 bundumq; iuuenem cum uasto corporis armorumq; fra-
 gore prosterneret. Hic uicissim magnanimus Aeneas duos
 longe præstantissimos uiros & in omni genere bellandæ
 peritissimos intererit, Crithona atq; Orsilochum, Dio-
 cleo patre genitos, qui habitabat in Phera, loco sane in-
 signi, uiro rebus omnibus ad uitam idoneis circumfluo, ac
 genus ducente ex fluuio Alpheo, qui lato gurgite terram
 interfluit Pyliorum. Siquidem Alpheus genuit Orsilo-
 chum, qui magni populi princeps fuit. Orsilochus genuit
 Diocleum, Diocleus ipse geminos genuit, Crithona &
 Orsilochum: qui gratificætes Agamemnoni Menelaoq;
 una cum illis alijsq; principibus ad Troiā nauigauerat:
 ad Troiam pariter, & in uno occubaturi horæ momento.
 Sic enim Aeneæ manibus interempti sunt, ut duo leones
 in arduis nemorosissq; montibus sub matre læna educati,
 confici ab his pastoribus solent, quorum stabulantes tau-
 ros ouesq; ipsi diripuerant. Menelaus autē cum hos fra-
 tres in modū sublimium abietum collapsos uidisset, dolēs
 illorū uicem, eō ubi iacebāt, ad primos pugnatōres pro-
 cedit, fulgenti circumdatus armatura, ac librans dextra
 telum (dabat autem sibi hanc mentem Mars insidians
 uitæ illius, quo per audaciā manibus Aeneæ occideretur)
 Huic Antilochus sic in occursum Aeneæ imparibus ui-
 ribus eunti timens, ne quid mali pateretur is, qui pro
 ceteris *labori consueuerat, & ipse ad primos procedit.
 Iam Aeneas ac Menelaus infestis hastis alter in alterum
 g 2 uadebant,

uadebant, at ubi Antilochus aduenit, proximusq; Menelao stetit, nō expectauit Aeneas: nec cū duobus illis multo auxilio subnixis, etsi bellator eximius erat, dimicandum sibi putauit. Itaq; eo cedēte, Menelaus Antilochusq; ubi cadauera infeliciū fratru ad suos pertracta, in manus sociorū dederūt, ad primos pugnatōres reuersi sunt. Ibi Pylæmena Paphlagonum ducem, eiusq; aurigā Mydona Arymni filium interimunt, utrunq; uirum insignē: Pylæmena Menelaus, Mydona Antilochus: alterū ante currus stantem, alterum in curru: illum lancea infixā, ubi humeri ceruicq; cōmittuntur: hunc iam auertentē equos, ingenti apud medium cubitum saxo: quo ictō quū fræna ebore distincta, è manibus humi decidissent, insiliens Antilochus, tempus gladio hausit. Mydon uero animā cum singulū agens, in caput & in humeros ruens, statutoq; in alta arena uertice, diu præposterus mansit, donec e qui ab Antilocho agitante uerberati, dum abirent, prostrarent. Hector quum oculos per acies circumtulisset, animaduertissetq; quid Menelaus Antilochusq; egisset, cum uociferatione protinus in eos impetū facit. Quem uadentem Troianæ phalanges cōsecuta sunt, duce Bellona ac Marte: illa immanem tumultum ferente, hoc terribilem gestante hastam: quā manu quatiens, nunc anteibat Hectorem, nunc subsequēbatur. Hunc deum quum cognouisset Diomedes, eo terrore obstupuit ac retrocessit, quo quis rerum imperitus, cum ex urbe iter per campum ingressus, in rapidum flumē & spumosos in mare uortices agens incidit, subsistere solet, ac sese retrorsum fuga recipere. Igitur ad socios clamans, O amici, dicebat, miramur tam fortem ac strenuum esse Hectora, tam audacem bellatorem? Id causæ, huic quispiam deus assidue adest,

Diomedes
Græcis.

qui

qui eum à morte tucatur. Et nunc ille qui sub humana specie Hectorem comitatur, ipse Mars est. Quocirca ne temerarias cum deo manus conseramus, auersi, non aduersi, hostibus cōcedamus. Hæc Diomedes. Troianis propinquis iam admodum factis, Hector duos egregios in militari uiros (erant enim in eodē curru) interimuit. Quorum misertus Aiax Telamonius, illato pede, ac proxime ad Amphium accedēs, ualidam ac lucenti præfixam ferro hastam, in illum conijcit, ac traiecto baltheo in imo utero demergit. Erat autē is Selagi filius, perquā diues, quum agrestibus prædijs, tum uero omni alio genere facultatū, tristi fato Epheso patria profectus, ad auxilia Priamo cū filijs Priami ferenda. In hunc cum sonitu collapsum procurrenti Aiaci, ut cum pulchris spoliaret armis, Troiani resistunt, crebraq; proijciētes tela, impedimēto sunt, quo serius ad cadauer accedat. Ille nihilo minus, multis confosso telis scuto, ingenti insiliens gradu, impressoq; supra iacētē pede, hastam quam contorserat euellit, non ausus etiam spoliare occisum, quod frequentibus & undiq; uenientibus hostium missilibus obruebatur. Circumsistebant namq; uirū infestis mucronibus, infestisq; uocibus & plurimi, & optimi quiq; Teucrorum, eumq; licet tam excelsum, tam generoso animo, tam fortē, tamē timere, & gradu deiectum retrocedere cōgerunt. Interea quum hæc ad hunc locum geruntur, alio in loco Tlepolemus, procero amploq; corpore uirum, ut Herculis filium possis agnoscere, dirum fatum commouit ad pugnandum cum Sarpedone, nepotem cum filio Iouis: qui cum alter in alterum tendentes, iam uicini essent, Tlepolemus ad Sarpedonem inquit: Quæ tandem Sarpedon Lyciorū princeps tibi necessitas est, ut ad oppetendam mortem huc,

Tlepolemus
Sarpedoni.

uenires homo imbellis, & rei militaris ignarus? Etenim qui te filium Iouis aiunt, haud sincera fide tecum agunt, quum procul absis à uirtute praescorum, qui sunt progeniti ex Ioue, ut Hercules, qui mihi pater fuit, qualis fuisse celebratur intrepidus, ualens, & qui huc aliquando cum sex demum nauibus pauculisq; comitibus equorū, Laomedontis causa profectus, & urbem euertit, & ciuitatem omnem exhaustit. Tu uero imbecillus es, & praetua imbecillitate passim tui comites trucidantur: quos cum tutari nequeas, quo modo te sufficer tutari posse Troianos, quibus ex Lycia auxilia deportasti? eos te etiam si ualidissimus sis, nihil tamē adiuturū puto: sed meo telo interceptum, ad infernas portas esse descensurum. Cui respondens Sarpedon, Tlepoleme, inquit, pater quidē tuus augestam Troiam excidit Laomedontis regis iniustitia, qui illi pro benefactis maledicta persoluit, recusans equos reddere, quorū gratia Hercules à longinqua regione uenisset. Tibi autē non idem quod patri cōtinget, sed mortē adesse denūcio, nec licere hinc meas euadere manus, uerū hoc iaculo confossum, mihi quidem gloriam, inferno autē animam esse traditurum. Haec cum dixisset, amborū lanceae simul reductae, simul manibus excussae, simul in alterum illatae sunt, uulnusq; ambae fecerunt. Et suo Tlepolemus uulnere extinctus est, suo Sarpedō Iouis beneficio extinctus non est. Namq; illi spiculum huius, ligno tenuis in media ceruice: huic, illius in sinistro femore atque in ipso osse defixum est. Vtrunq; fideles accurrentes socij, inter manus, mortuum Graeci, uulneratum Lycij, in diuersum è praelio transportarunt, nec uacabat Sarpedonis socijs per trepidationem qua festinabant, eum tollere in currum, telum educere, quod ille uehementi cum cruciatu

Sarpedon Tlepolemo.

ciatu traherat. Haec Vlysses ubi agnouit, Tlepolemum occisum, Sarpedonemq; abeuntem agre strenus, magno secum animo deliberabat, utrū Sarpedonē insequeretur, an illo praetermissō, complures ex comitibus trucidaret. Et sic ambigēti, Minerua, ut comites potius quā dominum inuaderet, animum induxit. Neq; Vlyssi fatale erat, illum uita priuare. Igitur omissō Sarpedone, in Lycios uadit, ex hisq; interimūt Coeranum, Alastora, Chronium, Alcandrum, Halion, Noëmona, & Prytanium: plures adhuc fortasse interempturus, nisi re statim cognita, Hector radiantibus armis circumdatus, ad primos pugnatōres procurriisset, terrorem inferens Graecis. Ad cuius aduentum latatus Sarpedon, cum proximus ipsi fuisset Hector, ita cum uoce praecruciatibus uix subsequente affatus est: Hector, noli quaeso me iacentem relinquere hostibus, futurum eorum praedam: sed auxilio mihi sis, ut hinc ereptus, in urbemq; perlatus, illic moriar, quando quidem hoc uulnere moriturus sum, nec reuersurus ad dulcē patriam, ut suauissimam uxorem, paruulumq; filium uoluptate implerem. Haec Sarpedon. Ille uero nihil respondēs, raptim se proripuit, ut quamprimum in Graecos prorumperet, illinc uerteret in fugam, & eorū non paucos trucidaret. Eo abeunte, Sarpedonem socij sui subter dicatam Ioui sagū collocant, & ab eius femore uir egregius idēq; amicissimus Pelagon lanceam eduxit: qua educta, Sarpedon doloribus defectus, tenebris ad oculos obortis, aliquandiu anima destitutus est: dehinc respiscens uentulo, quem seduli socij faciebant, recreabatur. Interea quum Graeci ad impressionem Hectoris Martisq; terga darent, neq; se obuios ferrent (acceperant enim, Martem adesse Troianis) retro cesserunt. Quem ibi primum, aut quem

Sarpedon Hectori.

Iuno Miner-
or.

postremum Hector interenit ? Marsq; Theutrante exi-
nium, & domitorē equorū Orestem, & Trechum inter
Aetolos egregiū bellatorē, & Aenomaum, & Helenum
Oenopi filiū, & insignē Oresbium, qui ἰφ' ἄλλ' habitans,
circumfluēte Cephisi lacu inter diuites Lautosq; Boetios
fuerat cumulariarū opum studiosissimus. Hos interēptos
conspicata Iuno, ad Mineruā cōtinuo inquit: O indignū
facinus Iouis filia Tritonia, si tā opere Martē insanum
sāuire permittimus, profecto in nihilum recidet sponso,
quam fecimus Menelao, eum Troia euersa in patria re-
uersurū. Agedū igitur ipsa quoq; nostras experiamur, si
quae in bello sunt, uires. Sic locuta, assentiētē huic cōsilio
Minerua, ad equos aptādos se cōtulit. Quos cum apta-
ret, Hebe rotas strenue currui iunxit, diuina tū materia,
tum arte mirabiles. Erant enim auro cinctae, & desuper
aerea cinctura reuinctae, octonis etiā ex ere radijs, chaly-
beo axe: orbe, in quo radij affixi sunt, & axis uersatur,
argēteo: sella ipsa currus duplici munita ambitu, argēteis
aureisq; loris erat intenta: ē medio protēdebat argen-
teus temo, cuius in summo alligauit aureum iugum cum
decoris capistris, auroq; distinctis. Iuno ex altera parte
quum equos adornasset, iugo iunxit, properās quāmpri-
mum ire ad belli tumultum. Minerua autem deposito sua
per pauimētum Iouis discolori amiculo, quo uelata erat,
quodq; ipsa suis manibus artificiose neuerat, texerat,
sarcinauerat, tunicā & arma sibi induit, quibus Iupiter
pater circūdatur, cum uult prodire in bellū. Tum ægida
humero accommodat trilecem, horrēdam, & undiq; ter-
rore redimitam. In ea robur, in ea contentio, in ea minax
uociferatio, & atrox clamor, in ea deniq; inest gorgo-
nium caput, dirum, terribile, & quo nullum nouit Iupia

ter

ter horribilius monstrum atq; portētum. Deinde imponit
capiti galeam auream, tribusq; cristis insignē, ac tot ca-
pitum humanorum capacem, quot milites centū urbium
habent. Postremo sic armata, leui saltu in currum ascēdit,
ac lanceam corripit ingentem, ualidam, grauem, qua he-
rorum cateruas (ut plane filiam Tonantis agnoscas) irata
prostrere solet. Cui Iuno sociam se gnauiter praebens,
equos ut cursum capefferēt, uerberibus urgebat: & cum
ad caeli portas, quas Horae seruant, uentum est, immenso
sono ipsae sua sponte patefactae sunt portae. His ingentis
caeli olympiq; cura comissa est, ut altera nigrates imbre
nubes rebus inducat, altera reducat. Per has igitur por-
tas Iuno & Pallas, uolitatibus equis exeuntes, inueniunt
principē deorum Iouem, seorsum ab alijs dijs in uertice
lucentissimi olympi sedētem. Atq; illic Iuno equos sistēs,
ante Iouem stetit, illumq; hūc in modū affata est: Iupiter Iuno Ioni,
pater, non tibi indignū uidetur, quod ita immaniter agit
Mars ? qui tot iam talesq; ex Achiuorū exercitu intere-
mit, nihil pensi habens, dum Veneri & Apollini gratum
faciat ? à quibus, ut haec ageret, persuasus est: qui nunc
ociosi, & tali spectaculo, & suo consilio, & meo etiā do-
lore pascuntur. Quare Iupiter pater, nunquid mihi suc-
censebis, si iusto dolore commota, hunc stolidum, & nullū
fas nullumq; ius dignoscentem, graui aliqua poena coer-
citiū, abigā à pugna ? Huic respondens Iupiter: Imò po-
tius instiga Mineruā ad istud faciendū, assuetā iam cum
acerbis afficere supplicijs. Sic locuto assensa Iuno, equos
ut irēt, quāuis eundi audios, flagello uerberās, per liqui-
dum aërem ferebatur, tantum suspensa à terris, quantum
quis ex edita specula in latum mare prospicere potest.
Hoc enim interuallo inter caelum & terrā equi deorum
cursum

g s

Etioris uocatas,

Minerva cum Diomede. Tydeus quatis.

cursum tenere consueverunt. Vbi uero ad Troiam deueniunt, ubi Simois Scamanderq; miscentur, Iuno equos fessit, à curruq; disiungit, ac densa nebula, ne quis eos cernere possit, obducit: quibus Simois pubescentem ambrosiam, qua uescerentur, ex humo produxit, deinde ambrosia uelut gemina columbae incedentes, ad exercitum tendunt festinabunde, ut quamprimum auxilio Græcis essent. Et cum perrexissent eò, ubi & plurimi & præstantissimi quiq; Græcorum circa Diomedem in acie stabant, sanguinariorum leonum aut ferocium aprorum ritu pugnantibus, hic Iuno subsistens sub imagine magnanimi Stentoris, cuius tantus erat uocis sonus, quantus aliorum quinquaginta, exclamat, O pudor, o dedecus Argiui principis, nomine tantum appetituq; principes, re autem indigni, sed qui contumeliosa qualibet appellatione non uentumini. Quam diu Achilles uersabatur in bello, nunquam Troianus fiducia fuit è portis pedem effrendi, ita illius ualida lancea reformidabant. Nunc quia abest, iam longe à muris, atq; apud ipsas naues audacissimi pugnant. Hæc dicens, animum erexit, ardoremq; singulorum. Minerva autem Diomedem adiens, inuenit stantem apud equos & currum, deposito scuto, notas crassi cruoris à balthæo abstergentem, sudore persusum, fessum ex onerosi scuti gestatione, astiduoq; labore dextra, & se refrigerantem, scintillantemq; à dolore uulneris, quod ei stragula Pandari inflixerant, quodq; balthæo scuti premente exbulcerabatur. Ad hunc dea, iugum manu contingens, sic inquit: Omnino parè sibi Tydeus filium simile genuit. Fuit enim ille quidè parua statura, sed bellator, & talis bellator, ut me quoque uetante, & ne in ancipitem nimis dimicationem descenderet, admonente, tamen dimicare uellet. Vt alia

alia fileantur, talis fuit, qui solus ab Argiuis Thebas pro caduceatore dimissus est. Quò quum uenisset, & cum reuuentem interesse conuiuio Thebani iure hospitij coëgissent, non est passus ocium illud generoso ipsius animo inimicum. Nam hospites ad certamen prouocauit: & ut magnifice prouocauit, sic facile uicit, mea opera confusus, adiutusq;. Tibi uero ego sedula adsum, custos adfesto, iubeo, hortor, ut me autore dimices cum Troianis: nec quicquam proficio, quoniam neque laborem corpus, neque animus perferre periculum potest, pariterq; mens tibi ac membra languescunt. Itaque posthac nec magnanimi Tydei te dixerim filium. Ad quam respondens Diomedes, Agnosco te, inquit, dea magni Iouis filia, eoq; ingenue tecum loquar, nihil aut simulans, aut dissimulans. E quidem dea neque timor ullus me, neque ignauia tenet: sed tua, quæ memori mente custodio, mandata: quibus me uetisti ferro inuadere aliquos deos, qui huc in bello ex aduerso uenirent, nisi unam Venerem. Nunc agnosco Martem in hoc prælio uersari, ducemq; se hostium præsidemq; præbere, iccirco & ipse cedo ab hoc deo, & idem alios facere iubeo. Cui Minerva respondens, Tydides, inquit, mihi iucundissime, neque Martem, neque alium deum extimueris, fretus præsidio meo, quin in hunc quem uerebaris, immitte equos: neq; ulla te sui reuerentia retineat, quo minus cum, quo minus ferias dum insanum animi, maligni caput, uentosum atq; uarium, siquidem hodie prima luce multis uerbis mihi atque Iunoni fidem dedit, pugnatuum se esse pro Græcis contra Troianos. En sue promissionis immemor, à Troianis stat in acie cõtra Græcos. Hæc quum dixisset, Sthenelum à tergo prehensum, ut à

Diomedes Palladi.

curru

curru descenderet, retraxit. Cumq; ille confestim desiliisset, in locum eius dicto citius ipsa successit: sumptisq; habentis, ac uultu galea clauso, ne posset à Marte dignoscisci, equos rectà in illum ducit, gemente grauitè curru ob tanti uiri ac tanti numinis pondus. Mars autem hos ut uidit, relicto humi (quem proxime obruncauerat) Periphante Chesij filio, duce Aetolorum, uiro longe præstantissimo, ferebatur in Diomedem, qui & ipse in eum sese ferebat. Qui cum ex aduerso sub iactum teli uenissent, prior Mars, utpote Diomedis occidendi audidus, lanceam uibrat, quam super iugum habenasq; equorum uenientè, Pallas manu raptam, subter currum irritò ictu detorsit. Secundo loco Diomedes suam lanceam, sed non irritam uibrat: ac medium Martem, ubi laminis circumdatur balteus, ferit: transactisq; armis (Pallas enim adiuuit ictum) ac sauciato intimo utero, telum educit. Quo uulnere accepto, Mars tam ingenti uociferatione præ dolore exclaimauit, quanta nouem decem uel millium hominum pugna ineuntium esset: ita, ut Græci simul ac Troiani territi contremiscerent: nihilq; moratus, ascendit in cælum. Ac talis inter eundum uisus est Diomedis esse, qualem uidemus esse aërem ex aestiua aliqua nube & aestum hominibus inferente, quum oborta serena aura, obscura discedit. Atq; ubi ad olympum deorum domicilium uenit, impatiens uulneris, Ioui affedit: illiq; plagam cruore manantem ostendens, luctu uerba dictante, inquit: Iupiter pater, non tibi uidetur indigna hæc? Sempèr ne tu deos mutuo odio inuicem grassari sustinebis? & quum mortalibus gratum facere uolunt, inter se bella committere? Quasi non tua causa ad ferenda hominibus auxilia in aciem descendamus. Quippe genuisti filiam uesanã, perniciosam, & cui nihil

Martem uulnerat Diomedes.

Mars Ioui.

nihil est curæ, nisi ut aliquid sceleris agat. Atq; alij quidè dij, duntaxat qui cælum incolimus, tibi sempèr & paremus & parere compellimur. Hanc uero unam, nunquam tu neq; factò, neq; uerbo coërces, cuncta sibi indulgens, ob id tantum, quòd ex te progenita est. Ab ea nanq; hodie Diomedes impulsus furiosas dijs inferre manus, prius uenerem uulnerauit in uola, deinde in me ueluti dæmon insiliens, hæc fecit quæ uides. Quod nisi pedes mihi auxilio fuissent, diutiusq; mansissem, etsi non occidisset, quia immortalis sum, certe inter mortuos iacētis plurimas plagas inflisisset. At hunc toruè Iupiter intuens, respondit: De sine me aliquando querelis tuis, quum mihi assides, toties obtundere. Nam ut scias, inter omnes cœlites mihi Mars es maxime inuisus: quem nihil iuuat, nisi rixæ, nisi pugnae, nisi bella, uere reddēs ingenium Iunonis, Mars, ferrox, uastum, cõtumax ac malignum, què necesse habeo uerbis assidue castigare, ut existimem te filium illius consilio (ita nanq; peruersa est) ista esse perpessum. Cæterum non sustineo diu te in isto dolore uersari, quum sis è genere meo, atque ex mea uxore. Quòd si ex alio deo genitus esses, tam seuum numen atque opprobriosum, profecto uelim iam apud tartara esses, Titanibus inferior. His dictis, Aesculapio, ut hunc curaret, imperauit. Ille mitigatoria medicamenta apponens, non tardius sanauit, quam liquidum lac inter manus ducentis caseum opilionis concreuit. Citius enim dij sanantur, quia eorum corpora sunt immortalia. Sic ergo sanatus Mars, ab Hebe primũ ablutus, deinde honoratioribus indumentis uestitus, iuxta Iouem hoc honore letatus consedit. Iuno autem & Pallas postquam Martem à pugna fugarunt, ad ades Iouis deorum principis reuerterunt.

Iupiter Marti.

Iliados

I L I A D O S H O -
M E R I C A E L I -
B E R V I .



RELICTA igitur Troianis Græcisq;
pugna, inter ipsos sine deorū præsidio
gerēda, nullis iam cedētibus, magno ar-
dore acies conflixerūt: ac plurimis telis
ultra citroq; uolātibus, diu ancipiti ma-
te dimicatum est. Pugnabāt autē in campo, quē cingunt
Simois & Xanthi fluēta. Primus ibi Ajax Telamonius,
Achiuorū propugnaculū, interēpto uiro procerō ac alto
Acamante Eussori filio, inter Thracas præstantissimō, in
hostium phalangē prorupit, & socijs ad uincendū quasi
lumen ostendit. Hunc autē interemit, lancea coniecta in
locum, ubi sublimes cristæ capiti affiguntur, & cuspide
per galeā in osseam frontē molleq; crebrū adacta. Dia-
medes uero & ipse interemit unā cum eius auriga Gale-
seo Axilon Teuthrani filium, hominē perquam beatum
omnibus quæ ad uictum mortalium pertinet. Hic insigni
Arisbæ agēs omnes qui illac iter ingrediebātur, quæ erat
beneuolentia, humanitate, clementia, excipiebat hospitio:
quorū nunc nemo succurrēs, ab atroci eum morte potuit
eripere. Euryalus autē interfectis primū Drosō & Ophel-
tio, in Aesepon & Pedasum fertur: quos & occidit, &
armis exiit. Fratres hi & gemini erant, furtim geniti ex
egregio Bucolione, maximo filiorum Laomedontis, cum
oues pasceret, ex nymp̄ha nomine Abarbarea. Menepto-
lenus quoq; occidit iaculo Astyllon, Vlysses Pidyte Per-
coision, Teucus Aretona, Antilochus Ableron, Agame-
mnon Elaton, Satnioētis latē fluētis accolā, ad cuius ri-
pan

pan patria sua loco excelsō posita est: I eitus Philacon,
sed in fugam uersum: Eurypylus Melathion, Menelaus
Adrestum non occidit, sed cepit. Nanq; inter si gæ trepi-
dationem, equi impactum myricinis currum, ijsq; hæren-
tem, cum domino effundentes, fractoq; temone relinque-
tes, urbem uersus abierant, quō cæteri Troiani datus hæ-
benis strebantur. Sic humi in faciem præcipitatus Adre-
stus, quum sibi* manifesto telo Menelaum præsto esse ui-
disset, amplexus eius crura, his uerbis obsecrabat: Cape
me, & incolumem serua Menelæ, accepturus pro mea
salute mirificam redemptionem: habet enim meus pater
domi repositas omnium generum copias: aurum, argen-
tum, ferrum, æs: unde tibi complura munera mittet, si
penes te filium suum acceperit incolumem esse. Quibus
persuasus Menelaus, iam iam erat famulo traditurus de-
ducendum ad naues, sed obuiam Agamemnon adueniēs,
& nomine suo compellans, his uerbis factum fratris in-
crepuit, O indignum facinus Menelæ, quid ita tibi cura
est de Troianis? num quia doni tuæ, quum fuerunt illic
hospitally accepti, de te optime meriti sunt? imō taliter,
ut nemo, qui in nostras peruenerit manus, debeat præsen-
tem effugere mortē: nec modō eorum qui capti in pugna
sunt, uerum etiam qui è pugna fugerunt: ac nemo pror-
sus, qui mas sit, uel si in ipsa aluo lateat matris. Sed om-
nes Troiani unā cum Troia, sine uenia, sine mise-
ricordia, sine respectu extinguantur. Ad hæc uerba tan-
quam ad salubrius consilium mutata sententia, Mene-
laus quum à se manu Adrestum reiecisset, Agamemnon
hunc graui lancea in uentre percussit: deinde in prætus
collapsi pede impresso, telum eduxit. Nestor autem uoci-
ferans* admonēbat, O socij, o Danaï heroēs uiri for-
tissimi,

Adrestus Me-
nelao.

Agamemnon
Menelao.

Nestor Græ-
cis.

tissimi, nemo uestrū interpellat uictoria: cursum, nemo terat tēpus in exuendis cadaueribus hostium, quo plurima opima spolia & gloriosa retro ferat. Interimite hos prius, mox per ocium interēptos, ubi relictī à nobis fuerint, spoliabitis. Sic dicens, animū accēdit, ardoremq; singulorū, ita ut Troiani à Græcis superati, nusquā repressa fuga urbem ascēdissent, nisi Helenus Priami filius idemq; augur longe optimus, Aeneā Hectorēq; adiens, ita fuisset allocutus: Aenea Hectorq;, quoniā uobis omnīū fortissimis & prudentissimis hæc moles imponitur, ut pro cæteris Troianis ac Lycijs curam laboremq; subeatis, subsistite hic: lustrātesq; undiq; hic ante portas, copias omnes cogite, easq; ad pugnam exhortamini, priusquā inter uxorum amplexum ab exultantibus insultantibusq; Græcis trucidentur. Nos interim etsi dura in conditione, tamen quia necessitas urget, impetum hostium sustinebimus. Tu quoq; Hector ingressus urbem, cōmuni amborum matri dices, ut coactis amplissimis quibusq; sceminis, eadem Paladis, quæ in summa arce est, adeat: opertoq; templo, pepulum, quem illa in penatibus pulcherrimū, honestissimū, preciosissimum habet, palladio induat numini, spondeatq; duodenos, qui nondum iugum subierint, boues se quotannis eodem in templo immolaturam, si miserta nostræ urbis, miserta uxorū, miserta paruulorū liberorū, à muris arceat Diomedē suum, terribilē bellatorē, quemq; fortissimum ego inter omnes Græcos existimo. Neque enim unquam Achillem, quem dea genitum dicunt, uiribus corporis omnium longe principem tantopere extimimus, quātum extimescimus Diomedem, cum quo nemo audet cōferre manus. Ea ferocitate dimicat, atq; adeo furit. Hæc Helenus. Cuius consilio acquiescens Hector

frater,

Helenus Aeneæ
& Hectori.

frater, protinus, ut erat armatus, è curru defiliit: ac præfixa ferro iacula manu quatiens, omnes ubique copias obibat, & eas animabat ad pugnam. Ad cuius imperium instauratum est prælium, Græciq; omīssa cæde, quam de fugientibus faciebant, nonnihil retro sese dederunt, censesentes ea re Troianos à fuga in bellum esse repente conuersos, quòd aliquod eis auxilio numen cœlitus descendisset. Hector autem uociferans, ita suos admonebat: O magnanimi ciues, ac uos magnanimi socij qui ad longinquam expeditionem uenistis, nunc operas fortibus uiris dignas edite, nunc strenuum animum sumite, nunc in acie state, dum ab urbe redeo, quò pergo denunciatum primarijs sceminis, nostrisq; uxoribus, ut dæmonibus supplicent, eisq; solennia sacrificia spondeant soluenda, si illi ipsas exaudiant. Hæc cum dixisset abiit, nigro corio, quod oras scuti circuibat, ceruicem talosq; uerberante. At Glaucus Hippolochi filius, ac Tydides in medio amborum exercituum, ut inuicem confingerent processerunt: qui cum iam propinqui essent, ad ictum se utriq; aptantes, prior Tydides Glaucum ita affatus est: Quis tu es tandem fortissime mortalium, qui ex aduerso tam longe à cæteris procedis? (Neq; enim te unquam antehac in acie uidi) tibiq; tantopere confidis, ut mecum cōgredi audeas, quod quicūq; sunt facere conati, ipsoꝝ morte miseram parentum senectutem reddiderint? Post quos cum tu similia tentes, homo an deus aliquis à cœlo delapsus sis ambigo. Quòd si deus es, certiore me fac. Nam uon est mihi sententia pugnare cum dijs, ut Lycurgus Driantis filius fecit, fortis alioqui uir: sed postquam cum superis contendit sibi putauit, non diu postea uixit. Hic enim aliquādo apud sacrum montem Nyse natus temulētus Bacchi

h comites,

Hector Troianis,

Glaucō Diomedes,

Lycurgus a
dijis excaca-
tus,

comites, eas est infecutus, nec ut Bacchas reueritus, sed ut uaccas urgens, prout quanque furioso cursu assequeretur, stimulo pungebat, & omnes humi abijcere thyrso coëgit. Bacchus quoque timore perterritus, immani cum clamore urgentem Lycurgum cum aliter uitare non posset, in maritimis fluctibus se abdidit: quem pavidum, exanimatum, trementem, nec adhuc securum, Thetis in suum sinum recepit. Ea propter dij immortales in Lycurgum uehementer irati sunt, eumq; Saturnius Iupiter perpetua cæcitate affecit, nec ita multo post (ut dixi) extinctus est, dij omnibus ipsi infensis, quod mortalis cum immortalibus dimicasset. Huius ego exëplo non committam ut tecum pugnem, si ex numero es deorū: sin uero ex hominum, hoc est, unus eorum qui non ambrosia & nectare, sed frugibus uictitant, procede, ut & tu meis manibus sicut ceteri oppetas mortem. Cui respondens Glaucus, Quid, inquit, a me Diomedes natales meos sciscitaris? Eiusmodi est hominum genus, cuiusmodi & frondium, ut quemadmodum illarum alias uenti autumnales excutiunt, alias iterum sub uernum tempus arbor grauidæ producit, assiduoq; tenore primæ quæque occidunt, recenteq; succrescunt: sic hominum alijs obeuntibus, alijs nascuntur. Quod si te iuuat, qua quisq; familia oriundus sit cognoscere, referam tibi natales meos, & quidem ita, ut plane cognoscas. sunt enim ualde illustres & celebres. Est oppidum Ephyra in mediterraneis Argeos posita, ubi habitauit Aeoli filius Sisyphus ille cunctorum hominum locupletissimus, qui genuit Glaucū. Ex Glaucō natus est Bellerophontes, uir munere deūm eximij tum roboris, tum decoris. Hunc Proctus omni Græcia rerum potentissimus, sub cuius manu Iupiter Bellerophontem esse uoluerat,

Glaucus Dio-
medi,

Homines fron-
dibus ac folijs
similes,

Bellerophon-
tis fabula,

luerat, quomodo ad mortem mitteret, machinatus est. Certe ut à patria sua abesset, effecit: neq; id sua sponte, sed autore antea uxore, quæ falsam detulit ad uirum querelam. siquidem ubi continētissimum iuuenem ad fortium cum ipsa concubitum allicere non potuit, sons insonitem apud regem accusauit, inquit, Proctæ, aut tu morere, aut Bellerophontem interimere, qui me de stupro compellauit, & nolenti uim uoluit inferre. Quæ cum audisset rex tam obscena, tam foeda, ingenti in illum indignatione commotus est. Veritus tamen iura familiaritatis offendere, non putauit sibi fas esse, ut suis manibus & domi suæ de homine supplicium sumeret: sed satius, alteri hoc ministerium iniungere. Itaq; in Lyciam ad Rheuentem socerum mittit cum compositis codicillis, quos multis ad mortem pertinentibus exaratos obsignatosq; dederat ignaro perferre, per quos iubebatur occidi. Qui ubi in Lyciam peruenit, & ad fluenta Xanthi, non sine deorum tutela miro cum honore à rege Lyciorum exceptus est, & nouem diebus hospitaliter exceptus, immolatis per singulos dies, in ipsius aduentus letitiam singulis bobus. At postquæ decimus illuxit dies, rex à Bellerophonte, num quid literarum à genero afferret, quæsiuit, ac dari poposcit. Quibus acceptis, apertis, lectis (continebant autem & crimen Bellerophontis & pœnam) principio imperat ut Chimæram expugnet atque occidat, animal indomabile, inexpugnabile: neq; humano, sed diuino genere ortum: antierius quidem leonem, posterius uero draconem, medio autem capram: atq; terribiles ex ore flammæ globos cum spiritu effundentem. Hanc Bellerophontes omnibus deorum fretus auxilijs interimat. Secundo loco iussus est certare cum pugnacissimis Solymis: quorum certamen solum luerat,

Chimæra

lebat ipse narrare, quàm acerrimum fuisset. Tertio con-
gressus cum fortibus Amazonibus, eas interemit. Postremo
aliud genus doli, quomodo hunc perimeret, excogitat. Ho-
minum robustissimorum ad fontem Lyciæ insidias collo-
cat, ut reuertentem aggressi obruncarēt. Sed ipsi è con-
trario nūquam domum reuersi sunt, ad unum omnes obr-
truncati. Hanc tantam uirtutis indolem rex admiratus,
atq; ex deo oriundum esse cognoscens, non dimittendum
aliò, sed illic statuit detinendum, statimq; filiam cum di-
midia & regni & dignitatis portione dedit uxore. Quin
ipsi Lycij eximum quendam agrum partim constitum,
partim aruum, quem peculiariter coleret, eidem partiti
sunt, quem postea erraticum ab erroribus incolentis no-
minauerūt. Ex ea coniuge Bellerophontes tres sustulit li-
beros, Isandrum, Hippolochum, & Laodamiā, quæ ex
compressu Iouis grauida diū Sarpedonem genuit. Post-
quam autem dijs factus inuisus est, in suo agro errabat,
confortia hominum fugiens, & solitariā ac moerore ple-
nam uitam agens. Nam Isander quidē dum aduersus So-
lymos pugnauit, à præside bellorum Marte occisus est.
Laodamiæ uero Diana irata mortem attulit, Hippolochus
autem qui ex tribus supererat, me genuit, & huc ad bellū
Troianū dimisit, multis uerbis iubens, ut niterer semper
ad optima, & inter ceteros existerem eminentissimus, ne
alioqui genus meum dedecorarem, degeneraremq; à ma-
ioribus: quos cōstat ex omnibus, qui uel in Ephrya, uel in
Lyciā fuerunt, longe fuisse eminentissimos. Et hoc est meū
genus, & ex hac familia me ortum esse præ me sero. Hæc
cum audisset Tydides, lætatus defixa humi lancea, Glau-
cum benigna oratione affatus est: E nimvero tibi mecum
uetus hospitium est iam inde à nostris maioribus, qui p-
pe ab

Diomed.
Glauc.

pe ab duo meo Oeneo audiui à se domi nostræ uiginti
diebus diū Bellerophontem auum tuum iure hospitij
habutum, ambosq; se mutuis donasse muneribus: Oeneum
quidem fulgenti Phœnicei operis baltheo, Bellerophon-
tem uero aureo poculo ac fabrefacto, quod ego huc pro-
ficiens domi reliqui. Nam de Tydeo patre meo, an pa-
tri tuo familiaris fuerit, per ætatem audire non potui, qui
adhuc cum ille à nobis discessit ad Thebas, ubi cum alijs
regibus populisq; Græcorum occubuit, paruulus eram.
Quare necessitudinē hanc inter nos custodire debemus,
& domi tuæ sit hospitium mihi, & tibi meæ, quoties aut
me in Lyciam, aut te Argos uenire continget: simulq;
huius necessitudinis in bello memores uterque ab altero,
si obuij fuerimus, declinemus. Non enim parū multi sunt
alij Troianorum sociorumq;, quos ego, uel deo uolente
oblatos, uel pedibus meis fugientes affecutus, occidam
causa Græcorum: quos, si tuæ uires ferent, poteris occi-
dere. Atq; ut quenadmodum ambo præ nobis ferimus in-
ter nos hospitij necessitudinem intercedere, ita ceteri in-
telligant, armaturā inuicem permutemus. Hæc ubi dix-
erunt, de sua uterque biga descendit: consertisq; manibus,
mutuam fidem dant. Dehinc inter se arma permutant:
Glaucus aurea, quæ centum bobus (Iupiter enim homi-
ni mentem eripuit) Diomedes ferrea, quæ nouem bobus
taxabantur. Hector autem ut ad turrim portamq; Scæam
uenit, matronæ ac puellæ ad eum occurrunt, circumsi-
sunt, interrogant: aliæ de filijs, aliæ de uiris, aliæ de fra-
tribus, aliæ de necessarijs. Eas ille, pro se quæq; ut oratum
quàm primum deos eant, hortatus, plerisq; enim calamita-
tem innūnere, ad regiam Priamū se confert. Erat autem
illa politissimo marmore uestita: inq; medio aula, simili
b 3 lapide

Diomedis &
Glauci permutatio.

lapide quinquaginta thalami, longa serie coherentes, in quibus filij regis cum uxoribus: è regione, duodecim instar horum, in quibus filia regis cum uiris cubabant. Hoc in loco mater cum Laodice filiarum pulcherrimam uideret, fit obuiam filio: prehensaq; illius manu, Quid tandem fili, inquit, relicto nunc ancipiti praelio, huc te confers? num ibi ex summa arce supplicaturus, quoniam supra muros execrandi Græci palantes Troianos fugant atq; interimunt? Mane igitur paulisper dum uinum tibi offero, quo primum patri Ioui libes, cæterisque dijs immortalibus: deinde te recrees. Nam me miseram, ut defatigatus, ut exhaustus es? Tu pro uniuersis ciuibus ac socijs sollicitudinè geris ac pugnas. Recreabit autem te (mhi crede) potus. Hominis namq; defatigati ac defecti suauis uino mire et animus excitatur, et robur exurgit. Cui magnus Hector respondens, Noli, inquit, afferre uinum ueneranda mater, ne me potius enerues, animusq; mihi ac robur elanguescat. Et nefas censeo ac piaculum, illotis manibus sanguine ac sudore concretis, Ioui supplicare. Tu mater, tu potius, coactis primarijs foeminis, cum libamentis atq; odoribus pergas ad inclytæ Mineruæ templum: et peplos, quæ in penetibus preciosissimum, amplissimū, speciosissimūq; habes, palladio induas: numiniq; spōdeas duodenas, qui nondū iugum subierūt, boues quotannis te eodē templo immolaturā, si misera nostræ urbis, misera nostrarū uxorū, misera paruulorum, à muris Troianis arceat Diomedem, seuum terribilenq; bellatorem. Tu itaque mater illuc ibis, ego uero ad lares Paridis pergam, ut accersam eum ad praelium, si me tamen audire uolet: cui utinam statim terra dehisceret, cumq; ego in ipsam telluris uoraginem uiderem ire præcipitem, quem Iupiter in Priami filio

Hecuba
Hectori.

Vini uirtus.

Hector Hecuba.

mi filiorumq; eius ac Troianorum perniciem ali uoluit, amentem, cæcum, et nullum (ut arbitror) sensum suorum malorum habentem. His dictis, regressa illa domum, ancillas arcesitum ire ex tota urbe primarias foeminas iubet: Tum descendēs in thalamum odoratum ac fragrantem, scrinia adit, aperitq; in quibus peplos doctissimis Sidoniarum foeminarum elaborati manibus, repositi erant. Quos ex Sidone speciosus Alexander attulerat, ea navigatione, qua ad Troiam redijt, Helena abducta. Ex his Hecuba eum elegit, qui ultimo loco sedebat, speciosissimum, amplissimum, et in similitudinem astri micantem: atq; hoc sumpto inter numerosum confluentium foeminarum conuictatum ad templum Mineruæ, quod erat in summa arce, se contulit. Quò cum uenisset, insignis Theano Cisseio genita et summi Antenoris coniunx, quam Troiani sacerdotio Mineruæ præferant, ualuas aperuit. Atq; cum ceteræ ingressæ passis manibus ante numen orantes, templum omne muliebri uociferatione implerent, ipsa de manibus sumptum peplos Palladio induit, deinde Pallada his uerbis obsecrabat: Armipotens, et alma Iouis filia dearum Pallas, excute illud tremendū feri Diomedis telum, eumq; prorum ante portas Scæas solo sterne, ut tibi uoti cōpotes, et nūc duodecim qui iugum nondū subierunt boues, et quotannis totidē in hoc templo immolemus, misera huius urbis, Troianorumq; matronarū, ac paruulorū liberorū. Sic illa precabatur. Pallas uero et huius, et aliarū preces abnuebat. Interea cū id mulieres agunt, Hector gerens manu decē cubitorum pilum, fulgenti speculo cū circulo aureo præfixū, ad aedes cōcessit Alexandri, quas ille sibi in summa arce iuxta Priamū atq; Hectorē, thalamo, domo, aula præclaras edificauerat, adhibitis præstatissimis

Preces Troianarum foeminarum ad Palladem.

simis quibusq; qui in Troia essent, & architectis & fabricis. Has ingressus, offendit in thalamo fratrem intruendo, ornandoq; scuto, thorace, arcu occupatum, Helenam quoq; stantem, & ancillis quomodo scientissime operaretur, præcipientem atq; iubentem. Eum à ianua Hector inuitus, fœdis in hunc modum increpuit uerbis: Dæmonie, quid hic te continet? profecto non probe tantam contraxisti animo indignationem. Tua causa tantum belli incœdium conflatū est, tua causa cines socij q; ad muros in acie stant, præliantur, occumbunt. Tua causa iam urbs cincta à uictoribus Græcis est, ac clamor bellantiū sonitusq; armorum undiq; ex urbe exauditur. & tu domi ocium tenes? Qui si in prælio adesses, alij quoque si quos cessare cerneres, & ipsi pugnarent, & nisi facerent castigares. Tolle igitur moras, egredere in bellum, ne forte hæc urbs concidat incendio conflagratura. Ad hūc respondēs forosissimus Alexander, Quandoquidē, inquit, ex æquo me Hector increpasti, non præter æquum tecum ita loquar, ut uelim te meis uerbis aures accommodare atque attendere. Ego uero nequaquam tantopere, quemadmodum tu existimas, iratus sum atq; succenseo, ut propterea intra cubiculum manendum mihi putarem, sed acerbitatē animi mei cōpescere uolebam. Nunc uero uxor blādis me affata sermonibus, ad repetendū bellum me induxit, id quod et mihi uidetur satius fore. Nā uictoria in hominibus altera res est: & ut modò uictus sum, ita rursus uincere potero. Quare age, dum mihi arma circundo, paulisper expecta: aut abi, & ego in uia te assequar. Hæc Alexander. Cui nihil respondente Hectore, Helena mitibus eum sic allocuta est uerbis: Leuir mi, si te leuirum meum mihi appellare fas est catellæ miseræ atq; infelici oportebat quidē, quod uti

nam

Hector Paridi,

Paris Hectori.

Helena Hectori.

nam fuisset, ut quo die primum me parens in lucem edidit, eo die infausus aliquis uentorum turbo aut in desertum montem, aut in mare nos fluctus asportasset, ubi demersa essem, priusquam ista quæ sunt, contigissent. Verum quando consilium deorum fuit, ut in hæc mala inciderem, debueram certe meliorem sortiri maritum, cui è tanta uerborum factorumq; contumelia ab omnibus hominibus atq; ignominia doleret, & qui probra more hominum intelligeret. quod hic non facit, nullum neq; habens neq; habiturus hominis sensum. Quo magis reor ab omni eum negotio cum dedecore discessurum. Sed eia age muleuir, ingredere queso, ut sedeas parumper in hac sella. Tu enim es, quem præcipua rerum agendarum cura sollicitat atq; angit, & qui plus laboris sustines propter nos duos, me catellam, & hunc improbum qui me adduxit, ambos infauso genitos fato, & à Ioue infandæ morti destinatos, ac post mortem apud omnem posteritatem futuros fabulam atque cantilenam. Ad hanc respondens Hector, Noli me, inquit, Helena, etsi amatissimo facis animo, inuitare ad sedendum. Non enim acquiescā, sollicitus ut quamprimū redeam ad auxilium Troianorū, qui magno mei absentis desiderio tenentur. potius istum, ut mactaret, hortare. ipse quoq; sibi hortator sit, quo me adhuc intra urbem consequi possit. Nam antequā muros egrediar, ibo domū, uisurus domesticos meos, ac charam uxorem cum paruulo filio. Neq; enim scio an è prælio amplius ad conspectum eorum rediturus sim, an in acie Græcorum manibus confectus occubam. Hæc locutus Hector, abiit, & ad insignes lares suos perrexit. Ibi non inuenta intus Andromacha (exierat enim illa, & in turri stabat cum ancilla & filio plorans, & lachrymis madens)

h 3 profectum

Hector Helena.

Hector pedifsequis.

Pedissequa Hectori.

Andromacha Hectori.

profecturus erat: et cum ad ostium uenisset, subsistens ad pedissequas inquit: Agedum *fanula*, sine mendacio mihi respondeatis, quoniam è domo Andromacha profecta est? ad aliquam ne aut glorum, aut nutricum, an ad Palladis templum, ubi alia foeminae immanem deam placare nituntur? Cui prope respondens praeposita familiae, Quonia, inquit, Hector tam impense nos cogis ueritatem loqui, illa neq; ad aliquam uel glorum uel nutricum, neq; ad Palladis templum, ubi alia foeminae immanem deam placare nituntur, sed una nutrice comite, quae puerum gestat, ad alteram murorum turrim profecta est, properans, attonitata, et insaniens similitima, quod audisset uehementer urgere Graecos, profligari Troianos. His auditis ex illa, Hector egressus domo abibat, qua uenerat uia, per mediae urbis insignes plateas tendens ad Scæam portam, qua erat in campum proditurus. Ad quam aduentanti ac iam iam regressuro uxor rapido cursu obuiam fertur. Hæc est Andromacha Eetionis filia, qui apud opulentas Thebas agens, Cilicenses imperauit. Comitabatur autem eam *fanula*, eademq; nutrix cum alumino suo Hectoris et Andromache filio: quem ad sinum baiulat, paruulum, tenerum, festiuum oculis, et toto ore fidero, cui pater Camadrio imposuerat nomen, sed cum ceteri Astyanactem uocare maluerunt, quod solus illius pater urbem tutaretur. Hoc conspecto aridens Hector, tacitos in eo oculos defigebat. Tum Andromacha, ut erat soluta lachrymis, accedens, manumq; uiri prehendens, inquit: Dæmonie, tua ista te ad interitum praecipitabit audacia. Crudelis, non te miseret paruuli filij, non te miseret mei, quæ infelicissima protinus, si egrederis, futura sum uidua: Continuo naq; omnibus in unum ingruentibus Graecis trucidabere, ut mihi ante

antequam hoc uideam, utilius sit ab ipsa tellure sorberi. Quod enim misera, si te amittam, superest gaudium? quæ uoluptas? quæ uitæ iucunditas? Quid nisi asiduus dolor? continuus moeror? perpetua lachryma? An oblectare attem meâ cum altero uiro? An uero sustinere possem alijs me ullis committere amplexibus? An parètum contubernio uterer? at illi mihi crepti sunt. An fratrum solatio animi tormèta mitigare? at eos, qui mihi septem erant, uno die omnes amisi, omnes crudelissimus Achilles, cum armeta bouum atq; ouium greges pasceret, interemit. Idem illorum meumq; parètem uitæ priuauit, euersa prius pulcherrima ædificijs et frequentissima populus urbe Thebana, ubi pater regnauerat, ubi orta sum, ubi nunc circa sepulchrum patris consitis ulmis nymphæ Oreades Iouis filiae habitant. Neq; huc postquam uitæ exiit, exuere etiam armis uoluit (religiosum namq; id sibi putauit) sed armatum combussit, eiq; bustum fecit. Idem matrem meâ cum uniuersis regni opibus abduxit, quâ immensa summa redemptam, Diana apud ædes paternas commorantem sagittis interfecit. Nunc mi Hector unus mihi relictus es, tu mihi es omnia. Idem pater es idem mater, idem mihi iucundissimus es maritus. Quare miserece quaeso huic miserece, ne orbata uiro fiat miserior. Miserece communis filij, ne infante pupillum pater uiduae matri relinquant. Mane hic apud turrim, ac ceteros coege ad caprificum, ut hinc urbem defendat, ubi muri minus ardui sunt, et quæ urbs maxime à discurrentibus hostibus circumiri, inuadi, et expugnari potest: quæ etiam fortissimi quique Graecorum, ducibus utroq; Aiace, utroq; Atrida, Idomeneoq; ac Diomede, ter irrumpere tentarunt, siue admonitum alicuius auguris secuti, siue sua sponte inducti, suisq; uiribus aut sua audacia freti. Cui respondens Hector, Ista quidem, inquit, omnia uxor

quæ

quæ connumerasti, & mihi curæ sunt: eadem ipse cogito, eisdem moneor. Sed Troianos Troianasq; erubesco, si uelut imbellis quidam eminus à cæteris subterfugiam pugnã. Et nihilominus non patitur animus ignauitæ sibi esse conscius, & ne mihi dissimilis sim, qui consueui semper gnauiter agere, & in primis strenue pugnare, ut & mihi & patriæ magnæ gloriæ essem. Iam uero non me præterit, fore, ut aliquando illustris Troia cum sapientissimo Priamo alijsq; Troianis excindatur à Græcis. Qua ex calamitate ego non tantopere doleo uicem aut meorum ciuium, aut germanorum, qui & complures mihi sunt & egregij, hostilibus manibus mactandi, inhumatiq; relinquendi, aut Priami patris, aut Hecubæ genitricis: quantum tuam, quod in alicuius hostium manus captiua peruenies, quod flens ac lugens in Græciam transportabere, quod ibi inter gregem ancillarũ texes: quod aquam seruilẽ in modum, nunc prima luce, nunc meridie feres: inuita tu quidem, & quantum in te erit, renitens: sed acerba seruitij necessitate cogeris. Atq; erunt qui tunc dicant, cum tantum uim lachrymarũ decurrere per uultus tuos intuebuntur: En uxor Hectoris, qui in bello Troiano præstantissimas inter suos operas edidit. Hæc illi cum dicent, uulnus doloris tui iterum rescindetur desiderio huiusmodi mariti, & qui si uiueret, te posset à tristi seruitute liberare. Verum tunc subter humũ luce uiduus lateam potius, quàm uiuẽs tuam captiuitatem tuasq; lamentationes, aut per me, aut per alium audia. Sic locutus Hector, utranq; manũ filium amplexaturus extendit. Ille auersans patrem, atq; exclamans, in sinum sese nutricis infudit. Expauerat enim clausam patris galea faciem, micantemq; ferro bucculam, terribilemq; super conum, & motu ipso minaces cristas. Ad

quam

quam formidinẽ pater ac mater cachinnos sustulerunt. Mox Hector, dempta capiti galea, humiq; deposita, filiũ iam nihil timentem postquam osculatus est, atq; in manus sumpsit, his uerbis Iouem aliosq; deos precatus est: Iupiter pater, uosq; alij dij, uelitis meum hunc filium in hac urbe regnantem, ea uirtute in tuanda patria, atq; ea gloria fore, qua nunc est pater suus. Cumq; redierit uictor à cede hostium cruenta referens spolia, sint qui dicant, profecto hic multo est, quàm pater fuit, in Marte præstantior. Quod uidens audiensq; mater, gaudio impletur. Hæc precatus, in manibus charissimæ uxoris collocauit. Illa ad uerba uiri, cum infantem fuisset amplexa, cum risu in lachrymas erupit. Eam intuens Hector ac miseratus, manu cepit, atq; ita affatus est: Demonia, non ita mihi te maceres. Nihil est quod te supra modum afflictes timore mortis meæ. Mortem quidem effugere datum est nemini, siue ignauus sit ille, siue strenuus. In communi namq; unusquisq; nascitur conditione mortalitatis. Mihi autem quisquis eripiet uitam, certe sine dedecore mortis eripiet. Tu uero, quod ad te attinet, abi domũ: & quæ tibi curanda sunt, cura: telam & colum, ancillasq; exerce, & ut operi domestico incumbant iuba. Hoc officium munusq; tuum est. Viris autem suum relinque, ut current bella. Quod cum omnium aliorum proprium, tum inter Troianos præcipue meũ est. Hæc locuto Hectore, & cassidem, quã deposuerat humi, tollẽte, uxor digressa est. Et erũpente maiorem in modũ fletu, domum redijt. Quã cum intrauit, ubi chorus famularũ aderat, ingentem cunctis ploratum excitauit. Videres ibi funebrem lamentationem, & uiuens adhuc Hector, quasi mortuus domi suæ plangebatur. Aiebant enim non posse eum uim uiresq; Græcorum effugere,

Hector Ioui.

Hector uxori.
Moriendum
est omnibus.

effugere, nec ad suos amplius esse è prælio reuersurum. Vix Andromacha profecta, ecce ibi Alexander, qui non diu moratus, cum primum decora sibi arma circumdedit, egressus pleno ueniebat gradu, similinus equo, qui diuturno ocio pastus ad plena præsepia, tandem ruptis uinculis fugit: nactusq; planitiem, erectis crepitatibusq; pedibus, sublimi ceruice insurgentibus iubis, currit aut in assueta pascuis loca, aut in assueta lauatiōni flumina, aut uiribus

Paris. fretus in polias equarum. Talis Paris à summa Pergamo, per urbem fulgentibus armis uadebat, ueluti gallus quidam letus et alacer, atque sic celerans, fratri præsto fuit, iam illinc proficisci uolenti ubi cum uxore fuerat ille congressus. Ad quem sic prior locutus est: Maior natu frater, festinantem ego te quam primum prodire tarditate mea remoratus sum: neque celere, ut me iusseras, adueni. Cui re

Hector. spondens Hector, Dæmonie, inquit, tibi quidem nemo æquus rerum estimator bellicam laudè detraxit. Es et in bello strenuus, sed libenter cessas, et ad bellum uenis inuitus, coactus, segnis. Qua ex re, cum te passim male audire à cæteris Troianis, qui tua causa plurimas patiuntur ærumnas, et carpi conuicijs audio, uror animo, ac crucior. Sed age eamus in prælium, ista postea riuus mitigaturi, cū domi fugatis è Troiana terra hostibus, cratera dijs immortalibus ex more statuemus, si quando nobis hoc Iupiter concesserit.

Iliados

ILIADOS HO-

MERICAE LIBER VII.



HÆC cum dixisset Hector, ambo portas egressi, ac prono in bellum animo uadentes, non aliter se in conspectum suorum dederunt exoptatos, quam confectus sunt, quos deus dat nautis per lata maris spatia defatigatis in remigando, atq; exhaustis. Hic in ipso statim aduentu duos principes uterq; interemit: Alexander Menesthium ex Arna urbe, atque Areithoi et Philomeduse filium: Hector Eioneum, lancea inter cassidem thoracemq; in iugulum adacta. Glaucus quoque in media pugna Iphinoum Dexiadem pilo percussit: et ab equorum dorso, in quod ille insilierat, moribundum deterebat. Hæc ut Pallas aduertit, dolens Achivos manibus Troianorum interfici, protinus ad sacram Troiam de cælo delapsa est. Cui Apollo, qui è Pergamo pugnam inspectabat, cupidus uictoriæ Troianorum, obuium processit. Quum ambo apud sagum congressi essent, prior Apollo, Quid tu, inquit, magni Iouis filia, cælitus ueniens, properas agere? quid contraria es? Ingens te, ut uideo, trahit affectus. Nūquid ut uictoriam de manibus Troianorum, quos tu immitis destructos omnino uis, eripias, tradasq; Argiuis? Quod si mihi acquiescis, multo præstiterit: dirimamus prælium, nec sinamus hos ulterius hodie pugna seuire, pugnatueros postea eò, donec Argiui (quoniam ita uobis dijs est cordi) sacram Troiam euertant. Ad quem respondes Pallas, Sic, inquit, Apollo, Pallas, ut ais, isto et ipsa animo à cælo ad Græcos Troianosq; descen-

descenderam. Sed qua ratione censes bellum inter hos esse dirimendum? Hac inquit ratione Apollo: Inducamus Hectora, ut ultro prouocet Argiuos, postulans ex eis unum prodire, qui cū eo dimicet singulari certamine. Cuius honestes uirtutē uigoremq; admirantes, unum de suis deligāt, quem cum dio Hectore committant. His Apollinis uerbis

Helenus Hectori. Pallade acquiescente, Helenus intellectu deorum decreto, ad Hectorem accessit atq; inquit: Hector fortissime prudentissimeq;, obtempera consilio meo, quod fidele erit, quippe cum frater sim. Iube ceteros omnes tum Troianos, tum Græcos, intermissa pugna sedere spectātes: atq; eum qui ualidissimus est inter Græcos, prouoca ad singulare certamen. Neque te mortis teneat metus, nam si quid mihi credendum putas, uocem deorum immortalū exaudiui, qui nequaquam tibi mortē ex hac pugna impendere dixerunt. His auditis, Hector mirum in modum letatus, processit in mediū: ac lancea, quam mediā tenebat, Troianorum phalanges cessare, & retro sessum se recipere iubebat. Quibus ad unum omnibus obtemperantibus, & se in seriem recipientibus, Agamēnon & ipse eundem in modum suis imperabat. Pallas autē atq; Apollo, sub specie uulturum præcelsam Iouis sagum insidebant, leti illo tot armatarum cohortiū spectaculo. Sedebant autē cohortes horrenda quadā specie densatis clypeis, cassidibus, lāceis. diceres similes fluctibus, quos recens boreæ spiritus è fundo ciet, & frequentes per atra ponti æquora propellit. Ibi Hector in medio utriusq; exercitus stans, profatus est:

Hector Græcis & Troianis. Auscultate hæc uniuerſi Troiani pariter & Græci, quæ ad uos cōstitui dicere: Fœdera quidē inter Alexandrū atq; Menelaum Iupiter rerū arbiter fecit ut rata non essent, nimirum & uobis infestus, & nobis, excogitās quomodo hoc bel

hoc bellum nō habeat exitum, sed debellationis, & alterutrius euerſionis: ut aut uos Troianos cum urbe nostra, aut nos cum ueſtris uos nauibus euertamus. Nunc autem si quis ueſtrum (sunt enim isti præstantissimi quiq; Græcorum) confidit sibi, ut mecum dimicet singulari certamine, agedum procedat, hac scilicet conditione quam dico, cuius Iupiter optimus maximus inter nos testis sit: Si meis, qui mecum dimicaturus est, occiderit, contentus sit armis mortuum spoliasse. Cadauer autem reddat in urbē reportandum, quod Troiani Troianæq; in ignē imponant, & funeri iusta persoluant: Sin contrā ego illum occidero, quam gloriam mihi Apollo tribuat, tantummodo exuā armis: quæ delata in urbem, sublimi Apollinis templo affigam, reddito suis cadauere, quod ad naues reportent, ubi ad oram Helleſpontiaci maris sepeliant, eiq; inſigne monumentum extruant, in longam usque posteritatem duraturum, quo tempore qui nauibus hac præteruehētur, cum monumentum intuebūtur, dicent, Ibi situs est uir grauis, quem in bello longe fortissimū priscis seculis eximius Hector occidit singulari certamine. Hæc illi nauigantes cum dicent, uidetis fore, ut nunquam gloria mea oblitteretur. Hæc Hector. Præstantissimi autem quiq; Græcorum quos prouocatio hæc appellabat, nihil responderunt, sed diu sese cuncti intra silentium tenuerunt. Quippe quos ut ab recusando pudor, sic ab accipiendo metus distinebat. Tādem Menelaus surgens, alto suspirio dolorem suum indignationemq; declarans, hunc in modum in his qui tacerent, probra ingessit: O uiri uerbis animosi, non rebus: nunc minaces homines, non pugnantes: nunc Graiæ, iam non Graij: tantum ne dedecus sustinere, tantum opprobrij pati potestis, ut omnino ex uniuerſo nomine Graiorum

i nemo

nemo existat, qui armis cum Hectore decernere audeat? Itaque uobis imprecor, ut istic, sicut sedetis ignaui, timidi, inglorij, aqua & tellus efficiamini. Ego uero non honoris & Græciæ & meo desim, cōtra Hectorem arma sumere non recuso. Penes deos autem est, cui uelint indulgere uictoriam. Hæc locutus, arma quæ deposuerat, sibi induebat, ut in hostem se conficeret. Qua in pugna ultimus tibi dies Menelaë illuxisset, sub Hæctoris manibus (multo enim uiribus erat te ille præstantior) occasuro, nisi ceteri principes surrexissent, prehensumq; retinissent: & in primis Agamemnon, qui dextera fratris arrepta, hoc cum sermone compescuit: Menelaë, insans, nec quid coneris intelligis. Inhibe feruorem istum animi, et si inhibere difficile. Neque enim te sinam tanta uesania duci, ut præ studio contentionis uelis cum fortiore pugnare, & manus conferere cum Hectore, quem ceteri reformidant, quem Achilles ipse in bello aggredi exhorrescat. Achilles inquam, qui te longe est fortior. Tu quidem recipe te sessum ad comites tuos. Erit autem quem Græci aduersus Hæctora esse idoneum ducant, qui quantumuis intrepidus sit, & certandi insatiabilis, tamen affirmo, si modo mortem effugiet, libenter dirimet pugnam, libenterq; æquo Marte discedere uolet, & ob hoc dijs gratiasaget. Hæc dicens Agamemnon, germanum à sententia reiecit, in suamq; (grauiter namq; locutus erat) adduxit. Famuli uero ubi Menelaum fraterno cedentem consilio uiderunt, læti protinus arma ab humeris exuerunt. Tunc surgens sacra quædam præditus maiestate Nestor, O indignum facinus heroës, inquit, heu quatum mæroris ex hoc nuncio accipiet Græcia, quantum Peleus Myrmidonum & imperio & faciundia princeps: Peleus ille, qui domi suæ per-

Agamemnon
Menelao.

Nestor Græcis.

contatus singulorum uestrum genus ac parentes, tanta cum uoluptate referentem me audiebat: quam frequenter nunc è cōtrario seniles illas manus tollet ad cœlum, rogans à dijs immortalibus se uita priuari, & ad inferos trudi, cum audiet cunctos Græcos terrore percussos, noluisse dimicare cum Hectore. Quod utinam tu pater Iupiter, & tu Minerva, & tu Apollo faceretis, ut annos pubertatis agerem, qualis olim fui in bello Pyliorum atque Arcadum apud clamosum Ocyronem, prope fluentia Iardani, ad muros urbis Phææ. Erat illic Ereuthalion quidam, uir tum miraculo corporis, tum excellentia armorum præcipuus. Donauerat autem ea arma arbiter bellorum Mars dio principi Areithoo, quem uulgo Clautrium nominabant, quod non gladio, non lancea, non sagittis in bello uteretur, sed ferrea claua, qua sola hostiles phalanges perumperet. Hunc Lycurgus cum uirtute non posset, arte trucidauit, aggressus inter angustias uiarum, ubi nullus foret clauæ usus, nihilq; telum ad arcendam necem domino profuit. Quippe occupato ictu, Lycurgus medium lancea transfodit, resupinamq; humi prostrauit, ac mortuum armis exiit, quibus postea semper dum ætas tulit, omnibus in bellis est usus. Postquam uero per ætatē res amplius bellicas administrare non poterat, Ereuthalioni spectato famulo gestanda concessit. Hoc itaque Ereuthalione his armis induto, confidete, anteq; ceteros socios progresso, et fortissimū quæq; de nostris ad singulare certamen prouocante, cum reliqui timore perterriti cōtinerentur ac tremerent, ego et si minimus omnium natu eram, non sustinui animo detrectare pugnam: confisusq; mihi ipsi sum, & audaciæ mæa Pallas affuit, gloriæq; insignē cū uictoria protulit, hoste occiso,

quem uidisses ut ualentissimum, ita ualentissima immensi corporis mole humi iacētem. Quod si qualis tum fui aetate & uiribus, talis nunc essem, ulro aduersus Hectora me conferrem. Nunc cum flos omnis Græciæ adsit, nulli uestrum præsens animus est, ut prouocantis certamen accipiat. Ad hanc senioris Nestoris castigationem commotus chorus ille nouē fortissimorū surrexit, significans se uniusquisq; eum esse, qui uelit pugnare cum Hectore, sed multo ante cæteros princeps exercitus Agamemnō, post hūc Tydides, deinde uterque Ajax, Telamonius, & Oilei filius: tum Idomeneus, unā cum famulo suo Merione, post Nestor Græcis. hos Eurypylus, & Thoas, atq; Vlysses. Quibus Nestor sic protinus, inquit: Sortiendum inter uos est, cuius sit futura pugna cum Hectore. Veruntamen quemcunque fors deliget, eum admonitum uolo, si ex hoc certamine incolumis euaserit, & sibi & reliquis Græcis priuatim et publice uoluptati ac gloriæ fore. Sic locuto Nestore, nouem sortes pro se quisque suam, quo uisum est signo, notaerunt, easq; in Agamemnonis galeam deiecerunt. Interea plebs sublatis in altum oculis manibusq; his uerbis obsecrabat: Iupiter pater, da ut aut Aiæcis Telamonij, aut Diomedis, aut Agamemnonis sortis exeat locus. Atque ita euenit. Aiæcis, quæ potissimum cupiebant, fors prolata est. Protulit autem eam Nestor, prius concussa galea cū sortibus, deditq; præconi circumferendam ad singulos, & cuius manu signata esset agnoscedam. Acceptam præco à sinistro in dextrum means, singulis gradatim ostendebat, nullo signum agnoscente: cum ad Aiæcem Telamonium, qui ultimus erat, deuenisset, aduenienti Ajax manum porrexit, sortem accepturus, inspectaturusq;. Ea tradita, inspecta, & cū gaudio agnita, mox ibi ante pedes suos abiecta,

iecta, ad proceres, inquit: O socij, fors mea est, & meam potissimum quidem gaudeo. Videor nanque idoneus, qui Hectora superare possim. Vos autem, dum armus me instruo, uota facite Ioui, non tamen palam, sed silentio, ne Troiani formidinis signum interpretentur: aut sine silentio, si uultis. Quid enim uerear, illi ne plus animi capiant? Ego uero eorum, neq; Hectora, neque quempiam formido. Nam si quid mihi genus & patria & educatio confidere permittūt, profecto nemo erit, qui me tanquam parum fortem aut tanquam parum peritum rei militaris terga uertere compellat, fugientemq; auide prosequatur. Sic locuto Aiæce, intuentes in cælum illi pro se quisque dona ferebant. Inter quos erant qui hunc in modum precarentur: Iupiter pater, qui monte Idaeo præsidens, idem optimus maximus, largire Aiæci ex hac pugna honestam cum laude uictoriam. Aut certe si Hectorem amas, eiusq; tibi cura est, idem roboris utrique, idem ambobus ex hac pugna honoris & laudis tribue. His ita uota facientibus, Ajax interim se armabat. Atque ubi cum armatura instructus est, processit, ut constaret aspectu ipso uere eum esse propugnaculum Achiuorum, sicut ingenti corpore, ita ingenti animo, ridenti uultu, sed tamen feroci, pleno gradu, ac sublimi dextra trabatē lanceam quatiens, sinistra illud scutum immane proferens, turris instar, quod ei fecerat longe optimus artis scutariæ opifex Hæctichius, qui habitauit apud Hylen, ex septem electorum bouum tergoribus, inducta desuper lamina ferrea. Et qualem ferunt Martem ipsum ad bellum ire hominum, quibus acres Iupiter incutit stimulos inter se decertandi, talis ad certamē Ajax ibat. Quem ita strenue euntem Græci uidentes, maiorem in modum letati, optimam spem uictoriæ capiebant.

bant. At Troiani ingenti metu correpti contremiscebāt, adeo ut ipsum quoque Hectorē corde ob metum uobementius palpitante, prouocasse pœniteret. Sed iam non erat integrum pugnam detrectare, et ad suos se recipere, quia ad certamen ulro ipse alterum prouocasset. Ille ubi proxime ad Hectorē accessit, stetit, cumq; minacibus uerbis allocutus est: Hector, hodie cognosces plane ex singulari certamine, quales sint, quos tu prouocasti, fortissimique Græcorum, Achille excepto. Ille enim præter cæteros et ardore animi pollet, et robore corporis. Sed nunc Agamemnoni principi in sensus, in tentorijs se continet. Secundum Achillem complures sunt idonei tecum soli cum solo conferere manum, quorum ego unus sum.

Aiax Hectori.

Hector Aiaci.

Quare age capeffe iam pugnam, ac tu incipe. Cui respōdens magnus Hector: Ne mecum, inquit, princeps Aiax uerbis agas ad terrēdum appositis, tanquam cum muliebri sexu, aut puerili ætate, cui per imperitiam rei bellicæ facile timor incutitur. Ego scientia rei militaris peritus sum, ego mortiferos ictus inferre et propulsare didici, totosq; dies sub armis in duro Marte transigere scio. Nunc sinistro, nunc dextro brachio parmam gestans, utraque manu pugnare scio. Quomodo ex equis dimicandum sit, quomodo in pedestri certamine, scio: deniq; quomodo hostis insidijs sit atque arte fallendus. Verū cum talis sis uir, nolo te ex occulto, sed ex aperto ferire, si feriam. Hæc dicens, trabalem retro lanceam reduxit, in Aiaccmq; contorsit. Quæ in scutum Aiaci illata, à chalybea lamina; quæ extrema et octaua erat, ac sex corijs transactis, ad septimum hæsit. Tum Aiax secundo loco suam et ipse uibravit, qua nō modo Hectoris opertum chalybe clypeum traiecit, uerumetiam fidelissimum thoracē ad ipsum usq; uenit.

uentrem: quem etiam traiecit, nisi ictus impetum Hector declinatione uitasset. Tum utriusque euulsa hasta, qua percussī erant, eaq; librata, concurrunt, rapidus leonibus similes apris uel, quorum etiam non imbecille est robur. Et Hector quidem medium Aiaci scutum feriens, ferreā laminam non perripit, sed reflexo ad ictum spiculo hasta resiliit. Aiax uero ad ictum insurgens, parmam Hectoris fregit, sed non ita ut perforaret. Nam dum eam Hector ad excipiendum ictum paululum deflexit, hasta uero è parma fugiens nōnihil de collo Hectoris, seruato tenore, perstrinxit, atro cruore qui statim profluxit, uulnus indicante, quo nihilo minus à pugna Hector non desistit, sed aliquantulum relato pede, atque prægrandi rudiq; saxo, quod humi iacebat arrepto, ipsum umbonē hostilis scuti cum immani fragore percussit. Tum Aiax sublato inuicem lapide, multo quam illius fuerat uastiore, et uelut molari, in hostem terribilis fertur: aduocatisq; omnibus uiribus, in rotundo clypeum ferit, introrsumq; perfringit. Quo ictu offensus Hectoris genibus, quantus fuit resupinus supra ipsius clypeum cum ruina extendit. Eum tamen protinus Apollo alleuauit. Et forte strictis gladijs rem cominus egissent, nisi præcones Iouis, et hominum angeli affuissent, Thethybius atque Idæus: hic Troianorum, ille Græcorum: uterque uir prudens, uterque sceptrum manu gestans. Qui cum sceptra pro se quisque in medium pugnantium dirimendi certaminis gratia intenderent, Idæus, ut erat grauis, his illos uerbis affatus est: Idæus. Ne ulterius charissimi filij, ne pergatis dimicare. Desinite à pugna, ambos diligit Iupiter, ambo estis bellatores, et tales uos esse omnes cognoscimus. Nox iam aduentat. Cui ut pugna dirimatur admonenti parere ius est.

Aiax. Ad hunc respondens Aiax, Idæe, inquit, iubeto ista Hectorem ipsum potius dicere, cui attinet, ut quemadmodum prior prouocauit omnes Græcos ad pugnam, sic prior desinat à pugna. deinde ego non grauate tibi parebo.

Hector. Cui Hector inquit: Aiax, quoniam tibi tanta dono dei adest magnitudo membrorum, tantum robur, tanta etiam solertia atque prudentia, ut omnes Græcos in pugnando facile uincas, desistamus hodie à dimicatione, post hunc diem dimicaturi eousque, dum demon decernat utrorum sit, nostra an uestra uictoria. Nox iam aduenat, cui ut pugna dirimatur admonenti parere ius est: eo quidem magis, ut ambo reuersi incolumes, tu ad naues, ego ad urbem, nostros uterque gaudio afficiamus: tu Græcos omnes præcipueq; amicos ac necessarios tuos, ego Troianos atque Troianas, quæ nunc apud sacram eadem pro me numen comprecantur. Ad hæc honorificis nos inuicem donis muneremus, ut sint è Græcis Troianisq; qui dicant: Qui prius de uita tanto cum ardore dimicarunt, hi contracta amicitia cum donis mutuo acceptis digressi sunt. Hæc locutus, enssem argenteo capulo, quem alligatum insigni zona gestabat, ab humero detraxit, ac uagina inclusum progressus Aiace in manum tradidit. Ille uicissim radiantem Phœnico artificio balteum Hectori dedit. Atque ita mutuis donati muneribus, in diuersum uterque digressi, ad suos reuerterunt. Troiani præter spem ab illa ui Aiaceq; præualidis uiribus non modo liberatum, uerum etiam illæsum Hectora esse gaudentes, ad urbem eum deduxerunt. Ediuerso proceres Græcorum Aiace ad Agamemnonem deducunt, letum exultantemq; uictoria. Quos ubi in tabernaculum suum accepit Agamemnon, ibi loui optimo maximo bouem immolat mare,

atq;

atq; quinquennem. Tum circumfusi ceteri corium exiit, extra proferunt, carnem pro more concidunt, uerubus infigunt, torrent scienter, tostam è uerubus detrahunt: finitocq; labore, atq; omnibus rebus ad cœnam præparatis, discumbunt, opipareq; uestuntur. Tunc Agamemnon sumptus bouis cum tergo cornibus, Aiace præter ceteros conuictores honoris gratia donat. Postea uero cum cunctis cibo potuq; satiatis, mense remotæ sunt, Nestor cuius Nestor Græcis paulo ante consilium fuit & iudicatum est optimum, ante omnes hunc in modum ad illos exorsus est: Agamemnon uosq; alij proceres, multorum ex uestris, quos atrox hodie Mars absumpsit, animis ad infernum profectis, corpora passim prostrata in suo sanguine iacent. eorq; oportet nos crastino die à belligerando supersedere, & bobus ac iumentis ad plaustra iunctis, superuehere cadauera unum in locum exiguo à nauibus interuallo, atq; illic exurere, ut inde collecta ossa, cū in patriam redibimus, ad sui quisq; necessarij filios reportemus. mox campum uersus circa pyram egesta humo, communem omnibus tumulum extruamus. Itemq; circa illum in tutelam & nostri & nauium excitemus arduas turres cum amplis portis, quæ currus euntes redeuntesq; commutare facile queant. Exterius uero altissimam ducamus fossam cum aggeribus ac uallo, quæ circumdatis à terra castris, tutos nos atq; equos reddat, si quædo superiores in bello Troiani, nobis terga dantibus fortassis instarent. Hæc Nestor. Ceteri reges unam omnes sententiam collaudarunt. Ceterum non ut inter Græcos, ita inter Troianos consultantes conueniebat: sed uehemens erat & seditiosa discordia. Nam eo acto in excelsa urbis parte consilio ante Priami fores, uir grauisissimus Antenor surrexit, atq; ita cõcionatus est: Troes & Danae

Antenor.

i s dani,

dani, & uos qui nobis auxilio uenistis socij, audite sententiam meam: Censco eundem uobis ad Alexandri domum, & afferendam huc Helenam cū omni gaza, qua cum uenit, ut in manus Agamēnonis ac Menelai tradamus, quā secum soluta obsidione in Græciam reportent. Id quod nos facturos iureiurando promissimus. Nunc eo temerato pugnamus, ut non sperem quicquam melius quam euenit, euenire posse, nisi ita, ut admonui agamus. Hæc ubi dixit Antenor, resedit. Tum Alexander surrexit, & ad Antenorā cōuersus inquit: Antenor, quæ adhuc dixisti, ea mihi non approbantur, ac minime placent, cū neuiquam recte sis prolocutus: non tamē quia te fugiat, quid rectum prauumq; sit. Nam si libuisset tibi, meliorem multo sententiā dixisses. Nunc aliter locutus es ac sentis. Quod si ex animo locutus es, profecto, ut fateor, mentem dij tibi ademerunt. Ego uero diuersam à te apud hos, qui adsunt, sententiam dicam: Gazam quidem, quam ex Argis asportauit, omnem reddere uolo, & de mea domestica etiam accessione adiungere. Helenam uero nequaquam redditurus sum. Et hæc cum dixisset, resedit. Ad quos Priamus rex prudentia ac sapientia singulari surrexit, atq; inquit: Troes & Dardani, & qui nobis auxilio uenistis socij, audite sententiam meam: Abite nunc ad suum quisq; hospitium, ut consueuistis, curatisq; corporibus memētote excubiarum, & per uices singuli uigilias agite. Cras autem prima luce Idæus eat caduceator ad castra Græcorum, ut eis notam faciat conditionem, quam offert Alexander, qui huius belli est autor, an eam accipere uelint. Ad hæc nostris uerbis dicat, quod postulatu honestum est, uelint ne nobiscū inducias facere, quoad occisorū corpora deusserimus, reuersuri postea rursus in præliū, pugnatuq; eo usq;, quoad

dæmon

dæmon inter nos decernat, utrorum sit, an ipsorū, an nostra uictoria. Sic locuto Priamo, uniuersi et uoce summo-pere assensi sunt, & re obtemperauerūt. Prima autem luce Idæus ad castra Græcorum profectus offēdit eos in concilio ad puppim Agamemnoniæ nauis de republica consultantes: procedensq;, in medio eorū stetit. Tum uocalli illa uoce mandata exposuit: Agamemnon uosq; alij proceres, Priamus me ceteriq; optimates Troiani uenire iusserunt, ut notam facerem conditionem, quam uobis offert Alexander, qui huius belli est autor, quiq; debuerat, priusquam ista conaretur, interisse, uelitis nec ne illam accipere gazam, quam secum huc ex Argis aduexit, uobis omnem uult reddere. Helenam uxorē Menelai reddere non uult, Troianis etiā reddere eam suadentibus. Ad hæc Priamus cum omni senatu suis uerbis ut hoc dicerem uobis, iniunxit, uelitis ne nobiscum inducias facere, quoad occisorū corpora deusserimus, reuersuri postea rursus in prælium, pugnatuq; eousq;, quo dæmon inter nos decernat, utrorū sit, an uestra, an nostra uictoria. Sic Idæus. Illi autem diu se omnes intra silentium tenuerunt. tandem Diomedes ita ad illos uerba fecit: Neq; gazam quis post hac, neq; ipsam Helenam Troianis ultro offerentibus decipiat. Nā uel pueris iam liquet, ultimum exitū per nos imminere Troianis. Sic locuto Diomede, cū ceteri Græci ob admirationem tam præclaræ sententiæ succlassent, Agamemnon ad Idæum inquit: Idæe, tute audis quid tibi respondeāt Græci, nō est opus ut ego tibi, ut moris est, respondeā. Nam & ipse in eorū sententiā eo. Quod autē ad occisos attinet, nō inuideo illis extremū rogū. Nullū enim cū hominibus, postquā defuncti sunt uita, odiū est: nec ex eis sumenda est ultio, ut sepultura fraudetur. Huius inter

nos

Paris.

Priamus.

Idæus.

Diomedes.

Agamemnon.

nos fœderis Iupiter Iunonis coniunx testis inuocatus sit. Hæc locutus, sceptrum, quod manu tenebat, in testimonium sponsonis ad deos protendit. Id. deus responso accepto in urbem redijt, adiensq; conciliū, ubi primarij omnes Troiæ ac Dardaniam reditum eius præsolabatur, atq; in medio stans, renunciauit legationem. Qua audita, Troiani confestim se accinxerunt, partim ad subuehenda cadauera, partim ad materiam succidendam comportandamq;. Eo- dem uicissim modo Græci agentes, & usq; in diem posterum ultro citroq; euntes, obuios iniere Troianos. At hi & illi inter se ciuē ab hoste, proximum ab alieno digno scere non ualebant. At cum absterso aqua cruore, proximorum corpora quisq; Græcus Troianus ue agnouerat, tunc decurrente per ora fletu eos carris imponebant, & ad suam utriq; pyram comportabant. compositisq; superstruem, facem submittebant, sed Troiani tacita cum maestitia, Priamo eos plorare prohibēte. Postea uero quam corpora exusta, hi ad urbem, illi ad naues reuersi sunt. Ceterum Græci sub extremum noctis antequā aurora se proderet, suorum quisq; ossa inter cineres legunt, mox campum uersus circum pyram egesta humo, cōmunem cōmni- bus tumulum extruunt. Itemq; circa illum in tutelam & uirorum & nauium, excitant arduas turres, cum amplis portis, quā currus euntes redeuntesq; cōmeare facile possent. Exterius uero altissimam ducunt fossam & admodū latam, quæ à turribus castra complecteretur. & in aggeribus fossæ iaciunt uallum: quod opus tanto cū studio molientes Græcos (erat enim ingens) cum Iupiter ac dii cæ-
 Neptunus. teri Ioui asidentes cum admiratione intuerentur, Neptunus ita exorsus est: Iupiter pater, & quis iam inter mortales est, qui in auspicandis operibus deorū immortalū mētē

uolunt

uoluntatēq; scrutetur? Nō ne uides Græcos murales circū naues extruere munitiōes cū fossa & uallo, nō litatis ante sacris in deorū honores? Et huius operis gloria tam late propagabitur, quātū terrarū aurora circūspicit. At operis quod ego atq; Apollo principi Laomedoti plurimo cū sudore cōstruximus, fama in nihilum recidet. Ad quē uehementer stomachatus Iupiter, Hæc pudor, inquit, Neptune, quæ oratio tibi elapsa est? quid ita rē friuolā extimescis? quod in te nō cadit, qui tātus es deus, sed in aliū quempīa multo imbecilliorē. Et huius (inquit) operis gloria tā late propagabitur, quātum terrarū aurora circūspicit. agedū igitur ubi Argiui profecti fuerint hinc in patrias oras, dirue hos muros ad solū, atq; in mare præcipita: omneq; litus, ubi munitiōes hæc sunt excitata, ita sabulo obrue, ut ne uestigia quidē Argiæ statiōis appareāt. Hæc dijs inter se colloquētibus, & diei & operis finis fuit. Reuersiq; Græci ab opere absoluto ad sua quiq; tentoria, mactatis statim bobus cœnant, suppeditante etiā uino, cuius magnā uim aduexerāt onerariæ naues, è Lemno trāsmisæ ab Euneo Iasonis & Hispyla filio, peculiariter uero mille lægœnas Agamœnoni & Menelao pro munere. Hinc itaq; Græci pro se quisq; uinū mercabatur rerū permutatione, alij ære, alij ferro, hi corijs, illi bobus, nōnulli captiuis rebus cum uino cōmutadis. Atq; ita in noctē totā præclare epulādo atq; potādo insomnē agebant. Troiani autem ac Troianorū socij apud Troiam ipsi cœnitabāt. Eam tamē noctē Iupiter male in illos cogitās, horrēdis fulminū tonitruis inquietauit: quo pauore attoniti, uinū in terrā cæpateris profundebant. Nemoq; ex his bibere sibi antē sustinuit, quām Ioui principi deorū libassent. Tādē cibo ac potu refecti, mēbra quieti dederunt, somnumq; ceperunt.

Iliados

I L I A D O S H O -
M E R I C A E L I -
B E R V I I I .



Iupiter. *Omnes dij pariter & deæ quæ dicam : & cum audieritis, nemo uestrum, siue mas, siue femina, orationi meæ conetur refragari, ne festinãti mihi quod in animo habeo exequi, sitis impedimento : sed uniuersi approbate quod dixerò : Quemcunq; ego uestrum à coetu deorum seorsum deprehendero profectum ad frendas suppetias, uel Argiuis uel Teucris, hunc aut deformiter cæsum uerberibus remittam in cœlum, aut in atrium illum et tam procul hinc positum deiiciam tartarum, ubi subter ima terrarum cum ferreis portis ac ereis foribus altissimum barathrum est, tanta in infernũ profunditate demersum, quanta è cœlo in terrã. Atq; hunc in modũ cognoscetis, quãto Iupiter rerũ arbiter omnium deorũ sit ualẽtissimus. Quod si quãtũ sunt meæ uires, iuuat experiri, et huius rei documẽtum queritis, agredum auream rêstim è cœlo suspendite, eaq; cuncti dij ac deæ apprehẽsa, me hinc detrahite in terrã. Nullo id quãtumlibet nixu poteritis efficere. At cũ mihi facere idẽtrato liberit, in terras uos uniuersos & in maria usq; detraherem: quin etiam circũligata restẽ hac ad summitatem olympi omnia superne alleuarẽ, ut intelligatis quãtũ ego deos simul atq; homines antecello. Sic Iupiter. Illi autẽ diu se intra silentiũ tenuerunt, reputãtes animo uehementiam*

tiam acerbitatẽq; orationis. Tandẽ Pallas rupto silentio Pallas. ita respondit: Iupiter pater ac regum rex, probe & nos compertum habemus, nullius deorũ robur æque pollere, ut tuum: nec quicquid facimus, ideo facimus, quod tecum cõtendere uelimus, sed quod uicem Græcorum dolemus, quos tetram in bello mortẽ uidemus oppetere. Nũc quãdo uetas opem illis ferre, nos bellum nõ adibimus: consiliũ autẽ, si qua in parte opuserit, cũ tua uenia suggeremus, ne te ipsis infenso omnes intereant. Ad quã subridẽs Iupit. Iupiter, Bono animo esto dulcissima filia, uolo tibi gratificari quod postulas, audacter aggredere, quod petisti, nihil ob istud auditura obiurgationis à patre. Ita affatus, equos ad currum iungit, ut perniciosissimos, sic cõptis auro crinibus decẽtissimos, tum aurea sibi arma circũdat, sumptisq; manu flagellis auro distinctis, in bigã insiliit: atq; equos, ut cursum ineant, uerbere iubet. Illi tum sua sponte, tum insidentis imperio uolabant, medium inter cœlum terrasq; iter tenentes. Quos Iupiter, postquam ad nemo-rofam firarumq; parentem Idam deuenerunt, quem locum Gargaron uocant, sistit, soluitq; , ac densa, ne cui uideri possent, nebula operit. Erat autem illic ipsius templum, ad cuius aram assidua sacrificia fiebant. Dehinc in excelsa montis uertice confedit, inspectans hinc urbem Troianam, illinc castra Græcorum, cum magna apud se ipsum uoluptate ex tanta sua potẽtia ac gloria. Et iã sublatis mensis, Græci à cœna dilaçres ad arma induenda se transferũt, ut quãmprius exeant in expeditionẽ. Troiani autem è regione & ipsi armabantur, etsi pauciores quãm antea, tamen animati ad pugnandum, necessitate cogente eos, à perduellium manibus filios uxoresq; protegere. Igitur patefactis omnibus portis, uniuersæ copie

copiæ equitum peditumq; cum ingenti strepitu prorumpunt. Atq; ubi in eandē ab utrisq; aream uentum est, & infestis hastis, infestis clypeis, infestis armis cōcursum, hic uirium animorumq; declaratio, hic plurimus frenutus, hic pereuntium genitus, feriētiumq; cum clamore exultatio, hic riui cruoris humi decurrentes, hic cadauerum strages tam Græcorum quàm Troianorum. Atq; hūc in modum neutris terga uertentibus, ab aurora aut ab exorto iurare ad meridiem usq; anceps belli Mars fuit. Qua hora Iupiter sumpta aurea libra, posuit in utraq; lance singula mortis fāta, hinc Græcorum, illinc Troianorum. Eam per medium digitis apprehensam cum in altum traxit, lanx cum fato Græcorum in terra ubi erat, subsedit, altera è diuerso cælum petente. Ergo ubi fatalem cladi Græcorum diem illum esse cognouit Iupiter, ab Ida cum horrefico fulgure, atq; immani tonitruo in Argiuos fulmen immisit. Quo terrefacti illi atq; exanimati, omnes loco subducuntur, ita ut nec I domeneus, nec Agamēnon, nec uterq; Ajax, nec ceteri manendum sibi putarent. Nestor autem Græcorum custodia, unus ex omnibus manebat: neq; is sponte: nam & ipse cum alijs unā fugisset, sed cum equus morabatur laborans ex uulnere catapultæ Alexandri in occipitio infixæ, ubi principium iubarum est, loco admodum morti obnoxio. Itaq; saucius equus atq; impatiens (ad cerebrum eius usq; catapultæ penetrarat) resiliebat, ad rotā se uolutabat, alios equos perturbabat. Dū equus uulneratus fugam domini inhihet, dum senex ipse insurgens equum coercet, dum habenas, quibus ille ad currum iunctus est, gladio amputare nititur, iam Hector cū equitatu Troiano fugientibus Græcis instans, aduentabat, ipsumq; forsitan senem eodē loco oppressisset, nisi re pro-

tinus

tinus cognita, Diomedes magna uoce Vlyssēm inclamas-
set ad opem seni ferendam: Vlyssēs Lærtiade, quō fugis? ^{Diomed.}
quid terga uertis? & cur committis, ut tanquam imbellis ^{Vlyssi.}
& instrenuus in tergo quo fugis accipias uulnus? Mane
hic mecum, mane, dum à sene amico trucē Hectorē ar-
ceamus. Sic Diomedes. Vlyssēs uero nihil exaudiens, in-
stitutum cursum contendit ad naues. Nihil tamen minus
Diomedes, quanquam solus, inter primos pugnatores se
inserens, ante equos Nestoris stetit, hominemq; his uerbis
est allocutus: O senex, per quem tibi bellatrix iuuetus ne- ^{Diomed.}
gocium exhibet, pristinis uiribus ob nimium senium defe- ^{Nestori.}
ctus es. Ad hæc & comites sensibus, & equi pedibus tar-
di tibi sunt. Itaq; relinquamus istum currum tuo ac meo
aurigæ regendum. Tu agedum in hunc meum ascende, ut
scias quales sunt equi Troiani, quos Aeneæ eripui: quàm
ueloces, quàm ualidi, quàm feroces in pugna atque terri-
biles. Ibinus enim ambo in equitatum Troianum, ut &
dexteræ meæ uires ac meum iaculum experiatur Hector.
Huic consilio non aduersatus Nestor, de curru suo descē-
dit, & in Diomedis currum ascendit, succedens in Sthe-
neli locum, quemadmodū uicissim in suū successerat Sthe-
nelus: ita alterū currum, qui remāsit, egregij famuli Sthe-
nelus atque Eurymedon curandum susceperunt, in altero
principes in Troianos ire contendunt, Nestore famuli
officium in aurigando exhibēte. Atq; cum statim Hectori
appropinquassent, & ille infestus in occursum ferretur.
Diomedes in eum lanceā cōtorfit, quæ non in dominū, sed
in aurigæ pectus iuxta mamillā perlata est. Quo uulnere
Eniopus (hoc erat nomen aurigæ) generosi Thebæi fi-
lius, è curru moribundus prolapsus est, ac ruina corporis
equos terrefecit ita, ut resilientes in diuersum deflexerēt,
k Hector,

Hector, et si nimum ob amissum aurigā dolore cōfusus, ita
men eo relicto, aliū inquirebat, quē in locū occisi substi-
tueret ad moderādos equos, iam sine rectore inutiles esse-
ctos. Inuentoq; confesum uiro præstanti Archeptolemo
Iphiti filio, ac suffecto in locū aurigæ, magna illic fuisset
cædes edita, ac penè actū de rebus Troianis intra Troiam
tanquā agnis intra ouile cōclusis, nisi Iupiter hoc futurū
prospiciens, sparsisset rutilū uasbo cum tonitruo fulmē in
terrā, atq; ante ora Diomedis. Cuius ignea lampade per-
culsi equi successerūt currū, et Phœnicei coloris habenas
ē manibus Nestoris extorserūt. qua de re cōterritus Ne-

Nestor. stor, ad Diomedē inquit: Age Tydides, cōuerte in fugam
equos. An nō agnoscis, Ioue nobis aduerso, sperandā non
esse uictoriā? Nemo illius cōsiliū reuocare potest, nemoq;
ualidus uirtute deo quæcat obsistere, cum humana uis infi-
nito sit diuina inferior. Is hodie uult hosti tribuere pal-

Diomed. mā. idēq; postea, si uoluerit, tribuet et nobis. Cui respō-
dens Diomedes, Rite tu quidē et probe locutus es senex,
sed istud agere durū mihi atq; acerbū est: cum sciā fore, ut
Hector aliquando cōcionē habens apud suos dicat, Dio-
medē ego fugiētē ad naues usq; persecutus sum. Quæ ille
cum gloriabitur, optarem tum ego tellurē mihi dehiscere.

Nestor. Cui respondēs Nestor, Ha Diomedes, quæ uerba effatus
es? Caue id timeas. Nam si Hector imbellē te et instrenuū
dicet, nullam tibi ei fidē habebūt ceteri Troiani, qui au-
dient. Non etiā cōiuges Troianorū, quarū uiri fortissimi
iacent tua manu perempti. His dictis, a tumultu pugnæ ca-
quis in fugā conuersis habenas immisit. Tunc Hector co-
mitesq; Troiani truci clamore sublato insequuntur, in unū
pro se quisq; tela iacentes, quorū primus Hector magna
uocē faciebat illi conuicium, nominatim compellās: Dio-
medes

Hector Grecis
inuitat.

medes, solebas antehac inter proceres et dignitate loci,
uel in concilio, uel in mēsa, et poculis maioribus, et car-
ne opinioire in primis honorari: posthac illo honore pri-
uabere, ex uiro strenuo fœnina effectus. Abi abi cum istis
oculis efferatissimis: non enim, ut sperabas, in nostros mu-
ros tibi licebit ascendere, ut illinc ad naues tuas nostras
coniuces asportares: non te istud ego facere sinam, non
permittam: sed te fugabo, sed mea tibi manu potius dæmo-
nem dabo. Sic Hector. Ille hæc audiens, et secū cogitans,
animo hærebat, nunquid pergeret, an conuerso currū in
ipsum ferretur conuiciatorem. Terq; subinde tali apud se
deliberatione hæsitantem, toties Iupiter ab Idæis monti-
bus tonans, eū à reuertendo cohibuit, significans se Tro-
ianis lætam destinasse uictoriā. Quo magis Hector suos
hortabatur magna uoce clamans: O amici Troiani, Dar-
daniq; et Lycij strenui, nunc quæso uiriles animos, nunc
ualidas uires, ut sæpe fecistis, ostendite, Agnosco propen-
sum mihi fauorem Iouis optimi maximi. En declarat de-
stinasse se mihi ex hodierno certanūne eximiam gloriam,
Græcis uero exitium, quod nullo pacto effugere poterūt:
stulti, qui hos sibi muros extruxerunt, quasi eis tutelæ fu-
turos, qui ne unius quidē hora momentū impetum meum
ferre sufficiant. Nam fossam illam, quam munierunt, nullo
negocio transilient equi. Quod cum fecero, et ad naues
euasero, præsto mihi sint aliqui cum incēsis facibus, ut et
naues igni, et hostes fumo lymphatos, ferro absumā. His
nerbis hortatus socios, equos quoq; quadrijugos oratione
adhortabatur: Agedum die Xanthe, die Podagre, die Ae-
Hector equis.
thon, die Lampe, nunc reddite mihi gratiā pro cultu, pro
cibo potuq; quæ officiosa uobis Andromacha uxor impē-
dit. Illa lautissimo uos pane saginauit, illa quoties faciē-

k 2 dum

dum uidebatur, uobis miscuit uinum, illa uos studiosissima cura pauit, adeo prior ei cura erat eduliorum uestrorum, quam meorum, qui uir eius sum. Ea propter festinate pariter, properate insequi, ut Nestorem Diomedemque assequamur, et spoliem humeris Nestoris quidem clypeum illum, cuius fama fertur in coelum, quod foris intusque totus est aureus: Diomedis autem insignem thoracem, quam Mulciber ipse fabricatus est. Hos duos si cepero, auguror raptim sane Graecos hac nocte naues esse conscensuros. Haec Hectora per elationem animi locutum, indigne accipiens Iuno, ut sedebat in suo throno, animo membrisque commota est, commouens unam immensum olympum. Tum ad Neptunum, qui ei ex aduerso sedebat, inquit: O indignum Neptune facinus, nullamne molestiam contrahis ex hac occisione Graecorum? qui te apud Helicem apudque Aegaeas, tam crebris tamque solennibus muneribus prosequuntur, quos etiam uictoria potitos uolebas? Et enim si uniuersi qui Graecorum partibus studemus, aduersus Iouem annitamus repellere Troianos, nimirum Iupiter, etsi dolore percitus erit, a suo se tamen loco, ubi nunc sedet, praeter timore non dimouebit. Ad quam uehementer suspirans Neptunus: O Iuno, inquit, timoris nescia, quis nam tibi ex ore prodit sermo, quae me ista facere suades? Ego uero minime uelim nos, quotquot alij sumus, cum Ioue conferere manus, qui cunctis longe est fortior. Cum haec Iuno atque Neptunus inter sese colloquuntur, interea quicquid spatij, quod nauium tenuis ac turri fossa complectitur, id omne Graeci per Hectorem ipsi deo Marti simile conclusi, densis uirorum equorumque agminibus impleuerant: ac forsitan (ita enim propitium habebat Iouem Hector) ipsas incendisset etiam naues, nisi Agamemnoni accerrime dimicanti Iuno hanc mentem

mentem dedisset, ut prope intermissa pugna, ceteros Graecos ad certamen incenderet. Itaque Agamemnon continuo ante naues uadens atque tentoria, purpureumque amiculum ac satis amplum manu tenens, super nauem uolans, quae media omnium erat, stetit, et in dextram ac sinistram ea uoce, qua ab omnibus exaudiretur, exclamauit: Pudeat Agamemnon, uos Argiui tanti flagitij quod admittitis, ignaui et imbelles, praesertim uos duces, non re, sed nomine duces. Quod abierunt uota illa quae in Lemno faciebatis, ut uobis fieret copia cum Troianis aequo Marte pugnae? Vbi sunt magnifica illa promissa, quibus se quisque fortissimum in praelio fore spondebat? Vbi uerba illa ferocia, cum iactabatis singulos uestrum pares esse in bello centenis duceis uel Troianis? Haec super coenam ante opimos cibos coronatasque crateras, carne uinoque distenti gloriabamini. Nunc in certamine ne uni quidem Hectori centeni pares sumus, qui nobis inuitis iamua (ut uideo) naues deflagrabit. Iupiter pater, quem unquam regum post homines natos tanta calamitate onerasti? aut quem tanta gloria fraudasti, quanta me hodie? quod nunquam putauis fore, nec mea spes credidi posse frustrari. Quoties apud aras tuas cum ingenti uictimarum uel tibi litarem, persuadebam mihi Troiam me prorsus euersuram: Nunc est diuerso Troiani nos tuo praesidio freti, euertunt. Verum te Iupiter quaeso, da mihi hanc ueniam, hoc meae gratificare sollicitudini, ut infandum hoc funestae cladis miseri Graeci discrimen effugiant, nec sinas ut ab immanibus Troianis trucidentur. Hunc ita cum lacrymis orantem Iupiter miseratus, augurium dedit, significans Graecos a praesenti periculo iri liberatum. Siquidem immissa ab eo aquila praestantissima uolucrum, ceruinum hinnulum, quae arreptum unguibus gestabat,

in solēnes aras dedit, ubi Græci hostias Ioui, cuius in honore aræ extractæ erant, immolauerant. Hoc auguriū ab Ioue ipsi ostensum Græci intelligentes, inferunt pedem: ac resumpta animis audacia, acri pugna in Troianos faciunt impressionem: inter eos tamen, licet tot millia essent, Diomedes sine controuersia ac longe primus pugnabat, ac biga sua munitiones fessamq; transfiliēs, in hostes struitur, & illic extra castra procul à suis hostes fugare coepit. Quorum unus fuit egregius bellator, Agelaus Phradamonides. Huic terga danti, Diomedes intorto iaculo terga ipsa inter humeros unā cum pectore transfigit, quo uulnere ille ad terram de curru cum ingenti armorū strepitu procubuit. Secundum Diomedem processerunt duo Atridae, Agamemnon Menelausq;: Tum duo Aiaces, uiribus audaciaq; magis armati, quam ferro: Tum Idomeneus & Idomeni famulus princeps Meriones, bellifero Marti comparandus: Tum inclytus Eurypylus. Nonus quoq; accessit Teucer, intento arcu instructus. Hic subter scutum fratris Aiacis delitescbat: deinde illo scutum, ubi tempus erat, subducenti, feriebat, quem ferendū prouiderat. Occidebat autem quemcumq; feriebat, quod ut confecerat, iterum ad scutum fratris, tanquam puer ad pallium matris se recipiebat: & sub eo se raptim, fratre illud protendente, recondebat. Vbi quænam sagitta primum ex Troianis interemit? Nempe Orsilochum, deinde Ormenon, tum Ophelestem, tum Daëtorā, tum Chromium, tum Lycophontem, tum Polyæmonidē Amopæonā, tum Melanippum, uiros omnes eximios. Hunc ita uexatē Troium phalanges Agamemnon cōspicatus, & ob id mirificè gauisus, adit hominem: ac iuxta assistens, ita est eum allocutus: Teucer princeps iucundissimum mihi caput, perge, ut facis,

Agamemnon.

facis, occidendisq; hostibus lumen te quoddam tuis in hoc discrimine salutis ostende: futurus etiā patri Telamoni; cū hæc in patria audiet, ingēti & gloriæ & uoluptati. Charum enim ille te habet, licet illegitimus sis. Nam te ab incunte ætate suscepit in domum, & apud se diligenter educavit. Ego uero, quod ad me attinet, tibi recipio ac spondeo, si mihi Iupiter maximus, Neptunusq; ac Minerva, concesserint, ut opulētissimam hanc urbem expugnem, tu eris à me secundus, quem honestissimo remunerē premio: & quidem meis manibus tibi in manus tradam aut tripodas, aut bigam cum equis, aut Troianā aliquam quam ob decorē tuo lecto digneris. Cui respondens egregius Teucer, Quid, inquit, illustrissime Agamemnon mea me sponde te properantem oratione hac incitas? Neq; enim pro mea uirili relinquo aliquid aut intermitto: Quippe ex quo cepimus à castris repellere Troianos, quot stragulas hoc arcu emisi (fuerunt autem octo) totidē hostes, eosq; egregios bellatores percussi, imò occidi, explorata facultate feriendi, hunc autem sanctum canem ferire non possum. Hæc cum dixisset, impositam neruo sagittam, in aduersum Hectora expulit: sed spe deceptus, non eum, ut optabat, sed Gorgythionā percussit in pectore, uirum forma uiribusq; præstantem, Priami filium & Castianiræ, quam ex Aesyrio Thraciæ urbe Priamus duxit uxorem, deabus ipsis formæ uenustate comparandam. Et quemadmodum papauer in huberi horto pubescēs, ad iniustum ueris imbrem, in latus demittere caput solet, sic Gorgythion, grauante collum galea, caput in alteram scapulam moriendo submisit. Teucer iterum in aduersum Hectora sagittam expulit: iterum spe deceptus (auertit enim eam Apollon) non hunc, quem optabat, sed ipsius aurigam Archeptolemum

k 4 ptolemum

ptolemum ueniētem ad certamen, percussit in pectore secundum papillā. Eo in terram collapsō, à curru equi præ horrore in sublime se attollentes, currum discutere cœperunt. Hæctor eximij aurigæ nece confusus, etsi eum cupiebat attollere, tamen coactus est relinquere, ut alterum in demortui locū sufficeret. Iussōq; Cebriōne fratre, qui iuxta aderat, moderari quadrigam, prout ille effecit, ipse in terram desiliit, truci clamore uociferans: arreptoq; molari saxo fertur in Teucrum, audissimus ferire hominē, tam male meritum de Troianis. Hic aliam è pharetra sagittam eduxerat, eamq; neruo aptatam ad clauem humeri retro tēdebat, quempiam ex hostibus percussurus, cum Hæctor ita parato molarem intorsit, ac conclusa exteriorē manus parte, confracta chorda, excusso arcu, pectus etiā collumq; percussit, ubi maxime letifer ictus est. Quæ percussione Teucer obortis ante oculos tenebris, pronus in genua prociidit. Sed Ajax nequaquam immemor fraterni amoris accurrit, ac iacentem obiecto protegit elyseo. Tum subeuntes duo sociorum Mecisteus Echij filius, & dius Alastor, alleuarunt, ac uehementes cruciatus gemitu testante ad naues deportant. Hinc rursus Troiani, Ioue uniuersis uires ad audaciam suggerente, Graios ad fossam retro munitionesq; propellunt. Et inter primos Hæctor fiducia uirium ardens, ac fugientes ugens, ueluti uenaticus canis conuersum in fugā aprum, aut leonem insequitur fretus pernicitate currendi, nunc femora, nunc clunes mordens: etsi quando ille conuersus irruat, tamen ipse rotato cursu posteriora feræ assidue captat: Sic Hæctor fugientes agitans, postremos quosque mactabat. Atque ubi duce formidine Græci effusa fugā fossam transcenderunt, & ad uallum & tentoria peruenerunt, multis

multis amissis ibi gradum sistunt: ac pro nauibus stantes, tum se mutua exhortatione excitabant, tum deos omnes, sublatis in cœlum manibus, una uniuersi euolatione præcabantur. Hæctor autem eos præfulgenti laminis ferreis quadriga uectus, hinc illincq; obibat, utq; oculis collustrabat, oculis inquā, aut Gorgonæ Medusæ, aut sanguinario Marti similimus. Iuno autē hæc contemplans, miserata casum Græcorū, hunc statim in modū Palladē est allocuta: O rē indignam Iouis filia, non ne nūc saltē Danais ^{Iunor.} in ultimo periculo positis ego & tu feremus suppetias, an potius teterrimam eos mortem oppetere sustinebimus, & hoc sub unius hominis manibus? Vides ut Hæctor multos trucidauit, ut insana flagrat cupiditate occidendi, ut multos trucidaturus est. Nihil enim sibi resistere potest. Ad hanc respondēs Pallas, Iste, inquit, qui tantopere mactatis Achiuus debacchatur, ipse uicissim mactabitur manibus Argiuorum, & quidem in ipsius patria. Verum ab isto, ad quod me tua cohortatur oratio, deterret me Iupiter, semper meorū conatum remerator, mihi semper seuerus, immitis, & meorū etiam immemor meritorū, quæ in cum plurima contuli, toties erepto ab ærūnosīs laboribus Hercule filio, quos infelix iuuenis iubente Eurystheo suscipere cogebatur. Quoties enim ille ob ærumnarum molem plorabat, cœlo pater me hinc ad opem filij demittebat in terras. Quod si hæc quæ nunc agit, acturum esse præsaga mēte diuinassē, profecto quod feci, nō fecissem, nec per me Hercules ab crebo & atris inferni portis, quocum Eurystheus abducendi canis gratia miserat, rediisset incolumis. Tunc liberaui illum à Stygis aquis, & ut abduceret Cerberum effeci: & tamen eius pater non uereatur malam mihi reddere gratiam, displicens mihi, ut The-

tidi placeat: quæ complexa altera manu genua eius, altera
 ra barban, claudē Græcorū in honorē Achillis exorauit.
 Sed scio aliquando futurum, ut mea ope indigēs Iupiter,
 dilectam sibi Pallada uocet: tūc ego habebō unde hanc de
 se ulciscar iniuriā. Verum tamē tum tu instruas nihilo mi-
 nus equos, tum ego profecta in domum Iouis, ibi mihi ip-
 sius arma circūdabo. Volo enim intelligere, num Hector
 conspectu nostro in bellum euntū & ab hostibus stantū
 lætetur, num aliqui etiā de Troianis occūbere queant, et
 mēbris eorū canes atq; alites pascere. Hæc locuta Pallas,
 Iunone acquiescēte, atq; ut admonita est instruere equos
 obsequēte, ipsa apud patris domum deposito super pau-
 mentum Iouis discolori amictu, quo uelata erat, quodq;
 ipsa suis manibus artificiose neuerat, texuerat, sarcinaue-
 rat, tunicā & arma sibi induit, quibus Iupiter pater cir-
 cundatur, cum uult prodire in bellum. Atq; ita armata, in
 ardentem fulgore currum ardens ipsa iracundia insiliit.
 Tum lanceam corripit in gentē, ualidā, grauem, qua he-
 roas in modū patris irata prosternere solet. Cui Iuno so-
 ciā se gnauiter præbēs, equos ut cursum capefferēt, uera-
 beribus urgebat. Et cū ad cœli portas quas Horæ seruāt,
 uentū est, cū immenso sono ipsæ sua sponte patefactæ sunt
 portæ. His ingens cœli olympiq; cura commissa est, ut al-
 tera nigrātes imbre nubes rebus inducat, altera reducat.
 Per has igitur portas Iuno et Pallas uolatibus equis exi-
 bant, cum eas Iupiter à monte Idæo, ubi sedebat, prospex-
 it: ac maiore in modū indignatus, Irim aureis alis prædi-
 tam, illis obuiam festinare iussit, hæc uerba denunciaturā,
 inquit, Abi Iris proptere obuiam, ut eas ab instituta uia
 reuoces, nec sinas in occursum meum pergere. Neq; enim
 recte erit, si ego & illæ prælium ineamus. Atque illud
 iam

Iupiter Iri.

iam nunc edico, & nisi mox obtemperent, prorsus exe-
 quar: caballis (ut sunt iuncti ad rhedam) crura suffrin-
 gam, ipsas à sellis deturbabo, ac rhedam præcipitē agam
 in terras: & si eas fulmine perstrinxero, ne intra decem
 quidem annos à uulneribus conualescent, ut intelligat
 Pallas, quid sit cum Ioue parente uelle certare. Nam
 Iunoni non ita succenseo neq; irascor, quod nunc iussis
 nostris refragatur. Est enim sui similis. Hæc Iupiter.
 Iris autem aëreis pedibus in occursum dearum ex Idæis
 montibus cœlum uersus abiit, natāq; deas pro portis
 olympi, inhibito illarum cursu, mandata Iouis exposuit,
 inquit, Quod tandē properatis deæ? quæ uos quaeso tan-
 ta cepit insania, ut auxilium periclitantibus Græcis ferre
 conemini? Non enim istud Iupiter agere sinet, qui mi-
 natur uobis se, nisi obtemperetis, prorsus executurū hoc
 quod dicam: Caballis ut sunt iuncti ad rhedam, crura
 suffringet, ambas de rheda deturbabit, ac rhedam præ-
 cipitem aget in terras, & si uos perstrinxerit fulmine, ne
 intra decem quidem annos à uulneribus conualescetis, ut
 intelligas Pallas quid sit cum Ioue parente certare. Nam
 Iunoni non ita succenset, neq; irascitur, quod nunc iussis
 refragatur: esse enim eā ait sui similē. tibi Pallas ille suc-
 censet, tibi in quā contumaci atq; imō pertinaci canicule,
 si aduersus Iouem utiq; infestū telum audeas ferre. Sic lo-
 cuta Iris abscessit, & Iuno ad Palladē, O indigna res, in-
 quit, Pallas, non posse nos implere quod cupimus aduer-
 sante Ioue, contra quē non statuo nobis esse pugnandum
 mortalium causa. Quorum, ut fors feret, alij occumbāt,
 alij à periculo euadant, quando ita illi libet. de Græcis
 & Troianis arbitrato suo qui arbiter rerum est, decer-
 nat, nos eū officio suo fungi sinamus. Sic locuta, retorsit
 equos

Iridis oratio

Iuno Palladi.

equos eò quã uenerat. Eosdem Horæ cum distinxissent à curru, ad plena ambrosiæ præsepia alligarunt, currumq; pro more acclinauerunt, ita ut fulgidus eius niuor emuaret, Iuno autem & Pallas inter coetum aliorum deorum aureis in sellis resederunt, ob deceptã spem castigationeq; Iouis tristes ac mœrore confectæ. Eis ita cū taciturnitate sedentibus, ecce Iupiter ab Ida in cœlum reuersus, cuius equos cum Neptunus à curru soluiisset, & currum apud altaria collocasset, inducto desuper linteo, ipso in aureo folio subter pedes eius olympo uehemèter contremiscente confedit. Asidebant autē illi solæ hinc atq; hinc Iuno ac Minerva, nihil neq; cum Ioue, neq; inter se colloquētes.

Iupiter. Hoc cum animaduertisset Iupiter, Quid, inquit, Iuno & Pallas ita nouus uos mœror tenet? Infando contra Troianos odio defatigari bello nequitis, eos trucidandi finem non facitis, cupidæ omnes ad unum interire, idq; iniussu meo omnino? Quibus uiribus ego sum, non cuncti, qui cœlum incolunt dij, à proposito me recedere cogent. Vos quoq; ambas tremor inuasit ex sola comminatione: quid facturas, si me accinctum ad pugnam contra uos uidiissetis, & quātū in pugna polleo, essetis expertæ? Quo circa iam nunc edico uobis, quod re exequar, nisi obtemperabitis: si pergitis aduersari mihi, ita uos fulmine feriã, ut nequaquã uestris curribus huc ad domicilia deorū reuertamini. Hæc locuto Ioue, illæ apud se tacite fremebāt, stomachantes atq; iratæ. Et Pallas quidē ob nimiam indignationem in silentio perstitit, Iuno autē uirus acerbiora-

Iuno. tis pectore continere non sustinens, Quam, inquit, quæso Iupiter locutus es orationem? Tuas equidem uires præualidas etiam super omnia atq; immensas, & nos etiam optime scimus, intelligimus, cõfitemur. Ceterū quicquid facimus,

cinus, causa miserorū Græcorū facimus, quorū cladis tã indigno spectaculo cõtabescimus. Cui respondēs Iupiter, **Iupiter.** Cõtabescis, inquit, Iuno Græcorū cladis spectaculo? Crastino die si tibi uacabit, inspicias Iouē multo his grauiora faciētē. Meo nãq; numine Hector nō prius ab edēda Græcorū clade cessabit, quàm post acerrimū ad naues præliū Achillē excitet nece Patrocli sui, & cruda abarū partiū pugna circa cadauer. Sic enim mihi ex fatis agere decretum est. Nec ullum apud me momentum facit, quòd tu ob id macereris, nō si etiã hinc à cœlitibus migres, uanamq; & incertam exigas peregrinationem: non deniq; si propterea ad extremos terrarum ac maris profectura sis terminos, ut Saturnus & Iapetus profundo circūdati tartaro sedent, neglecto solis fulgore, nec iucunda uentorum aura fruentes. Et cur ita nullam tui doloris rationem habeo? Quia nihil est te durius atq; malignius. Hæc Iupiter. Ad quem nihil Iuno respondit. Et iam occidente sole nox aderat, Troianis quidē ingrata sane & inuisa, Græcis autem peroptata ac propicia. Hector autē ubi nocturnis tenebris necessario dirimi bellum uidit, copias suas à nauibus reduxit, & ad ripam fluminis in loco ab omniū hominum & equorum cadaueribus distante subsedit. Ibi Troiani simul atq; ex equis descenderunt, in concionem ueniunt. Ad quos Hector innitente manu hastæ, quam tenebat undecim cubitis, spiculo fulgenti cum circulo aureo, sic locutus est: Audite Troiani me Dardanijq; et uos socij qui uenistis auxilio: Spem ego conceperam, ac pro certo existimabam fore, ut hodie Græcis omnibus unã cū ipsorum nauibus deletis Ilion reuerteremur. Sed eis in extrema certe omnia compulsis, ianiamq; mortem aditus nox auxilio fuit. Nunc quod reliquum est, quoniam nocti

Hector Troianis.

nocti parendū est, iam primū curemus corpora, & nostra
 & equorum: Illos à curribus soluite, solutisq; apponite
 pabulum, panem uinumq; ilico ex urbe subuehendum,
 bouesq; atq; oues opimas adducendas curate, simul in-
 gentem uim lignorum legendam, atq; ex his pyras pas-
 sim extruendas, quæ tota nocte ardētes in cœlum iaciant
 globos flammarum, ne forsitan Græci beneficio noctis in-
 gressi maria, fugiant nobis ignaris. Volo pateant oculis
 nostris (usq; enim uigilabimus) uolo cogantur manere,
 uolo si furtim abire tentauerint, ne sine noxa fugiant,
 sed inter fugiendi trepidationem, & cum naues conse-
 ssim ascendunt, nonnullos eorum missilibus lanceis ue fer-
 rianus, qui uel statim, uel domum reuersi animam amittant:
 uolo exemplo sint alijs, ut ne quis non posthac re-
 formidet bellum inferre Troianis. Iam uero dum nos ab-
 sumus, operæ precium est providere, ne uacua urbem
 clandestinis insidijs hostes intrare possint. Idcirco præ-
 cones illuc ire placet, denunciatur ut deligantur ex pue-
 ris qui relictī sunt, iam pubescentes ac senes ad murorum
 custodiam, utq; sceminae incenso quam maxime possunt
 igne, suæ quæq; domi custodias agant, ac ne quid ad no-
 cturnas urbis excubias diligentia prætermittatur. Sic ergo
 fiant omnia ut dixi. Et hæc puto optima factū esse, quan-
 tum ad hanc noctem pertinet. Cras autē prima luce uo-
 biscum cætera quæ agenda sunt, colloquar. At confido
 magnanimi Troiani ac socij, Ioue alijsq; dijs ducibus,
 nos crastina luce defuncturos esse omni bellī discriminē.
 Hos enim canes, qui funestis huc aduecti sunt fati, funesta
 fata perpeffos exterminabimus, quod in tenebris facere nō
 possumus. Temperandum est nanq; à nocturno prælio, ut
 nos ad diem referuemus. Tū sub ortu auroræ sumptis ar-
 mis, &

mis, & in aciem instructi, ad ipsas naues acre prælium
 commitemus. Ilic quantū sua sit in bello uirtus, Diome-
 des declarabit, cum mecum conferet manus. Quippe cer-
 tum est mihi experiri, an ille me à nauibus ad murum re-
 pellat, an ego ipsum confodiam, cruentisq; cius potitus
 spelijs redeam. Crastinus profecto erit ille dies, quo pate-
 bit, an ille mea, quam in eum torqueo, lancea sit par, an
 non. Sed ut auguror non erit, & inter primos ac prima
 luce mea manu percussus occumbet, multis quoq; comitū
 iuxta cadauer domini prostratis. Quod si mihi contingat,
 & hunc diem exitialem faciam Græcis, ego immortalita-
 tem, ego perpetuam iuentam, ego diuinos honores mihi
 parauero. Celebrabor enim omnibus sæculis inter gentes,
 uelut Minerva atq; Apollon. Hæc Hector. Ceteri autem
 omnes assensum conclamatione testati sunt. Tum sudori-
 bus manantes equos à suo quisq; iugo disiungunt, prope
 currus capistris alligant. Mox panem uinumq; ex urbe
 conuehunt, boues ouesq; opimas adducunt, pyras passim
 mille in locis extruunt, atq; incendunt, uento in cœlum
 globos tollente flammarum ac fumi quæ ab urbe Troia
 spectantibus in planum, quod interiacet inter flumen &
 naues, non alia nec pauciora uidebantur, quàm sidera,
 dum sereno, tranquillo, ac nullo spirante uento, fulgenti
 luna circumfusa resplendent. Dumq; omnes circumiecti
 colles atq; conuales, & prominentes montium uertices
 patent, & pastores ex illustri aspectu telluris, tum ex pu-
 ro stellarum ac lunæ atherisq; nitore capiunt uoluptatē.
 Recubabant autem quinquageni ad singulas pyras, &
 peruigilem crapulam summa cum alacritate atq; fiducia
 agebāt, expectantes cum auiditate auroram, equis prope
 currus stantibus, ac hordeum auenamq; mandentibus.

Iliados



V M Troiani hunc in modum custodias agunt, adhuc Græci ibi erant, ubi quæq; timoris semper comes fuga compulerat: cum omnes exanimati ac lugentes, tum uero maximi quiq; & bello clarissimi. Et

quemadmodum Pontus Thracius repentinis uentis, hinc borea, hinc zephyro incumbentibus, cū neutram in partem euoluere cursum queat, attollitur, & ambiguos fluctus cum multa alga ex alto fundo egesta collidit inter se atq; confundit, sic animus singulorum Græcorum doloris ac timoris aestu conflabatatur, præcipueq; Agamemnonis animo sic exhulcerato ac saucio, ipse per se præcones adiit, iubetq; uocare ad consilium ceteros, non publice uniuersos, sed priuatim singulos. Idem quoq; quod illis iussit, ipse facit, primoribus eū comitantibus. Atq; ubi senatus in curia coactus est atq; consedit, tristitiam animi uultu præferens, tunc Agamemnon surrexit, decurrentibus per ora lachrymis, instar fontani humoris ex abdita petra scaturientis, & per excelsam rupem manantis in

Agamemnon,

terram. Mox alte gemitu ducto, inquit: Graui me socij principes ac reges, pergrauiq; calamitati Iupiter addidit, durus in me nimis ac sæuus, qui cum mihi sponderet atq; annueret, Troia nostris euersa manibus, domum me esse rediturum: nunc tot capitibus amissis, ut appareat nos ab eo esse deceptos, iubet reuerti in gloriam, euersum, extinctum. Quomodo autē iubet? nimirum ex hoc, quod fecit, quem talem in futurum quoq; esse non dubium est.

Quo

Quo infesto, omnes conatus in contrarium recidunt, utæ pote penes quem summum rerum arbitrium est, & qui plurimas euerit urbes, & cum uolet euertet. Quare sequimini omnes sententiam meam, quatenus nobis urbem hanc expugnare denegatum est, conscensis nauibus, in dulces patriæ oras recedamus. Hæc Agamemnon. Illi autem diu se omnes intra silentium tenuerunt, nec uolentes talem probare sententiam, nec propter dolorem acceptæ cladis reprobare audentes, tandem Diomedes surgens, Agamemnon, inquit, ut te ego in principio statim orationis meæ accusatoria uoce conueniam, stultitia tua facit. Noli quippian irasci. Ea enim est prima consiliorum lex, & libere loquendi, & patienter audiendi. Dæmonie, sicine imbelles atq; ignauos esse sperasti Græcos homines, ut isti sententiæ accederet? in quos omnes contumeliosus fuisti, in me uero inter primos contumeliosior, cui ignauiam imbecillitatemq; exprobrasti, & hoc audientibus uniuersis tam senibus Græcorum, quàm iunioribus: quo minus timebo dicere, Iouem tibi alterum de duobus, hoc est, nobis omnibus dignitate ut præcelleres, sceptrâ dedisse: alterum, ut uiribus atq; animi magnitudine præcelleres, quod multo in re bellica efficacissimum est, non dedisse. Quamobrem caue de nomine Græcorum male sentire & loqui. Quod si tibi metu suadente certum est redire in patriam, ab eas, patet tibi ad fugam iter, præsto sunt naues, quibus in salum deductis, expeditum tibi est cum magno comitatu repetere Mycenæ. Ceteri autem nequaquam ista terri trepidatione remanebunt, non antea discessuri, quàm hostilem hanc urbem cuerterint. Qui si & ipsi tuo exemplo fugere, quàm perstare maluerint, certe nos duo cum nostra manu, ego & Sihenelus remanebimus,

Diomedes.

l

nebumus, dum ultimum Troiae excidium nostro Marte intulerimus, freti deorum immortalium numine, quorum auspicijs huc ex patria sumus aduecti. Hæc Diomedes. Græci uero in admiratione tam magnificæ orationis uni-
 Nestor. uersi succlamauerunt. Idem cum assedisset, surrexit Nestor, atque Tydides, inquit, equidem de te sic iudico, in prælio quidē te mirificum esse bellatorē, in consultatione uero æqualium sine cōtrouersia eminentissimum: Et huic, quā dixisti, sententiæ, nemo Græcorū, quicunq; sunt, non modo uituperationē non deberi, sed ne contradicendum quidē putabit. Sed non ideo finis consultationis faciendus est, cum adhuc sint, quæ in hanc rem dici possint, ea quæ sint, explicabo. Et si tu Tydides inter omnes reges Argiuos sicut natus minimus es, ita (ut ego sentio) cōsilio maximus, quod cum aliās, tum uero hodie declarasti, tamen memeto me seniore te minore esse, et adeo iuniore, ut facile mihi filius fores. Ideo post te, quicquid dicendū uidebitur, dicam. Nec sit, qui meā hanc sententiā improbet, ne ipse quidē Agamēnon, qui inhonestum, neq; ex sua neq; ex reipub. dignitate consiliū dedit. Demens est nimirum, quisquis intestini belli anator est, unde tantū oritur calamitatis. Sed hæc postea. Nunc quoniā parendū est nocti, curemus corpora, delectis tamē custodibus, qui extra murum pro fossa et uallo peruigiles excubias agant, quod negocium iuuenibus iniungo. Tu quoq; Agamēnon, qui primus es inter reges, primus sis in opere faciundo. Opus tuum hoc sit, non indecorum tibi, sed ualde decorum, ut primores procerum ad cœnam tecum conuictores accipias, quod tibi et ad sumptum et ad rem agendam promptum factum atq; expeditum est. Nam tētoria uino referta habes, quod hesternō die subuectū est, et famulatu abundat.

das. Ibi frequenti senatu quod saluberrimum atq; optimum consiliū censebitur, id tu sequeris. Cupio enim maxime recte consultū reipub. Græcorum. Quis enim hoc in tempore, cum tam propē adsunt hostium castra, et tot ignes collucentes aspicit, esse bono animo possit? Itaq; hæc nox illa est, quæ nos aut tutabitur, si sapimus: aut perdet, si insipientes fuerimus. Hæc Nestor. Cuius oratione libenter audita, cōsilio eius obtēperandum protinus censuerunt. Moxq; septem principes iuuentutis suscepto custodiarum negotio, cum centenis singuli iuuenibus hastas manu gerentibus, et militari ordine à tergo sequentibus, armati procedunt: Primus Thrasymedes, Nestoris filius, tum Marte genitus Ascalaphus, Ialmenusq; quartus Meriones, quintus Aphareus, sextus Deipyrus, septimus Lycomedes Creontis filius. Illi ubi spatium illud, quod muri ac fosse medium est, institerunt, disperserunt inter se locis, ignes accedunt, et ad suas quisq; pyras uescuntur. Agamēnon primoribus procerum in aulam suam ad cœnam secum adductis, lautum sane conuiuium exhibuit: quibus cum mœsto silentio cœnatis, et abunde refectis, sapiens Nestor, cuius paulo antè uere Nestor. fuerat probata sententiā, sic orsus est: Agamēnon princeps maxime, à te loqui incipiam, et in te loqui desinam, quippe qui es potentissimus regum, et in hoc exercitu scepterum ac iuris conditionē obtinēs, ab Ioue tibi tributam, ut cæteris recte prudenterq; consuleres, eoq; oportet te præter cæteros multa loqui, multa admonere, multa etiam audire: et alteri, si quis consulere in commune bonum uoluerit, locum dicendo præbere: et si sanū consiliū dederit, id sequi. Pro tua enim qui caput es consiliū, habebitur, cuiusq; sententiā obtinebitur. Et hæc quā
 l 2 ego

Agamemnon.

ego dicam, ut mihi quidem uidetur, multo est optima & qua nulla à quoquam alio melior dici queat, & qualis altera quondam fuit, cum tu Agamemnon Achillem ab alienasti, præcepta illi ex tabernaculo suo Bryseide, inuito me, & ne id faceres etiam atq; etiam dissuadente. Tu tamen spreta mea uoce, impotentiam animi non potuisti compescere, quin uirum longe fortissimum, & iam antea ira incensum iritares, eumq; honore fraudares, quem ipsi dii honorandū sibi existimant. Qua de re excogitemus nunc, qua donorum magiscentia, quaq; uerborum lenitate in gratiā reducamus. Ad quem respondens Agamemnon. Omnino, inquit, uenerande senex, ut res se habet, locutus es, nihilq; in commemorandis offensis meis omisisti. Offendi enim Achillem, nec inficio, offendi atq; iniuriam feci, & ob id nobis hæc contigisse agnosco. Sic quidem Iupiter in ultionē acceptæ iniuriæ hunc illi honorem habuit, ut Graij hanc tantam subirent calamitatē. Toto nanq; pectore eum diligit atque amat. Estq; haud dubie uir sua uirtute instar non modo multorum hominum, sed etiam multorum populorum in opere martio. Verum quādoquidem uesana ego amentia ductus illi iniuriam feci, uolo rursus satisfacere, ac placare eum amplissimis donis, quæ nunc nominatim uobis cunctis audientibus recensabo; Primum septē tripodes novos, nunquam igni admotos, cum uiginti lebetibus, & ipsis nonis, ac rutilo fulgore radiantibus. Deinde decem auri talenta, Tum equos duo decim, ut fortissimos & formosissimos, sic pernicissimos, & qui ex certamine currendi palmam asidue reportarunt, ita, ut si cui præmia ipsa uictoriarum, quæ ego pro illis adeptus sum, sola adessent, is nequaquam tenuis aut parū locuples censeretur, tātum auri, aliarumq; preciosarum

preciosarum rerum possideret. Præterea septem Lesbides scæminas, quas ego, euersa per illum Lesbo, mihi ex omnibus delegeram, forma, probitate, omni etiam muliebri artificio præstantissimas, cum quibus & Bryseida, quæ sibi eripui, remittam, eamq; integerrimam omnino. Siquidem mecum nunquam aut in eodem cubili iacuisse, aut more uirorum mulierumq; fuisse commixtam, magnum iusurandum interpono. Et hæc quidē impresentiarum. Posteriori autem illi me daturum, capta Troia, si dii nobis hoc concesserint, ut ingressus ipse urbem, tantum auri arisq; in peculiarem sibi deligat sortem, quo unam oncret nauim. Deinde cum cætera inter nos dispartiemus, prædam ante omnes sibi eligere liceat, uiginti ex captiuis scæminis secundum Helenam speciosissimas. Hæc sunt, quæ hic ad Troiam daturum me repromitto. Apud Græciam uero, ubi Argos redierimus, si gener mihi esse sustinebit, eodem beneuolentiæ gradu, quo unicus meus patris deliciae Orestes colitur, à me coletur, data sibi potestate optandi quæ uelit potissimum uxorem ex tribus filiabus, Crysothemî, Laodice, & Iphianassa, cum tanta dote, quantam nemo unquā patrum filia dedit. Etenim dabo pro dote in humberima regione septem egregias sane edificijs urbes, frequentes incolis, atq; maritimas * Miteræ & Pylo sitinitimas, Cardamylen, Enopen, Hyrā, Pheras, Anthyam, Aepian ac Pedason, quarū oppidani dicto audientes erūt, imperata faciēt, eumq; muneribus (nure nanq; armētis & gregibus quibusq; abundat) ut deū quendā honorabunt. Audistis iam enumerantē me, quæ illi tribuā, reuerso mecum in gratiā. Quod utinam Achilles redire uelis, & sic tibi lenis sit deorū ille Pluton, infestissimus generi humano, atq; inexorabilis. In me quoq; idē tāto minus acerbus

fit, atq; hactenus fuit, quanto ego te & atate & imperio Nestor. antecedo. Ad hunc respondens Nestor, Maxime, inquit, Agamēnon, munera quæ enumerasti danda Achilli, haud quanquam ut parum ampla, sunt repudianda, quo magis quamprimum legatos ad illum dimittamus, qui hæc referant, homines ad hanc rem maxime idoneos. Quod si hi, quos ego deligēdos censeo, ipsi hoc officium suscipere uolent, duos legatos dimittemus, & cum his Ioui amicam Phœnicem. Hic dux inter tres erit, & primus: Magnus uero Ajax secundus, diuusq; Vlysses tertius, comitātibus eos præconibus duobus Odio & Eurystate. Agedū igitur præcones ferte aquam ad ablucendas manus, ac iubete omnes huic legationi bene precari, ut libamētis ac precibus Iouem ad misericordiā nostrī exoremus. Sic locutus, omnibus rite atq; ordine uisus est dixisse, statimq; imperata facientes, præcones quam tulerant aquam, manibus illorum infuderunt. Quibus lotis, iuniores coronati gradatim pocula propinarunt, atq; ubi legati primum dijs libarunt, deinde sibi quoad uoluntas tulit biberunt, ex augustali procedūt, Nestore multa singulis mādante, committēte, iniungēte, quibus pro se quisq; Achillem persuadere niteretur. Digressi à Nestore ceterisq; , iter ingrediuntur apud orā maris, plurima prece ipsum maris deum Neptunum obsecrātes, ut elatos Achillis spiritus possent facile oratione delinire. Iidē postquā ad tētoria nauēsq; Myrmidonū peruenērūt, offendūt illum sedentē ac permulcentē sibi aures cantu, Patroclo, qui unus aderat, sedente ex aduerso, expectantēq; quādo ille à canēdo cessaret. Canebat autē ad citharā uirorū fortium laudes. Eam citharā cum Thebas euerteret, inter spolia Etionis regis inuenerat, non solū uocalitate, uerū etiā aspectu insignem.

gnem. Nam & artificio & materia, iugo quoq; argēteo erat decora. Progressi legati, quorū Vlysses antecedebat, coram Achille cōstitērunt. Quibus ille cōspectis, admiratione percussus, e pauimēto protinus ubi recūbebat, cum ipsa cithara exiliit. Patroclus quoq; , cum respiciēs homines uidiisset, repēte & ipse surrexit. Et Achilles hilarem ambobus porrigēs manū, Saluete (inquit) amici mei, atq; amicorum præcipui, ut mihi iucundus uester aspectus est atq; aduētus? Etsi ab alienatus à Græcis sum, tamē animo meo uos charissimī estis. Sic locutus, sessum duxit, sequens ipse præeuntes. Quos ubi in sellis inter purpureas tapetas collocauit, statim Patroclo qui proximus stabat, inquit: Patrocle, nam uiri longe amicissimī ad meum domiciliū uenerunt, appone cratera capaciore, mixtoq; meraciore uino, propina singulis. Ita effatus, & Patroclo imperata faciēte, ipse ingētem cacabum super ignem appēdit, inq; illum tergum ueruccis, itemq; crasse capræ, cum lumbis tenella atque altius fucula immerfit, quæ Automedonte manibus tenente, in frustra laniauit. Aliam quoq; partem apte minutatam uerubus infixit, magnū interea ignē Patroclo excitante supponens. Ac postquam exustus lignis resedit flamma, prunas sternit, ac desuper carnē transfixam uerubus infixit. Subindeq; tollēs, sale cōspergit: tandemq; tostam cum excepiisset, partitus, cum Patroclus decoro in canistro portatū panē ante conuiuas distribuisset, carnem ipse singulis apponebat, ex opposito Vlyssis ad parietem sedentis, iusso Patroclo dijs antea libare, quod ubi Patroclus executus est, libamentis ciborum in ignem coniectis, tunc illi ad appositas epulas manum porrexerunt. Denum esui potuiq; imposto sine, Ajax Phœnici inuit. Quod Vlysses cum animaduertisset, intelligens quid

quid sibi nutus ille uellet, poculum mero impleuit, illudq;
 Vlysses Achilli propinans, inquit: Achilles, salue. Iamq; postquam
 Achilli. coenæ satisfecimus, loquendum est. Et laute quidem con-
 uiuium sumus accepti, non modo nunc abs te, sed etiam paulo
 antè ab Agamemnone. Verum nos hoc tēpus non elegantiam epularum,
 non conuiuij iucunditatem, non ullam aliam rem cogitare permittit,
 quam quomodo ab extremo exitio, quod nobis impēdet, incolumes esse pos-
 simus, arcentes impetum Troianorum, ne naues illi no-
 stras unà nobiscum absument. Quod aliter euitari posse diffidimus,
 nisi in isto singulari tuo robore nobis auxiliū feras, cum Troianæ
 legionis sociorumq; auxilia, collatis nobiscum cominus castris,
 passimq; accensis ignibus insultent nobis. Exaudimus enim eorum
 uoces de munitionibus nostris, affirmantium non laturos nos
 impressionē ipsorum, sed intra naues occasuros. Et quo magis illis
 crescat audacia, ac nobis diffidentia, Iupiter eis prospera omnia
 dextris fulguribus fore promittit. Itaque Hector cum ualidissimis
 uiribus corporis, atq; hodierna uictoria ferox, tum uero Ioue fretus,
 optat quamprimum apparere luciferum, affirmans nec ceteros
 homines, nec ceteros deos (tanta cum cepit insania, rabies, furor)
 tanti fere, ut pugnantem ipsum prohibeant, quin naues rescindat
 atq; exurat, nosq; ex ipso ardentium nauium fumo lymphatos
 prosequatur. Cuius tam trucis uoti, ne compotem cum diis faciant,
 et eius minas exaudiant, ingens nobis Achilles timor inest: uidelicet
 ne miseris Grecis fato sit datum, ut procul à patria, ut in
 hostili terra, ut uniuersi pariter occidamur. A quo periculo, et si
 haftenus disfulisti, nunc saltem quanquam penè sero, ad nos
 uindicandos excitare. Alioqui uehementer postea dolorem capies,
 tum ex nostra

ex nostra intereptione, tum ex facti tui poenitentia, quòd cum
 uelis remedia adhibere calamitati, non possis: quia cum posses,
 adhibere nolueris. Ea propter Achilles ne committas quaeso, ut
 praesentem cladem nolis, sed futura multo antè praeuideas,
 quomodo arceas, quanquam (ò dii boni) quanam tibi Peleus
 pater praeccepta dedit, quo die te ex Phthia erat ad Agamemnonem
 dimissurus? Memoria repeto, eum ita tibi praecipisse: Fili mi,
 uno & Palas tibi si earum uoluntas feret, ut praeualidas uires
 habeas, praestabunt. Tu hoc per te ipsum potes ipse praestare,
 ut feruidam pectoris animositatem cohibeas, iracundiam
 comprimam à simultate, quae omnium malorum magistra
 est, & contrahenda abstineas, & contracta desistas.
 Satius erit colere te moderationē, lenitatē, beneuolentiam,
 quo plus honoris, plus laudis, plus dignitatis, & apud maiores,
 & apud minores natu consequaris. Haec tibi patris praeccepta
 Achilles exciderunt? At nunc me admonente in memoriam
 redeant, & quod ille te facere iubet, feruorem istum animi
 cohibe, satis sit indulgisse irae. Sufficiat non succurrisse
 laborantibus, uidisse fugatos, occisos, in ultimū discrimen
 adductos. Iam tēpus est deponere similitatem, cum praesertim
 Agamemnon culpam suam agnosens, ultro tibi amplissima
 munera se donaturum, si in gratiā secum redieris, polliceatur.
 Ea q; apud te recensere nos iussit: quod cum facio, omnia ut ab
 illo in suo tētorio accepi, sic referentē Achilles auscultat.
 Primum, septē tripodas nouos nunquā igni admotos,
 cum uiginti lebetibus, & ipsis uouis, ac rutilo fulgore
 radiantibus, deinde decem auri talēta, tum equos
 duodecim, ut formosissimos, sic pernicissimos, & qui
 ex certamine currendi palmā abinde reportarunt: ita, ut si
 cui praemia ipsa uictoriarū, quae

Agamemnon pro illis adeptus est, sola adessent, is nequam quam tenuis aut parum locuples censeretur, tantum auri aliarumque preciosarum rerum possideret. Præterea septem Lesbidas feminas, quas ille eversa per te Lesbo, sibi ex omnibus elegerat, forma, probitate, omni etiam muliebri artificio præstantissimas: cum quibus et Bryseida quam tibi eripuit, remittet, eamque intemeratam omnino: siquidem secum nunquam aut in eodem cubili iacuisse, aut more uirorum mulierumque fuisse commixtam, magnum iusturam interponit. Et hæc quidem impræsentiarum. Posterius autem illa se daturum pollicetur, capta Troia, si dii hoc nobis concesserint, ut tu ingressus urbem, tantum auri ærisque in peculiare tibi deligas sortem, quo unam onces nauæ. Deinde cum ceteram inter nos, dispartiemus prædã, ante omnes tibi eligere liceat uiginti ex captiuis foeminis secundam Helenam speciosissimas. Hæc sunt quæ hic ad Troiam daturum repromittit. Apud Græciam uero, ubi Argos redierimus, si gener sibi esse sustinebis, eodem beneuolentia gradu quo iunctus est pater, ac deliciae suæ Orestes colitur, a se coleris, data tibi potestate optandi, quam uelis potissimum uxorem ex tribus eius filiabus, Chrysothemis, Læodice, et Iphianassa, cum tanta dote, quantam nemo pater unquam filie dedit. Etenim dabit pro dote in huberrima regione septem egregia sane ædificijs, frequentia incolis, maritima oppida Myrseæ et Pylo finitima, Cardamien, Enopen, Gyram, Pheras, Anthiam, Aepian, ac Pedasion. Quorum oppidani dicto obedientes crunt, imperata facient, teque numeribus (nunc namque armentis gregibusque abundant) ut decem quendam honorabunt. Audisti quæ daturum tibi ille spondet reuerso in gratiam secum. Quod si Achilles (quod absit) ne sic quidem reconciliari us, nec

personam

persona donantis, nec amplitudine donorum moueris, esto illi inimicus, gere cum eo similitates, in unum Agamemnonem inexcipiabile odium exerce, qui de te male est meritus. Alios certe uniuersos Græcos, et grauissima passos, et grauiora passuros miserare, ob hoc meritum postea futurus apud eos loco dei cuiusdam, qui se de uictis uictores effeceris, et ipsorum ignominiam in suam conuerteris gloriam. Eo quidem magis, quod qualis nunquam fuit, nunc tibi est oblata occasio Hectorem occidendi, cum tam in uicino castra locauerit, non detracturus tuum congressum, ita insanus cum furor tenet. Prædicat namque parem sibi in bello ex omnibus qui huc nauigauimus, esse neminem. Ad quem respondens Achilles: Operæ precium, est inquit, princeps circumspectissime Ulysses, semel me istiusmodi orationi respondere, ne tu posterius, alijque subinde aducentes me, garrulis sermonibus obiudatis. Quod enim mihi constitutum est, hoc reuocari nullo pacto potest. Ac me ne forte quispiam existimet aliter loqui ac sentio, genus illud hominum, qui aliud clausum in pectore habent, aliud promptum in lingua, perinde mihi inuisum est atque ipsa inferni ostia. Dicam itaque quod sentio, quod constitui, quod faciam, quod semel dixisse sufficit: Nullam unquam neque Agamemnonis, neque aliorum Græcorum suasionem mihi persuasuram, ut pro eis descendam in prælium contra Troianos: quando quidem ei, qui hoc fecit, et astidue et sedulo fecit, nulla relata est gratia. Nec interest, in bello quis fortiter an ignauiter egerit, pertulerit armas militares, an ociosus intra tentoria defecerit: bonam operam nauauerit, an malam: utriusque æquum præmium, æqua prædæ portio, æqua dignitas est. Quippe cum ego nihil peculiarius affectus sim, quod præter ceteros

et pro

Achilles Ulysses

Et pro ceteris tot languores animi, tot difficultates in bello, tot pericula mihi suscipienda existimaui, uita mea non securus, ac cruentos dies et peruigiles frequenter exigens noctes: ita denique laboras, ut auis pro pullis suis, quos implumes adhuc et uolare nescientes nequeutesque pascat, tolerat arduosum illum quotidianum irrequietae uenationis laborem. Etenim Troiae finitima oppida duodecim bello nauali, item undecim pedestri praelio expugnauimus. Quorum omnium opes ac copias, et multas et preciosas, ita ut diripueram, ad Agamemnonem detuli, illique uniuersa dono cessi. Haec ipse dum accepisset, apud sua tentoria ociu[m] tenens, retenta sibi maxima parte, mox pauca quaedam ex his mihi, nonnulla summis quibuscumque Graecorum principibus honoris gratia largitus est. Quae cum sua cuique salua sint, a me tamen uno omnia eripuit, atque meam nempe foeminam, quae mihi ob ingenium eius et formam cordi erat, quam etiam uxoris loco habebam, cum ea ipse se oblectare uoluit. Oblectet sane, fruatur aliquo alieno coniugio, nihil admodum se, quod alteri uxore praeripuit, peccasse existimet. Quod si ita est, quid attinebat eum comparare exercitus, et bellum inferre Troianis, et tam diuturno tempore in bello nos esse? An non hoc ideo fecit, ut Helenam marito Menelao ab Alexandro ereptam ulcisceretur? Nisi forte soli ex omnibus hominibus Atridae sua coniugia amant. Immo et alij quoque si modo sapiunt, et qui boni uiri sunt, coniuges suas amant, et de ijs sollicitam curam gerunt, ueluti ego faciebam. Bryseidam, etsi captiuam, tota tamen charitate complectens. Hanc a me Agamemnon sic dilectam, et ante in premium a consensu omnium Graecorum traditam, per dolum est tabernaculo, atque adeo est manibus meis cepit, rapuit,

puit, abduxit. A me inquam, qui propter Helenam et aliorum qui hic adsunt uxores, tanta pertuli. Et postea me, de quo tam male meritus est, uerbis delinire conatur? Desistat, et satis superque satis edoctum me ne amplius tentet. Nam quod conatur, frustra conatur. Proinde adempta spe mei, tecum Ulysses, cumque alijs regibus consultet, qua ratione naues ab hostili incendio uindicare possit, si hostilem ignem extimescitis. En quomodo mea destitutus ope deuenit. In tutelam nauium castra communit muro, fossa, uallo. Nec tamen hoc ita laboriosum opus eum tutari, et sanguinarium arcere Hectorem potest. At cum ego in bellis agebam, tantum aberrat, ut a muris nostris munitionibusque, quae nullae erant, Hector esset arcendus, ut a muris suis non auderet pedem migraturus efferre formidine mei. Tantum cum manu Troianorum ad portas Scaeam turrinque procedebat. Vbi semel quodam die manere ausum cum inuasissem, aegre fuga elapsus est. Cum quo quia certum est mihi non certare amplius bello, crassino die sub exortu aurorae cum Ioui ceterisque dijs sacrificauero, naues meas onerabo, atque in mare deducam. Eas tu Ulysses, si hoc tibi aut uacabit, aut libebit, quae dixi hora spectabis abeuntes, magna cum alacritate remigantium. Quod si Neptunus tribuerit secundam mihi tria duo nauigationem, littora patriae portusque contingam, a qua stulte profectus sum, cum tanta mihi illic opes ac copia adsint. Et ad ea nunc fruenda iure optimo reuertor, reportans multum auri, multum aeris, multum etiam eximiarum puellarum, quibus per me potitus, non ab Agamemnone donatus sum. Nam quod honoris gratia dederat, id iterum per ignominiam abstulit. Quocirca Ulysses uerba mea omnia modo publice referas, ut prius me alij in hunc Graeci irascantur.

irascantur, si quos adhuc, ut est semper impudicitia uer-
 situs, sperat se posse fraudare. Nam me amplius alloqui,
 & etiam os meum intueri, licet exhausti ruboris sit, tamē
 conscius sibi sceleris non auderet. Et si auderet, ego re-
 spuro omne secum rerum sermonisq; commercium. Semel
 ipsius uerba me deceperunt. Sat ei sit, quod semel meo me
 honore fraudauit. Non est iterum apud me fraudi locus.
 Valeat, quiescat, & secum tacitus afflictetur, quod dum
 mihi iniuriam fecit, ei Iupiter infensus mentem sensumq;
 eripuit. Nam quod ad munera attinet, ea uero sunt mihi
 cum ipso donatae odiosa, inuisa, mortis etiam instar. Qui-
 bus non me sibi placaret, nec si decupla quidē donaret;
 non, si bis decupla, non si deniq; quicquid aut habuit, aut
 habet aut unquā habiturus est, adderet. nō si quicquid uel
 infertur Orchomeno, uel effertur ex Thebis, illic nauibus,
 hic iumentis ac uehiculis: ex Thebis inquam Aegyptijs,
 urbe ut capacissima (centum enim portas habet, per qua-
 rum singulas duces cum iumentis uehiculisq; egrediuntur)
 ita omnibus diuitijs refertissima. Non deniq; si tot
 mihi munera offerret, quantus est arenarum & pulueris
 numerus, nisi cum antea pro iniuria, pro ignominia, pro
 mœrore, quo me affecit, satis supplicij dedisse cognouero.
 Iam uerō quod socer mihi esse uult, quod electionem fi-
 liarum offert, hanc ego affinitatem minime accipio, ne
 accepturus quidem, si filia eius & de forma uenustate
 Venerem, & de muliebri ministerio Mineruam posit
 amulari. Alium sibi ille generum deligat, tum magis ido-
 neum, tum maiore præditum regno. Necum uero præ-
 clare agitur, si quidem reducem in domum meam dijs uo-
 lentibus me retulero: ut in patria, ut ex autoritate patris,
 ut ex animi mei sententia uxorem ducam. Sunt enim non
 parum

parum multæ in Achaia, in Hellade, in Phthia adolescen-
 tula, summo loco natæ, & magnorū ducū filia & prin-
 cipum: cum quibus iucundam degam ætatem. Ad quod
 faciendum (ut fatear) maiore in modum declinat animus.
 Satiusq; existimo domi meæ cū amantissima uxore patri-
 monio frui, quod Pelus cōparauit, quam hic ad Troiā in
 bello occubere. Nullo enim precio potest animæ meæ ia-
 ctura p̄sari: non tātis opibus quātæ apud Illiū ante illatū
 à nobis bellū fuisse dicitur: nō tātis donarijs, quātā intra
 marmoreū Pythij Apollinis limē reposita sunt. Nā boum
 quidē, aut ouium, aut equorū, aut tripodū, similiq; amissio
 resarci solet: Anima autē hominis, cum semel è corpore
 migravit, nunquam rursus aut remigrare, aut instaurari
 potest. Etenim ita de dea matre accepti, ancipitem mihi ex
 fati finem uitæ offerri. Si hic permaneam in obsidione
 belligerans, negato in patriā reditu, maturā mortem, sed
 immortalē gloriam me manere: Sin relicto bello redirem,
 ibi negata gloria longissimam ætatē traducturū. E quidē
 non modo mihi, uerum etiam cæteris faciendum censeo,
 uosq; meis uerbis dicatis alijs iubeo, ut hinc soluentes ad
 penates reuertamur: quandoquidem Græcis adempta fā-
 cultas est Troiæ expugnandæ, tum Ioue auxiliante ho-
 stibus, tum ipsis Troianis iam ferocioribus ad pugrandū
 effectis. Vos itaq; duo, Ulysses atq; Aiax, reuersi primo-
 ribus Græcorū renunciate: & cum maioribus natu, quo-
 rum munus est proprium de republica consultandi, quo-
 nam ratio consilij quam me absente inierunt, parū pro-
 spere cecit, aliam de integro incant, per quā & naues &
 milites ab hostibus incolumes reddant. Phœnix autem
 hic remaneat, ut apud nos dormiat, ac crastino die hinc
 necum in patriam proficiscatur, si modo sua uoluntas
 ferat:

ferat: nam inuitum cum ducere non est sententia. Hæc Achilles. Illi autem diu se omnes intra silentium tenuerunt, stupentes tam rigidam præfractamq; orationē, tandem senior Phœnix multis per ora decurrētibus lachrymis (erat enim sane de nauibus ac socijs anxius) hunc in modum excepit: Si tibi illustrissime Achilles ita alte in se dicit animo affectus iste indignationis, ut nullo pacto adduci ad propulsandum sociorum periculum possis, certumq; tibi est hinc proficisci in patriā, quo tandem modo animum inducerem, ut hic abs te amantissime fili relinquerer, & alijs tuis te comitatibus unus ego non præstarem tibi comitatum, qui sum ab Peleo patre quo die te ad Agamemnonem ille dimisit, comes tibi præceptorq; datus? qui rudimenta dicendi agendiq; traderem, ut in concionibus atq; in senatu orator, in rebus agendis bellator euaderes? Nondum enim tu per ætatem ad hoc poteras esse instructus, quibus duabus rebus maxime inter mortales gloria comparatur. Post hæc, ut ego abs te dulcissime fili relinquerer non sustinerem, ne si deus quidem responderet, se exuta mihi hac senili malaq; ætate, florētem illam ineuntis pubertatis induturum. Qualis tunc eram, cum primum profugus excessi ex Hellade, maledicta execrationesq; Amyntoris patris ferre non sustinens, quibus ille me persecutus est, hac de causa in me furore indignationis accensus. Is habebat amicam quandam pulchram sane fœminam, quam ita adamabat, ut uxorem eandemq; genitricem meam contemptui haberet. Quod genitrix ægre ferens, quotidie aduoluta pedibus meis obsecrabat, ut cum pellice sua concumberem. Fore enim hoc modo (ait) illa pro me, si senem fastidiret amatorem. Adeoq; denique me assiduis precibus orauit, ut exoraret. Pater

uero

uero ubi cum puella me sua concubuisse rescituit (rescivit autem protinus) etiam atque etiam execratus est, inuocatisq; Erinyibus, est imprecatus filio filiorum orbitatem, ut nullus unquam ex me gigneretur, quem ipse auus super genua sua collocaret. Quam imprecationem cum cæteri dii inferi, tum Pluto cum regina Proserpina ratam fecerunt. tunc mihi impatientia subiit animi in iisdem ædibus agendi nulla ratione, ubi tantopere infensum haberem patrem. Atque cum abire destinassem, circumstabant me amici, sodales, propinqui, pro se quisque orantes, ut ab hac destinatione recederem: nec modo precibus me, uerum etiam sacrificijs retinere conati sunt. Plures enim arietes, plures boues, plures sues ex omnibus gregibus armentisq; electos immolabant, incidebant, torrebant. Plures etiam meri amphoræ ex patris cella uinaria epotæ sunt. Neque hoc fecisse contenti, incensis per totam noctem ignibus, unis in media aula, alteris in uestibulo cubiculi ex opposito ianua, uigilias circa me uicibus agebant, & hoc nouem noctibus. Ipse tamen clandestino eos consilio fefelli: hac enim nocte ita furtim rupi thalami fores, licet bene communitas, ut illinc egrediens, & per aulae parietes defiliēs, facile laterem omnes, qui me asseruabant, uiros pariter & ancillas. Deinde ut solus profugerē, spatiosam emensus Helladā, in Phthiam deueni ad regem Pelcum patrem tuum, qui me honorifice exceptum, eo amore persecutus est, ut si filius, si semper sibi unicus, et cui tantæ illæ opes deberētur, fuisset. Siquidem me continuo diuitem, ino adeo principem fecit, commissā mihi Dolopum procuratione in extrema Phthiæ ora habitantium. Ibi ego constituta mihi uiuendi fede, te Achilles, qui dijs nunc similis es, ab infantia atq;

m

à tantu

à tantulo educaui. Educabam autem te, non modò quòd arcte amarem, sed etiam quòd redamarer: quippe cum ita me diligeres, ut nolles neque extra domum ad cœnam pergere aliò, nisi me comitante, neque domi cibum capere nisi mecum, nisi super mea genua sedens, nisi prægustato ac inciso à me obsonio, uino quoque per me la bellis tuis admoto, quo frequenter per uomitum reddito, ut est infantulis infirmitas, sinus meos perfudisti. Quæ ego atque alia multo plura in tua educatione mihi toleranda ac perferenda eo consilio induxi, ut quatenus à dijs mihi denegatum erat, ut pater gignendo essem, essem pater educando, teq; filium haberem, ut si quando res postularet, ab indigna me nece uindicares. Itaque pro mea in te pietate Achilles admonere te debeo, ut istos peccatoris tui ætus aliquando sedare uelis, nec implacabilem gerere animum, quod minime decorum est. Tum dii ipsi quorum uis animi, robur corporis, naturæ dignitas, præstabiliior est, quam nostra, placabiles sunt: & oblati hostijs, sacrificijs, libaminibus, uotis, nostras preces qui eos lesimus, audiunt. Etenim ut scias Achilles, preces Iouis filiæ sunt, eadẽ ipsius offensæ siue iniuriæ cœmites, clauda, straba, rugosæ: Illa nec rugosa nec straba, nec clauda, sed integra, sed uelox, eoq; cœmites omnes longe præcurræs, uniuersumq; peragræs orbem terrarum, passim lædit genus humanum. At preces eius uestigia legentes, meditantur, taciturnæq; consequuntur. Has autem quisquis ipsum aduertes, et ut ueniã det obsecrantes admitat, reuertitur, exaudit: hunc ipse, postea quando usus est, uicissim exaudiunt, commodis augent, ac compotem uoti faciunt. Sin obstinato animo repudiat, tunc acceptam iniuriam ad patrem Iouem iratæ deferunt, eumq; orando inducunt, ut ob ultio

ob ultionem humanitatis unã cum eis offensam, ad hominem magna pernicie puniendum ire permittat, ut intelligas Achilles, non esse tibi committendum, ut preces filias Iouis repulsa dimittas, cum præsertim ad has accedat id, quòd alios quamlibet egregios uiros placare confucuit, honorificentia, qua te Agamemnon prosequi cupit, tot dona, tot munera, tot res amplissimas offerens. Quod si non faceret, si non te precaretur, si adhuc pergeret tecum gerere simultates, nequaquam ego te iuberem Achilles, ut deposita iracundia, Græcos in ultimum etiam discrimen adductos auxilio tuo subleuares. Nunc autem non modo abiecit simultates, non modo ut tu quoque abijcias precatur, non modo amplissima dona partim nunc offert, partim pollicetur: uerum etiam legatos pro his rebus ad te dimisit, uiros ex omni cœtu Græcorum & excellentissimos, & tibi amicissimos: quorum personæ, aduentus, oratio, multum per se etiam deberet apud te habere momenti, ne non solum Agamemnonẽ, sed hos quoque pro nihilo habuisse uideare: ne ue, quod hætenus actum non est, iracundia ista tibi uitio uertatur, si eam diutius serues, quod præsci illi hercõs non factitarunt, quos accepimus ex hoc quoq; fuisse gloriam consecutos, quòd contractam aduersum aliquos amaritudinem muneribus precibusq; deposuissent. Eos uero, si qui hoc nõ fecissent, & secum poenituisse, & ab alijs fuisse reprehesos, memoria teneo huius rei non recens, sed uctustum exemplum. Quæ res quo modo gesta sit, uobis pro nostra familiaritate referam: Bellum erat inter Curetes & Aetolos ad Calydonem de ipsa urbe, cum eam illi expugnare iuteretur, hi ab expugnatione tutarentur, cum ingenti utriusque populi strage, auctor autem huius calamitatis (ut alius

repetim) fuit Diana, quæ iniecit eis materiam discordiarum, uehemēter in Oencum stomachata, quod is dum pro arborum primitijs sacrificaret cæteris dijs, uni sibi quæ Iouis filia est, non sacrificasset, siue ille obliuione captus, siue non ratus ea sacra Dianæ fuisse faciendā. Igitur dolore indignationis accensa, aprum excitauit, mira membrorum, setarum, dentium magnitudine horrendum: qui cum impetu corporis, tum uidentium omnem agrum Calydonium deuastabat, proterens sata & meses, arbusa cum fructibus, quamuis procerā, radicitus sternens, magnam partem cladem ferens, non modo agris, uerum etiam uiris. Siquidem plurimos in occursum ire conatos trucidarat. Hunc tandem Oenei filius Meleager comparata ingenti ex compluribus oppidis uenatorum manu, cum magna copia canum (neque enim cum paucis tantam feram, & tam saeuam conficere potuisset) occidit. Hinc dea uolente, inter Curetes atque Aetolos de capite aprī ac pelle, utris illa cederent, utrisque sibi uendicantibus, uehemens seditio, ac prælium coeptum est, diuque bellum fuit. Quo in bello quam diu Meleager uersatus est, semper res Curetum deterior fuit, ita ut extra ipsorum muros, etsi copijs militum abundabant, consistere non possent, donec euenit, ut Meleager ab armis desisteret irarum aestibus concitatus, quibus grauium quoque hominum pectora solent concitari atque feruere. Quid autem causæ suberat, ut irasceretur? Althæa mater, quæ fraternæ mortis impatiens (peremerat autem illum Meleager) positus humi genibus, atque ambas palmas crebris ictibus solo incutiens, madete lachrymis sinu cum uociferatione deos superos atque inferos inuocans, necem filio est imprecata: cuius eam imprecationis immittissimo ingenio

ingenio Erinnyis compotem fecit. Ob hanc detestationem matris, conturbatus animo Meleager ac tabescens, omnis prælijs domi se continebat, solans acerbam moerorem apud Cleopatram antiatissimam uxorem, sœminamque pulcherrimā. Hæc autem filia fuit Idæi & Marpissæ: Marpissæ quidem speciosæ inter paucas nymphæ, Idæi uero omnium illius seculi uiuorum formosissimi, & qui arcu sagittisque sumptis Apollinem inuadere ausus est ob Marpissæ sibi à deo creptam: quam postquam rapta est, parætes Alcionem cognominauerunt, quod mater eam domi desiebat, sortita luctuosum ac flebile Alcyonis fatum. Igitur (ut institueram dicere) Meleagro cessante, ecce ibi confestim Curetes Calydonem petunt, subeunt portas, turres murorum subruunt. Ibi fremitu pugnantiu, fragorem collabentium curruum, succlamantium uictorum exultantiumque audires. Tunc principes Aetolorum tanto exanimati periculo, Meleagrum adeunt, obsecrāt, obtestantur, ut arma sumat, & in hostes iam moenia demolientes prodeat, ciuitatemque à præsentī euerfione tutetur. Eoque inextorato reuersi, summos sacerdotes ad hominem mittunt, ut adiuncta precibus deorum religione animu permouerent, adiecta etiā ingenti sponsione. Offerre enim se facultatē, hinc ex ornatissimis quibusque prædijs, quæ in plano posita sunt, unūquodlibet optandi, cuius mos quinquaginta passuum esset, ex dimidiato uitibus constitū, ex altero dimidio frumentariū. Spretis ciuibus, contemptis sacerdotibus, despectis muneribus, senior pater accessit ad thalamum filij, clausisque foribus, tanquā Meleagri genibus aduolutus, & ea identidē quatiēs, diu multumque omni precationū ambitu supplicabat. Supplicabant unā cum patre fratres, eodē modo procubentes. Supplicabat & mater. Sed quo

magis per se quisq; preces inculcabat, eo magis surdas ille aures habebat. Supplicabant postremo certatim familiarissimamantissimiq; sodalium, sed ne hi quidē durū animū euincere, & obstinatū pectus expugnare poterant. Et licet nihil proficerent, tamen omnes in eodem flebili rogandi tenore perstabant. Hoc interim spatio Curetes iam in turres murorū euaserāt, iam discurretes per urbē, tectis incēdia miscebant. Quæ uxor Cleopatra ubi animaduertit, cum ingenti lamentatione ut succurrat, maritū comprecatur. Exponensq; cūcta infanda quæ in euerisione urbis uicti à uictoribus perpeti solent, O mi uir, inquit, urbs concrematur, puberes trucidantur, impuberes capiuntur, foemina captiua ducuntur. Tum demum Meleager tanta rei indignitate percussus, è thalamo profiliit, sumptisq; raptim armis, urbem ciuesq; suos ab extremo defendit exitio. Et cum hoc fecisset, non tamē eum Aetoli tātis tamq; eximijs donis remunerati sunt, quōd quicquid egisset, non illorum precibus, sed suo stomacho tribuerat. Quod tu Achilles absit ut facias, neq; te hoc amicus dæmon facere sinat. Difficilius enim tibi crit, ardentibus iam nauibus auxilium ferre. Nunc pronius auxilium feras, nunc antequā ardeant naues, nunc cum dona amplissima offeruntur, nunc quādo ex factō tuo gloriā & quasi diuinam es reportaturus. Alioqui, nisi in hoc periculo succurris, etiā si postea præliū in eas, etiā si socios defendas, etiā si gratis facias, nequaquam tibi erit factum tuū tanto honori futurum. Hæc Phœnix. Ad quem respondens Achilles, Istum, inquit, honorē uenerande Phœnix, quem mihi ostendis, ne utiquam requiro, contentus honorari iudicio Iouis, quo nunc iniuriā meam illic ulciscatur. Eoq; dum ingredi potero, & dum spiritum traham, certum est mihi

Achilles Phœnixi.

mibi ex his tentorijs non egredi, duntaxat gratiā pugnandi. Illud autem sic habeto, & quod dicam considera, atq; imis sensibus manda: Ne uelis amplius tu mihi tuo dolore tuis, lachrymis, tua ad commouendam miserationem apposita oratione, affectus fundere, & ad misericordiā concitare, ut per hoc Agammenoni gratum facias, cui profecto nec amicus esse debes, qui inimicus meus est, ne ob id amicus mihi esse desistas: & eius demum qui studiosus mei sit, decet te esse studiosum. Quippe qui parē mihi regni dignitatem, dimidiumq; mecum imperij obtines. Itaque hi duo legationē renunciabunt, tu uero hic mancas apud me dormiturus, crasq; sub aurorā mecum cōsultaturus, redeamus in patriam nec ne. Sic locutus Achilles, tacitis supercilij ut fratrum Phœnici sterneret atque adornaret, Patroclo innuit, uolens iam tunc senem incipere de reditu in patriam deliberare. Tunc Ajax, Abeamus, inquit, sapientissime Ulysses, ut enim rem ire uideo, finem nō faciemus colloquendi, & alioqui reditum nostrum cunctus senatus apud curiam sedens expectat: nunc etsi triste responsum, tamen necesse est quamprimum renunciemus. Nanque iste nullam rationem habet neque humanitatis, neque beneuolentiæ suorum, neque honoris, quo semper cum præter ceteros in his castris nos amici profecuti sumus. Ita imperauit sibi, ne preces nostras admitteret, durus, rigidus, sæuus. At enim fuit qui pro occiso fratre, aut etiam filio oblatis ingentibus donis satisfactionem accepit. Licuitq; ipsi percussori postea impune in populo agere, sine ulla eius, cui iniuriā fecit, offensionē. Tibi uero Achilles, inuicē dij mentem nunc animiq; implacabile dederunt, qui nō ob filium, non ob fratrem, non ob aliquē necessariū interemptū, uas

Ajax.

m 4 respuas

respuas satisfactionem, sed ob ereptam puellam, & quidem unā. At nunc pro una septem longe excellentissimas offerimus, eandem quoq; illam, simulq; cum illis alia plurima. Sed tu quæso Achilles aliquando animum placā. Da hoc pudori hospitij (hospites enim tui sumus, à concilio Danaorū misisti) da nostræ necessitudini, da amicitia. Qui enim huc uenimus, ex omnibus Græcis cupidissimi tui & fuimus semper, & sumus. Ad hunc respondens Achilles, Quæ, inquit, princeps Aiax dixisti, ea mihi in bonā partem accipiuntur, ac grata sunt. Ceterū cor meum irarum æstu toties feruet, quoties reputo quanta me contumelia Agamemnon affecit, quod me inter Græcos loco gregarij cuiusdā militis habuit, aut hominis profugi patria atque extorris. Vos tamen abite, & renunciate cæteris quæ respondi. Nanq; non prius mihi bellum curæ crit, quam Hector fuis Græcis, nauibusq; incensis, ad tentoria nauesq; meas progredietur, si modo progredietur, quod nō opinor. Quippe etsi ad hoc agendum prono esset animo, tamen subsistet, eumq; ab his tentorijs mei timor arcebit. Hæc Achilles. Illi autem cum gradatim cratera libassent, ab Achille digressi, ad consilium reuersi sunt, Vlyssæ præeunte. Patroclus interea socijs ancillisq; negocium dederat, ut continuo Phœnici lectulū concinnarent, quod illa dicto audiētes executæ sunt. Itaq; senex in lectulo tenuibus linteaminibus stragulaq; ueste admodum decora concinnato, se capiendi somni gratia collocauit, iacuitq; ad aurorā. Tū Achilles ad cubile suū, quod in penetralibus tentorij erat, se recepit, & ex aduerso Patroclus, cum sua utraq; amica & utraq; formosa. Ille cum Diomeda Phœbantis filia, quam è Lesbō adduxerat: hic cum Iphigēia, quam ex everso Scyro Enyei urbe captiuā Achilles amico donauerat.

nauerat. At legatos cum præconibus tentorium Agamemnonis ingressos, Græci surgētes protēsis oculis alij aliū exceperunt. Deinde de respōsione Achillis sciscitati sunt. Et primus omnium Agamemnon, Dic age, inquit, clarissime Vlysses, uult ne ille nos nostrasq; naues ab hostili igne uindicare, an potius durante adhuc acerbitate animi pernegat? Cui respondens Vlysses, Magne, inquit, Agamemnon, imō uero pernegat, atq; ad orationes, ad præces, ad promissa nostrā nō modo non sedatur, uerum etiā increfcit animi eius acerbitas: adeo & te et tua dona perosus est. Quin & crastino die, simul ac refulserit aurora, comminatus est deducturum se suas naues in mare, atq; in patriam reuersurum. Eoq; te iubet per te ipsum sine se provides, quomodo naues uirūq; incolumes ab hostibus sint. Me quoq; iussit uerbis consilium dem cæteris: ut hinc soluentes, ad penates reuertantur, quando quidem nobis decempta facultas est Troiæ expugnandæ, tum Ioue auxiliante tantopere hostibus, tum ipsis Troianis iam ferocioribus ad pugnandū effectis. Hæc cum ita locutum, testor hos qui mecum uenerūt, Aiaccem, ambosq; præcones. Nam Phœnix remansit ab illo iussus, quod cras cum eo in patriā abiturus est, si tamen abire uelit. inuitū enim ducere Achilli non est sententia. Ad hanc Vlyssis relationem diu se omnes intra silentiū tenuerunt, stupentes Achilles tam rigidā præfractamq; orationem: nec stupentes modo, sed etiā mœsti ac lugentes. Tandem Diomedes, Non fuit, inquit, princeps Agamemnon faciendum tibi, ut ad Achillem mitteres legationem, ut supplicares, ut dona promitteres. Isto enim modo hominē alioqui impotentem & tumidū, etiā tumidiore reddidisti: sed eū misū faciamus, siue abire hinc, siue remanere uelit. Tunc pugnabit, cū aut cupido

m s sibi

sibi inceserit, aut deus animū dederit: Quod superest, accedite omnes sentētia mea. Nunc cibo & uino refecti, petite somnū. His enim rebus uis animi & corporis uires uigent. cras uero sub ipso statim auroræ ortu, tu Agamemnon simul omnes copias equestres pedestresq; iubebis è tentorijs prodire in aciē, simul ipse inter primos belatores in pugna uersabere, Hæc Diomedes. Cuius oratione probata, ac laudata uirtute cuncti (ut ille censuerat, prius tamen facta libatione) in sua quisq; tentoria reuerſi sunt, stratamq; ac somnum petiuerunt.

ILIADOS HO-
MERICAE LI-
BER X.

T ceteri quidē Græcorū principes græto sopore prostrati, noctem illā omnem traducebant. Agamemnon autem alijs atque alijs cogitationibus animum inſeſtantibus, somnum oculis capere non poterat. Atque ut Iupiter immensam uim imbrium, aut grandinis, aut niuium late agros obtegentium in terras demittens, aut insanam uentorum concitans pugnā, fulgurat: sic illi crebra ex imis pectoribus suspiria trahebatur, cor insolito motu palpitabat. Anima ipsa intra uiscera contremebat, & nunc ad castra hostium, nunc ad sua flectebat ocellos: admirabaturq; cum tot apud Troianos urbem uersus lucentes uideret ignes, tot tibus, tot fistulas, tot musica instrumenta canere, tantū hominū fremitum exaudiri. at cum uicissim respiciebat ad suos, sine ignibus, sine socijs, sine fremitu dormiētes, oculos ad cœlū tollens, erumpente gemitu, Ioui utraq; manu capillū rā

dicatus discerpebat. Tandem cum plurima cogitasset, hæc sibi uisa est sentētia præstare, ut primū se ad Nestorē cōferret, cōsultandi cum illo gratia, si quid remedij periclitanti reipublicæ Græcorū inueniri posset. Igitur ubi surrexit, primum humeris ac pectori tunicā, deinde pedibus decoros calceos induit, tum rutilantē immanis leonis pellem ad pedes usq; demissam circumdat. Postremo lanceam dextra sumit. Cum autē ita se accingeret, ecce Menelaus discolori pardi pelle circumdatus, galeamq; capite ac lanceam manu gerens, qui nec ipse somnum capere poterat, festinabat trepidus anxiusq; pro Græcis inter noctē calamitatis, qui ipsius gratia tanto mari traiecto, animosum Troianis intulerant bellum. Veniebat autem excitatus frater, penes quem summa exercitus potestas erat, et ueluti deus quidā uulgo colebatur. Hic cum tentoriū intrasset, & gratus sane eius aduentus Agamemnoni fuisset, prior ita fratrem est allocutus: Primigenie frater, quid tantū hoc noctis surrexisti? Nunquid ut aliquē sollicitus sociorum ire episcopum ad exploranda hostium castra? Veruntamen si hinc progredi statuis, uereor ne quis uicissim illorū episcopus huc eadem causa iussus ire, te inuadat. Nam ad aggrediendum maleficiū, ipsæ noctis tenebræ animum addunt. Cui respōdens Agamēnon, Cupio, inquit, Menelaē me et te aliquod salubre excogitare cōsiliū, per quod nobis impēdens periculū propulsemus, quoniā Iupiter à nobis alienatus est, acceptiora habens Hectoris sacrificia quam nostra. Illius enim fretus numine Hector, facit ea que fecit, qualia uno die fecisse alio neminē nec uidi unquam, nec ullo referente audiui: cum tamē nec deo sit genitus, nec dea: cuius diei magno cum morore Græcos diu longumq; recordaturos scio, tantum cladis heri ab illo perpeſsi

Menelaus.

Agamemnon.

perpeſi ſunt. Tu uero celeri curſu contende ad naues, ad Aiaceſem atq; Idomeneum, eosq; ad nos conſultum uoca. Ego nanq; ad Neſtorē pergo, excitaturus eum à ſomno, deducturusq; (ſi uoluntas ſua feret) ad excubiariū locum, ut edoceat quid nobis agendum ſit. Eſt enim iſ cuius ſententiam omnes facillime ſequantur. Adhuc eius filius cum Merione illic, quibus duobus illud negocium dedimus, excubijs præſunt. Ad hunc reſpondens Menelaus, Vtrum tamen iubes me facere, ubi Aiaceſem Idomeneumq; uocauero: morari ne me illic, donec unà ueniamus ad locum excubiariū, an ſimul ac eos uocauero, iterum huc recurrere, ut aſſequar quò dixiſti euntem? Cui Agamemnon, Volo, inquit, te illic morari, ne forte ſuam uterq; uiam ingredientes (ſunt enim plurimæ in caſtris ſemite) inuicē non occurramus. Illud tamen obſeruato, quemcunq; à ſomno excitabis, eū cum alloquere, honoris gratia ex patris nomine, atq; ex dignitate generis appelles, eidem reuerentiā præſtes: nihil ſecum elatū, nihil ſublime proferas. Qui prope ſic nobis laborandum eſt noſtræ conditionis oblitus, quoniam eò malorum aduerſa Iouis uoluntate deuenimus. Hæc optimis admonitionibus Agamemnon inſtructum fratrem ubi à ſe dimiſit, ad Neſtorem pergit: ad quem cum ueniens ingreſſus tentoriū, offendit ſenem molles agentē ſomnos, appoſitis iuxta uarijs armis atq; fulgētibus, galea, ſcutō, duobus iaculis, ac balthæo, quo ſolebat accingi, quoties à ſuis cohortibus dux atq; imperator prodibat in acie, uis pote nondū ſuccūbens extreme urgentiq; ſenectuti. Hæc Neſtor ueniētē cum ad ſtrepitū ſenſiſſet, in cubitū ſe leuans, palmaq; eadē caput ſuſtinēs, ſic ad Agamemnonem inquit: Quiſnā tu es, qui ſolus nocturno tēpore, cū cæteri quieſcunt, per caſtra decūbulas, & ad naues uenis, palpatibusq;

tibusq; manibus iumentū aut ſocium quæris? Noli ad me taciurnus accedere, eſſare quid quæras, & quid te ego adiuuare poſſim. Cui reſpondens Agamemnon, ait: Neſtor Neleides, ingens Græci nominis gloria, agnoſcis ex uoce Agamemnonē me eſſe, quē Iupiter in tot coniecit arunas, ut tam diu futurus ſim miſer, quàm diu ſuper pedes ire, aut cōmunem auram haurire potero. Venio autem huc, quòd ſomnū oculis capere non queo, de hodierno bello mæſtus, de imminente nobis diſcrimine ſolicitus. Cuius rei tantus me timor tenet, ut genua contremiſcant, cor è præcordijs conetur emicare, animus malis attonitus apud ſe non ſit, deniq; corpore ac mente captus ſim. Quare ſi quid conſilij in hoc rerum ſtatu excogitare potes, uelim ut (quoniam nec te habet ſomnus) ad excubitores deſcendamus, uſuri, ne illi forſitan tum labore tum ſopore uicti dormitent, omiſſa prorsus uigiliarum diligentia, cum tamen tam exiguo interuallo diſtemus ab hoſtiū caſtris, neſciamusq; an per noctem etiam oppugnare nos tētent. Ad hunc reſpondens ſtrenuus Neſtor, Non eſt, inquit, maxime imperator Agamemnon, ut cenſeas Iouem Hæctori nunc ad uocandam cūctā largiri. Siccine reris tu illum noſtra caſtra uel te oppugnare? At ego cōtrā ſuſpicor, angere eum & quidē uenenētibus curis, ne Achilles fortaſſis in gratiam tecum redierit. Nihil tamē minus te equidē ſequi nō moror, atq; etiam tecum uenire ad alios principes excitandos, Diomedem, Ulyſſē, Aiaceſem celerem, Megem. Nam Aiaceſem magnum & Idomeneū, qui longius hinc abſunt in extrema caſtrorum parte, o ſi quis adeſſet, qui iret uocatum. At qui Menelaus, qui foret idoneus, nunc dormit, relicta tibi uicinia ac moleſtia rerum agendarū, qui in hac intoleranda temporū difficultate, cum res noſtræ ad perniciē ſpectent, deberet

Agamemnon.

Neſtor.

deberet uigilare, singulos principum curia rogare, orare, postremo nihil omittere. quocirca eum licet amicum mihi, & in reuerentia à me semper habitum, tamen ut me ritus est, obiurgabo: ne si tu quidem non patiaris me dicere in eum, dissimulare potero, aut me continere, quin

Agamemnon. illum sermone castigē. Ad quem respōdens Agamemnon. Istud quidem, inquit, uenerande senex facere te aliàs etiā cohortarer, nedum paterer. Nam ociari ille utique quam negocia agere mauult: sed frequēter se labori subtrahens, neq; id aut inertia, aut imperitia, sed quia ad me respicit, & ut ego semper incipiam, expectat. Nunc autem multo me prior surrexit, meq; adiit, quē ego ad istos ipsos, quos tu cōmemorasti, uocandos dimisi. Itaq; eamus nos repeturi illos expectantes cum uigilibus ad portas, quō ego iussi uniuersos conuenire. Cui senex Nestor, Omnino, inquit, isto modo nemo erit ceterorum Græcorū, qui indigne ferat iussa tua. Nemo qui imperata non faciat, cum uiderit & te & fratrem tuum qui primi in exercitu es, primos esse etiam in labore. Sic locutus induit sibi tunica, deinde decoros foccos, tum chlanam phœnicci coloris uillosamq; atque ita spatiofam, ut duplicata amice possit, quam & spintre substrinxit. Postremo sumpta re-

Nestor. busta lancea, præacuto ferro præfixa, cum Agamemnone perrexit ad naues aliorum, & primum ad Ulyssis, quicū à ianua tabernaculi in clamasset, expectatus ille protinus, & intellecta senis uoce, processit, & ad eos admittens ait: Quid ita uos duo nocturnis tenebris in tam solitoto rerum statu per castra uagamini, & soli huc uenistis?

Ulysses. Cui Nestor, Noli, inquit, factū nostrū prudētissime Ulysses inculpare. Tristis enim necessitas, quæ Græcos premit hoc facere nos cogit. Venimus autē huc, ut nobiscū es

excitand.

excitandos alios senatores, cum quibus cōsultemus: utrum pugnare debeamus, an fugere. sic locuto Nestore, Ulysses in tabernaculū regressus, appensoq; humeris clypeo metallorū uarietate distincto, iterū prodies unā cum illis, ad naues Diomedis abiit. Eum autē offendunt extra tentoriū dormientē sub armis, bouino corio mēbris substrato, capiti uero in signi tapeto: circa eum comitibus ipsis dormientibus nō armatis, sed habētibus sub capitibus scuta, cetera uero arma ad circuli cuspides stantū lancearū suspensa, & instar fulgoris longe fulgentia. Ad hunc ita iacētē Nestor cum propius accessisset, porrecto pede, ut à somno excitaret, successit, iubens pariter eum surgere, atq; ultro his uerbis increpans: Surge age Diomedes Nestor. Tydei filii. Quid solidam noctē dormitas? Non sentis ex uocibus Troianorū, eos in tumulto confedissee? Quantulū campi nos dirimit ab illis? Ad hanc Nestoris uocem Diomedes cum sese protinus leuasset è terra, Tu, inquit, dum Diomedes. rus homo & irrequietus es senex, qui nunquam à laborando uacas. An nō tibi iuuenes præsto erant, qui ad excitandos gradatim singulos principes irent? Tu tamē hoc munus per te obire maluisti. Omnino senex unus inexpugnabilis es, atq; indefatigabilis uir. Cui Nestor: Ista tu quidē omnia Diomedes, & rite & amice locutus es. Sunt Nestor. enim mihi filij, & quidē egregij uiri, sunt famuli, & ij nō parū multi, sunt quibus negociū hoc uocadorū principū poterā dare: uerū nos tanta urget necessitas rerū, ut nulli cessandū sit, cū periclitemur, in ancipiti cōditione positi, terribinā mortē obeamus, an deuitemus. Sed quoniā tu es iunior, et ætatis meæ te miseret, ito uocatū ad cōcilium Aiacē celerē ac Megē. Sic locuto Nestore, Diomedes rutilatē immanis leonis pellē ad tallos usq; demissa sibi circūdat, sumptaq;

sumptaq; læcca abiit, excitat, adducit (ut iussus erat) Aiacem ac Megem. Igitur ubi ad loca excubiaryum uentum est, reperiunt præfectos excubiaryum, & ipsos excubiaryum res nullaq; dormientes, nusquam stratos, nusquam curam remissitæ, sed uigilantes sub armis omnes, sedentesq; & ex aduerso Troianorum intentis oculis in hostium castra semper speculantes, si quando illi se moueant: non aliter in somnæ ac sollicitam noctem agentes, quam custodes ouium canes, audito rapicis feræ sono, quam ex montano saltu uenientem ad rapinam pecoris ipsi ac pastores magno cum fremitu ab ouili arcere conantur. Hos ita strenue excubantes intuens Nestor, mirum in modum letatus, eosq; oratione exhortandos ratus, ita allocutus est: Vigilate diligenter ut facitis dulcissimi filij, nec cuiquam uestrum hoc in casu somnus obrepit, ne per incuriam recepta clade sumus hostibus gaudio atq; ludibrio. Ita locutus extra munitiones exiit, sequentibus eum præter prædictos principes, Merione atq; Trasimede, iussis & ipsis adesse consilio. Egredi nudo in loco confederunt, seorsum nonnihil, illic ubi frequetia sociorum cadauera iacebant, & unde à strage Græcorum Hector interuentu noctis fuerat summotus. Ibi cum inuicem sedentes colloqueretur, Nestor oratione ita exorsus est: Ita ne tandem inter nos amicissimi uiri nemo existet tanta animi præstantia, qui illuc, ubi Troiani confident, se conferat, exploraturus quid illi in consilio decreuerint, manere ne illic ubi sunt, an post editam tantam nostris stragem in urbem se recipere. Explorare autem poterit, aut intercepto aliquo ex postremis eorum, aut supra auscultando sermones ipsorum, quid dictitæ eis esse ex iussu Hectoris agendum. Quod si is omnibus exploratis sine noxa ad nos redierit, immortalis hunc apud homines omnes omnemq;

omnemq; posteritatem gloria consequetur. Præterea eximia à nobis remuneratio. Namq; ipsum maximi quicq; præfæcti nauium singuli singulis nigro uillo ouibus foetis cum suis foetibus donabunt, cui simile nihil possideri potest, simulq; ut in omni solenni conuiuio atq; epulo, ob huius diei memoria semper intersit. Hæc Nestor. Cateri autem aliquandiu se intra silentium tenuerunt. Tum Diomedes excepit: Mihi quidem Nestor præstantia animi adest, atq; adeo uoluntas pro speculatore subeundi hæc, quæ nobis minari uidentur hostium castra: sed ita, si quem ad hoc socium habeam: quippe maior duobus animi præstantia, plusq; alacritatis consilijq; adest, quia alius aliud excogitat, quod ad rem transigendam conducit. At qui solus est, etiam si quid recte excogitauerit, tamen sibi ipsi plerumq; diffidit, & apud diffidentiam suam consilij pondus intercidit. Hæc locuto Diomede, frequentes alij libenter se singuli comitatum præstare dixerunt. Uolebat comes ire Ajax Telamonius, uolebat Ajax Oileus, uolebat Meriones, uolebat Trasimedes, uolebat Menelaus, uolebat etiam ut semper erat animo fidentissimo, Ulysses. Ad quos Agamemnon inquit: Diomedes uir animo meo iucundissime, quonia multi sunt, qui tibi nauare operam uolunt, & tecum ire sponte, delige arbitrato tuo ex omnibus optimum, neq; per uerecundiam committas, ut omissio meliore, deteriore legas, respiciens aut ad claritatem generis, aut ad magnitudinem potentiam. Ita autem Agamemnon locutus est, quod timeret Menelao fratri, ne forte à Diomede ob hæc ipsa deligeretur. Tunc Diomedes, Si, inquit, ad meum arbitrium mihi eligere socium finitis, quo tandem modo Ulysses misum fecerim? cuius ingenium solertissimum est, animus in omnibus periculis promptissimus, quemq; dea Pallas singulari

lari amore prosequitur. Hoc ego comite, quæ hominis
 proindètia ac uirtus est, sperauerim nos ambos etiã, ut sic
 dicã, è medijs ignium flammis euasuros. Ad hunc respõ-
 dēs Vlysses, Noli me, inquit, Diomedes magnopere apud
 hos nec laudare nec carpere, sciètes qualis ego, et ista uer-
 ra ne an uana sint. Sed age eamus: nã aduētante iam au-
 rora, ac cæteris stellis maiorẽ curricula partẽ emēsis, nox
 admodũ in procliui est, & exactis duabus eius partibus,
 tertia sola superest. Sic locuto Vlysse, uterq; ipse ac Dio-
 medes armis se instruxit, & Diomedis quidẽ, quia nec en-
 sem nec scutũ attulerat, Trasimedes suũ ensem utrinq; a-
 cutũ cõmodauit, suamq; illius capiti galeã aptauit, nõ fir-
 ream, sed ex taurino corio, nec anterius bucula nec poste-
 rius crisis præditam, quæ cassis dicitur, tantum idoneã ad
 capitis tutelã. Vlyssi autẽ Meriones suũ dedit ensem, suũ
 arcum cum pharetra, suam galeã, quam suis etiã manibus
 illius imposuit uertici. Erat autẽ galca è corio facta, nul-
 tis introrsum loris intenti ac rigens: exterius uero hinc
 atq; hinc, sed inter se uicinæ apri setæ extabant, scite &
 scietèr appositæ, mediũ pileo, quod è pilis belluarum fit,
 apte insidente. Hanc Autolychus apud E Leonẽ urbẽ, sus-
 sibis Amyntoris Ormenidæ ædibus susulit, quã mox Cy-
 therio Amphidamanti munere dedit, eandẽ Amphidamus
 iure hospitij Molo donauit Merionis patri, à quo filius
 in usum præliorũ acceptam, nunc à suo in Vlyssis trãstau-
 lit caput. Igitur ita instructi Diomedes atque Vlysses, à
 suis castris ad hostiũ tendunt, cæteris proceribus ibi reli-
 ctis: atq; ecce Erodion iuxta uiam, quam ingrediebatur,
 dextro clãgore præteruolat. erat autẽ Pallas, cuius aduẽ-
 tu Vlysses gauisus (cognouit enim deam, licet auem per
 obscuritatẽ noctis uidere non posset) ita illi uota fundebat:

Exaudi

Exaudi me Iouis filia Minerua, ut soles. semper nanque
 mihi in omnibus meis laboribus ades. nec unquam meci ad
 nouos conatus te capit obliuio. Quod si quãdo mihi pro-
 picia extitisti, ut saepe extitisti, nunc propicia quæso sis
 maxime, desq; mihi nauato insigni aliquo facinore, quod
 Troianis perpetuo doleat, incolumem reuerti ad naues.
 Secundo loco Diomedes ad eandem deam ita precatoria Diomed,
 uerba fecit: Et me quoq; exaudi Iouis filia Tritonia, &
 sic mihi dux esto, ut patri meo Tydeo fuisti cum à cæte-
 ris Achius & à flumine Asopo Thebas pro caduceatore
 dimissus est, expositaq; illic apud Thebanos pacificatoria
 legatione reuertebat. Ibi enim tecum, et tua ope præcla-
 rum illud de hostibus facinus edidit. Ita nunc quæso exia-
 mia dea mihi uolēs adsis, reducemq; me facias. Voueo au-
 tem tibi bouẽ anniculũ, immunẽ aratri atq; indomitum,
 quem auratis cornibus ipse tibi dea noti reus immolabo.
 Sic precati atq; exauditi à dea Pallade, in morẽ duorum
 leonum inter noctis umbras per cadauera, per sanguinẽ,
 per arma occisorum ire cõtendunt. Hector uero quod ad
 Troianos attinet, nec ipse suos dormire permittēs, sum-
 mos quosq; principes Troianorũ atq; primarios, nõ sin-
 gulariter, sed promiscuẽ ad concionẽ uocauit: quibus co-
 actis, ita orationẽ habuit: Ecquis uestrũ uiri erit, qui hoc
 mihi negociũ recipiat, atq; efficiat: habiturus præter ex-
 imiã facti gloriã, etiã ingēs uirtutis suæ præmiũ, quo ego
 ipsum remunerabo. Nã donabitur quidẽ duobus cũ curru
 iugalibus hostiũ equis inter omnes præstãtissimis. N ego-
 cium autem quod ab eo exigo hoc est, ut proxime ad na-
 ues accedat, exploretq; nunquid Græci, quemadmodum
 prius faciebant, ad naues custodias agant, an nostris ma-
 nibus profligati, non audeant castris se credere: & graui
 n = hodiernæ

hodiernæ pugnae labore confecti, non sint pares agendis custodijs noctis, sed ascēdere mare ac fugere statuāt. Hæc Hæctor. Illi uero mutuum se omnes intra silētium tenuerūt. Aderat autem illic Troianus quidam Dolon nomine, Eumedes præclarissimi præconis filius, unicus nūc, sed et quinque fratrum superstes, uir auri ærisque ualde locuples, illiberali admodum facie, sed egregia pedum pernitate præditus. Hic ad Troianos et ad Hæctore ita inquit: Hæctor, equidem tibi istud ego recipio, et effecturum me esse cōfido, ut proxime accedam ad naues Græcorum, et eorum explore cōsilia. Nam etsi mihi mala facies malusque habitus corporis est, affirmo, non tamen malus speculator existam. Omnes enim naues (si opus sit) lustrabo, dum ad nauem Agamemnonis perueniam, apud quam futurū censeo, ut Græcorum senatores cogantur consultandi gratia ac statuēdi, satius sit eis pugnare an fugere. Verum protenso sceptro interpone iusiurandum, daturum te mihi equos Achillis ac currum, cum eo ornatu quo ille solet ire in bellum. Cui respondens Hæctor, Iouem Iunonis maritum tibi Dolon testor, quod nemo Troianorum illis equis atque illo curru præter unum te inuehetur unquam. Tu Achillis biga frueris, tu perpetuo in ea sublimis decorusque spectabere. Hæc locutus, ac deinde iuratus, ut Dolon maturaret instabat. Ille protinus ad humeros fulgenti arcu suspensus, et canescentis lupi pelle superinducta, capiti que adaptata casside ex pelle hircina, ac sumpto iaculo profisciscitur, sed nō reportaturus rem comparatam, nec unquam ad Hæctorem reuersurus. Namque ita digressum à socijs, ac pleno gradu ex aduerso uenientem Ulysses conspicatus, ad Diomedem ait: En tibi uir quidam ex hostibus, qui huc tendit, haud scio an pro episcopo ueniat ad naues, an ad

Dolon Troianus.

Hæctor Dolon.

Ulysses Diomedem.

cadauera, ut aliquid ex his spoliet. Verum sinamus eum paululum procedere per campum, ac nos præterire. Mox inuadentes celeri cursuprehendamus hominem. Quod si eum assequi, quia uelocitate nos superet, non poterimus, urgebis tum illum assidue ad naues intentam hastam, ne resigere ad urbem queat. Hæc cum dixisset, et ambo paululum à uia declinantes, sese inter cadauera submisissent, adueniens Dolon festinus demens passibus prætergressus est. Qui ubi tantum processit, quantum muli in fine sulci boues præcessisse solent (muli enim quam boues aratrum inducendo sulco celerius trahunt) post eum ambo currere exasperunt. Ad quorum sonitum ille substitit, atque respexit, sperans post se aliquos adhuc sociorum hortatu Hæctoris eiusdem rei gratia uenire: sed ut uidit eos intra iactum telli aut etiam propius adesse, nimirum hostes esse cognouit, ideoque effuso cursu fugam cepit. Illi uero confestim hominem insequi, atque ut duo uenatici canes, iam usu experti, ac natura sæui, hinnulum aut leporem inter nemorosa loca assidue urgent, præ timore in currendo lamentantem: sic Diomedes atque Ulysses fugienti Doloni instantes, sedulo eum à Troianis castris longius summouebant, nauesque uersus urgebant. At cum parum iam aberat Dolon, quin excubantibus se immisceret, tunc Pallas Diomedium uiresque immisit, uerita ne quis forte excubitorum huic præriperet gloriam, prior hastam in Dolona iaculatus, ut ad faucium iam secundo loco Diomedes accederet. Igitur in iaculum insurgens Diomedes, Aut siste gradum, ad Dolona inquit, aut iaculo te consequar, nec diu miseram tibi necem ab hac manu licebit effugere. Et hæc dicens, hastam cōtorsit, sed consulto nonnihil obliquam ab hominis corpore. Namque hasta super dextrum Dolonis hu-

Diomed.

merum infesta transuolans, cuspide ante cum humi destina est. Tunc miser substitit præ formidine pallens atq; attonitus, crepitantibus dentibus, titubante ore, lingua confusus sonos edente. Ad quem Diomedes atq; Vlysses cum anhelis accessissent, cum hinc atq; hinc manu capiunt. Qui-

Dolon. bus ille cū lachrymās, Seruate me, inquit, queso, uiuumq; abducite. Et enim mihi donā plurimum auri, plurimumq; aris, unde pater (si sospitē à uobis asseruari audierit) me

Vlysses. redimet, missis ad uos ingentibus donis. Cui Vlysses, Bonō, inquit, esto animo, nec mortis terreat formidine, modo mihi hoc responde, nec quippiā in refrendo mentiare: quid ita solus à reliquis Troianis sub noctem cum ceteri sopiti sunt uenis? utrum ad legenda spolia aliqua occisorum, an speculator ad exploranda omnia quæ apud nos fiunt? Et si speculator, tuā ne sponte, an missus ab Hector-

Dolon. re? Ad hæc respondens Dolon, toto corpore tremebūdus, Hector, inquit, etiā atq; etiā obtundens exagitansq; circumuenit me, additis etiā promissis, quod diceret se daturū Achillis bigā cum suis equis, si ego proxime accedens ad uestra castra, explorarem nunquid uos quemadmodum prius faciebatis, custodias ad naues agatis, an nostris profligati manibus, non audeatis credere uos castris, & graui he dierna pugna labore confecti, non sitis pares agentis custodijs noctis, sed ascendere mare statuatīs ac fugere. Ad quē subridens Vlysses, Magnum tu quidē, inquit,

Vlysses. Dolon munus cōcupisti, qui equos dari tibi Achillis optaueris, arduos, difficiles, nulliq; alteri uectori, nisi uni Achilli dea matre genito obtemperantes. Ceterū hoc quoq; mihi responde, nec quippiā in refrendo mētiare: cum ab Hectore digredereris, ubinā eū reliquisti? ubi arma ipsius reposita erāt? ubi equi? quomodo præterea se habent ceteri

teri Troiani? custodias ne agūt an dormiūt? quid postremo illi cōcilio decreuerūt? manere ne illic ubi nūc sunt, an post editā tantā de nostris stragem in urbem se recipere? Ad hunc respondens Dolon, Ista tibi equidem citra mendacium, inquit, recensebo: Hector quidem seorsum à turba cum amplissimis quibusq; principibus ac senatoribus, apud religiosum Ili sepulchrum de rebus agendis cōsultat: uigiles uero, quos ipse excubare iussit, & ubique ab omni exercitus parte custodias exercere, nulli obtemperant præter Troianos, quorū sane sunt, quicumque adhuc sunt. Hi denum uigilant, & se ad peragendas custodias nutus exhortantur. Nam socij & auxilia, excubiarum cura relicta Troianis, alto sopore oppressi, ac securi quiescunt, ut quos nullus timor pro uxoribus filijsq; sollicitat. Longe enim hinc ipsorum pignora absunt, turā à uestris armis. Age uero (Vlysses inquit) certiore de hoc quoque me facias, promiscui ne inter Troianos socij atq; auxilia iacent, an semoti? & id quoque ut plane intelligam. Cui Dolon respondēs, Et ista quoque, inquit, tibi citra mendacium recensebo: Ad partem maritimam (ita enim loca fuere sortiti) sunt Carij sunt Pæones, sunt Leleges, sunt Caucones, sunt Pelasgi. Ad eā uero quæ uergit Tymbrium uersus, agunt Lycij, Mysij, Phrygij, Mæones. Sed quāobrem singulatim à me hæc uniuersa disquiritis? Quod si ideo, quia animati estis illō ire, accipite hoc amplius: Thraces qui proxime uenerunt, seorsum & postremi omnium agunt, cumq; ipsis Rhesus rex Eionei filius, cuius ego inssi exi et equos singulari forma ac magnitudine cōspicuos, cādore super niualē, pernicitate ipsius uetorū flatibus similes, equorū currū, auri argentiq; artificio ornatisimum, & armaturā auream, terribilē, & admirabilem

n 4 quam

quam non homines dicas, sed immortales deos dignos esse qui gerat. Ergo quonia singula uobis aperui, ducite iam me ad naues: aut alligatu hic arctis nodis relinquetes, ite ad exercitum Troianoru, scituri illic, an ego uobis uera,

Diomed. an falsa retulerim. Adhunc torue intuēs Diomedes, Noli mihi Dolon, inquit, et si comoda nobis denunciaſti, sperare fugam, uitamq; tibi promittere, cum in nostras perueners manus. Quia si te aut socordia omittimus, aut numerata redemptione dimittimus, redibis idē posterius ad naues uel episcopus, ut modo fecisti, uel oppugnator. Sin tibi mea manu spiritu deſpero, nunqua posthac eris Graecis detrimento. Atq; fatus hac, nudato ense insurgens paranti illi, apprehensa percussuri barba, eum obsecrare, mediam ceruicē percussit: quo ictu nerus utriq; amputatis, adhuc murmurate lingua, caput humi callapsum in puluere iacuit. Tum ab interfecto arma detrahunt, casidem lyncinā, sagulum lupinum, arcum, lanceam: quae omnia

Vlyſſes. in caelum sublata manu tenens, ad Pallada belorum praeside ita est gratulatus: Salue dea, his spolijs donata a nobis remunerataq;: te naq; inter immortales deos praecipue inuocabimus, praecipueq; donis prosequemur: tu modo quod superest, eō nos dirige, ubi Thraces uiri quiescūt, qui tā eximios habere dicūtur equos, currū, armaturā. Hec ubi dixit, illas Dolonis exuuias ad myricas appendit: atque ut ne reuertentibus nocte fallente locus ignoraretur, decerptos ut arescerēt quosdā myricarū ramos cum complicasset, pro signo apposuit. His factis, per arma iterum et cruore procedūt, ubi Thraces uiros esse acceperāt. propereq; ad eos qui erant extremi perueniūt. Tenebantur autē illi profundo sopore, utpote de uia fessi, sed tamen digesti ordine: nam triplici serie humi iacebāt, singu-

singulorum et armis et equis iuxta collo catis. Rhesus uero ipse cubabat in medio, atq; cum eius equis ab extrema bigae parte capistratis. Hunc Vlyſſes prior conspicatus, atq; Diomedem demonstrans, En tibi uir, inquit, equi, quos nobis significauit Dolon, quē obruncauimus. Nunc res exigit, tuam in hoc negotio uim uiresq; declares, nec decet te, cum arma habeas, ociosum exhibere spectatore. age autem disiunge equos, et ego homines perimam: aut contra, tu hoc facito, et ego equos disiungere curabo. Hec Vlyſſes. Pallas uero uires Diomedem et animum dedit. Itaq; ferro iacetes adortus, nunc hunc, nunc illū occidebat. Atq; ut leo incustoditos nactus aut caprarum aut ouium greges, illas cōsueuit inuadere, in easq; sauire, sic Diomedes faciebat in Thraces. Ibi acerba suspiria, fœdosq; gemitus, ibi singultus, ibi reluctationem palpitationemq; morientū audires, ibi uideres terrā sanguine nate. quēcunq; autē Diomedes interemerat, hunc a tergo Vlyſſes per pedem extraherat, uolens munire transitum, quā facile equi et ab occurſu cadauerū interriti (nō enim habebat eos cognitos) traducerentur. Et iam duodecim Thraces Diomedes occiderat, cū ad regem peruentū est, tertiumdecimū futurum. Huic suauē somnum ducēti atq; stertenti, ad caput praesto fuit mortifer somnus, quem illi Diomedes attulit Palladis beneficio. Interea Vlyſſes equos iam disiunxerat, iam infranauerat, iam in eos conscenderat, iam extra exercitū educebat, arcu pro flagello (quonia illud ē curru sumere in mentem non uenerat) utens, cum socium adhuc perſtare uidit, tum certo eū sibilō acutoq; admonuit. Perſtabat autē ille rem arduam secum deliberans, nunquid bigam ubi arma illa miranda apposta erant, prehensō temone pertraheret, an in altum

n s sublatam

Vlyſſes Diomedem,

Pallas. I Thracibus persecraret. Cui talia apud se uersanti, Pallas prope asilit, atq; inquit: Fili Tydei, non excidat tibi reditus, nec committas ut perterritus reuertaris ad naues: ne'ne cum hic moraris, quispiam deus Troianorum studeosus eos a somno excitet. Sic loquentis deæ uoce profanus Diomedes agnita, in equos insilijt, Vlyssesq; uerberante, equi ad naues cursum (ac prope dixerim uolatū) cepessunt. Sed neq; Apollo segnis pro Troianis excubabat: qui ut conspexit Pallada ad exercitū Troianorum euntem, ac Diomedem loquētē, simulq; rē gestam animaduertit, iratus deæ, illuc et ipse sese contulit, ac uirum spectatum Thracum principem, regiq; patruelē, Hippocoontem excitat: qui experrectus, ut locum ubi stetit equi, uacuum, et regem cum alijs trucidatū iacere in suo cruore conspexit, eiulatum tollit, charissimum amicū, ac propinquum nomine uocans. Ad cuius uociferationem plurimum cum fremitu atq; clangore per omnē exercitum tumultu exortus est, et undiq; ex cunctis populis promiscue concursus fiebat. Obsuuebāt uniuersi ad tam audacis rei spectaculū, quod hostibus tanta facere, quod abire impunitu cuisset. Illi autem postquam ad eum locum uenerunt, ubi Hæctoris speculatorem peremerant, Vlysses equos retinuit, Diomedesq; desilijt in terram: qui cruenta hominis spolia cum in manus socij tradidisset, iterū equos insilijt. Equi uero Vlysse uerberante, citoq; applicare cupiente, intermissū repetūt cursum, et ad naues ire festināt. Quorum aduentantium strepitum Nestor primus exaudiens, ad socios inquit: O amici Græcorū principes, mentiar ne an uerum loquar? Certe ad credendum inclināt animus. Currentium huc equorum sonitus mihi aures pellit, quos Vlysses

Nestor Græcis.

Vlysses ac Diomedes à Troianorum exercitu abegerūt. Verum ut timui, ut sollicitus, ut anxius fui, ne quid hi duo Græcorum præstantissimi paterentur indignum, facto in ipsos Troianorum concursu. Vix hæc locuto Nestore, Vlysses ac Diomedes affuerūt, et ab equis descenderunt. Quibus ceteri principes salutem dicebāt, dextram porrigebant, gratabantur, bene aiebant. Ibi primus omnium Nestor Vlysses de equis percontatus est, Dic age, inquit, Græcorū gloria Vlysses, unde uobis isti equi tam candidi, et ipsis solaribus radijs similes? nunquid è medio hostium exercitu sublati, an ab aliquo dæorum obuiam se præbente oblati? Equidem olim iam cum Troianis in prælio uersor, et in rebus bellicis senui, nunquam tamen neque apud Troianos, neque his in castris, neque alibi usquam tales equos aut uidi, aut qui uidisset audiui. Eoq; adducor, ut credam deum aliquem uobis obuiam factum, istos equos obtulisse, quippe quos ambos scio in arcta tum Iouis cœlitum principis, tum eius filie Palladis beneuolentia esse. Ad quē respondens Vlysses, Nestor, inquit, Græci nominis decus, deo quidem promptum est uel præstantiores his equos efferre, nullo enim diuina uis humanam antecellit. cæterum hi equi, de quibus scire uis, Thracæ sunt, in Troianorum castra recenter applicati, quorum dominum Rhesum regem Diomedes interenit, cum duodecim famulis, una iunctaq; cubantibus. Hunc uero cuius spolia attulimus, hinc profecti prope naues interceptimus. Erat enim speculator ab Hæctore alijsq; Troianis principibus ad nostra castra exploranda summisus. Hæc locutus, equos per fossam uallumq; agebat, lætus ac gestiens, cæteris quoq; qui eum comitabantur, exultantibus. Atq; ubi ad insigne Diomedis

Nestor Vlysses.

Vlysses.

Diomedis tentorium peruenerunt, illic ad præsepia de-
coris capistris equos alligant, ubi alij equi Diomedis sta-
bulabantur, electo pane cibari assueti. Exuuias autè Do-
lonis Vlysses in naui reposuit, consecrãdas postea Pallã-
di, tantorum beneficiorum autori. Mox ambo mare in-
gressi, sudorem quo maderant, è collo, è femoribus, è suris
abluunt. Abluti corpore pariter atq; animo refrigerato,
labra mirifice fabricata introeunt ac calida lauant aqua,
ungunturq; nitidissimo oleo. Postremo egressi ad coenam
se conferunt, discumbunt, plenaq; meri optimi patra et
Palladi libant, et sibi epotant.

ILIADOS HO-

MERICAE LI-

BER XI.



VI uerò de illustri Titoni cõiugis tho-
ro surrexit Aurora, ut immortalibus, pa-
riter atq; mortalibus lucè exhiberet, tunc
Iupiter Peruicaciam, seuum inter deos
numen, ad castra Græcorũ dimisit, præ-
sumentem manu impiæ pugnae portentum. Hæc ad Vlyssis
tentorium delapsa, quòd ita illius naues in medio classis,
ut Achillis atq; Aiæcis uiribus ac uirtute fidentium pro
cornibus erant, atq; in eius culmine stans, ut utrinq; ex-
audiretur, uastum horrendumq; exclamauit, per quod in-
gentem pectoribus omnium Achiuorum uigorem iniecit,
qui defatigari bello non posset, qui pugnando aleretur,
qui deniq; maiorè ex dimicacão quàm ex redeundo in pa-
triã haberet dulcedinis sensum. Iam primũ ipse Agame-
mnõ hoc numine instinctus clamorè edidit, et ut omnes ad

arma

arma properarent imperauit, quod ipse pariter fecit. Ac
ibi arma primum sibi induit argenteis loris circa talos fa-
bricata, tum thoracè illum, què Cinyres et quidè grati
numerus loco donauerat. Etenim inspiciabantur extrin-
secus in eo ueluti uia tribus distinctæ coloribus, decè ce-
ruleæ, duodecim auræ, uiginti squameæ, ceruleu aureuq;
colorè inter se nitètes, cù tribus itè ingenti magnitudine
draconibus, ueluti in ipsum armati iugulũ altrinsecus in-
surgentibus, quorũ colorè similitimum diceres Iridi, quã,
ut sit miraculo mortalibus, Iupiter statuit in nimbo. Post
hæc ensẽ, aureis bullis radiantè, aureisq; cingulis per-
quàm decèter argenteæ uaginæ illigatis, accõmodat hu-
meris. Dehinc clypeum, penè ad mensurã hominis capit,
miro artificio uisendum, quem decem ex ære orbes ambi-
bant, interiore gyro bis totidè è stanno candenti. In me-
dio autè atq; in ipsis umbilicis cernebatur cerulea Gor-
gon, terribilibus oculis terribilius intuens: latera eius di-
ris numinibus terrore ac timore cingètibus. Super zonam
uero clypei, quæ argentea erat, excitabatur in spira tor-
tus haud parui corporis draco triceps, quæ capita ex uno
colli trunco nascebantur, conuersos mutuo hiatus habentia.
tum galeã induit, quadruplici ex equinis setis crista
superbam: quæ ad motũ, quiddam horrendum uidebatur
annuere. Postremo duobus hastilibus dextra correptis, tũ
ex robusto ligno, tum præacuto ferro præfixis, ita ex hac
totus armatura refulgebat, ut præloge et propè dixerim
in cælũ fulgor ipse ferretur. Atq; ita armatũ regem My-
cenarũ, quo magis honestarent Iuno et Pallas, ingentem
ab alto sonitũ reddiderunt. Tunc suo quisq; aurigæ præ-
cepit, equos cum curribus instructos ornatosq; pro fossa
tenerent. Ipsi pedestres è castris sublato ingenti clamore
prorumpunt,

prorumpunt, atq; ibi extra munitiones paruo equis interuallo distantibus, à tergo se Troianis ostendunt. Illi quoq; è regione relicto in quo statua habuerat, tumulo, & ipsi procedunt, circa suos quiq; autores, Hectorem, Polydamanta, & Aeneam, qui è Troianis uelut deus à populo in honore habebatur, tresq; Antenoris filios, Polybum, diumq; Agenorè, & dijs similem Achamantiè ad huc celibem. Hectorem autè cum modo inter principia, modo inter postremos curaret, eoq; nunc intermitteretur, nunc oculis subduceretur, ac subinde conspiceretur, putas res stellam esse aliquà ueluti caniculam, nunc emicare inter nubes, nunc ipsis nubibus operiri. Atq; ita totus, dum huc illucq; properat, ferro relucebat, ut coelesti fulgore, quod fulgur appellant, similibus uideretur. Quibus ita in occursum mutuum uenientibus, Iupiter contentionem immisit acerbam sinestantq;, per quã tot illustrium uirorum animas inferno destinauerat, exhibitq; etiam futurae cedis prodigio. Nã pro matutino rore (adhucq; diluculũ erat) cruentas guttas ab aethere in terram hominesq; dimisit. Igitur Troianus exercitus Græcusq; confligens, tale spectaculum edebat, quale messores edunt, cum bifariam diuisi, late diffusam beati hominis uel triticeam uel hordeaceam messem serunt. Nam ut illic frequẽtes manipuli cadunt, ita hic frequentes homines cadebant ferro percussii. Nec aliter quàm si lupi essent, illi in hos, & hi in illos sercebantur: atq; pugnant, uulnerum prorsus ac mortuũ immemores. Nec eorũ quempiam uideres capui in pugnando submittere. Qua ex re tacitã apud se Peruicaciã dea capiebat uoluptatẽ. Sola enim uersabatur in acie: ceteris dijs adesse prohibitis, ac se intra domũ (habent enim singuli in olympo mirificas domos) continentibus: non

tamen

exmen ociosis, sed etiam Ioui succenscentibus, quod ipsis pronihilo habitis, uictoriam eius certaminis daturus Hecctori erat. Ille enim uero sedebat seorsum à ceteris, tum hoc suã gloriã gaudio fruens: tum eiusmodi spectaculo, quod urbem Troianã, quod castra Græcorũ, quod splendorũ armorũ, quod ut alij occidebant, alij occidebantur, inspiceret. Tam diu autem anceps praeliũ fuit, multiq; utrinq; sauciabantur ac multi cadebant, cum ascendente iam die ea aduenit hora, qua caesores arborum post excisam in nemoroso monte materiã, lassã iam manu, ac lassessente fame, ad instruendũ prandiũ relicto opere se accingunt. Tunc Græci turmales gregalesq; suos abhorzando, Troianas phalanges uel ac uirtute prouperunt, quorum primus fuit Agamemnon, interepto Bienore principè cũ Oileo auriga. Sed in dominum quidẽ ipse impetum fecit, in se uero aurigã impetum excepit. Siquidẽ ille post Bienoris necem de curru desiliens, se obuiũ præbuit, cui ex aduerso atq; impigre plagam ferẽti, Agamemnon hastili coronam galeæ fecit: qua ictũ non sustinente, pertransiens ferrum, in loco, qui superciliorũ est medius, infixum transosso etiam osse in intimo cerebro madefactũ est: et hominẽ, ut erat ad ictũ paratus, extinxit. Hec Agamemnon uita exutos, ubi etiã radiantibus armis exiit, humi iacentes reliquit, & in duos Priami filios fertur, alteram legitimum, alterũ nothum, Antiphũ & Isum, in eodẽ curru stantes, huc aurigatorem, illũ (erat enim præstantior) pugnatore. Et priorẽ quidẽ Isum infixo subter papillã iaculo, post autẽ Antiphũ peremit, percussũ gladio aure. Quos moribũdos Agamemnon protinus cũ præcipitasset, armisq; spoliaret, eos esse agnouit, quos alia quando in altis Idæ secessibus, cũ armenta bouum gregesq; ouium

ouium pasceret, captos alligatosq; Achilles ad naues adduxisset: ibiq; aliquandiu detentos, postea soluta redemptione remississet. Eos autē cum inspexissent ceteri Troiani, non aliter ab Agamemnonis manibus subleuare aut potuissent, aut ausi essent, quam cerua teneros foetus, si forte uel interfuit, uel interuenit, cū eos in ipso cubili natos immanis leo statim acri dente cōfringit, atq; exanimat. Atq; ut misera illa hoc ipso, quod tam filijs uicina est, timidior pro sua, quam audacior pro illorum salute, in confragosas syluas, saltusq; se proripit, tremebunda, anxia, sudoribus manās: sic Troiani sibi timētes, se auerterunt. Quinetiā Agamemnon duos, eosdemq; fratres, in eodem stantes curru, cepit, Pisandrum & Hippolochum insignis Antimachi filios. Hic est Antimachus, qui donis Alexandri auroq; corruptus, impedimēto fuit, quo seruis Helena Menelao redderetur. Huius filios cum perturbatio mentis cepisset, quod habere fugerāt manus (pariter enim equos moderabātur) Agamemnon ritu leonis in aduersum profiliit. Illi ex ipso curru regis genibus aduoluti, his uerbis obsecrabāt: Reserua nos te obsecramus Agamemnon, facturus operæ precium ex nostra reservatione. Habet enim pater Antimachus domi repositam magnam uim auri, aris, ferri, aliarumq; rerū preciosarum: unde te propterea nō modo satis, sed etiā abunde remuneret. Sed pro mitibus precibus immite responsū acceperūt. Ita ne Antimacho geniti estis, illo insigni uiro, qui pro concione Troianos hortatus est, ne Menelaum dum ad uos legatus uenit cum dio Ulysse, redire sinerent, sed intra urbem atq; illic statimq; trucidarent? Luite ergo nunc filij peccatam paterni peccati. Hæc locutus, Pisandrum percussio lancea pectore deturbauit à curru, eoq; resupino humi strato,

Pisandri precibus.

Agamemnon.

strato, germani Hippolochi (is autem defilierat) primum manus, deinde ceruices gladio præcidit, iacētēq; ubi spoliavit armis, protrusit pedibus bellantium tanquam pilastoria contundendum. His actis, iterum ubi maxima cōferta acie tumultuari uidet, eō se infert alijs eum comitantibus. Sed ita Troianus copijs in fugam uersis, toto cāporum spatio equestres equites, pedestres Græci pedites insequabantur, ac terga cædebant. Quorum omnium pedibus quāplurimus strepitus late ferebatur. At Agamemnon astiduo & instans fugientibus, & insequentes exhorcans, tantam de hostibus stragē edebat, quantam de arboribus ignis immēsus, cum in densam undiq; spirantibus uentis incidit syluam. Videres passim equos inanem trahentes rhedam per planitiem illam hac illacq; discurrere agitatorū desiderio, quasi illos adepturi essent. Hi uero in solo iacebāt, uulturibus multo quam uxoribus optabiliores. Hectorem uero per medium belli ardorem, per tela, per mortes, per sanguinem, per pulueream quoq; caliginem Iupiter ipse subtrahit. Et iam ad sepulchrū Ili Dardanidæ Troiani peruenerant, auidi urbis contingendæ. Agamemnon tamen nec instare, nec uociferari, nec manus alia super aliam cæde cruetare cessabat. At ubi ad portam Scæam sagumq; peruētum est, tunc inhibita fuga Troiani steterunt, ceterosq; qui adueniebāt, ad numerum suū recipiebant: qui uero in fuga lentiores erant, eos Agamemnon in locis patentibus adortus urgebat atq; mactabat. Atque ut leo armenta boum intempesta nocte adortus, omnes quidē in fugam timore dispellit, sed unum rapit, rescissaq; prius ceruice, mox sanguinem sorbet, ac uiscera cuncta depascit: sic Agamemnon ex omnibus quos insequabatur, postremum quemq; seriebat: hunc pronum, illū supinum,

Iupiter Iridi.

supinum, aliumq; alio modo de curru equisq; prosternēs. Et iam sic furens Agamemnon, propē erat ut mortiferam illam lanceā ferens succederet muris, atq; urbem subiret, cum deorum atq; hominum pater Iupiter, in nemorosum Ida uerticem cœlitus est delapsus, manu tenēs rutilū fulgur. Ibi postquā resedit, Irim nihil cunctantem ferre mādata ad Hectorem iubet, inquit, Iri, pernix ito cum his mandatis ad Hectorem: *Quandiu uiderit Agamemnonem principem inter primos propellētem hostiles acies atque trucidantem, tandiu subducens se ipse, cæteram Troianorum manum acriter aduersus Græcos certare compellat. Postea uero quā eundem uel cæsim uel punctim saucium in currum se recepisse cognouerit, tunc ego tantum ipsi suggeram roboris, ut Græcos uicissim in fugam uertat, ut cum ingenti strage premens in castra redigat, ut per castra ipsa ad naues usq; persequatur, nec antè cædis faciat finē, quā sol occumbat, almæq; noctis aduenerint tenebræ.* Hæc locuto Ioui obsecuta Iris, ex auro alas, ex auro pedes habēs, ab Idæis iugis ad augustam Troiam Hectoremq; se cōtulit. *Quem cum inuenisset (stabat autem ille in curru) proxime accedēs, ita affata est: Hæctor fili Priami, Iupiter pater hæc me tibi iussit ferre mandata. Quandiu uideris Agamemnonem principem inter primos propellētem hostiles acies atq; trucidantē, tam diu subducens te ipse, cæterā Troianorū manū acriter aduersus Græcos certare cōpellas. Postea uero q̄ eundē uel cæsim uel punctim saucium, in currum se recepisse cognoueris, tunc tibi Iupiter tantū suggeret roboris, ut Græcos uicissim in fugā uertas, ut cum ingenti strage premēs in castra redigās, ut per castra ipsa ad naues usq; persequare, nec antè cædis faciās finē quā sol occumbat, almæq; noctis aduenerint*

Iris Hectori.

rint tenebræ. Hæc cœlata Iris, abiit. Hæctor autem ut erat armatus, è curru desiliit, quatiensq; manu iacula, copias suas obibat, adhortās ad dimicādū. Ad cuius uocē cōuersis in hostē Troianis, restitutus est præliū, & recruduit pugna. Nihil tamē minus Agamemnonē instare, ac primus inter suos, qua auiditate erat, & longe primus præliari. Hoc loco uos musæ inuoco cœlestia tecta incolentes, ut mecū dicatis quis nunc primus Agamemnoni se obuiū tulit, è Troianis ne an ex auxiliariis socijs? Is fuit Hiphidamas Antenoris filius, corpore lato atq; procero, educatus nō in Troia, sed in Thracia ouiuū matre atq; nutricula, nō à patre, sed ab duo Cisseo, qui & ad iustæ pubertatis annos usq; perduxit, quo tēpore militaris gloria maxime cōparatur. Nec eū aliō prius ire permisit, q̄ ipsi filiā collocaret: qua desponsa, Hiphidamas è thalamo ad Troianum bellū parandi nominis gratia profectus est, usq; ad Percotā quidē, ubi & naues reliquit (duo decim fuerunt) maritimo, illinc autē ad Troiam terrestri itinere ac pedestri, qualis nunc Agamemnoni occurrit. Itaq; uterq; infesto ferro alterū petens, ubi sub cōiectū telorū uentū est, Agamemnon contorta lancea frustratus est, icū trans Hiphidamantem perlato. Secūdo loco Hiphidamas zonā Agamemnonis, quæ thoraci insidet, non emisso, sed retēto ueruto percussit. Ipsumq; icū reprimēs manu adiunxit. Verū ne sic quidē spiculū penetravit, sed apud ipsum zonæ argētū se inflexit. Tunc Agamemnon & à se euulso, & ab Hiphidamatis dextra reuulso telo, in illū instar leonis irruens, ceruicē uiri gladio haurit. Ille solutis corporis uiribus procumbēs, in ferrēū somnum soporatus est infelix: qui dum pro popularibus suis bello oppressis operam nauare uult, uxorē reliquit, adolescens adolescentulam, pulcher

cher formosam, ignarus ignaram alterius coniugis, & ex qua nihil adhuc uoluptatus percepisset, cui præsertim tanta pecora, quibus sane quàm abundabat, tum donasset, tum spopōdisset. Donauerat enim boues centū, pollicitus mille caprarum pariter & ouium capita. Hunc autem Agamemnon ubi armis exiit, ipsasq; exuias per exercitū frēs, cum esset Coonti cōspectus, qui erat primogenius filiorū Antenoris, ingens fratrē de fratris nece subiit moeror, & oculos opplere lachrymæ. Sed ut erat eximius bellator, proximus Agamēnoni stetit, sed ex trāuerso, ut uidelicet eū lateret, atq; in mediā regis manum subter cubitū lancea transfixit. Agamemnon autē hoc ictu etsi uehemēter exteritus (nā tota cuspis extabat ex altera parte) tamē ne sic quidē à pugnando deterritus est: ipsumq; Coontē rapido saltu petens, trabentem inter acies per pedē Hiphidamātis cadaucr, & fortissimos quosq; sociorū uocantem, sub parma iaculo confodit, moribūdoq; caput supra corpus fratris germani præcidit: ita duo Antenoris filij sub eiusdem uiri manibus diē suum obierūt, eodē ex loco, eodēq; tēpore, altā Plutonis domū ingressi. Rex uero quoad calidus ē uulnere cruor profluxit, ordines hostium uastare pergebat, hos lancea, illos ense, alios feriens ingentibus saxis, uidelicet acerbitate doloris nondū ad ima demersa: quod factū est, posteaquā manare destitit sanguis, & circa ipsum uulnus exaruit. Tunc enim ingrauescente cruciatu, quali se mulier parturiens configi sentit immusso à Lucina Lucinæq; filiabus, in currum insiliit, iussq; auriga ad tentoria tendere, inter eundū ad socios exclamabat: O principes socij primoresq; Græcorum, uos iam sine me naues ab hostibus & castra tutamini, quoniā ipse pro uoluntate integrum diem pugnare cum Troianis ab

Agamemnon,

Ioue

Ioue prohibeor. Hæc dicēs, excessit à pugna, corpore & animo saucio: equi uero datis habenus, cursum ac propē uolatu cæpessabant, super undas spumas pectoribus emittentes, super autem siccum puluerem admittentes. Illum Hector simul ac digressum bello animaduertit, magna ad suos uoce proclamat: Nunc Troiani, nunc Dardani, nūc Lycij, ut estis, uos uiros ostēdite: nunc roboris, nunc memores este uirtutis, cum à uobis stat Iupiter, qui eximiam inde gloriam destinauit, Agamemnone hostium præstantissimo à pugna semoto, uos agedum equites recte in hostilē aciem immittite equos, adepturi præclara militiæ decora. Sic locutus, accendit animos ardoremq; singulorū, & ad inuadendos hostes non aliter instigauit, quàm uenator acres canes acrius instigat in leones aprum uel aliquem ferociorem: ipse uero Marti similis inter primos uadens, magnosq; præ se spiritus gerens, in hostes more tempestatis irrupit, quæ tēpestat per arduum cœli raptā, moxq; mari illisa, ciet turbidos fluctus. Hic uero quē primum, aut quē postremum & uita & armis spoliavit Hector, cū ei Iupiter eximiam hanc uictoriā destinasset? Primus omnium quos interemit, fuit Assæus, secundus Autonon, tertius Opites, quartus Dolops Cleti filius, quintus Opheltius, sextus Agelaus, septimus Aesymnus, octauus Oron, nonus Hipponous. Et hi quidē principes. De turba uero quid dicā? quæ admodū zephyrus in austrum ingruens, profundaq; procella nubes illius euerberans atq; euomēs, undas maris in cōtrariū rapit, impactarūq; saxis aquarum rorem uorticofo turbine leuatum raptumq; dissepergit, sic Hector Græcos agitans atq; ugens, plurima plebis capita trucidabat. Et fortassis comploratæ fuissent res Græcorum, & eo die debellatū, omnibus Græcis par-

O 3 tim

Vlyffes. tim intra, partim extra castra occisis, nisi Vlyffes Diomed. medi dixisset: Fili Tydei, quæ (malum) ratio nos nihil adhuc passos fugere suadet, oblitos nostræ uirtutis? Ad esto hic secundum me uir amicissimæ, ne cum nostrâ ignominia Hector deleat naues. Cui respondens Diomedes, Equidem, inquit, secundum te stabo ac manebo. Ceterum breuis uoluntas nostrâ erit, summo Ioue Troianis adiutoria suggerente, non nobis. Hæc ubi locuti sunt, et ambo rursus in hostem conuersi, ipse Thybraum iaculo ad sinistram papillam illato confodiens, è curru deturbat. Idem Vlyffes facit in illius auriga Molione, uiro inter primos eximio. His à bello (id est, uita) subtractis, per mediū pugnae tumultum ire pergentes, ueluti gemini apri audacia freti, cum in canes uenaticos incidit: ac dominos, item alios unâ cum curru ceperunt uiros non è grege, sed plus quam egregios, Percosij filios, in omni diuinitatis genere super alios præstantissimi: et qui cum sciret futura filiorum, quantum in ipso fuit, eos ad mortiferum bellū ire non fuit, sed ne irent persuadere non potuit, tristibus ad mortem illos ducētibus fatis. quorum Diomedes dum animum ab anima, animam à corpore, corpus ab armis separat (erat enim singularis armatura) interea Vlyffes Hipodamum et Hyperochū uita armaturâq; spoliari. Erat autem inter primos Troianorum bellatores, heros Agastrophus Pæonis filius. Sed hoc ipsum quod inter primos erat, licet pedester, causam ei mortis attulit, præsertim longe progresso à curru, in quem se recipere ut fugâ capesseret, non posse, uehementer indoluit, à Diomede apud coxam lancea percussus. Et iam Iupiter ab Ida despectas, restituerat prælium, et æquo Marte se inuicem Troiani Græciq; interimebāt, quanquam Græci pleriq; amica sua

ga elapsi,

ga elapsi, ab Hectore respirabāt. Ipse autem Hector, cum alios, tum uero Agastrophum confectum uulnere repente cum animaduertisset, in hostes cum uociferatione fertur, Troianorum phalangibus eum sequentibus. Quæ ubi Diomed. Diomedes agrouit, prope ad Vlyffem, qui propè aderat, inquit: Vlyffes, in me teq; cum tanta mole ingruit ualidus Hector. Sed agedum stemus, mutuoq; nos tutemur auxilio. Hæc locutus, immanem lanceam in Hectorem directam excussit. Nec cum sefellit ictus, percussa iuxta conum galea. Nam etsi nihil admodū de corpore telū præstrinxit, atque galea euolauit, quæ et triplici lamina et diuino opere fabricata erat (siquidē Apollon eam illi donauerat) tamen ita hominem concussit, ut attonitus trepido gradu quàm celerrime potuit, etiâ celerius quàm profirmitate uirium recurrens, se agmini immisceret, caligantibusq; insueta nocte oculis in genua succumberet, ac manu huius innitens, surrexit. Ceterū cum Diomedes ad recipiendam lanceam tendit eò quod illam tulerat impetus, longe inter propugnatores humi iacentē, Hector interea respuerat, in curruq; conscenderat, et ad mediū suorū se receperat, ex impediti fato ereptus. Diomedes uero resumpta lancea ac reducta, quasi iterū petiturus Hectorē, postquā ab euntē uidit, E uasili, inquit, canis, licet uix euasisti, et hoc nō tuis uiribus, sed beneficio Apollinis, cui facere uota debes semper iturus in prælium. Quod si tamen iterū mihi occurreres, non iterū effugies deterrimam mortē, si quis modo et mihi deus affuerit. Nūc alios tuorū persequar, si quos et consequar. Sic locutus, Agastropho corpus, à quo spoliando fuerat interpellatus, per ociū spoliat. Iamq; ab humeris parmam, à pectore thoracem, à capite galeam detraxerat, insignem profusus armaturā,

o 4 curu

cum Paris intento arcu sese inclinans atque occultans, ad sepulchralem cippum (nam ibi uetusium Ili Dardanidae monumentum erat) explorata aliquandiu occasione sagittam expulit, quae manu expulsores minime fessit, illata in dextrum Diomedes pedem, supra digitos, transque plantam perlata, atque humi infixata. Qua de re Paris exultans ac subsultans, festiuissimos cachinnos magno ore tollebat, Diomedesque gloriabundus insultabat: Ictus es Diomedes, ictus es, quod utinam pro pede tibi latere transmissio spiritum abstulisset: tamen et sic bene habet, aliquo laborum laxamento dato Troianis, qui te uelut trepidam caprae leonem expauescunt. Ad quem respondens Diomedes, Contumeliose, inquit, sagittarie, contumelia digne, capite puellariter compto, corde puellis addicto, quid tantopere gloriaris, quod extremum pedis mihi pupugisti? quod non pluris facio, quam si foemina me aut puer paruulus percussisset. Citra sensum enim doloris est ictus uiri, nulla uirilitate, nulla uirtute pollutis. Quod secus fiet ex me. Nam siue obuium te mihi ferre tentabis, nullo tibi ista arma erunt adiumento: siue telo meo te uel paululum assequar, satis penetrabile esse illud intelliges, quo quicumque ictus est, statim iacuit exanimis. Et cum donum uxor inter pupillos filios praedolore amissa coniugis dilaniat genas, ille non foeminarum turba, sed auium stipatus, in eo loco putrescit, quem sanguine suo moriens tinxerat. Haec effatus, cum Ulysses eum proxime accedens, stansque scuto protegeret, ipse subsidens sagittam eduxit, consecutoque atroci dolore in currum ascendit, et aurigam dirigere ad naues cursum iussit, uix satis patiens uulneris uexationem. Ulysses autem, cum se solum cerneret, omnesque alij percussi fugissent, apud Ulysses, se cum genuit, inquit: Hei mihi, quod difficultatis redactus sum?

sum? Fugero consternatus animo? ingens dedecus. Mansero? ingens periculum ne circumueniar, cum nemo mihi in tanta hostium multitudine adsit, superisimque solus, ceteris a Ioue metu perterritis. Sed quid me solum? quid socios abesse? quid metu perterritos fingo? cum sciam deteriores tantum solere discedere a praelio, non fortes: quorum ut quisque praestantissimus est, ita constantissime in acie perstare arbitror, ut aut feriat alios, aut ipse feriat. Haec dum Ulysses mente atque anima uersat, iam clypeata Teucrorum cohortes aduentabant, iam plures unum interseperat, iam undique infestis telis premebant, eum in modum, quo uenatici canes uenatoresque iuuenes, aprum ex profundo saltu progressum circumstunt. Et licet fera in obstitentes, atque hinc illicque assilientes, infrendens, dentes animumque exacuat, illi tamen perstant, instant, urgent. Huic apro similis Ulysses in egregium Deioptem insiliens, summum humerum hasta traiecit, dehinc interemit Thoonum Eunoiumque, ac Chersidamantem. Sed Chersidamantem equos iam conscendere parantem, qui tamen accepto prius super scutum uulnere inter umbilicum ac latus relabens, aeterram cubito contingens, in puluere iacuit. His relictis, Ulysses Caropem Hippasi filium et ipsum lancea confodit. Cui auxilio ueniens generoso animo et diuina dignitate corporis Socus (erat enim frater) proxime Ulysses stetit, Socus Ulysses atque ad eum inquit: Clarissime Ulysses, doli laborisque audivissime, hodie aut ex duobus Hippasi filijs gloriaberis interemptis spoliatisque, aut hoc telo consecutus spiritum perdes. Post haec uerba contorsit telum, quo Ulysses clypeum thoracemque ac latus omne traiecit, uitalibus tamen (Pallas namque prohibuit) illaesis. Ille ubi sentit uulnus non esse letale, relato aliquantulum pede, Socum affatus est: Infelix, o s eripuisi

Vlyſſes, cripuiſſi ne mihi uſum belli? At ego tibi uſuram uita cri-
pſiam, & quidam hodie, atq; hoc in loco: ut hoc iaculo
ictus, mihi quidam gloriem, Plutoni uero des animam. His
dictis, Soci terzū iam in fugam uerſi, atq; abeuntis, ſic
inter humeros iaculo conſixit, ut cum peſtore quoq; trā-
figeret. Ei cum ſonitu in terram collapſo atq; animam
agenti, inſultans, Soce, inquit, Soce, plane cepit te mors.
Miſer, non parentes tibi iſlos oculos legent, ſed inſauſte
aues ad inhumatum cadauer aduolantes eruent. Me uero
deſunctum Græci mei ſepelient. Sub hæc dicta lanceam
Soci, qua erat ipſe tranſfixus, è latere pariter & ex ſcuti
to extraxit, ut cruoris extra uulnus, ut doloris intra uul-
nus ſubſecuta. Quo cruore conſpecto, Troiani ſe mutuo
cohortantes, in unum cuncti feruntur. Ille uero ſeſe reſer-
re, iſtus uitare, inſeſto telo ictus inſerre, deniq; omni ope-
re mortem arceret, & inter hæc ſocios quāta maxima po-
terat uoce inſclamare, ſemel, iterum, tertio. Quem cū Me-
nelaus toties & ipſe audiſſet, ad Aiaceſt extemplo, qui
propinquus erat, inquit: Princeps Ajax, aures meas pe-
puliſt uox uelut Vlyſſis, & ea tanquā oppreſſi ab hoſti-
bus uimq; patientis. E quidē illi præmetuo, ne quid peius
patiatur ſolus in medio hoſtium, ſi differimus: quem cum
tanti precij ſit, adiutum potius quā deſertum oportet,
ne amiſſi poſtea ingens deſiderium ſubeat Græcos. Qua-
re recipiendi illius gratia redeamus. Hæc locutus dux ipſe
perrexit, Ajaxq; diuina corporis dignitate comes ſecutus
eſt. Offendunt autem Vlyſſem tum plurimorū, tum præ-
ſtantiſſimorū hoſtium ferro uallatum, & ueluti quendam
inter crudos lynces ceruum, quem ſagitta conſixum, ſed
fuga ab oculis ſagittatis elapſum, feræ illæ montuſo ſylue
ſtriq; loco circumſiſtunt, iam uiribus ex curſu deſectum,
iam

Menelaus.

iam ſanguine frigefcente, doloribus ex uulnere aſſectum
lantiant deuorantq;. At ſi immanem aliquē illuc leonē dæ-
mon adduxerit, diſſugiunt, relicta fortiori feræ præda ad
deuorandum. Sic poſtquam Ajax proximus Vlyſſi aſſiſit,
præſtrens illud turris inſtar clypeum, Troiani alius aliò
diſſugerunt. Et Menelaus quidem ſauciū manu præhē-
ſum eduxit è pugna, eouſq; dum auriga currum obuium
duceret. Ajax uero in Troianos inſiliens, ante omnes in-
teremit Doryclum Priami filium, ſed nothum, tum Pan-
docum, tum Lyſandrum, tum Pyraſum, tum Pylartem.
Et non aliter agitans, cædens, occidēs homines equoſq;,
quāta annis pluuiialibus inſlatus à monte torrentibus ci-
tator fertur, camposq; inundans, multas quercus, multas
pinus, aliasq; arbores quæ exaruerunt, multaq; etiam ru-
dera peruoluit in mare. Et hæc Hectore ignaro, ut in ſi-
niſtra acie occupato ad flumen Scamandrum, ubi moles
belli erat, cōtinens fremitus exaudiebatur, plurimæ mor-
tes fiebant, ſed præcipue ab Hectore, nunc è curru, nunc
è ſolo, nunc lancea, nunc alijs telis phalanges hoſtiū pro-
ſtigante. Quod cum ita eſſet, non tamen Græci loco, quo
inſtiterant, moti fuiſſent, niſi Alexander conſixo trigo-
na ſagitta Machaonis humero, inutilem cum bello reddi-
diſſet. Pro quo cum ceteri Græci, ut in ea conditione,
extinſcerent, ne forte ipſis fugam facientibus, ille ab
hoſtibus extingueretur, Idomeneus protinus ad Neſto-
rem inquit: Neſtor Achiuorum gloria, conſcende cur-
rum, ut tecum Machaonem ſumas. Vir enim medicus præ-
multis alijs pollet, dum præcidēda extrahendaq; ſunt te-
la de membris, & fomenta medicamentorum apponen-
da. Sic locuto Idomeneo obſecutus Neſtor, ubi currum
ſuum cū Machaone aſcēdit, equos ut irent flagello iuſſit.
illi

Idomeneus
Neſtori.

Cebriones He-
ctori.

illi sua alioqui sponte naues uersus ire cupientes, uiam
(ut sic dicam) uorabāt, ac propē uolabāt. Cebriones autē
cum in alio quasi cornu turbari apud Troianos cognouisset, ad fratrem inquit: Hector, nos in extrema belligerā
mus acie, cum ceteros Troianos in dextro cornu tumultu
uari uideā, equitibus peditibusq; promiscuus. In tumultū
enim eos agit Ajax Telamonius. Propē nanq; hominem
nouū ex spatio clypeo, quem ad humeros gerit. Diriga
mus ergo illuc equos, ubi acrior pugna est pedestriū atq;
equestrium, & unde continuus sonus uenit se inuicem in-
terimentū. Hęc locutus, equos sonanti flagello cādēs, &
quō dixerat properare adigēs, super cadauera clypeosq;
ducebat. Vidisses non modo rotas, sed totū axem ipsumq;
ambitū sellę curulis oppleri sanguineis guttis: quas cum
ferum rotarum, qui canthus dicitur, tum subliniter cur-
rentium equorū ungulę, in altum iaculabātur ex ijs cor-
poribus, quę conculcabāt. Ita audius Hector quā primū
irrupendi in aciem, perduellesq; perumpendi, ferebat-
tur, redditurus Gręcis miserū tumultum, ut intelligeretur
eum non diu ab ipsorū cęde cessasse. Vbi peruenit, quas
habebat obuias hostiū cateruas, has lancea, gladio, saxo
ingentibus inuadit, in fugamq; conuertit, ipsumq; Aiā-
cem (Iupiter enim illi timorem incussit) ā pugna compa-
scuit. Stetit igitur Ajax inops consilij, leoninoq; aspectu
nouum tumultum intuebatur. Tum reiecto post tergum
scuto, se in fugam uertit, percussus, inuitus, mœrens, non
magis sua, quā nauium causa. Ideoq; modico gradu &
genu ā genu uix moliens abibat, urgetibus eū retro Tro-
ianis, ueluti agrestibus uiris cū agrestibus canibus uillo-
sum leonem, quē in gressum boum septa, cupientemq; iam
adoriri opimum taurum, illi non sinunt, acutus iaculis in-
censisq;

censisq; facibus incessentes, atq; hunc in modū tota nocte
cōsumpta, etsi maxime uiolenta fera est, tamen tot terrori-
bus cōercita, sub ortū Luciferi mœsta discedit. Et quę ad-
modū pueri cū ingressum jata asinum circumsistentes fu-
sibus enixe cādunt, atq; adeo super eū sustes infringunt,
brutum tamen depasci segetē pērgit, contēptisq; uerberi-
bus (quippe illius ætatis nō prius illinc abigi potest, quā
saturatū fuerit) sic Troiani auxiliaresq; Aiācem lanceis
insestābāt, et ille subinde conscia uirtute cōuersus, phalā-
ges hostium ab instando cohibebat, rursusq; cum fugam
repetebat, tum uniuersi ad castra cōtendebāt, tam qui an-
tecedebant (medius enim ipse inter utrosq; incedebat)
quā qui insequēbantur. Quorum insequentū tela, par-
tim in immenso illo scuto, partim non perlato ictu humi
desigebantur. Hunc ita obrui telis cum animaduertisset
Eurypylus, accessit, proximusq; Aiāci stetit. Tum obser-
uato quem hominem quemq; hominis locum feriret, Apia-
saonem principem Phaulij filiū subter iecur iaculo trāsfi-
xit, eumq; protinus uita fugiente collapsum adiens spo-
liauit armis. Quod uidēs Alexander atq; indigne ferens,
reducto neruo & rursus remisso, sagittā emisit, & Eury-
pyli femur dextrū ita percussit, ut harundo ipsa in uulne-
re frangeretur. Eo ictu Eurypylus uehemēter affectus re-
siliensq; ac reiectis ab humero spolijs, retro se recepit ad
suos, tardante tum uulnere incessum, & ad illos inter eū
dū exclamans, inquit, O socij principes primoresq; Græ-
corum, facta manu adeste Aiāci Telamonio, atq; occurrite,
ut eum ā præsenti eripiat exitio, quod non opinor
euidet, ita eum multis telis obruunt hostes. Sic uocifera-
to Eurypylo socij affuerūt, in anteriora clypeis sinistra,
in posteriora lanceis dextra reductis. His ita uenientibus
Aiax

Aiæx obuiam uadens, ubi proximos eos habuit, conuertit uultus, atq; in hostem stetit. Cū hæc in acie geruntur, pugnanturq; torridus & sole & labore corporibus, interea Nestor manantibus sudore equis Machaonem in castra perduxerat, quem inter transitū Achilles cernens, agnoscentisq; (Stabat autem in sublimi puppi ad spectaculum tam duri certaminis flebilisq; fugæ) euestigio Patroclum nomine uocauit. Ille ad amici uocē, è tentorio, ubi erat, strenue profiliit (quæ prima ei causa exitij fuit) priorq; ad Achillem inquit: Achilles qua me accersisti gratia? quo mea opera uti uis? Ad quæ Achilles, Mi Patrocle, uirum nunc Græci, ut reor, ad mea se genua proiciant, obsecrantes auxilia. Ita enim in intolerabiles necessitates deueniunt. Tu uero adi Nestorem, ac percontare, quemnam è prelio sancium deportauit. Nam cū non longe hinc rapido cursu præterueheretur, uultum comitis intueri non licuit, à tergo autē plane Machaon esse mihi uisus est. Ita iubenti amantissimo amico Patroclus obtemperans, curreti quam eunti similior, ad castra se contulit. Sed eo iter carpente, Nestor ac Machaon iam è curru descendunt, quem disjungendum Eurimedonti, qui simulus Nestoris erat, relinquentes (siquidem ad Nestoris tentorium uenerant) sua uterq; ueste sudorem siccabant, ac stantes ad oram maris, aduersa se aura refrigerabāt. Tandem tabernaculum subeuntes, in sua uterq; sella resederunt. Quibus ita sedentibus, potionem, quam uocant cyceonem, præparabat Hecamedæ magnanimi Arsinoidis filia, quam à cæteris Græcis electam (erat enim forma decabus æquanda) sibiq; donatam Nestor, quod consilio reliquos antecesseret, è Tenedo deportauerat, cum id oppidum Achilles euertisset. Præparato cyceone, mulier primum mensam apposuit,

apposuit, decoram sane decorēq; uestitam. Dehinc superposuit aream concham cum capis ad potus condimentum, & melle, necnon hordeaceas farinas, iuxtaq; perquam decorum calicem, quæ senex domo portauerat, aureis clauis interpunctum, duobus innixum pedibus, quatuor uelut auribus redimitum, ad quarum singulas binæ columbæ aureæ pasci uidebantur, deniq; tam grauem, ut repletum uix à mensa alius uel mouere sufficeret. Quæ Nestor non modo mouere sufficiebat, uerum etiam porturus facile tollebat. In hoc cum ea, quæ ad cyceonē pertinent, Hecamedæ nigro mero diluisset, caprinumq; caseum certo fermento trituratam addidisset, unaq; farinas hordeaceas subegisset, confectū cyceonē illos iussit haurire, quod ambobus arida sitim, & qua enecti erāt, omnino sedauit. Cū ita epoti sermonibus se oblectarēt, ecce Patroclus diuina corporis dignitate ad ianuam affuit. Cui senex, simulac eū uidit, à throno assurrexit, obuiamq; processit, manuq; prehensum introduxit, & ut resideret iubebat atq; adeo cogere conabatur. Nam ille recusabat, dicebatq;: Non uacat mihi uenerande Nestor sedere, ne cogas, non acquiescam, cum me Achilles miserit, mihi nō modo reuerendus, uerum etiam formidandus: probe enim ipse nosti qualis iste sit, qua morositate, quam subito erumpat in inculpationem etiam culpa uacantium. Misit autem sciscitatum te, hic quæ ducebas quisnam esset. Quis sit, sciscitari non attinget, cū uideam agnoscentis Machaonem esse. Nunc sanctus officio, renūciaturus illi reuertar. Cui respondēs Nestor, Et quid ita, inquit, Achilles Græcam gentē euertit? An non ipse euertit, aut se illā euertere ignorat? En, inquit, quō calamitatis deuenimus? Summi Græcorum apud naues iacēt, aut gladio, aut lancea, aut sagitta

Patroclus Nestori.

sagitta uulnerati, ut hic quæ postremum ego adduxi. Præter hunc ictus est Diomedes, ictus est Ulysses, ictus Agamemnon. Horum malorum nihil Achilli dolet, nihil curæ est. Quid enim in tanta hominis uirtute crudelius est? An cunctatur dum nobis omnibus alijs super alijs trucidatis, miserum in modum naues hostili absumatur incendio? Etenim mihi uires non adsunt, iam per senilem debilitatem incuruo. Atque uinam adessent, quales olim florere ætate, ut eo bello, quod inter nos et Epios (qui iidem Elidenses sunt) exarsit, cum Ictinoneum illum Hyperochidæ, qui habitabat Elide, iaculo interemisset, uirum in primis strenuum, et tunc inter primos tutantem sua bouum armenta. Abigebamus enim nos à finibus Epiorum pecua pro abnegato ab illis credito. Cetera rusticorum manus cum illum iacentem conspexit, aufugit. Nos opimam sane prædā abegimus, bouum quinquaginta armata, totidem greges ouium, totidem porcorum, totidem caprarum, plurimorum capitum singulos, nec non paria equarum centum, quarum nulla non grauida erat, pars bona pullos etiam allactabat. Hæc cum per nos Pylon perducta uidisset senior Neleus, miro afficiebatur gaudio, cum ex ipsis opibus, tum uero ex filij uirtute, quod maiora quam pro ætate opera militia ederent. Postridie simulac diluxit (nam per noctem cum præda intraueramus) publica præconis uoce iussis adesse ijs, quibus ab Epijs debebatur, quæ magna multitudo erat, singulis pro sua portione satisfactum est, optimatibus qui ob hoc ipsum coacti erant, causas singulorum cognoscentibus. Prius tamen Neleo patri grandi grege ouium, trecentorum uidelicet capitum, et bouum armento cum suis pastoribus sibi delectis, et quasi rebus repetitis ab ea ciuitate, à qua multum ei debebatur. Siquidem Augias Epiorum

rum rex, quatuor equos uincere assuetos, quos Neleus eodem miserat ad curule certamen, quod ibi exercebatur, proposito tripodis præmio, cum curru retinuit, remisso turpiter auriga. Caput autem atque illecebræ Epijs atque Augiæ interuertendi crediti, et patrem per ignominiam afficiendi, fuit contemptus paternæ senectutis, adolescentiæ meæ, Pylionum paucitatis, postquam Hercules (longum hoc iam tempus est) nostram domum patriamque euerit, ex duodecim Nelei filijs uno me et minimo, ex frequentibus populo infirmioribus relictis. In huius itaque Augiæ iniuriæ satisfactione, pater plurima sibi sumpsit ex his, quæ superabat ex debitorum solutione. Cetera populo inter se uiritim, ne quis exorsus esset lucri, dispartienda concessit. Quod nos ubi rite atque ordine fecimus, simul circa urbem sacra perpetravimus, tertio autem quam hæc gesta sunt die, ingens Epiorum instructusque exercitus, iunctis peditum atque equitum copijs, Thyroëssam adoritur, quod est oppidum satis longinquum à nobis, ac regni Pylionum postremum, super Alpheum arduo in loco positum, atque id obsidentes, omni opere expugnare nitentur. Adduxerant quoque secum Molium, cui nondum per ætatem uires uero militari necessariae suppetebant. Hos autem eodem uenisse, atque oppidum obsidere oppugnareque, Pallas prope nobis noctu delapsa caelo renunciauit, armarique ciuitatem, fieri agmen, et protinus in expeditionem prodiri iussit. Quod alij cum liberes alacresque fecissent, unus ego per patrem facere prohibebar, quod diceret nondum me satis gnarum rei militaris. Quicquid diceret, parum hoc fuerat, nisi equos mihi omnes occultasset. Sed ne ista quidem impedimenta mihi impedimento fuerunt, quin in bellum uel pedester extrem. Sic me audidum agebat Falladis numerus. Sed pedester ita egi, ut cum maiore laude quam

eques tres nostri redire. Eo die ergo cum equitibus socijs ad fluuiū quendā nomine Minycium uenisset, qui opido Arenā uicinus, ostia maris facit, ibi subsedit usq; ad aurorā, expectantes dum pedestres copiae applicarēt. Inde profecti sub armis uniuersi circiter meridiē ad hiberem Alphi fluuiū peruenimus. Ibi solennia Ioui optimo sacrificia celebrauimus, immolātes Neptuno quidem atq; Alpheo singulos tauros, Mineruæ autem eximiam uaccam, mox corpora curauimus, sumpta communiter caena, & præter ipsum profluētē strati, somnum cepimus. Postero die prima luce, uotis Ioui ac Mineruæ nuncupatis, nihil minus quam tantum belli opus expectātibus hostibus appruimus, ac priusquā expugnarēt Thryoēsiam, quam oppugnantes omni ui offendimus, arma intulimus. Vbi utrinq; concursum est, consertoq; prælio acriter dimicatum, primus omnium ego cōtorta lancea Molium intercū, uirum strenuum, & tunc præ cæteris loco & animo & robore dimicantē. Erat hic præfectus equitum Epiorum, ac gener Augiæ regis, cuius primigeniam Agamedem in matrimonio habebat. Idemq; gnarus tot generum medicamenta faciendi, quot ea sunt quæ tellus (quanta est) parturit. Hunc tantum uirum comites cum in terram prolapsus, meq; in eius curru stantem (quippe in curru illius arreptis equis ascenderam) & inter primos pugnātem uiderunt, territi passim diffugerunt. Ego uero nymbose procellæ instar irruere, instare fugientibus, terga cadere, donec ad quinquaginta currus cepi, binis apud quēq; hominibus meo telo interēptis. Cum quibus forsitan duo Actorionis filij Moliones, terrā & ipsi à me confossi dentibus momordissent, per quod Iouis beneficium magnus nostræ uictoriæ cumulus acceßisset, nisi

pater

pater Neptunus illos multa nebula opertos è prælio subduxisset. Nos tamen inmissō equitatu, hostem persequentes, fragem edentes, spolia legentes, emensi sumus Aspiædos campos usq; ad Buprasion, petramq; Oleniam, & Alefion, unde urbs illa sortita est nomen. Quo ex loco, occiso illic ultimo per me hostium, domū imperio Palladis sumus reuersi, omnibus palmam ut inter uiros Ioui, sic inter uiros Nestori dantibus. Talis ego extiti, quoties autoritas, aut publica exigebat utilitas. At Achilles inter has necessitates sociorum, solus uim uirtutemq; suam tenebit in ocio? quem certum habeo ubi omnes fuerimus extincti, plurimum mæroris ex pœnitentia contracturū esse, ac tanta Græcorum clade illachrymaturum. Quamquam ò dii boni, quod ad te attinet Patrocle, quid tu? quid rei geris? Ita ne tibi præcepit clarissimus heros Menætius pater, quo die te ex Phthia ad Agamemnonē misit? Audiuimus enim (ne ignorare me putes) ego atque Ulysses intra Pelei palatiū singula, quæ pater tibi præcepit, cum ambo omnem Græciam obeuntes, comparandæ gratiæ exercitus contra Troianos, ad Peleū uenisset, ubi & patrē tuum inuenimus, & te iuxta Achillem. Forte tunc Peleus apud cohortē aulæ opimi tauri, quæ immolabat, femora adolebat, super ipsa sacra libans nigrum uinum ex aurea patera, quam manu sustinebat, te atq; Achille circa carnē uictimæ occupatis. Quibus ita agentibus, cum nos interuenisset, pro foribus stetimus. Achilles, ut nos inspexit, stupefactus exiijt, manuq; præhensos introduxit, atq; in sellis licet renitētes collocauit, & apposito conuiuiali edulio, ut mos est, hospitaliter accepit. Postea uero cum cibo & potu refectis atq; exhilaratis, dicendi copia facta est, ego sermonē orsus sum, & ut uos

pater iuuenes

iuuenes nobiscum ueniretis hortatus, id quod ipsi magnopere uolebatis. Tu senes parentes suo uterq; filio dedere mandata: Peleus quidem Achilli, ut niteretur semper ad optima, & primas inter principes obtinere. Menætius autem hæc tibi: Fili mi, natalibus Achilles te, natu tu illo es maior. Ipse tibi uiribus multo antestat, tu eum scies debebisq; (nam reâi consilij admittet ille rationem) autoritate regere, sapienter admonere, fideliter emendare. Hæc tibi senior pater, quod præceptum Patrocle oblitus es. At nunc certe redigente me tibi in memoriam, admone hæc Achillem, si consilij tui admittat fortasse rationem. Nam quis scit an dæmone uolente, tu potissimum eum inducas? Efficax enim est amici exhortatio. Quod si religione aliqua, aut Iouis oraculo per matrem renunciato, retineri se excusat, te saltem in aciem mittat, concessis tibi suis tum armis, tum militum copijs, ut aliqua salus efficiaris nostris, si forte specie Achillis conterritus Troianus exercitus facessat à prælio, & Græcus respiceret, iam penè cõsumptus, ac refocilletur. Refocillari enim à pugna sufficit breui momento. Vos uero integri acrecentes, facile defessum hostem uel ipso clamore à castris ad mœnia sua repelletis. Hæc Nestor. Quibus permotus Patroclus, repetito cursu ad Achillem redibat. Et cum naues Ulyssis præteriret, quo in loco res forenses ac senatoria agebantur, stabantq; altaria, obuium Eurypylum habuit, claudicantem ob feminis uulnus, atro sanguine scaturiente cum sonitu, capite atque humeris sudore uelut imbre manantibus, sed adhuc tamen compositæ mentis. Quem Patroclus miseratus comploransq; ita affatus est, O indignum casum luctuosamq; fortunam principum Achiuorum. Hoc cine fâto huc uenerunt, ut longe

Patroclus.

longe à patria suo corpore canes pascerent? Sed age heros Eurypyle, hoc unum mihi responde: Vtrum adhuc nostri Hæctori pares sint, an impares, atque ab illo profligantur? Huic respondens Eurypylus, Actum est, inquit, illustris Patrocle de nobis, actum est. Omnes haud dubie apud has naues occumbemus. Nam & nostrorum clarissimiq; cæsim punctim ue sauciati, in tentorijs iacent, & Troianorum uirtus in nos assidue inuadescit. Sed tu ut me serues obsecro, in tentorium ducas, sagittam incidas, euellasq; calida aqua cruorem eluas, uulneri mitigatoria illa atque optima medicamenta alliga, quæ te Achilles edocuit, à Chirone iustissimo Centaurorum ipse edoctus. Nam ex duobus medicis fratribus, Machaonem existimo in tentorijs manentem, magis alium meliorem sibi medicum requirere, quàm se medicum alij præstare. Podalirius uero in campis ferociam sustinet Troianorû. Ad quem respondens Patroclus, Qui potest, inquit, istud fieri heros Eurypyle, cum mihi sint mandata Nestoris præuertenda, quæ renunciare Achilli me iussit? Verum ne sic quidem patiar te neglectum in tanta calamitate. Hæc ubi dixit, medium hominem complexus ac baiulans, tabernaculo intulit, super bouina coria, quæ famulus dominum ferri uidens substrauerat, extendit. Dehinc sagittam desecuit gladio, eduxitq;. Post hæc, membra cruore scædata abluit calida aqua, postremo radicem quandam, quam manibus triuerat, amari saporis, sed quæ doloris amaritudinem leuaret, apposuit, per quam unâ cum dolore sanguine represso siccatum est uulnus.

Eurypylus.

Patroclus.

ILIADOS HO-

MERICAE LI-
BER XII.

DV M ita Patroclus circa Eurypyli cura-
tionem apud illius tentorium occupatur,
interea omnibus copijs inter Troianos
& Græcos certabatur, hos quidem inclu-
sos intra munitiones, illos autem extrin-
secus fossam transcendere, ualium prouocare, castris irrum-
pere querentes. Quod & facturi erant dijs uolentibus,
quibus infensis Græci munitiones illas ad tutelam nauium,
ducta extrinsecus fossa excitauerant, quod nullum eis ex-
hibuissent honorem sacrificiorum: ut per hoc & uiri &
prædæ, cæteraq; quæ muro cingebantur, incolumia essent.
Quo factum est, ut non modo hæc opera non arceant
hostes, sed ne diu quidem perstarent. Siquidem quandiu
inter uiuos Hector, in iracundia Achilles, sospes Priamus,
incolumis fuit Troia, tam diu stetit & murus. Postea ue-
ro quam Troianorum præstantissimi quique oppetere mor-
tem, Græcorum partim extinctis, partim superstitis, qui
superfuerunt, decimo demum anno Troia excisa, in pa-
triâ reuerterunt. Tunc cum Neptunus atque Apollon inito
consilio exciderunt, immissa undatione fluminum, quæ ex
illis montibus deuoluuntur, Rhesi, Heptapori, Carei,
Rhodi, Grenici, & Aesepi, Scamandri, Simoentisq; ubi
tot scuta, tot galeæ, tot etiam semideorum hominum cor-
pora humi deciderant. Horum fluminum ostia quidem
Apollon opera illa nouendiali spatio detorsit. Alueos ue-
ro Iupiter, quo properantius euerterent, iugibus pluuijs
inflauit, cum interim Neptunus in hoc ministerio prin-
ceps

ceps tridentem tenens, truncos ac saxa, quibus murus
fundatus erat, ac multo cum labore structus, utpote sub-
limis & crassus, demoliebatur, & in Hellepõticum mare
iaciebat, tandemq; exciso (quantuscumq; ad oram maris
& super omne litus extēdebatur) arenis inductis, omnes
fluios reuocauit in pristinum cursum. Hic exitus muri
futurus erat, ubi nunc et de quo inter duas nationes acri-
ter certabatur, turrium tabulatis ad crebros ictus hostium
concrepantibus. Nam Hector non contētus fugasse Græ-
cos è campis, trepidosq; in castra compulisse beneficio
Iouis, etiã debellare pergebat Troium manu sociorumq;
constante. Atq; ut apri, leones uel à canibus uenatoribus
se se addensantibus ac mutuo auxilio subnixis crebra tela
intorquentibus circumuerti, generosus animus neq; timet
neq; terretur: sed ea præstantia, qua ad extremum occa-
surus est, identidem se conuertit, & quocumq; tendit, etiã
illi tendunt: sic Hector in quacumq; partem pugnae ibat,
suos in se conuertebat, fossamq; murosq; inscindebat,
transcendere iubens. Sed neque hominibus, neque equis
suppetebat audacia. Quippe haud facile uidebatur, e-
quos uel fossam transilire tam latam, uel aliqua ratione
transire, uel in tam iniquo aggere insistere, præsertim
currum trahentes: tum eò quod ubi ad summam crepidi-
nem aggeris peruentum esset, timendum erat ruinæ pe-
riculum, cum per se magnum, tum uero quod ruentes in-
duerēt se sudibus, qui penitus defixi ad tutelam castrorum,
ut introrsum crassi, ita extrinsecus præacuti in utroque
fossæ labro crebri extabant. Itaq; ut equestres aggrede-
rētur castra in curribus stantes, ratio non erat, sed pede-
stres, si fossam transissent. Quod intelligens Polydamas,
Hectorem adiit, atque ita allocutus est: Hector uosq; alij
cuium

ciuium ac sociorū principes, non constat ratio equos per fossam traducendi, quod perquam arduum est & propter murum in supercilio ripæ positum, ut neq; descendere cum equis nobis fas sit, neq; illinc pugnare loco angusto, & ad recipiendam calamitatem quam in frēdo magis idoneo. Quod si omnino Iupiter in hostes male cogitans, in animo habet auxiliari nobis, ut hæc diruamus, nihil magis uelim, quam iusta execrata hostium capita quamprimum hic longe à patria ad interemptionem redigi. Sin minus, & illi rursus à nauibus uertentes ora, nos terga uertere compellat, & in hanc sic alte depressam incidere fossam, opinor ne nuncium quidem de nobis esse rediturum, ita ad unum omnes ab hoste necabimur. Quare agite omnes assentiamini sententiæ meæ, relictis hic supra fossam equis, suo cuique aurigæ, ipsi ut sumus armati Hectorem pedestres uniuersi sequamur: sic non sustinentes impressionē nostram Græcos occidione occidemus. Hæc Polydamas. Cuius sentētia ut salubrior probata, Hector, sicut erat armatus, è curru desiliit, Cebrione se Polydamanteq; comitari iusso, & alio minus strenuo ad custodiendos equos pro Cebrione substituto, ceteri uiso Hectorē descendisse, & ipsi descendunt, iubentesq; suo quisq; aurigæ, ut pro fossa instructos atq; in procinctu tenerent equos, in quinque cuneos se discreuerunt, cum ternis ducibus. Primus cuneus præstabat ceteris & animo & robore hominum, quibus nihil longius erat, quam refectis munitioibus ad tētoria nauesq; pugnare. Hunc ducebat Hector, Polydamas & Cebrion. Secundum Paris, Alcathous, & Agenor. Tertium diuina specie Deiphobus Helenusq; Priami filius, & Asius Hyrtaco genitus. Quartum formosus Aeneas Anchisiades, cum duobus

duobus Antenoris filijs Archelochō & Acamante, omnis rei bellicæ scientissimus. Quintum qui constabat ex auxiliariis, Sarpedon cum Glaucō Asteropæoq;, quos ex omni sociorum manu præcipuos, ut erant sine controversia post Sarpedonem præcipui comites, sibi delegerat ille uir summus atq; singularis. Igitur ita distributi, ac confertis clypeis instructi, in hostes tendunt, magno impetu, maiore animo, maxima spe murum prouēdi, eosq; intra illum extinguendi. Solus autem omnium Asius non existimans sibi consilio Polydamantis acquiescendum, maluit experiri stans in curru cum aurigā penetrare ad naues, uelocissimis equis, quos ex patria Aribā duxerat, fretus: sed animo sius, quam prudētius. Nam neq; cum equis, neq; sine equis ad Troiana mœnia reuersurus erat, sed misero fato in castris sub Idomenei telo postremum diem obiturus. Hac itaq; fiducia Asius sinistrorsum uiam tenens, quæ ferebat ad portam Aeam, per quam redire Græcorum currus è campo solebant, equos immisit, & forte cuenit ut porta aperta esset, quod uidelicet si qui adhuc Græci foris essent, illac se possent recipere, Leonteo tamen & Polypæte Pirithoi filijs custodibus. Eam Asius sicut altam latamq; ita late patentem cum uidisset, rectā concitat cursum. Socij quoq; quorum quinque præter Asium principes erant, Iamēnos, Orestes, Acamas, Thoon, Oenomaus, sublato truci clamore insequuntur, se non posse ab hostibus sustineri, sed in ipsis castris Græcū obruncaturos persuasum habētes, sed stulte persuasum. Inuenerunt quidē portā apertā, sed & custodes eosq; fortissimos, ut in utroq; Lapitharum genus agnosceres, siue ex uigore animi, siue ex robore corporis, siue ex stature dignitate. Stabant enim pro porta uelut geminæ in

montibus quercus, quæ magnis immixtis radicibus nitentes in illis non pauescunt, nec pluuijs nec uentis celsos ipsarum uertices ferientibus: nec ad aduentum magni Asij loco cesserunt terrore percussi, sed corporibus animisque fidentes, expectauerunt irruentem. Nec minus Asius sociisque protentis in altum clypeis, reintegratoque ululatu, subeunt murum. Polypetes autem atque Leonteus tam diu intra portam perstiterunt, dum ad propulsandum periculum socios excitarent: à quibus ubi palam factum est, hostem in murum niti, tum uero exclamatum, trepidatum, et ad subsidia ferenda concursum est: moxque hi duo extra portam pugnare coeperunt, tanquam in montoso saltu gemini atque indigenæ apri, qui uiso aduentantium canum ac uenatorum tumultu, expectant, ac prouentes qui obsepti sunt syluam, in apertum prodeunt, donec eos aliquis uenatorum uenabulo exanimet. Et qualis illorum aporum frendentium crepitus fit, ita et horum armaturæ fremebant ex iactibus aduersariorum. Addebat autem ipsorum animum ad acriter dimicandum præter conscientiam uirtutis, quod de superiori loco socij pro turribus stantes, tum alia tela, tum maxime saxa iaciebant, de castrorum, de nauium, de ipsorum salute solliciti, adeo ut ex atris nubibus insano uento impulsis non plus niuium excutiat in terram, quam tunc niuisilium ultro citroque commeabat. Sed ex lapidibus (nam multo erant meliores) uastior sonitus reddebatur, galeas clypeosque pulsantibus. Qua de re ingemiscens Asius, percussoque femore, Ionæ dolore delectate his uerbis appellat: Iupiter pater, omnimodo et tu amator es uanitatis, atque adeo amatissimus. Ego tibi fidem habes, spe ducebar, credebamque fore, ut non sustinerent hostes nunc uiresque nostras. En ut acres uespæ atque apes, pos-

sim

Asius Ionæ.

fiti ad arctum collem tecta, cum filijs subeunte uenatore non deserunt, sed permanet, pertinaciterque propugnant: sic duo hi haud amplius à porta submoueri queunt, obstinati potius aut trucidari aut capi, quam cedere. Hæc Asius. Qua oratione Ionæ exorare non potuit, iam animatum ad hanc gloriam Hæctori dandam. Nam interea alij ad aliam portam dimicabant, quas pugnas sigillatim me exequi non modo difficile sit, sed etiam diuinum quiddam. Enim uero undique circa murum ignes dispositi erant, Troianis cremare naues cupientibus, Græcis uero, si salui cum nauibus esse uellent, occurrere coactis. Quo ex spectaculo tristes dii, quicunque Græcorum studiosi erant, tamen pugnantibus Lapithis uires suggerebat. Ibi primū Polypetes Damasum impigre dimicantem interemit, galea iaculo traiecta, atque omni intus cerebro dissipato. Post hunc alios duos Pylonem et Hormenū: nec non Leonteus Hippomachū, apud baltheū forte percutiens, emissa lancea sternit, mox educto gladio in alios irruens obtruncat Antiphatem, quo humi resupinato, obtruncat deinceps Menonem, Iamenon, atque Orestem, quorum corpora cum interfectores spoliant, tunc et plurimi et optimi Troianorum Hæctore ac Polydamante ducibus, omni ope uiam sibi per ruinas muri facere nitentur, ut ad deflagrandas naues procurrerent. Græci, ne id fieret, pro fastigijs munitionum solcite promidebant. Inter hæc ecce in aëre aquila quaedam immanem maculosumque anguem ac seminecē unguibus ferēs, Troianos, ut rescindendo nuro instabant, à sinistra circuiuit. Atque ita inter ferendum nondum deposita naturali ferocia, anguis conuerso retrorsum ore in raptricis pectore iuxta ingulum dentes impressit. Illa præ dolore morsus prædā in mediam aciem dimittens, cum clangore procul illinc

quanta

Polydamas.

quāta maxime potuit celeritate auolauit. Eo colubro uisio, sic propalam iacente, Troiani exhorruerūt ueluti infausto Iouis augurio. Ipse quoq; Polydamas Hectorē ad diēs, ita affatus est: Hector, etsi me semper uerbis territas recta consulente, tanquā tibi parū et in ista tua potentia obsequente, tamen cum sit contra officium, cum qui cum ciuibus de repub. agit, praeuacatione ueritatis demereri hominē aliquē, ut ego nunc te demererer falsa dicēs, etiā nunc promam quod sentio optimum esse: Non instemur expugnare castra spe ad naues penetrandi, nihil admodū profecturi, nō magis quam auis ista profecit, quae (si quid mihi credis) ad nostrum uenit exemplum. Namq; hoc augurium ita interpretor: ut haec ales, quem ferebat unguibus immanem colubrum, ad nidum filijs escam perferre non potuit, sed uiuo relicto abiit: sic nos etiam si strenui murum fortiterq; refringamus, iterum in gruētibus Graecis repellemur a nauibus castrisq; turpiter remeticentes tandem quā uenerimus, uiam, ac relinquentes nostrū plurimos ab hoste trucidatos. Atq; hunc in modum praestantissimus uates et ariolandi solertissimus, cuiq; ceteri fidem habebāt, augurium auguratus est. Hector autē toruis hunc intuens oculis, respondit: Polydama, ista que dixisti, haudquaquam mihi probātur, et tu aliter quam sentis dixisti, nolens ueram ipsam, atq; hac meliōre aperire sententiam. Sin utiq; ex animo atq; iudicio locutus es, nimirū tibi dii et animū et iudiciū et sensa et sensus ademerunt. Quippe qui iubcas me neglectis consilijs diuinis atq; pollicitis, tuis ariolationibus accedere, quas nihili facio prorsus atq; contēno, siue dextrorsum aues ortū uersus, siue sinistrorsum ad occasum uolēt. Nos ipsi Ioui, q̄ me uisit sperare, cōfidimus, et hominū et omnium

decorum

decorū principi. Quō mihi ista auguria tua? optimū augurium est pugnare pro patria. Aut quid tāto tēpore bellū atq; aciem perhorrescis? Si enim ceteri nos ad naues occumbemus, non est uerendū ne tu quoq; occūbas, quippe non es ita praestati animo atq; pugnaci. Ceterum, ne in scius sis, si quē hominū uerbis tuis seductū subtrahere se à pugna, aut te ipsum pugnā detrectare cognouero, euestigio mea lācca confixus animā fundes. Haec fatus Hector processit, cuneo sociorū sequēte cum laeta uociferatione, insuper exorta uenti, qui ab Idaeis montibus flabat, tēpestate (Iupiter eam excitabat) capestris late puluis ferebatur in ora Graecorū: qui illorū quidē intererunt, Troianorum uero auxit audaciā pariter et gloriā, praecipue Hectoris. Ergo Troiani tum ipsorū uirtute, tum Iouis numine subnixi, propugnacula perfringere, turriū gradus cōuellere, saxa prominētia, super quae turres stabant, demoliri, magis ac magis sperantes patefacere sibi iter ad naues. Graeci nihil manus perstare, nec gradu deiici, propugnacula ipsa scutis protegentes, subcuntem Troianū ad illa diruenda arcerē atq; detrudere. Atq; Aiaces per turres ambo properātes, atq; omnia obeuntes, cum uociferatione animos sociorum excitabant, alios mollioribus, alios durioribus uerbis instigando, O socij Achii, quiq; eximij, quiq; mediocres, quiq; infimi estis: Neq; enim omnes in bello sunt pares, sed omnes unus labor hic uocat, quod et ipsi cognoscitis: Nemo hinc ad naues refugiat, aduersariorum territus minis, sed et ipsi procedite, et idem facere alios mutuo iubete. Si forte altus Iupiter dederit, ut hoc propulsato discrimine, ipsum hostem ad urbem usq; persequamur. His exhortationibus duorum principū alij ad propugnandū incitabātur. Quam multi autem

Aiaces Graecis.

autē niuū uilli, nymbis à Ioue sopitis uentis, hyemali die labuntur, quibus (præter mare niues illabentes in se per instabilitate cōuertēs) cætera omnia uestiuntur, excelsi montes, celsa promontoria, herbidi campi, læta arua, amœna littora, sinuosi portus: tam multi lapides utrinq; uolitant, sonitu ictuū uociferationumq; undiq; apud murum inualescente. Neq; uero Hæctori cæterisq; Troianis sis unquam fuisset fides portæ atq; repagula perumpere, nisi Sarpedonem filium Iupiter in hostes, ueluti leonem in boues, excitasset. Huius clypeus ex sex taurinis tergibus compositus erat, inducta desuper lamina ferrea, et eius orbem (nam erat rotundus et à fabro ærario factus) aurea ora ambiēte. Hunc Sarpedon clypeū sinistra præferens, ac duo iacula dextra quatiēs, ire perrexit, tanquā leo montiū alumnus, qui diutina efferatus inedia, hortatē fama, ad rapinā in caulas ouium se quantumlibet munitus intēdit, ubi si custodiā cum lanceis canibusq; ad tutelam gregis offenderit, nihil tamē minus securus periculi sui insiliit in oues, aut rapina potiturus, aut uulnus pro rapina accepturus: tali Sarpedon animo ad inuadendū murum euertendāq; propugnacula rapiebatur. Prius tamen, etsi properabat, Glaucum Hippolochi filium sic allocutus: Glauce, quid ita nos ambo præter cæteros tãto in honore apud nostros habemur, et loco sedendi, et plenioribus poculis, possidentes etiam ad oram Xanthi tam eximium prædium, partim consitum, partim ad sata huberrimum, et quos Lycij tanquā deos quosdam intuentur? Nonne ea propter deceat nos cum primis popularibus stare in pugna, et primos discrimen adire certaminis? ut sint et nostris qui dicant, Profecto nostri reges non desunt gloriæ suæ, nec se imperio Lyciorum, carnēq; osculentiore, ac uino

Sarpēdon.

ac uino poculentiore quo fruuntur, indignos ostendunt, cum dimicent tanto robore ac tanta audacia. Quamquam ò Glauce si huiusce belli defuncti periculo, sperarem fore, ut immortalē uitam et exortem senij uiuere, nimirum neque ipse pugnarem in primis, neque te ad idem agendum adhortarer. Nunc autem non modo in hac mortalitatis necessitate positi cum simus, sed etiam mille generibus mortis obnoxij, certa, inuitabilisq;, eamus uel daturi de nobis alteri gloriam, uel nobis de altero adepturi. Hæc locuto Sarpedone, Glaucus nec abnuit, nec annuit. quos ambos sequente Lyciorum caeterua, cum ex aduerso tendentes conspexisset Menestheus Petei filius, et turrin ubi ipse erat petentes, uehementer extimuit, intelligens quantam cladem essent allaturi. Collustrans igitur oculis, si quem principum è curru conspiceret, qui socios tutaretur in tanto periculo, Aiaccem utrinq; conspexit, unā stantes, ac iuxta illos Teucrum, qui tunc ueniebat à nauibus. Quos uocantem, ut in tanto strepitu, fragore, fremitu uel armorum uel portarum, munitionumq; quas rescindere Troiani nitebantur, uel uociferationum, quæ ferebantur in cœlum, quia exaudiri fas non erat, prope Theooten præconem pro se dimittit, dicens, Die Theota, curre curiculo ad accersendū hunc utrinq; Aiaccem, si uterq; (quod multo satius est) præsto hic esse per eorum commodum potest, quia præsens hic pernicies imminet ab ingruentibus Lyciorum ducibus, quorum tanta in superioribus prælijs extitit uirtus. Sin uterq; non potest, quod et illic laboratur, at Telamonijs certe cum Teucro fratre præsto sit. Cui obtemperans præco, cursu decurso ante Aiaces scit, et ad eos inquit: Aiaces Achiuorum principes, Menesthe

Menestheus.

Theotes.

Telamonius.

Meneſtheus princeps uos illuc præſt eſſe efflagitat, parumper ſaltem illuc opem laturos, & quidem utrunque (quod multo ſatius eſt) ſi per ueſtrum commodum licet, quia præſens ibi pernicies imminet ab ingruentibus Lyciorū ducibus, quorū tanta in ſuperioribus prælijs extitit uirtus: ſin uterque non poteſt, quia & hic laboratur, at Telamonius certe cum Teucro fratre præſto ſit. His auditis acquieſcens Aiax Telamonius, conſeſtim ad Oilcum inquit: Aiax, tu nunc Lycopedesq; hic ſtantes, urgete ſocios ad pugnandum, dum ipſe ad ferēdas illis ſuppetias eo, ac redeo. Nam cōtinuo huc redibo, poſtea quā ab illis periculum propulſauero. Hæc ubi dixit Aiax, abiit comitante cum Teucro & Pandione, qui arcum Teucri ſerebat. Hi poſtquam ad Meneſtheum per murum ingreſſi ad turrim peruenierunt, offēdunt illum cum ſocijs ſatēgentes, quoniam Sarpedon Glaucusq; cum alijs Lyciorū primoribus iam in ſaſtigia cuaſerant. Hic iterum ad aduentū ſubſidij renouato clamore concursum eſt, & Aiax omnium primus magnanimū Epicleū ſocium Sarpedonis interemit. Siquidē nactus rude marmor inter ipſa culmina, quod uix unus (quales nunc ſunt homines) ætate et uiribus florēs, altera manu ferret, ipſe facile ſublato in contorſit in Epiclei galeā, ut ea diſſiſſa, caput ipſum cum oſibus facta cerebri confuſione contereret. Ille in caput labēs, ſicut in aquā proni præcipitatur, deorſum à turri delatus eſt, atq; exanimatus. Teucer quoq; animaduerſo Glauci apud ipſa ſaſtigia ſtrenue pugnācientis brachio nudato, locū ipſum ſagitta confexit. Eo ictu Glaucus ab inſtituto pugnandi ſeruore cohibitus eſt. Sed diſſimulato uulnere, ne quis hoſtīū illo cognito gloriabūduſ ei uerbis inſultaret, furtim deſiliit. Sarpedonē autem etſi digreſſo

Glaucō

Glaucō (quem ſtatim digreſſum eſſe cognouit) ſubijt dolor, non tamen diſſidentia: protinusq; Alcaionē Theſtoris filiū certo ictu cōſodit, à quo educta iterū læcea, proinus ille in faciem corruit. Tunc Sarpedon propugnacula ipſa atq; ueſtigia reuellēs manibus, parte parte (ut ligati inuicem erāt) ſequēte, murum denudauit, uianq; fecit ad multorum pariter ingreſſum. Quod cernētes Telamonij fratres, unum telis ambo petiuere: Teucer quidē ſagitta, quæ in lucentē clypei baltheū circa pectus illata, ne occideret hominē, Iupiter obſtitit, nolens filij exitū illo loco eſſe: Aiax uero lancea, qua reducta in ſiliēs ſcutū trāſuerberauit, eumq; cōcuſſit, ac quātumlibet ferocē repreſit, ac cōſternauit. Et cæteri quidē paulū à ſummitate muri ſubmoti ſunt. Sarpedō uero non prorsus loco ceſſit, optās ſperansq; incepti muneris aſſequi palmā: conuerſuſq; ad ſuos, Quid ita, inquit, Lycij ignauum iſtic tenetis ocium? Nā mi mihi quāuis ſtrenuo per quā arduū ſit reſcindēdo muro uiam munire ad naues. Agedum cōfertī ingruite. Plurū enim quā unius eſt opera præſtātior. Hæc exhortatoriā ducis caſtigationem reuerſi comites, circa ipſum ducem in hoſtem uehementius ingruūt. Græci contra alia atq; alia cohorte (magni negocij res uidebatur) acie inrorſus firmabāt. Ita neq; Lycij per ruinā muri uia ſibi ad concremandas naues facere poterant, neq; hos Græci reiſcere ab eo muri ueſtigio, quod illi ſemel inſtiterant. Sed quemadmodum duo uiri de terminis indiuidui limitibus agri diſcordes, menſoriam lineam qua fines utriuſq; diſcernant, manibus tenentes, tandem de exiguo termino rixantur: Sic utriq; de propugnaculis, quibus diuiſi erāt, belligerabant, & hi & illi ſcutis parmisq; protecli. Eoq; etſi nonnulli nudato inter uertendum ſe tergo, plures ta-

q

men

men per ipsa scuta sauciabantur, turribus ac muri culminibus ubique cruore natantibus. Et sicut mulier proba, quæ quæstum manibus facit, ut natos ab inopia uindictæ, in apponenda lana truinam subleuat uento præponderantem, ita inter Græcos atque Troianos pari more decernebatur, donec Iupiter hoc eximium gloriæ decus Hæctori dedit insiliendi ante omnes in castra Græcorum.

Hæctor. Nam exclamans inter eundem ad socios, inquit: Ingruite fortissimi ciues, demolimini murum, aperite iter, et ignem hostilibus nauibus inferte. Huic exhortationi omnes Troiani (nam omnes audierunt) obtemperantes, murum addensati inuadunt, telaq; præstrentes, turrium scalas ascendunt. Ipse uero saxum quod è regione portæ stabat, arripuit, uasti tum ponderis (nam duo illud uiri, quales nunc sunt, non facile in plaustrum è solo leuaret) tum corporis, sed deorsum crassi, sursum acuminati. Id Hæctor una manu sublatum ac facile tractans (Iupiter enim faciebat illi leue) non laboriosius, quàm opilio cum fert arctis uellus, portauit propius portam. Huius autem portæ erant geminæ fores, ut proceritate sublimes, ita asferum crassitudine robustæ: quas interius obseruabant totidem repagula altrifecus posita, sed eadem amborum clauæ. Huc Hæctor proxime accedens, ac bene annitens pedibus, ne uarior esset ictus, sed prolato sinistro, ac totis in rotando saxo aduocatis uiribus, medias fores cum ingenti fragore percussit, sed cum maiore prostrauit. Nam diffractis utrisque cardinibus emotisq; repagulis, disceptæ altera ab altera, ruinam fecerunt, saxo suapte mole ingreffo. Quod inscutus Hæctor, uolucris noctuæ similis irrupit, quem tunc nemo alius (dijs exceptis) se obuium ferens, illinc coercere potuisset. Oculi uelut ignis arde-

bant,

bant, undiq; corporis armatura fulgorem horrèdum reddebat. Ipse duo iacula manu gerens, ad Troianos conuersus, iubet eos transcendere munitiones. Illi celeriter imperata facientes, partim munitiones superant, partim per ipsas portas infunduntur. At Græci fugam capeffentes, cum attonito tumultu se ad naues proripiunt.

ILIADOS HO- MERICAE LI- BER XIII.



IVPITER autem, posteaquam Hæctora cum Troianis ad Græcorum naualia euexit, relicto illis interim studio, ut per se cruentum committerent prælium, ipse ilico procul ora conuertit, oculosq; defixit in regionibus Thracum equestri bello strenuorum, Mysiorumq; fortium bellatorum, ac Agaurum innocentissima gentis, ut quæ sine ullis diuitijs equino uicitat lacte. Cum igitur nusquam ad Troiam respiceret, haudquam suspicans fore, ut aliquis deorum auxiliu ferret Græcorum partibus, Neptunum oblata hæc occasio non latuit, insidentem tunc nemorosum Samoethraciæ dorsum, in quod progressus è mari cõscenderat, unde omnè Idam, omnè Troianam urbem, omnia castra subijcere oculis posset: unde prospiciebat bellum, admirans Troianos, miserans Græcos et ob id grauitè Ioui succensens. Itaq; statim citato gradu à monte descendens, subter immortales plantas syluis collibusq; trementibus, ter conatus est Aegæa petere, ubi in medijs aquis fanum habet, et in fano armaturam auream immortalcmq; ter conatus, ter pedem continuit. Quarto

q 2 tandem

tandem moram rupit, quo in loco ubi institit, primū equos ad currum iunxit auricomos atq; acripedes, dehinc auream sibi armaturam induit, tum sumpto flagello et auro et arte conspicuo, bigam ascendit: immisissq; equis super undas fertur, ita leui agiliq; cursu, ut axis nihil admodum tingretur, ipsis aquis presentia numinis (agnoscant enim suum principem) letis, atque obsecundantibus, cetis quoque undiq; è fundo excitis. Cum appulisset specum maris circumfluum inter Tenedon atque Imbron, illic equos sistit. Vincula, quibus alligati ad currum erant, detrahit, quo pasci possent. Compedes aureas, que nec frangi queant nec dissolui, ut reditum domini opperiretur, inducit: ambrosiam pabulū apponit, mox ad exercitum Græcorum è mari ire contendit. Cum uenit, Troiani uel turbini uel flammæ similimi, Hectorè cuneati sequebantur, rabidi, acclamantes, nihil ex labore, nihil ex conatu remittentes, quòd uidelicet spe ingressi essent, se cunctas naues cum cunctis Græcis ad internecionem redacturos. Ipse imagine assimilata, robustaq; uoce Calchantis, Græcos hortabūdos adiit, et in primis ambos Aiaces, sua nihilominus spòte alacres ac pronos ad pugna, inquiens, Aiaces, hic queso tutamini Rēp. solitæ uirtutis memores, nō miseræ fugæ, aduersus hostē qui uī trāsit murū. nā alibi nihil admodū metuo, ubi sunt qui arceant Troianos. pro hoc ego loco timeo, pro hoc præcipue sollicitus sum, quem Hector ipse cum sua manu oppugnat, furēs, ardēs, et qui se maximi Iouis esse filium iactat. Vobis autē deus aliquis animo suggerat, ut perstetis hic fortiter, hortātes etiā alios ut illū, quantūlibet annitentē, etiā autore Ioue fretū: tamē ab accessu nauium prohibeatis. Hæc cū eis dixisset, ambosq; scipione tetigisset, iter intendit ea pernicitate, qua se de

arduo

Neptunus Aiacibus.

arduo editissima rupis culmine ad insequendam alteram auctem demittit accipiter, eam superne conspicatus in subiecta planicie agentē. Eo tactu ambo sibi pectus animositate, manus agilitate, pedes leuitate, genua uigore aucta esse senserūt, sed prior Oileus: ideoq; ad Telamonium protinus ita inquit: Aiax, non uates nos Calchas ad defendendas naues adhortatus est, sed aliquis coactū sub Chalchædis imagine, quem ex talis ac poplitibus, cum abiret, facile agnouit. Facile enim dii ab hominibus dignoscuntur. Quin mihi animum sentio factum esse animosiores ad repugnandum atque pugnandum, manus quoq; et pedes uegetiores, et quasi me ad agendum instigantes. Cui respondēs Aiax Telamonius, Et mihi, inquit, idem cōtingit, manus ad lanceam pruriunt, pedes inuitant, et sua sponte moliri uidentur, animus ita exurgit, ut cum Hectore tam acri atq; indefatigabili bellatore pugnare uel solus audeam. Cum hæc inter se duo alacres colloquuntur Aiaces, illo corporis et animi uigore, quo erant a deo instructi, tunc ipse deus eos quoq; incitatum pergit, qui malo domiti post hos apud tentoria mentem à formidine, membra à defatigatione relaxabāt. Eisdem cum hostem expugnatis munitioibus irrupisse in castra uidissent, ingens morror ac desperatio incessit, fatentes tum lachrymis, tum uoce, nulla iam ratione presentē deuitari posse perniciem. Hos Neptunus sic attonitos adiens, non difficile animauit, erexitq;: et ante omnes è primoribus præstantioribusq; septē, qui cæterorum phalāges instruerēt, Teucrum, Leitum, Penclum, Thoantem, Deipyrum, Merionem, et Antiochū, quos ita allocutus est: Quid istud dedecoris Argiui principes, quos ego, ut uiribus atq; ætate florentes, cōfidebam pro defendenda nauium incolumitate stare in acie?

Oileus.

Telamonius.

Neptunus.

Vos uero segne tenetis ocium. Quod si pergitis, hæc dies nobis illuxit, qua sub Troianis occumbamus. O facinus, quid nouitatis, quid ego prodigij uideo? quod me nūquam iustificatus sum fuisse uisurum, Troianos in castra uenisse, qui antehac neq; conferere nobiscum manus, neq; expectare nos uel momento temporis audebāt. Non secus atq; imbelles fugacesq; cecruī, non resistunt alijs feris, ut lupis, pardalis, Lyncopantheris: sed in syluis huc illucq; discursantes, harum ferarum pabulum fiunt. Nunc uero longe ab urbe ad ipsas naues præliantur. Cur ita? nempe ob uercordiam ducis et socordiam militum, qui in inuidiam ducis, quem exosi sunt, quod Achillem læsit, pugnam detrectant, et ob id apud naues quoq; trucidantur. Et ille quidem haud dubie in culpa est, qui iniuriam fecit. Non est tamē cur à bello nos subtrahamus. Placemus quæso quamprimum uirus acerbitatis. Placabiles nanq; sunt sensus bonorum. Atq; ista socordia ac militia detrectatio, cum omnibus turpis, tum uero nobis turpissima est, non modo fortibus, sed etiam principibus fortium. quod facientibus, quod ad me attinet (infirmior enim sum quam alij, quam ut uobiscum ipse digladiet) cum toto uos ex animo male otero. O dij boni, cunctabimini adhuc? at ista cunctatio malum hoc mox maius efficiet. Ponite quæso ante oculos singuli dedecus huius rei atq; indignitatē. En Hector foribus portæ cum ipsis uectibus refractis, ad naues iam pugnans robur suum ostēdit. Adeo res in ultimum est adducta discrimen. Hunc in modum Neptuno illos adhortato, phalāges Græcorū circa duos Aiaces sese cōgerunt, steterūtq; tam strenue, ut eas neq; Mars ipse si interueniat, neq; ipsa Pallas, utraq; bellorum præses, incesceret. Nam qui crant robore ac uirtute præstantes, dium Hectorem cum socijs

cum socijs expectabant, aliquantum ab alijs sciunt, inter se tamē ita coniuncti atq; conglutinati, ut scutum seu to, clypeus clypeo, lancea læcæ, galea galea, uir uiro coheresceret, et propè inniteretur, ipsis etiam minacibus cristis superfulgentes galeas sese contingentibus. Atq; ita instructi, ac pleni fiducia, et ad pugnam bene animati, Troianis duce Hectore ingruentibus sese obijciunt, et tela in eos ualentibus dextris excutiunt. Quemadmodum autem cautes aliqua solutis citato torrente radicibus, à dorso celsi montis cum ingenti fragore per stragem nemorum rapida fertur, subinde subsiliens, sed ad nulla obuia subsistēs, eadē ubi in plana deuenit, quantumlibet incitata, tamen rotandi tenorem seruare non potest, sic citatus ferebatur Hector, occidēs hostes, minansq; ad naues usq; ad mare se esse penetraturū, diuitaxat, antequā in globos hostiles incideret: in quos impactus, nō modo nō stetit, sed etiā cōteritusq; est, tot lanceis tot gladijs ex aduerso petitus atq; concussus. Itaq; relato pede, socios magna uoce in clamauit: Fortes Troiani, magnanimi Lycij, Dardani bellatores, assistite mihi. Nō enim opinor diu me hostes sustinebūt, etsi globis se arctauerint, sed ab hac manu propellentur, si uoce à principe deorū Ioue iussus ego adiutusq; cōtra hos pugno. Hæc locutus animū accendit ardoremq; singulorū. In quibus Deiphobus, quæ sua magnanimitas erat, colligēs se sub clypeū quæ præferbat, agiligradu procedebat. In hūc Meriones, explorato quæ feriret loco, pilū emisit, nec aberrauit, si non aberrare est uano ictu ferire. nā pilū inter taurina tergora hostilis scuti, in ea parte, qua ferrū hastæ suffigitur, crepuit, ulterius aliqui trāsiturū. Nihil tamē minus clypeū à se Deiphobus excussit eo ictu cōteritus, Meriones quoq; retro ad suos cef

fit, bis admodum dolens, quod nec hostem uulnerasset et telum confregisset. Eoq; se ad tentorium suum contulit, alterum allaturus quod ibi reliquerat. Ceteri praelium conscrunt, insurgitq; pertinax clamor. Ibi primus omnium Teucer egregium quandam e Teucris interemit, nomine Imbrum, locupletis Mentoris filium Priamiq; generum. Nam Medesiam Priami filiam notham in matrimonio habebat. Hic ante aduentum Graecorum habitauit Pedasi. Orto deinde bello, Troiam commigravit, ut Troianos inter quos erat precipuus, bello iuuaret, et apud socerum diuersabatur, praequae ab illo habitus, atq; si unus e filiis foret. Hic ubi Teucer ei telum, quod ab aure contorserat, e uulnere reuellisset, cum armorum sonitu defluxit, sicuti ornus quae in longe conspicuo montis cacumine, cum teneris ramis ad terram succisa prosternitur. Ad eum ita constratum Teucer accedebat, arma (erat enim insignia) spoliaturus. Sed cum in se uidisset infestum telum conijci ab Hectore, destitit, illudq; parua corporis declinatione uitauit. Sed magnanimus Amphimachus, beati Actorionis filius, ut recens in aciem aduenerat, excepit. in quem humi cum armorum sonitu collapsum cum iret Hector, ut galeam criperet, ipsum uicissim Ajax Teucris frater telo petiuit, nec tanto robore umbiculu clypei percussit, ut eum loco reiecerit. Eoq; retrocedente, singula cadauera bini Graeci ad suos protraxerunt: Amphimachum Menestheus et Stichius Atheniensium principes, Imbrum ambo Aiaces, singulari eorum uirtute declarantes. Atq; ut duo leones praerepta ab auidis canibus capram tenaci morfu tenentes, suspensam ferunt in spissum nemus, sic hostile cauer uterq; Ajax ad suos asportauerunt. Quod ubi armis excurrunt,

excurrunt, Ajax Oilcus capite truncavit, agro ferens animo Amphimachi necem: conuersusq; in hostes, caput rotavit, quod pedum tenuis Hectoris delatum est. Neptunus quoq; ex Amphimachi nepotis exitu magna sane acerbitate contracta, illinc ad naues iter tendit, ut plus periculi Troianis plusq; calamitatis crearet, excitatis ad praelium alijs Graecis. Allocutusq; Idomeneum, speciem sibi indidit uocemq; Thoantis Andremonis filij, qui princeps Aetolorum in omni Pleurone et in excelsa Calydone tenebat imperium, et ut deus quidam uulgo in honore habebatur. Idomeneus autem quando Neptuno obuius factus est, redibat a tabernaculo amici, quem sura confixa socij uix eripuerant: datoq; medicis mandato, petebat tentorium suum, cupidus adhuc redeundi in pugnam. Huic occurrens Neptunus, ita inquit: Princeps Idomeneum, quod euauerunt munera illa, atq; insultationes nostrorum hominum in Troianos? Cui Idomeneus, O Thoan, inquit, nemo in causa est, quantum equidem intelligo. Non enim inscitia rei militaris, nam omnes pugnam callemus, non ignavia, non formidine, nam nemo ab acie fugit, non segnitie, nam nemo laborem recusat, profligamur ab hostibus, sed sic deorum maximo placet, ut longe a patria, ut in terra hostili, ut inglorij, mortem et quidem teterrimam uniuersi appetamus. Tu tamen Thoan ex tua consuetudine facis, semper enim fuisti pugnax, qui alios ubicumq; cessare cernis, hortaris ad praelium. Perge igitur, nec munus istud cohortandi ceteros intermittas. Tunc excepit iterum Neptunus: Ego uero Idomeneum imprecor ei, qui ualens hoc in statu non pugnat, ut ex hac terra nunquam redeat domum, sed hic canum esca et ludibrium fiat. Tu ocysus sumptis armis una uenias, oportet enim huic rei pariter

Neptunus.

Idomeneus.

Neptunus.

incumbere, si cui usui, et si tantum duo, tamen alicui usui esse possimus. Coaugmentata enim uirtus hominum pollet etiam quātumlibet infirmorum, de quo numero nos non sumus, assueti etiam pugnare cum fortibus. Sub hac Neptunus in aciem abiit. Idomeneus autem ingressus tentorium, sibi arma circumdedit. Tum egressus, gerens maniacula, citato gradu proficiscebatur, fulgore armorū manierem in modum utpote ex cursu uibrantium, simulis fulguris, quod terrificis incensum radijs Iupiter sublimi dextra ab illustri olympo excutit, ostentans mortalibus immortale ostentum. Atq; sic festiuans, non ita multo extra tentorium habuit obuiū Merionem famulum, qui ueniebat ad lancēā sumendā. Ad quem Idomeneus inquit: Meriones mi, quidnā uenis relicto praelio atq; acie? Nūquid et tu uulneratus es? et ita, ut perferre dolorem non possis? an nuncius ad me uenis? seu tua sponte, quod cupias me in acie potius stare quam domi sedere? Cui Meriones, Imò uero, inquit, uenio, sumpturus telum, si quod tibi domi reliquū est. nam quod habui, in ipso ictu super scutum Idomeneus. Deiphobi principis iaculatus infrēgi. Ad quē Idomeneus, Non modo aliquod unum, sed unū et uiginti domi mihi sunt: hoc est, tibi sunt, si tot uolueris. quæ ex aduersa fronte ianue stant, ipsoq; fulgore se indicant, et ea quidem Troiana, quæ ex illis interemptis abstuli, in tentorio uidebis. Neq; enim opinor cui hæc sunt, eminus cum hoste pugnare. Cui Meriones, Et mihi quæq; inquit, cōplura sunt hostium spolia, sed longius quam ut in expedito mihi sint ad sumendū. Nam neq; me degenerem existimo, sed semper in ancipiti acie cum primis stare cōsuesse, nec alicuius sociorū tanquā mihi auxilio futuri recordari, et hoc te Idomeneus, ipsum optime scire. Ad hūc Idomeneus, Scio equidē quāta

uirtute

uirtute sis, ceterū quid ista cōmemorare te attinet? quod si nūc præstātissimi quiq; Græcorū cōtracti, certatim pronauibus pugnemus (uirorū enim uirtus præcipue ex amulatione dignoscitur) iam strenuus ab ignaui, ab imbelli bellator appareat. nanq; ille uix potēs sui est, ut nequeat eodē in uestigio persistere, sed subinde mutat loca, modo huc, modo illuc pergit nutās atq; uacillās, superq; utrūq; pedem subsidens præ metu, miserum in modū corde palpitante, ac detibus cum sonitu tremētibus. Hic autē neq; locum mutat, neq; corpore uacillat: in ipso primo pugnae cōgressu modice timet. cū in sedit loca ad tēdendas infidias, optat quāprimū acri se praelio miscere. hoc in loco tibi, si uel ense feriare uel telo, non tribuetur ignauiæ aut imbecillitati, diuimodo nō feriare in ceruice tergo ue, aut a lia posteriori parte, sed in aduerso pectore, aut in utero, et hoc cū ultero pedē inferis, non cum pedē refers, interq; primos dimicas, nō post primos. Sed hæc hæctenus, ne ueluti pueri fabulantes tēpus teramus, ne ue proteruius aliquis hoc nobis uitio uertat. Tu age introēas domū, telūq; capias. Hæc locuto Idomeneo, Meriones (ut erat certaminis audius) celeriter introijt, telū cepit, iterū redijt, Idomeneumq; secutus atq; assecutus est. Quales autē cū Martem patrē in bellū cūte comitatur duo filij, Craterus, et qui quēlibet strenuū terreat bellatorē Atarbes, cū è Thracia in Ephyros aut in Phlegyas arma sumētes, perq; mediā acie, seu per cornua eūtes, nō utrosq; exaudiūt, sed alteros tantū, ut ijs uictoriā largiatur. tales hi duo principes et animo et specie in bellū se cōferunt. Et Meriones ad Idomeneū prior, Quā in partē, inq; Idomeneū inclināt animus ut pugnemus? in dextrū ne latus, an in sinistrū? Nā nusq; nō credo negociū exhiberi socijs. Cui respōdens Idomeneus,

In medio,

Idomeneus. In medio, inquit, præsto sunt alij propugnatores, & in primis ambo Aiaces Teucerq; cum in stataria pugna bonus, tum in sagittando omnium optimus. Hi Hectorem (quantalibet sua sit famas sitisq; pugnandi) saturabunt, satiabuntq;. Et ut fortis strenuusq; sit, tamen arduum erit talibus uiris deuictis deflagrare naues, nisi in illas Iupiter ipse flagrantem concitat facem. Neq; enim maior Ajax ei similis est, qui mortalis sit, qui pane uescatur, qui ferro possit saxisq; uiolari. Adeo ne ipsi quidem (quo nihil est fortius) Achilli concesserit, duntaxat in stataria pugna. Nam in celeritate pedum nulla cōtentio. Eapropter perge mihi ad leuum cornu, ut uideamus quam primum, si cui demus ipsi gloriam, an si quam nobis. Hæc locuto Idomeneo, Meriones strenue ire ac præire contēdit. Qui cum eò peruenissent quò maturabant, & (ut conspicui ex armis erant) conspecti & cogniti fuissent, in ambos ab omnibus se inuicem cohortantibus, concursum est ad ipsas extimas naues: ubi redintegrato certamine, sic inhorruit acies, utrisque infesto animo, corpore, ferro in mutua perniciem incumbentibus, ut inhorrescit pugna uentorum, cum nacti puluerulentas uias, pro se quisq; pulucream nebulam excitare, & in altum torquere conantur, & ut illa nebula in aduersum ueniens oculos premit: sic tunc continens fulgorem galearum, loricarum, scutorum proxime politorū premebat, nec oculos tantum, sed etiam mentem: ut supra modum fuerit futurus impaudus, qui hanc speciem alacrior quam timidor inspectasset. Huius autem tantæ inter hos heroes cladis autores erant duo dij partium studiosi: hic quidem uolebat Græcos uictos, & Troianisq; uexatos, non tamen extinctos, & Hectore Troianosq; eatenus esse uictores, quatenus Thetidatq;

atq; eius filio, quibus hoc dabat, satis fecisset: ille ediuerso Græcis uim utresq; subministrabat dolens uicem eorum, quomodo ita & Troianis domarentur, & ob id summo pere fratri infensus. Nam idem deus, eadem dea, idem locus ambobus est parens: sed hic & maior natu, & plurimum rerum gnarus. Ideoq; ille non propalam, sed clanculum è mari prodijt, furtim intrauit acies, occulte sub humana specie ad resistendum assidue Græcos erigebat. Quo magis contentio crescebat, atrox prælium confertur. Et cum utriq; confertim perrumpere alteros nituntur, utrinq; multi occumbunt. Ibi Idomeneus etsi a tate senecana, tamen in hostem exhortatus socios irruit, in fugamq; uertit: occiso Othryoneo, qui nuper è patria Cabeso uenerat ad comparandam sibi singularem gloriam, sed perinde difficilem. Quippe spopoderat Priamo, se hostes ab ora Troiana effugaturum, nisi recederent. Pactus tamen pro hoc merito Cassandram uxorem, etiam indotatam. Nam erat filiarum Priami pulcherrima, quæ res eum animosum faciebat ad bellum. Huic Idomeneus sublimiter incedenti, rimatus locum, uibrata lancea medium uentrem, non sustinente ictum thorace, confixit, inq; terram collapso (collapsus est autem cum ingenti sonitu) gloriabundus insultauit: Othryonee, equidem tibi primas inter omnes mortales tribuo gloriæ partes, si modo exoluas quicquid Priamo promissisti, pro quo inuicem tibi filiâ ille uxore despondit. Quid nos? profecto eadem tibi & promittimus et exoluemus, ut pulcherrimâ filiarû Agamænonis, ex Argo accersitam, tradamus uxorem: dum tamen Ilium hoc tam insigne oppidum nobiscum euertras. Quocirca sequere me, ut apud naues de re uxorâ ac spoliis transigamus. Neque enim indignus sum, quo aru-
ffice hæ

Idomeneus.

spice hæ nuptiæ fi. ant. Cum sic locutus eum pede per aciem traheret, ecce Asius in ultione defuncti aduenit, stans ante equos, quos sedulo auriga post dominum pedestrem ducebat, penè ipsius humeros ac terga affiantes. Et sic magna auuiditate Idomeneum ferire conanti, Idomeneus ipse ita guttur subter mentum coniecta hasta percussit, ut illa per ceruicem emineret. Quo uulnere Asius non aliter quam quercus, aut acer, aut ilex aliqua sublimis, à fabricis in usum succisa naualem, humi collapsus est, confusumq; murmur pariter & sanguinem fundens ante equos, quætus erat, in cruento puluere uolutabatur. Hoc cum uidisset auriga, stetit inops mentis, & quasi ipsi sibi excidit, non ausus ab hostibus in fugam auertere equos. Cui Antilochus inter hanc hesitationem telo medium uentrem, quem locum desinauerat, thorace non sustinente cõfixit. Eoq; de curuli sella prolapsus, humiq; singultiente anima equos abduxit. Deiphobus autem casu tristatus Asij, propius accedens Idomeneum iaculo petit. Sed ille telum ex aduerso speculatus, subter orbem clypei se cõtraxit, ut aut deuittaret illud, aut clypeo exciperet. Siquidem is clypeus duobus canonibus erat compactus, lamina ferrea taurinis tergoribus obducta. Verum Deiphobus, etsi spe, non tamen ictu frustratus est. Cuius iaculum Idomenei clypeum superuolans, ac cum sonitu radens, in iecnore principis Hypsenoris Hippaso geniti demersum est, hominẽq; cõfessum genibus submitti cõegit. Hic uasta Deiphobus, ac procaci uoce iactabundus exclamat: Non iacet inuindicatus Asius, non caret apud inferos ad quos tendit, mortis solatio. Nam profecto gauisurum scio, quod ego sibi parerem. Sic insolenter locutus Deiphobus, cum aliis Græcos dolore affecit, tum maxime Antilochum, qui iacentis socium

erat.

erat. Sed ne iacentis quidẽ curã abiecit, accurrensq; amicum scuto protexit, donec subeuntes duo sociorum Mecesteus Echijs filius & dius Alastor, uterq; uir insignis, eriperunt, ac grauius lancitantes ad tentoria reportarunt, Idomeneus uero nõdum uel Reip. satisfactum putans, uel animo suo satisfactum habens, sine intermissione pergebat, ut tetram mortem aut hosti offerret, aut ab hoste acciperet. Stabat autem à Troianis Alcahouis clari Aesyetæ filius. Cui, quod ex omni Troia esset uirtute præcipuus, Anchises Hippodami in matrimonium dederat, filiam primigeniam, quæ parentibus quidem cordi erat, ut filia, sed ex hoc magis, quod formositate, quod ingenio, quod optibus domesticis æquales cæteras antecelleret. Hunc Neptunus Idomeneo iniuriæ obnoxium præbuit, hallucinatis eius oculis, torpescens cruribus, ut neq; fugam capessere, neq; gressum moliri posset, sed tanquam cippus aut proceca arbor perstaret immobilis. Atq; sic stanti lorica, quæ eousq; domino saluti fuerat, læcea perfrægit, redditoq; stridulo sonitu tum ipsius ictus, tum perfractæ lorice, cuspis in corde insedit, & post ruinam ab ipso corde micante quatiebatur: sed breui post extinctum pulsu quati desijt. Tum Idomeneus uasta & ipse ac procaci uoce iactabundus exclamat: Deiphobe, num tibi uidetur esse par, tres Idomeneus, hostes interemisse, quod ego feci: atq; unum, quod tu fecisti: demonie, quoniam ita insolenter gloriabare, consiste mecum, fac copiam pugnandi, ut discas qualis ego bellator sim, oriundus ab Ioue, à quo ortus est auus meus Minos, pater Deucalionis, qui me genuit principem Cretensum populorum, & huc aduectum nauibus in tuam patriamq; perniciem, atq; aliorum Troianorum. Hæc locuto Idomeneo, Deiphobus incertus animi cogitabat, utrum

illinc

illinc digressus, alium aliquē ex præstantissimis socijs accerseret, an uel solus belli fortunam experiretur. Deliberanti conducibilis uisum est conuenire Aeneam. Eum reperit stantē post acie, ac postremum, utpote Priamo semper iratum, quod tam exiniū inter ceteros uirum parum pro dignitate, aut nullo honore prosequeretur. Ad hunc accedens Deiphobus, inquit: Aenea princeps, nūc si quid te cura tuorū tangit, ueni opem laturus Alcathoo, cui te decet opem ferre, quod et sororis maritus est, et te domi uestræ paruulum educauit. Eum tibi Idomeneus uita armisq; spoliavit. His uerbis Aeneas toto animo confusus, tamen ad bellandum excitatus, in Idomeneum fertur. Ille uero non ueluti adolescentulus territus est, sed se mandauit, sed perstitit more suis agrestis, quæ in desertis montibus percepto frequentioris hominum agminis aduentu perstat, surrectis fetis, freudentibus sanis, ardentibus oculis, præstanti animo ad uiros canesq; arcendos. Atque ita expectans aduenientem Aeneam Idomeneus, aliquot fortium suorum, quos impræsentiarum uidit, Ascalaphum, Merionem, Antilochum, Aphaereum, Deiphylum uocans, præsto sibi esse his uerbis adhortatus est: Venite amici defensuri me ab Aenea aduersus me ueniente. cum quo uiro tam celeri pedibus, tam ualido in prælijs, hominumq; interfectore, solus congregi sum mope uereor, eò quidē magis, quod in ipso bone ætatis flore positus est cum uires præcipue uigent. Quod si æqualis illi fore, quo animo sum, protinus aut ille de me, aut ego de se eximā uictoriā reportarem. Sic locuto Idomeneo, cuncti uno animo reductis ab humero clypeis astiterūt. Ediuerso Aeneas et ipse socios, quos inspexit conuocauit, Deiphobū, Paridem, Agenorem. Post hos (nā hi principes

principes erant) alij populariter sunt secuti, ueluti oues quæ saginata è pascuis Tityrum sequuntur. Et ut eorum pastoris tunc exhilarescit animus, ita nunc Aeneas intuentis ad se agmina confluere Troianorum. Ergo ubi circa corpus Alcathoi cōcursum est, lanceæ quæ utrinque certo ictu torquebantur, horrendum in modum super arma crepitabant. Sed præter ceteros uideres duos emine-re ipsi Marti æquiparandos, Aeneam Idomeneumq; in-festis hastis se mutuo petentes. Aeneas tamen prior hastam in Idomeneum contorsit: quæ, cum hic eam ex aduerso uenientem deuittasset, casso ictu perlata est: humiq; defixa impetu suo pte contremuit. Sed non incassum Idome-nei hasta in Oenomaum perlata est, quæ nacta conuexum thoracis atque perrupens, intestina ipsa lacerauit. Quam iterum ex Oenomaio in cubitum humi collapsa atque extincto eduxit, inhibitus etiam detrahere arma, quod hostium nullibus obruebatur, et ita obruebatur, ut adierit periculum uitæ. Nam non genua ad irruendum toties in hostes suppetebāt ad se strenua celeritate illinc eximendū, non se iam tueri stando facultas erat. Qui cum aliquādus discrimen à se capitis propulisset, sensimq; referret pedem, Deiphobus (ut erat illi semper insensus) in eum lanceam torfit: sed ictu deceptus est, licet nō frustratus. Nam pro Idomeneo humerum traiecit Ascalaphi. Illo in latum humi defluente, circa corpus eius acceditur pugna. Necdum pater Mars Ascalaphum filium rescierat cecidisse in prælio. Nam in arduo olympo subter aureas nubes sedebat cum alijs dijs, ab Ioue uetitus prælio intercedere. Huius autē sic in medio positi iubatam cassidem cum rapuisset Deiphobus, eius brachiū Meriones Marti similis insiliens telo confixit, pariter et prædam manu discussit:

reddēteq; casside humi percussa raucum sonum, iterum in hostem Meriones inuolauit, telum è prono brachio extraxit, & ad suos se recepit. Illum Polytes germanum medium complexus, exportauit è pralio usq; ad equos, qui post aciem tumultumq; bellorum stabulabantur custode auriga. Ibi in rhedam optime ornatam positum ad urbem remisit, grauius lamētantem ex crudi iactatione uulneris, cuius proflumen per manum decurrebat. Interea ceteri pugnabant renouata uehementi uociferatione. Illic Aeneas Aphareum Caletoris filium sibi aduersum in iugulo ferit, quo ictu Aphareus submisso sinistrorsum capite, galea scutoque se contingentibus, morte solutus est. Antilochus autem obseruans Thoonem, dum tergum uerteret, oblataque occasione inuadens, tergum ipsum ferit, ita grauius, ut continens uena, qua illac ad ceruicē currit, omnis amputaretur. eo ictu Thoon in posteriora recidit, ambas manus charis familiaribus extēdens. Antilochus uero accurrens, arma detrahebat, oculis tamē lustrās ne ipse striretur. Sed eū Troiani hinc atq; hinc circumfistētes, cum crebris ictibus scutum pulsarēt, nihil tamen perstringere poterant. Aderat enim ei Neptunus, qui Nestoris filiū inter tot nūssilia tutaretur, alioqui non euasurum, ita nunquam pugnare intermitterebat, nunquam quietam lanceam tenens, sed assidue quatiens, & ad hostē arma circumferens, ac se subinde circumagens, rimansq; semper, quemnam opportune aut eminus iaculo peteret, aut cominus inuaderet. Quod faciēs, non latuit Adamantē Asij filiū, qui in cum progressus cominus umbonē percussit, sed inuidēte ictum uitāq; Neptuno, spiculū refractū est, cusside tanquā ignito clauo intra scutū remanēte, reliqua parte humi cadēte.

Quem

Quē relato gradu ccedētem, ut subduceret se ictibus. Meriones insecutus, inter umbilicum ac genitalia, ubi uiris acerbissimus doloris est sensus, lanceam defixit. Ad quē ictum Adamas non secus resiliēbat ac reluctabatur, quā taurus cum arctis uinculis à bubulcis inuitus adducitur. Nec diu, ut in tanto dolore, reluctatus est: sed obortis ad lumina tenebris, breui expirauit. Vbi Meriones accedēs, telum de inguine eduxit. Helenus uero Thraicij gladio, ut sunt Thraicij grādes, galeam Deipyro secundum tempus percussit, fregit, excussit: quā dum quidam pugnantium Achaeorum ad pedes suos reuolutam colligit, Deipyrum aeterna nox texit. Eius mortē grauius frēs Menelaus, minaci uultu, uoce, lancea, quā librarat, in Helenum tēdit, & ipsum uicissim intēto arcu ultro ueniētem. Atq; ita pariter ambo telum in alterum excusserunt. Et sagitta quidē percusso thorace, ubi cōnexus est, haud aliter resiliit, proculq; reuolauit, quā scapi fabarū, lupinorum uē, cum uctilatoris pala, tum ualido flatu ictati, longius uolant. Menelai uero lancea in manu, quae deorū arcū tenebat, et per ipsam manū in ipso arcu defixa est. Helenus ut mortē uitaret, concessit ad socios, suspēsā manū gerēs, & affixā una lanceā trahēs. Cui cum magnanimus Agenor & lanceā reuellit & manum funda lancea, quā suus famulus habebat, colligauit, Pisander funesto fato ductus, recta in te Menelaē, imō in mortē pergit. Nam abs te erat occidēdus. Hi in mutuum cunctes occursum, postquā proximi fuerūt, hastas cōiiciūt. Sed sua Menelai sine ictu praeteriecta hominē est, sua Pisandri, in huius scuto defixa, nō trās fixa, summo tenuis ligno se fregit. Verum ille ob hunc ictū letatus, uictorē se esse interpretabatur. Idē cum Menelaum stricto infiliē-

r 2 tem

tem mucrone confpexit, & ipse quam subter scutum habebat bipennem, fideli chalybe, ac oleagino manubrio proceroque corripuit, & inuadentem inuasit, atque equinas iugas apud ipsum conum galeae percussit. Ipse uero ab illo percussus est, ubi frontis extremitas cum nasi summitate committitur. Quo ictu ossa crepuerunt, cruciati oculi ante pedes deciderunt, ac succidentibus tibijs, ad terram ipse defluxit. Menelaus autem adiens incusso pectore de arma detraxit, atque conuicia Troianis gloriabundus faciebat, inquit, Facecite sic, facecite a castris Troiani insolentes, tumultuosique ultores. Parum habetis tanta clade, tamque inciuili probe me semel afficisse, asportata cum multis opibus uxore, quam uirginem duxeram, apud quam hospitaliter accepti diuersabimini, ne iterum afficiatis nequissimi canes infandum ignem nauibus inferetes, & ad intereptionem nostram immani furore properantes, non ueriti grauem iram Iouis hospitalis, qui profecto uestram urbem obiter aliquando euertet. Iupiter pater (nam te sapientia aut cunctis hominibus dijsque praestare) numine tuo fiunt haec omnia, ut Troiani sicut rebus alijs, ita bello praelioque satientur. Satiantur enim quotidie somno, uenere, caetu, chorea, quibus rebus tam lepidis iucundisque Troiana pubes magis gestit excellere, quam bellicis. ideoque in bellis inepti existunt. Quare nobis etsi ardentibus ad pugnam, tamen inuitis a pugna concedendum est. Haec locutus, cruciata, quae detraxerat hosti arma, in manus socijs dedit, ac rursus in pugnam redijt, primisque se pugnantibus immiscuit. Ibi in eum insiliens Harpe- lion Pilemenei regis filius, cum quo ad bellum Troianum uenerat, nequaquam in patriam reuersurus, medium scutum lancea cominus percussit, sed non traiecit. Qui cum retrogradus

trogradus se reciperet ad suos, circumferens oculos, ne quis eum uulneraret, non deuinauit mortem, quam uitabat. Nam in abeuntem Meriones sagittam immisit, quae defixa in coxa dextera subter ossa, in pubem euasit. Ille eodem loco subsidens, ac deinde prostratus, tanquam lumbricus, largo profluuio sanguinis inter fidelium sociorum manus animam agebat. Erant autem socij Paphlagonum, qui sedula cura circumstabant iuuenem. Et cum iam animam egisset, luctu graues incurrunt, tollunt, unaque cum misero patre uim profundente lachrymarum ad urbem reportant. Eius nece admodum contristatus Paris (apud ipsum enim ille cum permultis Paphlagonibus hospitabatur) Euchenorem tragula inter aurem malamque cofixit pariter & extinxit. Erat autem hic & facultatibus & uiribus & indole animi inter paucos, nec suae mortis ignarus: siquidem ei senior pater Polyidus homo egregius atque idem uates, frequenter apud Corinthum ubi habitabat, praedixerat, ipsius exitum fore, aut domi ex atroci morbo, aut militia ex ferro Troiano apud naues, cum Graecorum caede plurimorum. Filius uero tum atrocitate morbi reformidans, tum ignauiam dedecus, si committeret, ut a ceteris pro ignauiam haberetur, militare maluit, * certam mortem certa morte commutans. Atque hunc in modum ad sinistrum cornu dimicabatur, aestuantibus ac penes ardentibus sole armis, labore corporibus. Iam Troiani profligabantur, iam Graecis in manus uictoria erat, ut quibus Neptunus animam auxiliumque praeberet, cum Hector huius rei nescius adhuc ibi erat, quod primum post irruptionem in castra suis caesisque ordinibus hostium euaserat, ubi subductae naues erant Protefilai et Atacis, cincte muro, sicubi fragili humilique, ibi fragilissimo atque humilimo: sed

limo: sed nõ fragiliori, quàm pro uirtute illic tendentiũ. Tendebant enim ad id castrorũ latus maxime fortes pugnaesq; uiri cum optimis equis Bœotij, Iones, Locri, Phthij. Hi quacunq; ope aſilietẽm Heçtorẽ flammæ ſimilẽ à ſe conantes arcere non poterant. Quorum primũ erant Athenienſes duce Meneftheo Petei filio, comitãtib; Phida, Stichio & Biante. Poſt hos alij, Epiorum quidẽ duciãbus Mege Phylei filio, Amphione ac Dracio: Phthiorũ uero Podarce atq; Medonte, qui Aiacei Oilei frater extra matrimonium natus erat, à natali ſolo ſemper extorris, atq; in Phylace domicilium habens, ex quo germanũ Eriopidis nouerçæ Iphycleũ Phylace genitiũ interemit, tunc enim in Philacem conceſſit. Hi itaq; præ cæteris Phthijs cum Bœotijs naues ab Heçtore tuebantur. Ipſe uero Aiax Oileus à Telamonio nunquã diſcedebat, ne tẽporis quidem momento. Atque ut duo boues per noualia graue aratrũ trahentes alteq; ducẽtes, ſulcũ cõcordi animo ac ſolo iugo dirempti, campum ipſum emetiuntur ac remetiuntur, capitibus pronis membrisq; ſudore manãtib; ſic ambo Aiaces in labore belli maxime erant corpore animoq; coniuncti. Verum Telamonio multi & egregij ſocij præſto erant, qui ei deſiſſis cruribus, exanclato ſudoribus corpore, ſcutum detraherent. Oileo autem Locri ſui non aderãt. Quippe diſſidebant in ſtataria pugna uerſari, quod caſſidibus ferreis quibus ſolent equina iuba ſuffigi, quod habilibus pennis, quod ualidis lanceis carerent. ſolo arcu ac funda utentes. Quibus armis freti, ad bellum Troianum uenerãt, quibusq; mox hoſtiles legiones perruperũt. Nam cæteri iuſtus armis muniti pro frõte pugnã cũ Heçtore Troianisq; cõſerebant. Hi autẽ ſucceturiati ac latẽtes, à tergo creberrimas ſagittas emittẽbant,

tebant, ita hoſtẽ obruentes, ut cõfeſſionẽ timoris expremẽret: expreſſuri etiam cõfeſſionẽ fugæ à caſtris aduerbem, niſi Polydamas adieſ Heçtore ſic fuiſſet allocutus: Heçtor, indocilis es proſus alienis præceptis obtẽperare, nõlẽs ea re cæteros anteire conſilio, quia hoc à deo accepifti, ut bello cæteros anteires. Neq; uero ſas eſt, ut unus uniuerſa pariter frat. Alij enim deus tribuit bellicam laudẽ, alij ſanam mẽtem ſolerſq; pectus: cuius qui compos eſt, & priuatim multis emolumẽto, & publice totis ciuitatibus ſaluti fuit. Id quod ipſe maxime agnoſcus. Quapropter tibi, ut optimũ mihi factu uidetur, dicã: Corona hoſtilis iam te cinxit, & undiq; tela ingruũt. Nã ſocij poſteaquã murum trãſgreſſi ſunt, partim ſub armis ſemoti ocũ tenẽt, partim præliãtur. Et hi palatim circa naues, atq; utiq; pauci cum multis. Quo circa digredere hinc, ac uocatos undiq; ſocios huc congrega, ut ex hoc loco cõſultemus in mediũ, utrũ præſtet, an iterũ inuadere naues, ſi deo liberit hanc nobis tribuere uictoriã, an ſine noxa hinc recedere, ne forte (quod magnopere metuo) heſternam cladẽ, quam acceperũt, cum foenore nobis hodie reddant, cum non procul abſit uir ille ſingularis, quẽ non diutius ſuſpicor à pugna ceſſaturũ. Hæc locuto Polydamante, eiusq; oratione probata, Heçtor ut erat armatus è Heçtor. curru deſiliit, & ad hunc inquit: Polydama, tui officij ſit præſtatiſſimos quoſq; noſtorũ hic continere, dũ illuc eo, ſocijsq; pugnantibus occurro, celeriter huc reuerſurus, ubi illis quæ opus factũ ſunt, impraueo. Hæc locutus, niuaali monti ſimilis abiit, inclamansq; omnem Troianam ſocialemq; manum, curſu & quaſi uolatu obibat. Illi audito eo receptui uocãti cuncti ad Polydamantẽ ſe contulerunt, Deſiderabãtur autẽ ex principibus Deiphobus, Heçtor.

lenus, Afius, Adamas, quos Hector inter primos pugnatore
res atq; ubiq; uesugans, nec fossites, nec mortuos inuesti
gans, quod alteri in urbe saucij, alteri in tentorijs Græco
rum occisi iacebant. Mox reperit Alexandrum ad fini
strum cornu flebilis pugne adhortantē alios ad certamen.

Hector. In hunc Hector, cū propius accessisset, fixis cōuicijs in
uehens, inquit: Dispari, non Alexander, corpore formosiss
simo, animo deformatissimo, et ob mulieres perditio, ubi
nam sunt fratres nostri, princeps Deiphobus, ac princeps
Helenus: ubi princeps Afius: ubi princeps Adamas: ubi
princeps Othryoneus: nūc plane expugnata est urbs, nūc
arx Iliū euersa est, nunc reliqui nihil superest, quo minus
ultimum nobis adsit exitium. Cui respondens speciosissima

Paris. Helena pulcherrimus maritus, Quoniā, inquit, Hector te
iuuat culpa uacantem inculpate, alio tempore obiurgato
me detrectantem bellum, si quando detrectauero. Neq; e
nim me sine uirtutis indole prorsus genuit mater. Nam
ex quo tibi ad naues initum est praelium, ego cum hosti
bus sine intermissione pugnaui. Quos autem enumerasti
socios, interempti sunt præter ambos fratres, quorum
uterq; in urbem redijt, uterq; uulneratus, uterq; hasta,
uterq; in manu, uterq; Iouis munere ab exitio ereptus.
Tu uero præito, quod tua uoluntas fert, quo ue iuuat, nos
te comitabimur. Nemo quidem (ausim dicere) est in quo
specimen strenuitatis non desideres, sed tamen pro modo
uirii. Nā magis quam pro uiribus in bello efficere, quan
tumlibet annitaris, natura non recipit. Hæc locuto Ale
xandro, accepit excusationem Hector, amboq; ire cōtenu
dunt, ubi præcipue coalescebat pugna, et atrox praelium
in crudefcebat, circa Cebrionem, Polydamantem, Phala
cem, Orthæū, Polyphocetē, Palmyn, et duos fratres, Hip
potionis

ptionis filios, Ascanium et Moryn. Qui pridie ex opi
ma Ascania uenerant, et eodem die (sic Iupiter coëgit)
in bellum descēderant. Ibant autem Troiani ad pugnam
similes insanae procellæ, quæ à Ioue patre cum uasto to
nitruo conflata partim in terram ruit, partim mari infun
ditur, imbribus ipsis horridū quiddam late crepitantibus.
Et ut eadem spumosas sonorasq; undas altius atq; altius,
alias atque alias ciet: sic instructæ Troianorum cateruæ
ac ferro fulgentes, suum quæque ducem aliæ atque aliæ
subinde sequebantur, sed sub duce omnium Hectore. Is si
milis Marti orbiculatum præferēs clypeum, etiam pedes
tegentem, multis tergoribus structum, ac multo chalybe
uestitū, sub trementibus lucidæ galæe iubis phalanges in
terimebat, si forte hostes timore percussi loco cederēt. Ve
rum ne sic quidem pectoribus eorum timorē incutere po
terat. Hunc è diuerso Ajax ante omnes pleno gradu am
bulans, his uerbis prouocabat: Dæmonie accede propius,
qui ita terrorem præbes Argiuis. Non enim ob imperitiā
rei militaris, sed ob triste flagellū Iouis nos domiti sumus.
Omnino tibi in optatis est excidere hæc naues. Sunt item
et nobis manus ad uim propulsandam, nec ad propulsan
dam modo, uerum etiam ad inferendam: ut non tu naues
nostras, sed nos tuam urbem expugnemus, euertamusq;.
Tibi quoque ipsi affirmo, non procul abesse, cum fugiens
urbem uersus Ioui patri cæterisq; dijs uota facies, ut equi
te per campestrē puluerē uehentes, sint accipitribus ue
lociores. Sic locuto Aiace, ecce præpes aquila dextero o
mine præterlapsa est. Ad cuius aspectum Græci tanquam
ad felix augurium bonam spem capientes, succlamaue
runt. Et Hector ad Aiace respondens, inquit: Ajax bla
tator, quam procul à uero locutus es. Vtinam sic ego
r s semper

Ajax.

Hector.

semper Iouis optimi maximi essem filius, ab ipsa quoque regina Iunone genitus, pari que honore colerer, atque colitur Apollo et Pallas, ut haec erit atra dies omnibus Graecis, cum quibus et tu pasces apud istas naues tuo corpore atque abdomine canes ac uolucres, iacens humi meo te lo confessus, si tamen meum telum expectare sustinebis. Haec factus praecessit, si principio una sublato horrido clamore sequentibus, quem alij a tergo ordines exceperunt. Graeci uicissim et ipsi reddita uociferatione, duces Troianorum strenue expectabant. quorum hinc atque hinc promiscuum clamor aethera Iouisque lampadas penetrabat.

ILIADOS HO-

MERICAE LI-

BER XIII.

Nestor.



ESTOREM autem clamor etsi perpotantem non latuit. Itaque ad compotorem inquit, Machaon, equidem uisum quomodo se res habeat, quid ue sibi uelut haec iuuenum ad naues uociferatio. Tu uero sedens unum hoc perge potare, dum nostra Hecamedae aquam calefcerit, qua te cruore oblitum abluat. Ego autem conscenso superiore loco, actum tamen quid rei sit explorauero. Post haec uerba iacentem Thrasymedis filij clypeum multis terebratum ictibus sumit (nam suum ob hanc ipsam causam ille habebat) sumit item lanceam, et hanc et illum in prima sua parte ferro lucentem. Is ubi extra tabernaculum stetit, protinus rem indignam agnouit, murum dirutum, Graecos satagentes, Troianos frociter instantes. Atque ut amplius agum pelagus, cum aduen-

tantium

tantium uentorum conscium purpurefcit, et aliquandiu fluctibus non dum gementibus nutat, nec ultro citroque euoluit undas, donec aliquis flatus ab Ioue dimissus certam in partem dirigat cursum: sic animus Nestoris aestu curarum hisariam fluctuabat, utrum ad pugnantem, an ad Agamemnonem iret, sed ad Agamemnonem uisum est satius, illis interea qui in acie erant mutuo se interimentibus, tum eminus missilibus, tum cominus gladijs alijsque telis, quod ex sono ipso armorum percussorum atque fractorum dabatur intelligi. Nestorem cum iret, reges qui uulnerati erant, Agamemnon, Diomedes, Ulysses e tentorijs progressi, obuium habuerunt. Stabant autem seorsum a loco certaminis pleraque naues, parum a crepidine maris subductae, ut quae primae subductae fuerant, caeterae gradatim interius, ultimas murus cingebat. Nam etsi spatiosum sane erat littus, tamen comode cunctas naues, nisi angustius populi tederent, continere non poterat. Ita primae quaeque naues, ut laxius habitaretur, super basibus posita, omnem littoris oram occupauerunt. Ut hinc ergo spectarent pugnam, tres simul reges processerunt, singulis hastilibus innitentes. Vehementer enim omnes clamor ille confuderat, sed adhuc uehementius confudit Nestoris aduentus, quem appellans, ultro Agamemnon, Quid ita, inquit, o Nestor Neleidae, magna Graecorum gloria, omisso tam ancipiti bello, huc te confers? Vereor ne quod Hector aliquando pro concione Teucrorum minatus est, se non prius in urbem reuersurum, quam et naues cremasset, et nos interenisset, id re perficiat. Nam ut locutus est, sic omnia fieri uidemus. O meam miseram conditionem. Caeteri Graeci et ipsi irari mihi sicuri Achilles, in inuidiam meam pugnare pro nauibus nolunt. Cui respondens sapiens Nestor, Haud dubie, inquit, ita se res habet, et id Iouis ipsius consilio

Agamemnon.

Nestor.

Agamemnon.

consilio, qui huius periculi autor est. Murus quidē, quem ad tutelam nostri nauiumq; extruxeramus, cui cōfidebamus, qui uidebatur dirui non posse, dirutus est. Nostri ad naues sustinent praelium atrox, pertinax, et ubi nescias, quantumlibet contēpleris, utrā in partem potius ab urgentibus hostibus prematur, ac trucidetur: ita intermixti cum illis sunt, et eorū uociferatio fertur in cælum. Nos uero dispiciamus, quid hoc in casu statuēdū putemus, quod rei conducatur. nam ut bellū ingrediamini, uobis ego nō susserim. Saucius enim nequaquam interest ingredi bellū. Agamemnon autē adhuc respondēs, inquit: Nestor, quoniam murus cum fossa, ubi tantū laboris exhausimus, sperantes illum tutelae et nostri et nauium fore, nec posse dirui, nūc nihil tutatur, et dirutus est, ad nauesq; certatur, nimirum nutu Iouis hoc fit, et sibi est cordi, et ita sibi est cordi: ut enim aliis (quod scio) propēsus erat in nostrū fauorem, sic nunc cum cæteris dijs hostibus fauet, eneruato nobis et animi et corporis robore. Quare agite acquiescatis omnes sententiæ quam dixerō: Quæcunq; naues ad crepidinē maris sunt, eas omnes deducamus in aquā, deiectionq; ancoris, erimus in salo usq; ad uesperā, tum cæteras, si hostes à bello abscesserint, deducemus. neq; enim perniciem fuga uizare, crimini dandū est, nocte præsertim. Et meliore loco est qui fugiendo euadit malū, quam qui nolendo fugere, malo ipso intercipitur. Ad hunc torue intuens

Vlysses.

Vlysses, inquit: Atrida, quisnam tibi ex ore sermo excidit? Scelerate, dignior qui alteri ex abiectis hominibus exercitui imperares quam nobis, quibus ab Ioue attributum est, iam inde ab incunte etate grauissima administrare bella, ut mutuo essemus auxilio. Ita ne sustines animo ab Troianæ urbis obsidione discedere, cuius potius

de

de causa tot ærumnas toleramus? Sile igitur, et eò magis, ne quis auditam istam inter alios orationem uulget, uti aliquis principū, qui libere omnia diuulgare audeat, neu illi à tot militibus pareatur, in quot imperium obtinentes. Præterea, o stultitiam singularem, qua te præcipue notare debeo, qui iubes stante adhuc acie deduci naues, ut quæ optanda hostibus sunt agamus, hostibus iam propè uictoribus. Non enim nostri qui pugnam sustinent, sustinebunt, cum hoc uidebūt, et ut ab acie ad fugam nauesq; respicient. Atq; ita tuo consilio principes Grecorū Græciq; omnino fractis animis dilabētur, et nos ipsos in prærupto fati positos præcipitabimus. Ad quem respondens Agamemnon, O Vlysses, inquit, quàm austera me oratione exulcerasti? E quidem non inuitos ego illos ad deducendas naues impellebam, sed existat aliquis, qui meliorem meam sententiam dicat, seu grandior seu minor natu, cum mea bona gratia dicturus. Tunc Diomedes excepit: Propè adest uir iste nobis nō diu querendus, si malitis in meam ire sententiam. Nam is uir ego sum, minimus quidē natu, sed ex patre (unde sicut quibus gloriari possum) egregio genitus, Tydeo illo, qui ad Thebas occubuit. E tenim Proetus treis sustulit liberos, Agrium, Melantem, et Oeneum auum meum, minimū natu, sed uirtutis indole maximum. Hic ut alij duo, apud Pleuronē Calydonemq; habitauit, manens semper in patria. Eius filius peregrinatus à laribus (ita Iupiter cæteri q; uoluerē dij) subsedit Argi, ducta in matrimonium filia Adraști, ubi domum sane locupletem his rebus quæ ad uitam pertinet, habuit: itemq; compluria latifundia, partim nuda ad serendū, partim uestita arbus in ordinē quincūcemq; digestis. Fuerūt quoq; ei non parum multi pecorū greges, et præter hoc, ut uniuersos

Agamemnon.

Diomedes.

uersos Græcos rei bellicæ uirtute præstaret. Hæc ut uera sunt, ita mihi cōmemoranda, & audienda uobis fuerūt, ne uos existimantes humilibus me ortū esse natalibus, ne degenerasse credētes, cōtemneretis sententiā meam, quæcūq; dixissē. Quid ergo dico? Eamus in prælium, etsi sauci, tamen necessitate uolente eamus, dūmodo simus extra telii iactū, ne uulnus uulnerato addatur. Atq; illic placantes eos, qui hæcenus indulgentes iracūdiæ suæ, à pugna cessant absuntq;, adhortemur redire ad socios & dimicare. Hæc Diomedes. Cuius sententiā libet̄ audita ac probata, in prælium pergūt, Agamemnone præcedente. Ad quem

Neptunus. Neptunus non segnis pro Græcis excubator, sub sentii specie accessit, prehensaq; eius dextra, inquit: Atrides, nunc gaudet, nunc letatur apud se Achilles ex spectaculo cæcis fugæq; Græcorum, seuus, crudelis, demens, & profus amens. Sed ille quidem cum sua sibi amentia pereat, eius deus infestus sit. Tibi uero nō ita multum dii in sensi sunt. Nam ipsi principes ducesq; hostium, quod & tu uidebis, à nauibus tentorijsq; fugient, atq; inter puluerem palati, per campos repetent urbem. Post hæc uerba Neptunus cursum per castrensem planitiem inijt, tam uastum exclamans, quantū nouem decem ue millia hominū conferentiū prælium exclamarēt, per quod uim cunctorū animis iniecit, non modo bellandi, sed etiam debellādi. Iuno autem è summo olympi fastigio ubi stabat, cōtinuo cognouit fratrem, eundemq; leuirū sub aliena imagine uersari in acie. Sed ut hinc letabatur, ita illinc fōdiebatur animo, quod uidebat fratrem eundemq; uirum in Ideo uertice sedētem. Itaq; aliquādiu secum meditata, quonā pacto mentem Iouis falleret, hæc uisa est ratio præstare: ubi se compserit, adire maritū in montem Idaeum, si forte captus ille forma uenisset

uenustate cū uxore coæt, & inter amplexus oculis animoq; mariti soporem irriget altumq; mollemq;. Igitur ad cubiculum pergit, quod ei filius Mulciber struxerat, ereis postibus, fulgētibusq; foribus, quæ ita arcana clauis obscurabantur, referabanturq;, ut eam nemo deorū alius cogere ad officium suum posset. Hæc fores ubi reclusit, introijt, clusit. Ante omnia ambrosium corpus amœnaq; membra omnibus purgamētis liberat, deinde oleo pingui, ambrosio odorato, quod unguentum tethyomenon uocant, & erat iam antè confectum, obliniit. Cuius tethyomeni tractati tanta fragrantia extitit, ut de domo ipsa Iouis in terram usq; atq; in cœlum protinus continens odoris aura ferretur. Hæc eo non cætera membra tantū, id est, corpus, sed etiam crines obliniit decoros, fulgidos, & quales esse numinis, ac quanti numinis esse conuenit. Eos postquam manibus pexiit, ac circum caput cōcinnauit, ambrosiam pallam amiciuit, quam Pallas intentiore studio multa cum imaginum uarietate texuerat, substringente ea supra pedis aurea fibula. Tum se præcingit balteo centū pendulis bullis distincto. Dehinc laminis auricularū transpunctis, ex more tergeminas inaures appendit, læto hilariq; quodam fulgore radiantes. Tum crines reticulo uelat recenti, eximio, & qui solem ipsum candore æquaret. Fostremo diuinis pedibus lepidas reddidit crepidas. Atq; ita omni corporis apparatu ornata diæ dearum, è thalamo processit, seuocatamq; à cæteris dijs Aphroditam, huc in modū est allocuta: Gere mihi morè amittissima filia in hoc, Iuno, quod dicam, etsi nō libenter obsequeris mihi atq; in sensa es, quod Græcis ego studeo, cū tu sis studiosa Troianorū. Cui respondens Aphrodita, inquit, Hera magni Saturni Venus, filia, prome quod in animo habes, in quod tibi obseq; ani-

mata sum, dum istud et meae potestatis sit, et futurum ex
 Iuno. mea dignitate. Ad quam Iuno doloso animo respondens,
 Da mihi nunc, inquit, amorē ac cupidinē, quo tu mortales
 omnes immortalesq; domitas. Volo enim me conferre ad
 extremos terrarū terminos uisura oceanū, unde dii genus
 trahunt, et matrem Tethyn, qui dum Iupiter Saturnum
 subter terras ac maria detrusit, à Rhea me acceperūt, stu-
 diose erudierunt, sedulo educarunt. Cur autem eos nunc
 institui uisere? ut ex discordia ualde acerba ualdeq; diu-
 turna in gratiam, et à diuortio in quo post contracta
 odia perseuerarunt, in coitum atq; concubitum reducam.
 Quod si tum uerbis meis, tum beneficio tuo effecero, sem-
 per me posthac dilectam, semper uenerandā uterq; nomi-
 nabunt. Ad hanc respondēs Venus, inquit: Profecto neq;
 officij neq; decoris fuerit, istud quod petis abnuere tibi,
 quæ in summi Iouis cubas amplexu. Hæc locuta, ceston
 discolorem balteum, quem circa pectus gerebat, reuinctū
 soluit. Ibi insunt amores, ibi cupidines, ibi illecebræ, ibi
 blandæ suadellæ, ibi deniq; omnia amatoria lenocinia ac
 ueneficia, quæ quantūcunq; prudentis declināt mentem.
 Hunc ceston in manus Iunonis Aphrodita tradens, ait:
 Abde tibi intra sinū hoc cingulū, per quod recipio tibi,
 quicquid in animo habes, effectū reportabis. ita in eo sumi
 omnia ad cōciliandū amorem pertinentia. Ad hæc uerba
 cum risisset Iuno, Venereū balteum in sinu abdidit. Atq;
 illa abscedente, illinc profecta est: arduumq; olympū re-
 linquens, descendit in Pieriam amœnamq; Emathiam. de-
 hinc pergit super niuosos bellacis Thraciæ montes ac
 montiū uertices, ita ut pedibus terrā nō tangeret. Tum ex
 Atho supra fluctuosum mare peruenit in Lemnon urbem
 diuī Thoantis. Ibi germanum mortis Somnum cōuenit,
 manu

manu prehendit, atq; his uerbis affata est: Somne cuncto-
 rum hominū pariter et deorū princeps, si quando uerba Iuno.
 mea exaudisti, nūc uelim maxime exaudias: Sopora mihi
 oculos Iouis, simul atq; inspexeris in mutuo amplexu
 amoris operam dare. Pro quo beneficio nō modo habe-
 bo tibi perpetuā gratiam, sed etiam referā, dato tibi solio
 aureo, perenni, decoro, atq; ita decoro, ut in eo filius meus
 Alcibiſ (nam is illud fabricatus est) quantus sit arti-
 fex ostenderit, unā cum scabello ad pedes solij, ubi tui de-
 licati pedes inter cōuiuia innitantur. Et ad eam Somnus,
 Iuno Saturni magni primigenia, equidem alium quemuis
 immortalū deorum tibi facile soporauerim, etiam apud
 ipsa fluenta fluminis oceani, unde ceteri dii genus ducit.
 Saturniū autem Iouem soporare nō ausim præterquā ab
 eo iussus. magno enim me aliās præcepto edocuit, quo die
 illum ego alto profundoq; sopore cōplexus, mentem sibi
 eripui, cum tu huius doli inuentrix in magnanimū eius fi-
 lium Hercule, quem perditū uolebas, redeuntē ab euerſa
 Troia, spurcas uentorū tēpestates excitaſti, separatūq;
 ab amicorū comitatu in urbē Coon impegiſti. Quod Iu-
 piter ubi reſciuit, per impatientiā animi deos omnes pul-
 ſabat, proſternebat, per domūq; iactabat, me præcipue
 queritans atq; uestigans trepidum anhelantemq;. Et in-
 uestigaſſet, ab ipſoq; æthere in mare iactaſſet, niſi domi-
 tori hominū deorumq; Somno nox ſaluti fuiſſet. Ad quā
 cum miſer confugiſſem, Iupiter etſi auidus ultionis, tamen
 iram cōpeſcuit, reueritus noctem, ne quid illam (ſi perge-
 ret iracū) fortē oſtēderet. Et tu Iuno nūc iubes iterū me
 tantum periculū aggredi? Cui Iuno: Somne, inquit, quid Iuno,
 tibi cum iſta ſolicitudine? Quasi uero tantæ curæ Troiæ
 ni Ioui ſint, quantæ filius Hercules. An exciſimas tantum

ex ijs doloris posse contrahere, quantum ex illo cōtraxit
 Veni igitur sublato isto metu, daboq; tibi unam iuniorū
 Somnus. Charitū nuptui, quæ tua uocetur uxor. Somnus cum hæc
 audisset, gausus, Age, inquit mihi iusurandum interpo-
 ne per Stygium flumen, altera manu tellurem, altera ma-
 re tenens, ut nobis testes sint omnes dii inferi subter ima
 orbis Saturno assidentes, te daturam mihi unam iuniorum
 Charitū, nēpe Pasitheā quam semper adamauī. Sic locuto
 Somno annuens Iuno, in illius uerba iurauit, in testimo-
 niū uocatis nominatim omnibus dijs subter tartara degē-
 tibus, qui Titanes appellantur. At postquam cōceptis uer-
 bis iurijurando adacta est, ambo relicta Lemno atq; Im-
 brea urbe, amici aëre, celeriter itinere cōfecto, mari pri-
 mum egressi, perueniunt in arborum ferarumq; parētem
 Idam, in locum primum, qui dicitur Lectos. Illinc itinere
 pedestri ire pergunt, ad eorū incessum subtremente arbo-
 rum coma. Erat illic inter cæteras abies quædā singulari
 proceritate, editissimo in aërem uertice. In hanc Somnus,
 Iunone progrediēte conscēdit, ut ex ea os Iouis intueret-
 tur, in ipsis abiegnis frondibus abditus, sub specie monti-
 culæ ac uocalicula uolucris, quam dii Chalceida uocant,
 homines autem Cymindem. At Iuno festinatis pasibus in
 Gargarū summū Idæ cacumen euasit, seq; oculis uiri ex-
 hibuit. Illius statim pectus amor peruasit, ubi conspexit
 uxorem, qualis quondā peruaserat, cum primo petito cō-
 corditer cubitu sunt concubitu cōmixti, parentū charita-
 tem præ coniugali obliuiscētes. Itaq; surgens, ante ora il-
 lius stetit, eamq; prior allocutus est: Iuno, quid tibi cū isto
 Iupiter. accessu? Quò properas ex olympo delapsa, cum equi tibi
 præsto non sint, quibus aliquò festinabunda proueharis?
 Iuno. Cui respondeus dolosa uxor, inquit: Volo me conferre ad
 extremos

extremos terrarū terminos, uisura Oceanū originē deorū
 & matrem Tethyn, qui me studiose erudierunt, seduloq;
 educarunt. Cur autem eas nunc constitui uisere? ut ex di-
 scordia ualde acerba ualdeq; diuturna in gratiā, & à di-
 uortio, in quo post contracta odia perseuerarunt, in coien-
 tum atq; in concubitum reducam. Sed prius ad te ueniens
 tum mihi putauī, ne postea mihi uel tacitus succenseret,
 quòd non impetrata tua uenia ad domū Oceani me cōtū-
 lissim. Nam quod de equis interrogas, qui me supra ter-
 ras portabant & maria, ad radices huius montis eos re-
 liqui. Cui respondēs Iupiter, ait: Iuno, posterius tibi da-
 bitur illò ire. Age præuertas huic rei, ut coëas mecū. Nū-
 quam enim tam imperiosus neq; femina neque dea amor
 pectora mea possedit. Non uxor Ixionis, quæ præstantis-
 simū Pirithou genuit. Non Danaës Acrifionis filia, quæ
 insignisimū uirorū Persea peperit. Non Phœnicis filia,
 quæ mihi singulares uiros Minoem Rhadamantēq; pro-
 genuit. Non Thebanæ Semeles atq; Alcmenæ, quarū hæc
 magnanimū Herculē, illa iucunditatē hominū Dionysium
 mihi ac filium enixa est. Nō Cereris, nō Latonæ, non po-
 stremo tui ipsius, quātū nūc me tenet ac titillat tui libido.
 Ad hunc dolose respondēs Iuno, Quale tu quæso, inquit, Iuno,
 mi Iupiter protulisti sermonem? Scilicet hoc in cacumine
 rem mecū habere cōcupiscis, ut omnia in propatulo aga-
 mus? quid dedecoris ignominiæq; passuri, si quis aliorum
 cœlitū cubates inspiciat, passimq; adies cæteros deos hæc
 de nobis fabulā dissipet? Equidē, ut de me dicā, cū ad opē
 Veneris surrexissim, nō esset mihi frons domum nostram
 reuertēdi. Quòd si tibi istud agere utiq; libet, atq; omni-
 no animo insidet, est cubiculum, quod filius communis ti-
 bi fabricatus est, ac firmis foribus postibusq; muniuit.

Illuc cubitum eamus, quoniã ita te cepit libido cõsundã.
Iupiter. Cui Iupiter: Iuno, non est causa cur aut deorũ aut homi-
 num oculos uerere arbitros. eiusmodi enim tibi effundã
 ex auro nubẽ, ut per eam ne ipse quidem sol, et ipso per-
 spicacissimo sidere, tamẽ nos inspicere nõ possit. Sub hæc
 uerba Iupiter ulnas uxori circumdedit, subter quos nouas
 statim herbas tellus ipsa procreauit, teneras, densas, rose-
 das, odoratas, floribus inter uirorem capita tollẽtibz, lo-
 to, croco, hyacintho. Ibi coniuges recubuerunt, obducta
 desuper murẽ pulchritudinis aurea nube, unde præluccens
 in subiectos stillicidium irrorabat. Cum autẽ hũc in mo-
 dũ Iupiter Venere ac somno depositus, in uxoris quiescit
 amplexu. Sõnus ab arbore ad castra cursum intendit, hæc
 Neptuno denunciaturus. Ad quem proxime accedens, ita
Sõnus. locutus est: Age nunc Neptune studiosius tutare Argiuos
 hoc temporis momẽto, dum Iupiter dormit. Dormit enim
 mollem soporem, quem ego illi offudi cubanti cum uxore.
 Nam ad cubandũ secum ob hanc causam uxor ipsa sedu-
 xit. Postquam hæc locutus est Sõnus, ad in clytas homi-
 num tribus abiit. Neptunus uero illius uerbis confirmatus
 magis animo ad tutandas partes, cõfestim longe progres-
 sus, ad primos sic inquit: Argiui, ita ne per secordiam ce-
 detis uictoriã Hectori, ut cum suo decore, nostroq; dede-
 core naues exurat? id quod ipse loquitur ac iactat, quo-
 niã Achilles animo exhulcerato in præliũ nõ est descẽsu-
 rus. Ceterũ nõ ita multũ nobis Achilles requiretur, si nos
 inuicẽ ad mutua auxilia excitemus. Sed agedũ assentia-
 mini cunãti sententiã meã: Omnes qui è nobis bellatores
 sunt, habẽtes angustiora scuta, commutent cum alijs mi-
 nus bellatoribus, ampliora scuta habentibus. Atq; induti
 optimis quibusq; ex omni exercitu clypeis, ac lucẽtissimis
 quibusque

quibusque galeis tecti, longissima quæque pila tenentes
 manibus, eamus. Imò uenite me duce, atq; affirmante He-
 ctorem, quantumlibet obluetetur, nõ amplius esse mansu-
 rum. Hæc locuto Neptuno assensu cunãti libenter obtem-
 perarunt, ipsis quoque regibus, Agamemnone, Vlyssẽ,
 Diomede, et si uulneratis, in hoc operã suam nauãtibz.
 Nam adeuntes unumquenq; permutabant arma, meliori-
 bus meliora, deterioribus deteriora tribuentes. Posteaquã
 omnes ita instructi sunt, quicquid interualli inter tento-
 ria nauesq; ac mare implentes, ire pergunt, duce Neptu-
 no strictum ferente gladium, prælongum, præacutum, et
 ueluti fulgur præfulgidũ, quo non est fas deum ferire ho-
 mines, sed tantũ cõercere ferientes. Troiani è diuerso, ubi
 et ipso sub Hectore ornati sunt, suprema animorũ cõte-
 natione pugna adoriantur. Tam igitur horrida iubilatione
 utriq; cõcurrerũt, illi sub Neptuno, hi sub Hectore duce,
 quãto nec boatu marini fluctus longo tractu maris à tru-
 ci aquilone propulsi littoribus illiduntur, nec fremitu flã-
 ma ignis nacta cremandi licentiam in confragoso arbo-
 ribus monte deseuit, nec stridore uetus, cum maxime uio-
 lentus est, in arduis arborum comis insanit. Ibi prius om-
 nium Hector aduersa fronte in aciem processit, telumq;
 contorsit, ictu uano, non iactu. Nam percussit quidẽ Aia-
 cem, sed ne telum perstringeret corpus, impedimẽto fue-
 runt ambo baltei (hunc enim locum percussit) alter cly-
 pei, alter ensis, qui simul à dextro humero per obliquum
 pectus intenti erant. Hanc frustrationem ictus egrefers
 Hector, ut aduersariorum et ipse fugeret ictum, ad suos
 se recipiebat, sed eum Ajax sublato saxo, qualia multa ad
 suffulciendas naues inter pugnantium pedes proiecta erãt,
 inter pectus iugulumq; percussit. Quo ictu Hector uelut

turbo, quæ strombum dicunt, rotato corpore, excusso dextera pilo, labente sinistra clypeo, inclinante caput galea, in terrâ cum ingenti armorum sonitu non aliter corruit, quàm quercus de cælo tacta radicitus cadit, tetrû reddens odorem sulfuris, ita ut qui proximi aditerant, attonitis illam sensibus spectent (dura enim res est Iouis fulmen) Græci conspecto humi Hectore, exclamant, accurrunt, in unum pro se quisq; tela iaculantur, pertrahere ad se posse hominem sperant. Verum nulli, non modo pertrahendi, sed ne ferendi quidē facultas fuit, prius intercedentibus Troianorum sociorumq; fortissimis, Polydamate, Aenea, Agenore, Sarpedone, Glaucō. Quid hos dico? Nemo hoc in casu tuorū te neglexit Hector, sed uniuersi, ut quisque proximus steterat, scutis protexerūt. Tum sodales humo sublato inter manus ex acie ad equos usq; asportarunt, quos extra tumultum certamenq; auriga in cataphratto stans curru cūsto diebat. Ibi collocatū ac grauiter gemētē ad urbē remisērūt. Cum uero ad flexuosa fluentia Xanthi, quem Iupiter genuit, uenissent, ē curru deponunt, resperguntq; aqua. Tum ille respirās aspexit, surgensq; in genua, atrū cruorem euomuit, atq; iterū retro labens ob intolerabilem dolorē plagæ, oborta oculis nocte, inter mortuus iacuit. At Græci, ubi subtractum bello Hectorem uiderunt, crescente audacia magis ac magis hostem urgent, quorū longe primus Ajax Oileus infiliens, lancea cominus ferit Satniū Enopis filium ac Naidis Nymphæ, ideo sic uocatum, quod eum pascēte boues Enope propter ripas fluuij Satmentis illa peperisset. Hic, ubi eū Ajax percussit (percussit autē apud uterum) cum ad suos resiliisset, ad eius cadauer aspera pugna concitata est. Et eximius Polydamas auxilio iacētis ueniens, dextrū humerū Prothoënoris

thoënoris Areilyco geniti lancea traiecit. Eoq; in latus humi suo uehementer exclamans, insolenter hostibus insultabat: Non in cassum arbitror ex dextra Polydamantis Polydamas, exisse telum, sed ab aliquo uestrū fuisse corpore exceptū, eoq; telo illum inueniētem ad altam Plutonis domum descendere. Mouit stomachum Græcis Polydamantis hæc proterua iactatio, & præcipue Telamonis Aiæcis, qui proximus Prothoënorī steterat. Itaque statim in illum elato gradu obeuntem, iaculum iecit. Quod Polydamas ut leuissimum, proiecto in trāsuersum corpore, uitauit. Sed Archilochus Antenoris filius accepit (eum nanque potius dij destinauerant neci) ubi occipit ceruicēq; committuntur, amputatisq; cum intimo gutture ambobus neruis, prius caput in terram decidit, ore nasoq; per puluerē reuolutis, quàm crura ac genua. Sub hæc Ajax Polydamantem compellauit: Animaduerte mihi Polydamas, ne Telamonis, uanum responde. Nunquid tibi fecisse paria uidemur, pro eo quem amissimus hoc occiso? qui neque instrenuus uidetur, neque ex instrenuis natus, sed aut frater Antenoris, aut filius aut certe (quod plane uideo) gentilis. Hoc Aiæcis & factō & sermone Troiani molestiam contraxerant, & in primis Acamas, protegens fratrem occisum, Promachum Bocotium pedibus cadauer trahentem lancea extinxit, & immensa uoce insultando gloriabatur: Argui ignaui, lingua quàm manu pugnaciores, non Acamas, solos nos tanget dolor luctusq;: nam & de uobis quoque hic plerique mastrantur. Inspicite an uobis Promachus meo prostratus istū dormitet. Profecto non diu fratris mei extitit inulta nex, ne siue causa gloriari quis soleat, se domū fratrem reliquisse necis ultorem. Sic fatus, indignationem Græcis excitauit, præcipue que Peneleo.

Cuius turbide uenientis ictum non opperiente Acamante Ilioneus excepit, filius Phorbantis, hominis sane beati, quod eum Mercurius à Troianis præcipue diligebat, fortunisq; auxerat, et qui solam hanc sobolem ex uxore susceperat. Huic nunc subter supercilium, hoc est, in ipsum cilium, ubi radix oculi sedet, iaculum incidens effossa pupilla per ipsam oculi sedem, perq; neruos in ceruicè exiit. Eidem cum ad ictum succidisset, ambasq; manus extendisset, Peneleus educto ense ceruicem mediam haurit, caputq; cum galea humi deiecit. Caput adhuc iaculo confixum, quod uelut papauer protendens, papauerq; appellans, hostibus ostentabat, conuiciumq; faciebat his uerbis:

Peneleus.

O Troiani, cum ego uxori Promachi reuersus cum alijs Græcis in patriam renunciauero, Ilioneum ab amantissimis parentibus domi lugeri à me interemptum, non tamè illa uiro fructur. Hæc ille. Troiani uero tremantibus formidine genibus lymphati pro se quisq; circumspiciebant, quo præsens fugerent exitium. Hoc loco musæ coelestia domicilia incolentes, dicite mihi quaeso, ubi Troianos in fugam Neptunus uertit, quisnam Græcorum primus et uita spoliavit et armis hostem? Primus Ajax Telamonius, præstantissimum uirum Hyrtium Gyrti filium Mysorū principem interemit, Antiochus Phalcæ et Mercurum, Meriones Morim et Hippotionem, Teucer Prothoonè Periphetemq;, Menelaus Hyperenorem principem aduerso in uentre percussit, atq; intima exta lacerauit. Illi offusis ad lumina tenebris, anima per ipsum uulnus exire adacta est. Plures autem quàm alius quispiam obruncauit Ajax Oileus, ut qui primus propter singularè pedum uelocitatem premeret hostium fugientium terga, quoties Neptunus illos in fugam compulisset.

Iliados

I L I A D O S H O

M E R I C A E L I -
B E R X V .

ED ubi Troiani per ripā, per slipites, per fossam fugiētes multis suorū amissis ad currus cohibito cursu resisterunt, trepidi, cōfusi, palantes, Iupiter in Idæo uertice experrectus, surgēsq; à Iunonis latere stetit, cōspexitq; ambas partes, et in partibus uersari Neptunum, Troianos quidem fugere, Græcos uero instare, Hectorem autem in campo depositum inter assidentium sociorū coronam, et in ultimis esse, arctè et spiriose meante spiritu, atq; inter anhelitus reddente sanguinem, quoniam non ab inualidissimo Græcorum erat percussus. Hunc tali in casu miseratus deorum atque hominum pater, toruo conuersus in Iunonem uultu, sic inquit: O inexhaustæ malitiæ caput, doli artifex inexpu-^{Iupiter.} gnabilis, ingrata nequitie tue opera, et Hectorem abegit à pugna, et socios adegit in fugam. Mihi crede, si eadem nunc machinationis malignitate, qua iterum aliàs me captasti, loris te operiam. An non memoria tenes, cum te in uincula compegi, cum ab alto suspensa inter æthera et nubila pependisti, gemina incude ad pedes, immensa auri massa ad manus alligata? quod ægre ferentes reliqui dii coelites, adeo te circumsistentes non potuerunt soluere, ut eos, prout quenque ceperā, ab arduo olympo rotauerim, uix ducentes animas ac male uiuos, cum in terram peruenerant. Ac nec sic quidem placari animus potuit ex dolore contracto, ob dium Herculem, in quem tu contractis cum borea consilijs fœdam tempestatem con-

s s ciansi,

citasti, cum eū nauigare iussisses. Deinde miserū in Cœum oppidum impegisti, unde ego per te pessime multatū eripui, & Argos reduxi. Hæc tibi ego in memoriam redigo, quo à tendedis mihi insidijs aliquādo desistas, unde intelligas, quid lucri feceris concubitu nostro ac coitu, ad quem captandi mei gratia uenisti, ab alijs dijs tuæ uersutia conscijs. Sic locuto Ioue, expauescēta Iuno, hunc in
Iuno. modum excepit: Per ego nunc tibi terram hanc, per hoc supra nos latuagum cælum, per ipsam subter ima terrarum labētem Styga, sanctissimum religiosissimūq; omnibus dijs iusurandum, per tuum sacrosanctum caput, & per nostrum ab ineunte adolescentia genialem thorum, per quē nunquā deierare uana ausim, uero, non meo inducū Neptunū, sed suo, suaq; sponte, quod miseretur stragis Græcorum, uenisse ad herendas eis suppetias, atq; ita Hectorē Troianosq; multasse. Ego uero, ut probe animum meum scias, non modo mihi persuasi, ut tibi morigera sim, sed etiam illi suaferim, ut idem ingrediatur iter, quod tu altitonās Iupiter ingredi coepisti. Ad huius orationem cum risisset Iupiter, ita respondit: Posthac Iuno, si unanimes mihi fueris, quoties inter deos sedebis, faciale Neptunus quantumcunq; aliō propensus sit, tamen suā uoluntatem ad meam tuamq; cōuertet. Quod si tu ex animo ac uere locuta es, i nunc ad conciliabula deorum, decersitum iussimq; uenire huc Irim atq; Apollinem, ut Irim ad Neptunum mittam, iussuram illi meis uerbis, ut desistat à bello, domumq; redeat. Apollinem uero ad Hectorem, ut eum relaxet à doloribus quibus nunc angitur, insfiretq; pristinas uires, & ad repetendam incitet pregnant, hætenus, ut Græcis iterum in trepidam fugam uersis, atq; in naues Achilles incidentibus, ipse Achilles

sodales

sodalem suum Patroclum auxilio mittat: eumq; mox edita plurimorum hostium cæde, tum aliorum, tum filij mei Sarpedonis, Hector propius urbem interimat, & ipse postea ab irato Achille occidendus. Post illa asidue ex omni bello meo numine à nauibus ad urbē fugati discedunt, dum Græci Palladis artibus excelsam Ilium subuertant. Quocirca neq; prius ipse ab indignatione desinā, qua Græcos multare institui, neq; alium deorum eis huc ferre auxilium sinam, quā Achillis cupiditati satis fecero, prout semel Thetidi matri promisi, ac capite annui: quo die illa genibus meis aduoluta, ut filio hunc honorem haberem, obsecrauit. Hæc locuto Ioui obtemperans Iuno, ab Idæis iugis in cælum subuolauit eadem festinatione ac celeritate, qua mens prudentis hominis, & qui multum terrarum peragravit, recursat, cum multa sibi agenda instant, huc se conferat an illuc. Ut appulit, & ad cœtum deorum, qui in domo Iouis erant peruenit, ab illisq; conpecta est, omnes ei officij gratia assurrexerunt, obuiā ierunt, & pro se quisq; pateras porrexerunt. Illa posthæc bitis alijs, è manu Themidis paterā cepit (nam hæc officiosior ceteris obuiam præcurrerat) atq; huiusmodi uerbis est eam allocuta: Quid ita Iuno, ut uideris, attonita uenisti? nimirum à tuo coniuge perterrefacta. Cui respondens Iuno, Ne, quaeso, inquit, dea Themis à me ista
Iuno. scisciteris, quæ ipsa per te nosti, quā impotenti ille sit animo atq; inuati. Tu uero, quæ domi tempestiuo deorum conuiuio præsides, parage munia tua. Tamen ex me audias licet unā cū ceteris dijs, quā indigna Iupiter est, et agit, haud sane peræquē omnibus uel dijs uel hominibus, si qui forte conuiuantur hilarius, futura uoluptati. His dictis resedit, & cum per domum conturbatos uideret, risit,

ret, risis, sed labris tantum, citra illam lætitiæ testem hilla-
ritudinem frontis. Tunc arguens cunctos, talibus allocutus
Iuno. est: O nos imperiti ac uecordes, qui antehac conati sumus,
uel posthac conabimur, adeuntes Iouem reuocare ab eo,
quò animum intendit. Desciscentes nanq; ab eo ait se
nihil facere, neq; ut retineat sibi curæ esse. Se enim longe
nobis uniuersis ui uiribusq; præstare. Et hinc habetis
quicquid mali uos singuli habetis, quorum est in primis
Mars, ut opinor, occiso in acie Ascalapho, quem Mars
filium & ex omnibus mortalibus sibi dilectissimum ait.
Mars. His auditis, Mars utraq; manu feriēs femora atq; cingula,
ad ceteros inquit: Nemo uestrum dij cœlites inuidia me
uideri dignum ducat euntem ad castra Græcorum, ulci-
scendî filij gratia, etiã si mihi fatale sit Iouis fulmine ic-
tu me iacere inter cadauera puluere ac cruore concreta. Sic
locutus, iussit Metum Terroremq; iungere equos. Ipse
fulgētibus se armis accingebat. Qua ex re maior aliqua
turba atrociorq; indignationis excitata esset in deos, nisi
publica uice commota Pallas relicto ubi sedebat folio, sur-
rexisset è uestibulo, atq; illi è capite galeam, ex humeris
parmam, è manu lanceam detraxisset, positisque armis, illis
uerbis etiam castigasset, inquit: Utinam perires stolis
Pallas. de, uesane, demens. Nam frustra aures ad audiendum ha-
bes, qui nec intellectum incolumem, nec pudorem habes.
Non excauidisti, aut non intellexisti, quæ Iuno ab Ioue
digressa renunciauit? An mauius criminibus tuis acceda-
re cumulum, ut iterum quauis animo rumparis, huc re-
uerti cogare? Imo Iouem reuerti cogas, non modo in tuum
malum, sed etiam in nostrum. Protinus enim ille relicto
Græcis atq; Troianis, reuersus in cœlum, turbam ciebât.
& nos omnes tam insontes quàm fontes ordine plectet.

Quocirca

Quocirca nunc te iubeo sedare perturbationem de filio
amisso. Nam alij quoq; fortiores isto ac præstantiores et
prius occubuerunt, & posterius occumbent. Nimij enim
negocij fuerit, omnium mortalium genus sobolem à mor-
talitate uindicare. Sic memorans Pallas, Martem in folio
collocauit. Iuno autem seuocatus extra domum Apollini
Iridiq; deorū nunciæ mandata Iouis exposuit, inquit,
Iupiter ambos uos quàm celerrime ad se in Idam ire iu-
Iuno. bet. Ite igitur atq; illi uos sistite, acturi quicquid iniun-
xerit uobis, atq; præceperit. Sub hæc uerba Iuno regres-
sa, in folio suo resedit. Illi ab olympo deuolantes ad scæ-
cundam arborum ferarumq; Idam, offendunt Iouem in
cæso Gargaro sedentem, fragrantissima nube ambitum.
Cui cum præsto fuissent, steterunt. Iupiter ijs conspectis
haudquaquam iratus, cum uerbis uxoris celeriter obtem-
perassent, Irim his uerbis priorem est allocutus: Iri, ire te,
Iupiter & ire celere uolo ad principem Neptunū, nihilq; præ-
uaricari, sed cuncta quæ mando renunciare. Præcipe ei
uerbis meis, ut ommissa pugna atq; acie, uel in cœtum con-
cedat deorum, uel in domicilium maris. Quòd si cōtumax
quam dicto audiens esse maluerit, etiam atq; etiam con-
sideret, ne meum in se impetum, quantumlibet sit fortis,
expectet, intellecturus quanto ego sim fortior ac maior
natus. Quamquam ipse intelligit hoc, atq; ita intelligit, ut
ne uerbo quidem proferre sustineat se æquiparandum esse
mibi, quem ceteri dij contremiscunt. Sic locuto Ioui ob-
temperans Iris, ab Idæis collibus ad almam urbem Pri-
amiæ sedulitate ac festinatione deuolauit, qua niuæ stillæ
ac gelida grando ab ætherei aquilonis turbine discussa,
decidit è nympo in terram. Et cum proxime ad Neptu-
Iris. num accessisset, ita inquit: Princeps Neptune, quendam
tibi

tibi à Ioue nuncium perfero. Præcepit tibi ille, ut omnia pugna atq; acie, uel in coetum concedas deorū, uel in domiciliū maris. Quod si contumax quàm dicto audieris esse malueris, minatur se huc aduersus te in prælium uenturum, & ut manus suas uites iubet, esse se multo & uiribus & natu maiorem. Te uero ne uerbo quidem sustinere, ut te sibi æquiparares, quæ cæteri dij contremiscunt. Ad hanc Neptunus grauiter indignatus, O rem indignam, inquit: Est ille haud dubie magnus præditus uiribus, sed superbius quàm pro uiribus loquitur, qui me parem sibi dignitate, nisi morem gesserō, minetur uelle ui coërcere. Etenim tres liberi ex Saturno nati sumus & Rhea, Iupiter, ego, & Pluton, suam quisque dignitatem sortiti. Nam cum trifariam uniuersa diuisissemus, forti rem communissimam. Mihiq; cæsit mare, Plutoni infernæ tenebræ, Ioui cælum cum laxo æthere & nubibus. Terra autem & olympus non certi dei, sed communes omnium sunt. Quamobrem nihil est mihi cum isto concilio Iouis, habeat ipse rationem cum portione quæ sibi obuēnit. Etsi præualidus est, tamen in ea ociosus maneat, nec me uelut humilimum quendam territare uelit, tanquam manus illaturus. Quibus uerbis sic imperiosis consentaneum fuerit filios potius filiasq; castigare, qui ei iubenti uelint nolint parebunt. Cui respondens Iris: Hunc ne ipsum Neptunus sermonē tuum Ioui referam, acrem præruptumq; an sententiam retractas? Retractant enim bonorū mentes in loco sententiæ suas, & te non fugit, ius plectendi competere semper grandioribus natu. Ad hanc respondens Neptunus, inquit, Recte sane tu quidem Iris dea locuta es. Et tunc profecto bene habet operæq; precium est, quoties nuncius circumspectus est. Verum urit mihi mentem hoc,

atque cor lacerat, cum uelit eos, qui immortales sunt æquabili dignitate præditi, petulantibus uerbis incessere. Ceterum etsi irascentis cedere non est, cedam uolens, tamen testatus apud te minas meas, quod tibi ex animo loquor: Si ille sine me, sine Minerva, sine Iunone, sine Mercurio, sine Vulcano induxerit in animū parcere Troianis, nec urbē euertere, non dato hoc uictoriæ decore Argiuis, sciat inexpiabilem nobis iracundiam fore. Sic locutus abscessit, repetitoq; mari subiit aquas, relictis Græcis magnum sui desiderium relinquens. Tunc Iupiter ad Iupitrem, Apollinem ait: Ito nunciare Apollo ad eximium Hectorem, postquam Neptunus ad mare concessit, deuitans è nostra manu infortunium, si bellum in me sumere uoluisset, quod quale sit, edocti sunt, & nimium edocti alij quoq; dij, ut illi inferiores inferis, qui circa Saturnum agunt, magisq; ex usu amborum fuit & meo & suo, eum concedere ab oculis meis etiam irascentem, nec expectare manus meas, quod sine ipsius malo fieri non poterat. Tibi uero sumpta ægide, qua maxime terrorem incutias Græcis, sit cura Hector. Ipsiq; eatenus magnam uim excites, dum Græci fugientes ad naues Hellepontumq; deueniant. Ibi ego quid factū dictoq; opus sit curabo, quo rursus Græci ab eo labore respirent. Hæc mandata patris obediēter Apollo exequens, ab Idaeis iugis se dimisit, accipitri similis uelocissimo omnium auium, sed mitium uenatori. Reperit autem Hectorem non intercluso spiritu anhelantem, non fatigatum sudoribus, non stratum, sed sedentem, sed mentis compotē, sed circumpositos socios agnoscentē. Et hæc tum primum, postquam eum Iouis numen alienarat. Ad hunc accedens ac corā stans Apollo, ita prolocutus est: Hector Priami nate, quid tu hic ita emotus à cæteris?

à cæteris? quid ita tenui ualeitudine? Num tibi quid ad-
 Hæctor uersi accidit? Cui uix per imbecillitatem respondens He-
 ctor, Quisnam tu, inquit, es deorum optime, qui me con-
 rã interrogas? an te præterit me apud naues à forti Ai-
 ce, cum eius obruncarem socios, ingenti saxo afflictum,
 atq; ita interceptam animam fuisse (nam in pectore per-
 cussus sum) ut crediderim me hodie manes ac domũ Pla-
 Apollo tonis fuisse uisurum? Cui princeps Apollo, Tu uero, in-
 quit, bono nunc animo esto, habens me tantum præsidẽ,
 qui sum Apollo, ab ipso Ioue Idam insidenti ad tutelam
 tui protectionẽq; dimissus, quiq; antehac & te & tuam
 patriam liberaui. Age igitur iube equites omnes castra
 uersus immittere equos, quibus ego præcedens, omnem
 ad procurrendum muniam uiam, & conuertam hostes in
 fugam. Sic locutus, ingentem uim Hæctori inflauit: ita, ut
 qualis equus diuturno ocio pastus ad plena præsepia, in-
 dem ruptis uinculis fugit: nactusq; planitiem, erectis cre-
 pitantibusq; pedibus, sublimi ceruice insurgentibus iu-
 bis, currit in assueta aut pascuis loca, aut lauacioni flu-
 mina, aut uiribus fretus, in polias equarum: talis He-
 ctor percepta dei uoce ibat, sublimibus pedibus, ac ple-
 no gradu, exhortans equites repetere pugnam. Et quis
 admodum agrestibus uiris, agrestibusq; canibus aliquan-
 do contingit, ut dum cornigerum ceruum aut feram eu-
 ptam indagant, nec adipiscuntur, quippe tuentem se aut
 inaccessa petra, aut horrido saltu, si eis ita indagantibus
 atq; acclamantibus interueniat in ipsa uia uillosus
 leo, statim quantumlibet animosi, auertuntur in fugam.
 Sic tunc contigit Græcis, fugientes Troianos cum omni
 manu insequëtibus, atq; omni telorum genere prementibus.
 Quibus ubi conspectus est Hæctor, socios in prælium
 reuocans,

reuocans, omnibus timor incussus est, & animus ad pedes
 decidit. Ibi Thoas Andræmonis filius, inter Aetolos in-
 dole uirtutis longe primus, inter cæteros Græcos iacula-
 tione egregius, stataria pugna eximius, eloquëtia in con-
 tentione (cum de laude eloquëtia inter iuuenes certaretur)
 paucis cedens, prudenter more suo ad cæteros Græ-
 cos ita inquit: O socij quid hoc est, quid ego miraculi cõ-
 Thoas. spicor? Hæctor quẽ prorsus Atacis manu necatũ cuncti spe-
 rabamus, en uiuit, ualet, uiget. Profecto aliquis ei deorum
 & opem & salutẽ tulit, nec sine Iouis numine nunc tanta
 præter cæteros bellatores alacritate uersatur: & sicut
 prius plurimos nostrorum luce orbauit, ita nunc quoq;
 opinor orbabit. Quare accedite uniuersi sententiæ meæ,
 iussa hinc abire omni plebe ad castra, nos qui robur exer-
 citus sumus, hic perstemus, obistamusq; hic primũ Hæcto-
 ri, excipientes eum infestis telis. Sic enim intercluso sibi
 transitu, quanto cunq; seruore sit, tamen ut sentio reformi-
 dabit irrumperẽ. Sic locuto Thoanti, libenter assensũ o-
 mnes paruerunt. Conuocatisq; præstantissimis quibusq;
 Græcorum, per eos, qui circa Aiacem, circa Idomeneum,
 circa Teucrum, circa Merionem, circa Megem, remissa
 plebe ad naues, flos Græci exercitus in præliũ se instru-
 xit, confertusq; hostiles copias opperiebatur, et ipsas cõ-
 fertõ agmine procedentes, Hæctore duce, quem nube ami-
 ctus Apollon præibat, manibus gestans ægida horredam,
 densisq; crinibus obseptam, ac fulgore radiantem. Eam
 Mulciber ad iniiciendum hominibus metum Ioui dona-
 uit. Itaq; exorto truci utrinq; clamore, primum sagit-
 tæ è neruis, moxq; lanceæ è ualidis manibus emicabant:
 quarum pars, ut extabat, in hostilia corpora perstrebat
 tur, pars non perlato iclu inter utranq; aciem innoxia
 t humi

humi defigebatur. Videres crebra misilia per aërem aduersa uolitare. Videres per solum corpora hominum percussa uolutari, sed hoc tandiu, quandiu immotam Apollonæ gida tenuit. At ubi aduerso uultu in Danaos intuens, illam edita simul ingenti uoce concussit, tunc animorum ferociam illis extinxit, nec aliter pristinae uirtutis immemores effecit, in fugamque conuertit, quam duo leones nocturno silentio, uel ingens armentum bouum, uel numerosum gregem pecorum per absentiam magistri repentino aggressu confundunt, atque dispergunt. Et ut Græcis timidam fugam, ita Troianis atque Hectori alacrem uictoriam dedit. Ibi Troiani suum quisque de hostibus aliquem perimit, sed Hector Aeneasque binos. Hector Stichium Arcesilaumque, Stichium quidem Eceotiorum principem, Arcesilaum uero intimum Menesthei socium. Aeneas Medotem et Iasum, quorum alter erat frater Aiæcis Oilei ex patre tantum, extra matrimonium natus. Idem à natali solo semper extorris, ex quo germanum Eriopidis noueræ obruncauit, tunc in Phylacem concessit. Alter filius Spheli, nepos Buæoli, idem Atheniense dux. Polydamas Mecisseum, Polites Echium, et hunc inter primam aciem. Agenor Cloonium, Paris Deiochum, quem inter primos pugnatorem insequens iaculo, extremum humerum sic transfixit, ut ex anteriore parte cuspis tota emineret. Hos interemptos ceterosque, cum interemptores ipsi cruentis armis spoliati, tunc Græci, quæ cuique fugiendi copia erat, per depressam fossam necessitate cogente subeunt castra. Hector autem uasta tum uociferatione iubebat, suos omnis casorum spoliis, ingruere ad naues, inquiens, Quemcumque alibi usque seorsum à nauibus animaduertero, huic ego eodem in loco eripiam spiritum, ut ne funeri quidem fratres fororesque possint

Hector.

possint iusta persoluere, sed canes ante urbem nostram eius membra dilanient. Sic locutus, terga equorum ut maturarent ire flagellabat, singulos suorum ordines appellans. Illi perpetuo ac minabundo in hostes clamore datis habenis iugales equos remittunt, omnesque cum Hector feriunt. Ante quos tu Apollon aggerem circumductum cum muro pedibus prouens, in ipsius fossæ medium deuoluebas, tantumque opus non difficilius diuens, quam puer ad crepidinem maris ea quæ pueriliter è sabulo struxit, iterum manibus et pedibus destruxit. Tantumque uia Troianis post Græcorum abs te fugatorum terga munisti, in longum latumque, quætuus est hastæ iactus, cum quis hoc iussum quantum iaculari potest experitur. Hac uia Troiani duce te cum tua ægide instructa phalange castris infunduntur, non aliter cum ingenti uociferatione transcendentes murum, quam in amplissimo pelago immensi fluctus uento incumbente surgentes supra labrum nauis, in eius alueum deferuntur. At Græci non prius quam ad naues inhibita fuga, ibi manentes, mutuo se cohortantur, manus in cælum uniuersi tenebant, magnoque eiulatu omnibus dijs uota faciebant. Et præcipue Nestor, qui sublatis in sublime cælum

Nestor.

manibus, huiusmodi uerbis orabat: Iupiter pater, si quando quis tibi in urbe Argo aut bouum aut ouium pinguis ossa combussit, obsecras ut illuc ei reuerti liceret, tuque obsecranti promittens annuisti, quæso te Olympie, nostrorum sacrificiorum, nostrarum precum, tuæ sponsonis tibi in memoriam redeat, et à funesto fato nos eripe, nec sinas ab hostibus ita pessundari. Huius preces audiens Iupiter, uastum ab alto insonuit, quem sonum Troiani pro se interpretantes, promptiore audacia in Argiuos ire contendunt, equosque ad extremas naues non admovent, sed

t z

immittunt.

immittunt. Ibi Troiani pro curribus, Græci pro nauibus (naues enim cōscenderāt) cominus decernebāt. Illi quidē lanceis, hi uero contis, ferratisq; sudibus, quæ colligatæ ac repositæ erāt, teli genus nauali bello accommodatum. Patroclus interea in Eurypyli tentorio, cuius uulnus mollibus medicamentis fouerat, tandiu illi assedit, oblectās eum sermonibus, quādiu circa murum extra naues dimicabatur. At ubi cognouit hostes munitiōes trāsgressos, fugāq; ac ploratū suorum, utraq; manu feriens femur ingemuit, miserans fortunā Græcorum, ad Eurypylumq; flebili uoce inquit: Eurypyle heros, non uacat hic mihi (etsi opus tibi sum) immorari, gliscente maiorē in modū belli tumultu, tecum loco meo famulus cōfabuletur. Ego festinabo ad Achillē, ut eū exhorter ad bellū. Nā quis scit an demone uolente ego potissimū eum inducam? Efficax est enim sodalis exhortatio. Sic locutus abiit. Interea Græci instātes quidem Troianos haud segniter sustinebāt, sed plures ipsi pauciores illos arcere non poterāt, nec Troiani uicissim perruptis Græcorū phalangibus in naues tentoriāq; penetrare. Atq; ita neutris alteros reijcere ualentibus, æqualis erat pugna, ac sic directā acies, ut non directius faber lignarius, quē Pallas omnem sapientiam eius artis edocuit, naualem trabem ad perpendiculū formet. Et alij quidē Troiani cum alijs Græcis apud alias naues preliabantur. Hector autem assidue unum Aiace[m] petebat, & de eadē nauī inter ambos contentio erat, utrunq; ne quicquam nitentem quod optabat efficere, alterum illam incendere reiecto defensore, alterum ab ea flammas hostemq; arcere. Sed cum arcere non posset, quippe quem demon illic admouisset, tum Caletoris ignes ad nauem ferentis, (Is erat consobrinus Hectoris, filius Clytij) pedus pilo confodit.

confodit. Cui in humū defluenti fax è manu defluxit. Hūc Hector ante nauem in puluere prostratum intuitus, magna uoce ciuibus socijsq; imperauit: Troiani, Dardani, Lycij, nolite pedem referre in hac rerum angustia, ne Caletorus in oppugnatione nauium spolijs potiatur hostes. Hæc ubi dixit, in Aiace[m] lanceam torsit. Sed homine, non idu frustratus est. Nam pro Aiace[m] famulum eius in eadem puppi proxime stantem super aurem percussit, nomen uiri Lycophron Mastoris filius, qui factō homicidio apud Cytherios, unde erat illinc profugus, in Aiace[m] postea contubernio fuit. Hunc ubi Ajax de puppi prolapsus resupinumq; in puluere atq; exanimē uidit, percusso animo ad fratrem, inquit: O mi Teucer, En occidit nobis fidelissimus socius ac cōtubernalis Lycophron, quem etsi Cytherium, tamen suauissimū parentis loco coluimus: & occidit Hectoris manu. Vbi igitur sunt illæ sagittæ, atque ille arcus, quo ab Apolline donatus es? Teucer auditus fratris uerbis, ad arcum currit, curuum cum neruo recuruat. Eum cum pharetra gestans ad fratrem recurrit, iuxtaq; stans, prope in hostes sagittas emittit. Et primum quendā nomen Cletū excipit Pisenoris filium, uirum sane insignē. Polydamantisq; amicum, aurigamq; illuc intendentem eos quos, ubi plurimum frequentes cohortes tumultuabatur, quo apud Troianos Hectorēq; hac strenuitate donantur. sed repētina morte præuētus est, à qua nemo suorum, quantumlibet properantium, prohibere potuit; defixa sibi in ceruice Teucris sagitta. Eoq; uulnere relinquentibus habenas manibus, & è curru defluentibus mēbris, resiliunt equi, inanem rhedam calcibus euerberantes. quo prope Polydamas cognito, primus se equis obiecit, eosq; tradidit moderandos Astynoo Protiaonis filio, simul in-

iungens multis uerbis, illos quam proxime à tergo domi-
 ni atq; obseruantissime teneret. Postquam hæc dedit man-
 data, iterum primis pugnatoribus immixtus est. Teucer au-
 tem alteram sagittam eduxit, qua Hectorem feriret: qua si
 percussisset, hominem extinxerat. si extinxisset, defuncti
 Græci fuerant bello castrensi, quoniam Hektor inter Tro-
 ianos optimam in hostes operam nauabat. Sed hoc Iouë
 non latuit. Is pariter Hectorem tutatus est, & Teucrum
 hac gloria frustratus. Nam dum ille adaptatam cum neruo
 sagittam reducit, neruus se fregit, sagittam in obliquum de-
 flexit, arcus ex leua desiliit. Qua de re pauefactus Teu-
 cer, ad fratrem inquit: O facinus frater, omnino demò no-
 stra consilia peruertit in hoc prælio. Nam & neruum di-
 scidit, quem hodie & quidem nouum, ut diuino labori par-
 esset alligaram, & arcum è manu excussit. Cui respondens
 Aiax: O mi Teucer, tu uero sine arcum istum sagittasq;
 quiescere, quoniam deus Græcis inuides, res nostras per-
 turbat: cape scutum & lanceam, contraq; hostem tu dimica,
 & socios ad dimicandum adhortare, ne per se cordiam se
 ipsos cum nauibus perdant. Potius omnes pro sua quisq;
 facultate uirtutem animo proponamus. Sic locuto Aiace,
 Teucer deposito arcu in tabernaculo, humeris clypeum
 quatuor tergorum, capiti fidelem galeam indidit, corre-
 pta robusto ligno & præacuto ferro lancea, ut cursu abie-
 rat, sic cursu rediit, fratriq; præsto fuit. Hektor autem ut
 Teucrum destitutum arcu cognouit, ciuibus socijsq; ma-
 gna uoce imperauit: Troiani Dardaniq; ac Lycij, nunc
 quæso uiri, nunc memores este uirtutis, ut alibi, ita nunc a-
 pud naues. Arcus enim optimi hostium sagittarij cum sa-
 gittis debilitatus est, quod ipse uidi, & debilitatus ab Iou-
 ne. Facilis namq; cognitu uirtus est diuinitus hominibus
 uel

uel crepta uel data, cum deus alteris eximiam gloriam largi-
 ri, alteris non modo non largiri, sed etiam quam habet pro-
 figari uult. id quod impræsentiarum facit, nobis salutaris il-
 lis infestus. Quo magis pergite frequentes expugnare na-
 ues. Quod si quis uel cuspide, uel acie percussus mortem op-
 petit, oppetat. Non enim indignum est pugnantem pro
 patria, morte defungi, cum sua morte cætera mala decidan-
 tur, remanente incolumi uxore, incolumibus liberis, inco-
 lumi domo, incolumi patrimonio, si hostis è nostra in-
 suam terram abcesserit. Talibus dictis animum accedit,
 ardoremq; singulorum. Aiax autem e contrario suos &
 ipse accendebat: Heu pudorem uiri Argiui. Vtrum præ-
 stat naues tutari, an excindi cremariq; sinere? Nisi spem
 forte concipitis, si naues exurat Hektor, pedibus uos in pa-
 triam esse redituros. Nunquid non ipsum Hectorem uel non
 uideatis ad exurendas naues incitatum, uel non auditis om-
 nes suos adhortantem? & quò adhortantem? non ad cho-
 ream, sed ad pugnam. Nobis autem nulla erit consilij sanitas,
 nulla huius rei cogitatio, melius ne sit aduocatis animi &
 corporis uiribus conferere manus, an uno tempore uniuersos
 occumbere? Itemq; melius ne sit uiuere, an diu per se-
 gnitatem intra castra exitiali bello sub hostibus nostro mi-
 liti imparibus absumi? Huiusmodi uerbis animum accen-
 dit, ardoremq; singulorum. Hic duos hostes diuersa ex parte
 Hektor atq; Aiax suum uterq; interemit, Hektor Schedium,
 Aiax Laodamantem: illum Perimedei, hunc Antenor-
 ris filium: illum Phocensium, hunc Troiani peditatus ex-
 imium ducem. Polydamas quoq; interemit Otum Cyleneum
 magnanimum Epiorum principem, Megesq; socium.
 Quem Meges ipse ut conspexit, in Polydamanta insiliit.
 Sed illo ad ictum incuruante se pronum (Apollo enim Pan-
 t 4 thum

thum filio noluit orbare) spe, non ictu deceptus est. Nam pro Polydamante Croesnum in medio pectore confixit. Eumq; cum sonitu collapsum dū spoliat, Dolops uir fortissimus, rei q; militaris scientissimus Laomedontis nepos ex patre Lampo, spoliatoris mediam palmam cominus hasta ferit ac perforat, perforaturus etiā corpus, nisi conserua ferro fidelis q; quam gerebat, lorica restitisset. Eam lorica Megi Phileus pater, Philco rex Euphetes in Ephyra apud flumen Seleentem hospes hospiti donauerat, ut ei tamen in armis esset. Vicissim Meges conum Dolopis cū iūbis puniceo colore fulgētibus hasta ferit, scindit, deicit. Et cū ille adhuc aduersus hunc pugnare pergit, ecce Menelaus auxilio uenit, cumq; telo stans ex obliquo, ut hominem lateret, sic ipsum telum per humerum transegit, ut ligno tenus à pectore extaret. Eum in ora prolapsum cū ambo ad spoliandum occurrissent, Hector tum ceteros fratres protinus adesse iussit, tum præcipue Menalippum Hicetaonis filium, hominem clarum, qui aliquo tempore procul ab hostibus in Percote pauit armenta. Postquam uero Græci cum nauibus appulerunt, reuersus in Troiam, apud Priamum diuersabatur, perinde ab eo cultus atq; unus è filiis, quod uidelicet inter Troianos uirtute præstaret. Hunc Hector nunc ita allocutus est: Siccine Menalippe per nostram socordiam abibit, nec te angit quippiā, quod Dolops patruelis noster uita priuatus est: nec priuatus modo uita est, sed armatura quoque priuatur. Non ne cernis ut in eo spoliando interfectores occipantur? Quare sequere me. Neq; enim posthac superest, ut nobiscum Græci præliantur emanus. Necesse est hic cominus, aut uicti trucidentur, aut uictores ciuitatem, urbem, arcem nostram funditus extinguant. Sic locutus, præcessit.

fit. Illeq; deo cuidā similis, secutus est. Inuicē Aiax Græci^{Aiax} eos exhortabatur: O amici, estote uiri, et pudor mordeat animum. habentium pudorem plures discedunt fossites, quam occumbunt. At fugientium, sicut nulla gloria existit, sic nulla uis animi corporisq;. Hæc Aiæcis dicta sociis sua alioqui sponte pronis ad resistendum, tamen altius insederunt, animumq; addiderunt. Vallauerūt igitur naues ferreo suorū corporum uallo. Cōtrā quos Iupiter Troianos exciabat. Menelaus autem Antilochum ad gnauiter faciendum his uerbis accendit: Antilochè, nimirum ex omni iuuentute, neq; in cursu neq; in prælio æquiparandus fueris, si quem hostium exiliens telo percusseris. Sub hæc uerba Menelaus retrocessit, Antilochusq; illius instructus uerbis, è prima pugnantium acie procurrat, circumq; se oculus lustrans, licet ad eius ictum subduceret se Troiani, non tamen uanum iaculum misit. Nam tibi magnanime Menalippe in prælium ueniente pectus prope papillā percussit, inq; te cum ruina corporis armorumq; prostrati, non secus accurrit detracturus arma, quam leporarius in hinnulū, quem ut è cubili prodibat, certa uenatoris manus telo afflixit. Sed non sefellit ista res Hectorem, qui per ipsam aciem currens, infestum se Antilochostrebatur. Ille etsi strenuus bellator, hoste non expectato refugit, in morem feræ, quæ uel canibus uel bubulco circa boues occiso, fugiendum sibi prius putat, quam factum hominum agmine inuadatur. Idem Hectore atq; Troianis cum horrifono clamore insequentibus, missiliaq; in tergū fugientis ingerentibus, ubi cohors aduenit sociorum, cōuerso uultu stetit. Troiani uero immanibus leonibus similes ad naues ingruūt, Iouis præcepta peragētes. Ille Troianis robur sedulo suggererat, Græcis demebat. Ille spiri-

tus acuebat Troianorum, hebetabat Græcorū. Ille ex
 terrorum ignominia, alteris decus conflare decreuerat, &
 præcipue Hectori, per quem in classem coniecto igne, ar-
 dentis naus flammis suis ipse oculis cerneret: sic demum
 Achilli laeso, sic Thetidi roganti, sic sibi sponsori credenti
 esse satisfactum, post illa Troianos à castris in fugam re-
 pulsurus, ac propriâ Græcis gloriâ restitutus. In præ-
 senti autem hoc sentiens, Hectorem ultro incitatum etiam
 ualidius instigauit, ut ipsum Martem bellorum arbitriū,
 cum in bello seuit, esse diceret, & ardentem inflammati,
 ut sic inter hostes fureret, ut cum spissas montani nemoris
 arbores seuus ignis inuasit. Spumabant ora, micabant
 igniti subter torua supercilia oculi, ipsaq; pugnantis ge-
 lea terribilem quandam speciem metus puniceis inbis ex-
 hibebat. Etenim Iupiter ei ab æthere auxiliator aderat,
 unum inter tot uiros tantis decoribus, unū singulari glo-
 ria augēs, utpote breui futurū in rebus humanis. Admo-
 uebatur enim fatalis ei dies, quem palladis opera sub præ-
 ualidis Achillis manibus erat obiturus. Eapropter ubi plu-
 rimū hostium atq; optime armatorum, ibi maxime urge-
 bat, incūbebat, periculum aciem conabatur, nec tamē
 poterat, hostibus confertim obnitētibus, nec magis ad im-
 pressionem Troianorū cedentibus, quā iuxta altitudine
 littoralis cautes cedit ad incursum stridentium uentorum
 insanorumq; fluctuū, qui ipsis littoribus illiduntur. Tan-
 dem Hector, cuius corpus undiq; flāmis emicare uideba-
 tur, in hostilē aciem irrupit instar ingētis undæ, quæ pro-
 cellæ turbine inflata, sibilantibus horrendū in modum ad
 armamenta uentis, in nauem infunditur, & quantus illi
 est alueus obruit spuma. Et ut ad talē casum nautis propē
 presentem mortē intuētibus corda tremunt, ita tūc Græ-

cis ad Hectoris impetum contremiscebant. Quem similem
 quoq; dices truci leoni, qui immensa admodum armēta
 boum in letis pratis irriguisq; pascētia inuadit sub igna-
 no pastore, qui nō callet quem bouem à funesto prædōne
 uel eripiat uel defendat. Sed cum fera in mediam se turbā
 semper immergat, ille ad primos aut ad postremos semper
 emergit. Ita quemadmodū illæ pecudes trepidā in fugam
 à leone dissipantur, sic Græci omnes ab Hectore atque à
 patre Ioue cōsternati fugæ se mādant, quorū unus inter
 fectus est tantū Periphetes Mycenæi Coprei filius, illius,
 qui legatione fungebatur Eurystei ad magnanimū Her-
 culem, melioris multo filij pater quā ipse extitisset. Nec
 solū multo melior patre Periphetes erat, sed omnis uirtu-
 tis numeros habens, idem pernicitate, idem bellādī usu, idē
 prudentia (ut inter Mycæneos) egregius. Cuius exitus
 egregiam Hectori gloriā dedit. Siquidē in fugā uersi pes
 in offendit in oram clypei, quem reiectū tergo ferebat ad
 talos usq; demissum, ut resupinū sterneret cum magno so-
 nitu castidis solo impactæ. Ita magnitudo clypei, quæ ad
 tutelā hominis erat, causam mortis attulit. Quod Hector
 ubi cognouit (cognouit autē protinus) aduolans iacenti
 afficit, lanceamq; superne in aduerso pectore defixit, spi-
 ritumq; dempsit: Et quidem iuxta socios, quorū nemo, ut
 qui sibi ipsis ab Hectore timerent, auxiliū ferre ausus est.
 Iam ad naues, quæ primæ subductæ erant, repelluntur. Iam
 inter subterq; eas funduntur. Iam ab ipsis hoste instante
 submouentur, ac demū pro tentorijs fugam sistunt, cōser-
 tiq; permanent, non ausi latius instruere aciem, sed inter
 padorem metumq; se inuicem omni ratione adhortantes.
 Et præcipue Nestor Græci noninis columē, qui singulos Nestor.
 appellans, sua cuiq; pignora allegabat, inquit, O socij,
 estote

estote uiri, subijcite uobis animo, apud alios homines: *animata.* uis facti dedecus, si ignaui fueritis: decus, si strenui. Subiecta unicuique uestrum memoria facultatum, filiorum, uxorum, parentum, seu habetis hæc, seu amisistis. Per ego absentes illos, proque absentibus uos oro, supplicoque, fortiter stent, nec per timorem terga uertatis. Hæc memorans, animam accendebat ardoremque singulorum. Pallas autem ab eorum oculis, ut dea caliginosam sustulit nubem, per quod illi non uia quadam affulgente luce in utranque partem oculos intromiserunt, in locum, qui est ante naues, in locum certaminis. Cernuntque Hectorem atque Troianos, quorum quidam alii qui longius aberant, et a pugnando uacabant, alij uero ad naues prælium conferebant. Neque uero Aiæcis pectora tantum iam inerat robur, ut unde cæteri fuga dilapsi erant, ibi unus ipse persisteret. Sed ferratam trabem contumeliosam naualem duorum et uiginti cubitorum manibus molientem, per aplustra nunc huc nunc illuc grandioribus passibus discurrebat, perito sane equisoni similis, qui insidens equo, per spatiosam uiam, et perinde frequenter populo urbem uersus è campo quatuor equos è pluribus lectos agit, insequens currentes, in tergibusque assidue hærens, et prope nauem quæ ante se cogat cum plurimorum utriusque sexus admiratione. Inter hanc adfursionem Ajax sine fine uociferabatur, uocibus in caelum usque cedentibus, iubens socios nauis tentoriaque tutari. Hæctor autem non in medio suorum uersabatur: sed quemadmodum acerrima uolucrum aquila in turbam aut anserum aut gruuum aut cygnorum per uicinia fluminibus loca pascentium adoritur, sic Hæctor in oppositam nauem ferebatur per gradum ipsius Iouis dextra à tergo impulsus, sequente mox manu sociorum ab eodem Iouem

animata.

animata. Atque hic quoque circa naues iterum acerrimum renouatum est prælium. Crederes recedentibus eos uiribus, non exhaustis concurrere. Sic ferociter in pugnam itum est, Græcis quidem desperantibus præsens exitium posse uitare, Troianis autem ad unum omnibus se simul cremare naues, simul hostem mactare sperantibus. Ita dissimili ex causa simili ferocitate pugnabatur, sed præcipue ac penè cuncti ad unam Protefilai nauem, atque de ipsa nauis, inter alias, ut ueloci, ita conspicua, qua heros ille ad Troiam uectus est, non tamen iterum ad terram patriam reuectus. Nam eius puppim cum prehensisset Hæctor, non iam sagittis missilibusque, sed collato cominus pede, Græcus Troianusque mucronibus, pilis, uerutis, securibus, bipennibus, rem agebat. Cerneret multis è manibus enses sanguinates excuti, ex multis humeris amputato balteo cum uagina decidere, cruore per humum fluere, Hectorem semel arreptæ puppis possessione, antequam incendat, nolte remittere, ac suos tali oratione excitare: Ferte ignem, omnium pariter clamore sublato. Hic est ille dies, quem nobis Iupiter dedit, dignum superiorum temporum ærunis, quo uicem arreptæ cladis redamamus hostibus, incensa eorum classe, qua aduersis dijs huc profecti sunt, in magnam quidem reipublice nostræ calamitatem. Sed hoc tamen nostrorum culpa senatum, qui me ad has extremas naues uolentem pugnare retinuerunt, et ciues mecum uenire uetuerunt. Verum sic tunc Iupiter nobis eripuit mentem animumque, nunc dat atque addit, et nos ultro impellit. Sic locuto Hectore, Troiani in Græcos magis ingruunt. Ideo iam Ajax perstare non poterat, ita telis obruebatur. Igitur pro certo habens interfectum se iri, relictis amplustris, retro paulum concessit, et super subsellium septem pedum insidit, atque illic obseruans, quicumque admoeret ignem, sedulo

Aiax. sedulo eum lancea arcebat, perpetua clamoris acrimonia socios ad ferendam nauibus opem adhortans: O socij Heeroës, O Danaï cultores Martis, este uiri, este uirtutis meae mores. An speramus uel aliam nobis à tergo subsidiariam aciem, uel alium tutorem, quam hic nosſter eſt, murū, qui nos fugientes tutari queat? Nulla nobis eſt uicina urbs, in cuius uel ciuibus uel turribus murisq; qui hoſtem repellant, ſpem reponamus. in aliena terra ſumus, longe à patria, in cāpo hoſtili, hinc iſtis hoſtibus armatis, hinc mari claudente, ut ſciatis in manu ſpem eſſe ſpem, nō in remiſſione belli. Atq; ita accēdens ſocios, in ſiſta lancea compeſcebat, quiſquis hoſtium propius ignem in ferret, gratificaturus Hectori, ad hoc ipſum eos adhortāti, quorū duodecim ibi ante nauem, ut conabantur ſubijcere flammam, ſubinde confodit.

ILIADOS HO-
MERICAE LI-
BER XVI.



Achilles. **D**V M hunc in modū ad Proteſilai nauem decernitur, Patroclus Achilli præſto fuit, decurrentibus per ora lachrymis inſtar fontani humoris ex abdita petra ſcaturientis, & per excelsam rupem manantis in terram. Quem Achilles cum uidiffet, miſerans ultro ſic affatus eſt: Quid ita lachrymaris Patrocle, ſicut paruula puella, que apprehēſo manu pallio matris, & flētibus in eam oculis intuens, cū corrente currit, & properantē diſtinet, ut in amplexū tollatur eſſagitans? Nam quid tibi cū tanta lachrymarū uī? Nunquid uel Myrmidonibus aliquid accidit,

cidit, uel ipſi mihi, cuiusq; rei tu ſolus ex Phibia nunciū accepiffi? Certe duo quorū obitus utriq; noſtrorū præcipue lucuoſus eſſet, ſoſpites ſunt, Menœtius pater tuus, & Peleus pater meus, cū Myrmidonibus, ut auunt. An forte uicē miſeraris horū, qui apud naues proſtigantur, luentes hac clade iniuſtitia ſua? Ede quicquid eſt, nec me iſtā rem celes, ut quod unus ſcis, ambo ſciamus. Ad quem Patroclus alio ſuſpirio gemēs, O Pelides, inquit, Græcorum multo fortiſſime, parce queſo maledictis, parce inculpationi illorum in tam ſtebili conditione rerū. Optimi enim quiq; ex omni exercitu in tētorijs iacent, ceſſim punctim ue ſaucij: ſaucius eſt Diomedes, ſaucius Ulyſſes, ſaucius Agamemnon, ſaucius etiā in femore Eurypylus. Quorū uulneribus ſouendis ſedula medicorū miniſteria incumbunt, & adhuc tu implacabilis perſiſas, & iſtā qualis à me procul abſit, acerbitate animi ſeruas? O uir ex ipſa uirtute trux atq; alijs nocēs. quotuſquiſq; nō modo eorū qui nūc ſunt, ſed qui poſtea erunt, uſum tui percipere, aut poterit, aut debebit, aut uolet, ſi nūc à Græcis indignū exitiū nō propulſaueris? immittis proſecto, cū tam inhumana feritas ingenio tuo inſit. nō tibi Peleus, ſed inacceſſus ſcopulus pater: non dea Thetis, ſed ipſa ſpumantis maris unda mater eſt. Quod ſi quā religionē aut aliquod Iouis oraculū per matrem renunciatū cauſaris, me ſaltē in aciem mittas, conceſſa mihi tua armatura, tuoq; milite, ut aliqua ſalus efficiat noſtris, ſi forte ſpecie tui cōterritus Troianus ſacceſſat, & Græcus reſpiret penē cōſumptus, ac reſocilletur. Reſocillari enim à pugna ſufficit breui momēto. Nā integros ac recētes facile eſt uel ipſo clamore hoſtē à caſtris ad ſua maxima repellere. Hæc Patroclus, & quæ precabundus (ſub demens, hinc enim ſibi cauſa infelicis fati ac trifiſtis exitus fluxit)

Achilles. fluxit) ad quem Achilles uehementer turbatus. Hei mihi, inquit, mi Patrocle, quid elocutus es? E quidē neq; religio aliqua me, neq; oraculum à matre renunciatū, quod nullum est, sed magnus irarum æstus retinet, reputantem, quæ passus sum, & quæ feci. Etenim ita natura cōparatum est, ut prorsus indigne feramus, ac uehementissime conturbemur, quoties quis hoc ipso quod antecellit potestate, aliū premio fraudare uult, præsertim parem genere, uirtute, conditione, fama, quod in me fecit Agamemnon, prærepta mihi puella, pro qua tantum laboris exhauserā, cuius patriam mœnibus inclytam expugnaueram subuerteramq; quam mihi honoris gratia consensus omnis exercitus elegerat: nec tantum prærepta, sed è manibus erepta: nec tantum ab eo qui sum, sed tanquam ab ignobili quodam atq; peregrino. Ceterum quæ hactenus acta sunt omittamus. Neq; enim par est perennem animo seruare indignationem, & eam ego deponere constitueram, sed nō prius tamen quam ad naues meas clamor bellūq; peruassisset. Tu uero, quod superest, indue tibi mea arma, ac ducem inter Myrmidones age, & ipsos pugnare cupiētes. Iam enim corona Troianorum uelut nubes naues circūsisit, Grecis ad oram littoris, id est, mortis redactis, & uix hoc ipsum exiguum extimentibus. Ita magis ac magis audacia hostibus increfcit. Videlicet non uident propius radiantem galea meæ frontem. Fuisset æquus in me Agamemnon, protinus ipsorum cadaueribus flumios opplessem. Nunc uictores per omnem planitiem nostrorum terga cedentes, in ipsis castris concluderunt, ita ut non de uictoria nostri, sed de uita dimicent. Neque enim ipsis periclitantibus, sirox Diomedes dextra præsens exitum arcet, non hortantis Agamemnonis, inuisi mihi

hi capitis exaudiunt uocē, sed homicidæ Hæctoris suos incitantis & audiunt, & contremiscunt. Nec Hæctoris tantum uocem, sed uictricem etiam circumfusorum hostiū uociferationem. Nihil tamen minus tu Patrocle irruere in hostes strenue, ut uindices ab incendio naues, ne illis absumptis erepta sit eis facultas in dulcem patriam reuertēdi. Illud autem tibi animo proponas efficiendū, quod tibi mædo, cuius hæc summa est, ut mihi insignem gloriam atque insignem præmium pares apud ceteros Græcos, à quibus mea Bryseida reddetur, et insuper amplissima munera dabuntur, reiecto à nauibus per te hoste. Quod si magnus Iunonis maritus annuerit prospero te defungi euentu, sis hoc contentus, ne te aut cupido dimicādi, aut dulcedo uictoriæ exultantem, & hærentem in tergis hostium ad urbem prouehat, per quod & mihi absenti ignominiam, & tibi ipsi periculum crees, si quis immortalium decorum ab olympto descenderit (Sunt enim Troiani mirum in modū cordi Phœbo) Quare cum eos à castris repuleris, seruatīs à peste nauibus, finito in ipsis campis utrosq; pugna-re. Quod utinam tu Iupiter pater, & tu Pallas, & tu Apollon uelitis, ut nemo prorsus neq; hostium neq; nostrorum fugiat mortē, præter nos duos, ut soli supersites alma urbe hac cum foeminis gazaq; potiamur. Interea cū hæc inter se Patroclus & Achilles colloquūtur, Ajax iam perstare non poterat: sic eum & uis Iouis domabat, & fortes Troiani missilibus obruebant. Crepitabat horrendū asiduis ictibus galea, conus ipse cum decoris cristis sine fine quatiebatur, dexter humerus erat sustinendo semper scuto defessus, omnes artus sudoribus manabant. Laborabat irrequito anhelitu anima, cum nulla laxandi spiritus copia fieret, undique malis alijs super alia increbescenti-

bus, quod circumstantes Troiani pro se quisque loco eū subducere amittebantur, nec tamen poterant. Hoc loco uos nūse inuoco cœlestia testā incolentes, ut mecū dicatis, quis primus Troianorum ignem Græcorum nauibus iniecerit. Hæstor propius accedēs, stansq; ex aduerso, iniecit illam, quam Ajax moliebatur lanceam, secundum cuspidē ingenti gladio feriens amputauit, quod fragmentum longius uolans, cum tremitu decidit. Ajax nihilominus curram lanceam uersabat, quam ubi præcisam esse cognouit, conterritus est, & ut erat prudens, opus decorum, id est, Iouis, agnouit, destinatum animo habentis, Troianis indulgere uictoriam, ceterorum deorum consilijs qui partes iurare uellent, coercitis. Atque ita se ab imbre nūse filium subduxit. Tunc hostes ignem in nauem impune conijciunt, qui statim cœpta flamma efferrī cœpit. Cum autē puppim iam ignis ambureret, Achilles percusso manu femore, ad sociū inquit: Moline te generose Patrocle, En ad naues cerno globos leuari flammarum. Ito, ne hostis coneremet classē, ne ue nostris nulla sit postea fugiendi facultas, Indue tu tibi festināter arma, dū ego Myrmidonas cogam, si qua salus periclitantibus Græcis fiat. Hæc locuto, Patroclus sibi arma circumdedit, ac tibialia sibi primo induit argenteis loris circa talos fabricata, tum thoracem illum discolorē ac sidercum, dehinc ensē argenteo capulo, clypeumq; ut grandem, grauem humeris accommodat, deinde capiti galeam indidit superbam cristis ex equina iuba concinnatis, quæ ad motum ipsum uidebatur horrendum quiddā annuere. Postremo duas dextra ualida lanceas sumit, quas commode tractare posset. Nam Peliaā ex omni armatura Achillis solam nō cepit, procerā, crassam, ac grauiorem quā aut ipse tractaret,

aut

aut Græcorum alius præter unum Achillem: quam Chiron ex orno in Pelio monte fabricatus, Peleo donauerat heroum interemptricem. Patroclo se armante, Automedō ab eo iussus propere iungere equos, Achillis mādāta exequēbatur, uir illis in prælijs spectatissimus, nec ad hostiles minas horrere solitus. Quem Patroclus præcipue et in secūdo ab Achille honoris loco habebat. Hic ubi bigam iugalibus equis instruxit, quorum alteri nomen erat Xantho, alteri Balio, tertiu extremo capistro applicauit nomine Pedasum quē Achilles, euersa per se Etionis urbe, ut egregium asportauerat, mortalem ipsum, equorum tamen immortalium comitem. Siquidē ambos hos mater nomine Podarges inter equas rapidissima, cū in uerno prato pasceret, ad oceanum ex zephyro genuit. Eoq; ipsos uentos unde originem trahēbant, cursu & quasi uolatu æquabant. Achilles autem ostiatim singula sociorum cœtubernia adiens, ut armarentur effecerat: id quod ipsi cupierant, similes lupis quorum immanis audaciæ uis natura est, cum eximum magnitudine ac cornibus ceruum in monte consecuti laniant, imbuentes tota rostra sanguine: tum petito gregatim fonte, linguā ex imo palato exerentes, & aquam nitidam & os cruentum lambunt, repletoq; uentre pectoris animositas uiget. Huiusmodi lupis similes cum ceteri Myrmidones, tum præcipue principes undiq; ad magnanimum Achillis simulū confluebant, ipso Achille singulos urgente, ut seq; equosq; in expedito hinc maturarent. Enimvero quinquaginta naues sue erant, quibus ad Troiam nauigarat, cū quinquagenis singula remigibus eisdemq; comitibus. Eos in quinque ordines distribuerat cū totidem ducibus, quos præstantissimos atq; idoneos nosset ad imperandū. Summa tamen penes se

42 erat

erat ut ducem longe præcipuum. Primum ordinem ducebat Menestheus Pelei nepos ex formosa filia Polydora, qua Spercheus perennis fluuij deus cõpressa hunc genuerat, licet Borus Perieris filius pater diceretur, quòd is Polydorem multis à se donatam spõsalibus donis, propalam in matrimonium duxisset. Secundũ ducebat Eudorus pulchra Polymela matre, & si famæ credimus, uirgine: certe in ipso choro uirginum genitus. Hanc Mercurius in Diane nympharumq; modulãtium choro cum uidisset, admauit, statimq; cum in coenaculum conscendisset, liberum arbitris locũ, illic cum puella rem habuit, grauidamq; fecit. Quæ exactis mensibus interim ipsa luce atque inter æquales edidit partum. Eadem postea illustri uiro Etheleo Actoris filio nupsit, immensis à uiro nuptialibus donis aucta. Cuius senior pater Phylas peræque nepotem aluit, erudiuit, amplexus est, ac si deo, ut erat, genitus esset: qui adultus, & cursu & re militari strenuus euasit. Tertium ducebat Pisander omnium Myrmidonum, excepto Patroelo, utenda lancea in bello præstantissimus. Quartum senior Phœnix. Quintum eximius Alcimedon Laërtis filius. Postea uero quàm hunc in modum Achilles sub suo quæq; duce ordines rite digessit, ac re eis in hæc uerba præceptum dedit: Myrmidones, nemo mihi è uobis minarũ, quibus ex hoc loco in Troianos efferebamini, nemo inuidiæ obliuiscatur, quam mihi toto irarũ tẽpore faciebatis. Dure Pelides et intractabilis, nec lacte materno, sed iracundia alite, quid inuitos socios apud tẽtoria retinetis? quin igitur reuertimur in patriam, quando quidẽ infanda ista tibi iracundia insedit? Tali me inuidia frequentes atq; uniuersi premebatis. En nunc affulsit occasio: & quidẽ talis, ut quam optaris bonã operam nauare possitis.

Is ergo

Achilles.

Is ergo cui præsens animus est, in hoc certamine contra Troianos uolo declaret. Sic locutus, animũ accendit ardoremq; singulorum tum oratione, tum regia autoritate. Nam eo studiosius cateruæ ipsæ sese addensarũt, & ut in ædificanda excelsa domo, quæ incurfibus uentorũ par sit, structor parietis ipsos lapides coagmetat: sic ijdem stipiti erant, atq; ita cõglutinati, ut scutum scuto, clypeus clypeo, lancea lanceæ, uir uiro cohaeresceret, & propè inniteretur, ipsis etiam minacibus cristis subter fulgentes galeas sese contingentibus, duobus in eodem curru iuris, & eandem mentem habentibus. Ante alios dimicandi Patroelo & Automedonte in conspectu omnium se armãtibus, Achilles uero ab illis recedẽs tabernaculum ingressus est, arcamq; aperuit, quam mater Thetis in nauis trans freta turi filij posuerat, resertam tunicis chlenisq; aduersus iniuriam uentorum, atque uillosis tapetis. Vbi erat ei repositus scyphus rare pulchritudinis exactissimiq; artificij. In quo neque alius quispiã uinum potabat, nisi Achilles: neque hic sibi, sed dijs: nec alijs dijs, quàm uni Ioui libabatur. Hunc ex arca prolatum Achilles primum purgauit, deinde liquida profluẽtis aqua abluit. Tum lotis manibus uinum hausit, stansq; in medio impluuiio et ad cœlum suspiciens, libauit, ac Iouem quem hæc non latebant, hac oratione comprecatus est: Iupiter Pelasgice ac Dodonæ, Achilles, qui è lōginqua hinc Dodona, ubi præsides habitasq; sortitus es nomen, circa quam tui sacerdotes solo incubant, pedibus semper illotis ac semper in nuda humo pro cubili iacentes: si quando mea orantis uota exaudisti, magno supplicio in honorem mei afficiens Græcos, huic quoque adjs uoto te oro, qui etsi non pro deo ipse in prælium, tamen loco meo sodalem cum Myrmidonũ copijs mitto. Ei

¶ 3 que so

quæso magne Iupiter da gloriose perfungi hodierna expeditione atq; militia, inspirans illius animo uigorem, ut Hector intelligat nostrum famulū ex omnibus unū gnarum esse bellandi, & tunc inexpugnabilem uirum, cū ego in acie uersor. Atque eum, cum à nauibus periculum pugnamq; submouerit, huc ad me cum armis socijsq; omnibus redire incolumē. Et ita Achilles preces precegit, quibus auditis Iupiter alterum quidem annuit, alterum uero abnuit. Nam ut periculū à nauibus pugnamq; submoueret, dedit: ut illuc à prælio rediret incolumis, nō dedit. Ille post libanina preceationemq; in tabernaculum regressus, scyphum in arca reposuit. Tum regressus ante tætorium stetit, cupidus adhuc inspectādi aciem, ambarum partium pugnā. Myrmidones autem cum magnanimo Patroclo, ut erant & ferro & animo armati, conlitterant, dum in Troianos irrumperent. Tum facti ex ipsorum statione prodeundi copia, protinus effunduntur, uespis similes, quas propter uiam domicilia habētes, pueri, qua sunt puerilitate, proterue iritare uexareq; ac plures trucidare consueuerunt. Nam si quis uiator illac iter ingrediēs, eas per imprudētiam commouerit, tunc illæ exhulcerato animo è tectis euolant, incurstantesq; in hominem grassantur, sollicitæ pro salute filiorum. Hac mente, hoc animo, hac spe Myrmidones atq; cum horrenda uociferatione prorumpunt. Quos Patroclus ingenti uoce his uerbis adhortatus est: O Myrmidones amici, Achillesq; socij, este uiri, atque uiuida uirtutis memores, ut illum absentem, cuius uirtus longe inter omnes est emīnētissima, honoremus, tanquam & ipsi secundum ducem nostrū fortissimī caterorū Græcorum atque suam offensam agnoscat Agamemnon, qui hunc Græci nominis columnen nihili fecit. Hæc dicēs, animum

num accendit ardoremq; singulorum. Atque ita armati, densati, clamantes, alijs Græcis horrifona uoce cōclamatibus, in Troianos irrumperūt. Illi conspecto Patroclo cum agitatore decora armatura fulgentibus, rati ipsum Achillem adesse, deposita similitate reconciliatum, perturbantur animo, ordines solunt, ac sibi quisq; circūspicit, quā fugiat mortem. At Patroclus in medium irruens, ubi plurima manus hominum tumultuabatur, circa puppim illā incensam, primus intorto iaculo dextrum humerum confodit Pyraechmis, sub quo duce egregij Pæones ex Amydone urbe & late fluente Axio uenerāt. Ille edito gemitu supinus concidit. Comites, qui circumfusi erāt, uiso duce, qui inter eos erat longe fortissimus occiso, percussis timore dissipantur. Patroclus & his & alijs cum à cæteris nauibus, tum uero ab incensa et semusta fugatis, ignē respinguit: eaq; relicta, in alios fertur, exorto immenso tam horum quàm illorum, sed dissimili tumultu, Troianorum quidem trepidantium, Græcorum uero ad naues emergentium. Et qualiter editissimum in alpibus cacumen à grauidō nimbo, quo oblitum erat Ioue purgante refratur, cunctiq; reiecti colles, conualles, & prominentes montium uertices patent, omnesq; à cælo deorsum liquidi ætheris tractus nitēt, taliter Græcorū animi renituerūt, ac paulisper relaxati sunt, submoto hostili igni, intermissaq; persecutione atque pugna. Neque enim Troiani dato tergo à nauibus se proripiebant, sed aduersa adhuc fronte perstabāt, nec nisi coacti submouebantur. Ibi sicut erant dispersi Græcorū principes, suū sibi quisque hostem interimit. Sed omnium primus Patroclus, qui protinus Areillici se auertentis lancea femur, confracto etiam osse, traiecit, & ipso ictu pronū moribundumq; prostrauit. Mene-

laus nudatum Thoantis pectus telo præter scutū immisso percussit, hominemq; occidit. Mege Amphiclum in suam auersum insequens iaculo est affecutus subter poplite in fixo, ubi plurimum medullarū hominum est, discissusq; tibiæ neruis, tenebræ oculos Amphiclo clausurunt. Duo Nestoris filij Antilochus & Thrasymedes totidem Amisodari filios suum quenq; obruncarūt. Nomina horum erant Atymnius & Maris, uterque uir egregius ac bellator, dijq; Sarpedonis comites, quorum pater chineæ indomito monstro, et multorum hominum pesti cibos ministrauerat. Horum fratrum Atymnium Antilochus ita percussit, ut uterum lanceæ cuspis perforaret. Cuius in os collapsi uicem indignatus frater accurrens, & ante iacētē stans, in interfectorem telum librabat. Sed occupato Thrasymedes ictu nec frustrato, brachium, ubi lacerto committitur, cominus telo percussit, ossa contudit, medullasq; effudit. Quo uulnere Maris claudentibus oculos tenebris moribundus corruit. Ita duo fratres à duobus fratribus simul interfecti sunt, simulq; iacentibus cadaueribus animæ simul ad erubum commigrarunt. Cleobulum in ipso tumultu implicitum Ajax Oileus uiuum, id est, ante plagam irruēs cepit, sed non tamen uicturum, quippe receptum intima ceruice Aiæis gladium sanguine suo calefaciens, frigida morte solutus est. Peneleus ac Lycon infestis lanceis concurrentes, uterq; ictum nō in hostem fuerunt, sed in uentum effuderunt. Iterum strictis gladijs concurrentes, Lycon quidem ex huiusmodi galea equinas iugas excussit, sed & gladium fregit. Peneleus uero colulum subter aurem gladio hausit, atq; ita amputauit, ut sola delabens caput cute penderet, statimq; secundo succubentibus cruribus Lycon extinctus est. Meriones fugien-

ti Acæ-

ti Acamanti, iamiamq; currum ascendenti, celeritate pedum affecutus, dextrum humerum confixit, quo ictu ille, ut erat ascendens, obortus ad lumina tenebris è curru defluxit, atq; ut hunc auersum Meriones, sic Erymantē aduersum Idomeneus occidit, directo in os telo, quo telo discussus dentibus, laceratisq; osibus subter cerebrū in contrariam partem transacto, Erymanthes per hians os, perq; nares sanguinē spirans, sanguinantibus etiam oculis, sed & mortifera nocte caligātibus, exanimatus est. Et hi sunt quos è Troianis principes Græci interemerunt. Atq; ut uoraces natura lupi ouium caprarūq; greges pastoris ueracordia palantes in collibus nacti protinus inuadunt, sed agnos hædosq; præcipue, quos iter miseræ matres querunt, atq; subter illas sese occultantes trepidosq; inueniunt, rapiunt, laniant: sic Græci in Troianos ingruentes perterritos, lymphatos, ac fugæ magis memores quàm uirtutis, & ut nubes ex olympo in cælum per dium æthera procedit, cum Iupiter procellam molitur, sic fuga fiebat à nauibus, clamorq; Troianorum reuertentium indecore quæ uenerant. Ajax autē magnus in unum Hectorem infesto iaculo usq; ferebatur. Ille ubi fortunā belli intellexit esse cōuersam, ut erat rei bellicæ gnarus, reiecto post tergem scuto aduersus tela tamen aliquādiu manserat, dum necessitudines suas à periculo eriperet. Postea conscenso curru sibi quoq; fuga consuluerat, relictis alijs, quos in altum depressa castrensis fossa exire uolentes intercludebat, multos equi abrupta prima temonis parte, in fossa cum curribus relinquebant. Qui cum effusi semel è nauibus tentorijsq; sunt, atq; dispersi, perpetuo clamore plenis uis, leuata in altum ac uolitante, quam ipsorum equi pedibus rotisq; reddebant, puluere nube, urbem uersus

u s redire

redire contendunt, Patroclo præcipue in tergis hærente
 (peſime enim in illos conſultum uolebat) & ubi maxi-
 me tumultuantes conſertosq; cernebat, illuc tendente, ac
 ſuos hortante ad inſequendum, & hoſtibus inſultante. An-
 te quem multi illorum proni c rbedis corruébant, multa
 ſelæ curules cum ſtridore irabebantur, equis Troianis
 quam effuſiſſimo poterant curſu properantibus, ut non
 aliter terra perſtreperet, quam cum Iupiter aliquo autu-
 miali die præ ſitè imbrem, quo omnia inuidentur exci-
 tata tempeſtate demittit, irasſcens in homines, qui contem-
 pta decorum religione, uirulentas leges ad populum ſerūt,
 ac iudicia de foro exploſcunt. Tunc enim in eorum agro
 ad hanc pluuiam omnia flumina plenis alucis fluunt, &
 ex montibus plurimū cū inſueto fragore torrètes, depreſſis
 humi uoraginitibus clamoribusq; deuoluti cum foeda ope-
 rum agreſtiū clade in mare excurrerunt. At Patroclus ci-
 tatis equis trãſgreſſus ſoſſam, ad primos fugicentium pro-
 currit, optans ſperansq; configere Heſtorem, quem non
 adeptus (nam eum fuga equorū abſtulerat) longius ipſos
 procedere primos inhibebat, ac retro in contrariam fu-
 gam ad caſtra propellebat. Qui locus inter urbē fluuūq;
 ad caſtra medius erat, ubi multos ex illis in fuga aggreſ-
 ſus obrūcabat, ſumēs eorū quæ in Græcos admiſerāt ſup-
 plicium. Quorū primus fuit Pronous, cui nō teſtum cly-
 peo peſtus lancea confodit, linquenteq; eum animo cum
 ruina proſtrauit. Secundo loco inuadit Theſtora Enopis
 filiū, qui metu perterritus contractis manibus in ſella ſe-
 debat dereliſtis habenis. Huic propius ſtans, dexterā ma-
 lam cū dextera maxilla traiecit. Et qualiter quis in pro-
 minente cote ſedens, è mari indigenā piſcem hamo ad ſi-
 lum appenſo exterius trahit, ſic ille è ſella hominem rudi-
 cula

cula ſſecie protraxit. quē cū exciſſiſſet, humi collapſum
 uita deſcicit. Poſt hūc aggreſſus Eryalum, mediā eius caſi-
 dem ita percūſit ſaxo, ut toto capite biſariam diſperſo,
 Eryalus in ora concidens, ſubito uita eſſlaret. Demincepsq;
 obruncat Erymantem, Amphoterū, Epaltem, Telepole-
 num Dameſtoris filiū, Echium, Pyrrhem, Iphœum, Euipe-
 pum, & Polymelum Argeæ filiū. Hos cum uidiſſet pro-
 ſtratos Sarpedon, ut erant ſocij ac ſui, cōuerſus ad alios, Sarpedon,
 his eos uerbis eſt adhortatus: O dedecus Lycij, nunc uos
 mihi celeres eſtis. Ego certe huic uiro occurram, ut intelli-
 gam, quam ualidus eſt, qui tantū calamitatis intulit Tro-
 ianis, tantamq; de tam egregijs ſocijs ſtragem fecit. Hæc
 locutus, in terram, ut erat armatus, de curru deſiliit. Quo
 conſpecto Patroclus itidem fecit, amboq; cū clamore nō
 aliter inſeſti cōcurrunt, quam in edita petra totidē uultu-
 res ſtridulo clangore praliantur. Eos inſpiciens Iupiter,
 miſericordia tactus, ad uxorem eandemq; ſororē inquit:
 Heu me Iuno, En triſte fatum Sarpedonem meum uocat Iupiter
 ad mortem ſibi per Patroclum aſſerendam. Vnde in an-
 apiti ſententiã nutat animus, utrum eū luſtuosã è pugna
 ſubtractū reddam ſuæ patriæ ſuisq; ciuibus, an ſub mani-
 bus Patrocli deſungi morte permittam. Cui Iuno grandi-
 bus oculis ut Minerua caſijs ſeu glaucis prædita, respon-
 dit: Auguſtiſſime Iupiter, quiſnam tibi excidit ex ore ſer- Iuno,
 mos? Mortalem ne tu aliquem ab ipſis continuo natalibus
 morti deſtinatum, ruruſ uis à cōditione mortalitatis exi-
 mere? Sed age ut libet, nō tamen nos omnes ceteri dei tibi
 acquieſcemus. Hoc autem tibi dixiſſe uoluerim, quod tu
 imis ſenſibus manda: Si uiuum Sarpedonē ad penates re-
 mittere conſiliū tibi eſt, illud quoq; neceſſario cogites, ne
 qui poſtea dij, qui filios in hoc bello habent (& hi multi
 ſunt)

sunt) uelint & ipsi suos à morte subducere. Ne alioqui grauius tibi ex hac offensione succenscant. Quòd si tibi cordi hic est, eiusq; te patrem miseret, finito hominem sub Patroclo honesta morte defungi. Deinde tam diu defunctum ac super terram esse, donec te mittente, in patriam Lyciam comportetur, ubi fratres, propinqui, necessarii ciues funeri iusta persoluent, monumentumq; cum titulis extruent. Hic enim suus est honos defunctorum. Sic locute Iunoni non refragatus deorum atq; hominum pater, cruentas stillas ab alto tanquam pluiam deiecit in honorem filij longe à patria apud Troiæ campos sub hostili manu Troæq; perituri. Illi igitur postquam alter in alterum uadentes uicini fuerunt, Patroclus prior inclutum uirum & spectatum Sarpedonis famulum Trasymedem telo sub extremo uentre percussit pariter & extinxit. Secundo loco Sarpedon lanceam directam in Patroclum non directe cõtorfit, sed pro hoste, Pedasi, qui erat tertius equus, dexterum humerum fixit: quo letalem dolorem grauib; gemitibus & quasi mugitibus testante atq; in puluere lapsus, animus euolauit è corpore. Eius ruina turbati reliqui equi, in diuersum abire cõperunt, stridente iam iugo habentibusq; amborum se implicantibus. Quod impedimentum eximius Automedon non differendum ratus, ita expeditiuit, educto ense insurgens iacentem Pedasum amputauit, atq; deinde alij equi in locum reuersi, in officio fuerunt. Iterum ambo heroes infestis telis, infestioribus passibus, infestissimis animis se petiuerunt. Et Sarpedonis quidem telum sine ictu è manu prosiliit, sinistrum hostis superuolans humerum. Sed non ita Patrocli, qui posterior telo emissus non modo ictu, sed optato potitus est, perforato Sarpedonis pectore precordiorum tenuis, quæ cor ubi sensus cinguntur

guntur

guntur est atq; anima. Eo uulnere Sarpedon ueluti proceræ quædam in montibus quercus, populusue aut pinus, quæ fabri carinis destinatam ceciderunt, ante equos curumq; defluxit. Et quatus erat in pulnere iacuit, puluerem ipsum cruentum moribundis manibus stringens, ac lamentans instar rugientis. Et ut magnanimus taurus ualidusq; dum ab adorto armentum leone trucidatur, sub illius dentibus genuit: sic Lyciorum rex sub Patrocli ferro gemebat. Atq; ita Glaucum ex amicis amantissimum nomine uocauit, atq; his uerbis allocutus est: Glauce, si unquam bellator fuisti, si fortis strenuusq; es, nunc maxime sis oportet, nunc tibi pugnae difficultas amica sit. Primum undiq; cõtractos Lyciorum duces exhortare ad Sarpedonem protergas, aliter tibi dedecori semper infamiaq; fuero, ab hoste spoliatus armis, à quo uita spoliatus sum. Age igitur impigre & te ipsum, & omnem nostrorum manum ad Sarpedonis mortui propulsandam ignominiam excita. Hæc locuto terminus uitæ oculos naresq; occupat. Ad quem Patroclus adueniens, calcem pectori impedit, & illinc spiritum pariter & spiculum eruit. Eiusdem equos utriusq; domini morte destitutos ac territos, grauioremq; anhelitum efflantes & in fugam paratos aggressi Myrmidones, ibi retinuerunt. Glaucum uero uehemens cepit dolor animi atq; confusio, quòd opem illi & quidem rogatus ac tantopere rogatus ferre non posset, ob uulnus quod in brachio apud murum castrorum manu Teucris fuerat passus, quod præ nimia uexatione fouebat, constringens altera manu. Itaq; ad Apollinem hunc in modum precationis uerba concepit: Apollo princeps, ut aliquando in Lycia, ita ex hoc loco (undiq; enim miseros, qualis ego nunc sum, exaudire

Sarpedon.

Glaucum.

exaudire potes) me audias anxium pro Sarpedone præstantissimo uiro Iouisq; filio, quem nihil pater ipse nequiuuum à morte, neq; mortuum à contumelia defendit. Tu tamen da mihi, ut à defuncto saltem hoc dedecus propulsem, quod per acerbissimos uulneris cruciatus facere nequeo, manu non modo pugnae, sed etiam retinendae haste non satis idonea, toto etiam lacerto ingrauescente profuuiio sanguinis nesciēte restringui. Quare princeps Apollo mitiga mihi dolores, sana plagā, suggere uires, ut conuocatos Lycios circa Sarpedonis corpus ad pugnam adhortari possim, & in primis ipse pugnare. Huius preces exaudiens Apollo, extemplò sanguinē statuit, dolores sedauit, & uim animo iniecit. Tunc Glaucus, ubi certa fide cognouit suas statim ab Apolline auditas preces, tacito secum gaudio affectus, primum Lyciorū principes adit, cogit, hæretur ad cadauer Sarpedonis protegendum, deinde maioribus rapidisq; passibus ad Troianos principes ire contendit, Polydamantē, Aenorē, Aeneam, Hectore.

Glaucus. Quos cum propius adisset, ita allocutus est: Hæctor, plane te cepit obliuio auxiliatorum principum, qui relicto natali solo dulcissimisq; pignoribus, in tam longinquam militiam tua causa uenerunt, imò tua causa occumbunt, quibus nec uiuis nec defunctis tibi curæ est auxilium ferre. Iacet Sarpedon à Patroclo in pugna interfectus, ille Sarpedon princeps, qui Lyciā & iustitia & armis tutabatur. Sed uos amici subijcētes animo pudorem, quæso adeste homini, ne Myrmidões cadauer armis exuāt, ne ut in ultionem suorū, quos ad naues occidimus (quæ magna copia est) indigna edant in tanto uiro exempla. Ad hunc nuncium, Troianos nouus & supra quam dici potest laetus inuasit, amisso uiro qui etsi alienigena, tamen Tro-

iana

iana ciuitatis præsidium erat, tum propter multas militū copias, quas duxerat, tum propter excellentē eius in bello singularemq; uirtutē. Itaq; acri omnes animo in Græcos recta ire contendunt, Hectore duce, cui mors Sarpedonis præcipue dolebat. E diuerso Patroclus Danaos ad impie- **Patroclus.**
gre occurrendum excitabat, & in primis ambos Aiaces, sua etiā sponte pronos ita allocutus est: Aiaces, nunc uos iuuat pugnare, nunc uobis similes esse, qui præstantissimi fuistis, nunc autem & ceteris et uobis ipsis esse præstantiores. En Sarpedon iacet ille, qui primus castrorum prouit murum. Capiamus itaq; cadauer, ut spoliemus, edamusq; in eo pessima exēpla, interempto adhuc aliquo sociorum suppetias illi ferentium. Hæc Patroclus. Illi autē id quod admonēbantur, per se iam facere ardebant. Igitur ubi utrinq; hinc Lyciorum Troianorumq;, illinc Myrmidonum atq; Achiuorū instructæ phalanges sunt, cum horrenda omnium uociferatione fremituq; armorum cōcursum est ad Sarpedonis corpus. Iupiter uero, ut circa cadauer charissimi filij pugna multa erumna ac clade nobilis existeret, feralem effudit pugnantibus noctem. Ibi Troiani priores hostem reiecerunt, occiso quodam non è postremis Myrmidonū, cui nomen erat Epegio, dii Agædici filio, qui Budyi frequēti sane oppido regnauerat, sed perpetrata cæde (& erat cōsobrinus, nec is malus uir quē occidit) ad Peleum ac Thetidem famulatum abiit, & ab eisdem postea comes Achilles filij missus ad bellū Troianum. Ei nunc ad cadauer manum admouenti, Hæctor mediam castidem ita percussit saxo, ut toto corpore bifariam disperso, Epegus in ora concidens subito interierit. Cum obitum amici tui Patrocle ac socij, tu grauiter ferens, ad primos processisti pugnatores, impetuq; in aduersos Lycios

Lycios Troianosq; fecisti, instar pernicious accipitris, qui terrorem secum ferens, in uolucres quæ colij ac pferes dicuntur, inuadit. Atq; ibi tu item saxo ita percussisti certicem Sthenelai Ithemeneo geniti, ut neruos quoque rescinderes. Tunc Troianorum prima acies, cumq; his ipse quoq; Hector propellentibus tantum retro fugiendo cessit, quantum quis aut in certamine iaculari, aut in bello amentatam hastam quantacumq; uel iniaculari potest. Transcurso hoc spatio, princeps Glaucus, eorum qui modo terga uerterant, primus pectora conuertit, sentiens ab inhaerenti humeris hoste se premi. Is erat magnanimus Bathycleus Chalconis filius, Hellade lares habens, inter omnes Myrmidonas opibus copijsq; facile princeps. Huic Glaucus repete cõuersus, mediũ pectus telo confixit. Hoc ictu cum fonitu ille collapsus, magno mortis suæ (erat enim uir egregius) Græcos quidẽ dolore, Troianos autẽ gaudio affecit. Quo magis Troiani cõferti cadauer Bathyclei circumstiterunt: Græci quoq; nec ipsi uirtutis immemores, gradũ promouent. Ibi Meriones Troianũ quendam occidit, animo uiribusq; insignẽ, nomine Laogonũ filium Onctoris, qui in mote Ideo erat flamẽ Dialis, et tanquam deum quidã celebrabatur à populo. Occidit autẽ protinus, confixo iaculo in loco, qui secundũ aurem ac malã est. Aeneas autem Merionẽ ipsum sub tegmine clypei procedentẽ cõfidens excipere posse iaculo, iaculũ iecit, quod ille ex aduerso intuitus, copore in pronũ submissõ, deuitauit. Ita casõ ictu telum præteriens hostem, priore sui parte cum ferro humi defixa immobile stetit, superior uero ex impetu

Aeneas. ipso cõtremuit. Ea de re indignatus Aeneas, tamen ad hostẽ inquit: Meriones, si te cõtigisset telum quod uibravi, quantumlibet strenuus sis, ab ista te strenuitate in perpetuum

tuũ cõpescuisset. Cui respondẽs Meriones, Aeneas, inquit, Meriones, arduũ tibi fuerit, etsi bellator fortis præualidusq; es, quicunq; mortales tibi occurrerint in acie, eos omnes tua robusta dextra extinguere, et ut talis sis, qualis es, et ob hoc tibi placeas, tamẽ cum sis et ipse mortalis (mibi crede) si te medium iaculo nanciscar, cõfestim mihi gloriam, Diti animã tribues. Hæc Meriones. Quẽ castigas Patroclus, Quid ista inquit, mi Meriones alter caris? Haec enim me te decet hæc hominẽ eximium, nec dicere attinet. An te probra ingerente sibi, Troiani à cadauere submouebuntur, nisi prius eorum aliquẽ straueris? Molimentũ prælij in manibus est, consilij in uerbis. Eapropter non loquacitate nunc opus est, sed pugnacitate. Hæc locutus ipse processit, Merionesq; secutus est, deo cuidam uterq; similes. Qualis autẽ ex ictibus calorum aliorum uel materiæ cesorũ in confragoso montis dorso redditur longe resonans strepitus, talis ex campestri illo certaminis loco tunc reddebatur ex ictibus ensium lancearumq; scuta uel alia arma ferientũ, ut nemo iam, quamuis solers, diuum Sarpedonẽ posset agnoscere, ita prorsus à uertice ad extremos pedes aggestu cruoris, telorũ, pulueris, oblitus erat. Circa quem non aliter et hi et illi incumbebat pugna, quam muscæ sub uernum tẽpus ad caulas, cum circumfusæ plenis lacte mulctris saturat uoracitatẽ. A quo spectaculo Iupiter nusquã deflectebat oculos, sed defixo semper obtutu atrocitatẽ pugnae considerabat: multũ secum animo ac permultũ reputas de nece Patrocli, num præstaret eum illic supra Sarpedonẽ in ipso ardore certaminis ab Hectore uita armisq; spoliari, an certamen maioris quoq; strage cumulari. Tandem hoc ei antiquius uisum est, ut Patroclus Troianos urbem uersus Hectoremq; repelleret,

pelleret, cū magna hostiū cæde. Itaq; Hæctori ante omnes timidam fugæ sententiam iniecit. Is intellecto Iouis imperio & ipse cōscendit currum, in fugamq; cōuertit, & idem alios facere iubet, quod & fecerūt: adeo ut ne Lycij quidē sibi perstandum esse putauerint, territi omnes, cum regem suam uiderūt tāta coaceruatum strage hominum, qui super illum Ioue ardorē pugne accendēte ceciderant. Post suorum fugam hostes Sarpedonem spoliant insigni armatura, eam Patroclus ad tētoria ferendam socijs dedit. Tunc Iupiter ad Apollinem inquit: Age nunc chare Apollo, ito ad Sarpedonis cadauer, & primū concretum uulnere crucrē abstergito, deinde procul sane Ilium asportatum fluuiali aqua abluito, tum ambrosia inungito, tū immortales uestes induito, postremo remittito, delegato hoc officio fratribus geminis, Sopori & Leto celeribus designatoribus, qui cōfestim serant in patriā Lyciam, atq; in celeberrima ciuitate constituāt. Ibi fratres, propinqui, necessarij, ciues, funeri iusta persoluent, monumentūq; cum titulis extruent. Hic enim suus est hono- nis defunctorum. Sic locuto patri Apollon obtemperās, ab Idæis montibus ad locum asperrimæ pugne delatus, protinus Sarpedonis cadauer e congerie telorum extractum, ac procul sane illinc asportatum fluuiali aqua absterfit, ambrosia inunxit, immortales uestes induit, ac remisit, delegato hoc munere fratribus geminis Sopori ac Leto celeribus designatoribus, qui cōfestim in patria Lycia, atq; in celeberrima ciuitate statuerunt. Interea Patroclus cum cæteris equitibus, tum suo Automedonte iūso dare habenas, Lycios ac Troianos insequi pergit, demens qui amici præcepta non audiit: quod si fecisset, infelicē exitum subterfugerat. Sed scilicet dei mens plū quam

quā hominis præuadet. Iupiter enim illius cordi iniecit, ut eō intenderet animum, quod in suam perniciē recideret. Ibi quem primum aut quē postremū Patrocle morti dedisti, cum te quoq; ad mortē dii uocarent? Primū dedisti morti Adrestum, secūdum Autonou, tertium Echeclū, quartum Perimum Megæ filium, quintū Epiſtorē, sextū Menalippum, septimum Elasum, octauū Mulium, noniū Pylartem. His occisis, cæteri nihil quā de fuga cogitabant, usq; adeo, ut nisi Phœbus Apollon in excelsa stetit turri, Græci sub Patrocli manibus (is enim præibat hostem cædens) fuerant augustam Troiam ipso uictoriæ cursu euersuri. Ille enim deus Patroclum destructū. Troianos conseruatos uolens, ter in latus muri uadētem Patroclum, toties splendēti parma diuinis manibus obiecta, repulit. Quarto cum idem dæmoni similis insiliret, tunc eum trucibus minis Apollon affatus est, Concede hinc Apollo, Patrocle, quoniam tibi fātale non est, urbem hanc tuo Marte subuerti, nec tuo tantum, sed ne Achilles quidē, qui est multo præstantior. Hæc Apollon. Cuius indignationem sibi deuitandam Patroclus existimans, longe illinc retro concessit. Hæctor autem inhibita ad portam Scæam fuga, stabat incertus consilij, utrum in medio pugnantium globo dimicaret, an copias suas subire muros adigeret. Ita hæsitanti Apollon astitit sub imagine Asi uiribus atq; ætate florentis, qui erat Hecubæ frater, Dymantis filius, lares habens ad fluentem Sangarij Phrygiam interfluentis. Huic similis Apollon, ad Hæctorē inquit, Hæctor, quid ita cessas à pugnando, quod nequaquam est ex tua uel utilitate uel dignitate? Vtinam quāto te uiribus inferior sum, forem tanto superior. Nam primo quoque tempore esses luctuoso hoc bello perfun-

ctus. Sed age intēde in Patroclum equos, si forte tibi tri-
 buat hanc Apollo palmam, ut cum occidas. Hæc Apollon
 effatus. Heclore Cebrioni fratri iubēte flagellare equos,
 ut in hostem ire contēderent, aciem subit, miserumq; tu-
 multum Græcis intulit, cum Troianorum & Hectoris
 gloria. Ipse uero Hector iusso fratre Cebrione in aciem
 atque in Patroclum rectā equos agere, ceteros Græcos
 emittit. Hoc conspecto, ille inuicem desiliit curru, trans-
 latoq; in leuam telo, dextra corripit marmoreum iustæ
 magnitudinis saxum, quod commode manu posset ample-
 cti, aduocatisq; uiribus, cum cito fuisset hosti uicinus, sa-
 xum excutit. Quo non frustra excusso, frontem Cebrionis
 equorum fræna moderantis ita percussit, ut non exte-
 rior galea neq; interiusincipitis os sustinerēt, afflictiq;
 supercilijs, ambo lumina ante pedes in puluerem desu-
 xerunt. Tum ipse oculos suos subsequens, fugiēte corpus
 anima, è curru decidit in caput, ludicro more natantium.

Patroclus. In quem cauillans Patroclus, O factū male, inquit, quā
 agilis hic uir, qui tam strenue saltat. Profecto si quando in
 mari deprehensus esset temporis importunitate, poterat
 præcipitato de nauis corpore, urinandis ostreis bonā par-
 tem alere sociorum, cum in plano tam agiliter de curru
 desiliat. Nimirum & ex Troianis sunt qui strenue sal-
 tant. Sic cauillatus in mortuum, tendit instar leonis, qui
 dum sæuit in stabulantes oues, accepta in pectore plaga,
 suapte ferocitate occūbit. E' diuerso autē Hector è curru
 desiliit, illi occursum, ut quales duo leones cum natura
 atq; ætate magnanimi, tum præsentī fame sauiore, circa
 interempti cerui corpus in montano dorso præliantur:
 tales hi duo præstantissimi belli principes circa Cebrionem
 concurrētes, mutuum exitium inferre nitebātur. Et
 Hector

Hector quidem cadauer arripens capite, quoquo modo
 uendicare laborabat. Patroclus autem eduerso raptum
 pede, retinere, cæteris Græcis acerrimā pugnā conscrēti-
 bus. Et ut euro ac noto, cum inter ambos exorta seditio
 est, certatibus, uter in aduersum inflectat montosam syl-
 uam, sagis, ornis, esculis cōfragosam, perpetuus, sed alter-
 nus quidā sonus auditur, quod stridunt rami, crepitāt ar-
 bores, si quæ frangitur, folijsq; ramos uestiunt, ad arbi-
 trū uentorum per uices in diuersa uolitatibus: sic ambæ
 partes in mutuā perniciē incitabātur, audiores inferēde
 pestis, quā cautiores deuitandæ, multis inuicem lanceis
 in hostilia membra penetrantibus, multis sagittis mutuo
 inuolatibus, multis saxis, & his permagnis scuta quatien-
 tibus, ipso Cebrione (cuius de corpore certabatur) iacēte
 in medio, ut grandibus membris, ita per puluerem resolu-
 tis, sine ullo iam sensu solitæ aurigationis. Cum ergo sol
 medio cælo teneret cursum, tum maxime missilia ex
 utrorunq; manibus emicabant, permultiq; utroq; de ex-
 ercitu cadebāt. Inclinate autē se eodē sidere, tunc supra
 modū uires inualuere Græcorū. Hinc Cebrionē è medijs
 telis atq; è tumultuosa acclamatione Troianorū pertra-
 xerunt. At Patroclus ter in Troianos animum, quo cos
 pessime oderat, truci uociferatione significans, atq; ipsi
 Marti similis irruit, totiesq; nouenos homines luce ui-
 dusuit. Quarto autem cum demoni par irruisset (etenim
 iam tuus Patrocle apparebat interitus) Apollo occurrit,
 sane terribilis, sed ne humani illum oculi possent inter-
 cies agentem dignoscere, multo aëre opertus, atq; ita in
 ipso fremitu tumultuq; bellantium stans, à tergo terga
 ipsa percussit, obliquaq; manu latos hominis humeros
 retro cōuertit. Cōuerso truculētis oculis galeā de capite
 x 3 discutit,

discutit, qua in humū cum tinnitu delata ad pedes equorum, equūq; cristarum comae puluere ac crucre facta sunt: res quam antea fas non fuerat contigisse, cum hac galea illud diuini hominis caput frontemq; protegeret. Cuius nunc gestanda dignitatem Iupiter Hecatori dedit, & ipsi iam morti uicino. Post discussam galeam, telum, quod ille manu tenebat, magnum, crassum, graue, & perinde ferro praefixum, in manu Apollo omne cominuit. Dehinc lorica soluit, quae una cum clypeo pedū tenuis demisso ex humeris defluerūt. Stetit igitur ad hāc offensionem Patroclus attonitus, & mente pariter ac mēbris captus, cum ecce Euphorbus Panthi filius uel iaculatione, uel cursu, uel equitandi peritia inter aequales eminentissimus (siquidem aliquando praefectus curru, uiginti uiros ex eorum curribus deturbarat, adeo rei militaris erat peritus) is nunc tibi Patrocle primus à tergo ueniens, medios humeros cominus telo confixit. Sed haudquaquam protinus letale uulnus infixit. Iterūq; reuulso quod coniecerat telo, refugit, globoq; se immiscuit, non ausus uel inermē in pugna expectare. At ille & diuina & humana plaga afflictus, ut mortem deuitaret, ad socios se recipiebat. Quē Hektor conspicatus, & saucium & recedētem, propius apud ipsas cateruas adiit, extremūq; illius latus ita lancea percussit, ut ferrum è cōtraria parte existeret. Quo uulnere Patroclus cum magna tum sociorū maestitia, tum corporis sui ruina prostratus est, quasi ualētissimus quidam aper à leone mactatus. Nam ut aliquando in arduis iugis se ferat, cum ad fonticulum forte conueniunt, utraq; superbi spiritus, utraq; sitibunda, utraq; prior bibere uoles, de iure potādi rixātur, tandē leo ui ac uirtute superior, aprū multis suspirijs uulneribusq; fatigatū necat.

cat: sic eximius Hektor eximū Patroclū tot hominum interfectorem occidit, eiq; iacētī insultas, Glorioso, ait, Patrocle, manabaris euertere oppidum meum, perdere oppidanos, foenuncum sexum in captiuitatē abducere, primū ad nauas, deinde nauibus ad patriā tuā: ac mens, in eam uisū conspectu & equi mei rapidis pedibus atq; audis pugna inuadunt, & ego ex omni pube fortium Troianorū fortissime pugno, qui ab eis exitialem diem propulso, in teq; conuerto. Nam hoc in loco uultures te atq; alie infauitae alites depascuntur: miser, cui nihil opis Achilles tuus, cum tam sit strenuus, tulit: qui plurimis uerbis proficiscētī tibi praeeperat, Caue Patrocle, ne prius huc ad me redeas, quam illum homicidae Hektoris thoracem ferro tuo confossum sanguine suo perfundas. Hoc ille cum dixit ita fore, cuius stultitiae etas tibi persuasit? Ad quem linquente iam animo Patroclus, Tu uero, inquit, magno pere Patroclus, nunc gloriaris Hektor, quasi iusta uictoria sit mei occisi, & non eam Iupiter tibi atq; Apollo tribuerint. Ipsi enim, quod facile eis fuit, me morte multarunt: ipsi, qui detraxerunt ab humeris meis arma: primum aduerso Ioue ac tristi fato Apollo me occidit, deinde ex hominibus Euphorbus, tertius tu accessisti: quales si mihi in acie occurrissent uiginti, uiginti meo telo occidissent. Caterum tibi hoc dictum uelim, quod in pectus tuum demitte. Nec tu diu eris superstes, iam tuus interitus aduentat, & atra dies tibi impendat sub inuicti Achillis obeunda manibus. Haec memoratē mors inuasit, & anima fugit, complorans illum etatis florem, illud robur à se relinquī, atque ita ad infernum cōcessit. Quem sic defunctum Hektor tamen est allocutus: Patrocle, quē mihi nunc maturum uaticinarius obitum? quis compertum habeat, quin ipse quoq; Achilles,

Achilles, et si Thetidis proles est, meo telo percussus, ut nunc tu, spiritum reddat? Hoc ubi dixit, calcem cadaueri incussit. Lanceam dum educere nititur, corpus quoque cum lancea leuauit. Quod cum excutiens deicisset humi spinum, statim cum eadem quam euulserat lancea, in Automedontem pergit, et ipsum ferendi cupidus. At illum immortalium fuga equorum abstulerat. Quos equos Pelodij immortales donauerat, egregium haud dubie munus.

ILIADOS HO-

MERICAE LIBER
XVII.



NON autem fortem Menelaum Patrocli in pugna à Troianis interfecti casus lauit, qui per medios bellatores fulgentibus armis irrumpens, pro eo pugnabat, quemadmodum mater querula pro uitu-
la, quam primum reperit. Ferebat autem et hastam et clypeum, in eius exitum paratus, quicumque contra se uenerit. Non tamen strenuus Panthi filius, Patrocli casum neglexit. Praesto namque affuit, his uerbis Menelaum allocutus: Menelaë nobilis populorum princeps, concede hinc, mitte exanimem, et sanguine aspersa spolia mihi relinque. Siquidem nemo me prior Troianorum et fortium militonum Patroclum in confertissima pugna uulnerauit, sine igitur ut pulchram ad Troianos gloriam referam, ne ego te petam, et charam tibi animam auferam. His perquam indignatus Menelaus, Iupiter, inquit, pater, haud æquum est cuiquam superbe gloriari. Neque enim parum tanta uis, neque leonum, neque perniciosi apri, cui maximus in pectore furor

Euphorbus.

Menelaus.

furor est, et propter robur toruitas, quantum Panthi filius hasta peritiam se iactat, neque uiribus et iuuentae flore superbus, equorum domitor, uti nouit, qui mecum congressus exprobrauit, et ut ignauum inter Danaos arguit. Sed non arbitror pedibus suis reuersum, chara cum uxore et amicis liberis letaturum, ita ego tuas nunc uires retundam, si mecum forte congregieris. Verum te, hinc abeam et in globum redeas, moneo, neque me prouoces, antequam te ulciscar. Malefacta etiam ignauus nouit. Sic ait. Non tamen ille persuasus, Nunc ego fratrem meum, inquit, Menelaë ab Euphorbo te interceptum ulciscar, iactabundus concionaris? Viduam uxorem intra nouum thalamum, in maximo luctu et mœrore eius filios reliquisti. Esem sane solatio miseris, si caput tuum et arma ferrumque, Panthi et dia Phrontidis manibus deponerem. Sed non in longum haec uerba sine pugna, sine uiribus, sine metu deducatur. Simul haec dicens, solidum clypeum percussit, in quo ferri acies incuruata est. Tum Menelaus preccatus Iouem patrem, in eum delatus, in uentrem stomachum transfixit. Auxit autem uulnus ipse suis uiribus fretus. Nam ex alia parte per mollem cervicem mucro euasit. Insonuit ipse cadens Euphorbus, insonuerunt et arma, sanguine labefacti capilli Gratiarum similes, auro et argento ornati. Qualiter autem pulcherrimum oliuæ ramum libero in capite colit agricola, ubi lymphida et longe fulgens aqua scaturit, in eam omnium uentorum flatus spirat, et albis floribus uestitur, quod si repente uehementiore uento agitur, deiectis baccis tota operitur terra, talis Panthi filium strenuum Euphorbum exanimem, pulcherrimis Menelaus armis spoliabat. Et quemadmodum leo in montibus nutritus, uiribus fesus, pascente armento letissime, primum bouis ualidis dentibus ceruicem inuadit, inde et sanguinem et

x s uiscera

uiscera lamians pascitur: undiq; autē & canes & pastores clamoribus concursant, non tamen cōgredi ausi, palido metu detinentur, sic nemo Troianorū cum Menelao manum conferere audebat. Abstulisset ergo Euphorbi **Apollo.** arma, & quidem perfacile, nisi ei Apollo inuidisset, qui Marti similem Hectorem, in Mētē Ciconum ducis facie transfiguratus, his uerbis admonuit, Tu nunc Hektor Achilles equos prosequi non cessas. Difficiles captu sunt, neq; domitores mortales, neq; alium quā Achillem immortali matre progenitum, uectorem recipiunt, interim strenuus Atrei filius Menelaus pro Patroclo decernens, optimum Troianorū interemit Pāthi filium Euphorbiū, eumq; à belli cura absoluit. Sic factus, iterum deus in certamina mortalium descendebat. Tum Hektor graui mœrore affectus, mente turbata circūspexit acies. Mox & arma pulcherrima aufrentem, & humi iacentem agnouit. Fluebat per riuulos sanguis. Accurrit quā primum in confertissimum globum, armis fulgentibus, clara uoce proclamans, inextinguibili flammæ similis. Neque **Menelaus.** latuit Menelaum, qui animo perturbatus, Hei mihi, inquit, si optima arma, & Patroclum hic mei honoris gratia relinquo interceptum. Vereor enim hinc, ne quisquam Græcorū, qui me solum cum Hectore & Troianis pugnam detrectare uiderit, me arguat: inde, ne unum me plures circūueniant, timeo. Hektor hominum Troianorū caterua stipata aduenit. Sed quid hæc mihi dilecta loqueris animam nam cum quisquam diuino uiro & à deo honorato congregari audeat, magnum se penumero accipit detrimentum. Nemo igitur Græcorū me Hectori cedentē arguet, quoniā à deo pugnat. Quod si forte Aiaccem conuenirem, ambo reuerſi etiā contra ipsum deum pugnam instauremus,

remus, si quo pacto ad Achillem amici corpus restitire possemus. Quod etsi malum, tamen satius esset. Dum hæc mente uolueret Menelaus, interea cum Troianis Hektor præsto affuit. Ille relicto cadauere pedē retulit, subinde respiciens, more leonis, quē canes & pastores à stabulo hastis & clamoribus abigunt, cuius generosus animus ab aula inuitus discedit. Haud aliter Menelaus cum à Patroclo in amicū globum se recepisset, conuersus undiq;, Aiaccem magnum Telamonis filium oculis requirebat. Eum ergo à sinistris socios hortantem & hostem propellentem uidit. Siquidem magnam eis formidinem Apollo incusserat. Hunc cursu assecutus Menelaus, Ajax, inquit, **Menelaus.** arcece festinemus, ut exanimem Patroclum uindicemus, eumq; licet & uita & armis spoliatum, ad Achillem referamus. Armis enim Hektor potitus est. His uerbis Ajax animo turbatus, continuo per confertissimos pugnatoreseuasit ipse & Menelaus. Iam Hektor Patroclum armis pulcherrimis spoliatū trahebat, ut capite amputato truncum canibus proieceret deorandū, cum Ajax clypeo teatus ignis instar asstitit. Quo uiso, Hektor suorum se globo commiscuit, & ascenso curru armorum spolia Troianis in urbem strenda tradebat, id magnam sibi gloriam fore ratus. Tum Ajax Patroclum lato clypeo operiens, stetit. Et sicut leo pro caulis, quibus in sylua comitatus obuiam sibi uenatores uidens, uiribus toruus supercilium uellit, ut oculos contegat: ita hinc Ajax pro Patroclo, inde Menelaus magnum sub pectore dolorem premēs decernere. Tum Glaucus Hippolochi filius, Lyciorum optimus, **Glaucus.** Hektor torue subaspiciens, graui oratione perturbauit: Hektor, inquit, pulcherrime, in pugna longe es inferior. Falso sane laudaris ut strenuus, cum fugias. Age quo

quo pacto Ilium & Ilij populum solus defendes? Nemo enim Lyciorum cum Græcis cōgreditur, cum gratia habebatur nulla, qui pro ciuitate continuum cum hostibus bellum gerunt. Quoniam pacto uiribus inferiorem eripies è manibus hostium, timide, cum Sarpedonem & amicissimum tibi & socium auibus laniandum & prædæ reliqueris? Cuius uita & ciuitati & tibi magno usui erat. Tu uero ne canes quidem abigere ab eo uoluisti. Idcirco si quis mihi nunc Lyciorū crederet, patria omnes repetita, Troiam ad manifestum relinqueremus excidium. Nam si Troiani intrepide aliquid auderēt, ut assolent, qui pro patria pugnat, quāprimum Patroclum Ilium traxissimus. Quod si contigisset, mox Græci pulchra Sarpedonis arma nobis reddidissent, cum tāti uiri & Græcorū optimi & comites & amici belligerando ceciderint. Tu autē magnanimi Aiæcis aspectū non sustinuisti, cum è regione pugnantem uideres. Neq; rectā cum eo congredi ausus eras, quādoquidem est quā tu fortior. Hunc toruo uultu

Hector. intuitus Hector, Glauce, inquit, quid tandem talia tam superbe loqueris? Profecto amice, ego te præ cæteris forciā dæ Lyciæ incolis sapere arbitror. Verum de te nunc cōqueror maiorem in modū, tali me animo insimulasse, quod magnum Aiæcem ferre minime possim. Non ego certamē, neq; equorum strepitum detrectaui. Verum Iouis quā uiri consilium semper potius est. Is nanq; & potentem proterit uirum, uictoriam facile aufert. Nonnunquam & ipse compellit ad pugnam. Sed age amice ad sis oro, & qualem me geram prospice, an semper timidus sim, ut prædicas, an Danaorum accerrimum, ne mortuum Patroclum sibi uēdicet, impediā. Simul hæc fatus, clara uoce ad Troianos cōuersus, O Troiani, inquit, Lycijq; & Dana-

daniij

daniij bellatores, uiri sitis amici, recordamini bellicæ uirtutis, ut opera uestra fortissimi Achillis optimis armis induar, quæ intercepto Patroclo abstulimus. Sic clamans, properat gloriosus Hector è sanguinea pugna, & celeri cursu nondū lōge profectos comites, Iliū gloriosa Achilæus arma auferre iussos, assequitur. Eminus itaq; à tristi pugna mutatis armis, sua sacrū Ilium destrēda mādauit, & immortalia Achillis induit, quæ dii superi Peleo patri, dilecto ipse filio senex tradiderat, qui tamē in patrijs armis non consenuit. Hectorem igitur ut procul diuini Achillis armis munitū despexit

Iupiter.

Iupiter, cōcutiens caput, hæc secum, O miser. Neq; enim nunc de morte cogitas, quæ iam aduentat. Tu immortalia arma indueris uiri fortissimi quæ dii tremunt. Cuius tu comitem & benignum & fortē interemisti, arma autē nulla moderatione accepisti, & humeris diripuisti. Verum nunc tibi magnas uires armorum præstabo, quoniam nunquam è prælio pedē turpiter retulisti. Et excipiet gloriosa Achillis arma uxor Andromacha. Dixit, & cæruleis supercilijs annuit Iupiter, aptauitq; Hectori arma. Mars terribilis atq; inuictus dux ei in pugnam fuit. Hi uires Hectori immensas præstiterunt. Sed ad commilitones reuersus, clariori uoce, & coruscis armis perquā similes magnanimo Achilli uidebatur. Tum singulos hortatus, Melethem, Glaucum, Medonta, Therfilochum, Asteropæum, Dinora, Hippothoum, Phorcē, Chronū, & Ennomon uatē, hos in quā hortatus, Audite, inquit, innumera gentes & cōmilitones mei. Non enim quod tanta indigeā multitudi-

Hector.

ne, à patrijs sedibus uestrum singulos exciui, sed ut mecū Troianas nurus & paruos liberos alacres à bellicosis Achilæis uindictetis. Quod cū uidero, munera uobis

& ui

et uictum constituam. Hoc pacto singulorum alacritate
 et animos excitabo, quorum qui recta cum hoste confis-
 xerit, uel occidat pulchre, uel uincat. Hæc belli uirtus est.
 Qui uero Patroclum quamuis mortuum in Troianorum
 rediget potestatem, ceditque ei Ajax, dimidiata ipse spolia,
 ego reliquum recipiam. Propterea non minore quam ego
 gloria afficietur. Hæc Hectoris oratione Troiani conciti,
 recta in Danaos infestis telis impetum fecerunt, spe bona
 confirmati, posse se Aiace Telamonio uel Patroclum au-
 ferre, stulti sane: multi enim illic Aiace ense ceciderunt.
 Qui tunc Menelaum allocutus, Generose, inquit, amice,
 minime ex hac pugna spero nos incolumes redituros.
 Nec tam exanimi Patroclo qui fortasse à Troianis cani-
 bus et alitibus exedetur, quam mihi tibi que timeo, ne qua
 calamitate afficiamur. Inimica enim nebula omnia operit.
 En nobis Hector graue exitium. Age optimos Graecorum
 huc aduoca, si quis audierit. Paruit dicto Menelaus,
 et clare proclamans, O Graecorum, inquit, amicissimi
 duces et principes, qui apud Atridas Agamemnonem et
 Menelaum publice uictitatis, et singuli populis imperatis
 (ex eo Ioue enim honor et gloria prouenit) neque enim
 facile singulos ducum uidere in tanto praelij tumultu
 licet, uestrum inquam quisque huc ultro properet, sibi que
 dedecori reputet, si Patroclus Troianis canibus ludificetur.
 Hæc clamantem continuo audiuit Oileus Ajax, et
 primus accurrit. Inde Idomeneus, Idomeneum secutus est
 Meriones Marti similis, alijque quorum nomina quis com-
 prehenderit: qui mox praelium instaurauerunt. Verum
 Troiani priores duce Hectore subiti conflixerunt. Et
 quasi in obuium flumen fragore magnus irati maris fluctus
 defertur, et summa littora aestuanti mari reboant,
 tanto

tanto illi clamore inuaserunt. Graeci autem unanimes Patroclum
 circumstiterunt, suisque clypeis protegere: quos densis
 tenebris offundit Iupiter, neque enim Patroclum uiuentem
 oderat, utputa Achillis conuitem. Oderat autem, quod
 Troianis canibus praeda relinqueretur. Hac gratia in
 auxilium socios exiuit. Priores autem Troiani irruerunt.
 Inde relicto Patroclo, nullo, quamuis caedis audiui,
 interempto, pedem restrebant. Farum tamen absuit, quin
 exanimem uendicarent, et in fugam Achii uerterentur,
 nisi non parum Aiace Troianos perturbasset, qui et
 specie et uiribus praeter formosissimum Achillem caeteris
 praestabat Graecis. Irrupit autem in primam aciem apro-
 simus, qui in montibus canes inuasisset, et ualidos et
 laboriosos facile inter densa sylvarum dissipat, talis clari
 Telamonis filius Ajax facile per Troianos euasit, qui Pa-
 troclum circumstabant, intenti, ut eo in urbem protracto,
 gloriam suorum propagarent. Tum nobilis Iethi Pe-
 lasgi filius Hippothous clypei loro Patrocli pede perforatis
 neruis alligato, per confertissimam pugnam trahere,
 Hectori et Troianis gratificaturus. At sibi exitio
 fuit, quo nemo quamuis cupidus eum eripere potuit. Eum
 namque Telamonis filius per globum insectatus, in maxilla
 per galeam crinibus equinis cristatam, et graui ictu
 diuisam uulnerauit. Tum cerebrum cruore perfusum, per
 hastam ex uulnere decurrit. Ita amissis uiribus, Patrocli
 pes eius manibus elapsus procubuit, ipse quoque super eo
 in faciem concidit, à Larissa patria procul, neque amantis-
 simis parentibus educationis praemia excoluit, cum bre-
 uis uita frueretur, magnanimi Aiace hasta interimere-
 tur. Hector autem iterum in Aiace hastam iaculatus est,
 quam ille è regione in se deferri intuitus, parumper
 declinauit.

declinavit. Hinc Schedium magnanimi Iphiti filium, optimum Phocorum, qui clara Panopei domo habitas multis uiris imperitabat, media ossium compage uulneravit, ferri autem acies per summum humerum euasit. Insonuit ipse cadens, et sub eo arma. Inde Ajax Hippothoi filio Phorcinae defendenti, ense medium uentrem perfracto thorace hausit. Is prolapsus, terram manu apprehendit. Interim cum comitibus suis clarus Hector discedere, Graeci uero magnis clamoribus exanimis Phorcina et Hippothoum trahere, et armis spoliare: Troiani Achius bello impares illum repetere, Graeci uiribus et uirtute sua gloriari, nihil ad Iouem referentes. Tum Apollo Periphanti praconi Iphiti filio similis, qui apud patrem paterna in arte consenuerat, Aeneam admonuit. Norat enim quid consulendum foret: Aeneas, inquit, quoniam pacto praeter dei uoluntatem apud illum desidetis? Hostes uiribus, uirtute, fortitudine, et innumero suorum exercitus freti, uictoriam prosequuntur. Quam longe magis uobis quam Danais uictoriam optat Iupiter. Sed his congregi formidatis. Sic dicentem Apollinem Aeneas cognouit, et clara uoce, Hector, inquit, uosque alij Troiani principes et commilitones, pudeat tandem nos imbecillitatis nostrae, quod tam turpiter Graecis terga uertamus. Sed quis mihi deorum assistat? Iouem regem maximum belli consultore atque fauorem arbitror. Quamobrem recta in Danaos uadamus, ne Patroclum ad naues ociosi referant. His dictis, longe ante alios profiliit. Inde alij in Graecos irruerunt. Tum Aeneas Leocritum Arisbantis filium optimum Lycomedis socium hasta interemit. Quae cadentem miseratus Lycomedes propior factus, telo Hippasi filium Apisanta populi ductore secundum hepar sub uitalibus hausit, prostrauitque

prostrauitque est uestigio. Is ex fecunda Paonia aduenerat, et in pugna post Asteropaeum fortiter fecerat. Quo cadente, ingenuit bello strenuus Asteropaeus. Irruitque alacer in pugnam aduersus Danaos, nihil tamen proficit. Clypeis enim undique tegebantur circa Patroclum, directis in hostem telis. Etenim Ajax maiorem in modum omnes cohortari, neminem ut a Patroclo discederet, utque segnius caeteris pugnaret, sine, sed est uestigio iniaculari, et fortiter facere compellebat. Sic se gerens magnanimus Ajax, terra cruore madescit. Plurimum strenuissimi Troianorum Graecorumque cadere (neque enim hi sine sanguine rem gerebant) Longe tamen pauciores est Graecis cadebant, inuicem periculum mutua ope propellere contententes. Sic utrinque pugnabatur instar ignis ardentis, ut neque sol, neque luna officium suum facere uiderentur. Caligine enim operiebantur. Quisque optimus exanimem Menoetij filium defendere contendeat. Ceteri et Troiani et Graeci remissius puro in aere pugnare (neque enim nebula omnia operuerat) Pugnabant autem qui longius aberant, tristia tela intentantes: qui in confertissima pugna, et tenebris et angustijs laborantes. At Thrasymedes et Antilochus uiri strenui nondum exanimem Patroclum audierant, sed adhuc arbitrabantur inter primos cum Troianis decernere, qui eadem prospicientes, et sociorum fugam, procul tamen iussu Nestoris rem gerebant. Praelium autem in horas et labore et sudore continuo defuere. Genua, tibiae, pedes, manus, oculi, undique circumfidum Achillis comitem uulnerari. Et quemadmodum si quis pinguem tauri pellem a pluribus extendi iuberet, inter extendendum et humor et pingue desudat: sic illi huc paruo in spatio exanimem distrahebant. Sperare enim

y Troiani

Troiani illum in urbē, Græci ad naues auferre. Sic utrinque prælium feruere. Nec Mars populorū concitor, neq; Minerva his mouebatur. Tali pro exanimis Patroclo & homines & equos calamitate die illo affecit Iupiter. Neque ad Achillis aures adhuc cædis illius fama peruenerat (eminus enim à nauibus pugnabatur ad muros Troiæ nos) neq; interemptum, sed sub ipsis mœnibus pugnare, & mox rediturum sperabat. Neq; enim opinabatur urbem Troiā sine Patroclo casuram, cum sæpenumero audito reditu matrem rogasset, si quid ipsi magni Iouis sententia polliceretur, illa tantum mali, charissimi uidelicet socij interitum, nunciare ei nunquam uoluit. Verū utrinq; in festis telis pro Patroclo concurrebatur, & inuicem sese uocabant. Tunc Græcorū quidā, Amici, inquit, haud nobis gloriæ crit, si ad naues pedem referamus. Hæc terra omnibus sufficiet. Hoc lōge satius, quam si Troianos in urbē & Patroclū et gloriā reportare sinamus. Cōtra è Troianis unus, Si fatū, inquit, uno in homine superari potest, & in omnibus simul, nemo pugna negligat. His utrinque uerbis singulorum uires excitatæ sunt, enixe utrinq; certabatur, ferri crepitus cœlum per aërem turbidum attingebat. Achilles autē equi longe à pugna discurrerent fremere, cum primum aurigā ab Hectore prostratum senserunt. Atqui Automedon strenuū Diorei filius crebro uerbere, nunc adulationibus, nunc minis equos agitabat. Illi neq; naues & latum Hellepontū uersus referre pedē, neque rursus in præliū ire, sed tanquam columna in alicuius momēto firme collocata: sic illi in uestigio alter alterius capiti admotus, perstabant. Lachrymæ autem calidæ per genas his defluebant, aurigæ desiderio gemētibus. Floridā eis coma utrinque è curru delapsa sordebat. Quorum

gemitum

gemitum cū despiceret Saturni filius Iupiter, moto capite secum, O miseri, inquit, quid nos addimus Achilli regi mortali? Vos & incorruptibiles & immortales estis. ^{Iupiter.} An ut infelicitum casum doleatis? Neque enim quicquam est omnium, quæ supra terrā spirant & uersantur, homine laboriosius. Sed minime ego aut Hectorem aut alium à uobis et curribus istis uestari permittam. Non ne satis quod armis potitus est, & gloriatur incassum? uestris autē pedibus & animo uires suppediabo, ut Automedonta è pugna ad naues incolumem referatis. Adhuc enim uobis interimēdi gloriā largiar, quoad in naues reuertatur, & sol occidat, & crepusculū terrā obnubat. His dictis simul uires equis inspirauit, qui è uestigio à crinibus excusso puluere per Troianos & Græcos citū currū traxerunt. At pro socio tristis Automedō irruit more uulturis in anseres. Facile autē se à Troianorū impetu exemit, et per globum multos insectatus est, neminē tamen interfecit. Neq; enim cū solus magno in curru uersaretur, et tela simul dirigere, & celeres equos regere poterat. Sero autē cū socius Alcimedō Lærci Emonidæ filius cōspicatus à curru tergo, Quis tibi deorum, inquit, Automedon inutile consilium atque sententiā in mentem adduxit, ut cum Troianis solus in prima acie manū consereres? Socius interēptus est, Hector armis Achillis potitur iactabundus. Ad ^{Automedon.} quē rursus Automedon Diorei filius, Alcimedon, inquit, cui Græcorū mortales equos roburq; ac uirtutē habere continget, nisi diuino Patroclo, dum uiueret? Nūc morte & fato præuentus est. At tu flagellū et habenas accipias. Ego ex equis in præliū descendā. Tum Alcimedon citissimo curru ascēso, eius curā suscepit, ille uero desiliit. Quod cum Hector intueretur, continuo ad propinquū Aeneam conuersus:

2 2 conuersus:

Heclox. conuersus: Aenea, inquit, Troianorum consiliator, equos Achilles in pugna imperitis aurigis regi aduerimus, quos ego me, modo uelis, asssecuturum spero. Neq; enim e regione eos aggressi capere possemus. Sic ait, & dicto parauit Anchisæ filius. Pelle igitur dura humeros tecti, rectâ uadebant crepitu ualido. Quippe qui ferro multo ope-
Automedon. riebantur. His Chromius & pulcher Aretrus bona eos interimendi & capiendi spe comites additi, & sane stulti. Neq; enim sine sanguine futurum erat. Nam ab Automedonte uulnerati sunt. Qui Iouem patrem precatus, uirtutis, uirum, & prudentiæ plenus, fidam socium statim allocutus, Alcimedon, inquit, ne longius à me cum magnanimis equis abeas. Neq; enim arbitror Hectorem ab his antequam Achilli adducantur, neq; à nobis interficiendis temperaturum, ut militum nostrorum ordines perturbet, nisi ipse in primis capiatur. His dictis conuersus, O Aiaces, inquit, Argiuorum duces & Menelaë, huc quæso ex animem respicite, quisq; optimus auxilio nobis sit, & nostrorum ordines & nos à tanto periculo uindicet. En triste prælium Hektor atq; Aeneas Troianorum optimi excitant, sed hoc in deorum potestate situm est, ipse iaculabor, & Ioui patri curæ est iacula dirigedi. Dixit, et uibratâ hastâ longius misit. Quæ Aretri clypeum & zonam traiciens, inum uentrè peruasit, haud aliter, quàm cum iuuenis secundum cornua bouis agrestis securim impexit, neruosq; incidit, ille impetu factò humi procubuit, ita Aretrus cecidit resupinus. Peracutum autem telum uiscera confodit. Tum Hektor iaculo Automedontè petiuit, quod flexo capite declinatum, humi extrema parte coccussa affigitur. Ex eo uirum habentis effudit seuisissimus Mars, & ensibus cõtinuis res geri cõpta, nisi Aiaces pugnam alacres diremis-

sent,

sent, qui à socio admoniti, eò irruerunt. Quos Hektor & Aeneas ueriti, & unâ pulcher Chromius, pedè retulerunt, Aretro illic dimisso exanimi, quem strenuus Automedon
Automedon. ilico armis spoliavit, lactabundusq; Certe, inquit, aliquantulum Patrocli anima mœrore leuabitur, licet deterior interemerim. Simul hæc dicens, cū mortalibus spolijs curum ascendit, pedibus manibusq; sanguine aspersis, leoni similis, cum taurum deuorauit, rursus super Patroclo uehemens & lucluosa pugna à Pallade instaurata est. Eam nanq; cuncta prospiciens Iupiter caelo delabi iussit, ut Grecos excitaret, eius nanq; sententia uarie mutabatur. Et quemadmodum purpuream Irim ad mortales è caelo demittit, ut sit signum uel belli uel frigida hyemis, quæ homines ab operibus reficit, pecoribus uero nocet: sic uaria se ipsam obnubens Pallas in Grecorum exercitum delat
Pallas. bitur, singulosq; & in primis Atrei filium Menelaum propiorè sibi, his uerbis Phœnici & facie & uoce similis excitauit: Erit sane, inquit, tibi Menelaë triste & pudendum, si clari Achillis fidiissimus comes sub Troianis mœnibus à canibus discerpatur. Sed perseuera, fortiter, adhortare populum. Cui Menelaus, O Phenix, inquit, uetus
Menelaus. Achilles custos, utinâ Minerva mihi uires largiretur, & telis uim afferret, ut ego sane Patroclo adessem, & ipse ferre uelim. Maiorè enim in modum eius obitus meum affecit dolore animi. Verum Hektor ignis uiribus æquiparatur, neq; unquam quiescit ferro desæuiens. Eius nanq; Iupiter gloriæ fauet. Tunc Minerva letata est, quod primum ante omnes deos ipsius mentionem fecerit. Corroborauit autem & humeros & genua, & audentem reddidit, & humani corporis magna ex parte affectum cohibuit. Le-
 ne nanq; eius ingenium prudenti audacia impleuit. Tum
 y 3 ille.

ille Patroclo propior factus telū intorsit. Erat autē inter Troianos Podēs Ectionis filius, uir locuples & bonus, necnon maxime ab Hectore inter ceteros honoratus, comes eius & sodalis. Hunc adzonā à Menelao pretitū ferrum medium pertransijt. Increpuit cadens, quem Menelaus exanimē à Troianorū ad suorū globū trahēbat. Tum Hectore adfistens Apollo, Pelopi Asij filio ex abydo patria omnium hospitium amicissimo similis, his uerbis ad pu-
Apollo. gnā incendit: Quis te Hector Græcorum amplius formidet? Actuisti mollem antea pugnatorē Menelāū, qui modo fidū amicum tuū Podē strenuū uirū interemit, & solus ex Troianorum acie exanimē abstraxit. His dictis more eius uultus obductus est. Irruit autē inter primos in armis conspicuus. Tum Saturni filius Iupiter fulgenti agide Idam nubibus operuit. Et illa concussa, micans magnū intonuit, prebita Troianis uictoria, Græcisq; in fugam uersis, Penelus Bœotius primus fugam arripuit, humero aduerso, ut semper, uulnere nō alte perfosso, sed ad os usq; profecit Polydamantis hasta. Quippe qui è propinquo percusserat. Leitum etiam Aletryonis filium Hector comminus uulnerauit. Qui omīssa pugna circumferens oculos in fugam uersus est. Licet enim telum haberet, cum Troianis tamen discernere non audebat. At Idomeneus in Hectorem, Leitū persequentem, infesto telo delatus est, quod inualidum in summo thorace insonuit. Tum Troiani timuerunt. At Hector inde Deucalidis filium Idomeneum in curru stantem iaculatus est, sed parum aberrans telum, Ceranum Merionis comitem & aurigam configit. Is pulchra Lycto secutus, pedes, primus è nauibus militauit. Et Troianorū uires uicisset, nisi uelocibus statim impulsis equis illo ab imminente fato crepto missum ab Hectore

ctore telum interceptisset, sub maxilla & aure grauior fauciat: qui excussis dentibus & media lingua perfosso è curru decidit, habenasq; humi iacētes Meriones è terra collegit, & Idomeneum affatus, Impelle nunc, inquit, equos flagellis naues uersus, non ne animaduertis Græcorum uires deficere? Cui Idomeneus citatis equis paruit (Formido tum animum occupauerat) Neq; magnanīmū Aiacem neq; Menelāum latuit, Iouem uicissim Troianis uictoriam suppeditare. Tum Ajax Telamonius, Hei socij, inquit, etiā perquam stolidus iam dudū cognoscit Iouē patrem Troianis fauere. Nulla eorum tela incassū mittuntur. Omnia siue à bono siue à malo contorta Iupiter dirigit, nostra omnia incruenta humi figuntur. Verum agite optimū excogitemus cōsiliū, ut exanimem assequamur. Cum eo nanq; reuersi, lætitiæ socijs erimus amantissimis. Qui his uisus mœrent, neq; aliud quā fortissimi Hectore uires & manus fugiendas & in nauibus occumbendum prædicant. At nunc amicus aliquis quā primum tristem charissimi amici casum Achilli nunciet, nondum enim audisse arbitror. Sed neminē uideo, talis & uiros & equos caligo obduxit. Iupiter pater, hāc quæso ab Achillis amoue, iube æthera clarū fieri. Da ut uidere possimus in luce omnes, si placuerit, perditos. Hæc cum Lachrymis orantem miseratus est Iupiter, nebulas fugauit, tum sceleratū pugna omnis patuit. Hinc Ajax ad Menelāū commisit, Circumspecte, inquit, Menelæ, an Antilochū magnanimi Nestoris filium uiuum uideas. Iube ad Achillem charissimi comitis cædem significaturus properet. Quod non negligēs Menelaus è uestigio abiit, more leonis, qui à caula canes et uiros insultibus fatigat. Illi autē tota nocte nigilantes, pingues boues defendunt, neq; capi patiuntur.

hic carnis avidus insultat, frustra tamē: nam crebra iacula ualidis uibrata manibus & faces licet uelox formidat, mane autem tristis discedit. sic Patroclum strenuus bello

Menelaus. Menelaus perquam inuitus dimittere. Præ nimio enim metu Græci illi hostibus lacerandum relinquere. Multa uero Merioni Aiacobusq; mandabat: Ataces, inquit, Achiuorum duces, & Meriones: quem nunc miseri Patrocli memoria subit? Qui cum uiueret, erga omnes miram præ se mansuetudinem tulerat, nunc uita functus est. Simul hæc dicens, cōuersus circūspectabat ut aquila, quā acutissime inter uolucres cernere aiunt: quæ alte uolans, latentem sub frondifero frutice leporem delapsa è uestigio exanimauit, sic tu generose Menelæe omnia nunc attentente per sociorum globum lustrabas, sicubi Nestoris filium uideres. Quem statim cognouit ad sinistram socios hortantem, & ad prælium excitantem. Huic propior factus Menelaus, Age huc, inquit, generose Antilochæ, audi graue nunciū, qui utinā non accidisset. Iam enim te solo uisu cognoscere arbitror, quid nobis deus calamitatis pareret. Victoria penes Troianos est. Occubuit optimus Græcorū Patroclus, qui magnū sui desiderū Achiuū reliquit. uerum tu ad Achillem properato, ut sine mora exanimem uendicet, & ad naues referat inermē. Nam armis Hector potitur. Hoc nuncio obstupuit Antilochus, & lachrymatuſ eiulauit. Non tamē Menelæi mandatis neglectis, properans arma Laodaco socio commendauit. Inde statim conuersis equis flentem citato cursu pedes abduxerunt è prælio, ut Achilli tristem nunciū afferret. At minime tibi dijs genite Menelæe passus est animus laborātibus Antilochi socijs opitulari, qui eius discessū magnū ipsius desiderū ceperat. Sed Thrasymedæ ad Pylios missō, ipse Patroclum

troclum repetis, atq; Aiacobus citato cursu refert Antilochum ad naues præmississe, qui rem omnem Achilli significaret. non tamen cum tametsi maiore in modū Hectori iratum, uenturum arbitramur. Quo enim pacto inermis armatis hostibus congrederetur? Quamobrem, inquit, optimum capiamus consilium, ut exanimem uendicemus. Et dum clamant Troiani, à tanto nos surripiamus periculo. Cui magnus Ajax Telamonius, Omnia, inquit, recte consuluisti Menelæe. uerū tu & Meriones impetu quamcitissimo Patroclum è pugna elatum auferte. Nos à tergo Troianos & Hectorem propulsabimus unanimes, ut prius uehemens prælium inuicem opitulati excitauimus. Sic ait. Illi continuo exanimem uinis alte elatum abstulerunt. Tum Troianus populus à tergo inuasit, ut canes in uulneratū aprum ante uenatores irruentes in eius perniciem alacres. Verum cum ille uiribus fretus in eos conuertitur, rursus alij aliò pedem referunt. haud aliter Troiani quoad globo factō persecuti sunt Græcos, & ensibus & hastis eos sauciabant. Cum uero Aiaces in eos conuersi sunt, ex templo substiterunt, neq; quispiam prius pro exanimi pugnare sustinuit. Hoc pacto Patroclus ad naues è prælio referebatur. Id tamen asperū & uehemens in longum desæuiebat, more ignis, qui urbe incensa repente domos comprehendit, flamma que uentorum uia aucta uehementius concrepat. Tali illi & equorum & uirorum pugnatium tumultu concurrebant. Et quæadmodū muli certatim ex mōte per salebras trabē uel lignū ad naues faciēdas trahētes, & labore simul et sudore astuāt, sic hi alacres deserebāt exanimē. A tergo autē Aiaces impetum sustinebant. Ac ueluti prærupta syluaturū defluentem cum impetu in campum aquam, & uehementes torrentium

torrentium lapsus cohibent, qui cum uniuersum campum occupant, non tamen ui sua praeuoluta ualent proscindere: ita Aiaces post tergum Troianorum uim cohibebant. Illi simul sequebantur. In quibus insignes duo, Aeneas atque Hector. Et quemadmodum sturnorum uel graculorum multitudo aëra implet clangoribus, cum accipitrem minoribus cladibus iuuenes in magno clamore iam pugnae obliti pedem referebat. Multa autem et pulchra arma circum fossam Danais fugientibus cadebant: non tamen à pugna cessati est.

ILIADOS HO-
MERICAE LI-
BER XVIII.



DVM Troiani hoc pacto ignis ardentis instar pugnarent, interea Antilochus ad Achillem nuncius properans, eum ante rostratas naues animo quid facto opus esset uoluentem inuenit. Secum enim ingemiscens aiebat: Hei quid rursus Achivi naues repetunt trepidantes? Vtinam ne dii quod meus nunc suspicatur animus, permiserint, quemadmodum mihi mater aliquando narrauit, Myrindonum optimum, me uiuo, Troianorum manibus preceptum iri. Profecto fortis Menœtij filius perijt, miser, cui ego mandaram, cum primum bellicum ignem excitaasset, mox reuertetur, neque Hectori cogredi auderet. Dum hæc animo anxius agitaret, ecce clari Nestoris filius stillantibus per ora lachrymis, Hei, inquit, Pelei filii, grauissimum ex me (qui utinam uanum esset) nuncium accipies: Iacet Patroclus, et pro exanimi et nudo nunc decernitur, siquidem armis

potitus

potitus est Hector. His uerbis nigra ob dolorem nebula Achillis oculi caligarunt. Tum cinere capite asperso, grauiosam dehonestauit faciem et mundam tunicam. Inde humi prostratus, comam uellere. Ancilla, quas cum Patroclo prædam ceperat, præ nimio dolore eiulare, et è tabernaculo ad Achillem properare, pectus plangere, membra disserpere. Flebat et Antilochus, Achillem amplexus, ueritus ne ipse sibi iugulum ferro appeteret. Quem tam grauius eiulantem uenerabilis mater ab imo maris uado, ubi patri seni asidebat, audiens, in fletum prorupit. Tum Nereides ad eam concurrere, inter quas Glaucæ, Thalia, Cymodice, Nesea, Spio, Thoë, Halie, Cymothoë, Asteë, Limmoria, Melite, Iera, Amphithoë, Agaue, Doto, Protho, Pherusa, Dinamene, Dexamenæ, Amphinome, Callianira, Doris, Panope, pulchra Galatæa, Nemeretes, Apseudes, Callianassa: præterea Clymenæ, Ianira, Ianassa, Mæra, Orithyia, et pulcherrima Amathia: alie ite quæ prope aderant, antrum omne cõplecrunt. Et cum pectora plangerent, lugens Thetis, Audite, inquit, sorores, ut quid animum meum sollicitet intelligatis. Me miseram, quæ filium fortissimum atque herouum optimum peperit, quem tanquam ramum in fecunda terra educas ad Ilium classe præmisi, ut cum Troianis bellum gereret, nec ad patrios lares redeuntem amplius uidebo. Nunc quod uiuat, et sole fruatur, dolet. Neque ei auxilio esse possum. Ibo tamen ut eum uisam, et audiam, utque et luctu simul et prælio abstineat, admonebo. Hæc locuta et antro digredientem, Nereides cum lachrymis maris fluctus sulcantes comitatur. Cum uero ad fecundam Troiam annasset, ascenderunt litus, ubi longo ordine subductæ erant naues circum Achillem. Cui amare ploranti, uenerabilis asstitit mater, eumque cum eiulatu complexa, Fili, inquit, quid ploras? quid te moerore

Thetis.

Thetis.

rore

rore conficis? Dic palam, nihil me celes. His finē dedit Iu-
piter, cui tu iam inuidtis manibus supplicauisti, ut omnes
in rostratis nauibus Achui tui egentes, te indigna per-
peti querebantur. Huic lachrymans uelox Achilles,
Achilles. inquit, horū mihi Iupiter autor est. Sed mihi quid uti-
litatis afferunt, ex quo mihi charissimus periit Patroclus?
quem ego tanti faciebā, ut me ipso apud me non esset in-
ferior. Eum meis armis et superbis et uisu præ pulchri-
tudine mirandis Hector interemptum spoliavit, quæ Pe-
leo dii dono dederant, qua die te mortalis uiri coniugio
iunxerunt. Utinam tu cum dijs immortalibus habitasses,
Pelus autem mortalem duxisset uxorem. Nunc autem, ut
maiores in modum filij morte doleas, nō amplius me do-
mum redeuntē uidebis. Ex quo me indignatio minime ui-
uere, neq; cum hominibus consuetudinem habere persua-
det, nisi Hector prius hasta mea uulneratus occumbat, et
Patrocli cædem ulciscar. Huic contra profusis lachrymis
Thetis. Thetis, Breui, inquit, morieris fili mi, ut dicis. Statim enim
post interceptū Hectorē cita morte opprimeris. Tū Achil-
Achilles. les suspirans, Statim sane, inquit, moriar, ex quo amicissi-
mo meo ne procul a patria occumberet, auxilio esse non
potui. prohibuit enim Mars. Sed cum patrium solum mi-
nime reuifurus sim, neq; Patroclū, neq; socios et alios, qui
sub forti Hectore ceciderūt, liberauerim, sed frustra apud
naues desidens terrori omnibus sui, qualis nemo Achiuo-
rum in bello, cū in concionibus alij etiā præstiterint. Utinam
bellum inter deos et homines oriretur, et ira, quæ
etiā sapientissimorū perturbat, et lōge dulcior melle hu-
mana pectora tanquā fumus obnubit, in quā me nunc etiā
impulit rex Agamemnon. Sed iam actū quamuis dolentes
emittamus, et animos nostros necessitate cohibeamus. Nūc
uero

uero cum amici interfectore primū cōgrediar, inde mor-
tem pro Iouis et deorum uoluntate subire minime dubi-
tabo. Neq; enim uires suæ à morte amicissimū Ioui Her-
culem uindicarunt, fato et graui Iunonis ira perdomitū,
in et ego, si idem me fatum manet, succumbam. Interea
pulchram gloriam referens, aliquā ex Troianis nuribus
et pulchris et comptis lachrymas utraq; manu siccan-
tem flere cogam, et diu me prælio abstinuisse intelligent.
Neque me a pugna cupiens extraxeris, neq; id mihi per-
suaseris. Ad hæc Thetis, Profecto, inquit, fili mi, haud in-
Thetis. dignum est, ut laborantibus graui exitio amicis succurrat-
ur: sed armis tuis pulcherrimis et ære fulgētibus potiu-
tur Troiani, ijs munitus Hector gloriatur. Non tamē ar-
bitror diu lætaturum, quandoquidem mors aduentat. Tu
uero noli quæso in belli tumultus prius descendere, quam
me ad te redeuntē uideris. Mane oriente sole ad Vulcanū
pulchra tibi arma allatura contendam. Sic locutā, et ad
marinas sorores cōuersa, Ite, inquit, in magnū maris si-
Thetis. num et domos patrias, et marino seni omnia referatis.
Ego altum cœlum ascendam, ut ab insigni fabro Vulca-
no pulcherrima filio arma impetrem. Tum illæ maris flu-
dius euestigio subierunt, ipsa olympum petijt. Interea
Græci magno tumultu ab Hectore in fugam uersi, naues
et Hellepontum repetebant, neque exanimem Achilles
comitem a sagittis uindicarunt. Iterum populus equita-
tusq; et Hector Priami filius instar flammæ furentis illum
abstulerant. Ter cum pedibus præhēsauit Hector, ut ab-
straheret, clara uocē Troianis minatus. Ter duo Aiaces
magnis freti uiribus, eius impetum repulerunt. Ille con-
tra obnoxius, nunc irruere, nunc rursus stare clamans,
neq; omnino pedem referre. Et quemadmodum à præda
furibundum

furibūdum atq; famelicum leonem ex agro pastores fugare nequeunt, ita neq; duo Aiaces ab exanimi Patroclo Hectorem, qui proculdubio eum magna cum laude uenidica; set, nisi Pelei filio Iris quam citissima è coelo clā Ioue & dijs dijs à Iunone præmissa nūciatum descēdisset, ut armaretur. Ea igitur cominus accedens, Expergiscere, inquit, Achille, Patrocli uiri excellentissimi corpus defende: cuius gratia, grauiſſima ad naues pugna committitur, & mutuis se cōficiunt uulneribus: hi pro exanimi pugnant, illi, ut ad uentosum Ilium trahant, decernunt. In primis autē inelctus Hector, cui animus est caput à ceruice amputatum cruce affigere. Sed surge queso, neq; amplius desideas. Pudeat tandem Patroclū Troianis canibus ludibrio & tibi pudori fore, si ita truncabitur. Cui Achilles, Iri dea, quis te deorum ad me nūcium misit? Tum Iris ait: Iuno clarissima Iouis coniunx, summo Ioue & dijs dijs niualē Olympum habitantibus inscijs. Contrā Achilles, Quonam pacto, inquit, inermis pugnam ingrediar? Troiani meis armis potiti sunt, & mater amantissima nō me prius armari iussit, q̄ ad me redierit. Pollicita nanque est se arma optima à Vulcano allaturam. Nullius autem arma apta mihi præter Aiaceis Telamonij clypeum noui, sed eum nūc arbitror cum Troianis pro Patroclo decernere. Iterum leuis ut uētus Iris, Non sane ignoramus, inquit, arma tua in Troianorū potestatem uenisse. Veruntamē pro fossa te Troianis ostēde, an forte tui metu à pugna desistant, & Græci milites labore confecti reficiantur. Parua autem à pugna cessatiōe opus est. His dictis cū euaniisset, Achilles Iouis amicus commotus est. Minerva fortes eius humeros angulosa egide muniuit, caput aureo nimbo & undiq; illustri flamma flagrante operuit.

Et

Et quemadmodum fumus ex urbe sublatus in aērē diffunditur procul ab insula, quā hostes assidue truci prælio domi exerciti oppugnant, sole autem occaso, ignes frequēter in edito accendunt, ut uicinis appareat, si forte nauibus auxilio uenirent: haud aliter ab Achilles uertice iubar in æthera diffundebatur, qui procul à muro ascensa fossa neq; se Achiuus immiscens, matris dicto paruit. Illinc igitur exclamante, è longinquo bellicosa Minerva locuta magnum in Troianis tumultū excitauit. Sicut enim cū obsidentibus seuis urbē hostibus, uel clarior uox, uel clausū perstreperit: ita nūc Achilles magna uoce inelamauit. Quā cū audirēt Troiani, perturbati sunt animis. At equi retro currus uerterūt (labores enim imaginabatur) auri-ge autē stupuerunt, cum tantū & tam formidabile à Minerva accensum ignē magnanimi Achilles caput labentem uiderūt. Ter autē pro fossa clara uoce Achilles proclamauit, ter perturbati sunt & Troiani & auxiliarij milites. Quorum duodecim illic iuxta currus hastis ceciderūt. Græci autē Patroclū alacriter extra sagittarū iactū auferētes lecto imposuerūt. Circū clarissimi socij deslere, & in primis Achilles calidis abluētibus ora lachrymis sequi, postquā fidū amicū in pheretrolacem, & acuto ferro saucū uidit, quē nuper suis armis suisq; equis in prælium alacrerē miscrat, nunquā amplius rediturū. Tū Iuno infatigabile solē appellans, inuitū in oceani fluctus descendere cōpulsit, cuius occasu à pugna respirarūt Achiuus. Contrā Troiani relato pede à curribus ueloces equos soluerūt. In de ante cœnā in cōcionē uocatis, statibusq; (uisum enim pro fossa Achillē, qui à tristi pugna diutius abstinerat, formidabant) Polydamas Panthi filius, qui solus & præsentia norat et futura, et Hectoris socius: eadē enim nocte

ambo

Polydamas.

ambo nati erant, sed ille hasta, hic uerbis præstantior. Hic inquam Polydamas, sapientia præditus singulari, huiusmodi orationē habuit: Velim amicissimi, quæ mea sententiâ sit, cōsideretis. Iubeo enim ut Ilium relictis castris & nauibus ante lucē repetamus. Etenim quo magis ille uir Agamemnoni succēsebat, eo facilius Achivi uinci poterāt. Lætabar ego ad agilē & utrinq; uersatilem Græcorū classem nos cōgressos, eam affecuturos sperabā. Nunc uero fortem Achillem maiorem in modum timco. Siquidē superbus eius animus, medijs campi (ubi Græci & Troiani dirimunt prælium) finibus minime contentus erit, sed de ciuitate & uxoribus nostris pugnabit. Quamobrem (mibi credite) reuertamur. Euenient quæ dixi. Nunc noctis gratia abstinēbit. Quod si crastina nos hic deprehendat, impetu factō, & aliquo sane cognitus alacer altū Ilium aggreditur. Si fugerimus, multi nostrum canibus uulturibusq; deuorandi cadent. Vtinam hoc uerbis duntaxat audiamus. Quod si me audietis, hac nocte summa ope urbē mūrā, turres & portas claustris obfirmare custodijq; curabimus. Luce autem aduentante, armati per turres dissonamur. Quod si è nauibus Ilium expugnatū uenerit, iniquo loco, re male gesta, lustrata urbe, & uario equorū discursu contentus, rursus naues repetet. Nunquam autem urbem ui irrumperē audebit, neq; expugnabit, prius cum albi canes deuorabunt. Hunc perorantē toruo oculo intuitus Hector, Polydamas, inquit, tu me non amplius alloquaris, cum iubeas ut Ilium repetamus. Nōne hæcenus satis superq; mœnibus clausi delituimus superiori tēpore? Priami ciuitatē nationes aliæ multo auro atq; arcu abundantem prædicabant. Nunc preciosa domorum suppellectilia perierunt, multa in Phrygiā, multa in claram

Mæoniam

Mæoniam empta asportata sunt, ex quo maximus nobis iratus est Iupiter. At nunc cum nobis mutuo consilio fauere cœperit, ut hanc apud naues gloriā consequeremur, & mari hostes concluderemus, fugiendum consulis? O stulte, ne ego te amplius in populo huiusmodi loquentem audiam. Nemo id sibi Troianorum persuaserit, neq; ego permittam. Sed agite, & quæ dicam persuasos omnes uolo, his nunc in castris & acie, primum corpora, inde custodiam curate, & uigilate omnes. Qui autem ex Troianis opum copia alios sollicitat, eas distribuatur, & cōsumat in populum. Satius hoc, quàm si ijs Achivi potiantur. Sub lucem uero armati ad naues pugnam cōmitteremus. Quod si magnus Achilles prodierit, haud detrectabo, sed contrā congressus, aut ipse, aut ego magnam gloriā referam. Communis belli fortuna est, sternentem sternit. Hanc Hectoris concionem laudibus prosecuti sunt Troiani, stulti quidem, quippe à quorum mentibus Minerua discesserat. Laudauerunt itaque Hectorem perperam cōsulentem, sanum autem Polydamantis consilium nemo. Inde omnes cœnati. At Græci tota nocte insomnes fleuerūt, & Achilles in primis amici ex animi pectus affatim stillantibus per ora lacrymis pertrectans, iubati leonis instar, qui catulos ex densa sylua à uenatore abreptos repetito cubili nō inueniens, tristis & præ nimia ira furens, uiri uestigia prosequens, uniuersam peragrat syluam: talis Achilles lacrymis ad Myrmidones conuersus, Heu, inquit, quàm Achilces, stulte locutus sum die illa, cum clarum Menœtium hortatus sum, ut Opunta filium duceret, qui Ilium peteret prædæ particeps. At Iupiter non omnes hominum cogitationes ratas facit. Si quidem ita fata iubebant, ut eadem humus utriusque nostrum sanguine aspergeretur. Nam

~ neque

neque me in patriam redeuntem senex Peleus, neq; Thetis mater accipiet, sed eadem humus nos conteget. Verum Patrocle, postquam te posterior uita cedam, nō tibi prius iusta persoluā, quam huc tui magnanimi interfectoris arma & caput attulero, necnon duodecim ē nobili genere Troianos ante rogum, tuam ob cædem iratus truncauero. Tu mihi hoc pacto apud naues iacebis, circū te Troiana & Dardanides nurus amplis in uestibus noctes & dies plorabunt, quas omnes ui & telo mattabimus, locupletes diuersæ nationis euertemus ciuitates. His dictis, iussit amicis magnum igni lebetem admoueri, & quam prius Patrocli corpus cruore sordidatum abluī. Quo factō ligna subijciebant, & lebetis corpus flamma complexabatur, & concalecebat aqua. Quæ feruente eum lauerunt, & pingui oleo unxerunt, uulnera nouem annorum unguento farserūt, in lecto impositum lineo à uertice ad pedes operuerunt, de super ueste alba adiecta. His perfectis tota nocte insomnes circū Achillem Myrmidones Patroclum complorauerunt. Interim Iupiter Iunonem & sororem & cōiugem his alloquitur: Explesti te tandem Iuno. Excitasti Achillem. Quid tandem cum Achillis? an'ne tui facti sunt? Cui uenerabilis Iuno, Maxime, inquit, Iupiter, quod ex te uerbum audio? debet profecto uir uiro opem ferre, qui mortalis est, neq; eiusmodi nouit consilia. Quanto magis ego, quæ dearum maxima & genere, & tuo dicor connubio? Tu enim dijs imperitas. Non'ne merito Troianis succenseo, & cōtra aliquid machinor? Hoc pacto inuicem consulabantur. Thetis autem firmissimā Vulcani domum et inter alias deorū perpulchram, quam ipse claudus ferream adificauerat, petiit. Eum sudantem & ad fornacem uiginti lebetes conflare properantem inuenit,

uenit, quos circum domus parietes collocaret, quorū singulis fundis aureas rotas addiderat, ut per se in deorum certamen ferri possent. Res sane uisu mirabilis. Hastenus facti erant. Anfas autem uarias nōdum aptauerat. Id tunc in manibus erat, et incidebat clauos. Dum hoc summo artificio Vulcanus fabricaret, ecce Thetis domum peruenit. Quam culta Gratia Vulcani cōubernalis socia & ornatrix intuita, & obuiam facta nomine appellans, quid tandem, inquit, pulcherrima & uenerabilis amica insolens domum nostram accedis? Sed ingredi ad nos discubitu. Sic locuta dea, Thetidem introduxit, & in folio uario & pulchro & argenteis clauis compacto locauit, scabellūq; pedibus supposuit. Inde optimum fabrum Vulcanum his uerbis compellans, Vulcane, inquit, uenit ad te Thetis, & tui indiget. Vulcanus tum, Profecto, inquit, mihi & reuerēda dea est & mirabilis. Ipsa me liberū reddidit. Cum mæror me ex alto præcipitē dedisset, & claudum me abscondere tentasset mater, tum ego dolore confectus essem, nisi refluētis oceani filiæ Eurenome & Thetis suo me suscepissent sinu, apud quas nouem annos in profundo specu multa & uaria, fibulas incuruas, fistulasq; & monilia cōflauimus. Circū creber oceani fluctus spumabat. Nemo alius, neq; deorū, neq; mortalium id nouit. Thetidis igitur & Eurenomes beneficio liberatus sum. Quare cū ad nos Thetis uenerit, mea interest, ut pro accepta uita in omnibus ei me officiosum exhibeā. Tu nūc lautus parato epulas, dum folles & alia instrumenta suū in locum collocē. Dixit, & ab incude cum impetu inualidis tibijs surrexit, claudicās, folles ab igne seposuit, alia fabrilia instrumenta in argenteam arculam composuit. Inde sponsia & facie & manibus ceruicēq; & hirsuto corpore absterfo, tuni-

cam induit, & cum sceptro officinam egreditur. Ancille aureo cultu & florenti ætate conspicuæ iuuenibus similes sequuntur, quæ prudentia, lingua, uirtute, in deorum immortalium ministerijs eruditæ, ante regem ministrant. Vulcanus ergo ita ad Thetidis sellam claudicando accedens, **Vulcanus.** eam complexus, Quid tandem, inquit, colenda mihi & demantissima Thetis insolens huc accedis? Tuum est iubere quid uelis, meum iussa pro uiribus capessere. Cui Thetis **Thetis.** profusis lachrymis, Non aliqua dearum, ait, quot quot Olympum incolunt, tot doloribus angitur, quot me ex omnibus Saturnius affecit Iupiter, ex marinis deabus solam me uiro matrimonio iunxit Peleo Aeaci filio. Et uiri lectum, & quam plurima quæ nollem perpeffa sum. Is nunc graui & morosa senectâ debilis domi iacet. Nunc alij malis premimur, ex quo mihi heroum eximium filium dedit. Huc ego tanquam plantam in fecundissima terra educaui, magna Græcorum classe Ilium cum Troianis pugnaturum præmisi, nec unquam amplius patrios ad lares redeuntem uidero. At dum adhuc & uiuit, & sole fruitur, mœrore conficitur miser, neque ei auxilio esse possum. Quam ei puellam Græci uirtutis præmium largiti sunt, eripuit rex Agamemnon. Quamobrem misere degit. Verum Achiuos Troiani in nauibus concluderunt, neque eis egrediendi potestatem faciunt. Primores Argiuorum filium precati, preciosa munera polliciti sunt. Ille omnino opem se allaturum negauit. Induit autem suis armis Patroclum, suoque milite stipatum in Troianos misit. Tota die ad Scæam portam certatum est. Et sane excidissent urbem, nisi Apollo Menœtij filium strenue se in hostes gerentem, in confertissima pugna, collata in Hectorem gloria, interemisset. Hac ego nunc gratia ad tua genua supplicatum uenio, ut filio meo

lio meo breui morituro clypeum, casidem, ocreas, thoracem tuis malleis fabricatum, qualem antea habebat, largiaris. Perijt fidus amicus à Troianis cæsus, cuius morte mœrês humi prostratus iacet. Tum Vulcanus, Bono, inquit, animo sis Theti, neque hæc te torqueat sollicitudo. Utinam sic eum ab immatura morte uendicare, cum aduentauerit, liceret. His dictis, Thetide illic dimissa, in officinam redijt. Folles igitur admotos inflari iussit. Erant autem uiginti, qui spiritum accipiebant reddebantque, nunc intensius, nunc remissius, prout opus erat. Aes autem prædurum, & stannum, & aurum preciosum, atque argentum in ignem iniicit: inde in sedem suam magna include imposita, dextra graui malleo, sinistra forcipibus raptis, primum magnum ualidumque, & uarie insignitum clypeum excudit. Cuius ora triplex & pulchra, lorum argenteum, ipse clypeus quincuplex erat. In quo uaria & multa docta manu effinxit, terram, cœlum, mare, infatigabilem solem, crescentem lunam, stellas omnes, quibus cœlum ornatur, Pleiades, Hyadas, Orionis uirus, Ursa, & quæ curarum cognominat, qui circum illam uertitur, & Orionem seruat. Ipsa autem sola oceani expers est. Insculpsit & duas illic uariæ linguæ ciuitates. In altera solenes nuptiæ celebrari, sponsæ è thalamis accensis tædis ad oppidum duci, frequens hymenæus agi, & iuuentute saltante tibicines & citharistæ pulsare, puellæ in uestibulis admirari, populi ad fora confluere atque contendere. Maxime autem duo, ob interempti hominis multam, quorum alter omnia populo reddidisse, alter nihil accepisse asserbat. Ambo testes producere, populi ultro citroque clamantes opem ferre, hic præcones populum continere, seniores super politis lapidibus sacro in concilio manibus præconum clamantium

tium sceptrā gestantes sedere, & silentiū indicere, & iudicare uicissim. In medio duo auri talenta, ijs primum qui iustissimam ferrent sententiam. Alteram autem ciuitatem duorum populorum exercitus in armis conspicui circumfidebant, inter se dissidentes. Hi urbem diruendam, illi bifariam omnia, quæ mœnibus continerentur, diuidēda arbitrabantur. Populares uero, cum non parerēt, in insidijs locabantur. Murum charæ coniuges, & pueri, & senes custodiebant. Hostes Marte & Minerva ducibus contēdebāt. Ipsi aurei & aurea armatura magni & insignes, ut deos decet: populi minores erant. Qui cum ad fluuium pascua irrigantem, ubi insidiæ delitescēbāt, peruenissent, & ipsi ferro tecti sedebāt, proculdubio erant speculatores gregem & camuras boues obseruantes, quæ è uestigio aderant, duo pastores fistula oblectantes sequebantur, neq; insidiās prauidebāt. Illi repēte inuadere, boum inde armenta & albarum ouium greges diuidere, pastores dirimere. Qui autem in foro sedebant, ut inter boues tumultum audierunt, quā primum uelocibus ascensis equis, eò concurrere, & pro ripa fluminis pugna commissa mutuis se uulneribus ferratis hastis conficere. Vbi exitiosum fatum, alium uulnerare, alium incolumē seruare, alium in pugna interemptum pedibus trahere, uestes humano sanguine cruentari, milites tanquam uiui in praelio uersari, & exanimis distrahere uidebātur. Præterea pinguem & putrem agrum ter aratū insculpserrat, multi bubulci huc illuc terra subacta in ultimum agri limitem deueniebant: quibus dulcis uini poculum accedens quidam propinabat. Illi labori intēti, ut alte uomerem nouali imprimerēt, arata terra aurea, & uisu mirabilis erat, & cæpus fertilis, ubi agricolæ acutis falcibus metebant, mani-

puli

puli alij super alios procumbere, alios tres messorēs alligare, à tergo pueri manipulos in gremio allatos assidue porrigere. Rex inter eos sub silentio & sceptrum manu gestans in sulco letus stare, præcones eminus sub quercu magno boue mactato circum eum occupari. Mulieres autem sedulæ cœnam operarijs parare, et panem conficere. Insculpserrat & uineam pulchram, auream, nigris ramis exuberantem, palis argenteis innixam, circum cærulea fissa & sepe stagno ducebatur, unus duntaxat in ea limes, qua prouentus uindemiatores, & innuptæ uirgines & simplices, intextis calathis suaves fructus deferebant. In medio puer & fistula & uoce arguta canere, alij plausu, cantu, clamore, & tripudijs sequi. Fecerat & bouem ex auro & stanno armentum, impetu quodam è stabulo in pascua & fluuium sonantem & clamosum Rhodanum properantem. Aurei pastores quatuor boues agebant, nouem ueloces canes sequebantur. Illic & duo leones terribiles, inter primos boues, taurum mugientem ceperant distrahebantq;. Canes eos & iuuenes urgebant. Illi laniata tauri pelle, uiscera & atrum sanguinem deuorabant. Pastores contra propere canes emittebant, qui à leonibus ad escam conuersi latrabant. Item & pascua lata in planitie, & albarum ouium stabula, tuguriaq; & claustra uaria arte distinxerat. Quale iam pulchræ Ariadnæ Gnosî Dædalus opus condiderat. ubi integra ætate uirgines fructus legentes tripudiabāt. Hæ uestibus tenuibus, illis tunicis olco nitentes induebantur: illæ pulcherrimis coronis, hi aureis & argenteo loro pendentibus gladijs ornabantur. Hi nunc in orbem perquam facile doctis pedibus mouebātur, tanquam si quis trochum manu aptatum sedens figulus experiretur, an procurreret. Nunc

~ 4

rursus

rursus per ordinem mouebatur. Circunstabat autem turba multa hilaris, & duo saltatores inuicem cantare incipientes, in medio uersabantur. In extremo autem clypei margine immensus oceanus opus includebat. Post clypeum thoracâq; ignis flamma clariorem, & castidem pulcherrimam, temporibus summo artificio accommodatam, crista aurea insignē, & ex stanno tenui ocreas excudit. Hæc omnia in hunc modum fabrefacta ad Achillis matrem attulit. Quæ tanquam accipiter è niuoso Olympo ad filium defrensus properauit.

I L I A D O S H O-

M E R I C A E L I =

B E R X I X .



AM purpurea aurora, ut immortalibus mortalibusq; almam lucem redderet, ab oceani fluctibus oriebatur, cum Thetis dea dona afferens redijt ad naues. Vbi Achillem Patroclo incumbentem, & ut filium dilectissimum multis cum socijs afflictis plorantē, Thetis. inuenit, asitit gloriosa dea, filioq; manu apprehenso, & nomine appellato, Hunc, inquit, fili mi, ex quo deorum uoluntate occubuit, iacere (quamuis dolētes) sinamus. Tu nūc pulcherrima à Vulcano arma accipias, qualia hactenus hominū induit nemo. Quæ simul his dictis ante ipsum proiecta insonuerunt, obstupuerunt Myrmidones. quorum obtutus, ne ea inspicere possent, præstringebantur. Achilles. Achilles aut his uis maiorē ira percitus est. Eius oculi cū terrore quodā lampadis instar ardebāt. Oblectabatur tamē eorum uarietate aspiciēs. Tum euestigio, Mater, inquit,

quit, arma profecto mihi exhibuit deus, qualia haud hominum, sed deorum immortalium esse par est. Nunc ijs induar. Verum maiorem in modum metuo, ne Patrocli uulneribus muscæ insidentes, uermes generent: & corrupta spine medulla, & reliquum corpus corrumpatur. Cui diua Thetis, Fili inquit, nihil hac cura sollicitere. Hæc & huiusmodi quæ uulnera appetunt animalia abigēda curabimus. Si uel annum insepultus iaceret Patroclus, incorruptus semper integerq; seruabitur. Tu uero in concionem Achiuus heroibus aduocatis, pastori populorum Agamemnoni recōciliare, mox ad prælium uiribus fretus arma re. Hæc dicēs, simul ei animos* affluxit, ambrosiam et nectar Patrocli naribus instillauit, ne quando corrumpere tur. Tum Achilles petito littore, horrendū clamans, Achiuorum heroas excitauit. At qui apud naues in globo relictī erant, & gubernatores, panisq; & ciborū dispensatores, primi in concionem uenerunt, mirati quid Achilles prodierit (Aliquādiu enim à graui pugna abstinerat) Duo autem bellicosi uiri claudicantes accedebāt, fortissimus uidelicet Diomedes, & inclytus Vlysses, hastis innitentes (Adhuc enim grauibus erant affecti uulneribus) Hi primi in concione sederunt. Secundus ab his rex Agamemnon, & ipse in pugna à Coone Antenoris filio hasta sauciatus. Omnibus itaq; cōgregatis Achiuus, uelox Achilles assurgens, Agamemnon, inquit, profecto & tibi & mihi satius fuisset, quando perniciofa emulatione puellæ gratia indignati contendimus, ut eam Diana sagittis appetiisset, qua die Lyrnesum et cepimus, et diruimus. Neq; enim tantus Achiuorū numerus hostium manibus me irato oppetiisset. Hectori autem & Troianis hæc nostra similitas perutilis fuit. Græcos uero eius diutius recordatū

z 5 ire arbitror.

ire arbitror. Sed iā acta (quāuis dolētes) omittamus. Iram pectoribus ipsa necessitate cohibeamus. Ego eam nūc depono, me enim minime decet implacabili semper ira excādescere. Sed age quā Primū comatos Achiuos in pugnā producas. Experiar ego Troianos obuius, an à nauibus abstinere uelint. Puto tamē eorum aliquē libenter pedem relaturū, si ex aspera pugna nostrā hastam effugerit. Sic inquit. At Græci reconciliato magnanimo Pelei filio, maiorem in modū latati sunt. Tum rex Agamēnon à solo suo (neq; enim in medium prodijt) Amici, inquit, heroes, uiri bello clarissimi, decens est, stantē sine impedimēto aliquo audire. Dicere enim in magna cōcione etiā experto perdifficile est, quonā enim pacto quisquā uel audierit, uel dixerit? Impeditur etiā suis orator. Nūc Achilli respondebo, uos uerbis meis attendite. Sæpe his Achiuu uerbis usi mecū contēderunt. Non tamen horū ego auctor sum, sed Iupiter & fatū, & in tenebris agens Erinys. Hi mihi rem danuosam persuaferūt, die qua elegans Achilli præmiū abstuli. Sed quid facerē? Dei nutu omnia efficiuntur. Ipsa Iouis nuncia Ate, omnibus noxia, mollibus pedibus haud humi repit, sed ipsa hominum capita ad ledendum inuadit. Neq; ab ipso Ioue aliquando abstinit, quem & deorum et hominum optimum prædicant. Atqui & Iuno (licet & fœmina) imposuit, qua die Herculem Alcmena apud munitas Thebas erat paritura. Siquidem iactabundus deos allocutus Iupiter, Audite, inquit, dij deæq; omnes, ut meam uobis mentem aperiam: Hodie laborum leuatric Lucina ex meo & meorum genere unum in lucem edet, uicinis omnibus dominaturum. Cui dolosa Iuno, Mentieris, inquit, Iupiter neq; enim id re præstabis. Verum tu iureiurando confirma, an sit ita dominaturus,

Agamemnon.

dominaturus, qui hoīe è tuo genere è materno prodierit utero. Tum Iupiter haud dolū sentiens, summū iusurandum dixit, quod maximū attulit detrimentū. Nam Iuno prope cælo relicto, Achaicū Argos delapsa, generosam Stheneli Persei filij coniugem uentrē ferre, & marē parituram cognouit. Qui licet mense septimo nondum maturus esset, ea tamen die in lucem edidit, Alcmenæ partu cohibito. Inde ad Iouē reuersa, Iupiter, inquit, pater, qui fulmina iacis, audi quæ dicā: Iā uir natus est, Eurystheus è Sthenelo Persei filio, et semine tuo, qui Argis neq; immèrito dominabitur. His uerbis Iupiter magno dolore affectus, Ate comato uertice apprehensa, animo perturbatus iusurandū affirmauit, nunquā eam amplius in sidereum cælum rediturā, quippe quæ omnes detrimento afficeret. Simul hæc dicens, manu rotatam hominum operibus notaturam è cælo in terrā deiecit. Eius nanq; gratia semper doluit. Atq; ita charissimus filius offensus iniquus Eurysthei iustus, immeritos labores subire coactus est: haud aliter ego, cū bello strenuus Hector tot Argiuorū perdidisset, Aten euitare nō potui, à qua primum damnū arripuimus. Quod cū ita sit, & mentē mihi Iupiter perturbauerit, & recōciliari, & muneribus plurimis Achillē donare placet. Verū enim uero Achille, et tu te parato, & alios ad præliū populos adhortator: Dona tibi omnia mittā, quæ ad te heri profectus in tabernaculo tuo tibi pollicitus est Ulysses. Quod si paululū expectaueris, quāuis in hostem properes, ea ministri à nauibus meis huc afferēt, ut quālibens ea tibi exhibeam, plane intelligas. Tum uelox Achilles, Atride, inquit, rex hominum clarissime, an mihi dona daturus sis, ut decet, an retenturus, tui arbitrij esto. Nunc celeris nobis pugne cura. Neque differendum,

Achilles.

dum, cum hic simus, neq; remorandum. Adhuc magnum opus restat. Quemadmodū Achillem prima in acie hasta Troianorum globos insectantem quis uiderit, ita et ipse **Vlyses.** admonitus cum hoste decernat. Ad hæc consiliator **Vlyses.** Nequaquam ita, inquit, etsi fortissimus, diuine Achilles, ieiunos Ilium Græcos cū Troianis pugnatos producas, cum diuturnius futurum sit prælium: cū semel manus conserent, inspirabit deus utriusq; animos. Sed iube ut antea in nauibus Græci cibum capiant, quo uires suppetentur. Neq; enim à prima luce ad solis occasum sine cibo pugnari potest. Nam licet animus promptus sit, paulatim tamen et latenter membra siti et fame contabescunt, genua uadenti labant. Quòd si uino ciboq; corpus reficitur, tota die pugnae sufficit, audet animus: neq; membra prius defatigantur, quam omnes pugna discedant. Sed age dimitte populum, et ut discubitu eat, iube. Interea rex Agamemnon dona in mediū profert iubeat, et ut Græci omnes uideant. His acceptis gaudēs, et in concione ipse assurgens, tibi iuret, nunquā amplius se Bryseidam cogniturum, quemadmodum decet rex Agamemnon. Coniuges ita uiuat. Tu uero affectus æquo animo cohibeas. His peractis, in tabernaculo splendido conuiuio Achillem accipias, ne quid abs te debiti relinquatur. Sic in alios iustior euades. Neq; enim uitio dandū regi, si uirū demereatur. **Agamemnon.** quando iniuriam prior ille intulerit. Huic rursus Agamemnon, Laudo, inquit, te et orationem tuam Laerte filii, quippe qui omnia ordine transgisti. Id iurare et placet, et animus monet: neq; peierabo, modo Achilles non adeo properet, et uos omnes cum eo hic maneat, dum munera afferantur, et iusiurandum præstemus. Hoc ego tibi et iubeo et impero, optimos Achiuorum iuue-

nes ad

nes ad hoc muneris obeundum delige, qui quæ heri pollicitus sum, cum puellis dona afferant. Talithybius autem mihi quam primū prolatum in Achiuorū exercitum uerrem freres, cum Ioui et Soli diuidat. Hic Achilles, Agamemnon, inquit, rex clarissime, aliàs hoc, cum à prælio cessabimus (neq; id tantopere appetimus) agendum censeo. Nunc nostri interfecti ab Hectore iacent, ex quo Iupiter hæc ei gloriam præbuit. Vos nunc milites discubitu eant iubete, ego iam Achiuos in prælium ieiunos producam, occidete sole, cū damnum nostrum ultri erimus, affatim cœnatos. Antè neq; potus neq; cibus mihi sumetur, cū amicus et in tabernaculo secundum uestibulum infestissimo traiectus exanimis iacet, et ploratur à socijs. Quæ mobrè haud ulla mihi cibi, sed cædis sanguinisq; et amari fletus cura est. Tum sapiens **Vlyses,** Achille, inquit, Græcorum fortissime, Pelei filii, tu mihi non parum hasta præstas, neq; ego tibi parum sapiētia, quippe qui senior sum, et plura noui. Quare te mea oratione confirmabo. Breui enim homines pugnae satietas capit, in qua multos quidē cumulos humi ferrū deiecit, messem autem paruam, postquā dies breuiores facit Iupiter, qui hominum custos in prælio est. Verū in fame nequaquam mortuus ab Achiuis plorandus. Permulti enim quotidie cadunt, qui cum cessatur à laboribus, sepeliendi sunt etiam ab his, qui fortiori ingenio sunt, et diem duntaxat lugēt. Qui uero ab immūnēti Marte superat, eos et cibi et potus curā habere oportet, ut audētius armatis hostibus alacres obuiam ire possint, neq; alia hortatione populus excitāus. Quippe malum est, si quis in Achiuorum nauibus relinqueretur. Sed omnes unanimes in Troianos equites delati, Martem excitemus. Dixit, et clari Nestoris filios

filios Philidem, Megeta, Thoanta, Merionē, Creotys filium Lycomedea, & Menalippum comites cepit, qui in Agamemnonis tabernaculum profecti, septem ab eo praemissos tripodas, uiginti nouos lebetes, duodecim equos, praeterea septē pulcherrimorum operū artifices puellas, octauam autem formosam Bryseidam, ad Achillem duxerunt. Pensis autē decem auri talentis, Vlyssēm iuuenes cū muneribus sequebantur. Quibus in media cōcione depositis, surrexit Agamemnon. Tum facundus Talhybius, uerre apprehenso Agamēnoni populorum pastori astitit. Ille à magna uagina pendēti gladio stricto, aduersis setis orsus passis manibus Iouem precari. Ceteri siluere, ut decebat, rege loquēte, qui latū cœlum suspiciens, Sciāt, inquit, nunc primum deorū maximus Iupiter, & terra, & sol, & peierantium hominū sub terra ultrices furiae, nunquā me Bryseidi uim attulisse, neq; libidinis neq; alius rei occasione usum, sed incorruptā in tabernaculis meis seruata: Si quid peierauī, deos testor, his me, quae periuri promerentur, malis afficiāt. Dixit, & uerris iugulum infesto ferro aperuit. Quem mox Talhybius in spumantis maris fluctus escam piscibus abiecit. Tum Achilles assurgens, bellicosos Achiuos allocutus, Iupiter, inquit, pater, ingentes sane iacturus affers. Nunquā enim animū meum perturbasset Agamēnon, neq; me inuito puellam mihi de improviso abstulisset, nisi tu tot Græcorū perire uoluisses. Verum enim uero nunc primum rescicendis corporibus, inde mox Marti opera nobis danda est. His dictis omissa concione, suas quisq; naues repetere, magnanimi Myrmidones dona sequi, latores diuini Achillis nauem conscēdere, in tabernaculis deponere, puellae sedere iussit, equos in armentū alacres serui agere. Bryseis autē aureae

Veneri

Agamemnon.

Achilles.

Veneri similis, ut Patroclū acuto ferro sauciū atq; exanimem uidit, ipse incumbens, magno eiulatu lamētata, molle pectus, ceruicēq; & pulcherrimam faciē unguibus secabat. Flensq; Patrocle, inquit, misera mihi anima charior, uivū ego te à tabernaculo discedēs reliqui, nūc exanimem inuenio, populorū princeps. Ita mihi malum malo semper accumulatur. Virū cui me & pater & dilecta mater nuptam dederat pro patriæ moenibus saucium, & tres dilectissimos fratres ex eadē matre progenitos, idē exitialis dies absumpsit. Tum me flentem, cū uirum meum interemit, & diuini Myneti urbem diruit Achilles, consolatus es, te daturum operam pollicitus, ut Achilli nubere, daturum me nauī Phthiam, facturum apud Myrmidonas nuptias. Propterea cū mihi semper iucūdus fueris, nūc exanimem inconsolabili fletu prosequor. Hæc ea dicēte, flebant & puellae aliæ, quibus singulis Patroclus doloris causa erat. Achillē autem Græcorū seniores circumfusi, ut cibū sumeret, orabāt. Negare ipse his uerbis conquerens: Oro si quis commilitonū mihi amicus est, ne prius me cibum sumere suadeat, quā mœstum animū expleam, qui tāto mœrore torqueor. Ad solis usq; occasum inediā perfrā. His dictis, alios dimisit. Duo Atrei filij, diuus Vlysses & Nestor, Idomeneus & senex equo strenuus Phœnix, apud ipsum remanserunt, qui assidue mœrentē consolari nitebātur, nec tamen poterant, antequā sanguineo Marte perfunderetur. Recordatusq; & simul ingemens, Profecto, inquit, amicissime, dura morte interempte, tantum in tabernaculis coenam apposuisti, cū Græci à Troianis equitibus perturbati premerentur, quo lachrymabile bellum auerterent. Nunc exanimis iaces. Verum tui desiderio cibo potuq; abstinebo. Neque mihi quicquam molestius

Bryseis.

Achilles.

Achilles.

molestius esse potuisset, non si patrem Peleum, qui nunc Phthiæ molles fundit lachrymas, uita functū audire & talem patrem amissem, qui nunc inter alienas nationes exiitiose Helenæ gratia cum Troianis decerno: uel eum, qui mihi apud Cyrum educatur charissimus & pulcher filius Neoptolemus, si forte adhuc uiuit. Sperabā enim solū me prius ab Argo equorū sobole claro apud Troiam occubiturum, te autem Phthiam rediturum, ut mihi celeri nauī ē Cyro filium in patriam duceres, eiq; omnia nostra, possessiones scilicet, seruosq; altam & magnam domū ostenderes. Arbitror nāq; Peleum diem suum obijisse: uel si uiuit, mœrore & senio cōsectū, & tristem obitus mei nunciū expectantem. Sic inquit lachrymabundus. Lachrymabantur autem & seniores, recordati quæ quisq; domi reliquerit. Quos miseratus Saturnius, Mineruam paucis ^{Iupiter.} allocutus, Filia, inquit, tu fortem uirum penitus reliquisti, certe nulla amplius Achilli cura est, quā apud rostratas naues, apud amicum exanimem in luctu ieiunum desiderare. Reliqui abierunt, ut cibum caperent. Sed age nectare & ambrosia suauissima eum, ne fame deficiat, confirmato. His uerbis persuasa, pennatæ harpyiæ similis, arguta uoce cœlo delabatur, nectar et ambrosiā Achillis pectori instillat, ne fame genua labasceret. Inde ad firmissimam patris domū redijt. Tum Græci armati euestigio ē nauibus maturabāt instar densæ niuis, quæ à Ioue concreta, ui sereni boreæ ē cœlo dimittitur: sic densæ cassides, clypeorum umbones, thoraces incurui & solidi, fraxineæ hastæ in aëre coruscabant, terra omnis stridere, & sub pedibus tremere. Medius inclytus Achilles dentibus stridere, & ardere tanquā ignis oculi. Intolerabili namq; dolore angī, & iratus Troianis dei munera indui, quæ ei

Vulcanus

Vulcanus fabre excuderat. Primum autem suras ocreis & pulchris & argenteis malleis conflatis, inde thorace pectus induit, humeris enses argenteis clauis munitum appedit. Deinde clypeum & magnum & solidum, & eninus tanquam lumina fulgentem, cepit. Et quemadmodum nautis ē motium uertice apud ouium caulas arætis ignis fulgor apparet, procella autem inuitos in pisciferum pelagus eos longe ab amicis propellit, haud aliter ab Achilles & pulchro & uario clypeo aër lucē accipiebat. Tum grauem cassidem & tanquam astrum fulgentem manibus elatum capiti imposuit, cui crista ex equina cauda. Micaabant crines aurei, quæ aptissime à Vulcano dispositi. Tunc Achilles, an sibi ea arma accommodata essent, & in ijs facile ageretur, gestu corporis experiebatur. Erāt autem ei tanquam penna leuia, alte tamen populorum regem extulit. Postremo armetario patriam hastam depromit, firmā, grauem, fraxineā, quam nemo alius Achiuorum cōcutere potuisset. Eam ē Pelei montis uertice, hominibus mortiferam, amico patri Peleo dono inciderat Chirō. Equos Automedō atq; Alcimedō aurigæ, firmis lorīs alligatos iungere, frenis ora cohibere, ponē habenas ad bene cōpactū currū cōtrahere. Automedon autē pulchro flagello accepto equos insiluit. Inde currū Achilles in armis cōspiciuus tanquā sol fulgēs, & terrore quodā paternis equis impetabat: Xanthe & Balie præclara Podargæ pignora, Achilles, liter aurigam uestrum custodire, & in Græcorū globum referre curetis uelim, cum prælio satiati erimus, neq; me ut Patroclū exanimē relinquatis. Tum à iugo uelox Xanthus mox inflexo capite procidentibus humi crinibus locutus est (eum namq; uocalē pulcherrima Iuno reddidit) Profecto nūc te adhuc liberabimus fortissime Achille: ue-

Xanthus, A runtamen

runt, tamen propè tibi letalis adest dies, cuius nō nos, sed magnus deus, et potens fatum est autor. Nequaquam autem tarditate et segnitia nostra Troiani Patroclū armis spoliauerunt. Sed deorum optimus, quē pulcherrima Latona peperit, in cōfertiſſima pugna interimēs, ea Hectorē gloria honestauit. Nos uero zephyri, quē uentorū leuiſſimū dicūt, more cucurrimus. Sed tibi ipsi deo et homini fatale est fortiter domari. Sic clamantē furia cohibuerunt, quem perquam indignatus Achilles allocutus, Xanthe, inquit, quid mihi mortē uaticinaris? quod te minime decet sane me cito et à dilectiſſimis parētibus procul moriturū scio, non tamē interim cessabo Troianos à praelio fugare. Dixit clamans, et equos in confertiſſimam pugnam egit.

Achilles.

I L I A D O S H O-

M E R I C A E L I-

B E R X X .



IC apud magnas naues circum Pelei filium bellicosi Achiui, ex altera cāpi parte Troiani armis muniebantur. Interim Iupiter Iustitiae iniūxit, ut à summo caeli uertice ad concilium deos accerseret.

Quae uestigio, ut omnes Iouis regiam ptererēt, imperauit. Tum neq; oceanus, neq; fluiuorum aliquis, aut nymphaeum amœna nemorum et amnium fontes, et loca irrigua incolentium, remorati sunt. Eo cum uenissent, pulchris sedibus, quas Ioui patri Vulcanus fabre excuderat, confedere. Neq; Neptunus diuinitatē cōtēpsit, sed à mari properās, inter alios deos mediū cōfedit. Inde ad Iouē cōuersus, Quid tandē, inquit, in cōcionē deos conuocasti?

Neptunus.

Nunquid

Nunquid Troiani et Graeci quorū in praesentia praeliū instat, tibi cura sunt? Cui nubiu coactor Iupiter, Habes, Iupiter, inquit, Neptune quid uelim: et qua uos gratia cōuocauī, plane tenes. Curā mihi sunt, quāuis perituri. Ego in summo coelo sedens, et cos despicio, et animo oblector. Vos autē cōuenistis, ut alterutris siue Troianis siue Graecis pro cuiusq; uolūtate et adsitis, et opitulemini. Nā si Achilles solus cū Troianis decerneret, ne paululū quidem resisterēt. Antea enim eum solo nixu formidabāt. Nūc amici obitu grauiter succēsentes uereor, ne forte praeter debitū urbē diruat. Sic locutus Iupiter, asperam pugna conciuit. Dij autē diuerſe afficiēbātur. nā Iuno, Pallas, terramotor Neptunus, perquam utilis et sapientia praeditus Mercurius, praeterea uiribus superbiēs et inualidis tibijs claudicans Vulcanus, pro Graecis: pro Troianis autē, bene armatus Mars, intonsus Apollo, bellicosa Diana, flaua Latona et leta Venus stabāt. Quoad uero à mortalibus tōge dij abſerūt, Graeci maiorē in modum Achillē in praeliū prodijſſe gloriabātur. Diu enim à pugna abſtinuerat. Troianos, uiso Achille Marti in armis simili, occupauerat formido. Verū ex quo dij superi in mortaliū partes discessere, efferbuit uehemēs populorum excitatrix pugna. Clamauit autem Minerua, nunc à cauata fossa pro uallo, nunc à sonanti littore. Clamauit et Mars ex alia parte nigrae procellae similis clara uoce, aliās ab urbis propugnaculis, aliās à sacro apud Simoēnta deorum loco Troianos hortatus. Hoc pacto dij superi utrunq; exercitū excitantes ad pugna conueniebant. Horrēdum autem ab alto intonuit hominum atq; deorū pater. Ab imo autem imēsam terrā et montiū iuga concuſit Neptunus. Intremere fontibus scaturientibus Idae radices et cacumina,

A 2 et Tre

et Troia urbs, et Græcorum classis. Timuit autem et infernus umbrarum rex Pluto, et è solio surgens clamauit, ne terra motu Neptunus solum aperiret, et obscuras formidatasque etiã dijs ipsis demos hominibus palàm faceret. Tanto itaque tumultu in certamen dij cõcurrebant. Nam contra Neptunum regem Apollo sagittis muniri, contra Martem glauca Minerua, contra Iunonem aurea phœtra calamisque et uenatu gaudens Apollinis soror Diana, Latona in Mercurium, in Vulcanum magnus fluuius et alte defluens, quem dij Xanthum, homines Scamandrum appellant. Sic dij contra deos ferebantur. Verum Achilles maiorem in modum Hectori filio Priami in aciem obuiam fieri ardere: sperare enim bellicosum Martem sanguine satiãtatum iri. Tum populorũ excitator Apollo Aeneam, magnis inspiratis uiribus, rectã in Achille adhortatus est. Similis namque Lycaoni Priami filio et faciem et uocem:

Apollo. Aenea, inquit, Troianorũ cõsiliator, ubi nunc minã tuã, quas Troianis regibus conuiuia pollicebaris, te scilicet Achilli Pelei filio intrepidum congressurũ? Cui contra Aeneas,

Aeneas. Priami fili, inquit, quid me nunc tanquam nolentem cum magnanimo Achille pugnare in simulas? Neque enim nunc primum ei cõgrediar. Alias ipse me et hastam meã formidauit, cum nostros in Ida boues inuasisset, et Lynesum diruisset, et Pedasum. Me autem Iupiter et uiribus et uelocitate prebita tutatus est. siquidem Achillis et ducis eius custodisque et consultricis Mineruã, ut Lelegas et Troianos acuta hasta interimeret, manibus occubissem. Quamobrem nulli hominum cõtra Achillem pugna dum est. Cui unus deorum semper adest, qui eum ab omni tuetur periculo. Præterea eius tela nunquam incassum diriguntur; neque prius figuntur, quam humanũ corpus assequantur.

quantur. Quod si deus in prælio æquiores se exhiberet, haud multum me superior esset, licet totum se ferro tectũ esse gloriatur et iactet. Huic rursus rex Iouis filius Apollo, Age, inquit, heros et tu æternos deos precare. Aiunt Apollo enim et te ex Venere Iouis filia genitum: ille ex deteriore dea est. Venus namque Ioue, Thetis marino est sene progenita. Sed tu rectã in hostem ferrũ indefessum dirige, neque ullis uerborum minis perterrearis. His dictis, populorum pastori magnas uires inspirauit. Tum ille inter primos fulgentibus munitus armis, et contra Achillem per turmas proruens, minime Iunonem latuit. Quæ unã conuocatis dijs, Considerate, inquit, Neptune et Minerua, Iuno, quid sequetur? Aeneas Apollinis suasu in Achillem infensus armis defertur. Quare agite et nos contra eum pellamus, et nostrum aliquis Achilli assistat, eumque uiribus cõfirmet, ne deficiat animo, ut se ab immortalium optimis armari intelligat. Ipsi autem stulti sunt, qui à principio in bello et prælijs Troianis opem ferunt. Omnes enim è cœlo descendimus huius pugnae fautores, ne quid hodie à Troianis mali Achilles perpetiatur. Postmodũ eueniet, quæ ei cum è materno utero prodiret, fata neuerunt. Quod nisi diuina uoce à deo admoneretur, timeret sane, ne quispiã contra in prælio deus congrederetur. Graues enim dij sunt, cum manifesto se uidēdos exhibent. Cui Neptunus: Neptunus, Noli, inquit, Iuno temere perturbari. Neque enim te decet, neque ego uelim deos in cõtentionem trahere. Sed iam hic est uia, in specula sede amus, præliũ uiri curent. Quod si Mars uel pulcher Apollo Achillem impedierint, neque pugnare permiserint, euestigio cum his de pugna cõtendere iure poterimus. Arbitror autem quam celerime in cœlum et ad deorum concilium coactos, à nobis concessu-

ros. Sic clamans casarie nigra, in altum & undique fos-
sa munitionum inelyti Hercules murum procedebat, quem ei
Troiani & bellicosa Minerva condiderant, ut certum se
à littore in campum persequentem fugiens, eò se recipe-
ret. Illic Neptunus & alij eiusdem factionis dij humeros
crassa nebula adoperti. Illi autem è regione in altiori tē-
pli parte circum arcigerum Apollinem & urbium euer-
sorem Martem sedebant. Sic diuersa in parte consulere,
utrinq; autem à grauisima pugna ordiri dubitare, Iupi-
ter alte sedes præcipere, impleri militibus campus, & ho-
minum & equorum armis fulgere, increpare sub irruen-
tium pedibus solum. Duo autē iuri optimi in medium ad
singulare certamen alacres properabant, Aeneas Anchi-
sa filius & inelytus Achilles. Aeneas prior firma galea,
& clypeo, & ferrata hasta concussa, in Achille minabun-
dus irruit. Achilles cōtra, ut perniciosus leo, quem popu-
lus omnis infestis appetit telis, is autem carnis auidus in-
ter primos uersatur: quòd si quis forte iuuenum alacer eū
hasta assequitur, tum hians spumanti ore & anxio, ma-
gno in corde animo in eum defertur, et cauda latera dora-
sumq; utrinque uerberans, sese in pugnam iritat: ita exa-
speratus magna ui, rectà irruit, paratus uel ut ipse aliq̄
interimat, uel inter primos interimatur. haud aliter Achil-
lem & uires et superbus animus in magnanimum Aeneā
prouocabant. Cum igitur propius facti essent, uelox A-
chilles prior, Aeneas, ait, quid tu tam longe à globo disces-
sisti? Nunquid tibi mecum pugnandi est animus, & hinc
in Troianis Priami regnum assecuturum speras? Verum
enim uero hæc te spes frustrabitur. Neq; enim propterea
si me interfeceris, tibi regno in præmium cedit Priamus.
Sunt ei liberi, ipse constans & sapiēs. An te Troiani, &
aliarum

Achilles.

aliarum rerum & confiti & sationalis agri parte potio-
re donabūt, ut in delicijs oblecteris? Sed haud facile te me
interfēclurum spero. Iam enim aliās te meam hastam for-
nudasse memini. Num tibi ex cedit, cum te procul à bobus
solum per Idae iuga celeri passu persecutus sum, neque me
expectare ausus es, sed Lyrnesium te fuga surripuisti?
Quam ego urbem impetu factō Mineruæ & Iouis ope e-
uerti, captas mulieres in seruitutem abduxi. Tum te Iu-
piter & alij dij è meis eripuerūt manibus. Nunc arbitror
non euades, ut suspicaris. Sed discedas, & in globum te
conferas moneo, neque me prouoces, antequam malo ali-
quo afficiaris. Quod enim factum est, etiam stultus nouit.
Ad hæc Aeneas, Pelide, ait, ne me tanquam amentem tuis
pouerreri uerbis putes. Nam perquam manifeste frau-
des, uersutias, & cauillationes noui. Nec nostri nos inui-
cem natales latent, & progenitores nostros à maioribus
accepimus. Visu autem, neq; tu meos, neque ego tuos no-
ui. Aiunt te Pelei iuri præclari ex matre Thetide marina
dea filium. Ego me magnanimo Anchisa progenitū glo-
rior. Mater mihi Venus. Præter hos & alij hodie filium
plorabunt. Non enim uana loquor. Sic omiſsa pugna re-
deamus. Quòd si nostrum genus audire cōcupiscis, multū
id norunt. Dardanū primum genuit nubium coactor Iu-
piter. Is Dardaniam condidit, cum nondū pulcherrimum
Ilium diuersæ nationis ciuitas esset in campo condita, sed
adhuc ad scaturientis fontibus Idae radices habitabat. Dar-
danus autē Erichthonium regem genuit, mortaliū omniū
ditissimū. Huic tria equarū nullia per syluas teneros pul-
los alentiū lata pascebantur. Cum ijs Boreas adamatis, in
equum niger crines uersus, rem habuit. Ex quo grauidæ,
duodecim pullos peperere. Ipsa in fertili agro per sum-

Aeneas.

mas spicarum aristas innoxiae, & per lata albensis maris
dorsa in summo fluctu currebāt. Troa Erichthonius Tro-
ianorum regem genuit. Tros tres liberos, Ilium, Assara-
cum, & diuinum mortaliūq; omnium pulcherrimū Ga-
nymedem. Hunc dii, qui Ioui formae gratia propinaret, in
caelum sustulerunt, ut cum ipsis ageret. Ilius praeclearum
Laomedonta, Laomedon Titionum, Priamum, Lampum,
Clitium, et Hicetaona bello clarū filium, habuit. At Assa-
racus Capyn, Capys Anchisen, Anchises me. Priamus ve-
ro gloriosum Hectorē genuit. Tali me & genere & fa-
milia progenitum gloriōr. Verum Iupiter pro uoluntate
mortalibus & auget uirtutem, & minuit, quippe qui o-
mnium potentissimus sit. Non tamen haec nobis in praesentia,
ut amentibus, in medio pugnae tumultu referenda
sunt. Per multa enim alter obijcere in alterū posset, quorū
onus ne centum quidem sororum nauis perferret. Volu-
bilis est mortalium lingua, uerba multa & uaria & ma-
gna. Eorum ultro citroq; copia. Qualia dixeris, talia au-
dies. Sed quid nobis contentions & iurgij opus mulierū
more? quae perturbatrice animi ira in media uicinia uera
simul & falsa obijcientes, cōtendunt, prout eas ira com-
pellit. Atqui tu me minime uerbis tuis à pugna alacrem a-
mouebis, nisi prius ferro inuicē decernamus. Sed age, ha-
stis nostras prius uires experiamur. Dixit, et grauem ad-
mirandumq; clypeum hasta percussit, in qua ferreum spi-
culum cōcrepuit. Tum Achilles ab ictus uolentia clypeo
manu asserto formidauit, ne iactum eminus magnanimi
Aeneae telum eum facile transmitteret, stultus sane. Neq;
enim mente animoq; reputauit, non facile clarissima deo-
rū munera mortali dextera cessura, et proficissum iri. Neq;
enim uulnerari potuit auro, ui caeli cohibita, Duabus tan-
tum

tum plicis perforatis, tres adhuc supererant. Quinq; enim
utroq; pede claudus Vulcanus excuderat, duabus aereis,
duabus interioribus stanneis, media aurea, in qua eminus
ueniens telum haeserat. Secundus inde Achilles in Aeneae
undiq; aequalē clypeum telum dimisit, quod à Pelio mon-
te, ultimum orbis marginē, quem & aes & bouis corium
tenuissimū operiebat, assecutū concrepuit. Cōstitit Aeneas,
clypeū in se timore retrahēs. Hasta supra dorsum de-
lata, utroq; magni clypei orbe proficisso, humi infigitur.
Aeneas declinato telo, tam propinquo ictu maiorē in mo-
dum perterritus est. Tum Achilles alacer horrendum cla-
mans, ad refingendū telum properabat. At Aeneas ingē-
tem lapidē, qualem ne duo quidē nostri temporis uiri ex-
tulissent, arripuit, quē solus facile manu uersabat. Hoc in
Achillem delatus, & casside & clypeo percusso, à dura se
morte asseruabat. Achilles tamē eū gladio interemisset, nisi
quāprimū Neptunus immortales deos allocutus, Hei, in-
quit, uereor ne forte magnanimus Aeneas Apollinis suasu
ab Achille interemptus inferos petat, stultus quidē. Neq;
enim in ipso mortis discrimine ei Apollo opitulabitur.
Sed quid tandem immerito malo aliorū gratia afficitur?
Sēper enim superis dijs grata munera exhibet. Sed agite,
nos eū tāto à periculo uindicemus, ne quādo Iupiter iras-
catur, si eū Achilles interemerit. Fatale nāq; ei est, ut eua-
dat, ne sine liberis & obscurū pereat Dardani genus, quē
Iupiter praee omnibus ex mortali matre liberis dilexit. Iā
enim Priamū genus odit. Sed Aeneae potētia & filiorū fi-
lij & ab illis nascituri, Troianis impericabunt. Huic pul-
chra oculos Iuno, Neptune, inquit, tu tecū ipse cōsidera,
an eripiendū, an dimittēdū Aeneam ducas. Iā enim et ego
& Minerua inter deos iurauimus, nūquā à Troianis ma-
lum nos

lum nos aliquid auersuras, ne quidē cū tota Troia infesto igne cremabitur. Vretur enim a Græcis hostibus. His auditus, Neptunus per mediā pugnam & telorū strepitum eō contendit, ubi Aeneas & inclytus Achilles manus cōferuerant, obiecitq; Achilles oculis euestigio caliginē, & fraxineam hastam ab Aeneæ clypeo euulsam, ante Achilles pedes abiicit. Aeneam autē leuem atq; agilem reddidit, à terra alte erigens, super heroum equorumq; ordines asilientē, & dei manus aufugientē. Peruenit autē in ultimum campum, ubi Caucones in præliū armabantur.

Neptunus. Cui propior factus Neptunus, Quis te hic, inquit, deorū Aenea tristem cū magnanimo Achille pugnare persuasit? quis te melior, simul et dijs dilectior? Sed refer pedē, quoties Achilli obuiam fueris, ne præter fatum ad inferos detrudaris. Verū post mortuum & sepultū Achillē audenter te pugna credere poteris, nemo Græcorū alius te interficiet. His dictis cuanuit, & ab Achillis oculis densam fugauit caliginem. Qui reddita sibi luce, indignabundus

Achilles. secum, Hei, inquit, magnum mihi miraculum oblatū est. Hasta humi iacet. Vir autem in quem ut interimerem, iaculatus sum, nusquam apparet. Profecto Aeneas dijs immortalibus amicus est. Nam eum temere gloriatum putabam. Abierit sane. Neq; enim amplius mecū conferre manus audebit, qui modo tam alacer mortē aufugit. Sed ego bellicosus Danais imperans, reliquos Troianorū aggressus experiar. Dixit, & in ordines receptus, singulis iussit ne amplius enīnus pugnarent, sed uir uiro prompto ani-

Achilles. mo cōgrederetur. Difficile nāq; mihi est, etsi uiribus præstem, cum tot uiris solū manum conferere, & pugnare cū omnibus. Siquidem neq; Mauors deus impavidus, neque Pallas, tantam aciem sustinerēt. Ego tamen quantum manibus

nibus pedibusq; & uiribus ualeo, ne minimum quidē negligā, sed per medias penitus acies penetrabo, neq; Troianum aliquem mihi obuium læaturum confido. Sic inquam, in medios irrupit. Contrā præclarus Hector suos horratu, Achilli congregandū his uerbis iactabat: Noli te magnanimi Troiani Achillem formidare. Equidē uerbis etiam cum dijs pugnarem, ferro autē difficile est. Sunt enim longe quā nos fortiores. At non Achilles omnia uerbis perficiet. Partim assequetur, partim imperfectum dimittet. Ego eum aggrediar, etsi ignis instar exardescat, si inquam exardesceret ut ignis, & ut ferrum rigeret. Simul his dictis in aciem proruit. Tum Troiani raptis simul hastis sequi, ita eorū uires unanimi omnī studio corroborari. Hinc clamor exortus. Tum Apollo Hectorē affatur: Hector, ne quæso adhuc Achilli congregiare, sed in globo à tumultu procul te contineas, ne aut eminus iaculo, aut cominus ense te assequatur. His uerbis Hector rursus in globum se recepit, dei monitu perterritus. In Troianos autem Achilles, uiribus ferox, horrendum clamans, insiliit. In primis autē Iphitiona strenui & urbium domitoris Otrenti ex Naide nympa filium, ex niuoso Tmolo in felicibus Idæ populis multorū oppidorū principē intremuit. Cui rectā in se ruētī clarus Achilles mediū caput diuisit. Increpuit cadens. Tunc Achilles iactabundus, Iaces, inquit, Otrēti fili, maxime omnī formidabilis. Hic occubisti. Genus autē à Gygeō portu ducis, ubi patriū tibi templū ad Hylum piscosum & undosum Hermum erigit. Sic gloriabatur. Illius autem oculos tenebræ operuerunt, eumq; Græcorū equi primā acie rotis contriuerūt. Inde Demoleonta, bello strenuum, Antenorē filium, per galeam ferrcam nihil uim prohibentem,

tem, temporibus et offe transmissis, et cerebro omni confuso, interemit. Tum alacere Hippodamianta, amissis equis fugientem, inter humeros sauciavit, qui inter expirandum circum littus gaudente Neptuno a iuuenibus distractus mugiebat. Ita eum fortis animus reliquit. Post hos in pulcherrimum Priami filium Polydorum defertur. Hunc pater a pugna, quod liberorum ultimus esset et charissimus, non continuit. Pedum autem uelocitate omnes superabat, ut tunc re ostendit. Currebat enim inter primos pugnatōres, quo ad usque exanimatus procidit. Siquidem gloriosus Achilles terga uertentem, qua aurea fibula balteum alligat, et duplex thorax suspenditur, uulnerauit, ac spiculum per medium euasit umbilicum. Ingemens in genu proculabit, oculi nebula caligant. Quem procidentem in terram, manibus suscipientem declinantemque, ut conspicatus est Hector, caligatis oculis, non amplius cunctari sustinens, uibrato in Achillem telo, flammæ similis irruit. Achilles eo uiso, ut assiluit, iactabundus, Adest, inquit, uir, qui me maiorem in modum perturbauit, qui charissimum mihi amicum interemit. Sed non diutius in pugna alter alterum formidabimus. Dixit, et toruis oculis Hectorē aspiciens, Cominus, inquit, accede, ut citam mortem experiaris. Cui contra imperterritus Hector respondit: Pelei fili, ne tibi me ut stultum uerbis tuis terreri persuadeas. Iam et cauillationes et iniurias noui, et te fortem, me autem longe uiribus inferiorem non eo inficias. Verum hæc in deorum sunt uoluntate, ut etiam imbecillior te hasta perimam. Est enim et mihi acutum telum. Dixit, et prior crispatam hastam in Achillem direxit, quæ tenui spiritu à Minerua conuersa, ante Hectoris pedes cecidit. Tunc Achilles in eadem ferox, in illum horrendo clamore irruit. At eum Apollo, perquam facile

Achilles.

Hector.

facile (utpote deus) ereptum densa operuit nebula. Ter indyctus Achilles infesto spiculo eum appetijt, ter densas Achilles nebulas transuerberauit. Quarto autem impetu facto grauius conuulsus, Effugisti, inquit, impudens mortem, profecto prope exitium agentem te Apollo eripuit, quem inter tela uersatus precari debes. Veruntamen alias, si quis mihi deorum fauerit, manibus meis cades. Interea alios quicumque mihi obuiam fuerint prosequar. Hæc dicens, Dryopa media in ceruice saucium ante pedes strauit. Inde Demachum magni Philetoris filium genu uulnere primum incusso cohibuit, inde magno ense transegit. Post hos Laogonum et Dardanum Biantæ genitos, ex equis alterum hasta, ense alterum, cominus in terram constrauit. Tros autem Alastoris filius, ad eius genua procidens, si forte etatem ipsius miseratus incolumem dimitteret, ense secundum epar recepit. Stultus sane. Neque enim nouit, quod credibile erat, neque benignum, neque mitem, sed ferocem, tactis genibus placari non posse. Decidit epar, et ex eo niger sanguis profluens sinum impleuit. Tenebræ obeuntis oculos operuere. Post Mulio secundum aurem percusso, per alteram telum euasit. Ad hos Echecli Agenoris medium caput acuto gladio diuisit. Gladius autem totus sanguine aspersus est, mors statim et fatum inuitabile eius oculis obuersatur. Transuerberauit et Deucalionem, quod collum brachio iungitur. Eius grauata manu, et præ oculis morte oberrante ense ceruice percussa, longe cum casside caput abiecit, cerebrum per ossa effluxit, corpus humi extentum iacuit. Iam Achilles in strenuum Pirei filium Rhigmon properabat, quem è fertili Thracia profectum, medium telo transegit, ferrum uentri infixum. Quo è curru cadente, eius auriga euestigio equos conuertens, dorso

dorso in festo telo recepto, saucius perturbatis equis decedit. Quemadmodum autē in montosa & arida sylua diuinus ignis omnia concremans perurit, & uentus spirans huc illuc flammam dirigit, ita Achilles undiq; impetu facto, nunc hos, nunc illos interimere, sanguis per terram fluere. Et ueluti cum late frontis boues ad hordei trituram in alba area iunguntur, sub quorum mugientium pedibus culmi proteruntur, haud aliter sub magnanimo Achille equi & exanimis simul & clypeos proterere, sanguine autem & axis & curruum rotæ coinquinari, quas ab equorum unguis guttæ spargebant. In hunc modum Achilles gloriæ inseruiens, euitandas manus sanguine maculabat.

ILIADOS HO-
MERICAE LI-
BER XXI.



CUM uero ad latū & uorticofum Xanthi fluium, quē immortalis genuit Iupiter, peruenissent, inde in duas partes diuisos Troianos, alteros per campū Achilles urbem uersus, qua superiori die perterriti furentem Hectorem Græci fugerant, trepidos & palantes persequebatur. Densas autē tenebras ad eorū fugam inhibendam Iuno conduxerat. Alteri in altū & argentea unda perspicuum fluium magno strepitu compelluntur. Tum aqua & altæ ripæ insonuerūt. Illi autē per aquarum uortices taciti huc illuc latebras disquirebāt. Et quē admodū sub agris crepitu locustæ in area elatæ fluium petentes repente alueum subeunt, sic Achilles metu profundum

fundum & sonans Xanthi flumen equis & hominibus implebatur. At ille magnanimus, hasta in ripa inter myricas relicta, deo similis, solo ense in alueum disiliit cædis audius, & crebris ictibus Troianos agebat. Illi ense acti, turpiter ingemere, aqua cruore rubescere. Ac ueluti minores pisces, uiso delphino, imis se cauernis recipiunt formidantes (decurat enim quoscunq; assequitur) sic Troiani impetiosi fluminis ripis delitescerāt. At Achilles cæde defessus, duodecim è flumine iuuenes uiuos delegit, quibus Menælij filiū Patroclum ulcisceretur. Quos ut uorum hinnulos trepidantes, ligatis post terga manibus ipsorū xonis quibus cingebatur, socijs ad latas atq; altas naues ducendos tradidit. Inde iterū irruit in cædem alacer. Illic Lycaoni Priami filio è fluuiio euadenti obuiam factus est. Hunc antea à se captū, è patrio solo inuicū nocturnus abduxerat. Caprifici enim ramos acuto ferro incidabat, ut currus radios ficeret, cum inopinatū malum gloriosus Achilles asstitit, à quo captus, et in bene munitā Lemnum abductus, Iasonis filio uenditur. Hunc magno postmodū precio redēptū, Imbrius Eetion clarā Aribam misit. Vnde aufugiens patrio solo repetito, undecim dies cū amicis oblectatus est. Duodecima iterū eum in Achillis manus redegit deus, qui eum etiā reuerti uolentē, ad inferos detrusurus erat. Eū ut uelox Achilles galea clypeoq; & hasta inermem agnouit (omnia enim fuga defessus & labatibus labore genibus abiecerat) indignabundus secū, Achilles
En, inquit, quid nunc miri oculis meis obijecit? profecto interēpti à me Troiani rursus è tenebris resurgent. Quē hic casum euasit? Clara in Lemno uenundatus, neq; spumantis maris fluctibus, ut inuiti cōplures, coerceri potuit. Sed age hastæ nostræ spiculū experiatur, ut uideam atq; intelligam,

intelligam, an forte idem iterum eueniat, an alma terra, quæ & fortem coërcet, hunc quoq; coërcet. Sic animo uolenti astitit Lycaon, trepidus, ut eius genua cōtingeret. Frustra tamē fatale exitium se euasurū cogitauit, longamq; hastam inclyti Achilles manu in se uibratam pro-cumbēs declinauit. Hasta super eum in cæde delata, humi infigitur. Tum Lycaon altera manu apprehensis geni-bus, altera telum acutū capiens, his uerbis precatur: **Tua**
Lycaon. ego genua tægo Achilles, tu mei miserere. Seruus tuus ego sum magnanime, & cui miserere dignus. A te primū uiam accepi, qua die me culto in agro captū patre & ami-cis nunc cul, Lemni uendidisti. Tibi ego iam sacrificium, at nunc longe maius exhibui. Est autē hic duodecimus dies, ex quo Ilium multa perpeffus appuli, et tuis me iterū manibus crudele fatum obiecit. Debeo Ioui patri odio esse, cum iterum me in tuā redegerit potestātē. Paucis me ante annis Laothoë mater, Altai senis filia, Altai inquam, qui bellicosus Lelegis imperitans, altam Pedasum sub Satnionte incolit, pepererat, quam Priamus cū alijs pluribus habuit. Ex hac duo nati sumus, qui ambo manu tua occumbent. Pulcherrimum nanq; Polydorum acuto telo inter primos pedites interemisti. Nūc ego periclitor, neq; enim puto tuas me manus euasurum. nam urgent me fata. Dicam tamen, quod tu accipias oro, ne me interimas. Neq; uterinus sum Hectoris frater, qui tibi mansuetū & fortem interemit socium. Illis uerbis clarus Priami filius
Achilles. precatus, immite responsum accepit: Stulte, inquit, neq; precibus nunc tibi utendum est, neq; concionibus. cum Patroclus cædem suam satiauerit, tunc Troianis parcendum ducam. Multos superiori tempore captos uendidi, nunc minime mortē effugies, quam deus ante Ilium conditum

ditum in meā tradidit potestātē. Neq; modo tuā, sed & Troianorū omnium, & liberorum Priami in primis. Sed auice morere & tu. Quid frustra ingemis? Occubuit Patroclus te longe præstator. Nō ne uides qualis ego sum? quāmpulcher? quā magnus? claro patre genitus, & matre dea. Veruntamen me mors & fata superabūt. Veniet aurora seu crepusculū seu meridies, cum meā aliquis animam uel telo uel ense auferet. Sic loquētis hasta trāsuerberatus Lycæo, labātibus genibus, animā agebat. Eumq; passis manibus in genua procumbentem, Achilles stricto ense secundum ceruicis cōpagē trāsēgit. Anceps gladius totus in uulnus recipitur. Extinctum humi, terra nigro uore cōspersa, pede acceptū Achilles in flumē deuoluē- Achilles.
 dum abiicit. Inde gloriatus, Istic, inquit, cum piscibus idæceas, qui tuū sanguinē secuti absorbeant. Mater neq; idæcenti tibi incūbens deflebit, sed torrēs Scamander in latū maris sinū te auferet, & aliquis undis actus piscis procellam fugiens, albū Lycæonis adipē deuorabit. Occumbite Troiani, quoad altū Iliū capiamus; uos quidem fugiētes, ego autē terga premēs. Neq; uorticosus et incuruus fluuius uobis sufficiat, cui uos multos mactatis tauros. Viuos in undas equos agitet, & ita dura morte cōficiamini, quoad omnes super Patrocli & Achiuorū cæde, quos apud citas naues me absente interemistis, ulciscar. Sic ait. At fluuius magis indignatus, agitabat animo, ut à cæde inclytū Achillē inhiberet, & Troianos defenderet. Iam Achilles in cædē alacer, lōga hasta in Asteropæū Pelegonis filium deferebatur. Pelegonē Axius late fluens ex Færibœa Acefameni filia natu grādiore progeniuit. Etenim datus fluuius accubuit. Hic Achilli è regione duabus hæsis occurrit (ci nanq; uires auxerat pro interemptis à
 B truci

truci Achille in flumine militibus iratus Xanthus) Cum
 Achilles. ergo propius cōcurrissent, prior Achilles, Quis, inquit, et
 unde es, & quo ex genere tibi obuius ire audes? In feliciū
 parētum liberi meas uires prouocāt. Cui cōtrā clarus
 Asteropæus. Pelegonis filius, Magnanime, inquit, Achille, quid me de
 genere meo percontaris? Ex fecundo atq; longinqua
 Pæonia oriundus sum, longe iaculantium Pæonum ductor.
 Undecima nunc dies agitur, ex quo Ilium appulimus.
 Genus à late fluente Axio duco, Axio, cuius Lympidis
 aqua totam irrigat regionem. Is Pelegona strenuum bello uirum,
 hic me genuisse fertur. Nunc manus conferamus clarissime Achilles.
 Sic iactabundus, in eum fraxineam è Pelio hastam protendentem, duas simul
 hastas extorsit (ambidexter enim erat) quarum altera percussum
 clypeū haud omnino scidit (aurum enim dei munus seruaui
 illa sum) altera dexterum cubitum leni uulnere attigit,
 fluxit per manum cruor, hasta autem superuolans terræ
 infigitur. Tum Achilles cædi intentus, in Asteropæum
 hastam contorsit: quæ aberrans, altam ripam ad mediam usq;
 penetravit. Stetit fraxinea hasta. Inde stricto latere
 gladio in eum feribundus insiluit, illiusq; ualida manu è
 prærupta ripa concussam hastam frustra euellere tentantis,
 & iam quarto infringere eam parātis, prior ense per uentrem
 secundum umbilicum transmissio animam abstulit.
 In terrâ omnia prociderūt, tenebris expirantis caligati sunt oculi.
 At Achilles in pectus iruens, coq; armis spoliato, gloriabundus ait, Sic iaceas
 Asteropæe. Neq; enim cum summi Iouis filijs tibi pugnandum
 erat, licet à fluuio ortum duceres. Tu late fluentis Axij,
 ego me magni Iouis stirpe natum glorior. Genuit me uir
 multis imperitans Myrmidonibus, Peleus Acaci filius,
 hunc

hunc Iupiter: qui ut cunctis mare irrupentibus fluuijs longe
 præstat, sic eius etiam genus est, quam fluuiorum, præstantius.
 Etenim tibi magnus fluuius si quid potest opis afferre,
 non tamen est ut cum Ioue Saturnio conferratur.
 Cui ne fluuitorum quidem omnium maximus Achelous,
 neq; procellosi oceani, ex quo & flumina & mare fontesq;
 & alij putei oriuntur, uis æquari potest. Magni enim Iouis
 fulmen & horrendum tonitruum fragorem formidauit.
 Dixit, & è ripa ferreum hastæ spiculum euellit. Ilium
 in arena reliquit exanimem. Alluebatur unda sanguinea,
 & anguillis piscibusq; adipe exeso et hepate laniato
 appetebatur. Ipse uero Pæonas equites, adhuc in uortico
 si fluminis ripa (uiso optimo duce in atroci pugna fortiter
 interempto) latentes, persequi contendit. Ex quibus
 Therfilochum, Mydona, Astypylum, Mnesum, Thrasium,
 Aenium, Ophelæstem, interemit. Interemisset & plures,
 nisi altus fluuius in humanam faciem uersus, Scamander,
 cum iratus ab imis uadis esset affatus, Achille, frustra ualidus
 es, frustra indigna uiris patras. Semper tibi dii opitulantur,
 siquidem Saturni filius omnes Troianos tibi perdendos
 tradidit. Tu tamen eorum terga per campum premens,
 digna te cogitato. Impletur mihi purus alueus cadaueribus,
 neque præ angustia possum in latum mare profluere,
 neq; cæde adhuc cessas. Desiste iam queso: stupore
 nanq; populorum princeps contabesco. Cui contrā uelox
 Achilles, Esto quod iubes generose Scamander, Achilles
 non tamen prius à superbis Troianis abstinebo, quam in
 urbem eos concludam, & Hectori congregiar, ut uter
 utrum interimat, periclitemur. Sic inquit, Troianos alacer
 inuasit. Tunc Apollinem affatus Scamander, Arscamander,
 citenens, ait, Iouis fili, minime patris obsecutus es uo-

luntati. Quippe qui ut Troianis adesses, eisq; ad solis occasum & fœcudæ terræ umbrâ opem ferres, maiorè tibi in modû præcepit. Dixit, & cum Achilles è mediò alueo proflire cõtenderet, undarû fluctibus perturbatus, cadauera ab Achille interemptorum plurima passim iacentia, ex alueo tanquã mugies abiecit. Viuos autè apud Lympidas undas magnus & altis uorticibus abditos tutatus est. Tollebatur circû formidolosum Achille tumidus fluctus, eumq; in clypeû profusus impulit, ut pedibus consistere non posset. Tum apprehensam magna ui procerâ & urëtem ulmum radicibus euulsam traxit. Repleta crepido est omnis, & flumen densis ramis ponte factò cohibitû, cum in alueû tota decidisset. At Achilles cito pede in campum trepidâs asiliit. Non tamèn magnus destitit deus, in cum summis fluctibus irruens, ut eo impedito, à Troianis exitium auerteret. Achilles igitur ad hastæ iactus, nigre & uenaticæ aquilæ alitum præstantissimâ uiribus & celeritate similis, irruit. Cui circum pectus arma horrèdè insonuerunt. Sic obliquè declinantè fluuius magno strepitu urgebat. Et quæ admodum cum ab alto fonte quispian in plâtas & hortos aquam præuius deducit, & ligone riuu obices amouet, & calculis motis defluës aqua immurmurat, & deductorè sequitur: haud aliter Achillem, quãuis alacrem, uehemens fluctus premebat. Potiores nanq; dij sunt quàm homines. Quãto autem maiore animo Achilles resistebat, ut intelligeret, an se omnes dij immortales, qui magnum cœlum habitant, persequeretur, tanto magis magnus Lympidi fluminis impetus in eius humeros inuadebat, ipse altiora mactus petere, fluuius magno in obliquo impetu pedibus solû subtrahere. Ingenuit Achilles, & cœlum suspiciens, Iupiter, inquit, pater, ut quid nemo deorum

Achilles.

deorû mihi miseretur, qui me à fluminis uiolentia eripiat? Quid ego in posterû patiar? Non alius quispian cœlestiû horum mihi autor est, sed mater charissimâ, quæ me mendacijs fœuit, cum sub Ilij muro in festis me Apollinis sagittis periturû prædiceret. Vtinâ Hectoris uiri huius regionis fortissimi telis occumberè. Siquidem fortis fortem interimeret. Nunc me fœta ingloria morte damnarunt, ut magno in flumine tanquã subulci filius per hyemem torrentem transiens suffocarer. Hæc orâti repete Neptunus, ei & Minerva in humanâ faciem uersi astiterunt. Et datis dextris, pluribus uerbis sic cum prior affatur Neptunus, Achille, ne trepida, neque te ulla formido teneat. Tales dij, ego scilicet & Minerva, Iouis consensu tibi fautores adsumus, ut te fluminis uiolentia periturum minime sit uerendum. Cito desinet, ut uidebis. Verum te iterû iterumq; si credis, monebimus, non prius immitis hostis manus quieturas, quàm intra claros Ilij muros Troianus populus fugiens recipiatur. Tu autè Hectorè interimes, inde rursus ad naues rediens, nos te gloria extollemus. His dictis, in immortalium cœtum concesserunt. Tum Achilles, opertum aqua campum animo deorum hortatu aucto superauit. Fluitabant pulchra nuper interemptorû arma passim & cadauera. Rectâ igitur in feruētē undâ euasit, neq; late profluens amnis eum coercere potuit, quippe cui magnas uires Minerva præstiterat. Non tamen Scamander destitit, sed magis Achilli succensus, alte fluctu sublato, Simoënta compellauit, Amice frater, unâ ambo uirum fortem cohibeamus. Is nanq; breui magnam Priamî urbem excidet, Troiani ei non resistēt. Tu pleno fontium aquis alueo opem euestigio feras, infla torrètes omnes, & undas simul & arborum lapidumq; fragorè

Neptunus,

Scamander,

excita, ut exitiosum uirum impedianus, qui nūc dijs paria audet. Neq; enim uires, neq; aliud quippiā, non arma pulcherrima, in ultimo portu luto operta opitulatura ei confirmo. Operiam cum multa arcna, plurimis aggestis lapidibus. Neq; eius ossa Græci colligere poterūt. Tantā in eum colluuiē accumulabo. Hic humabitur, neq; aliud effodiēdum erit monumētum, quē admodum si ab Achius cōderetur. Dixit, et iratus spūmāti murmurāte sanguine, et cadaueribus immixtis aucta à Ioue aqua furibundus in Achillem defertur, eumq; corripit. Tum Iuno Achilli timens, ne magnis uiolēti fluminis opprimeretur fluctibus, euestigio charissimū filium Vulcanū clara uoce cōpellans, Excita te, inquit, claude mi fili. Dignum enim te aduersarium uiolētum Xanthum cōiectamur. Quare open frās. Accēde quāmpimum sonātem flammā. Ego uero zephyro et uiolentissimo noto ad mare immensam procellam excitatura contendam, quæ Troianorū et capita et arma graui exuret incēdio. Tu autē hic et Xanthum et in eo arbores igni corripis, neque te ullis aut precibus aut minis moueat: neque prius uires tuas cohibeas, quā ego iussero. Vulcanus autem urenti igne primo campum, inde secundū fluuium multos quos Achilles interemerat, comprehendit. Tum campus siccatus, unda cohibita est. Ac ueluti autumnalis boreas nuper rigatum quāmpimum exiccat, eoq; sūffo letatur: sic totus campus arefcere, cadauera uri. Inde in fluuium flamma conuersa, ardere ulmi, populi, myrica, lotus, thryon, et cypiron, que ad lympidas Xanthi undas passim nascebantur. Iam anguille et pisces in perspicua undā huc illuc annantes, sapientis Vulcani caloribus laborare, annis impetus remitti, qui uoce illum compellans, Vulcane, inquit, nemo tibi

tibi deorum, neq; ego possum flagranti tuo igni resistere. Cessa quaeso, persequatur strenuus Achilles Troianos. Quid mihi opus est, ut eis opituler? Dixit igne astuans, fruebat enim lymvida unda. Ac ueluti fruente multo igni lebete, prius pinguis porci adeps aridis circumsubiētis lignis liquitur: sic Xanthi aqua feruere, neq; amplius Xanthus, labi, neque Vulcani uiolentia respirare iam poterat. Is igitur Iunoni supplex, Quo meo, inquit, merito filius tuus meum præ cæteris flumē exurere molitur? Non ego duntaxat, sed et cæteri omnes Troianorum partibus fauent. Ego tamen desistam, si iusseris. Desistat et hic. Ego tibi iureturando confirmo, nequaquam amplius exitium à Troianis auersurum, ne Troia infesto igne concremetur. Crenabitur enim à bellicosjs Achius. His auditis, extemplō pulcherrima Iuno charissimum filium Vulcanū affatur, Vulcane mihi dilectissime fili, immortalē deum tantopere mortalium gratia perturbari non decet. His uerbis Vulcanus domita Xanthi uiolentia ignem amouit, flumen in aluēum redijt, qui deinceps Iunonis licet irata iussu ambo cessarunt. Verum inter alios deos grauis et difficilis contentio augebatur. Diuersa namq; sententia dissidentes, magno inter se strepitu concurrerunt. Tum spatiosa terra et amplum cælum circumsouit. Audiit in cælo sedens Iupiter, et ea deorum contentione intra se risu exhilaratus est. Illi cominus congregi, cōcurrere. Mars clypeū cōcutiēs, et primū in Mimerū Mare, infesto telo exprobrans irruit: Quid tandē, inquit, impudētissima deos in pugnā prouocās, nimū tibi tribuis? An oblita es, cum Tydei filio Diomedi, ut me ferro impeteret, persuasisti, et in omnū cōspectu infesto telo pulcherrimum corpus meum sauciasti? Nūc ego mihi persuadeo,

quicquid in me machinata es, ulturū. Sic dicens, angulosum & tremebundū clypeū, quē ne Iouis quidem fulmen scidisset, longo telo percussit. At ipsa relato pede, humi iacentē lapidē, nigrum, asperū, magnū, quē maiores agri terminū fixerant, valida manu arripuit. Hoc bellicojum Martē secundum cervicē percussit. Ille membris concussus procidens, septem soli iugera operuit. Pulvere sparsi sunt crines, & arma circumsonuere. Risit Minerva, & secum gloriabūda, Stulte, inquit, nondum nosii quanto me fortiorē te esse glorier, quia te mihi uiribus parē facis? Sane te materna exercet furia, quæ tibi irata male consuluit, quia Græcorum partibus relicto, periurus Troianis opitulans. His dictis, nitidos cōuertit oculos. Martem autem grauiter ingementem, & uix respirātem, Iouis filia Venus manu erexit. Quam cum Iuno intueretur, Mineruam euestigio affata, Amalthea, inquit, alumni Iouis filia infatigabilis, en canina musca perniciofa, perniciosum Martem per mediū prelij tumultum ducit. Sed tu eam ulciscere. Sic ait. At Minerva alacris pectus Veneris graui manu impellens, labantibus & animo & genibus, strauit. Tum ambo uiridi in solo iacere. Illa uero imprecata, Talia, inquit, omnibus, qui Troianis opitulatur, ueniant, quādo armatis Græcis cōgredientur. Et tam audaces & tolerātes sint, quā Venus uenit cōtra me Marti auxilium. Hoc pacto iam pridē Ilium munitissimā urbem populatū, à pugna quiescemus. Risit his Iuno. At Neptunus rex Apollinē affatus, Quid, inquit, & nos cessamus? neq; enim licet, cum alij cœperint? Turpe quidē esset, si pugnae exortes Olympum & Iouis æreo pauimēto munitam domum petierimus. Quare incipe, iunior enim es, mihi haud decens est, qui sum natu grādiōr, & plura no-

ui.

ui. Stulte quē insipiens es? non ne meministi, quæ iam passus sumus apud Iliū mala? Solos nos deorū Iupiter misit, ut superbo Laomedōti in annū promissa mercede seruiremus. Ipse imperabat. Ego Troianis urbem latis et perquam pulchris muris, ne expugnari possent, circumdedi. Tu errabūdas & canuras boues in iugosa Idæ cōuallibus pauisti. Sed cum accipiendæ mercedis tempus, gratiæ multæ autores horæ afferrent, tunc debita nos mercede fraudatos minatus dimisit Laomedon: tibi quidem, manibus pedibusq; ligatis ad longinquas insulas deportaturū, utriusq; autē aures incisurū. Nos animo irato, promissa fraudati mercede, reuertimur. Horum tu nunc Troianis gratiā refers, neq; nobiscum in superbōrū Troianorum cum liberis & pudicis uxoribus exitiū cōsentis. Huic Iouis filius Apollo respondit, Neptune, haud me sapientem dixeris, si tecum miserorū causa certauero, qui frondibus similes, nunc leti & florētes terræ fructibus uescuntur, nunc minuuntur & deficiūt. At nos desistamus, alij pugnent. Hæc dicēs, pedē retulit. Verebatur enim cum patris manus cōserere. Tum uenatibus clara soror Diana, in eum his uerbis inuecta est: Fugis arcitenēs, & Neptuneo inani, contēpta gloria, cedis? Quid arcū incassum gestas? Non ego te amplius paterna in domo, ut solitus es, inter deos cū Neptuneo certare iactātē audia? Cui Apollo ne uerbū quidē respōdit. At uenerabilis Iouis cōiunx irapercita, contumelijs Dianam acriter insectata, Quid, inquit, canis: cōtra me uenire non ueris? Ego tecum, etsi arcubus scias, & leonē te inter scæminas Iupiter, & pro uoto interimere posse statuerit, uiribus tamen pugnabo: profecto tibi satius est, per mōtes feræ & ceruas figere, quam temere meliores insectari. Quod si pugnare pla-

B s cet,

cet, ut quàm te sim fortior intelligas, quando te uiribus præfers, nostri periculū faciamus. Simul hæc dicēs, utraq; eius manum leua apprehendit, dextera ab humeris arcibus abreptis, ijs eam secundum aurē ridens uerberauit. Euerſa autē pharetra, citæ sagittæ deciderūt. Tum Diana lachrymās, in obliquū fuga arrepta, ut columba quæ ab accipitre, caua in petra deliteſcit (neq; enim capi debebat) relicta illic arcibus auſugit. At deorum nuncius

Mercurius. Mercurius Latonā his uerbis alloquitur, Ego tecum minime contendā. Difficile est enim nubiferi Iouis uxoribus cōgredi. Nimum contra immortales audes * gloriare me uiribus superiorē. Sic ait. Latona autē arcum sagittasq; passim humi sparsas collegit, filiamq; secuta est, quæ iam olympo ascēso ad Iouis æreo pauinæto præclarā domū, stillantibus per ora lachrymis, patris genibus procubuit. Monebatur in corruptibile peplū. Hæc ad se tractās pa-

Iupiter. ter Saturnius, dulce ridens percōtatur, Quis superūm in te charissima filia uiolentas manus intulit, ac si mali ali-

Diana. quid palam patraſſes? Cui pulchra Diana ciulans, Tua, inquit, cōiunx Iuno, cuius gratia inter superos contētio exarsit, hoc pacto meū egit. His ita inuicem colloquētib; interea Apollo sacrū Ilium petijt, cui summo artificio cōditi muri cura erant, ne eo à Græcis die præter facta occuparetur. Alij autē dij immortales in olympū, partim ira, partim lætitiā affecti concesserunt, et nubifero assederunt patri. At Achilles et uiros simul et solidorū unguum equos, passim ferro perſequebatur. Nam quæ admodū ardēte urbe sumus in altum cœlum deorum ira sublatus diffunditur, cunctis frens laborem, plerisq; tristitiā: sic Achilles labore simul et cura afficiebat Tro-

Priamus. ianos. Stabat autem senex Priamus miranda super turri, magnum

magnum Achillem prospectans, qui Troianos palantes agebat. Neq; enim quisquam resistebat. Ingemēs igitur descēsa turri, apud muros, portas, inquit, patētes quo ad populus fugiens in urbem recipiatur, habetote, siquidem Achilles cominus omnia perturbat, et magnam nostris eladem illaturum suspicor. Verum cum in urbem reuerſi respirauerint, portas claudite, et compactos postes pefſulis obfirmate. Metuo enim ne perniciosus uir hodie urbem irrumpat. Dixit. illi patefactis portis, et amotis uectibus, fuga receptos seruarunt. Quibus Apollo obuiā factus est, ut à tanto periculo eos asseruaret, fugiebant enim urbē uersus siti et puluere laborātes. Achilles autē formidolosa eos hasta infectari. Ninia nanq; rabie cor eius excandescere, et pro ampliori gloria contendere. Occupassentq; superbum Ilium Achui, nisi Apollo Agnorem Ibreuum fortemq; Antenoris filium, audenti animo in Achillem excitasset. Astlit ergo ut perniciosus manus propelleret, fugo inmixtus, et densa opertus caligine. Verum cognito urbium expugnatore Achille, stetit ingentibus curis anxius, et secum magno animo ingemēs, Hei, inquit, nunquid ego fortem Achillem sicut et alij palantes fugiam? Capiet sane me, et tanquam imbecillum ingulabit. Quid si nostros fugari sinam, et ego hinc aliò Ilij campum uersus, ad Ida prærupta diffugiam, et densis me syluis recipiam; inde cum heſperus Oceani fluitibus sudorem lauerit, Ilium redeā? Sed quid nunc amicus animus meus consultat? Ne forte in urbem redeuntem in cāpo aduersus conspiciat, et me impetu facti citis pedibus corripiat. Neq; enim postmodum eſſet mortis euidendæ locus. Fortissimus nanq; est præ ceteris omnibus. Quod si ei ante urbem obuiam uenero, et eius corpus uulnerari

uulnerari potest, & una ei est anima. Nam & mortalem cum ferunt. Saturnus tamen Iupiter clarum reddit. Sic inquit, in Achille cōuersus stetit. Eius namq; fortis animus in pugna concitabatur: ac ueluti pardus ab alta sylua in uenatorem impetu facto, neq; dubitat, neq; formidat clamorem. Quod si quis prior eum uel uulnerauerit, uel percusserit hasta, nō prius cessat, quam aut illū interimat, aut ipse interimatur. Sic generosi Antenoris filius inclutus Agenor noluit prius sibi fuga cōsulere, quam Achille experiretur, sed rotundo clypeo tectus hasta in eum deferrebatur, clamitans, iam nimum sperasti clare Achilles hodie te preclaram Troianorum ciuitatem excisurum. Stulte sane. Adhuc multi & fortes uiri adsumus, qui pro charissimis liberis & uxoribus illum defendemus. Tu uero huc mortem sequeris. Hæc formidosus & audēs belator locutus, acutum telum ferti manu uibravit, percussitq; sub genu tibiam, haudquicquam aberrans. Insonuit autem noua ocrea, & resiliens ferrum prohibente dei munere nihil persuasit. Achilles autem prouocatus, illum inuadit. Non tamen Apollo, ut ex eo gloriam referret, passus est, sed sublatum multaq; operū caligine, clam certamine dimisit, doloq; Achillem à populi cæde auertit, procul namq; ipsum sagittis appetēs, Agenori omnia similis astitit. Tum Achilles irruere, & pedibus per fecundum campum ad Scamandri ripam lente fugientem (delectari enim dolo Apollo) persequi, eumq; cursu sese affecuturum sperare. At Troiani formidates, facto globo in urbem alacres se recipiunt, quæ reuertentibus implebatur. Neq; enim extra urbem se inuicem expectare: & quinam fugerent qui uel occubissent, uidere sustinuerūt, sed trepidi urbem irrupere pedibus consulebant.

Iliados

ILIADOS HO-

MERICAE LI-

BER XXII.



IC Troiani in urbem hinnulorū more fugiētes, sudorem siccare, potu sitim sedare, propugnaculis incubere. At Achivi muro propinquātes, clypeis humeros protegere. Ibi tum pro Ilio & Scæis portis exitiosum fatum Hectorē statuit. At Apollo Pelci filium his uerbis affatur: Quid me citis pedibus insectaris mortalis immortalē? nondum me dcum esse intellexisti? Tu me persequi non cessas? Neq; tibi curæ est in fugam uersos Troianos urgere, qui iam in urbem reuerterunt. Tu huc diuertisti. Non tamen me interficies, quippe qui immortalis sum. Cui Achilles indignabundus, Appetisti me, inquit, eminus telo perniciosissime deorum. Huc me à muro auertisti, ubi adhuc multi, antequam portis recipeventur, mea proculdubio dextra appetissent. Magna me gloria, eos facile liberando, fraudasti. Neq; enim ultionem formidabas, quam ego tibi, modo potestas foret, libēs infligerem. Hæc dicens, simul effuso cursu, urbem uersus magnanimus conuertitur. Et quemadmodum equus uictor tractis per campum curribus facili cursu defertur, ita Achilles alacer procurrebat. Hunc in armis fulgētē primus senior Priamus cōspicatus est. Vt enim autumnalis stella (quam inter alias noctis tenebras splendore suo uincētem, canem Orionis appellant) splendidissimum quidem, infelix tamen signum & calidissimum, timidis mortalibus apparet: sic arma in currentis pectore fulgebant. Ingemuit senior, & tonso manibus capite, clara uoce

uoce stantē pro portis Hectorē, & cum Achille pugnādi cupidum passis manibus & miserandis uerbis precatur, Priamus. Dilecte fili mi Hector, noli quaeso uirum illum expectare, ne mox interficiaris. Siquidē longe te fortior est impius ille. Vitinam tam dijs quā mibi charus esset, iam eum canes uulturesq; exanimem absumerent, meo certe animo grauis mœror abscederet. Is enim multis me & fortibus filijs orbauit, quos aut interemit, aut ad longinquas insulas deportatos uendidit. Et enim nunc neq; Lycaonē neq; Polydorum, quos modo Laothoë sœminarum regina peperit, in urbem reuerti uidimus. Quo modo uiuos in exercitu ære auroq; redimemus? Multū nanq; nobis domi est, quod filie gloriosus Altes largitus est. Quod si * exanimos in infernas iam domos descendere, dolore afficiemur & ego & mater, qui eos genuimus. Alij uero remissius. Sed ne tu quoq; Achilles dextera cadas, recipe te intra mœnia fili mi, ut hunc populum liberet, neq; illi magnam de te gloriam amica cassus anima præbeas. Sed miseri & recta adhuc sentiētis patris miserere, quem pater Saturnius in præcipiti senectū graui fato damnauit, ut scilicet interēptos filios, raptas filias, prostratos thalamos, supplices pueros solo allisos, misera clade perniciosi Græcorum manibus uiolatas nurus uideam, & me tandem in primis ianuis postremo infesto ferro interemptum sœui lacerent canes, qui in ianuis ad ianitorū mensam nutriti, & sanguine meo saturati, in uestibulis iacebunt. At decorum est iuueni, ut in pugna occumbat, ut ferro uulneratus iaceat. Omnia hæc pulchra, licet interimitur. Sed cum canū caput canāq; uenerabilis interēpti senis canes barbā lacerant, per quā miserabile miseris mortalibus spectaculū apparet. Hæc senior, canos mani-

bis

bus capillos euellens. Non tamen filio persuasit. Alia ex parte mater, nudato pectore, alteram mamillam ostendēs Hecuba. cum lachrymis, Fili mi Hector, inquit, hæc tibi formidini sint, & mei misericordia moueare, si quādo tibi obliuio= san mamillā sugendā præbui, horum recordare mi, siuge bellicosum uirum, intra mœnia te recipe, neq; ei infestus occurras. Nam si te interemerit, non ego te neq; diuisi= ma cōiunx feretro impositū dilectissime fili ploraremus, sed procul a nobis ueloces Argiuorū canes apud classē dilacerarēt. His parentū uerbis Hector minime mouebatur, quin superbum Achillē in se proripantē expectaret. Qualis autem montanus draco exitiosa uenena passus in cubili uirū manet, ira q; percitus crebro uolumine torue illū intuetur: sic Hector ualidis fretus uiribus, haud quō= quam cedebat, apud prominentē turrin pulchro innixus clypeo, indignabūsus magno secum animo, Hei mihi, inquit, si intra muros me recipiam: primus me Polydamas arguet, qui mihi ut nostros intra mœnia reducerem hæc exitiosa, qua in nos Achilles insurrexit, nocte consulabat. Cui ego minime obsecutus sum, quod satius profecto fuisset. Nunc cū temeritate mea populū auiserim, Troianorū Troianarūq; lōgas uestes trahētū, cōspectū reformido, ne quis imbellicior dicat, Hectorē suis uiribus fretū Troianos perdidisse. Sic dicēt. Tūc mihi satius fuisset Achilli esse cōgressum, ut aut ipse, aut ego gloriose pro patria cecidissent. Quid si clypeo, umbone insigni, firma casside, & hasta ad murū depositis, inermis Achillē cōueniētēq; & Helenā, & res eius, quas Alexāder curuis in nauibus Troiani belli inuitū, aduexit, Atridis redditurū, reliquis autē Græcis Troianas opes cum eo me diuisurū pollicear: inde nostros iureiurando astringam, ne quid abscondant.

abscondant, sed bifariam preciosa omnia partiantur? Sed quid hæc dilecta anima cogitas? Neq; enim ei credendum est, qui nulla mei misericordia, nullo pudore moueretur. Interficeret me inermē temere ut foemina, si armis exuerer. Non enim Achilles è robore & petra natus est, ut ei uirginum & adolescentulorum more blande & molliter fandum sit, ij nanq; inuicem effoeminate loquuntur. Satius profecto est cum eo confluere, ut quamprimum utri Iupiter gloriam largiatur, appareat. Dum hæc cunctabundus animo uolueret, Achilles bellicoso Marti similis, fraxineam & grauem hastam dextra uibrans, ei cōgredditur, cuius arma ignis aut exorientis solis instar fulgebant. Quo uiso cōtremiscens Hector, cum morari haudquaquam sustinuit, sed penè relictis portis abibat. Tum Achilles pedum celeritate fretus, eum uelut accipiter auis leuissima, arguta uoce in montibus facile timidam ac trepidantem columbā, prædæ assequendæ auidus urget. Hector autem sibi cito pede Troiam uersus consulere, sic iuxta aggerem & altam caprificum lato sub muro uia currentes ad fluentem deuenere: ubi duo uorticosi Scamādri fontes scaturiunt, alter calidus, quæ circum fumus tanquā ab igni in aëra tollitur: alter æstate grandini uel niui frigidæ, uel cristallo ex aqua concreto similis. Iuxta pelues ample, pulchræ, lapidæ stabāt, ubi ante Græcorū obsidione nitidas uestes Troianorum nurus & pulchræ filia lauabāt. Huc igitur cursu, hic fugiēs, ille persequēs, diuertere. Fortis præibat, fortior strenue sequebatur: quippe neq; pro tauro, aut bouis tergo, quæ uiris pro pedū celeritate præmia proponūtur, sed pro bellicosi Hectoris anima cōtendebatur. Ac ueluti certatores equi magno aliquo præmio uel tripode uel muliere uidua pro-

posito,

posito, ad metam leui cursu contendunt: sic illi haud se-gniores ter Priami urbem circudederūt. Quod despiciens, deos deūm atq; hominū pater his uerbis affatur: ^{Iupiter.} Vi-deo dij amicum uirum Hectorem muros circumfugientē, & eius gratia animus angitur. Sic nūc in Idæ iugis, nunc in summa urbe multa mihi boum uiscera concremauit. En eum nunc clarus Achilles cursu premit, consulite, an eum eripianus, an per Achillem morti destinemus. Cui glauca oculos Minerva, O pater, inquit, fluminum & nubium ^{Minerua.} autor, quod tibi uerbum excidit? Virum mortalem iam pridem morti destinatum, rursus à graui fato eripiendum cogitas? Esto, non omnes tamen id probabimus. Huic cō-^{Iupiter.} trā Iupiter, Esto bono animo dilecta filia. Nō enim quod ita uelim, hoc proloquor, sed leui sum animo. Fac tamen ut lubet, neq; aliō diuertas. His uerbis iam in id paratam Mineruam impulit, lapsam à cœli uertice, ut Hectorem perturbaret. Urgebat eum Achilles, & quemadmodū canis cerui hinnulū è lustris per saltus & cauas ualles persequitur, eiusq; quamuis sub frutice latentis, firmo tamen cursu uestigia sagax disquirat, ita Hector non latuit uelocem Achillem. Quantū autem ille ad Troianas portas secūdum sabrefactas turres, unde superne sagittis sui opem ferrent, & facile hostem propellerent, nitebatur: tantū hic præuertens, urbem appetentem in campum propellebat. Et ueluti in somnis, neq; alter fugere, neq; alter insequi ualet: ita Achilles Hectorem assequi non poterat. Aliquo tamē pacto non euasisset Hector, nisi tandem Apollo obuius, uires & genua confirmasset. Achilles autem suis inuebat, ne in Hectore letiferas sagittas cōtorquerent, ne scilicet alius quispiā pulcherrimā ipsi gloriā auferret. Cū uero quartū ad aquā peruenerunt, tum pater aureis lacibus, duo

C

bus, duo

bus, duo facti, alterum Achilles, Hectoris alterum imposuit. Quibus medijs sublatis, Hectoris fatum deflexum, et in inferna delatum est. Tum enim Apollo reliquit. Achille autem Minerva.

Minerua. praesens affatur: Speravi iam in clypeo et amice Ioui Achille, magna nos gloria ad Achiuorum naues indomiti Hectoris caede consecuturos. At nunc nullus ei fuge locus. Non inquam: nec si arciger Apollo maiorem in modum ad patris pedes procubens, contra nitatur. Sed tu iam cursum siste et respira. Interea ego Hectori persuadebo, ut tibi congregiatur. His Achilles letus paruit, stetitque fraxineae

Minerua. haste innixus. Tum Minerua Deiphobo et facie et uocem similis, in clypeo his uerbis Hectorem affatur: Nimum profecto te frater citus Achilles Ilium circum persequitur. sed age, iam consistamus, et inuicem nobis opitemur. Cui magnus

Hector. Hector, Deiphobe, inquit, uere antea omnium, quos Hecuba et Priamus genuit, mihi charissimus eras. Nunc longe charior, ex quo mei gratia, cum me uiros egressum intelligeres, huc uenire sustinui. Alij mœnibus se tuentur. Huic

Minerua. iterum Minerua: Maiorem te in modum mihi frater et genitor et uenerabilis mater flexis orat genibus, consistas. Achille enim omnes tremunt, quare meus graui mœnore animusangebatur. At nunc recta in eum alacres irruamus. Neque amplius tela cesset, ut periclitemur, an interceptis et spoliatis nobis Achilles arma sanguine nostro conspersa ad naues referat, an tuo telo occubat. Ait, et subdola praecedit. Cum

Hector. ergo propiores fierent, magnus Hector Achille prior his affatur: Non ego te amplius Pelei filii, ut antea formidabo. Ter circum magnam Priami urbem a te actus, nunquam constare perpeffus sum. Redijt nunc animus ut te expectem, et aut te interimam aut interimar. Sed age deos obtestemur. Hi enim testes optimi, et pactorum custodes erunt. Non enim crudeliter

crudeliter te ulciscar, si mihi Iupiter uictoriam de te largitur, et te interimam. Sed cum te pulchris armis spoliauero, exanimem Graecis reddam, itidem et tu facias uelim. Hunc

Achilles. toruis intuitus oculis Achilles, Hector erras, ait, noli mecum quicquam pacisci. Sicut enim nullum inter leones hominesque sanctum est iusiurandum, et nunquam lupi et agni in sententia conueniunt, sed inuicem semper sibi male optant: sic inter nos nullus neque amor erit, neque iusiurandum, nisi prius alterius sanguine alter funestum Martem expleat. Recordare uirtutis et audaciae tuae, cuius nunc tibi maxime opus est. Non erit amplius fuga. Euestigio namque Minerua meate hasta conficiet, simulque omnes quos infesto telo socios interemisti ulciscar. Dixit, et insultans prior longam hastam contorsit, quam in clypeo Hector praesusans flexo capite declinauit. Hastam supra caput delatam et humi affixam, Achilli Minerua restituit. Id Hectorem populorum pactorum latuit. Qui iterum illum affatus, Aberrasti, inquit, fortissime Achille, neque dii tibi ex Ioue casum meum significauerunt, ut dixisti. Loquax sane es et subdolos, ut tui formidatione, et fortitudinis et uirium mearum obliuiscar. Non sane fugietis tergum, sed irruentis in te pectus uulnerabis, si deus permiserit. Nunc tu meum telum cuita, uti non totum tuo corpore recipias. Leuius, te exanimi, bellum Troianos premeret. Tu namque es, qui nos uel maxime laedis. Is uerbis insiliens telum uibravit, mediumque clypeum nihil aberrans tetigit. Reiectum tamen telum decidit. Tum Hector irritum emisso fraxineo telo, tristis atque indignatus stetit. Neque enim aliud habebat. Clara autem uoce Deiphobum albo clypeo in signum hastam petebat. At is longius aberat. Quo cognito, clamauit: Hei mihi, praefecto me dii in mortem

Hector. traxerunt. Rebar enim Deiphobum mihi adesse, cum in

C 2 urbe sit,

urbe sit. Minerva me decepit. Nunc dirum mihi impēdet exitium, neq; fugæ locus est. Certe & Ioui & Iouis filio Apollini curæ eram, quibus antea fautoribus seruatus sum. Nunc me fati urgent. Non tamen ignauus atq; inglorius cadam. Magnum aliquid & minoribus audēdum moliar. Sic locutus, magnum, grauem, acutum, pendentem lateri ensē strinxit. Et ut aquila aduolans per obscuras nubes in campum, uel pinguem cygnum uel timidum leporem raptura, delabitur: sic Hector conuersus, corusco ense in Achillem defertur. Hic uero Achilles collectis & animo & uiribus, pulchro & uario clypeo ad pectus admoto, nutanti quadricristi galea, cui aurei crines à Vulcano circum aptati uento stringebantur, ferox astitit. Qualis autem heesperus stellarum pulcherrimus in obscura nocte, talis Achilles, acuta hasta in festo in Hectoris exitiū animo uibrata emicuit, obseruans quam in partem pulcherrimum eius corpus appeteret. Totum nanque his armis, quibus interemptum Patroclum spoliauerat, tegebatur: tantum quæ humeris ceruix committitur, ubi facile eripi uita potest, cum impendet exitium, patebat. Hunc locum uolentus Achilles, fraxinea hasta per mollē ceruicem transuerberauit. Non tamen totum iugulū concidit, ut iactanti se Achilli respondere posset. Cum concidisset, iactabundus ille, Hector, inquit, cum Patroclum interemisti, te saluum futurum, meq; absentem nihil curaturum gloriatus es. Stulte. Vltor nanq; eius procul apud naues erat longe præstātor. Superauerā ego, qui te prosternerem. Te autē & canes & aues turpiter lacerabūt, illum Achii sepeliēt. Cui Hector iam moriēs, Oro te, inquit, per auorum & parentū tuorum manes, ne me apud naues canibus deuorandum relinquant, sed pro me æs atq;

aurum

Achilles.

Hector.

aurum quod tibi parentes nostri largientur, accipias: corpus meum his reddas, ut debito funere & rogo Troiani & Troianorum nurus mihi iusta persoluant. Hunc torus afficiēs uelox Achilles, Noli me canis per auos & parentes meos deprecari. Vtinam animus & uires aliquo modo paterētur, ut te in frustra dissectum, crudum manderem. Ea in me commisisti, ut nemo te à canibus uindictet. Non si decies uiciesq; mihi munera offerāt, & alia pollicantur: non inquam, si per te tantūdem auri Dardanides Priamus mihi rependeret. Nullo te pacto uenerabilis, quæ te peperit mater, strepro impositum deslebit. Sed canes auesq; totum laniabunt. Ad hæc Hector iam animam agens, Norā sane non me quicquam à te impetraturum, tibi enim ferreus animus est. V ide tamen, ne tibi uerus hodie uates sim, quando te fortē Paris & Apollo ad Scæas portas interiment. Sic dicentis oculos mors caligauit, anima à corpore, casum suum deslens relicto ætatis flore ad inferos comigravit. Quem exanimē inclytus Achilles affatur, Nunc tu morere. Ego tum uita cedam, cum Iupiter & dii immortales uoluerint. Dixit, & euulsam è uulnere hastā procul deposuit. Inde cruenta arma spoliāti alij accurrerūt Achii, indolem & egregiū Hectoris speciē admirati. Neq; quisquā fuit, quin cum hasta appeteret. Et his alter alterū uerbis è propinquo alloquebatur: O quāto nūc tactu mollior est, quā cum in festo ignaues appetere. & inter dicendū cum uulnerabat. Eo igitur spoliato, stans Achilles socios allocutus, Amici, inquit, Achiuorum ductores ac principes: ex quo dii hunc uirum, qui solus plura nobis quā cæteri omnes mala intulit, occidendum præstiterunt, agite, iam urbē aggrediamini, ut Troianorū intelligamus sententiā, utrū hoc interēpto urbe cedāt, an

Achilles.

Hector.

Achilles.

Vulgi uerbz.

Achilles.

adhuc de defendenda cogitent. Sed quid hæc amicam mētem subit cogitatio? Iacet apud naues exanimis, indejctus, inhumatus Patroclus, cuius ego dum uixero, dum pedes mouero, nunquam obliuiscar. Quod si defuncti apud inferos obliuioni mādantur, ego tamen & illic amici socij recordabor. *Quare* Achiuī pæana, repetitis nauibus, concinamus. Et hunc exanimem nobis gloriā feramus. Interfecimus præclarū Hectorē, quem Troiani ut deum admirabantur. Dixit, & rem indignam in eum melitus, utriusq; pedis neruis à calcaneo in talum perforatis, bouillum lorum annexuit, curruiq; alligauit, caput in terra pendere finit. Sic ascēso cum pulcherrimis armis curru, agere equos cœpit. Quibus haud inuite præcurrentibus flaua per pulucre traheretur casaries, & gratiosum caput inquinabatur. Permiserat namq; id hostibus Iupiter. At cōspecto procul filio infelix mater, comam uellere, preciosam uestē abicere, eiulare ipsa & charissimus pater perquam miserē. Ciuitas omnis passim & flere & lamentari, haud aliter, quam si nobile Ilium infesto igni totū cōburneretur. At populus uix anhelū senem tenere potuit, quin portis erumperet. Qui puluere consperso sordidatus, suo **Priamus.** quensq; nomine appellans, precabatur inquiens, Mittite me solum, et si mei solliciti sitis amici, ut ad Achiuorū naues cōtendam. Orabo impium illum & fortem uirum. Scenectæ meæ reuerentia fūrtasse & misericordia mouebitur. Est & ei senex pater Pelcus qui eum in uestram & meam in primis genuit calamitatē & dolorem. Tot mihi in ipso ætatis flore filios interemit, quos omnes non tantum miser deiecit, quantum unum Hectorem, cuius me intolerabilis moeror ad inferos comutabitur. Vtinā his saltem in manibus interijisset, ut & misera mater & ego, qui eum genuimus, fle-

mus, fletu & lamentis expleremur. Sic plorans, plorantibus unā ciuibus lamentabatur. At Hecuba largis stillantibus per ora lachrymis, Fili, inquit, quid ego misera, te **Hecuba** exanimi, in tot calamitatibus uiuo? Tu mihi noctes & dies desiderium, popularibus autem omnibus cōmunis eras utilitas, qui te tanquam deum prosequerentur. Tu maximum tuorum decus & præsidium dum uiueres. Nunc te mors & fatum occuparunt. Sic mater lamentabatur. Hectoris autem coniunx Andromache nondum quicquam audierat, neque extra portas esse uirum suum quisquam nunciarat. Erat ei tela in manibus, in regia conclauit, uaria, purpurea, uarijs intexta floribus. Aduocatisq; bene comatis ancillis iusserat, ut magnum igni lebetem admouerent, ut balneum à pugna reuerso Hectori pararetur, ignara omnium. Neque enim audierat quā procul à balneis Achillis manibus à Minerva interemptus abisset. Interea lamēta eiulatusq; à turri exaudiri. Mox cōtremuit, **Andromache** & è manibus radij excussi. Tum ad duas ex ancillis conuersa, Sequamini me, inquit, ut quid noui acciderit, intelligam. Venerabilis socrus uocem audire mihi uisa sum, in pectore animus cōtremiscit, & genua hæret. Aliquid aduersi Priami filijs accidit. Vtinā longe omen à meis absit auribus. Timeo enim maiore in modū, ne acrem & impavidum Hectorem clarus Achilles uulneratum per campos urgeat, & solitos eius animos retuderit. Nunquam enim se in suorum globo continet, longe præcurrentis, nemini uiribus fletus cedit. Sic fata, regiam tremebunda egreditur, furenti similis. Eam pedissequæ sequuntur. Ut uero ad turrim & uirorum cœtum peruenit, mox re cognita, ut Hector citis equis à muro ad Achiuorū classē traheretur, oculi eius caligarunt, & retrorsum magno decidit

genitu. Deciderunt & capitis ornatus fascia & corona, qua Venus eam cum alijs innumeris domus donauerat, qua die Hector è paterna Eetionis domo nuptam duxerat. Circum mariti sorores & fratrum cōiuges exanimatam fovebant. Vt uero mens redijt, clara uoce eiulans, Miseram me mi Hector, inquit, uno ambo nati sumus fato. Tu Ilij apud Priamum, ego apud sylvos Thebas in Eetionis domo nati sumus, qui me à paruulis miseram citoq; graui morte perituram educauit. Vtinam non nata essem. Nunc tu in infernum sub terram descēdis, me tristi in lectu uiduam linquis. Et infanti filio è nobis genito, neque tu usui eris Hector, neq; ipse tibi, ex quo occubuiſti. Si forte aliqua seuas Achiuorum manus effugerit, semper eum in posterum curæ & labores manēt. Alij eius agros usurpabunt. Hic autem dies æqualibus eum omnibus priuat. Stillant per ora lachrymæ, & amisso genitore puer ad patris comites uenit, aliorū sagum, aliorū tunicam apprehendens. Quorum miseratium aliquis pueri cyathum ori admouit, & labra quidem, sed non palatum persudit, quem ipse, cum utrunq; parentum haberet, è conuiuio abigere, manibus uerberare & contumelijs insectari solitus est, Pereas, inquiens: neq; enim pater tuus nobiscum cōuiuatur. Persusus ergo lachrymis puer Astyanax ad uiduam matrem redijt, solitus iam in patris gremio medulla dūtata et pingui ouū adipe uesci. Cū uero somnus obreperet, in nutricis ulnis & molli ac delicato lecto quiescebat. Nunc uero mala innumera patitur charo parente orbatus meus Astyanax (sic enim à Troianis cognominatur) At tu mihi Hector solus modo portas & muros Troianos tuebaris: nūc uero scaturientes uermes saturatis prius canibus, te apud Græcorum classē à parentibus

Andromache.

Astyanax.

Andromache.

procul

procul absumēt. Vestes, quæ tibi sunt domi pulcherrimæ, tenui filo & mulierū manibus consutæ, omnes cremabo. Neque enim mortuo tibi sunt usui amplius, sed in Troianorum cultus redierunt. Dum hæc loqueretur, & ipsa & comites misere complorabant.

ILIADOS HO-

MERICAE LI-

BER XXIII.



DVM in urbe hoc pacto lamentabatur, interea Græci ad classē & Helleſpōtum reuerſi, quisq; suas naues repetit. Myrmi dones autem ne discederēt iussos, alloquitur bello strenuus Achilles: Myrmidones, quos ego mihi commilitones delegi, equos adhuc à curribus ne disiungamus: sed ita ut sunt iuncti, ad exanimem Patroclum accedentes, eum comploremus, qui honor uita functis adhibetur. Inde corpora solutis equis curabimus. Dixit. Illi dicto paruerrunt, simulq; omnes Achille duce & complorarunt, & ter exanimem circum egerūt equos eiulantes, inter quos Thetis luctus desiderium excitauit. Madebat lachrymis arena, mædebant militum arma: talem in rebus dubijs consiliatorem desiderabant. Tum Achilles misere lamentari orsus est, amico pectori homicidas manus admouens, Letare & infernis in domibus mi Patrocle. Omnia tibi ut antea pollicitus sum, persoluam. Hectorē huc tractum crudeliter canibus deuorandum exponam. Duodecim nobilium Troianorum filios, tuæ cædis gratia ante pyram truncabo. His dictis, grauius in inclytum Hectorē affectus, eum iuxta Patrocli lectum re-

Achilles.

Achilles.

C 5 supinum

supinum humi extendit. Inde fulgentibus se quisq; armis
 exuere, equos soluere, ad magnanimi Achillis nauem fre-
 quentes discumbere. Illic enim laute mensam parauerant.
 Multi boues albi, multæ balantes & oues & capræ,
 multi albis dentibus sucs, læto pingui, mactati igne tor-
 veri, p̄ssim circa cadauer sanguis defluere. At Achiuo-
 rum reges strenuum regem Achillem, ut de amici morte
 nimius dolor leniretur, ad inelytum Agamemnonem ex-
 compositi duxerunt. Qui tabernaculum ingressi, euesti-
 gio argutis præconibus, ut igni magnum lebetem ad-
 mouerët, imperât, tentaturi an Achilli possent, ut cruen-
 tum tabem ablueret, persuadere. Ille instanter negare, &
 per summum optimumq; deorum Iouem deicrare, minime
 se balncum ingressurum, neque id licere, antequam
 Patroclo & rogi & sepultura iusta persolueret, & co-
 mam secaret. Neque enim, inquit, pari dum uiuam dolore
 afficiar. Verum inuisum mihi cibum curemus. Illucescen-
 te autem aurora rex Agamemnon militibus iubeto syl-
 uam cedant, asserant, struant, ut moris est, ut facili igni
 combustus exanimis, & ab oculis euanesceus, in caligino-
 sas tenebras descēdat, nules operi incumbat. Ait. Illi cōti-
 nuo dicto obtemperantes, maturata cœna, curarunt cor-
 pora. Non autem eodem cibo animus egebat. Exēpta fā-
 me, & ad capiendā quietem cæteris in tabernacula reuer-
 sis, Achilles in fluctuatis maris littore, ubi unda scinditur,
 multis cum Myrmdonibus sub dio agebat, grauius inge-
 mens. Cum autē dulcis somnus animi curas exoluēs ei ob-
 reperet (plurimo enim labore formosa mēbra lassauerat,
 dum Troiana moenia circum, Hectorē persequeretur) in-
 felicis Patrocli anima supra eius caput, statura, facie, uo-
 ce, cultu corporis sibi ipsi simulima astitit: eumq; affata,
 Quiescis,

Achilles.

Quiescis, inquit, mei oblitus mi Achille? Cum uiuerem, ti-
 bi curæ eram, mortuum cōtemnis. Sepelias me oro, ut cō-
 tinuo inferni portis admittar. Longe me anima & mor-
 tuorum manes abigunt, neq; ullo me pacto fluuiū trans-
 mittere, & sibi cōmisceri sinunt. Sed incassum per amplā
 inferni domū agor. Da quaeso manū misero, non iterum ab
 inferis ueniam igni absumptus, neq; amplius uiui sine ar-
 bitris sedentes quicquam consulemus. Sed me letiferū fā-
 tum, quod me nascentem sortitum est occupauit: quod te
 quoq; magnanime Achille, sublatis Troianorū muris ma-
 net. Illud præterea te admonebo, et te obsequēte lætabor,
 ne ossa tua à meis procul cōdi patiaris: Sed quēadmodum
 unā in tuis domibus educati sumus (nam paruulū me Moe-
 netius ex Opunte ad uos, quo die stulte Amphidamantis
 filium iratus inter ludendum, quāuis inuitus interfeci, du-
 xit. Ibi me domi acceptum magnanimus Peleus, magnāq;
 cura educatum, inter familiares suos habuit) ita & ossa
 nostra idem & aureum & amborum capax conditorū,
 quod tibi uenerabilis mater largita est, nos operiat. Ad
 quem Achilles, Quid tandē huc amicitissime uenisti, & hæc
 sigillatim mandas? Ego omnia, ut iubes, exequar. Sed ac-
 cede, ut paululum inuicem cōplectamur, & miserum lu-
 etum leniamus. Sic clamans, amicis manibus protentis, ni-
 hil cōprehendit. Anima autem sub terrā, tanquam fumus,
 cum murmure euanuit. His perterritus Achilles, exurgit,
 complofis manibus, flebili uoce, Hei, inquit, procul dubio
 et apud inferos anima & simulachrū nōnihil est, etsi sen-
 su non percipiatur. Siquidē pernox mihi infelicis Patrocli
 anima flens atq; plorans astitit, & sigillatim mihi man-
 data dedit, sibi ipsi quā simulima. Dum hæc diceret, o-
 mnes pro exanimis desiderio in fletum proruperūt. Inte-
 rea purpurea illucescēte aurora, rex Agamēnon uiros ad

Achilles.

deferendam materiam undiq; è tabernaculis exciuit, quibus fortis & boni Idomenei familiaris Meriones praeficitur. Ferebant autem aptas caedendis syluis secures, & fabre connexas catenas. Multi per accliuia decliuiaq; & transuersa itinera properabant. Cum uero in iugosæ Idæ saltus peruenissent, continuo operi accincti, properare, altæ quercus incidere. Illæ cū fragore cadere, & in partes coniectæ, super mulis alligari. Eodem inde remenso itinere, campo & densis arbusibus oblectari. Ita perlata à calonibus ligna, ut Merioni placuit, in littore ordine disponitur. Tum Achilles magnum & Patrocli & sui capax sepulchrum condidit. Allata itaq; immensa materia, omnes confederunt. Achilles uero quenq; Myrmdonum ferro cingi, curribus equos iungere quamprimum iussit. Qui dicto parentes, armati, ascensis curribus & milites & aurigæ & in primis equites prodire. Sequebatur pedatum multitudo innumera. In medium autem socij elatū Patrocli tonsis & superiectis capillis totum operuerūt. Ponē Achilles mœstus caput tenere, exanimemq; socium ad inferos demittere. Vbi uero ad quem iusserat Achilles locum deuenerunt, eo deposito, Achilles flauā, quam florētem Sperchio fluuio nutrierat, comam incidens, altumq; intuitus mare, indignabundus, Sperchic, inquit, aliter tibi genitor Peleus uouit: hęc, me charam in patriā reuersum, & tibi depositurū, & sacrificium oblaturū: præterea & quinquaginta arietes ad fontes ubi tēplum tibi & altare est, litaturū. Hęc uouit senex, cuius desiderū nō implesti. Cum igitur nō sim ad paternos lares rediturus, forti Patroclo comam largior. Simul hęc dicēs, in exanimis amici manibus coma deposita, omnes in fletum prouocauit. Et iam inter complorationem sol occidisset, nisi Achilles his

Agamemno

Agamemnonem uerbis admonuisset: Agamemno, tuo maxime dicto Achiui parebunt. Iam satis comploratum est. Tu nunc à pyra populum ad epulas parandas dimitte: nos defuncti familiares in conuiuium principes accipiemus. His auditis, Agamemno ad suas quemq; naues abire iussit. At quibus cura demandata erat, ex aggesta materia centum quoquo uersus pedum pyra constructa, desuper exanimem tristes imposuerunt. Inde multas & letas bidentes, errabundasq; & canuras boues, ante pyram mactatas excoriatasq; circum disposuerunt. Quarum adipe à pedibus ad caput exanimē operuit magnanimus Achilles, circum mactata corpora mellis & olei guttas apposuit. Inde feretro incumbens, quatuor procera ceruice equos pyre graui gemitu adiecit: & ex nouem quos mēsa sua pascebat, canibus duos, & duodecim fortes nobilium Troianorum filios infesto animo cæsos accumulauit. Inde subiecta omnia consumente igni, lamentatus est amicū, sociumq; nomine appellans: Mi Patrocle, in infernis etiā sedibus gaude. Omnia tibi, ut pollicitus sum, persolui. Duodecim fortes nobiliū Troianorū filios tecū ignis absument. Hectorē autē non igni, sed canibus absument exponam. Sic minitabundus locutus est. At canes Iouis filia ab illo dies & noctes abegit. Venus etiā eius corpus rosaceo & diuino oleo perfudit, ne id quicquam lederet. Apollo autem diuina cœlitus nube obduxit, & ipsum, & ubi iacebat locum, ne solari ui exaresceret. At cum pyram ignis non comprehenderet, Achilles procul astans, boream zephyrumq; uotis sacris & aureo calice libans, ut mox ignem excitarent, & pyram comprehenderent, orauit. Iris autē his auditis, ad subitos & furentes uentos propere nūcia discubentes inuenit. Astitit lapideo

pauimento

paumento. Qua uisa, surrexerunt omnes, & quisque ad se, ut conscenderet, uocabat. Abnuuit illa, seq; breui ad oceanum fluctus & Aethiopas fore reuersuram excusauit: ibi dijs immortalibus sacrificio facto, discubituram. Verum, Achilles, inquit, boream & sonantem zephyrum ad se ueniant orat, sacra se facturum pollicetur, modo Patrocli, quem nunc Achiui complorant exanimem, rogam ut ardeat, suscitatis, ijs admonitis, abiit. Tum illi constrepere, turbari, nubes contrahere, ac praemittere, mox pontum ingredi, crispari unda & tolli. Sic ad fecundam Troiam uehementi spiritu peruenerunt. His diurnus ignis suscitatus, concrepat pernox & stringitur. Tota autem nocte in somnis Achilles, ex aureo cratere rotundum poculum uino implens, & infelicis Patrocli manes uocans, effudit in terram. Et quem admodum miseri parentes circa adulescentis filij rogam lamentantur, incredibiliq; maerore afficiuntur, ita Achilles ardente amico maerentem & in somnum nocte egit, donec lucifer purpureae super mare aurorae praecius apparuit. Tum rogo & flama consumpta, uenti mare stringentes rediere. At Achilles procul a busto concedens, sessus procubuit, cuius mox artus leuis somnus corripuit. Intrim cum Graeci ad Agamemnonem frequetes conueniret, tumultu ac strepitu experrectus, assurgensq; huiusmodi orationem habuit: Atridae & uos alij Achiuorum principes, rogam nigro mero primu extinguedum, & uim ignis cohibendam curetis. Inde Patrocli ossa diligenter legantur, cognoscantur facile: nam in media pyra positus est, & alij in ultima & equi pariter & uiri. Ea in aurea phiala duplici adipe codantur, dum ipse ad inferos descendam. Sepulchru interea non magnificu, sed mediocre faciendum iussi. Amplius autem & magnificentius, qui mihi

mihī superstitēs in multiremi classe eritis, erigendum curabit. Sic locuto paruēerunt. Nigro igitur mero rogo, quantus erat, extincto, altus subsedit cinis. Inde albis ossibus collectis, pij socij complorantes in auream phialam duplici adipe condiderunt, & in tabernaculo tenui uelo operuerunt, designatoq; iuxta bustum sepulchro iccerunt fundamenta. Inde cum aggesta terra abire uellent, inhibuit Achilles. Constituit enim certamen lebetibus, tripodibus, equis, mulis, bobus, bene praecinctis foeminis, nigro alboq; ferro, uictorum praemij praepositis. Et primum quidem citis equitibus pulchram ancillam, & pulchrorum operum gnaram, & lebetem ansis insignem duorum & uiginti sextariorum capacem, primo. Secundo, indomitam & ex asino uterum habentem equam. Tertio, nouum nitidumq; quatuor sextariorum lebetem, in quo irerant duo auri talenta. Quinto nouam & utrinque sidentem phialam praemia statuit. Assurgens itaque, Atridae, inquit, uosq; omnes Achiuorum principes, haec equitum in currenda praemia. Quod si aliam ob rem certaretur, dubio procul ipse uictor euaderē. Nostis equos meos immortales, quos a Neptuno Pelus pater, ipse a patre accepit. Nos tamen in praesentia hoc munere uacabimus. Ipsi nanq; optimu aurigam amiserunt, frequenter eorum crines pingui oleo perfundere, & lymphida aqua lauare solitu. Quobre profusis nuc humi crinibus, tristi animo ingemiscet. Alij igitur, quisquis suis equis fidit, ad currus iunctos admittant. His auditis, conuenērunt Achiui, primus rex Eumelus charissimus Admeti filius, equis praestans. Deinde fortis Diomedes, sub iugum Troianos equos Aeneae ab Apolline creptos agens. Tum flauus atq; inclytus Menelaus, iunctis uelocibus equis Agamemnonia Aethe &

Achilles.

Acthe & forti Podargo. Illam Agamœnoni dono dederat Anchisæ filius Echeolus, ne ad alti Ilij expeditionem ire cogereetur, sed interim in delicijs ageret. Magnis nanque diuitijs cum pater ditauerat, habitabatq; amplam Sicyonem. Hanc igitur cursu anbelantem sub iugū misit. Quartus inçlyta magnanimi Nelidæ Nestoris regis proles Antilochus cum Pylijs equis: quem prudentem prudentior Nestor. pater his admonebat: Antiloche, profecto te quamuis iuuenem, Iupiter & Neptunus & amarūt, & omnē equestrem docuerunt disciplinam. Quamobrem haud multum opus est ut ipse te doceā. Nosti enim scite metā circumagere. Equi tamen tardissimi sunt ad currendum, idcirco parum confido. Contrā horum equi uelocissimi nonnihil perniciores sunt in cursu. At tu consilium meum exequare, ne te præmia fugiant. Arte colonus longe melior est quā uiribus, arte in turbato mari citam gubernator & uentis iactatam nauem dirigit, arte auriga aurigam superat. Qui equis & curribus fidit, huc illuc uagatur. Sic equi errent nec stadium seruent, necesse est. Callidus autē imbecilliores equos agens, semper metam obseruat, nusquam à recta deflectens. Neq; eum fugit regendi disciplina, sed in stat semper præcedentiū tergis. Metā tibi aperte ostendā ne te lateat. Extat lignum aridum ulnæ lōgitudine supra terrā, siue quercus, siue tilia (neq; enim imbre fatiscit) duo autē utrinq; lapides albi, & ob tritum iter firmissimi. planus circum hippodromus, id quidē alicuius iam pridem defuncti terminū, uel carceres à maioribus institutos arbitror, quod nūc huic muneri Achilles destinauit, ut meta sit. Hāc tu curribus propius actis pete, incūbe in sinistram flectēs, dextrū autem equū stimulo & uoce proteras, læuus metæ propinquet, ut radens metam stringat,

stringat, & tamen ad lapidem non offendat, ne forte & equi ledantur, & frangantur currus: quod & alijs lætitiæ, & tibi reprehensionī cederet. Si iussa mea obseraueris fili, euades incolumis. Si in flexu primus eris, non erit qui te prætereat, non si clarum illum Adrestī equū Arionem, diuinū genus, aut qui in his pascuis pasti sunt Laomedontis, quisquam agitare. Sic fatus Nelei filius Nestor, cum singula filium admonuisset, assedit. Meriones quintus prodijt. Sic ascensis curribus Achilles sortes duxit, primā Antilocho, Eumelo regi secundā, Menelao tertiā, quartā Merioni, fortissimo ultimam Diomedī. Sic ordine sortitis procul in planitiæ carceres signauit, ipsq; diuinū & patris affectatorem Phœnicem adhibuit, qui curriculi custos uera referret. Ii igitur omnes expeditis flagellis & uerbis unā equos hortantur. Illi ocyus procul à nauibin gradum cursui addētes, puluerem tanquā nubem aut turbinem excitant, comæ uento stringuntur. Currus nunc in aliam terrā cadere, nunc in aëra tolli, ductores in curribus incumbere, omnium animi uincendi desiderio contremiscere, quisq; sublato puluere equos nominatim hortari. Sed cum iam iterū ad cani maris littus metæ equi propinquarūt, tum singulorum uirtus apparuit, perpetuo nanq; cursu Epheretiadæ ueloces equi perstabant. Inde quā proximi Troiani Diomedis equi sequebātur, ut præcedentem cursum subinde ascēsuri uiderentur. afflatu autē Eumeli ceruicem & latos humeros humectabant, eumq; capitibus urgebāt. Et sane uel præuortisset, uel pariter metam teigisset Diomedes, ni ei Apollo succensus flagellum manu excussisset. Tum præ ira in lachrymas prorupit, cū illos uelocius prouchi, suos sine stimulo relinqui uideret. Neq; fugit Mineruam, quod Apollo Diomedem læsisset.

Cito igitur cursu Agamænonis flagello accepto, Diomedem tradidit, quo equos impelleret. Inde Admeti filio irata eius iugum fregit, & currētibus equis temo, inde ipse secus rotam deuoluitur, cubito, ore, naso, frōte, supercilijs allisis. Oculis oborta lachrymæ, uoce leta cohibita. Tum Diomedes, longe post se alijs relictis, micat, cuius equis Minerua uires addidit, eūq; uictoriæ gloria honestauit. Secundus Menelaus sequebatur. Tum Antilochus paternis equis cōpellatis, Currite, inquit, propere. Neq; ego cū forti Diomede, cui Minerua uires sufficit, & gloriam statuit, certare contendo. At Menelaum assequamini, neque hoc dedecus perpetiamini, ut hac scœmina posteriores sitis. Dicā, & id re experiemini, non amplius regi Nestori chari eritis, sed uos euestigio interimet, si in glorij ultimū præmium referamus. Festinate igitur quam ocysime, ut angustias præoccupetis. Quod ego, quantū in me erit, & enitar & cōtendā. Sic clamantem regē timentes equi, uelocius cursum instaurarūt. Tum cauam uiam & hyemali pluuiā proficisam, & in ima recedētē, præuidit Antilochus. Hanc tenebat Menelaus orbitas uitās. Qui cum in propinquo Antilochū parum extra uiam agentē intueretur, pertinuit, eoq; compellato, Antiloche, inquit, temere equos regis, quare equos siste, angusta uia est, cito latiorē assequeris, ne forte collisis inter se curribus ambo lædamur. Ille tamē magno flagello instans audisse dissimulabat. Quantū autem ætatis experiens iuuenis discum post tergū iacit, tantum Antilochi equi præuerterunt Menelaum, sponte resistentem, ne pro uictoria festinantes, confractus inuicē in angusto curribus, prosternerētur. Tum exprobrās Menelaus, nemo est, inquit, Antiloche te perniciosior. Peras, ex quo haud uere Achini te sapientē prædicant. Non ta-

Antilochus.

Menelaus.

men

men sine precibus præmium auferes. Inde equos affatur, Ne moremini, inquit, neu segnes estote. Num pedes et genua uestra labant? Sane utriq; deficiunt. Illi clamātis uoce perterriti, cursu instaurato, Antilocho facti sunt propiores. In hos omne spectaculum conuersum erat, sic magno sublato puluere procurrere. Primus autem Cretensium ductor Idomeneus (sedebat enim extra certamen altiori in loco) rectoris uoce cognita, & nobilem equum spadicem totum præter frontem, in qua album ut luna in signe intuitus, assurgens huiusmodi orationē habuit: Amici Argi- Idomeneus, uorū duces & principes, solus ego equos uideo. Alij mihi equi præcedere uidentur, alius auriga apparet. Cuiusq; priores erant equæ, in stadio offēderunt. Profecto quas ego primū prope metam uidi, nunc uidere non possum, cū uniuersum undiq; campum oculis lustrē. Aut habent ex aurigæ manibus excussæ sunt, neq; potuit ad metā equos sistere, atq; circumire, aut cecidisse eum, & currū fregisse suspicor. Diuersa namq; conceptis animo uiribus petierunt. Sed state & uos & intuemini. Neque ego certo discerno. Videtur tamen Aetolus ille qui Argis dominatur, fortis Tydei filius strenuus Diomedes. In hūc acriter inuectus Oileus Ajax, Idomenee, inquit, quid nunc temere Oileus, loqueris? Velocissimæ equæ per stadiū eminus procurrūt. Neq; inter Argiuos iunior es, neque uisu acutiore. At te semper iactas, cū minime te deceat proteruū esse. Sunt hic & alij q̄ tu meliores. E qui primi, Diomedis sunt: qui sequuntur, Eumeli scitē equos regētis. Huic contra Cretensium ductor iratus, Ajax, inquit, maledictis plurimū, ceteris in rebus minimū uales. Ferox nimū es, prodi si placet, & proposito uel tripode uel lebete, arbitro Agamænone, nostri in currendo periculū faciamus, ut utrius equi præ-

D 2 uortant,

uortant, soluendo intelligas. Tum succensus, Ajax graui-
 ter se ulturum minatus est. Et iam ad rem uenissent, ni Achil-
 les. Achilles assurgens, rem his uerbis composuisset: Non nunc
 uerbis ulciscendi tempus est Ajax & Idomenee, neq; de-
 cet. alium itidem facientē reprehenderetis. Sed uos in spe-
 ctaculi concessu currentes prospicite, qui mox pro uictoria
 properantes hic aderunt. Tum qui primi, qui secundi
 fuerint, plane cognoscetis. Interea Diomedes flagello e-
 quorum armos uerberans, equis alte se tollentibus, & le-
 ui cursu solum tangentibus, aduentabat. Auriga den-
 so puluere cōspersi, currus auro stannoq; cælati protrahi,
 orbita summo tantum et tenui puluere signari. Cum in
 medium multo ceruicibus pectoribusq; sudore stillantibus,
 peruenisset, constitit Diomedes eq; pulchro curru flagel-
 lis ad iugum relictis, desiliit. At fortis Sthenelus impigre
 apprehensam mulierem, & magnum ansisq; in signē tri-
 podem, afferenda socijs tradidit, ipse equos dissoluit. De-
 inde Neleius Antilochus, dolo, non celeritate Menelaum
 praeuortens, equos reduxit. Quantum autem distat à ro-
 ta regius equus, qui summa cauda rotam uerberās currit,
 cum iam parum campi mediū relinquitur, tanto post ter-
 ga spatio Menelaus à forti Antilocho, cum prius disci ia-
 ctu praeceperet, relinquebatur. Sed illum cito affecutus ef-
 fet. Gliscebant enim maiorem in modum crinitæ Agame-
 mnonis equæ uires. Quòd si in primo stadio adhuc fuisset,
 fortasse Antilochum praeuentū ambiguum reliquissent.
 At magni Idomenei familiaris Meriones hastæ iactu Me-
 nelaum sequitur, cuius & equi seniores erant, & ipse in
 agendo curru imperitor. Admeti autē filius ultimo equos
 Achil-
 reduces, quæ intuitus Achilles, miseratusq; stetit, & ad ar-
 guos cōuersus: En uir, inquit, optimus postremus redit,
 sed

sed agite merito eum secundo munere donemus. Primum
 enim Tydei filius auferat. Sic fatum laudantibus omnibus,
 pari consensu secundis donatus esset Eumelus, ni magna-
 nimi Nestoris filius Antilochus grauius esset consecutus: Antilochus,
 Doleo, inquit, Achille, si quod dixisti, re exequeris. Debes
 enim mihi præmium, quoniam Eumeli currus confractus
 est, & equi perturbati. Ipse sane strenuus: debuit tamen
 deos, ne nouissimus esset deprecari. Quòd si ipsius moue-
 ris misericordia, et eum donare tibi sedet, est tibi in taber-
 naculo multum auri atque æris, sunt tibi pecora, ancilla,
 equi. Ex ijs uel maius etiam quam primo præmium elar-
 gire, ut te Achiui laudibus prosequantur. Hac ego palma
 nemini cedam. Si quis uult, suas mecum uires experiatur.
 Risit Achilles, et amico congratulatus respondit: Antilo-
 che, si aliud Eumelo præmium dari placet, dabo libēs. Id
 erit, quem ab Asteropæo abstuli, æreus thorax, circumq;
 oras fulgēti metallo insignis, dignum sane eo munus. Di-
 xit, & Automedonti, ut è tabernaculo afferret ad se iussit,
 allatum leto iam ex munere Eumelo largitus est. Inde cū
 præco manu sceptrum præferens silentium indixisset, as-
 surgens Menelaus, & in Antilochum grauius inuectus,
 Antiloche, inquit, sapiēs, quid nunc egisti? Virtutē meam
 Menelaus,
 contumelia, equos damno affecisti, tuos longe inferiores
 prætulisti. Sed agite nunc Græcorum ductores & prin-
 cipes iustum et neutrius gratia inferatis iudicium, nequis
 forte Antilocho per fraudem uim fecisse Menelaum dicat.
 Egit equos meis deteriores, ego & uirtute præsto, & ui-
 ribus. Quòd si sententiam ferre nolueritis, ego feram, &
 neminē me arguturū puto. Recte enim iudicabimus. Sed
 age Antiloche, ut æquū est, ante equos & currū sumito,
 quo modo equos egisti, flagello protere, motorē Neptu-

num iurato, haud ultro meo te curru impedimento fuisset.

Antilochus. Cui sapiens Antilochus, Fer, inquit, æquo animo Menelaë. Longe ego sum quam tu iunior, tu uero prior & melior, haud ignoras iuuenum audaciam. Promptior his animus, sed imbecillius cōsiliū. Patere igitur, ego tibi equa præmio cedo. Si aliud à me uel maius optaueris, mox libens acceptum referes. Velim Iouis alumne, ne unquam malū me arbitreris. His dictis, equam ei adductam tradidit, quo dono haud aliter letatus est Menelaus, quam fecundus aeger cum crescenti segete horrens rore conspergitur. Et eum appellans, Antiloche, inquit, ego iam tecum in gratiam redeo, neq; enim uanus aut stolidus es, nunc uicit te iuuenta. Satius est maiori cedere, quam imponere. Neque mihi facile alius Græcorū contrā persuasisset. Sed multos pro me labores tu & pater tuus & frater subiistis. Hac gratia tibi ipse ignoscam. Tu tamen inuicem à me equam meam accipies, ut omnes me animo neq; superbo neq; sæuo esse intelligant. Dixit, & Antilochi comiti equam dedit. Ipse autem Antilochus pulchrū lebetem accepit. Meriones uero duo auri talēta. Phiala autem superfuit, quam

Achilles. Nestori Achilles dono dedit, his uerbis eū allocutus: Hanc senior funeris monumētum accipias. Neq; enim eum amplius in Argiuis agentē uidebis. Gratis hoc te dono munere. Non tu pugnis, non palæstra, non iaculo, non cursu certabis. Quippe qui graui senectā premeris. Ille letus accipiens, Profecto fili, inquit, uere omnia, & ut te decuit, prolocutus es. Nō mihi robusta membra sunt, neq; pedes, neq; manus, quæ ab utroq; humero imbecilles languent. Nam si mihi is uigor & robur esset, qualis erat, cum in Amaryncei funere Epij certatoribus præmia posuerunt, ubi nemo neq; Epiorum, neq; Pyliorū, neq; magnanimo-

rum

rum Aetolorum mihi par esse potuit. Vici enim Enopi filium Clytomedea pugnis, Anæum Pleuronū lucta, fortem Iphiclum pedum uelocitate, Phylea & Polydorū iaculatione superauī. Equis duntaxat suis Astorionis filij globo obiecto me uictorē admirati præcurrerunt. Hi hoc pacto proposita præmia retulerunt. Erant gemini, alter currum regere, alter flagello agere scitē norat. Talis ego tunc eram. Nunc iuniores huiusmodi obeant munera, mihi graui est senectæ obtemperandum. Tunc ego inter heroes uersabar. Sed age nunc exanimis socij honores prosequere. Hoc autē munus libens accipio. Lator enim plurimum quod meci benigne memoriam serues. Nec te fugit, quo inter Achiuos honore accipiendus sim. Dij tibi horū plurimam referant gratiam. His dictis acceptisq; Achilles frequenti se Achiuorum cætui immiscuit, pugilibusq; præmia mulam sex annorū, robustam, indomitam, & domitū difficile, uictori: uicto, rotundū poculum proposuit. Stansq; Atridæ, inquit, uosq; alij fortes Achii, prodeant Achilles, uiri duo optimi, qui alte elatis pugnis certent. Vtri autem Apollo uictoriā præstitit, is uobis arbitris mulam hanc ad tabernaculum auferat, uictus uero poculum. Cum hoc dixisset, Panopei filius Epeus uir amplus magnusq; et pugilum gnarus, prodijt in medium, admotaq; ad mulā manu, clara uoce, Prodeat, inquit, qui poculum uelit. Mulam Epeus, alium neminem in hoc certamine polliceor habiturū. Hoc enim me perquam scitē tenere profiteor. Non ne satis est, quod in alijs certaminibus cedo? Neque est, ut uir omnū gnarus reperiat. Hoc ego et dicam, & re præstabo. Diabram aduersarij corpus, & ossa confringam. Quibus igitur is curæ erit, adsint, ut eū e meis eripiant manus. Dixit, & cunctatibus omnibus prosilijt in mediū insignis

D 4 Mecistei

Mecistei Talaonidae regis filius Euryalus, qui quondam in Oedipi funere Thebas uenerat, ubi Thebanos omnes superauit. Huic inclytus Diomedes fauebat, ut referret uictoriam. Eum igitur balteo cinxit, inde bouillis loris munuit. Ita in medio spectaculo accincti protentis brachijs congregiuntur, & manus conferunt, strident dentibus, et è membris undiq; sudor emanat. Vrgēs autem Epeus intentus pugnae, Euryali maxillam percussit. Quo ictu labantibus genibus, decidit more piscis, quem stridente bovea in algoso litore fluctus operit. At magnanimus Epeus eum data manu erexit. Socij è uestigio decurso spatium pedes trahentē, crassumq; sanguinē expuentē, et flexo in humerū capite exanimatū, accepto poculo, in tabernaculum abduxerunt. Inde Achilles tertia pram̄ia difficili palestrae cōstituit. Et uictori magnū tripodē igni accōmodatū duodecim bouum precio, uicto ancillā multorū operū gnarā, quatuor aestimatam proposuit. Stansq; surgat, inquit, qui de his sui periculum faciant. Tum magnus Ajax Telamonius, & Ulysses uir summa prudentia praeclitus, prodire, manusq; ualidas cōseruere, ut bonus architectus tigna in alta domo, uentorū impetus cauens. Humeri ualidis manibus icti concrepare, sudor defluere, toto corpore per latera & humeros uibices sanguine rubescere, uictoriae pro fabre factō tripode omni cura incubere. Neq; alter alterū loco mouere, aut sternere poterat. Sed cū iam

Ajax. Achiuos morae taderet, prior Ajax Telamonius, Generose, inquit, et sapiētissime Ulysses, uel tu me, uel ego te tolam. Reliquum Ioui curae erit. Sic dicens, eum sustulit. At Ulysses haud doli oblitus, ponē percussis eius poplitibus, nutantibus genibus resupinū strauit. Ipse in os pronus incubuit. Tum omnes admirati obstupuerūt. Secundus patiensissimus

tissimus Ulysses illum, sed parū, à terra sustulit. At pondere incuruatis genibus ambo in puluerem ceciderunt. Et tertio iam ira conciti in certamen parabantur, ni Achilles his uerbis prohibuisset: Nolite amplius cōtentionibus inuicem conteri, uictoria utriq; par. Et uos paria pram̄ia accipite, & alijs certatoribus cedite. At illi dicto parētes, excusso puluere uestes receperunt. Post haec Achilles pedum celeritati pram̄ium statuit, primo argenteum cratera fabrefactū, sex sextariorum capacē, qui facile omnes pulchritudine superabat. Eum nanq; Sidones uiri in ea arte praestantes conflauerant, Phœnices sulcato mari Thoanti dono dederant. Deinde pro Priami filio Lycaone, Patroclo precium dedit Iasonis filius Euneus. Hunc ergo Achilles citissimo commilitonum currendi pram̄ium posuit, secundo magnum & pinguem bouem, tertio aureum semialētum. Cumq; horatus esset, ut de pram̄ijs illis certarent, Ajax Oileus, Ulyssesq;, & Nestoris filius Antilochus, qui pedum leuitate equalibus omnibus praestabant, in ordinem ab Achille dispositi, è uestigio spatia corripuerunt. Emicuit ante alios Ajax. Inde Ulysses quamproximus. Et quēadmodum radius quē textrix scitē tenui subtegm̄ine explicat, secundū pectus telam percurrit, sic Ulysses penē Aiace urgebat, ut antequam puluis uestigia occuparet, & praecedentis ceruicē halitu afflaret. Acclamant Achiuu uictoriae incubenti, eūq; in cursum adhortantur. Cū uero iam metā attingerēt, glaucā oculos Mineruam Ulysses his secū uerbis precabatur: Exaudi dea, & felix mihi fautrixq; uenias. Sic fatū exaudiuit Minerua, & leuiorē reddidit. Aiace autē iam iam metā attingenti casum obiecit. In finem enim caesorū Patroclo boui lubrico gradu delato, os & nasum procidens sordidauit. Sic cratissimus

- tera patientissimus Ulysses tulit, Ajax agrestem bouem.
- Oileus.** Cuius cornu dextra apprehendēs, sinumq; expuens, Hec, inquit, iniuriā mihi Minerua fecit, quæ materno affectu Ulysi opitulatur. Dicentem omnes cachinno profecuti sunt, Antilocho aureum semitalentū cessit, qui ridēs, **Antilochus.** Nostis, inquit, amici, quod etiā immortales dii natu maiores uenerantur. Ajax enim quā ego paulo est grādiōr. Hic maior etate natus, iam grauis & morosus senex pedibus cū ceteris præter Achillē cōtendit. Ita laudatus Achilles, **Achilles.** Antiloche, inquit, non frustra hæc dixeris, sed semitalentū tibi addam, quod ille letus accepit. His peractis, longam hastam clypeumq; & cassidem quæ Sarpedoni Patroclus abstulerat, protulit. Stansq; Achiuos affatur: Prodeāt uiri duo fortissimi & bene armati, qui telis se inuicē appetāt, uter prior ex alterius corpore sanguinē elicuerit, eū hoc argēteo pulchroq; è Thracia ense donabo, quē ego Asteropeo abstuli. Hæc autē arma inter se partiētur, et apud me cœnabunt. Tum magnus Ajax Telamoniū, & fortis Diomedes, ex diuersa exercitus parte, in armis alacres, toruis oculis, in mediū profilierunt. Stupere Achiuū. Illi cominus facti, ter se inuicem inuaserūt. At Ajax Diomedis clypeum percussit, transmissitq; corpus à uulnere thorax iudicauit. Diomedes uero per oram clypei (semper enim iugulum appetebat) hastam direxit. Tum Græci Aiaci timētes, desisterēt, et æqualia dona acciperēt, iusserunt. Diomedis Achilles magnū uagina & pulchro loro munitū ensem largitus est. Inde conflatū discum proiecit in mediū, quē iam fortis Etion magno in Achillē conatu iecerat. Ille autem & eum interemūt, & disco & armis **Achilles.** potitus est. Eo itaq; proposito, De hoc, inquit, periculū facite: Si pingues & lati agri uictori essent, quinq; huius usus

usus annos sufficiet, ut neq; pastor neq; arator ferri indigens urbē eius gratia petere oporteat. Hoc cum dixisset, Polypætēs fortis, Leontius, Ajax Telamoniū, & clarus Epeus sese pugnaturos obtulerūt. Quibus ordine dispositis, prius Epeus apprehensum discū ridentibus Achiuus proiecit. Inde clarus bello Leontius. Tertius, Ajax Telamoniū, magna ui priores excedens, longius dimisit. Ultimus Polypætēs, quantū pastor incuruum pedum per armenta proieciens, tantum ceteros superauit. Plauserunt spectatores. Polypætēs autē socij ad regis naues præmiū retulerunt. Inde sagittarijs secures decē & totidē securiculas proposuit, et rostratæ nauis malo in arena affixo, leuem columbam pede tenui filo alligauit. inde, ut eā sagittis peterent iussit. Qui eā attingeret, secures: qui filum frangeret, securiculas acciperet. His dictis, Teucer rex et Meriones magni Idomenei comes prodire. Sortes in ærea galea depositæ. Quibus ductis, prior Teucro contigit. Qui fortiter mittens telum, non uouit regi Apollini neq; agnorū primitias, neq; sacrificiū. Irato igitur Apolline, à colūba telū aberrauit. Iuxta autē pedē uinculū fregit, quod cū sagitta delapsū humi iacuit, colūba in cœlū tollitur, cōclamatur toto spectaculo. Tū proprie Meriones arrepto arcu (nā sagittā habebat) arcigero Apollini primitias agnorū ad sacrificiū uouēs, uisam sub nubes huc illuc uolantē citā colūbā, media ala fixit, transmissitq;. Sagitta rursus humi figitur, auis malo sidens, proiecto collo, & motis pennis, mox exanimata procul decidit. Populi admirati. Meriones secures, Teucer securiculas abstulere. Tum Achilles nouā hastam & nouum bouisq; capacē lebetem iaculatoribus proposuit. Prodiit Agamēnō, & magnus Idomenei comes Meriones. At Achilles, Agamēnō, Achilles, inquit,

inquit, haud nos fugit, quantum & uiribus & aetate omnibus antecellas. Quare si placet, tu lebetē, Meriones hastam accipiat. Sic dicenti obtemperauit rex Agamemnon. Ipsi lebes, hasta Merioni data, quam is Talthybio praeconi pulchrum munus largitus est.

ILIADOS HO-
MERICAE LI-
BER XXIII,



HINITO certamine populus in nauces cœnā curaturus diuiditur. Inde in dulcē & omnia domitātem quietē soluitur. At non Achilles, sed supercharissimo amico anxius, huc illuc fortis Patrocli desiderio uertitur, quot eo socio labores, quot bella, quot maris pericula subiisset reputans, interim lachrymas fundere, nunc in latus, nunc resupinus, nunc pronus, nunc reclus, nunc per litus uolutari. Neq; eū auroræ supra mare ortus lauit. Iunctis igitur citis ad currum equis, Hectorem ponē alligatum, ter circum defuncti Patrocli sepulchrum traxit, inde ad tabernaculum reuersus in puluere pronū dimisit. Cuius corpus Apollo omni tæbe aspersum, uiri misericordia aurea ægide operuit, ne corruptus sanie fatisceret. Ita ab Achille sœdatum dii miserabantur, hortabaturq; interpretem Mercurium, ut eum surriperet. Id cœteris gratum, præter Iunonem, Neptunumq; & Mineruam, quod eo mortuum Hectorem odio, quo sacrum Ilium, Priamumq; & Troianū populū prosequerantur, Alexandri gratia, qui deabus ad se uenientibus eam prætulit, quæ miseram ipsi libidinē pollicebatur. At duodecimo

decimo tandem die, dijs immortalibus Apollo huiusmodi ^{Apollo.} orationē habuit: Impij sane dij estis et noxij. Non ne nobis boum bidentumq; & caprarum exta Hæctor cremauit? Vos ne exanimem quidem eripi uultis, ut uxor, mater, filius, Priamus pater, populus, cum & uideāt, & iusti persoluant. At pernicioso Achilli obtemperatis, cui neq; ingenium laudabile, neq; lene consiliū, sed seuitiam mediatum more leonis, qui & ui & superbia fretus, prædæ audius, gregem inuadit. Ita ille misericordia abiecta, nullo pudore, nulla mouetur uerecundia, quæ plurimū humano generi usus & detrimētī affert. Esto ut aliquis amantissimum uel fratrem uterinum uel etiam filiū amittat, plorat quidem & lamentatur, inde consolatur. Patientem enim Parca humano generi animū dederunt. Verum Achilles Hæctoris cæde non contentus, eū equis alligatum circumcharissimū socij sepulchrū trahit, cui nihil pulchrius, nihil satius, ne forti succenseamus. Insensibile enim terrā iratus ulciscitur. Huic pulchra Iuno ira succensa, Esto, inquit, ^{Iuno.} hoc Apollo, ut eodem honore dignos Achillem atq; Hectorem iudicetis. Hæctor tamē mortalis parentis lacte nutritus est, Achilles uero immortalis, quam ego coalui, & Peleo uiro semper immortalibus charissimo cōiugio iūxi, quorum nuptijs uos interfuisistis. Et tu unā infide malorum sodalis cithara insignis epulatus es. Tum nubium coactor Iupiter, ^{Iupiter.} Iuno, inquit, noli tantopere succedere. Non eodē ambo honore dignabuntur. Hæctor sane omnium qui Ilij sunt mortalium dijs & mihi charissimus est: quippe qui nunquam quin mihi sacrificaret, destitit, neq; altare debita mihi hostia libisq; ac nidore caruit. Et licet eum is nobis honorem exhibuerit, non tamen quenquā eius corpus suratū ire permitemus, neq; si uellemus, clam Achille posset.

posset. Nam semper ei & noctes & dies adest mater. Verum enimvero si quis ad me Thetim accersat, ei instanter mandabo, ut filius à Priamo muneribus acceptis, ei Hectoris corpus restituat. Dixit. At Iris cita inter Samum atq; asperam Imbrum, in ima cerulei maris uada nuncia delabitur plumbo similis, quod in agrestis bouis cornu mortiferum seuis piscibus deijcitur. Inuenit autem in cauo antro Thetim, quam circum alie maris dea unà sedebant. Ipsa autem media optimum filium breui ad focundam Troiã periturũ deplorare. Cui astãs Iris, Surge, inquit, Theti, nam bonorum cognitor Iupiter te ad se accersi iubet. Tum alba pedes dea, Cur me, inquit, maximus deum uelit? Vereor equidem immortalibus cõmisceri, cum meus tantis in mœroribus uersetur animus. Veniam tamen. Nõ enim temere me accersit. Sic locuta gloriosa dea, uelo se quàm nigerrimo operuit, & citis pedibus uento similem præuiam Irim sequitur, circum maris unda proscinditur. Inde ascenso cœlo, ad tonantem Iouem cæteris dijs circũ sedentibus accessit. Cui loco cessit Minerua, ut Ioui assisteret. At Iuno aureo ei poculo propinãs, iocata est. Cum ergo bibisset, deũ atq; hominũ pater huiusmodi ad eam orationem habuit: Venisti ad nos Theti, quamuis iugi dolore solliciteris, neq; me fugit. Sed quid te accersi iusserim, accipe: Nouem iam dies inter immortales contentio super Hectore exanimi & Achille urbiũ expugnatore fuit. Hortabantur enim, ut Mercurium eum furatum demitterem. Verum ego absentis tui gratia, hanc Achilli gloriam reseruandam statui. Quamobrem quàm primũ te ad exercitum cõferas: tuumq; certiozem facias filium, ut ei succësuerimus, quod tam infesto animo apud naues Hectorem ligatum teneat: eumq; si me reueretur, exoluat, iube. At

ego

ego ad magnanimũ Priamũ Irim demittam, ut ad Græcorum classẽ cum preciosis muneribus ab Achille dilectũ filium redempturus ueniat. Haud cõtempto Iouis mandato, dea concita à cœli uertice ad filij tabernaculum delabitur. Quem misere amici morte mœrentem inuenit. Circũ socij prandium parabant, mactauerantq; grandem & lanigerũ agnum. Assedit uenerabilis mater, & eius dextra Thetis, apprehensa, nomine ipsum appellãs, Fili mi Achilles, ait, quousq; fletu & lamentis cõsumeris, neq; cibi neq; somni memor? Indulgendum nonnunquam etiam amicæ ample xibus. Neq; enim uicturus es. Nam mors & insuperabile fatum aduentat. Sed quæ dicam accipe: Iouis ego ad te nõcia uenio. Ait deos tibi & se in primis succensere, quod tam infesto animo apud naues Hectorem ligatum teneas. Sed age accepto precio eum soluas. Cui Achilles, Veniat, Achilles, inquit, qui precium allaturus est, & eum auferat, ex quo id mihi Olympius imperat Iupiter. Hoc facto, mater & filius multa inuicem confabulabantur. Interea Iupiter Iri^{Iupiter} accita, I, inquit, & descenso cœlo, Ilium te conferas, & magnanimum Priamum certiozem facias, se exanimem filium redempturum, si cum preciosis muneribus ad Achillem apud Græcorum classẽ icrit, neminem secum ducat præter præconem aliquem sentiozem, qui mulos & firmum currum regat, refratq; Ilium ab Achille exanimem. Neq; sibi timeat, Mercurium ei ducem ad Achillis usque tabernaculum dabimus. Quò cum uenerit, neque ipse eum interimet, neque ei quenquam manum inferre patietur. Non enim temerarius est, non stultus, non scelestus, sed iustã roganti obtemperabit. His cum mandatis uelox Iris ad Priamum inter fletus & lamenta deuenit. Filij in aula circum patrem sedere,

dere, lachrymis uestes rigare. Senex medius, tecto capite,
 & ceruice puluere suis ipsius manibus sordidata. Filia et
 nurus passim per domū flere, uoluētes animo, quot quan-
 tiq; Græcorū manibus cecidissent. Accessit igitur ad Pria-
 mum Iouis nūcia. Ei ob metū tremēti, paucis, Cōfide, in-
 quit, Priame, haud formīdes: neq; enim mali aliquid, sed
 bonum tibi à Ioue nuncium significatū uenio. Is enim si-
 ne te tui curā suscipit, tui miseretur, iubetq; inclytum fi-
 lium Hectore, allatis preciosis ad Achille numeribus, red-
 dimis. Solus te ad eum confer, nullo tecum comite præter
 seniore aliquē præconem, qui mulos & firmum currū
 regat, referatq; Ilium ab Achille exanimem. Neq; tibi ti-
 meas, Mercurium ducē ad Achillis usq; tabernaculum tibi
 dabit. Quò cum ueneris, neq; ipse te interimet, neq; quē-
 quam tibi manum inferre patietur. Non enim temerarius,
 non stultus, non scelestus est, sed iusta rogāti obtempera-
 bit. Sic fata, repēte euanuit. At Priamus accitis filijs, mu-
 lorum currum expediant sternātq; desuper iubet. Ipse in
 odoratum, cedrinum, altum, pluribus picturis distinctum
 Priamus. cubiculum descendit. Hecubaq; uxore accita, Infelix, ait,
 modo coelitus mihi nuncius à Ioue demissus, charissimum
 filium redemptum eam, & preciosa Achilli munera defe-
 ram iubet. At tu mihi sententiam tuam dicas uelim an me
 Hecuba. Græcorum exercitui credam. His eiulans mulier, Hei, in-
 quit, ubi nunc sapientia tua, qua te superiori tempore ia-
 ctabas, & cæteris dominabaris? Et quam ratione so-
 lus in eius conspectum ire cogitas, qui tot nobis & tales
 filios interemit? Profecto ferreus tibi animus est. Quòd si
 in eius uenies potestatem, si te intuebitur impius ille &
 sæuus, nulla tui misericordia mouebitur. Sedeamus hic si-
 ne eo in luctu. Hanc ei quondam nascenti insuperabile
 fatum

quondam nascenti insuperabile fatum legem statuit, ut al-
 bipedibus canibus prædæ à parentibus procul foret, à for-
 ti uiro interemptus. Cuius utinā mihi iecur mordicus ab-
 sumendum daretur, ut ex parte filij cædem ulciscerer, ex
 quo intrepide pro patria pugnantem, neque timoris, ne-
 que fugæ memorem interfecit. Huic senior Priamus, No- Priamus.
 li, inquit, iter meum impedire, neque mali omnis ales sis,
 neque enim persuadebis. Nam si quis mihi mortalium uel
 uates, uel sacerdos dissuaderet, eos ut mēdaces contemne-
 rem. Ipse ego nunc deum & audiui & uidi. Ibo. Neque
 enim uerba me frustrabuntur. Quòd si me ad Græcorum
 classē fatum manet, opto ut filium meum amplexū A-
 chilles interimat, cum lachrymarum desiderio satis fece-
 ro. Dixit, & arcis referatis, duodecim pulchros peplos,
 duodecim simplices uestes, totidem tapetas, totidem pal-
 lia, totidem tunicas, decem auri talenta, duos fulgentes tri-
 podas, lebetesq; quatuor, pulchrū & preciosum à Thra-
 cebus sibi legatis dono allatum poculum deprōpsit. Ne-
 que enim id retinuit, qui dilectum filium redimere desi-
 derabat. Troianos autem à regia contumelijs prosequēs, Priamus.
 Abite, inquit, perditi ac flagitiosi, non ne uobis domi sa-
 tis luctus est? Quid mei curam suscipitis? Profecto cordi
 uobis est, quòd ijs me doloribus de optimi filij cæde lupi-
 ter cumulauerit. Inde quam iacturam fecerimus cognosce-
 tis. Verum antequam dirutam atque euersam hanc urbem
 uideam, inferos subire statuam. Simul hæc dicens, sceptro
 eos agere. Illi irato seni cedere. Accitis ergo filijs Pria-
 mus, Heleno, Paride, Agathone, Pamphone, Antipho-
 ne, & uoce insigni Polite, præter hos Deiphobo, Hippo Priamus.
 too, Agauo: his inquam nouem Maturate, inquit, perdi-
 ti & infames filij. Utinam omnes pro uno Hectore occi-
 diffetis.

dissetis. Heu me miserum, ex quo optimos filios genui, quorum nullum mihi relictum uideo, neque pulchrum Nestora, neque equorum studiosum Troilum, neque Hectorem, qui pro deo inter uiuos, neque mortali patre, sed deo genitus uidebatur. Hos Mars perdidit. Ignari autem, mendaces, saltatores, choreæ gnari, agnorum hædorumq; publici raptores, superant. Adhuc currum parare, & ijs muneribus parare cessatis, ut iter aggrediar? Illi patris minas ueriti, continuo currum expediunt. Sternunt iugum buxino umbilico insigne, & clauis compactum à passillo corripiunt, nouem ulnarum funem alligant, cuius alterum caput temoni, alterum anulo implicant, terq; circumductum nexu firmant. Inde ex pulchro cubiculo dona quibus Hector redimeretur allata, curru imponunt. Cui robustissimos mulos à Mysijs Priamo dono datos, equos autem sub patris iugum, quos ille ad pulchrum præsepe alebat, iungunt. Paratis in hunc modum omnibus, Priamus & præco de itinere consulebant.

Hecuba. At Hecuba anxia, lene merum aureo in poculo afferens, ut poti abirent, Hoc Priame, inquit, Ioui patri libato, & reditum ab hostibus precator, postquam eundi tibi sententia me inuita sedet. Precator inquam Idæum Iouem, qui tota urbe conficitur, ut amantissimam alitum, cuius maxima uis est, repente dextram ad te nunciam mittat, ut ea uisa ad citas Græcorum naues fidenter accedas.

Priamus. Quam nisi propiciam miserit, minime tibi eundum censeo. Cui speciosus Priamus, Hoc, inquit, coniunx haud tibi desideranti negabo. Aequum est, ut Ioui ad ueniam impetrandam supplicemus. Et ancillæ Tamie puram manibus aquam dare iussit. Quæ mox pelui arrepta, scite demandatum sibi munus obijt. Lotus, accepto à coniuge poculo,

poculo, sublati in cœlum oculis, in medio his uerbis uinū libauit: Iupiter Idææ deorum maxime, da ut amico meo Priamo misericordî animo Achilles accipiat. Mitte amantissimam tibi alitum, cuius maxima uis est, repente dexteram, ut ea uisa, ad citas Græcorum naues fidenter accedam. Sic factem audiuit consiliator Iupiter, continuoq; perfectissima uolucrum, fulua, uenatica, quam Percnon uocant, supra urbem dextra apparuit. quanta autem alta cubiculi ianua, quam uir locuples clauis obfirmavit, tantæ eius utrinque alæ patebant. Qua uisa letati sunt. Tum festinus senex sâbre facto curru per aulam & reboantem testudinem agitur. Primi muli quadrigâ trahebant. Hanc aurigâdi gnarus Idæus agere: ponè senex flagello equis imperitare: amici omnes sequi complorantes, ac si in manifestum profisceretur exitium. Cum uero ab urbe in campum descendissent, mox & filij & generi domum redire. Ipsi autem per campum maturantes, minime Iouem lauerunt, qui senem miseratus, dilectum filium Mercurium his uerbis alloquitur: Tuum est Mercuri potissimum, ut Priamum ad Græcorum classem comiteris. Audisti. Cum placuerit, iter arripe, deducas eum, ut nemo Græcorum uideat aut norit, priusquam ad Achillem peruenerit. Paruit dicto interpres Mercurius. Mox pulchra, immortalia, aurea talaria pedibus nescit, quæ eum supra mare, supra immensam terram, uento similem deserunt. Capit & uirgam, quæ hominum oculos, cum libet, & somno demulcet, & somnolentos excitat. Sic ad Troidænum agrum & Hellespontum regio iuueni iam summa cum gratia pubescenti similis delabitur. Iam Priamus ad magnum Ili sepulchrum tenebris iam terrâ operientibus, iumenta ad fluuium, ut biberent, sisti iusserat. Tum præ-

co Mercurio cominus uiso, prior ad Priamum conuersus,
 Idæus. Consule, inquit, sapientis Dardani proles. En periclitamur. Virum uideo. Breui nos perituros suspicor. Sed age, aut fugiamus, aut ad eius genua procidentem, ut nostri miserentur, oremus. Tum senex perturbatus est, et præ formidine steterunt comæ, et languentibus membris obstupuit. At Mercurius opportune accedens, manu seni data,
 Mercurius. Quò pater hæc, inquit, iumenta per aliam noctem agis, quando mortales omnes quieti indulgent? Non ne formidas uolentos trucesq; qui propè adsunt, Achiuos? Quorum si quis te per obscuram noctem tot sarcinas trahentem offenderit, quid animi tibi futurum putas? Non tu iuuenis es, neque comes tuus neq; ad propulsandam iniuriã idoneus, si quis te prior appeteret. Ego autem non modo nihil tibi mali inferam, sed illatum propulsabo: quippe
 Priamus. qui in te patrem effingo. Cui senex, Vera dicis fili. Sed adhuc deorum mihi aliquis prospicit, qui te talè mihi obuium misit, qui mihi dux esses. Es enim et robusto corpore, et specie pulcherrima, et animo sapienti. Beatis sane parentibus natus es. Ad quem iterum Mercurius: Recte dicis senior, sed id mihi aperias uelim, quò nam ornatus istos pulcherrimos seras, an ad longinquas nationes, ut tibi salui sint: an omnes metu Ilio deserto aufugitis, cum fortissimũ filium amiseritis, neq; Græcorum bellum remittitur. Ad hæc Priamus: Quis tu es optime iuuenis, quibus uerparètib; progenitus, qui filij mortè sic nosti. His Mercurius, Tetas me pater, inquit, qui me de clarissimo Hectore percõtaris: eũ ego in confertissima pugna uidi, cum ad naues actos Achiuos ferro prosterneret, eũq; admiratus sum. Neq; enim Achilles Agamemnoni iratus in prælium descendebat. Huic me comitem Myrmidonum genere eadè uexit

uexit nauis. Pater mihi Polyctor admodum locuples, et ut tu, iam in seniũ uergens. Sex ei sunt filij, ego septimus, cui sorte hæc obtigit expeditio. Modo huc ueni à nauibus: mane Achiu circum urbem ad pugnam aderunt, Aegre ferunt principes nostri tã diu frustra his in castris desedisse. Tum senior inquit: Si Achilles comes es, uera mihi Priamus. narres, oro: an huc apud naues filius meus iaceat, an membratim concisum canibus absumentum Achilles dederit. Cui Mercurius, Senex, inquit, neque canes, neque alites Mercurius. eum adhuc attigerunt. Iuxta naues iacet in tabernaculis. Et iam duodecima dies agitur. Neq; falsificat corpus, neque quæ nuper interemptos laniant alites, eum appetit. illum autem illucescente die circum amici exanimis sepulchrum immisericorditer trahit. Neq; tamen tabo absuntur. Mirabilis uisu, pulcher adhuc, et tanquam nuper cæsus. Cruore aspersus est, et omnia rubescunt uulnera. Multi exanimem telis appetierunt: ita dii immortales mortui filij tui curam gerunt, quoniam eos amico profecutus est animo. His uerbis gauisus senex, respondit: Fili, profecto Priamus. bonum est dijs immortalibus sacrificia offerre. Nunquam enim meus Hector, dum uixit, deorum oblitus est. Ideo ipsius ne in morte quidem sunt immemores. Sed age hoc à me poculum accipe. Hinc me eripe, et dijs fauētibus dux mihi esto, dum ad Achillis tabernaculum perueniam. His Mercurius: Tentas me senior, ait: et ego si iuuenis sim, Mercurius. non tamen mihi persuadebis, ut munus aliquod inscio Achille accipiam. eum et timeo, et ex animo uereor, ne fur ti arguar, et aliquid mihi mali impendat. Tibi autem ducem me ad clarum usq; Argos uel naui uel pedestri itinere exhiberem, quod reprehensurum arbitror neminem. Dixit, et opportune currum et iumenta magna ui impulit.

pulit. Et captis habenis, magnas eis vires afflauit. Sed cum ad turres nauium et fossam peruenissent, custodibus adhuc de cœna curantibus, somnum indidit Mercurius. Inde a motis uestibus, Priamum cum muneribus et curru ad altum Achilles tabernaculum duxit. Id Myrmidones ex a biete regi constructum, cœno texerant. Circum autem magnam aulam ligneis furcis incumbentem et solam abiegnam portam fecerant, quæ a tribus claudebatur, totidemque magna clauis aperiiebatur. Achilles uero solus id muneris obibat. Introducto igitur Priamo, et descenso equo, Mercurius, Ego, inquit, Priame, Mercurius deus immortalis à patre tibi dux missus sum. Nunc discedam, ne Achilles uideat. Haud enim fas est immortalem deum tam facile sese mortalibus uidendam exhibere. At tu introgressus, Achilles apprehensis genibus, per patrem, et bene comatam matrem et filium precare, ut ad misericordiam moueatur. Ita clara uoce locutus, altum cœlum repetit. Tum Priamus in terram desiliens, idæo ad iumentorum custodiam relicto, recta tabernaculum ingreditur, ubi Ioui amicus Achilles cum socijs sedebat. Heros uero Automedon, et bellicosus Alcimus mensæ ministrabant. Iam enim nondum mensa amota cœnarant. Nemo ingredientem uidit. Qui Achilles apprehensis genibus, et homicidis filiorum manibus exosculatis, procubuit. Quemadmodum autem cum quispiam male in patria rebus actis interfecto homine ad alium populum fugit, omnes eum admirantur, ita Achilles et socij nutuo se contuentes, Priamum: qui Achillem his uerbis affatur: Recordare grandæui patris tui fortissime Achille, quem in exitioso senectæ limite, ut ego sum, fortasse uicini populantur, et qui iniurias propulset habet neminem. Sed profecto cum te uiuere intelli-

git,

git, letatur: speratque charissimum filium, Troia redeuntem, se in dies reuisurum. Verum ego infelicissimus, filios optimos habui, quorum mihi nullus superest. Euerunt enim quinquaginta, et ex eadem matre decem et nothem, ex alijs alijs, cum uos huc appulistis, quorum plerique breui in prælio ceciderunt. Qui autem mihi patriæ defensor erat, huc tu nuper strenue pro patria pugnantem interemisti, cuius redimendi gratia multis ad te cum muneribus uenio. Reuereare deos Achille, et mei misericordia moueare, tui genitoris recordatus, quo ego longe inferior ea perpeffus sum, quæ nondum mortalium alter. Os ego ad filij interfectoris manum osculaturus admoui. Hac oratione lachrymas illi desiderio patris excussit: amboque, hic miserabiliter Hectorem filium ad Achilles pedes prostratus, ille patrem et Patroclum, plorabant, ut etiam lachrymas alijs excuterent. Sedato fletu, Achilles cœstigio surgens, eum manu apprehensa placide erexit, canumque et caput et barbam miseratus, eum breuibus affatur: Ah infelix, tam multa mala perpeffus, quonam pacto huc ad Achiuorum naues uenire, et eius conspectum qui tot et tantos filios tibi interemit, ferre potuisti? Ferreus profecto es. Sed age hoc in folio sedeas, dolores tristi animo premanus: neque enim ulli usui sunt nimirum fletus. Sic neuerunt dii miseris mortalibus, ut in more uiuendum sit. Ipsi omni carent tristitia. Duo enim dolia in Iouis limine sidunt plena munerum, quæ nobis danda cœstituit, malorum alterum, alterum bonorum. Ex quibus Iupiter nunc mala, nunc bona exhibet. Cui mala, eum ad iniuriam exponit, ut in miseria uitam agat. Uicit enim neque dijs neque hominibus honoratus. Ita Peleo patri dij bona multa largiti sunt ab ipsis natalibus.

E * Omnes

Omnes enim fortuna diuitijsq; superabat, dominabatur Myrmidonibus, & mortali immortalem dederunt uxorem, non tamen à malo immunem reddiderunt, quippe cui nul- lam domi sobolem præter me breui moriturum, neq; sene- ctam uisurum præstiterunt. Nam à patria longe absum, te & tuos persequens. Te quoq; beatum quondam audie- bamus, quantum Lesbos iam beati uiri solum, & supra Phrygiam magnus Hellepontus diuidit. His te opibus ac liberis munitum prædicabāt. Verum postquam hac te dij calamitate affecerunt, semper circum urbem & pugnae et caedes desceuerunt. Comprime iuges lachrymas. Neq; ulli usui filio dolores erūt, neq; in uitam restituet, cuius aliud malum accumulabitur. Cui uenerabilis senex: Ne iube Io- uis alumne, ut sedeam, quoad Hector in tabernaculo inse- pultus iacet. Sed solue eum quæso, ut uideam, & accipe quæ affero munera, quibus oro in patriam reuersus frua- re, cum me uiuere & ætherea aura uesci sinis. Hunc tor- ue aspiciens Achilles, Ne me, inquit, horteris senex, uolo eum soluere. Venit ad me mater marini senis filia cum Io- uis mandatis. Et iam mente concipio, neque me latet, ali- quem tibi deorum huc duces fuisse. Neque mortalis quis- quam, ne iuuenis quidem, in hostilem exercitum uenire au- sus esset. Non custodes latuisset, non portas facile resera- set. Quare noli animo ulterius dolorem fouere. Non ego te senem, quamuis supplicem, hinc dimitterem, nisi quo- niam nolo irrita Iouis madata facere. Pertinuit Priamus, & dicto paruit. Ille autem leonis more profiliens, Auto- medonte & Alcino, quos omnibus post Patroclum præ- ferebat, comitibus, tabernaculo egreditur. Iumenta à iugo dissoluunt, & introducto præcone pro Hectore preciosa munera è curru in tabernaculum deferunt, duobus pallijs tantum

Priamus.

Achilles.

tantum & tunica illic relictis, quibus exanimis operire- tur, iussitq; ancillis, ut procul ablatum lauarent, & oleo ungerent, ne eo uiso Priamus nimio dolore conficeretur. Quibus peractis pallio & tunica opertum ipse Achilles lecto, socij super currum lectum composuerunt. Tum Achilles gemebūdus, Amice, inquit, Patrocle, ne mihi suc- censeas oro, si apud inferos generosum Hectorem charo me patri reddidisse audies: præmia nanq; mihi haud con- temnenda attulit, quæ tecum partiar, ut decet. Hæc cum dixisset, in tabernaculum reuersus, pulchro, unde surrexe- rat, folio è regione Priamo assedit, eiq; Filius, inquit, tibi soli senior ut iussisti lecto compositus est. Sub aurora eum & uidebis, & in patriam referes. Nunc corpora curanda sunt. Nā & pulchricoma Niobe post duodecim in atrio liberos interemptos, cibi recordata est. Erant ei nanq; fi- liae sex, & totidem adolescentes filij. Hos argenteo arcu Apollo, illas Diana consecerunt, Niobe irati, quod se pul- chrae Latonæ equiparauerat. Illa enim duos duntaxat fi- lios, hæc se multos peperisse iactarat. Hi autem duo illos omnes interemerunt, quos nouem dies insepultos (neque enim erat qui sepeliret, cum populū omnem Iupiter uer- tisset in lapides) decima autem die dij superi humari mā- darunt. Illa igitur post lachrymas cibum cepit. Nunc autem desertis in montibus apud Sipylum lapidea uisi- tur, ubi nympharum, quæ circum Acheloum choreis se oblectant, thoros esse ferunt. Ibiq; licet in lapidem ob- durata, deorum flagella perpetitur. Quare age gloriose senex, cibum & nos capiamus. Inde filiū multis cum la- chrymis & luctu Ilium referes. His dictis, albam ouem mactauit, socij pelle direpta scite in frustra secuerunt, inde infixas ueribus igni torruerunt. Automedon panem è ca-
E 5 lathis

Achilles.

Achilles.

lathis in mensa disposuit, carnē Achilles discidit. Sic manus ad proposita porrigebant. Cum igitur potus & cibi desiderio satis fecissent, Priamus Achillem, quātus quamq; dijs similis esset, Achilles contrā Priamī speciem & faciē diam admirabatur. Cum sic alter alterum quadam inuētur retur uoluptate, prior ad Achillem Priamus, Iube, inquit, Iouis alumne, ut iam quietem capiamus. Nondum enim ex quo tuis manibus filius cecidit, conniuerunt oculi, sed semper & ingemo & discrucior, & domi in puluere uolutor. Nunc primum ex eo & cibum cepi, & nigrum uinum bibi. Tum Achilles socijs atq; ancillis inſit, ut in cubiculo lectos uarijs & purpureis stragulis atque tapetibus sternerent. Illa prope ex atrio cum lumine duos lectos strauere. Inde cauillatus Achilles, Extrā, inquit, amice dormias, ne quis Græcorum consiliator, qui mihi semper, ut opus est, asident, te per obscuram noctem uisum, regi mox Agamemnoni refrat, cogarq; ut hæc munera restituam. Sed age hoc plane mihi dicas uelim, quot dies Hectori funera acturus sis, ut tot ego nostros à prælio contineam. Cui senex, Si placet, inquit, ut filio iusta perſoluam (nosti enim nos intra moenia conclusos, & cæduam sylvam procul abesse, & Troiani plurimū timent) nouem dies cum complorabimus, decimo humabimus, & epulo populum accipiemus, undecimo desuper sepulchrū construemus. Postridie uero, si placuerit, pugna committetur. Ad hæc iterum Achilles, Esto ut iubes Priame. Producam in hoc tempus præliū. Et sic data dextra, ne quid timeret, confirmauit. Dormitum itaq; ierunt. Priamus & præco multa animo uoluitantes in uestibulo: Achilles autem in conclauī firmissimo cum pulcherrima Bryseide. Iam & alij dij & homines mollem quietem carpebāt, at

non

non Mercurius. Volutat enim animo, quonā pacto Priamum sacris inscijs custodibus è castris emitteret. Astiuit igitur supra eius caput, his uerbis locutus: Non amplius Mercurius. tibi curæ est Priame, quomodo hic inter hostes quiescas, postquam dimissus es ab Achille? Nunc pro redimendo filio multa largitus es. Pro te autem uiuo ter tantum, qui superstitēs sunt filij, darent, siquidē & Atrei filius Agamemnon & alij scient Græci. His uerbis perterritus senex, exurgere præconem iubet. Ipse deus iumenta currui iungit, eaq; pedetentim per exercitum agit, ne sentiantur. Cum uero ad uorticosi Xanthe, quem immortalis genuit Iupiter, uadum peruenissent, Mercurius in cælum euauit. Et iam purpurea aurora per uniuersam terram diffundebatur. In urbē igitur cum fletu exanimem retulerunt. Neq; quisquam Priamī reditum prior, quā Veneri similis Cassandra persensit. Ipsa patrem in curru, & clamosum præconem & Hectorem super mulis in lecto exanimem uidit. Mox in fletum prorupit, clamauitq;: Si Cassandra. quando Troiani redeunte à pugna Hectore letabamini, nunc quæso qualis refratur, aspici te. His uerbis uniuersa commota est ciuitas. Nemo doloris expers fuit. Occurrerunt in porta redeuntibus, & charissima uxor, & uenerabilis mater. Et in currum proruentes, exanimem complorante populo amplexabantur. Sic ante portam ad solis usq; occasum in lachrymis perstitissent, nisi è curru senex ut cederent, dum iumenta transirēt, imperasset, inde domi fletu explerētur. Facta eundi copia, regiam ingressi, lecto toreumatibus distincto exanimem posuere. Tum cantores flebile carmen orsi sunt, complorātibus mulieribus. Inter quas Andromache bellicosi Hectoris caput amplexa, Mihi, inquit, sic me in ætatis flore, & quem miseri genuimus

puerum

puerum, reliquisti quem ego impubem haud dubito eua-
surū. Prius enim hęc ciuitas excidetur. Nam tu & eum,
& castas nurus, & Troianam iuuetutem custodiebas, la-
borabas, & seruabas. Hęc nunc breui, & ego unā misere
in Græcorum nauis abstrahemur. Tu autem fili, uel me
sequeris, ubi te indigna sæuo sub domino perpetieris, uel
Græcorum aliquis tuo fortasse patri iratus, quod aut fra-
trem filium ue aut patrem interemerit, arreptum te è tur-
ri graui morte præcipitem dabit. Siquidem multi Achi-
uorum Hæctoris manibus terram mordicus oppetierunt.
Haud enim mitis erat in confertissimo prælio pater tuus.
Propterea eū Troianus populus tota urbe innumeris pro-
sequitur lachrymis. Tu autem mi Hæctor incredibile pa-
rentibus tuis luctū, & mihi in primis relinquis. Non mihi,
extremum spiritum agens, è lecto dextram dedisti. Nihil
mandasti, nihil monuisti, qui perpetuā tui memoriā mihi
in lachrymis agenti reliqueris. Inde complorātibus cun-
ctis, Hecuba, Hæctor, inquit, filiorū dilectissime, dijs pro-
fecto amicus eras, qui tui curam etiam in morte habuerūt.
Alij ab Achille capti filij, trans mare, aut Sami, aut Im-
bri, aut in Lemno infidi portus uanierūt. Tu nunc impio
ferro interemptus, cum te circū Patrocli quem interemi-
sti sepulchrum Achilles distraxisset, neq; eum suscitasset,
ad nos recens & incorruptus relatus, iaces in atrio, illi
similis, quem arciger Apollo pijs sagittis cōcitatus inter-
fecit. Tertia Helena fletu suo omnibus in fletum prorump-
tentibus, Hæctor, ait, mihi affinium omnium amantissime,
siquidem formosus Alexander sp̄ōsus mihi est, qui me huc
aduexit, utinā prius ipsa periissem. Iam uigesimus annus
agitur, ex quo huc alicui, quibus non modo malum, at
ne molestum quidem abs te uerbum audiui. Sed siue foro-
res

res tue siue fratres, uel socrus, uel socer, in me grauius lo-
querentur, modestia tua & lenitate contumelias cohibe-
bas. Idcirco ego nūc te desleo, & me miserā relictam do-
leo. Neq; enim alius mihi benignus aut amicus superest.
Omnes à me abhorrēt. Hoc pacto & ipsa & alijs lamen-
tātibus, senex Priamus, Affratis nunc, inquit, Troiani li- Priamus.
gna, neq; formidētis Græcorū insidias, siquidem Achilles
cum me à classe dimitteret, ante duodecimum diem nihil
offensuros Græcos mihi pollicitus est. His auditis, populus
iunctis ad plaustrum bobus & mulis, ad portam in unum
conueniunt, & nouem diebus immensam coegerunt ma-
teriam. Decima illucescente die, elatū Hæctora cum ciula-
tu in summa pyra composuerunt, ignemq; subiecerunt.
Postridie ad bustum Hæctoris congregati omnes, ignibus
primum nigro uino extinctis, alba ossa fratres socij; pijs
humectantibus ora lachrymis lecta in aurea urna condi-
derūt, eamq; purpureis mollibusq; uelis operam quā-
primum defoderunt, & crebris magnisq; munierūt lapi-
dibus. Interea exploratores passim, ne quid Græci
tentarēt, speculabātur. Hoc perfecto in urbem
reuerſi, unā omnes in Priami Ioue ge-
niti regia lautis expulis accipiū-
tur. Ita bellicoso Hæctori
sepulchrum constru-
ctum est.

FINIS.

INDEX IN HO-

MERILIA=

D A.

A Camas quorū præfectus, & à quo occisus 49.50.313
 Achilles iratus, dona Agamemnonis aspernatur 173
 Achilles exercitū in quinque ordines distribuit 307
 Achilles Aeneam aliquādo in fugam uertit 378.
 Achilles Agamemnonem in uasurus gladio à Pallade ab incepto retrahitur 10
 Achilles arma capta ab Hectore 333
 Achilli arma noua à Vulcano facta 357
 Achilli dona noua asseruntur à matre 360
 Achilles cithara canit 166
 Achilles cum Agamemnone cōtrouersia s. & deinc. 412
 Achilles cum Agamemnone reconciliatio 361
 Achilles coma ab ipso incisa 412
 Achilles cū Aenea congressus 374
 Achilles clypeus qualis fuerit 357
 Achilles castis & thor. 360
 Achilles duodecim iuuenes Troianos deligit, quos mactet ad sepulchrū Patrocli defuncti 383
 Achilles equi dolent ac illa chrymantur 338
 Achilles Xanthum equum alloquitur 370
 Achilles erepto sibi Hectore, complures alios occidit 381
 Achilles Græcorum omnium fortissimus 48
 Achilles Apollinem qui uocet iratus 397
 Achilles Hectore fugat circum urbem Troianā, tādē demq; occidit 401
 Achilles Hectore currui per fratris pedibus alligatū, ad naues trahit 406
 Achilles Hectore circū Patrocli ab Hectore occisi, trahit sepulch. 409. 428
 Achilles

INDEX.

Achilles indignabundus scendit Troianis remora= pturum humi deicit 12 tur 388
 Achilles in Xantho seu Scamandro fluuio plurimos Troianos occidit 385. 43
 & deinceps Adrastus & Amphius (aliās Amphion) quorū duces bellum hortatur 386 inter Troianos 49
 Achilles nec muneribus, nec precibus legatorū recōciliari potest 173. & deinc. Adulteriorum Iouis catalogus 275
 Achilles Patroclum ad Nestorem mittit 222 Aegæon quibus alijs nominibus appelletur 17
 Achilles oratio ad Iouē pro Patroclo 309 Aemulatione uirtus cognoscitur 250
 Achillem Pallas nectare & ambrosia cōfirmat 368 Aeneas quorum inter Troianos dux 49
 Achilles pro fossa se ostendens, Troianis timorem incutit 351 Aeneas ab Apolline morti subducitur 95
 Achillem Vulcanus liberat ab inuadēte Xantho, seu Scamandro fluuio 389 Aeneas à matre Venere liberatur, ne Diomedis manu intereat 92
 Achilles ad Græcos principes 414 Aeneas Aphareū occidit 258
 Achilles in honore Patrocli ludos instituit 415 Aeneam cū Achille cōgressum, liberat diuersa fitionis Neptunus 378
 Achilles Priamum prostratum erexit 439 Aeneas cum Idomenco cōgressus 256
 Achillem Xanthus fluuius, siue Scamander ab occisi- Aeneas fugatus aliquādo ab Achille 375
 Aeneas genus, ac genealogiam suā explicat 376
 Aeneas

I N D E X.

Aeneas suafu Apollinis in Achillem tendit 373	mientibus, fonnũ oculis capere non poterat 186
Aeneam Troiano excidio superesse, fato decretum erat 377	Agamemno cũ Nestore & reliquis Græcorum prin- cipibus noctu consultat 192. & deinceps
Aeneas quorum filius 49	Agamemnon cõplures occi- dit 207. & deinc.
Aetolorum naues quot 44	Agamemnonis descriptio 57
Aetolorum principes Me- leagrum adeunt 181	Agamemnonis fugam sua- det 160. & deinc.
Aethon equus Hectoris 147	Agamemnon Græcorum o- mnũ eminentissimus 743
Aethe equa 416	Agamemnon Hiphidamata occidit 212
Agamemnon somnium suũ exponit 26	Agamemnon saucius è pu- gna discedit 213
Agamemnonis sceptrũ un- de 28	Agamemnon suos partim laudās, partim increpās, in prælium hortatur 73. & deinceps
Agamemnonis priuatæ co- piæ, & naues 43	Agapenor quorũ princeps, & cuius filius 44
Agamemno suos hortari nõ desistit 98	Agæe quidnam deæ sit 347
Agamemnonis apparatus ad bellum 205	Agenoris cum Achille con- gressus 396
Agamemnonis cum Achille contentio s. & deinc. 361	Aiacis Oilei descriptio, co- piæ, & naues 41
Agamemnon summos Græ- corũ principes in conui- uium uocat 38	Aiacis Telamonij copię, & naues 42
Agamemnon ampliſ. donis uult placare Achillẽ 164	
Agamemnon cæteris dor- Aiæ	

I N D E X.

Aiæ Telamonius Simoisio occidit 81	nere 63
Aiacis Telamonij et Hecto- ris singulare certamẽ quĩ direptum sit 134	Amathia quæ dea 347
Aiæ uolentes injicere nauĩ bus ignẽ, occidit 301. 302	Altitudo coeli iuxta Home- rum quanta 23. 24
Aiæ Telamonius & He- ctor in singulare descen- dunt certamen 134	Amorum lenocinia in bal- theo Veneris 272
Aiæ & Hector mutuis se honorat (dirẽpta pugna singulari) munerib. 136	Amphinome quid deola sit 347
Aiæ Hectorẽ uulnerat 277	Amphithoẽ deolarum mari narum una 347
Aiæ Telamonius cũ Vlyſ- se in palæstram descendit 424	Amphius quorum dux 49
Aiæ multis cæsis tandẽ ali- quãdo Hectoris interuen- tu in fugã uertitur 220	Anchisæ genealogia 376
Aiæ post Achillem Græco- rum fortissimus 48	Andromaches querula ora- tio ad maritũ suũ Hecto- rẽ exeuntem in prælium 122
Aiacis uirtus in tuendo Pa- trocli corpore 331	Animã semel efflatam, nun- quam remigrare 175
Alcimedon quis, & cuius fi- lius 309	Antenor Helenam reddẽ- dam censet 138
Alexander prouocat fortis- simum quemq; 52	Antilochus equestri certami- ne Menelau uicit: nõ uir- tute tmẽ, sed astu 418
Alexander decernitur pu- gnare cum Menelao 59	Antiphus quorum dux, & cuius filius 31. 81
Alexander liberatur à Ve- ne	Aper deuaſtans agrum Ca- lydonium. 180
	Apollo Agenorem liberat, ne occidatur 396
	F Apollo

I N D E X.

Apollo à Diana reprehensus, nihil respondet 393
 Apollinis aliquot epitheta 5. 19
 Apollo Aeneam liberat 95
 Apollini cōmittitur Hector 287
 Apollo boues Laomedontis pavit 393
 Apollo citharam pulsat in deorum conuiuio 24
 Apollo cū Neptuno in singulare prodire certamen recusat 393
 Apollo Græcis cur pestem immiserit 5
 Apollo Græcis placatur 20
 Apollo Hectorem saucium, instauratis uiribus, ad redeundum in prælium hortatur 287. & deinc.
 Apollo Troianos ad redintegrandum prælium hortatur 82
 Apseudes cuiusmodi dea 347
 Aquilæ augurium 235
 Arcadam princeps quis, nauesq; quot 43.44
 Arcefilæus quorū princeps 41
 Arcefilai copiæ, & naues 41
 Archilochus quorū dux 49
 Argiuorum duces & naues 42.43
 Arion equus 417
 Ars quid possit 416
 Ascalaphus cuius filius, & à quo occisus 163. 257
 Ascalaphi copiæ, & naues 41
 Ascanius quorum dux 50.
 501
 Asius Hecubæ frater, quorū dux 50
 Asij temeritas, et mors 233.
 254
 Assaracus cuius filius, cuius uerue pater 376
 Astyanax Hectoris filius 408
 Astyoche quorū mater, cuius filia, & à quo stuprata 41
 Ate Iouis nuncia 363
 Atheniensiū dux et naues 42
 Augias Epiorum rex 224
 Auguria Hector contemnit 236
 Augurium optimū, pugnae re pro patria 237
 Automedon

I N D E X.

Automedon quis, & quid egerit 307. 339. 369
 B
 Balus equus Achillis 307
 Balteus Veneris, in quo amor 272
 Batia quid 49
 Bellerophontis fabula 114.
 115
 Bœotiorum principum catalogus 41
 Bonariū mentium est retractare sententias 286
 Briareus 18
 Bryseis ab Achille aufertur 15
 Bryseis redditur Achilli 367
 C
 Calchas monstrū Græcis uisum interpretatur 36
 Calchas uates causam aperit pestis 7
 Callianassa deola marina 347
 Callianira ibidem
 Calliope aliæq; sorores ab Homero inuocantur 3
 Calydonius aper 180
 Capys cuius filius, cuius uerue pater 376
 Castor equorū domitor 58
 Caneus quantus & qualis 13
 Cebriones seu Cebrion cuius frater 324
 Cebrionem Patroclus occidit 324
 Centimanus gigas 17
 Certamen eorum qui cursu pedum contendere uel lent 425
 Certamen telis certantium 426
 Certamen sagittariorū 427
 Certamen disco certantium 427
 Certamen iaculatorum 427
 Certamen pugilum 423
 Cestus Veneris cuius efficitia 272
 Chimæe descriptio 115
 Chryse ad Apollinem precetur 5
 Chryseis redditur patri 14.
 18
 Chromis quorum dux 50
 Ciconum princeps quis 50
 Cillæ præses Apollo 5.19
 Cithara Achillis, cuius antea fuerit 166
 Cleopatra cuius uxor, quorum 2
 rum

I N D E X.

rum'ue filla	181	Deorū domus distincta	24
Clitius (aliās Clitus) cuius		Deorum dona nemini obij=	
filius	376	cienda	53
Clonij copia & naues	41	Deos in concilium uocat iu=	
Clymene qualis dea	347	stitia	370
Contentionis siue peruica=		Deorum inter se pugna &	
ciae descriptio	79	conflictus	391
Coon cuius filius, à quo oc=		Dexamene dea quae	347
cisus	212	Dij alij alijs fauent	371
Cretensium princeps quis,		Dij pro uolūtate augēt uir=	
nauesq; quot	44	tutes minuuntq;	376
Curietum & Aetolorū cer=		Dij quāuis natura dignio=	
tamen	180	res nobis placantur	178
Curforum certamen	425	Dij facile ab hominibus di=	
Cymodice cuiusmodi dea		gnoscentur	245
347		Dij alijs alia conferunt	
Cymothoë qd dea sit	ibi,	263	
D		Dij non omnia uni dant	
Dardani genus, & equae	76		
quot	376	Dij exanguēs & immorta=	
Deorum aduersus Iouē con=		les	92
iuratio	17	Dij complures ab homini=	
Deorum corpora citius sa=		bus uulnerati	93.94
nantur	109	Dij super Hæctoris sepultu=	
Deorū alij cōtra alios stant		ra inter se contendunt	
in prælio	371.372	428.429	
Deorum concio, seu conci=		Diana aprum immittit in	
lium	66.370	agrum Calydonium	180
Deorum diuersa studia er=		Diana Apollinē increpans,	
ga Troianos & Græcos		ab Iunone uerberatur	
371		393.394	

Difficile

I N D E X.

Difficile est uni pugnare cū		Diomedes Martem uulne =	
multis	379	rat	108
Diomedis copia & naues		Diomedem Pandarus uulne	
42		rat	86
Diomedes à Pandaro uul=		Diomedes Pandarum occi=	
neratur	86	dit, Aeneā quoq; occisu=	
Diomedes cum Sthenelo au=		rus, nisi eū occulisset Ve=	
riga	78.90	nus	91.92
Diomedes obstupescētus,		Diomedes quanquam inui=	
suos alloquitur	100	tus, tamen Nestoris per=	
Diomedis & Glauci per=		suasione in fugam uerti=	
mutatio	117	tur	146
Diomedes Mineruam inuo=		Diomedes Venerem ipsam	
cat	195	uulnerat	92
Diomedes Hæctori attonito		Diomedes uictor in eque=	
insultat	214	stri certamine	418
Diomedes Agamænoni fugā		Disci certamen	426
suadenti refragatur	161	Dinamene dea qualis	347
Diomedes à Paride uulnera=		Dolia duo in limine Iouis	
tus, pugna excedit	216	439	
Diomedes Aeneam et Pan=		Dolon explorator accessu=	
darum expectat	90	rus ad Græcorum castra,	
Diomedis & Glauci con=		ab Vlysse et Diomede in=	
gressus	113	tercipitur	197
Diomedes et Vlysses explo=		Dolō Rhesium prodit, mox	
ratur eunt	194	interficiendus à Diome=	
Diomedes etiam saucios in		de	199
prælium ire uult, necesi=		Doris quid	347
tate cogente	270	Doto quae dea sit	347
Diomedes Palladis auxilio		Dryas (alibi Dryus) qualis	
multos occidit	87	quantusq; uir	13
		F 3 Elaphea	

I N D E X.

E	uolans, quid indicarit
Elaphenor quorū dux, & qualis, & eius copia ac naues	194 Euboicorū dux nauesq; 41 Euphemus quorum dux 50
Epews uictor inter pugiles	Euphorbus Patroclum uul- nerat 326
424	
Epistrophus quorū dux 50	Euphorbum Menelaus oc- cidit 329
Epistropi copia & naues	Eurenomæ quid debeat Vul- canus 355
41	
Enomus (aliàs Ennomus) quorum dux 50	Eurybates præco cuius 15. 30
Equus Achillis ipsi domino loquitur 369	Eurypylus cuius filius, quo- rum ue dux 47
Equorum Achillis nomina	Eurypyli copia & naues 47
307	
Equi Achillis immortales, la- chrymas emittunt 338	Exadius quis quantusq; 13
Equæ Eumeli uelocissimæ	F
47.48	Factum quod est, nouit & stultus 375
Equorum Hectoris nomina	Fœdus inter Græcos et Tro- ianos feritur 59.60
147	Fœderis ferendi ritus 59
Equæ Dardani, ex Borea uento grauidæ 375	Fœderis rūpendi autor Pal- las ab Ioue missa 69
Equestre certamen in hono- rem Patrocli 415.416	Fœdus à Pádaro rumpitur 69
Erichtheus quis, quorum ue rex 42	G
Erichthonius cuius filius, et cuius pater 375	Galatea 347
Erodion iuxta Vllysem at- que Diomedem præter-	Ganymedes quis 376
	Glaucus & Diomedes con- gressuri,

I N D E X.

gressuri, sese agnoscunt, ac sine conflictu discen- dunt 116 & deinc.	cij, tamē in prælium hor- tatu Diomedis redeunt 270
Glaucus et Diomedes arma permutant 117	Græci, egide ab Apolline mota, in fugam uertūtur 290
Glaucus quorum dux 51	Græcorū naues oppugnan- tur 292
Glaucus uulneratur 317	Grea Helena fidissima co- mes 63
Glauce cuiusmodi deola 347	Gruū cū Pygmæis bellū 51
Gratia cōtubernalis Vulca- ni 355	Guncus quorū princeps, e- iusq; copia, ac naues 42
Græci peste cur laborent 5	H
Græci uolentes redire in pa- triā, Vllysis oratione re- primuntur 30. & deinc.	Halie cuiusmodi dea 347
Græcis in Aulide uisum por- tentum 35 & deinc.	Halisonū principes qui 50
Græcorum ad Troiam au- xilia 41 & deinc.	Hebe deorum pincerna 66
Græcorum duces enumerā- tur 41 & deinc.	Hebe currum adaptat 104
Græci sortiuntur, quis ipso- rum cum Hectore in sin- gulare certamen descen- dat 132	Hector spōdet sacrificia Mē- neruæ per matrem 118
Græci castra sua, muro, fos- sa & uallo muniunt 140	Hectoris & Aiæcis singula- re certamen 134.135
Græci fugiunt 144.342	Hector ensem argenteo ca- pulo dat Aiæci 136
Græcorum castra capiun- tur 243	Hector Græcis insultat 146
Græcorū principes etsi sau- cij, tamē in prælium hor- tatu Diomedis redeunt 270	Hector equos suos alloqui- tur 147
	Hector quorum dux 49
	Hector quos interemit 213
	Hector Alexandrum conui- cij, inceffit 264
	F 4 Hector

I N D E X.

Hector fuga salutem quasi uit 313	Hector ab Apolline pristi- nis uiribus restitutus, in prelium reuertitur 288
Hector Patroclum faucium occidit 327	Hector à Glaucō obiurgat tur 318
Hector deterretur congregi cum Achille 339	Hector à Minerua decipi- tur 402
Hector cū Achille congregi- sus morti subtrahitur 380	Hector à suis lugetur 408
Hector ab Achille fugatur 401	Hector assidue unum Aiace petebat 292
Hector ab Achille occiditur 404	Hector Polydamantis sen- tentiam refutat 352
Hector ab Achille curru al- ligatus, ad naues pertra- hitur 406	Hector cum Paride in præ- lium egreditur 126
Hector ab Achille circum Patrocli sepulchrum tra- hitur 409	Hector Paridem obiurgat 264
Hectoris corpus Priamo ab Achille redditur, sed solu- to precio 440. 441	Hector eum, qui fortissimus sit inter Græcos, ad sin- gulare certamen prouo- cat 129
Hector ab uxore & matre deploratur 45. 44	Hectoris equi quæ habue- rint nomina 147
Hector armis Achillis indui- tur 333	Hector Polydamantis sen- tentie refragatur 236
Hectoris rogi & sepultu- ra 445	Hector Polydamanti paret 263
Hector Patroclū mortuū al- loquitur 327	Hector auguria contemnit 236
Hector uulneratus ab Aiace è pugna aufertur 278	Hector castra Græcorū ca- pit 243
	Hectorem mortuum Græci hastis

I N D E X.

hastis petunt 405	Hercules ab inferis redit be- nescio Palladis 153
Hector nauibus Græcorum inijcit ignem 301	Herculis erumnæ unde coe- perint 362
Hectori neq; à patre neq; à matre persuaderi potest, quò minus cum Achille congregiatur 398	Herculi murus cur à Tro- ianis extructus 374
Hectoris redimendi causa Priamus ad Achillem Io- nis iussu accedit 384	Hippothous quorum dux 50
Hecuba ostentans filio ma- millâ, rogat ut ab Achil- le discedat 399	Hippodamia 255
Hecuba Priamo, ne Achilli se credat, suadet 361	Horæ deæ, portarū coeli cu- stodes 105. 154
Hecuba cum cæteris foemi- nis primarijs Palladē pla- catura, templum accedit 120	Hyrtacides Asius quorum princeps 50
Helena spectatrix eius cer- taminis, cuius ipsa præ- miū futura erat, enarrat Priamo Græcorum ducū nomina 57. & deinc.	I Iaculatorum certamen 427
Helena fratres suos ad Tro- iam desiderat 59	Idomeni copie & naues 45
Helena ad Paridē in cubi- culum introire coacta à Venere 64. & deinc.	Ilus cuius filius aut pater 376
Helenam reddi suadet, sed frustra Antenor 138	Ira perturbatrix omnium 348
	Iram diuinam, etsi tarde sup- plicium sumat, aliquādo tamen sumere 71
	Iupiter facta Græcorum & Troianorum qui ex ami- net 144
	Iupiter Iunonem ligat, su- spenditq; in altum 287
	Iupiter non omnium cogi- tationes

I N D E X.

tationes ratas facit	353	catus	114
Iouis sententia saepe uariatur	341	M	
Iunonis cum Ioue altercatio	66.67.156	Machaon quorum princeps, & eius copia & naues	47
Iuno Dianā uerberat	394	Mera cuiusmodi deola	
Iunonis currus	104	347	
Iuno Iouem fallit	362	Martis & Mineruæ congressus	392
Iuno quas urbes maxime dilexerit	68	Medicus multis alijs pollet & prestat	219
Iuno uulnerata	94	Meleager aprum occidit	180
Iuuentus instabilis	55	Melite cuiusmodi deola	347
L		Menelai copia & naues	43
Lampus cuius equus	147	Menelaus Helenam suā repositum uenit	58
Lampus Priami frater, cuius filius	376	Meneptolemus quorū princeps, eiusq; copia & naues, quot aut quantæ	47
Laomedon cuius filius, & quorum frater	376	Meneſthei (seu Mnesthei) copia, naues	42
Laomedontis perfidia	393	Mesthles quorum dux	51
Leiti copia & naues	41	Mercatura exercetur rerū permutatione	141
Limmoria quid dea sit	347	Mercurius deorum nuncius	394
Litæ Iouis filia, quas Laur. Valla Preces interpretatur	178	Mercurij uirga & talaria	435
Locrenſium dux & naues	41	Meriones	
Ludi celebrati in honorem Patrocli	415		
Lycæon Priami filius	383		
Lycurgus à dijs cur excæ-			

I N D E X.

Meriones cuius auriga, & quam bellicosus	45	43	Nestoris copia & naues
Minerua auxilio Achilles Hectorem occidit	404	292	Nestoris ad Iouem precatio
Molimentum praelij in manibus, consilij in uerbis	321	75	Nestor suos ad praelium instruit, & quid faciendum eis sit, edocet
Mortem effugere nemo potest	125	37	Nestoras decem sibi optat Agamemnon
Mori pro patria, pulchrum est	297	441	Niobes liberi ab Apolline & Diana occisi
Mortuis non inuidendum	139	45	Nireus cum quot nauibus uenerit ad Troiā, & eius quanta pulchritudo
Munera Achilli ab Agamemnone data	366	45	Non omnia uni à dijs donatur
Murus Græcorū à dijs destruitur	230	273	Nox Somnū liberat ab ira Iouis
Muri Troiani à quibus extructi	393		O
Myceneis quis presuerit	42	44	Oeneus quorum rex, cuiusq; pater
Myrines sepulchrum	49	347	Orithyia deola quæ
Mystorum principes qui	50	253	Othryoneus occiditur
			P
		392	Pallas Martē uincit
Nastes quorum dux	51	392	Pallas Venerem humi ster-
Neptunus Troianorū murus edificat	393	424	nit
Nereidum nomina	347	49.86	Palestritarū certamen
Nemertes quid	ibidem	69	Pandarus cuius filius, quorū ue imperator
Nesæa	ibidem		Pandarus fœdus uiolat
			Panope

I N D E X.

Panope cuiusmodi deola 347	Percnos quid 435
Paphlagonēs qui 50	Peruicacia dea, & quò mis= sa 90.204
Paridis naues à quo adif= cata 85	Percosius longe omniũ do= ctissimus diuinandi 49
Paridis temeritas & timor, & singulare cū Mene= lao certamē 52. & deinc.	Pherusa deolarũ maris una 347
Pasithea Charitũ una, So= mmo desponsatur 274	Phorcus quorum dux 50
Patroclus Troianos inua= dit, plurimosq; cedit 311	Pirithous quantæ autorita= tis uir 13
Patroclus Sarpedonem oc= cidit 317	Pirous cum quibus Troiam uenerit 50
Patroclus ab Hectore stra= tus occisusq; 327	Phrygiorum principes qui 50
Patrocli corpus ab Hectore rapitur 350	Philoctetes quorũ dux 46
Patroclus à Græcis, præser= tim ab Achille, destetur 351	Phocensium duces qui 42
Patrocli umbra Achilli se ostendit 411. 412	Podarges equa cuius mater 307
Patroclo cremato & sepul= to ludos facit Achil. 415	Podargēs equa cuius mater 307
Pedasus equus Achillis 307	Pollux strenuus cæstibus 58
Pelias hasta Achillis, cuius= modi fuerit 306	Præcones hominũ atq; deo= rum angeli 15
Peiora in cõfessionibus sem= per uincere 23	Præces seu Litæ deæ Iouis filie 178
Penelei copię, naues 41	Princeps solidã dormire no= ctem non debet 25
	Priami genus 376
	Priamus Hectorem filiũ de= flet 406
	Priamus iussu Iouis, redi= mendi Hectoris causa ad Achillis accedit tento= rium

I N D E X.

rium 432	me à dijs exaudiatur 11
Principis cura 25	R
Proto deola maris 347	Regum est, ut affectus co= hibeant 364
Prothous quorum dux, & eius copię ac naues 47	Reges offensæ raro obliui= scuntur 6
Podargus equus Hectoris 147	Regum potestas ab Ioue est 31
Podalyrius medicus, & eius copię ac naues 47	Rhesus Thracum rex pro= ditur, ab Diomede occi= ditur, eiusq; equi abdu= cuntur 99.200
Polites Priami filius 48	Rhodiorum princeps 45
Polydamantis sententiæ, ut urbem repetant Troiani, refragatur Hector 351	S
Polymela à Mercurio cõ= pressa 308	Sagittariorum certamen 427
Polypheumus quantus fuerit uir 13	Salaminiorum dux 42
Portæ coeli 105	Sarpedon quorũ dux 51
Portentum Græcis uisum in Aulide 36	Saturni filij tres, qui omnia inter se diuiserunt 286
Prothenoris copię & na= ues 41	Saucius prælio inutilis 268
Pyleus quibus præfuerit 50	Scamander fluuius, qui & Xanthus 387
Pylemeneus quorũ dux 50	Schedij copię & naues 41
Pyræchmes quorũ dux 50	Sceptrum Agamemnonis 28
Pugilum certamen 423	Scyphus Achillis 309
Q	Socus Caropi fratri substi= dio ueniens, ab Vlysse tru= cidatur 217.218
Qualia dixeris, talia au= dies 376	Somnia ab Ioue 5
Quis uel cuius oratio maxi= mum	Somnius

I N D E X.

Somnus Pasitheaam amat 274	Friani frater Troianorum auxilia	376 49
Somnium principis nõ ne- gligendum 27	Troianorum occisorum ca- talogus	311.312
Spio deolarum maris una 347	Troianorum ducum nomi- na 49. & deinc.	243
Stentoris uox 106	Troiani Græcorum castra capiunt	243
T		
Talaria Mercurij 435	Troianæ Palladem placa- turæ, templum adeunt	119
Talpius quorum dux, cu- ius uel filius 44	Troiani in urbem se reci- piunt præ metu	397
Talhybius Græcorum præ- co 15	Tros cuius filius, cuius uel pater	376
Tamia ancilla Priami 434	Turbo, qui & Strombus	278
Tenedo præsidet Apollo 19	V	
Thalia quarum dearum una 347	Venus Paridem liberat	63
Thamyris fabula 43	Venus Hectoris corpus ro- faceo & diuino oleo per- fudit	413
Thersitæ importunitas ac oratio 32	Venus à Diomede uulnera- tur	92
Theseus quam excellēs uir 13	Venus faucia, à Dione con- solatur	93
Thestoris filius Calchas 6	Venus decepta Iunoni bal- teum suum tradit	272
Thetidis fletus ob mortem Patrocli 347	Venus à Pallade humi stra- ta	292
Thoantis copiarum, naues 44	Virtus	
Thoë Nereidum una 347		
Tlepolemi copiarum, naues 45		
Titonus Laomedotis filius, 347		

I N D E X.

Virtus hominum coagmentata (seu coaugmentata) plus pollet 250	Achilli arma cudit Vulcanum Thetis ab interitu liberat	357 355
Vinum quam habeat uirtu- tem 118	Vulcanus nouè annis apud Thetidè & Eurenomen	
Virga Mercurij 436	moratur	355
Vlysses Chryseidem ad pa- trem reducit 18	Vrbes Iunoni charæ	68
X		
Vlyssis in pugna uirtus 217	Xanthus Hectoris equus	147
Vlysses describitur 57	Xanthus equus Achillis	307
Vlysses dux Cephaleiorum 44	Xanthus equus domino suo loquitur	369
Vlysses ad Achillem recon- ciliatum 365	Xanthus fluuius Ioue geni- tus	382
Vlyssi quale fuerit oratio- nis genus 58	Xanthus fluuius Achillis co- natibus obstat	388
Vlysses Troiam uenit repe- titum Helenam 58	Xanthus Simoënta & ipsum fluuium inuocat, ut ad sit sibi in opprimendo Achil- le	389
Vlysses Agamemnoni suga- suadenti refragatur 269	Xanthi uis à Vulcano qui cohibita sit	390
Vlysses cum Aiace in pala- stram descendit 424	Xanthus, seu Scamader Iu- noni supplicat	392
Vlysses Græcorum gloria 203	Z	
Vlyssis copiarum ac naues 44	Zacynthij quem ad Tro- iam secuti	44
Vulcanus è cælo deiicitur 24	F I N I S.	
Vulcanus ridetur à dijs alijs ob claudos pedes 24		
Vulcanus rogatu Thetidis		

